Chyrurgia Guidonis de cauliaco. Addita recepta aque balnei de porecta per egregiū medicine doctorez dñm Thuram de castello Bonoñ. ciuem edita: nuperrime impressa et diligēter emendata.

Cum gratia et priuilegio.

¶ Chyrurgia Magistri Guidonis de cauliaco edita ãno dñi. 1363. i pclaro studio mõtispessulani. Feliciter incipit.

Ostquam prius gratias egero deo largiente vitam perpetuam animarũ ꝛ sanitatem corporũ ꝛ medicanti morbos per gratiam quam tulit omni carni ex virtutibus sanitatem cõseruantibus: ꝛ protegentibus a langore dãti intelligi artem medicine ꝛ ingenium sanitatis diuinis ꝛ animosis intelligentibus: dabo operam ad commentandum ꝛ assumandum. ¶ In primis igitur aggrediens quandam commentationem seu collectionem artis medicine chyrurgie: ago gratias deo viuo ꝛ vero: ꝛ quibus tribuit esse: sine quo nullũ rite fundatur exordium. Ad eum deuotissime recurrendo totis viribus cordis mei supplicando: vt in hoc ope ꝛ in cunctis alijs mittat mihi auxilium de sancto: ꝛ de syon tueatur me felix principium tribuendo: ꝛ felicius medium gubernando: ꝛ iubeat complere qđ fiat vtile ad finem optimum deducendo.

¶ Ratio huius commentationis seu collectionis non fuit librorum defectus: sed potiꝰ vnitas ꝛ profectus. Non enim quilibet omnes libros habere potest: ꝛ si haberet tediũ esset legere: ꝛ diuinitus omnia in mente tenere: varia lectio delectat certa prodest: ꝛ in constructionibus semper occurrunt meliora menta. Scientie enim per additamenta fiũt non enim est possibile eundem incipere ꝛ finire. ¶ Pueri enim sumus in collo gigantis quia videre possumus quicquid gygas ꝛ aliquantulum plus. ¶ Est ergo in constructionibus ꝛ assumationibus vnitas ꝛ profectus verum quia vt ait Plato eximius ea q̃ scribuntur breuius q̃ expediat sunt diminuta ꝛ obscura: ea vero que longius videntes fastidium: vix est liber qui reprehensionem effugiat. ¶ Et propter hoc mihi ad solatium senectutis: ꝛ ad solum mentis exercitium vobis dominis meis medicis montispessulani Bonoñ. Parisius atq; Auinioñ. precipue papalibus: quibus me in seruitio Romanorum pontificum associaui. ¶ Cum quibus audiẽdo legendo ꝛ operando fui nutritus mediocritatem obseruando moderata compendiositate perstringam sapientium dicta principia que in diuersorum librorum voluminibus de chyrurgia tractauerint propter quod inuentarium seu collectorium chyrurgie vocabitur liber iste. ¶ Nec de modo pprio aliquid nisi forte paucissima addidi que iuxta modicitatem mei ingenij vtilia reputaui. Si quid tamen imperfectum: dubium superfluum ꝛ obscurum ibidem fuerit correctioni vestre submitto: et supplico: vt paupercule scientie mee veniam concedatur.

¶ Capitulũ singulare in quo pmittuntur quedam valde necessaria cuicunq; volenti proficere in arte chyrurgie.

Carissimi domini qꝛ huiusmodi commentatio ad modum inuentarij ciuilis hereditatis ordinatur: ꝛ in inuentario ciuili prescribuntur cõmuniora et digniora hereditatis totius: ita ꝛ in isto premittitur capitulum singulare: in quo ponitur quedam communia valde necessaria cuicunq; volenti proficere in arte chyrurgie. Et hoc est quod nobis indicat philosophus primo physicorum. Innata est nobis via a communioribus ad specialia procedere. ¶ Dicatur ergo primo quid est chyrurgia. ꝛ lꝫ multi multipliciter diffinierunt: omnes tamẽ fundamentum a patre nostro Gale. in introductorio medicine sumpserunt: dum dicit.

¶ Chyrurgia est pars terapentice per incisionem ꝛ vstionem ꝛ articulationem ossium sanãs hoies. Cui diffinitioni addit in cõmẽto primi regimẽti acutoꝝ: ꝛ p alias manuũ opationes: ꝛ ita est cõplete descripta: fm qđ ipsa ꝯsideraẽ stricte: put est tertium instr̃m medicine. ¶ Ut aũt consideraẽ magis large put est scia curandi egritudines in quibus cadit seu intenditur operatio manualis sine exclusione alioꝝ duoꝝ instroꝝ medicine potionis vꝫ ꝛ diete talis descriptio ex dictꝭ oiꝫ assignaẽ isto mõ. ¶ Chyrurgia est scia docẽs modũ ꝛ qualitatẽ opandi pricipalr ꝯsolidãdo incidẽdo: ꝛ alias opationes manuũ exercẽdo sanãs hoiem fm qđ ẽ possibile. ¶ Scia ponit ibi loco gñis. Nec vꝫ qđ obijci tunc in multis locis nominatur ars: qꝛ hic largeꝛ nõ proprijssime sumitur hoc nomẽ scia: habitus

cum aie tantam colligantiaz habent q vnus pro reliquo multotiens nominatur. Ueritas tamen habet q chyrurgia est duplex docēs que appropriatur nomie scientie quā pōt habere aliqs si nunq fuerit operat⁹. Et vtēs que e noie artis appropriat: ⁊ istam nullus sci re potest nisi viderit eam quam Aristo. inter artes mecanicas numerauit. Et hoc est qđ Gal. dicebat in primo de alimentis. ex libro aūt nunc gubernatorez aliquem posse fieri: nunc alterius artis opificez: sola em̄ doctrina que exercitando habetur artifices operant. ¶ Cetera ponūtur pro differentia: sed qr lo gicum est pretermittatur: in cauda tn̄ ponit fm q est possibile sanās hoīes: qr vt dicebat in montepessulano magr meus Raymūdus non oīa in oībus: sed cetera in ceteris non est in medico semper releuetur vt eger. ¶ Que rere a medico demonstrationē est querere a traulo sermociuationem vterq caret instru mentis: vt doctor dicebat subtilis sufficit fa cere qđ ars precipit. ¶ Ubi aduertenduz q in oībus egritudinibus ars precipit curā pro priam exceptis tribus casibus in quib⁹ suffi cit cura larga preseruatiua ⁊ palliatiua.

¶ Primus casus est qn̄ morbus est simplicit incurabilis: vt lepra. ¶ Scđs qn̄ morbus est curabilis de se: est tamen in patiente inobe diente: aut penam sustinere non valente: vt cancer in membro particulari. ¶ Terti⁹ est qn̄ cura illius morbi generaret maiorē egri tudinem: vt malum mortuum inueteratum aut emorroydes antiquas sanare nisi vna re licta fuerit periculum est. ydropisim autuma niam fieri: inquit hyppo. ⁊ hoc innuebat G. nono terapen. ¶ Curatio vnuz habet modū opari indolorose ⁊ absq fallacia saluare cor pus ⁊ non perimere boni medici est non sini stri. 12. terap. ⁊ hoc est facere qđ est possibile ⁊ non propter pecuniam promittere impossi bilia aualis curis: ⁊ a falsis promissionibus ca ueas: ne nomen mali medici subeas: neq su per corpus tuum accipias. ¶ Dicitur autez chyrurgia a chyros qđ est man⁹ ⁊ gyos: qđ est operatio quasi scientia de opere manua li. Apparet em̄ ex predictis q corpus huma num sanabile ⁊ egrotabile per scientiam chy rurgie est subiectum in chyrurgia: ⁊ q re mouere egritudinem ⁊ seruare sanitatez fm q est possibile cum scientia chyrurgie est fi nis ⁊ intentio istius scientie. Partes chyrur gie fm Joannitiū in genere sunt due ⁊ opera ri vcz in membris mollibus: ⁊ operari in du ris. ¶ In specie vero sunt quinq vcz scietia docens operari in vulneribus: ⁊ docens ope rari in restaurationibus: ⁊ in aliis in quibus cadit operatio manualis. ¶ Operatōes chy rurgicoꝝ ī predictis partib⁹ sunt tres. s. sol uere continuum flebothomando scalpendo. Jungere separatum: consolidando vulnera: ⁊ reducendo algebras: extirpare superfluuz cum curantur aposiemata: ⁊ glandule rese cant. ¶ Instrumenta chyrurgicorum cū qui bus ista complentur sunt multiplicia: qr q̄ dam sunt communia ⁊ quedam propria.

¶ Cōmunia quedam sunt medicinalia: que dā ferralia. ¶ Instrumēta medicinalia sunt regimina: potiones. faginationes: vnguenta emplastra: pulueres. ¶ Instrumenta ferra lia sunt que sunt ad incidendum. vt forpices rasoria: ⁊ lancete. Quedam ad cauterizandū vt sunt oliuaria ⁊ cultellaria. Quedam ad ex trahendum: vt tenacule ⁊ pincecarole. Que dam ad probandū vt ꝓbe ⁊ intromissi. Que dam ad suendū: vt acus ⁊ cānule. ꝓpria sunt vt trepana in capite falx in ano ⁊c. ¶ Ex q̄ bus apparet q chyrurgicus artificialiter operans debet secum portare quinq vnguē ta. s. basilicon ad maturandum: vnguentum apłoꝝ ad mundificandū: vnguentum albū ad consolidandum. vnguentū aureuz ad in carnandum. dyalteam ad dulcorandū. ¶ In peniarolo debet portare quinq vel sex in strumenta scz forpices: pincecarolas: probaz rasorium: lancetam: ⁊ acus. ¶ Et talis chy rurgic⁹ sic munitus potest predictas opera tiones in corpore humano vtiliter exercere: duntaxat q recte fuerit curatiuarū intentio num informatus. Informatur em̄ curatiuis intentionibus fm Gal. per totā terapenticā ab indicationibus assumptis a rebus preter naturam primo. ⁊ cōsequenter a rebus natu ralibus ⁊ non naturalibus: ⁊ ab eisdem anne xis. Incipere q̄dem oportet fm eundē G. in scđo terap̄. a primis: transire vero hic ad eas que cōsequenter: deinde ad illas q̄ illis ad herent. Et sic faciendo non cessaret anteq ꝑ ueniat ad finem rei quesite: que est curatio vniuscuiusq egritudinis. ¶ Primū vero du cens ad hanc viam est egritudinis notio. s. qualis sit per suā naturam. Consequēter di scurrendo per aliam indicationem fm singu lum accipere nō visam a pluribus. consequē ter inuentis indicationibus oportet fm eun dem intentiones inquirere que sunt possibi les: ⁊ que non perfici. Ultimo inuenire opor tet cum quibus ⁊ qualiter compleantur.

¶ Ubi aduertendū versus finem scđi: ⁊ q

si intētiones sunt pauce et cōcordes vt in vlcere seu vulnere simplici leue quid est. Si vero sunt multe et cōtrarie: vt in vlcere cōcauo sordido aposo iuxta mēbruz nobile: scrutari em̄ oportet etiā tūc talibus cōplicationibus. primo em̄ a qua maxime periclitatur homo. scdm vero que ex ipsis rationē hz cause. tertiū est que impossibile est sanari āte aliā. nā vbi ab aliqua dispositione magnū periculū iminet itentio est ad illud qd magis pperat: vbi vero hoc idē faciens: seu cōseruās que ad curam. vbi vero nō est possibile curari: hoc ante illud que ab ordine vt in exēplo pfato Gal. tertio quarto septimo terapē. declarat euidēter. Et pp̄ter hoc dicebatur in tertio que nō est q̄d vt cām scrutari velut rationē eorum sine q̄bus non obtineris velut qd pperat. Aliqñ vero tale est que properat: vt cogat incuratā relinquere pticulā: vt in punctis neruis et emorroginātibus venis: in musculis pcussis: et in articulationibus que cum vlcere fiunt. ¶ Modus et forma operandi cū pdictis instrumentis fm Arnoldum elicitur ex quatuor cōsiderationibus. primo dz considerare chyrurgicus artificialr operans que sit illa opatio quā dz exercere in corpore humano. scdo quare applicatur. tertio vtrū sit necessaria et possis. quarto rectū modū applicandi. ¶ Primū hr per diuisionē et subdiuisionez opationū chyrurgie. vt supra dictū est. ¶ Secundum cognoscitur per generalē intentionez chyrurgicorum que precipit opationes eorū in humano corpore fieri debere fm vtilitatem cum fiducia securitatis. ¶ Tertiuz cōcipitur p cōsiderationē effectuū opis et particularium a parte corporis occurrentiū. ¶ Quartuz innotescit: vt oīa que cōueniunt corpori: fm que talis operatio sibi applicatur: et fm quod ipsi subijcitur: vel ad ea comparatur: conuenienter exerceantur: et hoc ante applicationem: et in actu applicationis et post ipsius actum.

¶ Uerbigratia. volumus extrahere aquam hydropicorum: prius debemus considerare que sit talis operatio: et scimus per diuisionem operationis chyrurgie que est soluere cōtinuum cum rasorio. ¶ Secundo debem9 cōsiderare quare fit: et scimus per generalez intentionem chyrurgicorum: vt curetur hydropisis: vel vt saltim passio allenietur. ¶ Tertio debemus considerare vtrum talis operatio sit necessaria et possibilis: et scim9 que est necessaria: quia aliter non potest curari hydropisis confirmata: et ideo si patiens debilis est non erit possibilis: si patiens sit fortis extrahetur paulatine. ¶ Quarto debemus considerare rectum modum extrahendi: et est: que situetur patiens supinus: et pellis vētris subtus vmbilicum a latere dextro: si passio venerit a sinistro vel ecōtra: si fuerit in dextro trahatur ad superius: et perforetur cum rasorio vsque ad locū vacuum: et applicata canula aque iuxta tolerantiam infirmi extrahatur: et post extracta canula cutis dimittatur: et descēdendo claudet vulnus mirach et aqua non exibit. Et qñ volueris iterū extrahere ducatur cutis et ponatur canula vt prius: et exibit quantum volueris et poterit tolerare et ita pz operatio. ¶ Operatores hui9 artis quorum noticia et doctrina fuit apud me: et quorum dicta inuenientur in hoc opere: ad hoc vt sciatur quis melius dixit alio bonum est eos in quodam cathalogo ordinare. ¶ Prim9 oīm fuit hyppo. qui vt legitur in introductorio medicine superauit oēs: et primo duxit ad lucē pfectam apud grecos medicinā. Ipsa em̄ vt dicit Macrobius et Isidorus quarto ethimologiaruz qd etiā recitatur in prologo totius continētis ante hypp. siluerat per quingentos annos a tēpore Apollinis et Asclepij: q̄ fuerunt primi eius inuentores: ipse em̄ vixit. 95. annis: et scripsit multos libros chyrurgie: vt ptz in quarto terapen. et in multis locis per Gale. Sed credo que propter bonā ordinationem librorum Gal. libri hyppo. et aliorum multorū fuerunt omissi. ¶ Gal. secutus est eum: et que hyppo. seminauit tanquam bonus agricola excoluit et augmētauit. vnde multos libros scripsit. in quibus multa de chyrurgia miscuit et specialiter librum de tumoribus preter naturam assumauit. et primos sex libros terapen. de vulneribus et vlceribus: et duos vltimos de apostematibus: et de multis egritudinibus alijs: in quibus cadit operatio manualis. cōposuit. vij. libros cathagenorum. lz non habeamus nisi summā ordinauit. fuit em̄ maximus in scientia demonstratiua tpe Antonij imperatoris post xpm quasi p. 150. annos. vixit. 80. annis: vt in vita et moribus phorum recitatur inter hyp. et Gal. fuit tempus mirabile vt dicit Aui. in quarto de facturis. 500. et 25. annorum: vt glosatur ibidem: et fm veritatē fuerunt. 586. anni. ¶ Post Gal. inuenimus Paulum qui vt testatur Ras. in toto continēte. et haliab. in libro de dispositiōe regali multa in chyrurgia fecit: libros tamē sex chyrurgie sue inueni. ¶ Subsequenter inuenitur Ras. Albu. et azarā: qui siue fuerint idē vel diuersi optime se habuerunt: maxime in libris Almansoris et diuisionuz et chyrurgia Albu.

dicta: et vt dixit haliabas in illis ſua ſpecialia poſuit. In toto ꝑo cõtinente qui helbani arabice dicitur cadeʒ replicauit: ꝛ oim̄ predeceſſorum ſuoꝝ maiorũ dicta congregauit: qꝛ tñ non elegit: ꝛ longus ꝛ indeterminatꝰ appreciatus minus fuit. Haliabas magnꝰ magiſter fuit: ꝛ preter ſeminationem in libris diſpoſitionis regalis nouã partem ſcđi ſermonis de chyrurgia ordinauit. ¶ Aui. illuſtris princeps ſecutus eſt eum ꝛ valde ordinate vt de alijs in quarto lib. de chyrurgia tractauit ꝛ vſq ad eum omnes inueniuntur fuiſſe phyſici ꝛ chyrurgici. Sed poſt vel propter laſciuiam vel occupationem curarũ nimiam ſeparata fuit chyrurgia: ꝛ dimiſſa in manibus mecanicoꝝ: quoꝝ primus fuit Rogerius Rotlãdus: atq quatuor magiſtri qui libros ſpeciales in chyrurgia ediderunt: ꝛ multa empirica in eis miſcuerunt. ¶ Deinde inuenitur Jamerius qui quãdã chyrurgiam brutalem edidit: in quam multa fatua nominauit in multis tñ Rogeriuʒ ſecutus fuit. ¶ Subſequenter autẽ inuenitur Brunus qui ſatis diſcrete dicta Gal. ꝛ Aui. ꝛ operationum Albucra. aſſũmauit. trãſlationem tñ librorum Gal. totã non habuit: ꝛ anathomiã penitus dimiſit. ¶ Poſt ipſum immediate venit Theodoricus qui rapiendo omnia que dixit Brunus cum quibuſdã fabulis hugonis de luca magiſtri ſui librum edidit. ¶ Guilelmus de ſaliceto valẽs homo fuit ꝛ in phyſica ꝛ in chyrurgia duas ſũmas compoſuit: ꝛ iudicio meo quãtum ad illa que tractauit ſatis bene dixit. ¶ Lanfrãcus etiã librum ſcripſit: in quo non multa poſuit: niſi que a Guill'o recepit: in alio tñ ordine mutauit. In hoc tẽpore magiſter Arnaldꝰ de villa noua i vtraq facultate floruit: ꝛ multa pulchra opa fecit. ¶ Hẽricꝰ de hermondauila Pariſius tractatum ꝑ notabilia incepit: i quo nitebatur de Theodorico ꝛ Lanfranco facere matrimonium: ipm̄ tamen tractatum morte preuentus nõ compleuit. ¶ In hoc tempore in calabria magiſter Nicolaus de regio in lingua greca ꝛ latina perfectiſſimus libros G. tranſlatauit. ꝛ eos nobis in curia tranſmiſit: qui altioris et perfectioris ſtili videntur ꝙ tranſlati de arabica lingua. ¶ Ultimo inſurrexit vna fatua Roſa anglicana: que mihi mandata fuit ꝛ viſa. credidi in ea inuenire odorem ſuauitatis. ꝛ inueni fabulas hyſpani Gilberti ꝛ Theodorici. ¶ Tempore autem meo fuerunt chyrurgici operantes tholoſe magiſter Nicolaꝰ cathalanus in montepeſ. magiſter Bonetus filius Lanfranci. Bonoñ. magiſter peregrinus atq mercadantus. Pariſius magiſter Petrus de argenteria. In lugduno: vbi practicaui longo tempore. Petrus de bonanto. In Auinione magiſter Petrus de arelate: ꝛ ſocius meus magiſter Joannes de parma. Et ego Guido de cauliaco chyrurgicus magiſter in medicina de confinibus alũnie dio. Mimaceneñ. medicus ꝛ capellanus commẽſalis dñi noſtri pape: vidi operationes multas ꝛ multa ſcripta predictorũ: precipue G. qꝛ quot reperiebantur libri in vtraq trãſlatione habui: ꝛ eos cum diligentia qua potui ſtudui: ꝛ per multa tempora operatus fui in multis partibus ꝛ nunc eram in Auinione: anno domini. 14 63. ¶ Pontificatus domini Urbani quinti anno primo. In quo ex dictis prenominatorum ꝛ meis experientijs cum auxilio ſociorum meorum: hoc opus compilaui iuſſu dei. ¶ Secte que currebant tempore meo inter operatores huiꝰ artis duas generales que adhuc vigent: logicorum videlicet ꝛ empericorum reprobatas a Galeno de ſectis. Et per totam terrapenticaʒ fuerunt. Et prima fuit Rogerij Rotlandi: ꝛ quatuor magiſtrorum: qui indifferenter omnibus vulneribus ꝛ apoſtematibus ſaniẽ cum ſuis pultibus procurabant: fundantes ſe ſuper illo quinti afforiſmorum laxa bona: cruda vero mala. ¶ Scđa fuit Bruni ꝛ Theodorici: qui indifferenter omnia vulnera cum ſolo vino exiccabant fundantes ſe ſuper illo quarto terapentice. ſiccum vero ſano eſt propinquius: humiduʒ vero non ſano.

¶ Tertia ſecta fuit Guillelmi de ſaliceto ꝛ Lanfranci: qui volentes mediare inter iſtos procurant omnia vulnera cum vnguentis ꝛ emplaſtris dulcibus: fundantes ſe decimoquarto terapentice. ꝙ curatio vnum habet modum: ꝙ abſq fallacia ꝛ dolore tractetur. ¶ Quarta ſecta fere omnium theotonicorũ militum ꝛ ſequentium bella: qui cum coniurationibus ꝛ põnibus: ꝛ oleo et lana atq caulis folio procurant omnia vulnera fundãtes ſe ſuper illo ꝙ deus poſuit virtutem ſuaʒ in verbis: herbis et lapidibus. ¶ Quinta ſecta eſt mulierum ꝛ multoꝝ idiotarum: qui ad ſolos ſanctos de omnibus egritudinibus infirmos remittunt: fundantes ſe ſuper illo: dñs mihi dedit ſicut placuit: dominus a me auferet quando ſibi placebit ſit nomen dñi benedictum amen. ¶ Et qꝛ iſte ſecte in proceſſu libri redarguentur omittũt de pſenti. Deyno tñ miror: quia ita ſe ſequuntur. ſicut

grues vnus non dixit nisi quod alter: nescio si propter timorem aut amorem. nunc dedignātur audire nisi consueta & auctoritate ꝓbata. Male legerūt Aristo. in scdo metaphisice ostendentē ꝙ ista duo sunt que magis impediunt viā & cognitionem veritatis. Dimittātur tales amicitie & timores: quia amicus est Socrates vel Plato: sꝫ magis est amica veritas. Sequātur doctrinā dogmaticam Gal. approbatam in libro sectarum: & per totam terapenticā que experimento & ratione integratur: in qua inuestigantur res: & refutantur voces. Et modum inuestigandi ipse docuit de cōstitutione artis dogmatice. capitulo septimo quem sub quodā epilogo in tertio de virtutibus naturalibus. caplo decimo sic ponit. Oportet em̄ debentem cognoscere quid aliis melius mox quidem. s. a principio & natura: et ꝓpria doctrina multum ab aliis differre. Cum autem factus fuerit puer veritatis quādam insaniam venereā habere. et neq̄ die neq̄ nocte deficere studentem: & adiscere quecunq̄ a gloriosissimis dicta sunt veteribus. Cum autem ad statum venerit iudicare eum: ac examinare tempore quā multo & intueri: quāto quidem concordent his q̄ manifeste apparent: quāto vero differunt: et ita hoc quidem eligere: hoc vero euertere. Et tali quidem vtiq̄ vehementer vtiles sperauí nostros futuros esse sermones. Aliis vero vtiq̄ fiet ista conscriptio superflua: ac si asino fabularetur. Non tamen dico quin sit optimum in proposito adducere testimonia: q̄ Gal. in multis locis preter rationem vtitur experimento que sunt omnibus hominibus vno indicatoria terapentice. primo adducit tertium per testimonia. vnde in primo meamir augetur fides eorum que scribuntur ex narrantium concordia. Et propter hoc dicit ꝙ ipse scribet vniuersa pharmaca que ab expertis medicis tradita sunt. & ita vt dixi faciā ego in processu deo glorioso adiuuante.

¶ Redeamus ad propositum: & ponātur conditiones que requiruntur cuicunq̄ chyrurgico volenti artificialiter dictū modum & formam operandi exercere in corpore humano quas hyppo. omniū bonoꝝ dux cum quadā subtili inductione concludit in primo afforismorum vita breuis: ars vero longa: tempus acutum: experimentū fallax: iudicium vero difficile. Oportet autem non solum seipsum ꝓbere que oportet facientē: sed & egrotātem et assistentes: & ea que extrinsecus ordinare.

¶ Sunt ergo quadruplices cōditiones que accipiuntur hic ſm Arnaldum latinatorem eloquentissimum. Quedam sunt que requiruntur in chyrurgico: quedā in infirmo: quedam in assistentibus alie vero in extrinsecus euenientibus. ¶ Conditiones que requirūtur in chyrurgico sunt quatuor. prima est ꝙ sit literatus. secūda ꝙ sit expertus. tertia ꝙ sit ingeniosus. quarta ꝙ sit morigeratus.

¶ Requiritur ergo primo ꝙ sit chyrurgicus literatus: non tantum in principiis chyrurgie: sed etiam physice. tam in theorica q̄ in practica. In theorica oportet ꝙ ipse cognoscat res naturales & non naturales: & contra naturam. Primo enim oportet ꝙ ipse cognoscat res naturales precipue anathomiam. nā sine ipsa factum est nihil in chyrurgia: vt inferius apparebit. ¶ Cognoscat etiam conclusionem: nam ſm diuersitatē nature oportet diuersificare medicinam. Contra thesillum in tota terapenti. Illud idem probatur de virtute. Res etiam non naturales: vt sunt aer cibus & potus &c. oportet ꝙ cognoscat. nā iste sunt cause totius egritudinis & sanitatis ¶ Oportet etiam ꝙ cognoscat res contra naturam morbum scilicet nam ab ipso sumitur intentio curatiua. Causam nullo modo ignoret. nam sine cognitione ipsius curatio non esset eius muneris: sed fortune. ¶ Accidentia non pretermittat. nā aliquotiens ipsa suam causam superant: & totam naturam preuaricant. & puertunt vt in primo ad glauconem. ¶ In practica oportet ꝙ sciat dietare pharmacare. nam sine istis nō perficitur chyrurgia: q̄ est tertiū instr̄m medicine. Un̄ Gal. in introductorio: sicut pharmacia idiget dieta & chyrurgia: sic & ipa chyrurgia idiget dieta & pharmacia. ¶ Sic ergo pꝫ ꝙ opꝫ ipsum chyrurgicū artificialr operātē scire principia medicine. Et cū hoc est decens ipm scire aliquātulum aliarum artium. Et hoc est quod dicebat Gale. in primo terapentice ꝯtra thesillum: si enim neq̄ geometria neq̄ astronomia: neq̄ dialetica: nec aliqua alia doctrina bonorum egerent medici: prompte coriarii carpentatores fabri etiam ceteri dimittentes artes suas currerent ad medicinam: & efficerentur medici. ¶ Secundo dixi ꝙ oportet ꝙ sit expertus: & viderit alios operari iuxta illud sapiētis Auēzoaris. Opꝫ vnūquēq̄ medicū prius scire. deinde vsum & experientiā hr̄e. & Rasis in q̄rto Almāsoris. & haliab. i. testō hyp. & hali. pmo theorice illud idē testāt. ¶ Tertio ꝙ sit igeniosus ac bōi igeniī sine iudicii. i. remēoratōis. & hoc dicebat haly

rodean tertio tegni. o pz medicuz esse bone rememorationis: boni iudicij: bone solertie: ac bone visionis: z sani intellectus cũ bonita te forme: vt supple q habeat digitos gracı les: manus firmas non tremulas: oculos cla ros zc. ¶ Quarto dixi opz q sit morigerat⁹: sit audax in securis timidus in periculis: ma las cura s fugiat: sit infirmis gratiosus: so cijs beniuolus: cautus in pnosticatione: sit castus: sobrius: pius z misericors: non cupi dus non extorsiuus. Sed fm laborem suum z facultatem infirmi: z qualitatem finis: z di gnitatem ipsius: salaria recipiat moderate.

¶ Conditiones que requiruntur in infirmo sunt tres. Primo q sit obediēs medico: velut seruus domino. Primo terap. q bene ↄfidat de ipso primo pronosticorum. Qd patientiā habeat in seipso: quia patientia vincit mali ciam: vt in alia dr scriptura.

¶ Conditiones assistentium sunt quatuor: primo q sint pacifici: gratiosi: fideles atq discreti.

¶ Conditiones extrinsecus venientiū sunt plures: que omnia debent ordinari ad vtili tatem infirmi: vt dicit Gal. in fine cōmēti af forismi preallegati.

Alterius finem imponendo isti caplo singulari ponē dus est modus z ordo istius operis. ¶ Pro pter qd est sciendum iuxta dictū Auer. in p mo colliget q artes practice inquantū sunt artes continent tria. Primū scire loca subie ctorū suorū. Scdm est ducere finē q̄siti in lo cum subiecti. Tertiū est scire instrā cū quib⁹ valeamus ducere illum finem in locis subie cti. ¶ Et ideo cum ista ars sit practicalis et operatiua de necessitate tractatus qui fiunt de ipsa in genere debent esse res: sed pter hoc vt magis specificetur erunt in isto opere septem tractatus. ¶ Primus erit de anatho mia z locis subiecti. ¶ Sed quinq sequētes erunt de modo inducendi finem quesitū in locis subiecti. ¶ Et septimus erit de instrīs cum quibus ducemus finem in locis subie cti. ¶ Habebit ergo iste liber septem tracta tus. ¶ Primus erit de anathomia. ¶ Secū dus de apostematibus. ¶ Tertius de vulne ribus. ¶ Quartus de vlceribus. ¶ Quintus de fracturis z dislocationibus. ¶ Sextus de omnibus alijs egritudinibus que non sunt proprie apostemata: nec vlcera: nec ossiū pas siones: pro quibus habetur recursus ad chy rurgicos. ¶ Septimus antidotarium. ¶ Et in quolibet tractatu erunt due doctrine: et in qualibet doctrina erunt octo capitula vel cir ca. z in quolibet capitulo erunt tria que liter tio terapeu. habet inquirere medicus dog matice sanatiuus scz notitiam rei: et causas a quibus indicationes curatiue sumuntur: z signa z indicia a quibus q̄ nō sunt possibiles z que possibiles perfici habentur: ac etiam curationem que cum quibus z qualiter ope ratur ostendunt: z talis erit in toto libro or do auxiliante deo.

¶ Rubrice totius libri.

Ad facilem inuentionem materierum de quibus tractatur in isto libro est vtile premittere rubricas tractatuum capitulorz toti⁹ libri ne abraso nomine litte re pagina muta videatur remanere: qd for te non est necessarium in scientijs speculati uis: vt Auerroys determinabat subtiliter.

¶ Rubrice primi libri.

In nomine domini misericordis incipit tracta tus primus istius operis: et est de anathomia continens duas doctrinas.

¶ Doctrina pma est de ana thomia membrorum communium vniuer salium z simplicium.

¶ Scda erit membrorum ppriorum z par ticularium ac compositorum.

Prima doctrina habet quinq ca pitula.

Secunda doctrina de anathomia membrorū cōpositorz z ppriorum continet capitula octo.

¶ Rubrice secundi libri.

Tractatus scd's: & est de apostematibus et exituris & pustulis. Cuius sunt due doctrine.

Prima doctrina quinque hz capl'a.

Secunda doctrina de apostematibus exituris et pustulis prout insunt membris compositis: continet capitula octo.

¶ Rubrice tertij libri.

Tractatus tertius & est de vulneribus. Cui9 sunt due doctrine.

¶ Rubrice quinti libri.

Tractatus quintus

est de algebra et extensione et restauratione fractorum ossium et ossium dislocatorum. Cuius sunt due doctrine.

Prime doctrine sunt octo capitula.

Secunda doctrina de restauratione dislocationum. Cuius sunt octo capitula.

¶ Rubrice sexti libri.

Tractatus sextus

de omnibus egritudinibus que non sunt proprie apostemata vel vlcera: nec vlcerum passiones pro quibus habetur recursus ad chyrurgicum. Et habet duas doctrinas.

Prima doctrina habet octo capitula.

¶ Rubrice septimi libri.

Tractatus. vij. qui antidotarium dicitur duas continens doctrinas.

Prima doctrina octo habet capitula.

Secunda doctrina de antidotis particularibus et appropriatis membris: et habet octo capitula.

In nomine dei misericordis. Incipit tractatus primus istius operis: et est de anathomia continens duas doctrinas.

¶ Doctrina prima est de anathomia membrorum communium universalium et simplicium.

¶ Doctrina secunda erit membrorum propriorum particularium et compositorum.

Doctrina prima habebit quinque capitula.

¶ De anathomia et natura membrorum universaliter. Cap. j.

Quoniam secundum Galenum medicorum lucernam in libro nono de utilitatibus particularum capitulo penulti. quatuor sunt commoditates scientie anathomie. Una utique et maxime ad dei potentie demonstrationem. Secunda ad particularum patientium dignotionem. Tertia ad futurarum dispositionum corporis pronosticationem. Sed quarta ad egritudinum curationem: pro tanto necessarium est et utile cuicunque medico prescire ipsam anathomiam. Et hoc est quod ipse Gal. dicebat in principio libri sectarum seu interiorum medicorum. Non solum iuvenes sed etiam antiqui studeant cognoscere particulas et passiones ipsarum: quia curam oportet diversificare secundum differentias ipsarum. Et licet ea que incidunt sensibus aperte cognoscantur: quecunque vero in profundo occultata sunt viro indigent exercitato in anathomia et actibus et utilitatibus ipsarum: et ab illo loco sumitur principium totius curationis. ¶ In primo inquit libro membrorum dolentium est inventum quod medicus debet esse sagax in notitia membrorum venientium in quolibet loco. Et si hoc est utile phisicis: multo magis immo necessarissimum est chyrurgicis iuxta doctrinam ipsiusmet in sexto terapen. qui in arabica translatione de ingenio sani nuncupatur. ¶ Chyrurgici ignorantes anathomiam peccant multotiens in incisionibus nervorum et colligationum. Sed tu naturam uniuscuiusque particularum scies. Adhuc autem positiones et plasmationes: quam habent in toto corpore et secundum unumquodque membrorum quando contingit in eo fieri plagam aperte cognosces si nervus est incisus vel non seu colligatio. Quod henri. de hermondavilla in primo lib. chyrurgie sue per rationem sic deducit. Omnis artifex tenetur scire subiectum in quo operatur: aliquando operando errat. Sed chyrurgicus est artifex sanitatis corporis humani: ergo tenetur scire naturam et compositionem ipsius. et per consequens anathomiam. ¶ Confirmatur per simile: quia eodem modo operatur cecus in ligno et chyrurgicus in corpore: quando anathomiam ignorat: sed cecus scindens lignum sepissime: immo quasi semper errat accipiendo de ipso plus quam debeat vel minus: ergo similiter chyrurgicus quando anathomiam ignorat. Ad instar enim sunt tales malorum coquorum de quibus dixit. G. in secundo terapen. qui non secundum articulos incidunt: sed terunt quassant et divellunt. Sequitur ergo quod necessarium est medicis precipue chyrurgicis scire anathomiam. ¶ Et quamvis esset eis necessarium scire cum anathomia actus et utilitates membrorum que sunt tres radices et elementa totius medicationis: ut primo interiorum convenienter deducitur parcendo longitudini et confidendo quod de ipsis complete tractaverunt Gale. in. 17. tractatibus de utilitate particularum: quia tractatus alios quindecim quos ipse fecit: et de curatione et anathomia: ut haliab. in fi. tegni. testificatus est adhuc translatos non habemus. Et haliab. prima parte libri de dispositione regali sermone. 2. et 3. et Avi. in suo can. li. primo. non tamen ponitur hic nisi grossa et materialis anathomia que dirigere possit chyrurgicum operantem in incisionibus et reductionibus membrorum. ¶ Est autem anathomia recta divisio et determinatio membrorum corporis cuiuscunque precipue corporis humani: quia de illo est intentio tota istius artis. Et dicitur ab ana quod est rectum et thomos quod est divisio quasi recta divisio. Anathomia inquiritur dupliciter: uno modo per librorum doctrinam qui modus licet sit utilis: non est tamen sufficiens ad enarrandum ea que solum sensibus cognoscuntur. primo de utili. capi. 8. Et hoc est quod Auer. dicebat primo colliget. ¶ Et nos non abbreviavimus loqui de anathomia nisi propter hoc quod imaginativa est brevior in istis

⁊ parua comparatione earum rerum que exi
stũt in ipa. Alio mõ p corpor mortuor expe-
rientiam. Experimur autem in corporibus
nouiter mortuis per decollationem vel suspẽ
sionẽ: anathomiã ad minus membrorum of
ficialium interiorum carnis musculorum et
cutis ⁊ multarum venarum atqȝ neruorum:
precipue quantum ad originem fm qd tra
ctat Mundinus bonoñ. qui super hoc scri-
psit ⁊ ipsam fecit multotiens: ⁊ magister meꝰ
Bertucius per hunc modum situato corpo-
re mortuo in bãno faciebat de ipso quatuor
lectiones. In prima tractabantur mẽbra nu
tritiua: quia citius putribilia. In secũda mẽ
bra spiritualia. In tertia membra animata.
In quarta extremitates tractabãtur. Et fm
concordationem sectarum in quolibet men
bro videnda erant nouem. s. compositio: sba
cõplexio: quantitas: numerus: figura: colligã
tia: actus atqȝ vtilitates: ⁊ que sunt egritudi
nes que in ipso possunt contingere quibus
per anathomiam in dignoscendo prono-
sticando ac etiam curando medicus possit
auxiliari. ¶ Experimur etiam in corpori
bus desiccatis ad solem aut consumptis in
terram: aut eliquatis in aqua currente: aut
bulliente anathomiam saltem ossium carti-
laginum iuncturarum neruorum grossorum
thenantuz ⁊ colligationum. Et per istos mo
dos in corporibus hominuz asinorum ⁊ por
corum atqȝ aliorum multorum animalium
ad noticiaz peruenitur anothomie ⁊ p alias
picturas sicut fecit henricus predictus: qui
cum. xiij. picturis visus est anathomiam de
monstrare. ¶ Qd autez sit corpus humanũ
qr de illo fit sermo in tota medicina. patet q
est vnum totum ratione decoratum ex mul-
tis ⁊ diuersis membris seu particulis cõposi
tum. Membrum autẽ seu particula fm. G.
in primo de vtilitate particu. est quoddã cor
pus quod omnino non est separatum nec al
teri coniunctum. Et dicitur ibidem q quedã
sunt maiores: quedam sunt minores et hec
quidez in aliam speciem diuisibiles. Et hoc
est quod Auicenna. per alia verba dixit i suo
canoñ. lib. primo q membra sunt corpora q
ex prima generantur humorum cõmixtiõe.
Et sequitur q mẽbror quedam sunt simpli
cia quedam composita loquendo de simpli-
ci ⁊ composito vt medicus considerat large.
Simplicia vero sunt consilia que nõ sunt in
aliam speciem diuisibilia: immo quancunqȝ
partem sensibilẽ recipis erit cõicans toti no-
mine ⁊ ratione: ⁊ sunt. x. vez cartilago: os: ner
ui: vene: arterie: panniculi: ligamenta: chor-
de cutis: atqȝ caro: ⁊ cum eis numerabũt pin
guedo ⁊ pili ⁊ vngues: q lȝ non sint membra
sed superfluitates habent tñ vtilitatẽ quan
dã ⁊ gñationem vt mẽbra: sicut in scdo tegni
innuebat. Et istor quedã sunt sanguinea:
quibꝰ est re generatio et ɔsolidatio: qr a san-
guine gñant vt sunt caro ⁊ pinguedo: quedã
aũt sunt spermatica: qr a spmate hñt ortuz:
quibus non est regeneratio ⁊ ɔsolidatio ve-
ra vt sunt ossa ⁊ oia alia mẽbra a predictis.
¶ Et propterea membrorum simplicium: q
dam sunt calida ⁊ humida: quedam frigida
⁊ humida: quedaz frigida ⁊ sicca. Calida au
tem ⁊ sicca non dicuntur aliqua membra: qr
vltra naturam cutis ad quam comparãtur
omnia non inuenitur aliquod membrũ sim-
plex calidius ⁊ siccius ipsa. Cutis enim est
media non solum humanarum particula-
rum: sed etiam totius substantie generato-
rum ⁊ corruptorum fm Gal. secundo de com
plexionibus. capitulo vltimo. ¶ Calida et
humida membra dicunt sanguis saltim ma
terialiter. Spiritus ⁊ caro ⁊ humiditates na
turales incedunt ista via: vt dicit Auer. secũ
do sui colliget. ¶ Frigida ⁊ hũida sunt fleg
ma adeps seu pinguedo atqȝ medulla.
¶ Sed frigida ⁊ sicca sunt fm suos gradus
reliqua omnia vt os cartilago pili chorde li-
gamenta nerui vene atqȝ panniculi: ⁊ hec est
pelagus in quo non licet medicum nauiga-
re. Conueniens autem est medico recipere
complexiones ipsorum membrorum a phi-
losopho naturali. ¶ Composita mẽbra sunt
que a predictis simplicibus seu consimilibꝰ
componuntur: ⁊ ideo etherogenea sunt ⁊ di
uidi possunt in alias species: qr in membris
consimilibus: ⁊ quelibet pars ipsorum nõ ser
uat rationem totius: vocantur autem orga-
nica ⁊ instrumẽtalia: qr sunt anime instrumẽ
ta: vt manus facies cor ⁊ epar. Propter quod
Gal in scdo de vtilitate particularum caplo
finali. Natura idoneos ad anime mores ⁊ v
tutes corporis vniuersas cõstruit particulas
Et istorũ quedam sunt principalia: qdam nõ
principalia. Principalia sunt cor ⁊ epar cere-
brum ⁊ testiculi. Nõ principalia sunt omnia
alia ⁊ istorum quedã sunt minora vt oculus
nasus manus: qdam maiora: vt caput facies
colluz homoplata: ⁊ cetera octo que quãtũ
est de pñti totũ corpus diuidit gra chyrurgi
calis doctrine. ¶ Et lȝ pdicta mẽbra orgãica

sint ex pluribus composita gratia actionis et passionis ipsorum cum debita qualitate ꝛ quātitate ꝛ vniuersa plasmatione: vna tñ simplex ꝛ consimilis inter ipsas est ꝑncipiū totius actus. reliqu e. vero sunt gratia vtilitatis. Quedam quidem vt melius actus fiat Alie vero sine quibus non erat possibile eū fieri. Alie autem ꝑ custodia omnium harū create sunt: put hec deducuntur in manibꝰ in primo ꝛ scd̓o de vtilitate particularum: ꝛ per ꝯñs in sequentibus libris in oībus alijs membris: ita ꝙ tu intelligas vt dicit in quarto ƀm Ari. nullum corpus esse ociosum nec frustra: sed esse factum ƀm necessitatem cum conuenienti cōpl'one ꝛ cōpositione diuersas quasdam a creatore largitas virtutes. Que quidem sortiuntur in cōpositis membris ex simplicibus sicut in simplicibus ex elementis. ¶ Cor em̄ qd̓ est primum membrū organicum ex ligamentis ꝛ panniculis: ꝛ ex carne dura lacertosa: ex quibus cōpositum est dꝛ esse siccum ex multitudine spūum existentium in eo: qꝛ est sicut clibanum igneum totius corporis: dꝛ esse calidum. Arguunt em̄ medici cor esse calidū ꝛ siccū: phisici tñ: qꝛ est principiū vite eū forte dicūt esse temperatū aut ad calidum ꝛ humidum esse decliue.

¶ Sed id qd̓ videt̃ de epate ex sui essentia ē ꝙ sit calidum ꝛ humidū: qꝛ maior pꝰ suarū partium est carnosa sanguinea: ꝛ cum hoc ad ipsum mittuntur multe arterie. ¶ Et cerebrum est frigidum ꝛ humidum: lꝫ habeat subām medullosam dꝛ tñ a medulla: qꝛ est ab humoribus: cerebrum a spermate: ꝛ dicitur cal'm ƀm naturam: in scd̓o de partibꝰ aīalium. ¶ Sed splen ꝛ renes ipsi etiam sunt de membris calidis ꝛ humidis: Quis renes sint sub splene in gradu: propter grossitiem sanguinis qui stat in splene: sicut splen est ī hoc gradu satis inferior epate ¶ Et caro pulmone ponitur minus humida pinguedine: qꝛ non effunditur cum calefit ƀm Gale. vbi supra. Calida etiam dicitur esse: quia nutritur subtiliori sanguine sibi a corde transmisso: vt ipē idē Gale. dicebat quarto de vtilitate: ꝛ ita per consequens est. sillogizandum de complexionibus aliorum membrorum compositorum: ꝙ est talis complexionis qualis resultat ex aduenientibus et componentibus ipsa.

¶ De anathomia cutis ꝛ pinguedinis carnis atqꝫ musculorum. Capitulum. xj.

Rcipiendū est a cute: qꝛ illa primo occurrit in faciendo anathomiaꝫ Est aūt cutis coopertmētūꝫ corporis ꝛ ex filis neruorum venarū ꝛ arteriarum ꝯtextū ad defensionem ꝛ largitionem sensus creatum. Cuiꝯ due sunt spēs: quedaꝫ cooperit membra extrinseca: ꝛ illa ꝑprie dꝛ cutis. Et istius vndecimo de vtilitate capl'o. 5. notant̃ quinqꝫ differentie. Alia cooperit intrinseca membra: ꝛ illa ꝑprie panniculus dꝛ: vt celle cerebri ꝛ periocraneum cooperiens craneūꝫ ꝛ reliqua corporis ossa: pleura siphac precordium cordis ꝛ oīm alioꝝ viscerum panniculi. ¶ Pinguedo sequitur post: ꝛ est vt oleum calefaciēs ꝛ humectans membra. Cuiꝰ sunt due species: quedam extrinseca iuxta cutem que ꝑprie adeps nuncupatur: quedā intrinseca iuxta ventrem ꝛ renes que axungia ꝑprie dꝛ. ¶ Consequenter occurrit caro: cuiꝰ sunt tres species. s. caro simplex ꝛ pura que pauca est: ꝛ solum reperitur in capite virge ꝛ inter dentes. Alia est caro glandulosa seu nodosa: sicut caro testiculorū ꝛ mamillaꝝ atqꝫ emunctorioꝝ. Sed tertia caro est musculosa seu lacertosa ꝛ talis est multa ꝛ reperitur ꝑ totum corpus vbicunqꝫ est motus liquidus ꝛ electiuus. Musculus autem est organum motus liquidi ꝛ electi in de vtilitate particularum: ꝛ in de motibus liquidis ꝛ manifest̃ per totum. ¶ Et lꝫ musculi quantum ad sensum sint membra simplicia: sunt tñ ƀm veritatem composita ex neruis ꝛ ligamentis ac eorum villis carne implente ꝛ panniculo cooperiente: ꝛ ita vult Aui. in primo lib. canoñ. sui. Musculus ꝛ lacertus idem sunt. sed dicitur musculus ad formam muris: ꝛ lacertꝰ ad formam lacerti. Sunt enim ista animalia ab vtraqꝫ parte gracilia ꝛ longa saltim versus caudam: in medio enim grossa ita ꝛ musculi siue lacerti. Non obstante henrico qui videtur inter ipsos differentiam assignare.

¶ Unde notandum iuxta intentionem Gal'. per totum de vtilitate particu. ꝙ postqꝫ musculus compositus est: vt dictum est ab ipso descendunt chorde ꝛ ligamenta rotūda: ꝛ dū veniunt prope iuncturas dilatantur ꝛ ligāt in circuitu iuncturaꝫ vna cum panno cooperiente ossa ꝛ mouent eaꝫ: ꝛ quando exiuerūt iuncturam iterum rotundantur ꝛ reducuntur in chordam: ꝛ cuꝫ carne faciunt aliū musculum ꝛ ab illo iterum exit chorda et liga-

men:tum ⁊ dilatantur ⁊ ligant in circuitu iun
cturam sequentem ⁊ mouent eam: ⁊ ita non
cessat vsqꝫ ad extremas particulas: ⁊ fm hoc
semp musculus antecedit iuncturam sequen=
tem ⁊ mouet eã: ⁊ membrũ qd mouet: ⁊ hoc
hoc declarat in brachijs. Nerui q̃ a nucha
colli delegantur ad brachia accipiũt formã
musculi in collo ⁊ pectore. Deinde veniẽdo
ad iuncturam spatule proijcitur chorda ⁊ di
latatur ⁊ comprehendit totam iuncturam ⁊
implantatur in osse adiutorij ⁊ mouet ipsuꝫ.
⁊ quando exit de iunctura humeri ad duos
vel tres digitos rotundat ⁊ reducitur i chor
da: ⁊ cum carne ⁊ ligamento quod exit a ca=
pite ossis spatule facit musculos supra me=
dium adiutorij de quibꝰ exit chorda que ad
tres digitos de cubito ampliatur ⁊ compre=
hendit totum cubitum ⁊ mouet brachiũ par
uum. Et post alios tres digitos rotundatur
⁊ reducitur in chordam: que ingreditur cuꝫ
ligamento qd exit a cubito ⁊ carne facit mu=
sculos supra mediũ brachij dicti de quo exit
chorda que ad tres digitos de iunctura ma
nus parue ampliatur ⁊ apprehendit totam
iuncturam manus dicte ⁊ post rotundatur
⁊ ingreditur musculus in medio manus de
quo chorde mouentes digitos exeunt.
¶ Ex quibꝰ apparet ꝙ vulnera que sunt ad
tres digitos prope iuncturas sunt periculo=
sa: quia chorde neruose ibi sunt denudate a
carne ⁊ apparentes: quorum punctura spas
mi est generatiua: ⁊ per consequens mortis
inductiua fm Gal. in tertio tegni ⁊ q̃rto ter=
rapẽ. ¶ Lacerti siue musculi auctoritate ha
liab parte prima sermone tertio de regali di
spositione differunt quinqꝫ rebus. quantita
te: figura: positione: compositione: atqꝫ chor
darum origine. ¶ Unde. G. in sexto de vti. q̃
tuor sunt positiones musculorum. recta: trãs
uersa: ⁊ due obliq̃. sunt enim om̃es musculi.
531. fm Aui. lib. j. de anathomia musculoꝝ.

¶ De anathomia neruorum ligamentoruꝫ ⁊ chordarum. Cap. iij.

Uia musculi ex neruis ligamentis ⁊ car=
ne componunt post anatho
miam carnis musculose de
ipsis est dicenduꝫ. ¶ Neruꝰ
est membrum simplex ad tribuendum cete=
ris partibus sensum ⁊ motum creatuꝫ. Et ꝓ
pter hoc Gale. in quarto de vtili. cap. finali
dicebat tres sunt intentiones nature distri=
butionis neruorum. vna quidem gratia sen
sus in sensitiuis organis. Alia vero motus i
motiuis. Alia vero in omnibꝰ alijs ad digno
tionem tristantium. Et bene dicit sensitiuis
qꝛ ad cartilagines neqꝫ ad ossa neqꝫ ad mul
tas carnes glandulosas non implantantur
nerui. Ad dentes vero implantari videntur
vt dicebat in sexto libri allegati. Nerui eniꝫ
omnes a cerebro per se vel per nucham ipsiꝰ
vicariam oriuntur vel manifestantur: et in
hoc conuenit communis schola philosopho
rum ⁊ medicorum. vnde nerui qui oriuntur
a parte anteriori cerebri tales sunt vt pars il
la molliores ⁊ ad dandum sensuꝫ promptio
res. Quidaꝫ vero a posteriori parte a nucha
que descendit ab eo ⁊ tales sunt duriores et
admodum manifestiores.
¶ Utrum autem sensus ⁊ motus ferantur
per vnum neruum aut per diuersos. Gal. vi
detur tenere in primo de interioribus ⁊ quar
to de morbo. ꝙ aliquotiens per vnum: ali=
quotiens per diuersos. Et hoc idem tenet
schola nostra montispessulani difficilis est
materia. Et difficilius est inuestigare vtrum
predicta deferantur substantialiter aut radi
caliter: quare melius est eam obdormire.
¶ Quicquid sit septem sunt paria neruoruꝫ
que immediate oriuntur a cerebro. ⁊ xxx. q̃
per medium nuche ⁊ vnum sine comite: qui
oritur per finem ossarij: vt ponit haliab. ser=
mone secundo partis prime libri regalis dis
positionis.
¶ Ligamenta sunt de neruorum natura ab
ossibus tamen oriuntur: quorum sunt duo
modi: quedam ligant ossa ab intra: quedam
ab extra ligant totam iuncturaꝫ: ita dicebat
G. 12. de vtil. c. primo. Ossium articulatio in
circuitu comprehenditur ligamentis fortibꝰ
⁊ remissiuis.
¶ Chorde se tenentes quod idem est sunt
etiam de natura neruorum ⁊ magis: nã sicut
ligamẽta sunt media inter neruos ⁊ ossa: ita
⁊ ista inter ligamenta ⁊ neruos a musculis
oriuntur ⁊ a neruis suscipiunt sensus ⁊ mo=
tus quibus moueantur membra. Et vt di=
ctum est licet sint rotunda dum exeunt mu=
sculos ampliantur dum veniunt ad articu=
los: situantur enim in circuitu membri: ita
ꝙ intrinseci trahunt membrũ: extrinseci ꝓ
ipsum extendunt. Est tñ ꝙ qñ vnus trahit
ꝙ alter relaxatur: ⁊ ideo per incisionem ex=

trinsecam perditur flexio: per intrinsecã extensio: ita ponit Gal. in primo & .12. de vtilitate particularum.

¶ De anathomia venarum & arteriarum. Capitulum. iiij.

Licet vene & arterie s̃m intentionem Gal. in .16. de vtilitate particularum differant q̃tum ad principia: quia vene oriuntur ab epate: arterie a corde: & in aliquibus locis separatur vena ab arteria: vt in manifesto brachiorum & in rete mirabili: arteria tñ nulla reperitur sine vena: quasi in residuo corporis cõionem habẽt & distributionem sil'em: & ꝓpter hoc de ipsis sufficit chirurgico insimul facere sermonem & ita fecit Gal. in loco p̃allegato. ¶ Quid autem est vena: q2 locus sanguinis est nutrimẽtalis. ¶ Quid aũt arteria: q2 loc⁹ sanguinis sp̃ualis: notũ est apud oẽs. ¶ Ista autẽ vasa postq̃ orta sunt a suis principijs bifurcant & vna ptendit supius & alia inferius: & q̃libet pars ramificatur: & ramificando deducit ad extrema corporis ad nutriendum & viuificandum membra vniuersa. ¶ Particulares vene que sui magnitudine emorosagie piculũ inferunt: dicentur in anathomia magnorum membrorum.

¶ De anathomia ossium cartilaginum vnguium & pilorum.. Cap. v.

Ultimo anathomizãtur ossa: q2 illa sunt in ꝓfundo corpor'. vñ ossa sunt particule duriores totius corporis: & sunt fundamentum & sustẽtaculum oim aliarum particularum. Est tñ q2 cum hoc aliqua sunt ad custodiã & tutelam particularũ interiorum vt craneum pectus atq3 dorsum. ¶ Sunt enim ossa in corpore nostro postq̃ fuerint bene cõputata s̃m Aui. p° canoñ. sui. 248. p̃ter sisamiã & os laude in quo fundatur lingua. ¶ Ossa corporis recipiunt diuersitates penes numerum & formam materie. Quedã rõne sui. Alie rõne iuncturarum in se hñt diuersitatem: q2 q̃dam sunt medullosa: quedã nõ hñt ipsam. Item q̃dam sunt recta: q̃dã tortuosa: quedã etiã sunt magna: quedã pua. ¶ Oia et ossa grossiora sunt apud iuncturã q̃ circa mediũ rõne iuncturarũ hñt diuersitates: q2 quedã hñt additiones intrantes: q̃dam vacuitatẽ recipientes: quedam vtrũq3: q̃da3 neutrum. ¶ Que aũt hñt additiones & vacuitates dictas: q̃da3 clauales vt dẽtes: q̃dam serratiles vt craneum: quedã nodosas in vtroq3 capite vt vlna & coxa: q̃dã foueales vt focilia: q̃dam vtrũq3 vt digiti. Que vero carent vtroq3 iunguntur solidatiue: & talia habentia tales rotunditates & foueas ꝓprie faciunt iuncturam: quibus accidit dislocatio: alijs vero separatio.

¶ Cartilago quasi est de natura ossis: & tñ ipso mollior & est facta ad defectũ ossis supplendum vt in palpebris naribus & auribus & vt melior fiat coniunctio ossium cum vicinãtibus vt in thorace & in anchis & in extremitatibus ipsorum ne in motu cassarentur.

¶ Ungues sunt facte in extremitatib⁹ membrorum ad melius capiendum.

¶ Pili vero sunt facti ad decorandum & purgandum.

Doctrina. ij. De anathomia membrorũ compositorum & propriorum.

¶ De anathomia olle capitis & partiũ eius. Capitulum. j.

Expedita anathomia mẽbrorum simplicium est toti corpori cõium veniendum & ad anathomiam mẽbrorum cõpositorum & singlariũ. Et lz sic dictũ est q̃dã sũt maiora q̃dã minora nihilomin⁹ anathomia ipsorum tractabit in .8. capitulis s̃m diuisionem particularium maiorum. scdo q2 talis diuisio sensibilis est magis manifesta: & cum hoc modus medicandi variatur s̃m ipsam. ¶ Incipietur tñ hic a capite precipue a cerebro & ab olla continente ipsum propter hoc: q2 ipsum locus & habitatio rationalis anime existit: vt ip̃emet G. dixit in de vtilitate parti. lib. 9. ca. 4. & p° de custodia sanitatis. c. 9. Idem habetur. iij. interiorum. & in cõmen. 3. regiminis acu.

¶ Circa ollam capitis & partes ipsius inq̃rẽda sunt illa nouem que dicta sunt superius p cõmen. alexandrinũ in lib. sectarum q̃ req̃runtur in quolibet mẽbro. s. iuuamentum: positio: colligantia: quantitas: figura: subst̃atia complo: numerus partium: & egritudines.

¶ Olla capitis s̃m ph̃m dicitur pars capillata in qua membra animata continentur: & in hoc apparet ei⁹ iuuamẽtũ. ¶ Ei⁹ em̃ positio

⁊ sit⁹ est in altiori loco toti⁹ corpis. vtrū ꝓpter oculos aut ꝓpter qd chirurgicus nō hʒ cōsiderare. ¶ Colligantia est manifesta q꞉ cū facie ⁊ collo. ab ipso em̄ ꝓducunt oēs ꝑticule ⁊ mu culi mouētes caput in collo iplantant vñ haliab. in tertio ſmone parti. prime lacerti caput mouētes sunt duplices. altera eorū species ꝓpe caput mouet sine alijs: originē habentes post auriculas quousqꝫ ꝑueniūt ad furculas. scd'a autē cōis est ipsi capiti ⁊ collo de q̄bus dicet in collo. Quātitas ipsius olle est maioris capacitatis cū cerebrū in hoie sit mai⁹ ceteris aīalib⁹ q̄ntitatis equalis. ¶ Forma ei⁹ est rotūda ad modū sphere extraqꝫ parte leniter cōpresse ⁊ ſm hec gibbosa oportet fieri: q꞉ ſm posteriora ⁊ anteriora in scdo tegni. Et cām istius figure dicebat. G. octauo de vtilitate particularū capi. penul. oium figurarū inquit vix passibilis: ac etiā ⁊ maxima ⁊ capacissima oīm equalē habentiū ꝑimetruʒ est rotūda. ¶ Substātia etiā ei⁹ apparebit esse ossuosa ⁊ pānicularis ac medullaris. Et cōplexio frigida ꝑ numerū partiū ipsius ¶ Partes aūt olle capitis ſm Auicē. in suo cañ. lib. iij. ca. primo sunt. x. aut. xj. vel cōtinētes ⁊ totidē ꝯtētē. ¶ Primo ab extra sunt capilli: post cutis: deinde caro musculosa: deīde pānicul⁹ grossus: post vero craneū: subsequēter ab itra. primo sunt dura mr̄ ⁊ pia mater: deīnde substātia cerebri: post ṽo de subt⁹ cerebrū iteruʒ pia mater ⁊ dura mater: vltimo rete mirabile: deinde os qđ est cerebri basis: ⁊ explantationes neruoꝝ oriētiū ab eodē. de q̄bus per ordinē est dicenduʒ. ¶ De pilis cute ⁊ carne musculosa satis est supius dictuʒ. ¶ De grosso pāniculo quē. G. vocat pericraneū qui cooperit totū craneū. Est sciendū q̄ est neruosus ⁊ orit a dura matre et ligat ab ea cū ligamētis neruis venis intrātibus ⁊ exeuntibus ꝑ cōmissuras cranei. ¶ Cōsequenter inuenit os qđ craneum nuncupat: nō ex vno osse cōtinuo: sed ex septē ꝯtiguis ordinatum ad hoc q̄ si acciderit lesio in vno non trāseat ad aliud ⁊ cōiungunt cū cōmissuris serratilibus vt vapores ab ipso cerebro valeāt expirare. primū ossiū olle capitis est a parte anteriori ⁊ est coronale dictuʒ: qđ durat a medio orbitarū vsqꝫ ad cōmissurā trāsuersantē craneū. ⁊ sunt in eo foramina oculoꝝ ⁊ colatoria nariū partita per quandā additionem ossualē ad modū criste galline a qua implātat cart lago diuidēs nares. Est tñ sciēnduʒ q̄ coronale aliquotiēs inuenit diuisum cum cōmissura in medio frontis transuersalr: qđ vtplurimū in mulieribus repent. ¶ Scdm os est a parte posteriori dictū occipitale ⁊ cōcludit per quādā cōmissurā descendētē trāsuersalr ad modū lr̄e caude cifre de. 7. ⁊ est durū ꝑforatū inferius ꝑ vnde descendit nucha a cerebro per mediū spondiliū vsqꝫ ad finem dorsi. ¶ Tertiū ⁊ quartū sunt in medio lateralr dicti parietales ⁊ diuidunt ꝑ quādā cōmissurā ſm longitudinē olle ⁊ per duas cōmissuras dictas. vsqꝫ ad ossa aurium ⁊ sunt quadrata. ¶ Quintū ⁊ sextū sunt ossa dicta petrosa: q꞉ dura: ⁊ dicta etiā mēdosa: q꞉ squamose cōiungunt cū parietibus dictis: in q̄b⁹ sunt foramina auriū: ⁊ additiones mamillares emūctorioꝝ: ⁊ ꝓducunt ſm longitudinē parietaliū dictarū a cōmissura laude vsqꝫ ad mediū ossiū temporū. ¶ Septimū os est basillare seu baxillare: qđ velut cuneus est firmans ⁊ sustinēs oia dicta ossa supra palatū: ⁊ in eo sunt foramina ⁊ spongiositates multe ad expurgādum supfluitates grossas: et cū hoc durissimā hʒ substātiam. ¶ Sunt ergo septē ossa olle capitis: ⁊ ita inueniūtur in capitibus mortuoꝝ coctis ⁊ diuisis cū aqua bulliente. ¶ Etiaʒ numerat ea. G. xj. de vti. capi. scdo vltra duo ossa mouit bregmatis q̄ cōtinent vndiqꝫ a duobus ossibus duris ⁊ dēsis ⁊ osse posteri⁹ ⁊ anteri⁹ in quo applicātur ossa tēporis septimū est illud qđ ſm palatuʒ basillare qđ quidā superioris gene. Quidaʒ ṽo capitis estimāt miaceus ambobus ad instar cunei. ¶ Ex q̄bus apparet q̄ Guil. ⁊ Lāfrancus ⁊ etiaʒ henricus male viderūt anathomiaʒ: q꞉ dicunt os basillare esse sub osse laude: ⁊ esse vnū de ossibus colli. Et dicunt etiā ossa petrosa esse addita supra ossa parietalia ⁊ nō tangētia cerebrū neqꝫ esse de principalibus: cui⁹ oppositū est. ¶ Sequit ergo q̄ septē sunt ossa principalia cōtinentia cerebrū: sunt tñ aliqua parua ossa nō principalia propter aliqua iuuamenta: vt os criste diuidens collatoria narium infra coronale: ⁊ ossa paria que sunt faciei ⁊ nō olle: ⁊ quedā sunt ossa arcualia: ⁊ quedaʒ claualia sub osse aurium in quibus implātant ⁊ firmantur musculi seu chorde mandibulā aperientes: ⁊ ita numerat haliab. sermone scdo parti. prime libri regalis dispositionis. capitulo de ossiuʒ capitis assignatiōe: ⁊ ꝓpter hoc dicebat. oia igitur que i craneo sunt ossa sunt. xv. ¶ Aui. ṽo qui non posuit nisi quinqꝫ intellexit de habentibus veras commissuras serratiles: quas tres posuit: cum autem essent alia duo vnū in quolibet latere habentia cōmissuras

squamosas ⁊ mēdosas nō negauit: immo in fine capituli sub ossibus parum intellexit. et hec sufficiant de anathomia cranei ⁊ per cōsequens particularū quinqꝫ extrinsecus continentium. ¶ Partes aūt intrinsecas cōtētas nō poteris demōstrare ad oculū nisi diuidatur craneū aut aliqua serra ſm rotūditatem et tunc eleuata parte superiori. primū quod occurrit est dura mater ⁊ pia mater et sunt duo panniculi venosi vnus a parte cranei: ⁊ alter a parte cerebri inuoluentes ⁊ cooperiētes totā substantiā ipsius. A dura matre oritur per cōmissurā pericraneum a pia matre infunditur in cerebro nutrimentū ⁊ veniunt eis vene ⁊ arterie ad intra per foramina ossiū inferiorum ⁊ ab extra per cōmissuras ossium superiorū. ¶ Deinde sequitur sub ipsis substantia cerebri ⁊ est mollis ⁊ alba figure rotunde seclusis additionibus que sunt in ipso: ⁊ additionibus ipsius ſm longitudinē a medio ad anterius gemināntur ⁊ duplicātur sensitiua ⁊ alia organa multa: et si aliquod ipsorū patiatur reliquū famuletur. 8. de vtilitate. ¶ Cerebrū ſm lōgitudinē habet tres ventriculos: ⁊ vnusquisqꝫ vēter habet duas partes: ⁊ in qualibet parte organizatur vna virtus. In prima parte ventriculi anterioris assignatur sensus cōmunis. in scḋa imaginatiua. In medio vētriculo situatur cogitatiua et rationalis. In posteriori vero seruatiua ⁊ memoratiua: ⁊ ꝙ inter istos vētriculos anterior est maior: medius minor: posterior mediocris: ⁊ de vno ad alium sunt meatus per quos trāseunt spiritus ⁊ in anteriori sunt additiōes mamillares in quibus fundatur sensus odoratus: ⁊ ab ipso in maiori parte oriūtur duo paria neruorū sensitiuorꝫ que perducuntur ad oculos ⁊ ad aures ad linguā ⁊ ad stomachū ⁊ ad cetera mēbra vt dicetur: ⁊ organicorum ⁊ foramina per vnde trāseunt: et quomodo nō nudi: sed inuoluti panniculis inciduūt potestis videre. ¶ Circa mediū ventriculū nota locū vocatū lacuna ⁊ vermiformis ⁊ anchaformis. ⁊ carnes glandulosas replētes ⁊ sub panniculis rethe mirabile situatur arterijs solis a corde veniētibus contextum in quibus fit per ebullitionē ꝺ spiritu vitali animalis. ¶ Ultimo inspiciens quomodo nucha vel dorsalis medulla aperegeli feda. i. a parte posteriori cerebri oritur ⁊ non nuda: seu inuoluta duobus pāniculis: quēadmodū ⁊ cerebrū descēdēdo per mediū spōdilium vsqꝫ ad finē dorsi: a qua oriūtur principaliter nerui motiui. vt inferius dicetur. ipsa eīm similis est cerebro: immo pars eius videtur: et propter hoc sinthomata sua sunt sicut cerebri: vt ⁊ dicit Gal'. in. 12. de vtilitate particularū. capitulo duodecimo ⁊ ita est expedita anathomia olle capitis ⁊ partiū eius quantum ad. vj. que requisita sunt in ipso.

¶ Restat nunc videre de egritudinibus. Olla capitis potest pati vulnera apostemata ⁊ malas complexiones. Ex quibus apparet ꝙ vulnera penetrantia totū craneum sunt periculosa ⁊ magis tāgentia telas cerebri. Et adhuc plus tangentia substantiā cerebri: propterea operatiōes circa cōmissuras sunt suspecte de casu dure matris supra piā: ⁊ de incisione cerebri. Omnes incisiones capitis debent fieri ſm incessum pilorum: quia ita vadunt musculi. Modum ligandi dat propriū propter rotunditatem: vt dicitur infra.

¶ De anathomia faciei ⁊ partiū eius Ca. ij.

Particule faciei sunt frons: supercilia: oculi: nares: aures: timpora: gene: os et mandibule cū dentibus suis.

Frons non cōtinet nisi pellē ⁊ carnē musculosaꝫ: quia os quod est de coronali quod ſm superiorē tabulā eleuatur ⁊ ampliatur eius spongiositas ac si esset ibi os duplicatū: ⁊ facit formā superciliorūꝫ.

Supercilia autem sunt ad decorem: et propter oculos formata: ⁊ ideo pilis sunt ornata. Incisiones circa istas partes vel particulas debent fieri ſm longitudinē corporis: quia ita vadit musculus qui mouet supercilia ⁊ nō ſm rugas.

Oculi sunt instrumenta visus et sunt infra orbitā que est pars coronalis et ossium timporum collocati: quorum originem in primo de vtilitate capitulo finali: ita narrat Gal'. neruos opticos oportet esse perforatos vt esset via spiritus: et procedere a duabus partibus. et ꝙ vniuntur inter craneum: ⁊ postea separātur ad quēlibet oculū de parte a qua oriuntur nō cruciando neqꝫ permutādo se de dextris a sinistris vt putauerunt. quidam sunt enim ipsi compositi ex septem tunicis ⁊ tribus aut quatuor humoribus. ¶ De septem tunicis prima ab extra est coniunctiua alba et grossa que circundat totum oculum excepto qꝺ apparet de cornea ⁊ oritur a pāniculo

cooperiente craneum. Alie vero sunt materialiter tres circumeūtes totum oculum: et propter diuersitatem colorum variātium se circa medium oculi in loco dicto yride dicuntur sex formaliter tres a parte cerebri ⁊ tres ab extra. Prima oritur a dura matre: ⁊ pars interior dicit̄ sclirotica: exterior cornea. Scđa oritur a pia matre ⁊ pars interior dicitur secundina ⁊ exterior vuea: ⁊ habet foramē pupille. Tertia oritur a neruo optico: ⁊ pars interior dicitur retina: exterior supra cristallinū dicitur aranea. Et ita sunt septem tunice in oculo formaliter distincte ⁊ non nisi tres ſm continuationem materialem. ¶ Ex tribus humoribus. Primus est cristallinus i medio oculi situatus coloris cristalli forme grandinis in quo principaliter fundatur visus. post ipsum versus cerebrū est vitreus sustinens et comprehendens a parte posteriori cristallinum qui ambo inuoluuntur cum panniculo iā dicto in neruo optico. Post vero a parte anteriori magis ē humor albugineus cōprehensus inter dictam telam ⁊ illam que a pia matre iam est orta. Quartum humorē assignat Gal. ⁊ probat in loco preallegato in regione pupille ethereum lucidum ⁊ totum spumosum: ⁊ talis ponitur compositio oculi in se: nihilominus habet neruos motiuos descendentes a scđo pari neruorū: ⁊ musculos sex ipsum mouētes: ⁊ venas ⁊ arterias ⁊ carnes spongiosas circa lachrymales spatia replentes. ¶ Et habet iuxta se palpebras cartilaginosas cum pilis determinatis superiores claudentes cum vno musculo ⁊ aperientes cum duobus transuersalibus: quorū iuuamenta: ⁊ modi magis specificant̄ in Jesu de oculis ⁊ in Alcoatim ⁊ in libris specialibus oculorum: chyrurgico tamen sufficiunt ista.

Forma nasi continet partes carnosas ⁊ ossuosas atque cartilaginosas. pars carnosa habet cutim et duos musculos circa ipsius extremitatē: pars ossuosa habet duo ossa triāgulata: quorum angulus est supra nasum ⁊ bases iungētes se ab vna parte per medium longitudinis nasi: ⁊ ab alia ſm genas pars cartilaginosa est duplex. vna exterius que facit extremitatē nasi: alia interius que diuidit nares. ¶ Nares enī sunt duo canales ascendētes vsque ad ossa colatorij: vbi applicantur additiones mamillares cerebri in quibus est odoratus et descendentes vsque ad palatum post vuulam: per quos canales attrahitur fumalis euaporatio ad loca dicta ⁊ aer inspiratur et respiratur ad pulmonem tempore suo et cerebri expurgantur superfluitates.

Aures cartilaginose ⁊ anfractuose supra os petrosum ad audiendum sunt ordinate: ad quas perueniūt foramina tortuosa dicti ossis ⁊ pori sui nerui de quinto pari neruorum cerebri in quibus est auditus. Et sub auribus sunt carnes glādulose q̄ sunt cerebri emunctoria iuxta que loca transeunt vene: que vt dicit Lāfrancus: portant partem materie spermatice ad testiculos: que si incidantur perditur generatio: Cuius cōtrariū tenet Gal. vt in de flebothomia recitat Auicenna.

Timpora gene ⁊ maxille sunt partes laterales faciei et continent in se carnem musculosam cum venis ⁊ arterijs ⁊ partes ossuosas: musculi illarum partium sunt multi primo sunt septem mouētes genas ⁊ labia superiora. ⁊ ſm Aui. veniunt a furcula ⁊ a partibus inferioribus. Deinde sunt. xij. ſm haliab. qui mouent mādibulam inferiorem: quidam eorum aperiendo qui veniunt a loco clauium a parte auriū quidam claudendo qui descendunt de superius transeundo sub ansa ossium timporis: dicuntur timporales: et sunt valde nobiles ⁊ sensitiui: quorum lesio est multum periculosa. ⁊ ideo natura sagaciter ad custodiendū eas ansam dictam in ossibus timporū ordinauit. Sūt etiam alij musculi ad molliendū et masticandum et illi veniunt a pomis maxillarum. Omnibus istis musculis veniunt nerui de tertio pari neruorum cerebri. Sunt etiam cum istis vene ⁊ arterie multe ⁊ maxime circa timpora ⁊ angulos oculorum et labia vtraque. ¶ Partes ossuose. s. dictarum partium sunt multe. primo ossa genarum: licet non appareāt nisi duo iuncta sub naso: sunt tamen nouem: vt dicit Galenus sunt etiam duo ossa paris seu timporis: que faciendo vnam partem orbite ⁊ eminentiā in pomalē circa genas producunt quandam additionē ossis petrosi ordinando ansam dictam sub qua transeunt et custodiuntur musculi timporales. Sunt etiam ossa mandibule inferioris: de quibus dicit Galenus in vndecimo capitulo penultimo īferioris vero gene os vnā habet in ipso solam diuisionem non omnino manifestam ſm extremitatem barbe. quā propter didimationem dicebamus factam: et in extremitatibus habet rugalitatem cir-

eum oppositam versus timporalem muscu-lum tenentem rubutormes vocatas explā-tationes.

Consequenter veniēdum est ad particulas oris que sunt quinqz labra de quib⁹ dictum est dentes lingua palatum ꝛ vuula. ¶ Dentes quidem sunt de natura ossium: licet dicantur habere sensus ſm Galenum in decimo sexto de vtilitate hoc tamen est ratione quorundam neruorum descendentiū a tertio pari ad radicem coruz. sunt enim vt plurimum triginta duo scz sexdecim in qualibet mandibula: licet in aliquibus non inueniantur nisi decem octo. vcz. duo duales duo quadrupli: ꝛ duo canini: ꝛ octo molares et duo caysales. ꝛ habent radices infixas in mandibulis: quidam vnam: quidam duos: quidam tres: quidam quatuor: quorum iuuamenta sunt nota.

Lingua est particula carnosa mollis et spongiosa ex multis neruis ligamentis venis atqz arterijs composita propter gustum principaliter ordinata ad loquendum ꝛ cibum in ore gubernandum vtilitatem prebens. ad ipsam veniunt nerui gustatiui ꝛ motiui de quarto ꝛ de sexto pari neruorum. habet enim nouem musculos qui ab additione sagittali ꝛ ab osse laudiformi oriuntur. Sub ea sunt carnales glādulose in quibus sunt duo orificia per vnde egreditur saliua tanqz eius colamentum et humectatorium ex natura ordinate retro ipsam linguam versus palatum sunt fauces amigdale ꝛ vuula pendens ad preparandū aerem suo iuuamento.

Palatum vocaꝫ tota superior pars oris et est velatum: vna cum suis partibus quodam panniculo orto a panniculo anteriori ipsius stomachi ꝛ meri. ꝛ hec sufficiant de partibus faciei. ¶ Egritudines possunt pati multas et diuersas. ad curationem quarum ꝛ pronosticationem multum conferunt prefata.

¶ De anathomia colli ꝛ partium dorsi. Capitulum tertium.

Quid sit collum ꝛ qualis situs eius et colligantiaz nullus ignorat Q̄ꝛ gratia faringe seu trachee arterie: quod idem est principaliter: consequenter gr̄a ꝑticulaꝝ aliaꝝ ascendentiū ꝛ descēdētiū per ipsum factum sit in octauo de vtilitate particula. conuenienter est demonstratum. Sunt enim in collo duplices partes: continētes videlicet que proprie collum constituunt et contente que per ipsum transeunt. ¶ partes continentes sunt carnes et cutis musculi ꝛ ligamenta et ossa. ¶ Contēte sunt trachea ꝛ ysophagus siue meri: epigloti siue guttur vl' gula: nerui vene ꝛ arterie: ꝛ portio nuche siue dorsalis medulle: quorū anathomiā per ordinem dicamus incipiendo a trachea tanqz a principali. ¶ Expedita anathomiā ꝛ diuisa gula siue collum ſm longitudinem anterius. Primo apparebit trachea arteria que est via aeris ad pulmonem procedens de ipso ad guttur siue ad gulam vel epiglotum composita ex multis cartilaginosis anulis incompletis a parte meri coniunctis seriatim ꝛ ligatis cum panniculo forti ꝛ leni. ¶ Deinde post ipsam supra spondiles est meri siue ysophagus que est via cibi procedens de gutture penetrando diafragma vsqz ad ventrem siue stomachum: ꝛ est composita ex duabus tunicis villulatis intrinseca continuata cum pellicula oris ꝛ extrinseca carnosa: que quidem continuantur cum pelliculis ipsius ventris.

¶ Supra istas duas vias a parte oris gula est siue guttur vel epiglotus quod ꝑ eodez reputo quantuz est de presenti: ꝛ est particula cartilaginosa creata vt sit vocis instrumētum ꝛ clauis faringe tempore transglutiōis mediante quadam additione linguiformi: q̄ est in altera partium eius que quidē ex trib⁹ cartilaginib⁹ est cōposita circa quā duo musculi implantanꝫ totū ꝛ singulas partes mouentes ascendendo descendendo ꝛ alios motus faciendo prout in libro de voce ꝛ de motibus liquidis clarissime est deductum.

¶ Deinde considerabis neruos duplices descensiuos ad stomachum ꝛ ad viscera ꝑpter sensum reuersiuos reuertentes de inferius propter vocem superius iuxta epiglotum.

¶ Considerabis etiam magnas venas et arterias que ramificate iuxta furculam ascē dunt per latera colli ad partes superiores q̄ guidegi ꝛ appopletice profunde seu subetales nuncupantur: quarum incisio est valde periculosa. ¶ Consequenter gratia partium continentium ꝛ facientium collum que sunt cutis carnes musculi ligamenta et ossa seu spondilia septem videatur anathomia generalis spondilium ꝛ dorsi totius. ¶ Spondili dr̄ os constituens dorsum foratum in medio

per qd nucha trāsit ⁊ in laterib⁹. p vnde nerui exeunt multa habens additamenta ascēdētia ⁊ descēdētia ⁊ exterius facientia spinā dorsi saltim media procedentia. ¶ Dorsum est illud quod velut cepa seu carina posteri⁹ a capite vsq; ad anum ex multis ⁊ varijs spōdilibus successiue ad tuendum nucham ordinatur. ¶ In dorso ait Gal. 12. ⁊ 13. vtilitatis particu. sunt quatuor maxime partes. s. collum spatule lumbi: ⁊ vocatum ab aliquibus sacrū os: ab aliquibus amplum. Scdm in collo sunt septem spondiles scdm methafrenum qd spatula dicitur. xij. scdm lumbum. v. scdm sacrum os quatuor. ¶ Sunt ergo ⁊ quatuor vere spondiles et quatuor ossis sacri et tres ossis caude. que vere non sunt spondiles sed similitudinarie vt vicarie: quare tres prime sunt valde grosse ⁊ non habent additamenta, nec foramina a latere: sed ante: ⁊ sunt multum cartilaginose saltim vltime gracillātes se ad modum caude. Et ita in summo dicuntur. xxx. spondiles. Et si per quodlibet spondile transit vnum par neruorum orientium a nucha. xxx. erunt paria neruoruz nuche ⁊ vnus sine comite que ab vltima eius oritur parte. Et si a cerebro septem erit summa neruorum. xxxviij. vt superius de neruis ⁊ in capite de natura nuche fuit dictum.

¶ Sunt etiam preterea in lateribus spondilium dorsi predicti scdm longitudinem quedam carnes musculose adiacētes vt sunt neruis culcitra que vulgariter longe appellātur ⁊ cum hoc panniculus velut supra craneum ⁊ alia ossa grossa ligans spondiles omnes.

¶ Sunt ergo in collo spondiles septem per latera: quorum forata egrediuntur septem paria neruorum a portione nuche que ibi transit qui portant sensum ⁊ motum ad humeros ⁊ brachia ⁊ ad partes aliquas capitis ⁊ ipsiusmet colli. carnes colli sunt triplices lōgales proprie dicte ceruices iuxta spondiles vt dictum est iacentes musculose ex quibus fiunt thenantes mouentes caput ⁊ collum qui sunt. xx. in numero: vt ait. G. ⁊ carnes replentes vacua loca.

¶ Ligamenta cōmunia ligantia caput cum collo ⁊ spondilibus sunt multa a parte anteriori sunt duo grossa descendentia de sub auribus ad furculam: a posteriori vero parte sunt alia maiora ligantia spondiles dorsi in lateribus descendentia ad spatulas alia maxima ita q musculi tenaces ⁊ ligamenta stāt in circuitu colli circumflectentia eleuantia et circumuoluentia collum ⁊ caput. absq; enim non est possibile facere articulationem scdm G. vbi supra. Ex quibus apparent illa sex vel septem que inquiruntur in quolibet membro. ¶ Restat nunc videre de egritudinibus Collum multas pati potest egritudines ⁊ in se ⁊ in suis contentis: vt vulnera dislocationes apostemata que in eo omnia sunt periculosa. Apparet ergo q in passiones in ipso debent fieri scdm longum: quia talis est incessus partium eius propriuz modum dat ligandi vt dicetur infra.

¶ De anathomia homoplatis ⁊ brachiorū seu manuum magnarum. Cap. iiij.

Post collū sequitur chibanū seu thorax ꝫ quia supra partes superiores ipsius ab extra implātantur spatule: ⁊ per cōsequens brachia: ideo de ipsis est prius dicenduz: homoplata spatula humerus pro eodem sumūtur de presenti que autem sunt ista ⁊ qualis est eorum situs ⁊ colligantia iam apparuit Ista autem sunt ad apprehendendum ⁊ defendendum organa in primo de vtilitate per totum. ¶ Creator loco armorum hominem manibus ⁊ ratiōe premuniuit: vnde dixit vere. G. Ari. q: manū ante organa ⁊ rationem ante artes dixit. ¶ Partes autē cōponentes ista sunt cutis caro vene arterie nerui musculi chorde ligamenta panniculi cartilagines atq; ossa de quibus per ordinem in illis est videndum. ¶ Et pri⁹ de ipsa spatula in qua qualis est cutis ⁊ caro iam superius est dictū musculi ⁊ chorde mouētes brachium descēdentes de collo ⁊ pectore per ipsam transeūt ⁊ cōprehendentes ⁊ inuoluentes iuncturaz ossis vnule siue adiutorij implantantur.

¶ Nerui a nucha colli deriuantur: vene ⁊ arterie ab inferius ramificantur vt dictum est: verum q: talia in spatulis non multum manifestantur de ipsis sermo abbreuiatur.

¶ De ossibus est sciendum q ipsa sunt duo. primum est os spatulare a parte dorsi. scdm est os furcule a parte thoracis.

¶ Os spatulare quasi assimilatur palle: q: est latum ⁊ tenue a parte dorsi cum quadam eminentia tenui per medium a parte iuncture, est aliquantulum longum rotundum ad moduz manubrij cum tribus additamentis in fine. ¶ Primum est fouea que in medio recipiens caput vnule. scdm est superius ⁊ curuum ⁊ acutum ad moduz rostri porci. tertiū est a parte siluestri magis curuū ad modum anchore. ¶ Os furcale est rotundū ⁊ firmatur

in cōcauitate quadā in pte supiori ossiū thoracis ⁊ hȝ duas brachas. vna tendit ad vnū humerum: ⁊ alia ad alium ⁊ ligat ⁊ firmat illas duas additiones rostrales vt illa foucalis de medio firmius teneat caput vnule in iunctura. Non sunt aūt illa addimenta ossa alia ab osse spatule: vt dicunt Lanfrancus ⁊ Henricus: sed sunt partes substantiales ipsius ⁊ ꝙ hoc sit verū experiētia docet. Et ita affirmat Gal. 13. de vtili. parti. capitulo scdo ⁊ 12. dicens ipsas homoplatas caput accommū. i. extremitatē humeri tegens: ⁊ eā claui copulans: simul quidē cooperimentū ⁊ custodia debens esse totius articulationis ꝗ̄ sm humerum simul quidē ⁊ ꝓhibetur exire superius caput brachij: ⁊ cum hoc hȝ tres magnas colligationes existentes de capite humeri ad vlnam: ⁊ in circuitu stringitur a maximis musculis venientibus a pectore ⁊ spatula implantatis ossi vlne mouentes cū: quidam tendentes superius: quidaȝ inferius: ꝗ̄dam eorum circulariter conuertentes.

¶ pars aūt sub predicta iunctura subassella dicit̄ que ex carnibus glādulosis adimplet̄ in qua emūctoriū cordis assignatur.

Cōsequēter dicendum est de brachio qđ man⁹ magna dicitur quaȝ in tres magnas partes Gal. in secundo de vtili. capitulo scdo diuidit. vna quidem vlna. alia ꝟo paruū brachiū alia ꝟo acrotica. i. parua manus noīatur. et ipsa etiam habet partes superius nominatas que qualis est cutis ⁊ caro vt de alijs est manifestum. ¶ De arterijs aūt ⁊ venis manifestis que inueniuntur in brachijs simul fit sermo ꝓpter cām superius dictam: postꝗ̄ eīm ipse ramificando de suis principijs veniunt ad subassellas ramificantur ibi in duas partes: quarum vna tendit ad partem exteriorem brachij: ⁊ alia ad interiorem. Illa que tendit exterius statim ramificatur: et vnus ramus ascendit superius retro spatulam: et ad caput: alter descendendo ramificatur in duobus: quoruȝ vnus diuiditur per brachiū exterius in multis partibus: ⁊ dicitur funis brachij. Alter vero ramus descendit per partem superiorē brachij. ⁊ manifestatur in curuatura cubiti: ⁊ vocatur ibi cephalica: ⁊ de illo descendit ad manuȝ: ⁊ manifestatur inter pollicem ⁊ indicem: ⁊ dicitur cephalica ocularis. ¶ Illa auteȝ pars que diuisa erat in subassellis que tendit ad partem interiorem descendendo: manifestatur in curuatura cubiti: ⁊ dicitur basilica. ⁊ de illo loco descēdit ad manum et manifestatur inter digitum medium ⁊ auricularem: ⁊ dicitur saluatella. Ab istis duabus venis dictis quādo sunt in curuatura cubiti ramificatur vnus ramus communis qui apparet in medio ambaruȝ qui dicitur mediana siue corporalis Sunt in brachio quatuor: vel quinqȝ grosse vene ⁊ totidē arterie: quarum incisio est periculosa ꝓpter earum magnum sanguinis fluxum. Plures enim sunt alij rami de quibus propter earū paruitatem chirurgicus non habet curare.

¶ De neruis dicitur ꝙ a nucha per spondiles colli descendunt ad brachia singula quatuor notabiles nerui: vnus posterius: alter anterius: alter superius: alter inferius qui diuisi per totum: vel per se transeundo per profundum corporis: vel mixti cum musculis chordis ⁊ ligamentis sensum ⁊ motum deferunt brachijs vniuersis.

¶ Musculi ex neruis dictis carne et panniculis efficiuntur quatuor principales ⁊ magni videlicet in adiutorio mouentes brachiū paruum: ⁊ quatuor in ipso mouentes paruā manum: ⁊ quinqȝ in manu mouentes digitos: quorum chorde neruose sic manifestantur: vt superius dictum fuit: et denudātur a carne ad tres digitos prope iuncturam ꝙ si vulnerarentur: magnum periculum inferrent. ¶ Sunt etiam in brachio multa ligamenta que de ossibus descendunt ⁊ transeūt per iuncturas: ⁊ cuȝ chordis amplificatis tenent eas ligatas quarum incisio est dānosa.

¶ Ultimo de ossibus sm diuisionem dictam manus magne est dicendum in prima parte que dicitur vlna siue adiutorium est vnuȝ solum os medullosum: ⁊ est ab vtraqȝ parte rotundum superior rotunditas que est vna sola ingreditur pixidem seu foucam spatule ⁊ constituit iuncturam humeraleȝ. Inferior rotūditas est duplex in medio cuius est vn⁹ gradus: ac si esset perosilla duplex per vnde transeunt chorde: cum quibus hauriuntur aque: ⁊ a parte intrinseca habet quandam eminentiam paruam: ⁊ retro habet quandā concauitatem in qua recipitur caput siue additamentum becatum maioris focillis tempore erectionis brachij: ita ꝙ ille rotunditates ingrediuntur concauitates focilium ⁊ reuoluuntur tempore extensiōis ⁊ plicationis brachij: ⁊ faciunt cubitalem iuncturā: in qua incipit brachium paruum: que est secunda pars dicta in quo sunt duo ossa focilla dicta. videlicet maius quod est inferius longius alio propter additionem becatam que dicta

est et tendit versus digitum minorem facien do extra vnam eminētiam gibbosam ad mo dum clauille. Minus vero est superius et ten dit a plicatura cubiti vsqꝫ ad manum versus pollicē: ac si vellet addere in ipsum: et in vtro qꝫ capite ipsorum sunt fouee recipientes ro tunditates versus cubitum recipiunt rotun ditates graduales adiutorij cum additamē to becato dicti cubiti et versus manum rotun ditates ossium manus. Et sunt grossiora am bo et iungentia se in iunctura: et circa mediū graciliora et distantiora vt cōtineant neruos et musculos: et vbi terminantur ista duo foci lia et contiguantur cum ossibus manus fit iū ctura ipsius: et incipit ibi ipsa in qua sunt tres acies ossium et cōiunguntur inferiora cū suis rotunditatibus cum foueis superiorum. In pri ma acie sunt tria ossa: qr additio focilis qua si est desuper tenens locū vnius ossis. In se cunda acie sunt quatuor: et in superiori est pi xis parua: i qua firmatur primū os pollicis Et ossa istarum duarum acierū sunt curta. In tertia acie sunt quatuor ossa longa ma gis ꝙ alia pars prima duarū acierum dicit rasceta aut corpus: pars alia dicitur pecten aut metha corpus. Et postea sequuntur di giti, et in quolibet sunt tria ossa et ipsi sunt. v. sunt ergo. xv. ossa digitorum: et vndecim ma nus: et duo in brachio: et vnum in adiutorio: et ita toto brachio magno seu manu magna sunt. xxix. ossa. et sic apparet numerus partiū dictorum membrorum.

¶ Restat videre de egritudinibus que i eis possunt accidere multe: vt apostemata vul nera dislocationes fracture: paralisis: ꝓpter quorum anathomiam videre potestis ꝙ in cisiones debent fieri fm longum et rugatio nem: quia ita incidunt musculi. Uidere etiā potestis ꝙ inter istorum iuncturas difficilior ad dislocandum et reducendum est cubita lis: facilior humeralis: mediocris manualis. potestis etiam videre partes ad quas ma gis prompte fit dislocatio. potestis etiam cō siderare ꝙ in paralisi istorum membrorum remedia debent applicari circa spōdiles col li: quia ab eis deriuantur nerui.

¶ De anathomia pectoris et par tium eius. Cap. v.

Pectus siue thorax est archa mēbro rum spiritualium: et ideo sunt in eo quedam partes continē tes et quedam contente.

¶ Partes continentes sunt quatuor: cutis: caro musculosa: mamille atqꝫ ossa.

¶ Contēte sunt. 8. cor primo panniculi liga menta nerui vene arterie meri siue ysopha gus. ¶ Qualis sit cutis et caro satis apparet

De mamillis

que sunt su pra pectus di cendum est ꝙ ipse sunt composite ex carne al ba glandulosa spongiosa et ex venis arterijs atqꝫ neruis. Et propter hoc habent colligan tiam cum corde epate cerebro atqꝫ cum mē bris generatiuis.

¶ De musculis loquendo breuiter fm Aui. in pectore sunt. 80. aut. 90. musculi. Quidaꝫ eorum sunt communes collo: quidam hume ris et spatulis: quidam sunt dyafragmatis: quidam vero sunt proprij thoracis quidam costarum: quidam dorsi.

¶ Ossa pectoris sunt triplicia: a parte ante riori sunt septem que vocantur ossa thora cis: et sunt multum cartilaginosa: supra quo rum primum a parte gule recipitur in pixi de pes furcule superius dicte. et de subtus eo rum in forcella apud orificium stomachi est quoddam additamentum cartilaginosum cussiformū vocatū a pte posteriori v̄sus dor sum sunt. 12. spondiles: per quos transit nu cha: a qua oriuntur. 12. paria neruorum por tantia sensum et motuꝫ musculis supradictis a parte lateruꝫ a quolibet latere sunt. 12. co ste septem videlicet vere. et. 5. false siue men dose: quia non sunt integre vt ꝓdicte qua rum formam quilibet pōt videre. Et hec suf ficiant de partibus continentibus.

De partibus

contentis si be ne vis facere anathomiam: oportet ꝙ incidas pectus fm latera et remoueas partem anteriorem et cau te propter mediastinum et apparebunt tibi interiora quorum.

¶ Primum et principalissimum est cor quod est vite principium et ideo tanꝙ rex et domi nus in medio pectoris non declinādo ad ali quam partem iuxta dictum. Gal. 6. de vtili. est situatum et intelligatur centraliter: quia quātum ad inferiorem partem videtur mo dicum declinare ad sinistram partem: pro pter locum epatis: ꝙtum ad superiorem ad dextram vt det locum arterijs. Est enim for ma cordis ad modum pīnee inuersate: eo qr acuitas cordis erit versus inferiora corporis et latum eius quod est radix eius versus su periora. cordis substantia est dura quasi la certosa in se habens duos ventriculos dex

trum ⁊ sinistrum et in medio foueam. vt dicit Gale. in quibus digeritur sanguis grossus nutrimentalis veniens ab epate ⁊ efficitur subtilis ⁊ spiritualis qui delegatur per arterias ad vniuersum corpus principaliter ad alia membra principalia ad cerebrum in quo digerendo suscipit aliam naturam: ⁊ efficitur animalis: ⁊ ad epar ⁊ efficitur naturalis: et ad testiculos ⁊ efficitur generatiuus: ⁊ ad omnia alia membra viuificanda: ⁊ preparanda. Est enim instrumentum omnium virtutum corporis ⁊ anime: completum vinculum. Et propterea in eo sunt duo orificia. per dextrū ingreditur ramus vene ascendentis portantis sanguinem ab epate superius: ⁊ ab eodē egreditur: ⁊ vna pars que dicitur vena arterialis ⁊ vadit ad nutriendum pulmonem: et residuum ascendendo ramificatur in multis ramis vsque ad extrema: vt superius dictum est. ¶ Et ab orificio sinistro egreditur vena pulsatilis cuius vna pars vadit ad pulmonē que dicitur venalis portans capnosos vapores ad pulmonem ⁊ aerem introducens ad ipsum cor refrigerandum. Et alia ramificatur inferius ⁊ superius: sicut dictum est de aliis venis. Et supra ista orificia sunt tres panniculi aperientes ⁊ claudentes introitum sanguinis ⁊ spiritus tempore conuenienti.

¶ Et iuxta ipsa sunt due auricule per quas ingreditur ⁊ egreditur aer sibi appropriatus a pulmone recipitur etiam in eo os cartilaginosum ad firmandum ⁊ roborandum ipsum.

¶ Cor etiam cooperitur a capsula quadam forti panniculosa pericordium a Gale. nominata ad quam descendunt nerui. sicut ad alia viscera inferiora. Ipsum autem cor ligatur cum pulmone ⁊ sustentatur et firmatur per mediastinum.

¶ Ex quibus apparet ꝙ colligantiam habet cum omnibus membris apparet etiam ꝙ tante dignitatis est ꝙ longo tempore nō sustinet passiones.

Super ipsum cor ad refrigerandum volatizat pulmo: cuius substantia est mollis rara spōgiosa atque alba infra quam inseruntur triplicia vasorum genera. s. ramus vene arterialis qui oritur: vt dictum est ex dextro ventriculo cordis: ⁊ ramus arterialis vene qui venit ex sinistro: ⁊ cum his rami ex trachea arteria portātes sibi aerem propter cor. Que quidem vasa diuiduntur per totum pulmonem vsque ad minima. Pulmo autem habet quinque lobos vel pennas: duos in parte sinistra: tres vero in dextra.

¶ Retro pulmonem versus spondile quinti transit meri siue ysophagus de quibus dictum est supra: ⁊ transit etiam vena concaua ascendens de qua dicitur infra. ambo transeuntia per ipsum dyafragma. Et trāsit etiā mater adorthi ascendēs a corde ⁊ omnia ista cum trachea faciunt vnum truncum panniculis ⁊ ligamentis fortibus ⁊ carne glandulosa repletum vsque ad gulam.

Consequēter in pectore sūt tres panniculi primo est panniculus qui ab intra tegit omnes costas qui dictus est pleura. secundo est mediastinum qui diuidit totum clibanum in partem sinistram ⁊ dextram. tertio est dyafragma qui diuidit omnia spiritualia a nutritiuis ⁊ est cōpositus ex pleura ⁊ sifac ⁊ pāniculo cordoso in medio orto a neruis spondilibus sibi delegatis ⁊ ex partibus carnosis maxime iuxta costas. Ex quibus apparet ꝙ est musculus: cuius operatio est ad anhelandum ⁊ iuuamentum expulsioni superfluitatum. vt dicit Gale.

¶ De anathomia vētris ⁊ partiū eius. Ca. vi.

Venter equiuocatur ad duo quantum est de presenti. primo accipitur pro hoc ꝙ arabica translatio appellat stomachū: stomachus autem in greca trāslatione dicitur meri siue ysophagus. in arabica vero stomachus dicitur venter. Secundo accipitur pro tota regione nutritiuorum: ⁊ ita accipitur hic. ¶ Circa quē inquiramus sequēdo Mondinū: illa nouē que requiruntur in aliis mēbris. primo de pōne ⁊ situ eius generali ⁊ totali videtur ꝙ est sub regione spiritualiū mēbrorum. de particulari pōne et situ. vero ꝙ pars orificialis quā pcordialē antiqui vocauerūt est vsus forcellā. ¶ Pars stomachalis ab hinc vsque ad tres digitos prope vmbilicum.

¶ Pars vmbilicalis seu submenialis ab vmbilico inferius. ¶ Ypocundria sunt a latere sub costis. ilia vero supra anchas.

¶ Numerus partium ventris ⁊ eius anathomia non potest bene videri nisi sicut dictum fuit superius. venter aperiatur secundum longum et transuersum: et ipso sic aperto considerentur ipsius partes continētes ⁊ cōtente. partes cōtinētes sunt a parte anteriori mirach et sifac. A posteriori spondilia quinque renum et caro supposita ipsis. ¶ Mirach realiter

componitur ex quatuor partibus. s. ex cute pinguedine: panniculo carnoso et ex muscu lis a quibus procedunt chorde. Sifac non est nisi vnus panniculus ab intra adherens ipsi mirach. Ex quibus apparet differentia inter mirach et sifac.

Partes cōtēte sunt septē. primo est zirbus: deinde itestina post stomachus epar splē mesenterium atque renes: q: vesica et matrix dicenf i anathomia ancharuz. de quibus p ordinē est psequendū. ¶ Et primo d e cute pinguedine atque pāniculo carnoso notuz est apud oēs. ¶ Musculi sunt in vētre creati ad ipsum corroborandū: et cū hoc iuuāt alia mēbra ad suas supfluitates expellēdas. Et sūt. fm Ga. 4. de vtil. et tertio terrapēutice numero. viij. videlz duo lōgitudinales a clypeo stomachi pcedētes vsque ad ossa pectinis: duo latitudinales a dorso super ventrē intersecātes se p mediū ventris ad angulos rectos: quatuor transuersales: quorum duo oriunf a costis lateris dextri et tēdunt ad sinistra ossiū ancharū et pectinis. Et alij duo a sinistris cost. a dextra ossiū dictorum cruciādo se p mediū vētris ad formā litere. x. ¶ Eleuatis aūt et abscissis his musculis apparet sifac q peritoneuz dr a Gal. a peri qd ē circū et tēdo: qsi circūdās q ē pāniculus neruosus durus subtilis ad hoc vt phiberet ne musculi cōprimerēt mēbra naturalia: et vt posset dilatari et cōstringi ad naturā aliorum membrorum: et ne rūpaf faciliter et egrediant contenta: sicut accidit in crepatis: et vt ligaret intestina dorso et iuuaret mēbra ad expellēduz expellenda ordinatus. et ita patet dispositio partiū cōtinētiū ipsius vētris: ex quo manifestatur qd dixit Gal. in sexto terrapē. q periculosiores et difficiliores sunt vulneratiōes et suitiones circa mediū vētris q circa latera q: ille partes sunt cōtractabiliores et intestinorū educibiliores q reliqua. Apparet etiā q in vulneribus vētris penetrātibus nisi sifac suaf cū mirach: bona incarnatio non fiet.

His visis attēdendū est ad partes cōtētas intra ventrem vbi primo occurrit zirbus qd omentū siue epilogū dicif a Gal. ab epi qd est supra et polū qd est eminere quasi eminēs supra totum qui est quidā pāniculus inuoluēs et cooperiēs stomachū et intestina ex duabus tunicis densis et subtilibus sibi inuicē suppositis. multis vero arterijs et venis et pinguedine nō pauca cōstans ad calefaciendū membra dicta ordinatū in quarto de vtil. capitulo. 14. Cuius origo est a partibus que fz dorsum ipsius peritonei: ex quibus apparet quādo exit i vulneribus ventris dicta particula q faciliter alteraf propter pinguedinem: q ligāda est et non incidenda timens emorosagiā fm Gal. i terrapētice loco pallegato. ¶ Post vero quia intestina impediunt visionem anathomie aliorū membrorū dicenduz est de ipsis. Sunt em intestina vasa duabus tunicis fabricata ad perficiendū digestionē primā et ad anothizandū. i. reddendū chiluz ipsi epati mediātibus venis meseraicis: et ad expellendudū fecalē superfluitatē ordinata. ¶ Numerus intestinoruz est senarius. licet omnia sint cōtinua habēt tamē diuersas formas et orificia quibus distinguunf. videlicet tria gracilia et totidē grossa quorum catalogus ponitur a Galeno quarto de vtilita. capitulo. 26. primū quidē post ventrem est scisis. i. portanarius siue duodenus. Scdm ieiunū. Tertium subtile. Quartū secuz. Quintū colon. Sextum rectū in quo fm finē sunt musculi qui regunt superfluitates. ¶ Et vt melius videatur anathomia incipiendū est ab vltimo intestino quod vocatur rectū siue longum: et vt feces nō impediant ligetur versus partem superiorez in duobus locis: et incidaf in medium ligature: et dimittatur inferior pars et pcedatur discarnando vsque iuxta ilia: vbi incipit intestinū colon: quod est grossum cellulatum in quo feces recipiunt formam suam: et habet bene duas brachiatas in longum et tendit multum versus renem sinistrum: et ascendendo versus splenem reuoluitur a parte anteriori apud dextrū stomachi sub penula tertia ipsius epatis: vbi recipit quandam portionem cholere: que excitat eum ad expellendum: et reuoluendo descendit ad renem dextrum ad terminum anche: vbi incipit monoculus siue cecus: q non videtur habere nisi vnum orificium: licet habeat duo valde propinqua adinuicē: per vnū ingreditur materia: per aliud egreditur: vocatur etiam saccus ad modum stomachi cuz sit alter stomachus: et est curtus de vno bono palmo: et propter propinquitatem quam habet ad inguina: et quia non est bene ligatus in crepaturis promptus descendit in osseum fm Auicēnam. Et ab ipso oritur ileon quod est intestinum gracile lōgum bene septem vel octo brachiorum: et reuoluitur multum circa ilia et dorsum.

¶ Post aūt inuenies īntestinū ieiunū a vacuitate facta multitudine meseraicarū ⁊ a portione colore delegate inter ipsum ⁊ portenarium: etiā ita noīatum cui continuatˀ duodenum: q̄ eius longitudo est. 12. digitorū portenariū est vocatū ab officio: q̄ est porta inferior stomachi sicut meri superior. ¶ Ex quibus videre potestis in passionibus intestinorum inuentionē clisteriorū ⁊ loca vbi debent applicari remedia: q̄ in colica a parte anteriori: ⁊ circa partem dextrā ⁊ sinistram: in iliaca circa latera. Etiā ꝙ vulnera intestinorū gracilium non curantur: q̄ pāniculosiora: grossorum autē aliquotiens: q̄ carnosiora. ¶ Et vt melius videas alia: melius est ligare versus portenarium ⁊ incidere: vt supra fecisti: ⁊ extrahātur intestina: ⁊ videas si vis primo mesenterium: qđ non est aliud ꝙ̄ textura venarum meseraicarum innumerabilium ramificatarum de vena dicta porta epatis ad intestina: ⁊ cooperta premunita de pāniculis ⁊ ligamētis cōiungentibus intestina cū dorso plena pinguedine: ⁊ carne glandulosa dictū vulgariter rodol: quē videbis separatū ab intestinis ⁊ ipso expulso videas anathomiam stomachi.

Stomachus seu venter ē organū digestionis primi chili generatiuꝰ: vnde sicut meseraice sunt p̄paratione digestionis epis: ita et os stomachi. vnde Aui. nutriens in masticatione aliquā hꝫ digestionē cui deseruit meri seu ysophagus a parte superiori ad deducendū cibaria eidē ⁊ intestina cum meseraicis ad expellendum nociua: ⁊ distribuendū vtilia digesta et chilosata in eo. Est enim velut promptuariū aliqđ cōe oium particularū in medio aīalis constitutū sm̄ Gal. 4. de vtil'. ca. primo Et lꝫ in medio sub thorace sit positus: nihilominus pars ipsius superior modicum declinat ad sinistrā versus spondile. 12. vbi terminatur dyafragma: inferior vero ad dextram Actus aūt eius est digerere caliditate proprie carnositatis fundi sui. vt dicit Aui. ⁊ caliditatibus acquisitis a vicinis suis: hꝫ em̄ epar a dextris cum quasi desuper cum suis lumbis siue digitis calefaciens ⁊ splenem a sinistris transuersaliter: cum sua pinguedine ⁊ venis cum hoc sibi melācholiam ad excitādum appetitum mandantem. Et desuper cor ipsum cum arterijs viuificans. Et cerebrum ad sentiendum sibi versus superiorem partem neruorum ramum dirigens. habet enim a parte dorsi venas chilini: ⁊ adorthi descendentes: ⁊ multa ligamenta cū quibus alligatur spōdilibus renū. Et ita patet eius positio atqꝫ colligantia. ¶ Numerus aūt partium eius: sicut dictū fuit de meri est ex duabꝰ tunicis carnosa videlꝫ ab extra: neruosa vero ab intra cū villis lōgitudinalibus ad attrahendū: cū transuersalibus ad retinendum: latitudinalibus ad expellendum. ¶ Forma ipsius ⁊ figura est rotunda oblonga ad modum cucurbite curue taliter curuando ꝙ orificia dicta sunt altiora corporis ipsius ad hoc ꝙ nō fiat contentorum exitus improuisus. ¶ Quantitas manifesta est: cōmuniter tenet duos vel tres pincherios vini. ¶ Egritudines potest pati multas in curatione iuuamen per anathomiam: quia remedia parti superiori possunt conferre a parte spondilium. 12. ⁊ a parte anteriori de forcella vsqꝫ ad prope vmbilicū. ¶ Consequenter est dicendū de epate.

Epar est organū digestionis scđe generatiuū sanguis in dextro latere sub costis falsis collocatū formā habet lunarem gibbosam versus costas concauā versus stomachum cū quinqꝫ lunibis seu pēnulis ad modū manus desup ipm stomachū cōprehendēs. Epar sicut ⁊ alia membra habet panniculū ipsum cooperientē: ad quem gratia sensus peruenit neruus paruus.

¶ Ipsum em̄ epar cum panniculo suo ligatˀ cum dyafragmate. ⁊ per consequens cū superioribus fortibus ligamentis: ⁊ cum dorso: ⁊ stomacho ⁊ intestinis: ⁊ habet colligantiam cum eis: ⁊ cum corde ⁊ renibus: atqꝫ etiā cū testiculis: ⁊ cum oībus membris. ¶ Substātia epatis est rubea carnosa: sicut si esset sanguis coagulatus inserta per totū de venis ⁊ arterijs vt dicetˀ. ¶ Epar vero lꝫ sit ex multis cōpositum habet tamen vnam simplicē particulam: carnē vꝫ per quā sanguinationis est ⁊ venarum principium. Nam vt dicit Gal. in scđo de virtutibus naturalibus cap. pe. ⁊ in quarto de vtil'. cap. quinto sicut ex musto in vegete per ebullitionē fiunt tres substantie: ita ex chilo in epate per decoctionem fiunt tres substantie. s. due superfluitates ⁊ vna naturalis: substantia cum aquositate cōis ad alios humores: massa sanguinaria per nostram scholam cōem dictam quatuor in se continens substantias naturales nutrimentales: vt in scđo de elemētis demōstratum est complete. ¶ Isti ergo humores qui in epate ex chilo vt dictum est generantur duplices sunt: quidam sunt naturales a naturalitate nutricationis dicti: quidā sunt

non naturales. ¶ Naturales cum sanguine mittuntur ad vniuersum corpus generādū et nutriendum: non naturales sequestrantur et mittuntur ad loca destinata propter iuuamēta aliqua: aut expelluntur a corpore mittuntur velut cholera ad chistim fellis melācholia ad splenem phlegma ad iuncturas: aquea superfluitas ad renes et vesicam. Expelluntur a corpore: et vadunt cum sanguine et aliquotiens putrefiunt et faciūt febres. Aliqui expelluntur ad cutim et resoluūtur insensibiliter: aut sensibiliter per sudorem aut scabiem: aut per pustulationes siue apostemationes. Sunt igitur quatuor humores naturales et quatuor nō naturales et aquositates quas antiqui noīauerūt sanguinē: phlegma choleram: melancholiā: que in epate generate distribuūtur per istum modum. ¶ A concauo epatis exit vna vena dicta porta: q̄ partita est in innumerabilibus venis meseraicis implantatis in stomacho et in intestinis q̄ attrahaunt et portant epati totam succositatem chili: et ipsa cum radicibus suis eum distribuit per totum epar. ¶ A gibbo vero eiusdem epatis egreditur vena dicta cōcaua seu chilis: que etiam cū radicibus suis obuiantibus aliis a toto epate: extrahit sanguinem generatum in eo: et ipsa ramificādo ad superius et inferius: vt superius dictum fuit: distribuit et portat ipsum sanguinem ad vniuersum corpus nutriendū: vbi digestio perficit tertia et quarta. Ab ipso etiam epate egrediūtur proprie vie. et colla portantes superfluitates digestionis dicte ad loca propria: que dicentur. Ex q̄bus patet actus positio substantia colligantia: et alia que inq̄runtur in epate sicut in aliis membris. ¶ Restat de egritudinibus dicere. Epar s̄m q̄ videtur potest pati multas egritudines: ex quib⁹ leditur sanguinatio que est actus eius proprius: et sic cachochimia et ydropisis. Unde ydropisis est error digestiue in epate s̄m Gal. in scd̄o de virtutibus. et Gal. de egritudine et sinthomate: apparent etiam ex dictis q̄ medicamina epatis debent applicari in dextro latere: et q̄ propter eius substantiam debent habere aliquam stipticitatem.

Post anathomiam epatis dicendum est de particulis ad quas mandantur superfluitates iam in eo: vt dictum est generate. et primo de chisti fellis. Nā chistis fellis est quedam bursa siue vesica panicularis posita in concauitate epatis circa mediam pēnulam, vel limbum: ad recipiendū superfluitatem cholericam que generatur in eo ordinata. Que quidem bursa duo habet orificia siue colla vnita ad aliquam distantiā s̄m Mondinum. vnum dirigitur versus medium epatis ad recipiendum choleram. Alterum ad fundum stomachi et ad intestina ad mundandum et expellendum choleram ad ipsa propter vtilitates dictas. ¶ Ex quibus apparet situs: locus actus: substātia: forma partes et colligantia. Quantitatem potestis videre et q̄d cōtinetur in ea tenet forte vnum intellectum plenum. potestis etiam considerare q̄ potest pati oppilationes: et in collo cōmuni et in propriis. quando in cōmuni: tunc cholera non attrahitur: nec expellitur: sed remanet cum sanguine et citrinat vrinam: et totum corpus quando in propriis deficiunt iuuamenta: que facit in illis membris ad que delegabatur et generat accidentia mala s̄m Gal. sexto de regimine et sinthomate. et quinto interiorum.

Splen est receptoriū sup̄fluitatis melancholice in epate generate in parte sinistra trāsuersaliter āplexans stomachū ordinatū. Cui⁹ substantia est rara: spongiosa: nigrior q̄ epatis. figurā h̄z oblongam quasi quadrāgularē: et ligat̄ p̄ pāniculū suum cū costis s̄m gibbū ei⁹: et s̄m concauū cū ipso stomacho et zirbo. ¶ Splē h̄z duos meat⁹ p̄ vnū trahit ab epate sup̄fluitatē dictam. per aliū demādat ipsam ad stomachū p̄pter iuuamenta dicta. ¶ Splen potest multas pati egritudies p̄mptissime duritiem et oppillationes p̄pter materiam dictā. q̄ si ab aliis patitur defectum mundandi epar: corpus efficit̄ tenue: et discoloratū: si defectū mittēdi ad stomachū: ledit̄ appetit⁹ p̄ut hec legunt̄ vbi supra. Solutiones cōtinuitatis nō sunt ita piculose sicut in epate: fortiores medicinas sustinet splen q̄ epar. purgat̄ p̄prie per vētrem medicatur circa latus sinistrum: prout dicit Gal. 13. terrapen.

Renes sunt particule ad mundandū sanguinē a superfluitate aquosa ordinati: et sunt duo vn⁹ a dextris prope epar. alius a sinistris bassius alio. substātia ipsorum est carnosa dura ipsi vero in forma sunt rotundi velut ouum compressum: et habent in se concauitates in quibus recipitur q̄d ab eis attrahitur. In quolibet ipsorum sunt duo colla p̄ vnū attrahunt aquositatē a vena chilli: et per cōsequens ab epate. Et p̄ aliū ipsam aquositatē dictam vrinam trāsmittūt ad vesicā. Ad renes veniūt vene et arterie: et

nerui ex quibus fit panniculus ipsorum.
¶ Renes ligantur cum dorso. Renes habēt pinguedinem seposam circunquaqꝫ.
¶ Retro renes iuxta spondiles sunt lumbi sub per quos ipsi iacent tanqꝫ in eorum culcitra. Inter ambos renes supra spondiles trāseūt vena chilis: ꝛ adhorti ad membra inferiora: a quibus venis satis de prope oriuntur vasa spmatica: de quibus dicetur infra.
¶ Renes possunt pati multas egritudines precipue oppilationes: ꝛ lapides. Modū curandi videtis difficilem vndiqꝫ.
¶ Quibus quidem visis pōt oīa abijcere excepto stomacho: si debet fieri anathomia mēbroꝝ superioꝝ: ꝛ renibus ad videndum anathomiā inferiorū: ꝛ tunc numerū ꝛ quantitatem spondiliū inspicias: ꝛ inuenies eos qnqꝫ grossiores alijs: per que descendūt qnqꝫ paria neruorū a nucha ad vniuersum vētrē: ꝛ ad partes coxarum atqꝫ pedum magnoruꝫ.

¶ De anathomia ancharum ꝛ partiuꝫ eius. Cap. vij.

Per anchas hic intelligūtur partes inferiores vētris a sinu ei⁹ vsqꝫ ad coxas ꝛ verenda quaꝝ partes sunt triplices qdā sunt cōtinētes: qdam cōtēte: quedam exterius procedentes. ¶ Partes continētes sunt mirach ꝛ sifac: atqꝫ zirbus ꝛ ossa. ¶ Partes contente sunt vesica vasa spermatica: matrix in mulieribus: longaon siue rectum intestinum: nerui: vene ꝛ arterie inferius descendentes. ¶ Partes exterius procedentes sunt didimi testiculi atqꝫ virga: inguina per medium nates et musculi ad coxam descendentes: de quibus per ordinem est dicendum.
¶ De ptib⁹ cōtinētibus quantū ad mirach ꝛ sifac ꝛ zirbū in superiori ventre satis fuit dictum. ¶ Quantum ad ossa ita est expediendum. In anchis reperiuntur duo modi ossium. primo sunt a parte dorsi tres aut quatuor spondiles ossis sacri. ꝛ duo vel tria cartilaginosa ossis caude: quorum primū ossis sacri est valde grossum: ꝛ sequentia diminuendo versus anuꝫ ꝛ finem dorsi: foramina quorū p vnde pcedunt: nerui sunt: ꝛ non in latere: vt in alijs ossib⁹ dorsi. A parte laterū sunt duo ossa magna: in quolibet latere vnū ꝛ iūgunt cū illo magno spōdili ossis sacri a posterius ꝛ anteri⁹ in pectine faciendo os pectinis ita ꝙ illa ossa sunt lata a pte ilioꝝ a qͦ vocant illa siue ossa ilioꝝ. i medio ipoꝝ a pte exteriori sunt concauitates dicte pixides: in quib⁹ recipiunt vertebra ossiuꝫ coxaꝝ: ꝛ ibidē statim versus ptes ani est in quolibet magnuꝫ foramē de quo dicit Gal. 16. de vtil. ca. nono. Inter mediū capitis coxe ꝛ ossiū puppis necessariū fuit fieri foramē magnū ꝛ semitaꝫ: per quam descenderēt nerui ꝛ musculi vene ꝛ arterie: q̄ desuper feruntur inferius. Sūt etiaꝫ a parte pectinis stricta ad modū branche. in pectine se iungēdo: ꝛ lꝫ realiter sit vnum os: tres tn̄ habet noiationes. ꝛ ideo tria ossa dicuntur ab aliquibus. s. os ilij a parte superiori: os pectinis siue puppis ab āteriori: os femoris in medio.

De partibus contentis

Primum quidem qꝺ occurrit est vesica q̄ est susceptoriū quoddam velut peluis: siue saccus superfluitatis vrinalis a renibus in ea trāscolate. Cuius substātia est pānicularis fortis cōposita ex duobus pāniculis. Forma ipsius est rotunda: quātitas quasi de vno pincherio. Situs eius est imediate sub pectine. In ipsa enim iplatant duo meatus longi descendētes ex renib⁹ q̄ porivritides appellant ingredientes p latera ipsius diagonaliter portantes vrinam ab ipsis renibus. Et ēt in ipsa collum carnosum cum musculis claudentibus ꝛ aperientibus exiens ab ipsa reflexibiliter transeundo p mediū vsqꝫ ad virgam in viris. In mulierib⁹ sine reflexione vsqꝫ ad duos digitos infra vuluā per quā expellitur extra vrina. ¶ Ex quibus apparet actus: substantia positio: ꝛ certa q̄ inquirunt in alijs membris Apparet etiā ꝙ prompta est ad oppilatōes ppter collū: ꝛ ad lapides: ppter vrinā arenosam: quā suscipit ꝛ retinet ab ipa. Mod⁹ sirīgādi habet: ipa etiā indicat ꝙ i collo: ꝛ extra suturā p mediū dꝫ fieri icisio: ppter lapides vt dicet infra in medicatione.

¶ De vasis spermaticis.

Vasa spmatica sūt qdā vene q̄ oriunt iuxta renes a vena chili ꝛ adhorti descēdentia portātia sanguinē ad testiculos tā viri q̄ mulieris: i qb⁹ p vlteriorē digestionē efficit spma. Spma em̄ est semē ꝛ germē nature humane. In viris ptēdunt extra qꝛ testiculi eoꝝ sunt extra. In mulieribus remanēt intra: qꝛ itra sunt testiculi mulieꝝ: vt dicet. ¶ Ex qbus apparet ꝙ ppter ortū ipsorum vasorum sperma sapit naturam cordis epatis ꝛ renū: ꝛ p neruos q̄ gr̄a delectationis a cerebro descendunt ad testiculos cerebruꝫ in hac communicationem habet: ꝛ per ꝯñs

torũ corpus. Sperma ergo ẜm hoc decidit a toto corpore non quidem mole: sed vigore. vt Dinus tenet ⁊ Conciliator.

Consequenter gratia mulierum dicet de matrice. Est eñ matrix ager generatõis humane: ⁊ per ɔ̃ñs organum susceptiuum. Cuius situs est inter vesicaȝ ⁊ longaonem: suba eius panniculariś est ex duabus tunicis composita: forma eius est rotunda: cum duobus cornibus seu brachijs cellulatis. Ju capite quoꝝ est paruus testiculus a pte superiori implantatus. A parte vero anteriori habens canale ampluȝ. Est enim velut virga reuersata: aut interius posita: vt Gal. in 14. de vtil. pti. hȝ eñ superius duo brachia cellulata cum testiculis: velut testiculoꝝ bursa: hȝ eñ ventrem cõem in medio velut partes pectinales: hȝ collum inferius canulatuȝ velut virga: hȝ etiam vuluam velut balanũ hȝ etiam tẽtiginem velut ꝑputium: hȝ etiã longitudinem velut virga. 8. vel. 9. digitoꝝ. Et lȝ non habeat nisi duos sinus seu concauitates manifestas ad numerum mamillarum: hȝ tñ quãlibet illaꝝ tripľr cellulatam: ⁊ vnam in medio: ita ꝙ ẜm Mondinũ septẽ in ea reperiuntur receptacula. ℂ Colligantiam hȝ cuȝ cerebro corde epate ⁊ stomacho ⁊ ligatur cum dorso: inter ipsam ⁊ mamillas continuantur bene lactales ⁊ menstruales. Propter qꝺ dicebat Gal'. vbi supra: ꝙ Ypoc. dicebat lac menstruo esse fratrem. vñ ẜm idẽ tempus non contingit menstrua bene fieri ⁊ lactare feminam. ℂ Egritudines matricis sunt multe. Modus medendi per pessaria ab ipsa inuenitur: ⁊ hoc de matrice.

Subtus aũt predictas particulas longaon siue rectum intestinum qꝺ dimisistis superius in anathomia intestinoꝝ inuenitur qꝺ est receptoriuȝ superfluitatum digestionis prime. Cuiꝰ substantia est panniculariś vt aliorum longitudo ipsius est vnius palme vsꝗ prope renes directe: supra ossa caude directe iacendo ps ipsius inferior dicitur anus. Circa ipsuȝ sunt duo musculi aperientes ⁊ claudentes ipsuȝ ⁊ ibi applicantur quinꝗ rami venaruȝ que emorroidales vocanť vel appellanť. Colligantiã hȝ magnã cũ vesica: ⁊ iõ in egritudibus se cõpatiunť: deinde eleuato longaone poteris videre venas ⁊ arterias ⁊ neruos q̃ ramificanť: ⁊ ad ptes inferiores delegãtur.

De partibus exterius pgredientibꝰ. ꝑmo videndum est de dindimo ⁊ osseo. Circa q̃ videnda sunt duo. primo continentia. scđo contenta. Continentia sunt tot quot fuerunt superius dicta in ventre: q: ab illis partes istorum oriuntuꝝ a mirace mirac a siphace siphac. Exterius pendẽtes supra os pectinis transeuntes. Cuius principium dum extvocatur dindimus: q: duplicatus. Finis vero osseum seu testiculorum bursa. ℂ partes cõtente sunt tres. primo testiculi qui sunt organa principalia generationis humane. In ipsis enim ꝑficiť spma. Quoꝝ substantia est carnosa glandulosa ⁊ alba. Deinde sunt vasa spermatica a superius dictis venientia q̃ sunt duplicia. s. delatoria ⁊ expulsoria: portantia sunt vena ⁊ arteria que dicta sunt orti a vena chili ⁊ adorthi. Expellentia sunt q̃ ascendentia iuxta collum vesice expellũt spma in foramina virge. Et cum hoc est vnus suspensorius ⁊ sensitiuus qui descendit ad testiculos. Sunt ergo infra didimum ⁊ bursam quatuor corpora dicta. Ex quibus apparet ꝙ versus inguinem in mirace ⁊ siphace debet esse: ⁊ est foramen per vnde descendunt a superius tria corpora. s. vena ⁊ arteria delatoria ⁊ neruus: ⁊ extra iuxta collum vesice a radice virge aliud quartum per qꝺ descendit ⁊ expellitur sperma in canali virge. Apparet etiam ꝙ quando foramen versus inguinem dilatatur preter naturam: tũc corpora superiora vt zirbus itestina possunt exire ⁊ descendere in didimo ⁊ osseo: ⁊ facere rupturam seu crepaturam seu aliã materiã etiã herniam quoꝝ sanatio dicetur.

Consequenter dicendũ est de ꝟga. Est enim virga agricultus nature humane. Cõsequenti via vrina. Cuius substantia est cõposita ex cute musculis thenantibus venis arterijs neruis ⁊ grossissimis ligamẽtis. Situatur ⁊ implantatur super os pectinis: ligamenta veniunt ab osse sacro ⁊ adiacentibus sibi vene ⁊ arterie: nerui: caro: cutis a superioribus sibi adducuntur. In ipsa eñ sunt duo canales aut transitus principales spermatis videlicet ⁊ vrine. Finis virge vocatur balanum: foramen mitra capellus ꝑputium quantitas vero communis. 8. vel. 9. digitoꝝ cum grossitudine moderata esse dȝ. ꝓportionalem vero matrici eam esse oportet.

Hermeum est illud qꝺ arabica trãslatiõe pitoneum đr: ⁊ est locus inter anũ ⁊ pudibunduȝ i. virgam supra quem est quedam sutura q̃

sequitur burse ⁊ virge lineationem.

Inguina sunt epatis emũctoria ⁊ sunt carnes glãdulose in plicatura coxe ordinate.

Nates sunt carnes grosse musculose supra os femoris ordinate. Ultio in anchis ⁊ ab anchis descẽdunt musculi ⁊ chorde ⁊ ligamẽta mouẽtia ⁊ ligãtia coxã ⁊ tibiã magnã cũ ipsis anchis.

¶ De anathomia tybiarũ seu magnorum pedum. Capi. viij.

O Es magnus siue tybia magna durat a iũctura scie vsq₃ ad extrema articuloꝝ: ⁊ q̃r ꝑticule talis pedis siue tybie ꝯueniũt in multis cũ ꝑticulis man⁹ magne. vt Gal. deducit in tertio de vtil. ꝑ tanto iste pes magn⁹ siue tybia diuidit in tres partes vt sup⁹ man⁹ fuit diuisa. vna q̃dem pars magni pedis seu tybie dr̃ coxa. alia pars tybia tertia ꝟo pes paru⁹. Uerũ est q̃ greca trãslatio vocat crus q̃ arabica vocat coxã: ⁊ tybia qđ vocat crus. Sʒ de noibus nõ est curandũ dũtaxat q̃ res sit eadẽ ꝑ totum.

¶ Pes magn⁹ cũ oibus ꝑtib⁹ suis cõponit vt man⁹ magna ex cute carne: ven: arterijs neruis: musculis: lhenãtib⁹ colligatõib⁹ atq₃ ossib⁹. de q̃bus per ordinẽ est videndum.

¶ De cute ⁊ carne quales sint superius fuit satis dictum.

De venis ⁊ arterijs manifestis. simul fiat sermo: propter cãm sup⁹ allegatã. ¶ Postq̃ ergo vene in ramificãdo a suis ꝑncipijs descẽderũt in vltimo spõdili: diuidit in duab⁹ partibus: quarũ vna tendit ad dextram: altera ad sinistrã coxã: ⁊ ibi diuidunt in duos ramos magnos: vn⁹ tendit ad ptẽ exteriorẽ alter ad interiorẽ: ⁊ ramificãdo descẽdũt ꝑ tybiã ad cauillas: ⁊ ad pedes: ⁊ ꝯstituũt quatuor venas q̃ cõiter noĩant: ꝑpter passiões determinatas. s. saphena sub cauilla interiori ꝟsus talum. sciatica sub cauilla exteriori: poplitica sub police. Renalis inter digitũ paruum ⁊ sequẽtẽ. ¶ Sũt ꝙ in tybijs q̃tuor vene manifeste ⁊ grosse q̃ maximũ fluxũ ⁊ ꝑiculũ multotiens inferre pñt: ples aliũ sunt rami. de q̃b⁹ chirurgicus nõ habet curare.

De neruis pedũ dicit Auic. q̃ diuersificant a neruis manuũ multũ. Quicq̃d sit: ipsi oriuntur a spõdilib⁹ vltimis renũ ⁊ ossis sacri ⁊ maior pars trãsit ꝑ foramẽ ossis femoris. ⁊ descendit ad musculos poplitis. Et ex istis cõiunctis cũ musculis ⁊ cordis mouẽtib⁹ iũcturaʒ descẽdentib⁹ ab anchis. ⁊ applicatis ossis coxe efficiunt musculi magni q̃ sunt supra coxam mouẽtes genu ⁊ tybiã ⁊ musculi supra tybiã mouẽtes pedẽ in cauilla: ⁊ musculi pedum mouẽtes articulos eodẽ mõ sicut fuit dictũ de manib⁹: sup hoc aliquã recipientes dr̃iam opa cyrurgie nõ multũ variantẽ: non tñ est obliuiscendũ qđ dictũ fuit superius q̃ fm formã musculoꝝ vulnera ꝑpe iuncturas sunt ꝑiculosa valde. ¶ Colligatiões siue ligamẽta magna ⁊ grossa descendũt ꝑ totã tybiam ⁊ manifestant valde subtus inguina a genu: ⁊ supra calcaneũ ⁊ iũcturas articuloꝝ ⁊ solea pedis tota est ligamentosa.

Ultimo de ossibus fm diuisionem dictã magni pedis vel tybie est dicendũ. In prima parte q̃ dicit coxa ẽ vnum solũ os magnũ medullosum: ⁊ est ab vtraq₃ parte rotundũ: superior rotũditas: q̃ est vna sola dicta vertebrũ: q̃ declinat ꝟsus interius recipitur in pixide oxis anche: ⁊ est aliquantulũ gibbosum versus exterius. In parte vero iferiori versus genu habet duas rotũditates q̃ recipiuntur ⁊ reuoluunt i duabus concauitatib⁹ q̃ sunt in focili maiori tybie: ⁊ supra est quoddã os rotundũ latũ. qđ dicitur patella genu ⁊ ita perficit iunctura genu ¶ Deinde sequit tybia: ⁊ in illa sunt duo ossa dicta focillia maius a parte anteriori ⁊ domestica: qđ facit aciẽ tybie descendẽdo de genu vsq₃ ad pedẽ: faciendo cauillam interiorẽ: vnus est a parte exteriori ⁊ siluestri descẽdendo de sub genu parũ vbi implãtatur vsq₃ ad pedem ibi iungendo se cũ alio focili faciendo cauillã exteriorem. Cuius oppositum dicit Guil. de saliceto: ⁊ sectator ei⁹ Lanfrãcus ⁊ male. Et qui vult videre testimoniũ veritatis poterit prohibere. Forma istorum duorũ focilium apparet q̃ maius habet duas concauitates versus genu in quibus recipiuntur rotunditates coxe: quia nõ vnus peruenit ad iuncturã. Sed implantat vt dictum est: ⁊ iacet prope de subtus genu a parte exteriori: ⁊ ideo vocatur actus: ⁊ versus pedem iungendo se cum maiori focili faciunt ambo vnam concauitatem lunarem in qua recipitur primum os pedis.

¶ In pede sunt tres acies ossium in prima acie sunt tria ossa simul rotũdaliter aggre-

C

gata.primum est cahab arabice: grece astra galus: et est quasi admodum nodi baliste rotundum ab vtraqz parte. In superiori rotunditate firmatur concauitas focilium et ibi mouetur pes. In alia rotunditate firmatur concauitas ossis nauicularis post ipsum cahab. immediate versus pedem est os nauiculare qd est quasi nauis concauata ab vtraqz parte. In prima concauitate recipitur rotunditas cahab: et in alia rotunditates secunde aciei ossium pedis. Subtus autem ista duo ossa est calcaneus factus secundum formam calcanei in quo firmatur totus pes: et exit versus posterius: propter ligamenta que in ipso implantantur.

¶ Post nauiculare immediate est secunda acies ossium pedis in qua sunt quatuor ossa satis curta: et vnum ipsorum dicitur grandinosum a parte exteriori versus paruum articulum: et sunt rotunda versus nauiculare: et concaua versus tertiam aciem. In tertia acie sunt quinqz ossa satis longa correspondentia et recipientia articulos: qui sunt quinqz habentes quilibet tria ossa excepto pollice qui non habet nisi duo. Habet enim pes tarsum metasum et pectem: sicut et manus parua. Sunt ergo in pede puo.26.ossa: et in toto pede magno seu tybia.38.

¶ Ex quibus potest considerare chirurgicus modum dislocandi et frangendi: et per consequens modum reducendi: videre potest etiam quod inter istas iuncturas difficilior ad dislocandum: et ad reducendum est que pedis parui: facilior genualis mediocris sciaticalis. Et deus sit adiutor noster. Amen.

Tractatus.ij. et est de apostematibus exituris et pustulis. Cuius sunt due doctrine.

¶ Doctrina prima est de apostematibus pustulis et exituris prout insunt membris simplicibus.

¶ Doctrina secunda in speciali prout insunt membris compositis.

Prima doctrina quinqz habz capitula.

¶ De apostematibus pustulis et exituris a notificatione incipiendo vniuersaliter. Cap.1.

Apostema penes essentialia per Gale. diffinitur in primo de egritudine et simthomate. Et per Aui. in suo can. li. primo quod est egritudo composita ex triplici genere morborum in vnam magnitudinem aggregata. Ista autem diffinitio ostenditur esse perfecta per Conciliatorem et Albertum bon. sequentes viros prefatos. Nam diffinitum in esse constituit: et facit eum differre a quocunqz alio. Ponit enim in ea egritudo pro genere. Reliqua pro differentia aliorum modorum compositionis que numerantur a Gal. vbi supra.

¶ Per accidentalia describitur a Gale. in de tumoribus preter naturam: in quo magis curauit apostema manifestare ad sensum quam ad intellectum: dum dicit quod vnum aliquod illorum que accidit corporibus existit res que iudicatur ab hoc vocabulo tumor: et non pro quocunqz: sed pro magno qui nocet actibus euidenter. ¶ Quam descriptionem in.13.terapen. repetit sub his verbis. manifestum est quod in tumore penes magnitudinem desistunt membra ab eo qd secundum naturam: puta secundum apparentiam quia forte primo et magis per se peccat mala complexio. Consequenter vnio: tertio ipsa complexio vt teneat Conciliator. Non ergo erat mutans membrum a sua naturali qualitate solum: vt.13. de ingenio. Arabica translatio dicebat: nisi quis vellet vocari omnes dispositiones qualitates: sicut in multis locis facit Gale.

¶ Quam diffinitionem perfectissime explicauit Haliabas octauo sermone partis prime libri sui. de rega. dis. dum dicit. Apostema est tumor preter naturam: in quo materia aliqua replens et distendens: est aggregata: tumor si est magnus ponitur pro genere: si paruus pro accidente: in primo de morbo.

¶ Quomodo aut dicatur morbus vnus compositus consilis organicus: quomodo etiam possit dici causa et effectus genus et species et accidens: siue differentia penes diuersas considerationes omitto quantum est de presenti. Maxime quia ad phisicalem pertinet doctrinam. Sufficit autem chyrurgico scire quod tumor: apostema inflatio: ingrossatio: eminentia: eleuatio: excrescentia noia sunt synonima eandem rem quasi significantia vt dicit Henricus. ¶ Ponit etiam in predicta descriptione preter naturam ad differentiam tumorum naturalium capitis ventris et iuncturarum in quo est aliqua materia superflua: puta humoralis vel reducibilis ad humorem: aggregata ponitur ad differentiam tumorum apparentium in dislocationibus et fracturis: in quibus non sunt humores: sed ossa eleuata. replens et descendens ponitur vt ostendat malam compositionem vnionem et compositionem in vnum aggregata.

¶ Ex quibus apparet quod satis simpliciter moderni viri vz. Brunus. Theodoricus. Lanfrancus: et Henricus apa

diffinierũt: dicẽdo q̄ est tumor: aut iflatio aut grossities facta in mẽbro quocunq̧ vltra suã naturalem formã. ¶ Apostematum multe sunt species ⁊ differẽtie. nã quedã sumũtur a rei substãtia quedã a materia: q̄dã ab accidẽtibus: quedã a mẽbris: quedã vero a causis efficientib⁹. ¶ A substãtia aũt assumit Aui. primã differentiã q̧ apostematũ q̄dam sunt magna: q̄dã parua. Apostemata magna ſm grecos in de tumorib⁹ p̄ter naturã. sunt magni tumores phlegmonosi qui in carnosis fiũt p̄ticulis. Apostemata parua ſm Auicẽ. sunt eminentie ⁊ pustule p̄ue bothorales in cute apparentes. ¶ A materia aũt sumũtur differentie. primo generaliter ponit diuisionẽ Gal. ⁊ Aui. sequẽs eũ q̧ oẽ apostema aut est calidũ: aut nõ calidũ: loquendo de calido p̄prie essentialiter ⁊ relatiue vt dicetur. Non aũt large sicut p̄ putrefactionẽ dicebat Aui. Calidum est sanguineũ ⁊ cholericũ. Non calidum phlegmaticũ ⁊ melãcholicũ ac ventosum ⁊ aquosum que reducũtur ad ista specificando magis sequẽdo viros prefatos. dicit q̧ apostemata quedã fiunt ex humorib⁹ naturalibus: quedã ex nõ naturalibus simpliciter ⁊ composite: vt etiã dicetur. Intelligẽdo sane nã medici q̄n ꝫ accipiunt ex pro in qua vel pro ab large ⁊ sensibiliter sepe loquẽtes. Illa que fiunt ex humoribus naturalibus dicuntur vera propria certa ⁊ vniformia apostemata: eo q: in eis tumor qui est ratio sensibilior apostematis euidẽtius apparet. Que aũt fiunt ex humoribus non naturalibus dicunt nõ vera impropria incerta ⁊ inuiformia eo: q: in eis mala qualitas seu mala morigeratio magis app̄et q̄ tumor: ⁊ ſm hoc magis dicuntur pustule vlcerationes seu exiture q̄ apostemata. Que vero fiunt a dñio vnius humoris simpl'r ⁊ simplici noĩe nũcupãt. Que vero a dominio duorum vel pluriũ vt de fe. colliget tertio. doctor dicebat subtilis composita et compositio nomine etiam dicentur. Et tales differentias sumptas a materia precipue coniuncta sequantur differentie qualitatis ⁊ quantitatis cum ipsa sint de gremio materie: vt in alia dicitur facultate. Et ideo principalissime ⁊ maxime in libro de differẽtijs febrium dicuntur: quod per alia verba consueuit dici in schola nostra communi mõtispessulani: q̧ apostemata quedam fiunt de materia non adusta: neq̧ corrupta. Quedaꝫ de adusta ⁊ corrupta. Et vtraq̧ quedaꝫ sunt sanguinea: quedam cholerica: quedã phlegmatica: quedam melãcholica. Aliqua aquosa ⁊ vẽtosa simpliciter ⁊ cõposite. prima dicebatur per sociũ nostrum magistrũ Joãnem Jacobi mala simpl'r. scd̃a mala cũ additione ⁊ fraudulentia ⁊ mala morigeratiõe: ⁊ absq̧ dubio ita intellexit in quarto Aui. cũ dixit q̧ ap̄ata calidaꝫ que currunt cursu eius sunt a sanguine ⁊ cholera laudabilibus: ⁊ prosequitur sanguinea ex laudabili grosso et subtili sanguine: de quibus dicunt fieri flõnẽ ⁊ herisipillam. s. veram ⁊ certam quam vocauit spinam: vt Dinus prosequendo Gal. in scd̃o ad Glauconem exponit sup̄ locum: ⁊ non p̄sequitur cholerica ex cholera laudabili: q: ipsa ⁊ oĩa alia vera sub sanguine cõprehendit. Sanguis aũt infra dupl'r dicetur: sed solũ ex illaudabili ⁊ mordaci q̄ formicas ⁊ nõ herisipillaꝫ nominauit: ⁊ etiam in curis taꝫ in calidis q̄ in non calidis idem innuit subsequenter. Neq̧ diuisiones humorum aliter saluarentur discrepatio sola est verbalis ⁊ non realis: vt apparet in facto. Sunt autẽ ap̄ata quedã ex humoribus naturalibus: q̄dam ex non naturalibus simpl'r ⁊ composite suo mõ cũ suis noĩbus: vt dictũ est ⁊ dicetur. ¶ Ab accidentibus sumunt differẽtie m'lte ſm q̄ multa in eis p̄nt apparere accñtia, dolorosa ⁊ malitiosa. ¶ A mẽbris etiã sumunt differentie ſm q̄ ip̄m Gal'. in. 2. ad glauconẽ. Quedã sunt in oculo q̄ dñr ophthalmie que in collo sq̄nantie: q̄dam in bubonibus seu emũctorijs: quedã intra: quedã extra: q̄dam in nobilibus: quedã in ignobilibus: q̄dam in sensibilibus: q̄dã in insensibilib⁹: q̄dam occurrunt in corp̄e pleno: q̄dã in nõ pleno: ⁊ id genus in nobilib⁹. ¶ A causis efficiẽtibus quedã sumuntur differentie ſm Haliabatem vbi supra q̄ sunt deriuatio ⁊ cõgestio quedam cretica: quedã non cretica: quedam fiunt a causis interioribus: quedam ab exterioribus. Recolligantur ergo predicte sp̄es ⁊ differentie: quia a talibus potissime indicationes sumuntur curatiue.

Cause ap̄atum exiturarũ ⁊ pustulaꝝ q̄dã sunt generales: q̄dã sp̄ales. Generales sunt reuma ⁊ congestio. ¶ Cause autem reumatis ⁊ deriuationis materie licet in secundo vel in quarto de egritudi. ⁊ sinthomate legunt diffuse in Haliabate vbi supra restrinxit ad sex. vꝫ ad membri expellentis fortitudinẽ: ad suscipient' debilitatẽ: ad materie multitudinem: ⁊ meatuum portãtiũ largitatem: ⁊ expellentiũ stricturã ⁊ cum membrum suscipiens in inferiori loco est situatum. ¶ Cãe aũt congestionis in hoc

sunt: qñ eñi virtus pascitiua membri in quo est apã: non potest cibum q̃ ad ipsum mittit̃ digerere plena digestione: quare remanent in eo superfluitates: ꝛ paulatim augent̃ donec membrum repleat̃ ꝛ distendatur: fitq; in eo apostema: ꝛ ꝑm hec vt dicit prompti⁹ materia calida reumatizat: frigida vero congeritur. ¶ Ex q̃b⁹ apparet ꝙ i apãtibus q̃ fiũt per viã deriuationis est dare fiens: ꝛ factuꝫ esse: a q̃bus sumit Gal. 13. terap̃. potissimas indicationes curatiuas. Fiẽs est materia antecedenꝫ q̃ fluit. Factum est materia coniuncta q̃ est fluxa ꝛ incuneata in loco. Apãta vero congesta nõ habẽt hoc: sed cũ factis ꝛ fluxis reponunt̃. qḋ Gal. in de eqnali distempe rantia sic declarat. inq̃ inq̃t si tamẽ materia calida descenderit in musculũ primeq; maiores vene ꝛ arterie implentur ꝛ extenduntur deinde minores vsq; ad minimas: ꝛ dehinc ad regiones priorũ corporũ q̃ sunt caro ꝛ pãniculi: ꝛ fit apostema. Ecce ꝙ ibi est fiẽs materia ãñcedens in venis: ꝛ factũ materia coniuncta in carne: ꝛ ex hoc apparẽt cause generales. ¶ Cause spãles sunt tres ꝑmitiue antecedẽtes ꝛ ꝯiuncte. ¶ Cause primitiue sũt casus ꝛ percussio. ¶ Cause antecedẽtes sunt tuor hũores naturales ꝛ nõ nãles. hũores ei ꝑm ꝙ dictũ fuit in anathomia sunt duplices naturales ꝛ nõ naturales. ¶ Naturales sũt q̃ sunt cum sanguine: aut cũ aliquo naturaꝫ sanguinis retinẽte: ꝛ sunt materia nutritionis: ꝛ propter hoc intelligo naturales principaliter: ꝛ proprie a naturalitate nutritiõis ꝛ substantie: non quantitatis neq; iuuamenti ad remouendum cacesiam: quod per totũ obaudire oportet: vt sunt purus ꝛ verus sanguis colericus sanguineus flegmaticus atq; melancholicus: qui licet sic proprijs nominibus nominent̃: communi tamen nomine in de colera nigra a Gal. sanguis vocant̃. Massa autem Rabbi moyse in quarto expositionis scḋo epidimiarum allegatur. halia. autẽ in secundo tegni. massam sanguineam dicit ꝛ talis sanguis solus est materia nutritiõis non ille qui formaliter distinguitur ab alijs humoribus: vt dicebat socius ille de sancto Floro: qui Parisius non est diu satis bene discordantias Joannis de sancto amando amplicauit. ¶ Nõ naturales vero sunt qui sunt a sanguine separati: ꝛ propter eorũ malitiaꝫ non sunt apti ad nutritionem de se⁹ sed mittuntur ad loca destinata: propter scita iuuamenta: aut extra corpus expulsa faciũt apostemata exituras pustulas excrescentias scabies decolorationes sudatiões: ꝛ aliquotiẽs insensibiliter resoluuntur: ꝛ aliquotiens intus putrefiunt: ꝛ faciunt febrem: ꝛ assumũt nomina naturalium humorum: sanguinem flegma: choleraꝫ ꝛ melancholiã. Differũt tamẽ ab eis ꝑm Gal. de cholera nigra: quia humores naturales coagulantur ꝛ nutriuntur ꝛ ꝑm magis ꝛ minus sunt rubei. Non naturales vero non coagulantur: sed permanent ꝛ diuersos habent colores flauum album et nigrum: vt circa principium apostematũ factorum euidentia in apertione ꝛ repercussione euidenter ostendit. Istud etiam in secundo de elementis euidentissime declaratur: ꝛ in capitulis singularibus sequentibus specificabitur manifeste. ¶ Ex quibus apparet ꝙ ex humoribus naturalibus fiũt quatuor species apostematum verorum q̃ communi nomine in scḋo ad glauconeꝫ flegmones vocantur: proprijs tamen nominibus flegmõ herisipilla vndimie ꝛ schrosis siue sephiros Ex non naturalibus etiam quatuor spẽs nõ verorum. s. pustule ꝛ exiture que sibi nomina verorum vendicant ꝛ assumunt: ꝛ duo ad hec reducibilia aquosa ꝛ ventosa: ꝛ sic sunt sex nomina apostematum simplicium ꝛ compositorum infinita: de quibus dicuntur ꝑfata nomina equiuoce: per prius tamen dicũtur de veris: per posterius vero de non veris q̃ sunt pustule ꝛ exiture. ¶ Pustule enim sunt parua apostemata ꝛ exiture coniuncte: aut separate vt glandule ꝛ variole seu bothores Sonant tamẽ magis proprie de venenosis. vt dicit henricus: ꝛ ambo carnem ꝛ cutẽ quodammodo cõprehendunt. vesice vero cuteꝫ solam. Que quales in spãli sint inferius apparebit. ¶ Exiture autem ꝑm Gal. in de tumoribus preter naturam. ꝛ in scḋo ad glauconem sunt dispositiones ille in quib⁹ ascendunt partes interius prius se contangentes in quibus necessarium est se contineri in medio aliquam substantiam spuinosam seu humorosam que diuturnitate temporis in multiformibus alteratur substantijs aut in saniem siue pus: aut in aliquam substantiam extraneam similem melli feci aut amurce: aut lapidibus seu filis: vt in glandulis reperitur: que quidem fiunt ab aliquo humore non naturali mox a principio fluente: aut ex putrefacto flegmõe coadunatur pus velut in aliquo sinu.

¶ Cause autẽ coniuncte apostematum ꝛ pustularuꝫ sunt materie: que i particula sunt congregate ꝛ incuneate.

Signa apatum extrinsecorum pertinentium ad hunc artificez declarat sensus ꝛ presentia singulariter: vbi cūqꝫ enim inuenitur inflatio preter naturaz ex aliqua materia humorali vel reducibili in membro coadunata: ibi est apostema.

¶ Apostemata vera significant̄ per tumorē dolorem: ꝛ calorem ꝓm magis ꝛ minus graduata. Non vera vero significantur per tumorem ꝛ sequestrationem ꝛ malam morigerationem ꝓm magis et minus etiam determinata. ¶ Partes minus calide dicuntur frigide respectu magis calidarum. Omnis eñ res medicinalis dicitur ad aliquid in secūdo tegni. ꝛ tertio simplicium farmacorum.

¶ Signa vero singulorum apostematum ꝛ earum materierum in sequētibus capitulis dicentur.

¶ Ex quibus composita cognoscuntur: necꝫ ad singularia accedendum est donec sermones generales sint preuisi. vt Gal. septimo et nono terap. consuluit.

¶ Et scias ꝓm Aui. ꝙ apostemata singularia parum sunt pura. sed plura eorum sunt composita precipue vera: quia multa non vera videntur esse pura. Cure tamen ponētur simplicium vt exinde compositorum cure extrahantur.

¶ Apostemata in periodis ꝛ paroxismis et crisibus analogiā sequunt̄ suarū materierū vt in scdo de differentijs febriū innuit Gal.

¶ Apostemata quatuor tpa habēt. s. principium: augmentū: statū ꝛ declinationem. Signum principij est cum vides materiā currere ꝛ membrū extendere. Augmēti cū concauitas ꝛ acuitas manifeste augent̄. Stat⁹ cū ꝓdicta stant in suo esse declinatiōis cū grossities incipit minui vel trāsmutari: ꝛ hec distinctio tempoꝝ est ex parte essentie apatū: quāuis possunt suo mō distingui ex parte accidētium: ꝛ ex pte alterationis materie penes q̄ cure subalterant̄. posset tñ ostendi quō interdum coincidūt oīa illa tpa. s. ꝑncipiū cū ꝑncipio ꝛc. ꝛ sepius nō coincidunt: q̄ oīa gr̄a breuitatis omitto. ¶ Apostemata si non retrocedunt terminant̄ ꝑ insensibilē resolutionē aut ꝑ putrefactionē: aut ꝑ indurationez. Et ꝓm Gal. in de inequali discrasia que ꝑ resolutionē est melior alijs: ꝛ illa que ꝑ saniationē melior ꝙ̄ que ꝑ corruptiōez: per putrefactionē ꝟo simpliciter mala. ¶ Signū ꝙ apa resoluitur est leuitas ꝛ carentia pulsationis. ¶ Signum ꝙ saniatur est dolor ꝛ pulsatio cū augmēto caliditatis. ¶ Signū ꝙ corrumpitur est nigredo ꝛ liuiditas. ¶ Signū ꝙ petrificatur est cū duricie detumefactio.

¶ Signuz ꝙ retrocessit subita diminutio ꝑ infrigidationē: aut ꝑ venenositatē vel ventositatē ad quā sequit̄ feb. ꝛ accidentia mala.

¶ Judicia pustulaꝝ in caplis ꝓprijs dicent̄

¶ Judicia exiturarū sunt hec. Cum videris inq̄t Aui. pulsationē plurimā aut duritiē ꝓlongatā: aut caliditatē ꝛ dolorē augmētatum: tunc extima ꝙ apa est in via: vt fiat sanies ꝛ exitura: cū aūt videris leuitatē quandam ꝛ sedationē doloris ꝛ caloris: ꝛ ꝙ caput acuatur: ꝛ cū digitis apprehēdis inundationem ꝛ colorē ad quandā albedinē declinare videbis: tunc saniem scias ibi esse. vñ hypo. secundo afforismorum.

¶ Circa generationē saniei magis accidūt dolores ꝛ feb. ꝙ̄ facta sanie: ꝛ in cognoscēdo saniem sis bene auisus: q2 ꝓm hypo. in sexto afforismorū multotiens manifestatur: immo decipitur medicus ꝑpter spissitudinem loci: ꝛ saniei grossitiez. ¶ Exitura ꝓm Aui. que fit prope membra nobilia: ꝛ prope iuncturas: ꝛ in membris neruosis ꝛ ventosis: ꝛ que fiunt in membro debili ꝛ calore naturali depauperato: ꝛ q̄ fiunt de materia grossa grauis motus plana: ꝛ nō acuta suspecta est: ꝛ male maturatiōis: propter qd̄ indiget adiutorio ꝛ maturatione: ꝛ festina apertione. Que autē est ꝓm diuersitatem ab ista est laudabilis: ꝛ nō indiget magno adiutorio: q2 cito maturatur ꝛ sepe per se aperitur.

¶ Exiture terminantur aliquotiens ꝑ resolutionem: sepius tñ per apertionem: ꝛ apertura que fit per naturaz melior est ꝙ̄ que fit per artem. Et que per ferrum: ꝙ̄ que per ruptorium. Nam ꝓm Auic. hec perforatio que fit per artez generatiua est virus ꝛ sordiciei ꝛ fistularū. verumtamen cum nō vides excusationem: tunc non est ingenium aliud.

¶ Judicia saniei ponit hyp. in primo pronosticorū: putredo autez laudatur que est alba ꝛ equalis per totum: carens malo odore: que vero est contraria: pessima.

¶ Judicia aliorum contentorum in singularibus caplis dicentur.

Curationem apostematum. Gale. ꝑficere videtur per intentiones sumptas ab ipsis dispositionibus ꝛ ab eorum natura.

¶ Et ꝓm generalem indicationem videtur ꝙ ipse tractauerit sub noīe sermonis de apostematibus ex humoribus naturalibus gn̄atis. in tertio terapē. ꝛ de nō veris ex innatu-

falibus humoribus factis in. 14. Et hic etiã tractabitur de cura apostematũ veroꝝ ordinatoꝝ ꝛ nõ corruptorum que quãtuꝫ est de se vtplurimũ resoluũtur: deinde sub noie pustularũ ꝛ exiturarũ de non veris saniosis corruptis: ꝛ in alienam naturã cõuersis. Iudicationẽ cure sumendo ab ipsa dispositione ꝛ a mẽbris: vt dictum est natura. Dispositio autem ipsa continet quantitatem qualitatẽ ꝛ materiam que includitur in eius substãtia Aliter enim curatur magnuꝫ apostema. Aliter paruum. Aliter deriuatum ꝛ fiẽs. Aliter congestũ ꝛ factũ. aliter calidũ: aliter vero frigidum ꝛc. ¶ Natura membroꝝ iudicat ꝙ aliter curãtur apostemata in carnosis particulis: aliter i neruosis: aliter i oculo: aliter i collo: aliter in emũctorio: ꝛ sic de alijs: ꝑut superius fuit distinctũ: ꝛ inferius distinguet̃ principium faciẽtes in secundo ad glauconem ab inuentione occasionis egritudinis vt que eum faciunt cause abscindãt̃: quod autẽ iaꝫ est factum sanare oportet ꝓm eundem in tertio terapen. ¶ Cum ergo generatio cõmunis omnibus flegmonibus ex sanguine. i. ex masse sanguinarie influxione fiat amplior ꝗ̃ indigeat particula. Influit aũt vt dictum est amplior mandante aliqua ꝑticula: quãdoqꝫ vero trahente ipsa que patitur: mittit aũt particula: quandoqꝫ quidem vt superfluũ: quãdoqꝫ quidẽ vt triste: quãdoqꝫ vero ꝓpter ãbo. Que vero trahunt hoc est ꝓpter calorem morbosum: aut dolorem ꝛ iuuant ad hoc debilitas particule: ꝛ meatuũ latitudo: ꝛ aliarũ viarũ strictura ꝛ situs in basso: vt supius dictuꝫ fuit. ¶ Cõsequenter ex oibus sumuntur et indicãtur tres intentiones. prima est remouere supfluum qđ influit. scđa est curare ꝛ mitigare dolorem ꝛ actioneꝫ que mẽbrum recipit ꝛ materiã attrahit. Sed tertia est qđ factum est sanare. ¶ prima cõplet̃ per Gale. vbi supra dicẽtẽ. Cũ ei equal'r sibi iuicẽ aucti sunt humores ꝛ faciũt plectoriã ꝛ ablationẽ sanguis curat̃: etiã si plectoria nõ esset ꝑsente ꝛ dolore ꝛ calore flegminãtis mẽbri et reuma ꝛ fluxũ acuẽtis: ꝛ ꝑ balnea ampliora ꝛ exercitia: ꝛ fricationibꝰ oppositi mẽbri: dũtaxat ꝙ feb. nõ sit neqꝫ passio multa. Adhuc auteꝫ farmacis euaporãtibꝰ: ꝛ cũ oibꝰ ieiunijs ꝛ regiminibꝰ debitis. Cũ aũt xãcta vel nigra cholera vel flegmate: vel serosis humiditatibus plenũ frigidũ fuerit ꝛ chachochimia generata ꝑ vniuscuiusqꝫ ꝓpriã abũdantiã humorũ purgatiõe curet̃: de qbꝰ iferiꝰ in singulis capitulis: ꝛ in antidotario dicet̃. Annũciatio aũt antispasis. i. ꝯtrariũ euulsio cõis est in talibꝰ vniuersis: quãtũ ad principiũ ꝛ augmẽtum. Quantũ aũt ad statũ ꝛ declinationẽ non est malũ vti euacuationibꝰ ꝑ eandẽ partẽ: ꝗ̃uis nouí medici faciũt talia absqꝫ ꝓuisione: vt dicit Auerroys in septimo. ꝛ dicet̃ ifra de flebothomia. ¶ Scđa iẽtio cõplet̃ cũ sedãtibꝰ dolorẽ ꝛ cũ rectificãtibus malã qualitatẽ: ꝛ cum restringẽtibus ꝛ itercipiẽtibus materiam a parte fluxus ꝛ relaxantibus per partẽ vnde mẽbruꝫ cõsueuit purgari. ¶ Sed ꝛ tertia intentio cõpletur ꝑ euacuãtia materiã a loco. Euacuat̃ aũt nõ solũ dyaforeticis farmacijs sed etiã repcutiẽtibꝰ: ꝛ magis icipiẽtibꝰ flẽmonibus repcutiẽtibꝰ est vtẽdũ ꝗ̃ euaporãtibꝰ casibus taluis ꝛ exceptis de qbꝰ. S. vr̃ quatuor excipe. primus est qñ apã fit in emũctorijs. scđs qñ fit a revenenosa. tertiꝰ qñ materia est grossa. quartꝰ qñ est vehementer incuneata. Aui. aũt nõ excipit nisi qñ est in emũctorijs: aut in loco vbi sit timẽdũ de reditu ad mẽbra ꝓcipalia. Rogeriꝰ excipit solũ in materia venenosa. Cõmẽtatores ipsiꝰ quatuor magr̃i vltra ipm̃ i materia ꝯgesta ꝛ frida valde. Et qñ fit ꝑ viã crisis: ꝛ iuxta ꝓncipalia: ꝛ qñ fit ꝑ subitã deriuationẽ. Bruñꝰ dicit vt Aui. Theodoricꝰ vt ꝗ̃tuor magr̃i. Lãfrãcꝰ excipit deceꝫ casus. hẽricꝰ. 19. magr̃ Dinꝰ de florẽtia sup ꝗ̃rto cañ. Aui. Excipit. 23. ¶ Ego autẽ distinguo de repcussiuis: ꝙ ꝗ̃dã ꝓpria sunt repcussiua: vt oxicratrũ ex aq̃ ꝛ aceto plãtago solatrũ bolꝰ ar. absinthiũ cinamomũ: ꝛ talia q̃ repellũt materiã quã iueniunt ad fundũ. Et q̃dã sunt repcussiua large dicta vt albumẽ oui malua oleũ ro. ꝛ oleũ camomille atqꝫ mastiçinũ: collíria alba: ꝛ talia q̃ alterãdo ꝓhibent mẽbrũ a supfluitatũ receptiõe. ¶ Dico duo. primo ꝙ in principio oim apãtũ flegmonicoꝝ cõpetũt repcussiua ꝓprie. x. casibꝰ solum exceptis. primus est qñ apã est in emunctorio. scđs qñ est materia venenosa. tertiꝰ qñ est de materia valde grossa. quartꝰ qñ est de materia vehemẽter icuneata. qntꝰ qñ ẽ creticũ. sextus qñ est a cã ꝑmitiua. septimꝰ qñ ẽ i corpe pleno. octauꝰ qñ est in corpe debili. nonꝰ qñ ẽ iuxta mẽbrũ ꝓncipale. decimꝰ qñ est fortiter dolorosum. ¶ Scđo dico ꝙ in principio oim apãtũ flẽmicoꝝ cõpetũt repcussiua large tribus casibus dũtaxat exceptis. Primꝰ quãdo apostema est in emũctorio. scđs qñ est ꝑ viaꝫ crisis. tertius qñ est de materia venenosa.

¶ In oibꝰ istis casibꝰ ꝑcipue qñ materia est fluxa: ꝛ apã in facto esse ꝛ materia aliq̃ in parte est relicta: oꝫ materiã resolueꝛ ꝛ euapoꝛare cũ

dyaforeticis non mordicantibus. Sed dome sticis mediocriter calidis ꝛ hu. maxime in casibus tribus vltimis: in quibus volumꝰ materias trahere ꝛ apostema augere: ꝛ redituꝫ materie auertere: ꝛ hoc aliquotiens facimꝰ cū emplastris attractiuis. Aliqñ cū ventosis vt dicit Auic. ¶ Sit ergo regula gñalis ꝙ in principio olm flegmonū ab exceptis ponantur repercussiua. In augmēto cū eis paulatine misceanť resolutiua. In statu vel ante statum super ipsa sint equalia. Cū aūt declinatio: ꝛ supple finis status fuerit nō sit ibi nisi qꝺ resoluat ꝛ laxū faciat. Et hoc nihil aliud est dicere: nisi qꝺ durante fluxu est repecutiēdum: ꝛ cessante ipso est euaporandū: mediāte vero mediandū. ¶ In casu quo apostema incedit via resolutionis. Auxilia cū quibus ista cōplenť fm diuersitatē materierū in capitulis singularibꝰ: ꝛ in antidotario dicenť. ¶ Si vero apostema via incedit exiture in secundo ad glauconē: curatio eaꝝ exiturarum q̄ iam incipiunt fit p indolorosaꝫ calasticā. i. laxationē: siue euaporationē: cū trifarmaco molli mitigatiuo: in quo q̄d sit mellis additum. 13. teraꝑ. Que aūt iam processerunt ad digestiuā ꝛ suppuratiuā ducere oportꝫ. Que aūt in aliā spēm transiuerūt p chirurgiā abscindēda sunt: vnde i q̄rto teraꝑ. Et oportet intendentē. i. operantē ad meliorē modoruꝫ interpretationis ire. Modi aūt ipsius sunt tres: breuitas. s. curatiōis ꝛ indolorose operari. ꝛ tertia cū his infallacia. Ipsius aūt infallacie sunt tres intentiones. vna quideꝫ ꝛ prima vt sortiamur finē totaliter. Alia vero vt si nō sortiamur finē totaliter: saltim ꝙ passio alleuieť: ꝛ nō vocat laborantē. Sed tertia vt nō fallaciter reuertať egritudo.

¶ Scđm hoc aūt in nunc ꝓpositis exituris inueniť qñqꝫ per chirurgiā: qñqꝫ p farmaciā via sanationis eligibilior: q̄ per chirurgiā q̄ ex toto genere ꝓter naturā sunt penitus abscindere itendit. Que vero per farmaca: prio q̄deꝫ dyaforare ꝛ euaporare. Si vero hoc nō est possibile suppurare ꝛ putrefacere.

¶ Scđa intētio in eis sit ꝛ per ꝯsequēs aperire ꝛ mūdificare ꝛ incarnare ꝛ cōsolidare: ꝛ hoc ad curationē vlcerū ducere. Neqꝫ eñ vt dicit Gal. 4. teraꝑ. suppurare ꝛ cataplasmare est fm primā rōnem cure apostematū: sed mitigatio q̄dam sinthomatis. s. dolorū. Et sequitur compendiosa enim cura flegmonum per siccantia ꝛ resoluentia complerť farmaca q̄ vel totaliter sanant a dispositione: vel si relinquunt quid breue suppurať: ꝛ cū acri farmaco nō euacuať: ꝛ si subtilis cōtinēs fuerit cutis: ꝛ cito patientē liberare volueris incisionis est opus. Et hoc est qꝺ dicebat Aui. ꝙ curatio aꝑatis inq̄ꝫtū est aꝑa est extractio materie extranee q̄ facit accidere aꝑa. Auxilia aūt maturatiua cū quibꝰ predicta cōplentur in singularibꝰ caplis ꝛ antidotario dicentur. ¶ Maturato aūt apostemate: aut transmutato ꝛ icuneato: si sanies: aut materia nō resoluiť. vel si incōtinēti ipm p se nō aperiť. potissime si timereť corrosio: aut aliud nocumentū aperiať: ꝛ si necesse fuerit cōtra aperiatur ꝛ extrahať: promptiꝰ aūt ꝛ tutius propter cām superiꝰ dictā aperitur cū ferro: ꝛ sequendo doctrinā Albuc. fiat foramē fm quātitatē materie: ꝛ loci ad formā foliꝫ oliue: siue mirti. ¶ Et oportet ꝙ in aperiēdo septē attēdantur cōditiōes. ¶ Pria ꝙ sectio fiat in loco materie. ¶ Scđa ꝙ fiat in magis inferiori loco. ¶ Tertia vt fiat fm rugas ꝛ incessum musculoꝝ. ¶ Quarta ꝙ caueanť nerui ꝛ vene q̄ꝫtum erit possibile. ¶ Quinta ꝙ materia subito tota nō extrahať: precipue in magnis exituris: q: timendū esset de virtute.

¶ Sexta ꝙ indolorosius quo poterit locꝰ tractetur. ¶ Septima ꝙ post apertionē locꝰ mūdificeť ꝛ incarneť atqꝫ consolideť. ¶ Auxilia ad mundificandū sunt lichinia ꝛ bone stupate: ꝛ empl'a ꝛ vnguēta q̄ in singularibꝰ capitulis ꝛ in antidotario dicenť. In primis tamē diebus sufficit vitellū oui cū albumi e inspissatum cū allumine: vt faciebat Guil. de saliceto. Post vero trāseundū est ad mel rosatuꝫ ꝛ mūdificatiuū de apio. Post ꝟo ad vnguētū apl'oꝝ ꝛ egyptiacū ꝛ desup basiliconē diaq̄lū ꝛ dyapalma: ꝛ alia q̄ ad vlcera ordinanť: eo q: post aptionē exiture excrescētie ꝛ pustule ad curationē vlcerū reducunť. ¶ Si aūt paties nō sustineret ferrū apiať cū medicis: et ad hoc laudat Aui. fe. lini fermētū ꝛ stercus colūbinū: ꝛ si incorpareť cū sapone molli: aut cū mu scillagie sinapis bonū esset. Ruptoriū tñ de calce ꝛ sapone i hoc ꝛ obtinet ꝑncipatū

¶ De flegmone ꝟo ꝛ apostematibꝰ sanguineis notificatio. Cap. ij.

FLegmon fm Gal. in primo de egritudine et sinthomathe. dr̃ dupl'r. vno modo cōiter pro oī inflatione particularum. Alio mō proprie pro oī aꝑate ex sanguine vero ꝛ ꝛ puro gñato assumens sibi in scđo ad glau:

conem generis nuncupationē. Et est duplex verus. vcz et non verus. Uerus ex sanguine benigno multo plus saltim quam indigeat particula fit. Non verus ex malo et non naturali efficitur. ¶ Sanguis est humor calidus et humidus ex temperatiori parte ipsius chili generatus: et est duplex naturalis et nō naturalis. Naturalis est humor calidus et humidus in substantia temperatus in colore rubeus purus in odore et sapore amicabilis. Sed nō naturalis est ille qui deuiat ab isto infra terminos sue latitudinis quos si transeat non est sanguis: sed alter humor. Quod contingit dupl'r. vno modo quando ipsius substantia efficitur magis grossa vel subtilis quam debeat. Alio modo quando aduritur: et eius subtile conuertit in cholerā citrinam: et grossuz in melancholiaz absque separatiōe. per aliud fit innaturalis quādo alter humor aduenit de foris quod multipliciter contingere pōt fm quod multe species flegmatis cholere et melancholie cum ipso misceri possunt.

¶ Ex quibus apparet quod ex sanguine generantur quatuor spēs apostematum. prīo ex sanguine naturali et benigno generatur verus flegmon. Ex sanguine illaudabili per admixtionez tria generant apostemata: fm quod tres humores possunt misceri cuz eo: vt si veniret sibi cholera generatur flegmon herisipilades: et si flegma flegmon vndimiades: si melancholia flegmon sephiroides.

¶ Ex sanguine illaudabili per substantiam suam et adustionem fm eius grossitiez et subtilitatem generantur oēs pustule crustose a carbunculo vsque ad estiomenum vt sunt carbunculus pruna ignis persicus: aut sacer estiomenus et antrax. Nō aūt formice vt dicebat in concordantijs socius ille.

Cause flegmonis sunt primitiue vt casus: et percussio et malicia regiminis et antecedētes et sanguinis boni et laudabilis exuberātia: propter quā ad particulam debilitatā calefactā et decoloratā deriuari cogitur: et incinerari: vt in cap'lo vniuersali fuit dictum: ad quod oportet recurrere: vt dictum est: si vis bene particulā videre. ¶ Coniuncta causa est ipsemet sanguis in loco incuneatus.

Signa et indicia sunt tumor eleuatus calor roridus rubor sanguineus: dolor pulsatiuus et retinentia extēsiua et alia signa repletionē sanguis significātia.

¶ Flegmon quatuor habet tpa: principiuz augmentū: statū et declinationē. Significat principium per ipsius causarū presentiā. Augmentum per additionem magnitudinis et retentionis declaratur. Status per aggregationem materie. Declinatio incipit tendere ad lenitatem. ¶ Flegmon preterea terminat per resolutionem: aut per sanationez: aut per putrefactionem: aut per lapidationem.

¶ Et tu scis per ea que dicta sunt in cap'lo vniuersali. illud quod resoluitur: quia tumor diminuitur: et dolor pulsatiuus alleuiatur. Et scis illud quod sanatur per additionē pulsationis et caliditatis et fixiōis vtriusque. Et scis illud quod putrefit per tenebrositatem: et illud quod petrificatur per duritiem.

¶ Preterea in flegmone plerūque veniūt mala accidentia que curam ordinariā preuaricant: vt est dolor magnus quādo est in membro sensibili: et reditus materiei ad infra: quādo est in emunctorio. Et corruptio estiomenata quando nimis infrigidat: et materia cōculcatur: et durities sclirotica quādo indocte resoluit. Quocirca attendere oportet mente in vnaquaque remutatione ad quid transit eorum qui curantur tumorum vnusquisque: et dare operam ei: quodcūque appareat in secūdo ad glauconem.

Cura flegmonis duplex habet regimē vniuersale. vcz et particulare. Uniuersale sumitur ex cap'lo cōi superius posito. Particulare quatuor habet intētiones. prima vitā ordinat. scda materiā antecedentez adequat. tertia materiā coniunctā euacuat. Sed quarta accidentia corrigit.

¶ Prima cōpletur cū debita administratiōe sex rerū non naturaliū cum suis annexis vergentiū ad frigiditatē et siccitatē: vt est aer cibus et potus somnus et vigilia: motus et quies inanitio et repletio: et accidētia anime.

¶ In primis ergo eligit aer sincerus et clarus nō humidus: nec reumaticus. Et cibaria ipsius sint leuia pauci nutrimēti. non comedat pinguia: neque dulcia dimittat brodia: leguminū substātiā et lacticinia. spēs abhorreat et allia: et cepas: et vina fortia. Utatur lactucis: spinachijs: et borraginibus: satis ponat de aqua in vino. Et si febricitaret transeat cū ptisana: et lacte amigdalarum: et ordeaco: sobrie viuat: cenā dimittat: ventrē teneat laxū: quiescat saltim fm mēbrū apatū: parū dormiat de die saltez honeste viuat. Scdm rē cōplet flebothomia sinplectoria sit per partē cōtrariā: si fuerit in principio et per eandē: si fuerit in statu et declinatione: imo etiā euacuamus fm Gal. in .3. terapen. vt superius fuit: dictū nō solum propter

plectoriā: sed propter magnitudinē passiōis ꝛ dolorē ꝛ cōmoderationē humorum. Dolor em̄ ꝛ calor flegminati mēbri cause reumatis fuit: ꝛ si sine superfluitate fuerit corpus vniuersales canones semper seruando.

¶ Tertiā rem cōplent repercussiua ꝛ refrenantia in pncipio: exceptis casibus in caplo vniuersali cōditionatis: ꝛ cū resolutiuis mixtis inequaliter cū refrenatiuis in augmēto: ꝛ cum equaliter mixtis in statu ꝛ cū puris resolutiuis in fine status: ꝛ in declinatiōe vt supra. Si apostema incedit in via resolutionis Si vero incederet via exiture cū maturatiuis aperitiuis ꝛ mundificatiuis. Et desiccantia sunt q̄ vtriusqꝫ fine sanant. Auxilia repercussiua ꝛ refrenātia q̄ cōpetūt in principio sunt quatuor formarum. ¶ Prima est. G. scd̄o ad glauconē. oxicratū ex aqua ꝛ aceto in forma potabili mixta: ꝛ cū spongia applicatum.

¶ Scd̄a est Aui. qd̄. ℞. semperuiue li. j. vini grossi acerbi. lib. ß. farine or. quartā. j. corticū granatoꝝ sumac puluerizatorum. añ. ℥. ß. coquant̄: ꝛ fiat linimentū. ¶ Tertia forma est haliab. ℞. sanda. al. ꝛ rub. ana. ʒ. iij. memithe. ʒ. iij. chimolee: boli ar. añ. ʒ. j. ꝛ. ß. tere oīa subtiliter ꝛ diligēter cribra ꝛ distempera cuꝫ succo semperuiue: ac portulace: siue lactuce ꝛ fiat linimentum. ¶ Quarta forma est totiꝰ cōicatis refrenatiuum ꝛ alteratiuuꝫ vulnerum ꝛ concussionū. ℞. albumen ouoꝝ quantum vis: aque rosate: aut olei rosarū ad placitum: fiat linimentū ꝛ cū stupatis: ꝛ pannis applicētur: ꝛ sepe remutent̄. ¶ Localia que cōplent intentionē augmenti sunt trium formarum. Quarū prima est oleum ro. Nā ꝓm Gal. in tertio farmacoꝝ simplicium ex parte ros. refrenat: ex parte olei euaporat.

¶ Scd̄a est Aui. ℞. foliorū malue. M. j. absinthij ros. añ. ℥. ß. farine ordei. ℥. j. olei camomille. quartam. ß. coquantur ꝛ pistētur. ꝛ fiat emplm̄ molle. ¶ Tertia forma est eiusdē. ℞ vini cocti quartam. j. aque ros. aceti. añ. quartam. ß. croci. ʒ. ij. bulliant modicum colentur ꝛ fiat epithima cum stupatis aut pannis et tardius q̄ repercussiua remutentur.

¶ Localia que resoluunt ꝛ complent intentionem: status etiam sunt trium formarum ¶ Prima accipitur a magistro Dino. ℞. paritarie foliorum malue. añ. M. j. furfuris subtilis partem. j. aneti fenugreci. ana. ℥. ß. olei camomille. quar. ß. coquantur cum vino ꝛ pistentur: ꝛ fiat emplastrum.

¶ Secunda est. G. 13. terapē. ℞. medulle panis frumentacei lib. j. infundatur per horaꝫ in aqua feruenti ꝛ exprimatur aqua et mellis quarta. j. misceatur: ꝛ fiat emplastrum molle. ¶ Tertiam formam ponit Auicē. in dyaquilone ꝛ basilicone: quorum forme ꝛ recepte ponentur i antidotario: ꝛ ista tardius remutentur.

¶ Declinationem vero ꝑ desiccationē ꝯplēt lana succida: aut stupata: aut spōgia: aut filtrum cū vino stiptico calo infusa exꝓssa ꝛ applicata. ¶ Per sanationē cōplent declinationē auxilia triū formaꝝ. Quarū prima est trifarmacū Gal. qd̄ fit de farina frumenti aq̄ ꝛ oleo simul coctis ꝛ fiat emplm̄. Et si vis eā colorare cū modico de croco fac. ¶ Scd̄a forma est eiusdē. G. ꝛ ipam assumit haliab. ℞. musillagis ficuū ꝛ corticis radicis maluauisci li. j. farine frumenti lib. ß. coquant̄ insil̄ et fiat emplm̄. ¶ Tertia forma est cōitatis. ℞. folioꝝ malue simsionis radicis lilij ꝛ corticis maluauisci. añ. M. j. farine frumēti quartaꝫ j. farine se. lini. ℥. j. axūgie porci recētis lib. ß coquant̄ herbe cū aqua: ꝛ pistent̄ cū alijs in mortario ꝛ fiat emplm̄ ꝛ ista tardiꝰ remutēt̄. ¶ Si aūt collecta sanie nō apiatur ꝑ se apiatur cū sagittella: vel cū medicis aptiua ꝛ mūdificet̄ ꝛ incarnet̄: ꝛ ꝯsolidet̄ iuxta formā dictam in caplo vlti: ꝛ dicēdā in tractatu de vlceribus: eo q̄ exiture a pte vt dictū est ad vlcera reducunt̄. ¶ Sed quarta res q̄ est accñtiū correctio cōplet̄ ꝓm naturā accñtium q̄ ꝯtingunt: vt si adest dolor q̄ ꝓm oēm modum mitigetur. Nam dolor ꝓsternit virtutē ꝛ totaꝫ rectā operationem impedit. Ponant̄ ergo tēpore doloris alterantia ꝛ dilatantia: vt est oleum ro. cum vitellis ouorum: aut mica panis albi tēperata i aqua feruēti exꝓssa: ꝛ cum oleo ro. mixta: aut malue cocte cū aqua mixte cum furfure subtili: ꝛ oleo violaꝝ: ꝛ crocus ingreditur in sedatione doloris ꝓm Auic. Et si ē necesse trāsire ad iusquiamum fac audacter. Nam herba ipsius cum cineribus calis cocta: ꝛ cum axungia recenti aliqua mixta dolorem mitigat: ꝛ apostemata calida maturat vt ponit Theodoricꝰ. Caue tamen a nimia humectatione: quoniam in principio est timorosa. vt dicit Auic.

¶ Reditum materie ad intrinseca securat euacuatio ꝛ attractio: ꝛ si non cum alio saltiꝫ cum ventosis. Si igitur suspitionem habueris q̄ apostema induretur decoque in aqua radicem cucumeris siluestris vel brionie vel assari: multotiens quidem ipsarum solarum quandoqꝫ aūt ꝛ pinguiuꝫ ystadarum. i. ficuū superimponens. Demum in illa aqua fari:

naz misces et pinguedinē anseris vel galline et coque: fiat emplastrū: in scdo ad glauconē.
¶ Si vero in apate corruptio accidat: tunc scarifica locū: et cū aq̄ salita embroca: et post empla ipsum cū farina fabarū: aut orobi cocta cum oximelle: et reliqua curatione estiomeni cura.

¶ Caplm adminiculatiuū pdicto de carbūculo antrace et estiomeno et pustulis malis sāguineis: et cura eorum ponenda.

Pustule male et corrupte sanguinee: vt dictum est: sunt oēs q̄ in sua eruptione dimittunt escarā. Ex quo apparet q̄ lz forūculus sit paruꝰ flegmō non ppter hoc est pustula mala corrupta: qr in sui eruptione nō facit escarā. Curat etiaz et maturat facta flebothomia cū frumēto masticato et dyaquilone: et mundificat cum melle cocto: et sarcocolla. vt ponit Ras. q̄ ipsuz vocat carbunculū. Sunt em̄ tales pustule que dimittunt escarā fm. G. in. 14. terapē. ex sanguine grosso ebulliente et putrefaciēte: q̄ dū incipit ebullitio causa est carbūculi: et prune: et ignis persici siue sacri. Si vltra protēditur et per ebullitionem adipiscatur venenositatem est cā antracis. Si vltra q̄ finiatur ebullitio et putrefactio cā est cancrene et estiomeni. Sunt em̄ cancrene et estiomeni et carbūculi proprie flegmones in de tumoribꝰ preter naturam. ¶ Non ergo sunt dicte pustule ex mixtione et aggegatione humorū naturaliū vt dicebat Lanfrancus et henricꝰ: lz ipse hēricus in suis notabilibꝰ de hoc fecerit dubiū sed sunt de sanguine grosso bulliente in quo subtile et grossuz qd̄ in cholerā et melancholiam conuertuntur: sicut adhuc simul: et propter hoc dicebat Auic. q̄ sunt de cholera citrina et melācholia insimul mixtis differentibus fm magis et minus vt dicetur.

Est ergo carbunculus siue pruna siue ignis persicꝰ vel sanctus: que quasi pro eodem accipit Auicen. pustula flegmonica mala vesicās et comburens locum in quo est nigra seu cineritia cum rubedine obscura: et dolore versuto: et ardore et vesiccatione in circuitu: ex qua euenit qn̄ rumpitur escara: qualez facit accidere cōbustio et cauterium.
¶ Cuius causa est grossus sanguis semibullitus et putrefactus a quo non fuit adhuc separatum grossum et subtile.

Signa carbunculi incipientis sunt rubor fusciditas citrinitas durities dolor et calor: et incendiū acuitas et prauitas forme ad modum ciceris: velocitas augmenti vesicatio in circuitu: et quando maturatur videtur caro mortua: et escaralis q̄ fortitiē emittit viscosam: ac si essent radices q̄dam: et aliquotiens erumpitur in multis locis: et post reducitur ad vnum et c. Carbunculi non sunt negligendi: qr in parte sunt venenosi. Carbunculi lz a principio non sunt vlcerati terminantur vt plurimum ad vlcera. Et ideo tractatus vlcerum in ipsis habet locum. carbūculi sequūtur pestilentiam.

Cura carbūculi tres habet intentōes prima vitam ordinat. scda materiam antecedentez adequat: sed tertia materiam coniunctam regit et gubernat.
¶ Prima intentio cōpletur cum debita administratione sex rerum non naturaliū cum suis annexis fm formā datam in flegmone: nisi q̄ oportet q̄ magis declinent ad tenuitatem et infrigidationem et humectationem eo qr ad ipsos plurimum sequuntur febres. Et propter hoc subtrahantur vinum et carnes: vtatur lactucis: portu. et granatis: et oibꝰ acetosis. Et si necesse sit detur brodiuz pulli cū lactucis: et agresta alteratum.
¶ Scda intentio completur cū flebothomia primo a parte contraria. deinde quando locus incipit alterari ad nigredinē de pte eadem. ¶ Sed tertia intētio cōplet ante vlcerationē cū mixtis refrenatiuis et euaporatiuis materia retrocedat: neq̄ etiā irritet: et ad hoc laudat p. G. i. 14. terap. emplm de arnoglosa: et ipsum accipit Aui. Cuiꝰ forma est. R. arnaglose lentiū panis furfur. an̄. coquant cum aqua donec liniant: et applicent supra locū: et in circuitu Aui. cum eo addit gallas: et credo q̄ si subtilis sanguis magis apparet q̄ grossus laudabiles essent. ¶ Et emplz de duobꝰ granatis coctis cum aceto: aut aqua acetosa. aliud idez. ¶ Remissa aliqualiter furiositate. Emplm Aui. de ficubꝰ et vua passa et nuce et farina ordei coctis cum vino ad maturandū et ad rumpendum esset bonum.
¶ Facta eruptione mundificetur cum succo apij: et melle: et farina coctis: et post more aliorum vlcerū cum dyaquilone consolidetur.
¶ Unguentum tamen de bolo ar. oleo et aceto semper in circūferentijs ponatur.
¶ Si vero locus incipiat maliguari et corrūpi scarificetur circunquaq̄: et lauet cuz aqua salita: et vlcus cum trociscis calidicon dissolutis cum vino desiccetur: et escara mundificetur cum emplastro dicto de apio: aut de butyro et regimine antracis: et vlcerum putri-

dorum curetur.

Antrax scdm Guil. de saliceto nihil aliud est q̄ carbūculus malignatus. Materia nāq̄ antracis est sanguis grossus & ebulliens tm̄: q̄ ꝓpter suam ebullitionem adeptus est venenositatem. Dicitur autem bona buba per antifrasim: q2 pessima: periculosissima: & deriuatur ab ātra qd est cor q̄ semper appetit cor.

Signa antracis scdm henricum sunt signa carbunculi augmentata cum varia venarū in circuitu coloratione ad modum yridis: & magna membri in q̄ est ponderatione: ac si esset ligamentis ligatū cum magnis & intolerabilibus angustijs et caloribus cum ꝓstratione appetitus & nausea: & cordis pulsu cum magna defectione.

¶ Antrax ex tota natura est egritudo acuta & piculosa: q2 de materia multum venenosa pestilentiali & contagiosa. Et deterius corū est scdm Aui. qd accidit in emūctorijs & vicinitate membroꝝ principalium: timendū eniz est de reditu materie. ¶ Et oīs pustula male venenosa q̄ postq̄ apparuit retrocedit ē mortale: & maxīe si apparuerit mala signa. ¶ Et qñ accidentia sunt vehementia est signum malum. Si vero accidentia remittantur & quietētur est signum bonum. ¶ Et faluius mortalium: vt dicit Aui. est illud qd est rubeum demum & citrinum. ¶ Ex eo vero qd ad nigredinē declinat nullus euadit. Antraces eñ in pestilentia multiplicantur.

Cura antracis quatuor hz intētiōes Prima vitam ordinat: secunda confortat cor: tertia materiam antecedētem euacuat: sed quarta materiam coniunctam extrahit & gubernat.

¶ Prima cōplet̃ cū debita admĩstratiōe sex reꝝ nō naturaliū. Ordinet̃ ergo sibi mansio luminosa & vociferet̃: & parū ꝑmittat̃ dormire: & alia ordinent̃ scdm qd fuit dictū in carbūculo: nisi q̄ magis subtiliet̃ regimē: dietetur sicut dietantur hñtes fe. pestilētialē. Sufficit eñ ptisana & aqua cum zuc. ros. lac amigdalarū ordeatum vsq̄ ad quartum vel quintū diem: mala granata arancie limones & oīa acetosa sunt ꝓ ipso. Et si est necesse det̃ brodiū pulle alteratū cū aggresta & lactucis.

¶ Secunda res completur cum administratione bone & probate tiriace in q̄titate vni᷒ fabe: & distemperate cum aqua scabiose: aut decoctionis eius: aut cum aqua ro. buglosse. si feb. est multum acerba & sit eius admĩstratio si est possibile per sex horas post cibum: & non comedat de totidē horis. Et dico possibile: quia in tiriaca necessitas non habet horam: vt Auenzoar in principio thesau. In tāto enim tempore vel circa cōiter celebrat̃ digestio prima. Auenzoar tñ in tiriaca cōcedit septem horas & plus. Auer. vero nouem. Et totum hoc est scdm medietatem temporis totalis digestionis que est. 16. horarum scdm antiquum preceptum q̄ in duobus diebus ter corpus reficiatur: licet scdm Aui. termin᷒ more cibi in stomacho sit a duodeciz horis vsq̄ ad. 22. qd de toto stomacho & intestinis intelligendum est. vt dicit Albertus bonoñ. Rō ꝑ dictoruz est: q2 nullum pharmacosum dz misceri cum cibo: generatur enim inquietudo & dolor: vt dicit Auenzoar. vbi supra. Tiriaca autem non solum est pharmacosum: sed etiam in medio naturarum patientium corporum & ledentium ea pharmacorum q̄nq̄ simplicium quod non proprie: sed silitudinarie est intelligendum. Et redeundo ad ꝓpositum emplet̃ur sibi cor ab extra cum rosa: viol. floribus buglosse: & sandalis oibus atq̄ corticecitri. Et si feb. concedit addatur modicum de melissa et maiorana: atq̄ de croco & scarlatum tinctum in grana: in hoc hz magnum locuz tormentilla & herba tunici loco tiriace laudatur ꝑ Arnoldum.

¶ Tertia res completur cum flebothomia eiusdez partis: aut cum ventosis & scarificationib᷒: si etas non tolerat.

¶ Sed quarta res cōpletur cum infrigidantibus & ꝓhibentibus in circuitu & nō sup̄ ne materia retrocedat: vt ē vnguētū de boloar. siue oleo ro. aut mirtino cū aceto mixtum: supra locū apponant̃: extrahētia materiā: et. si nō cū alio saltim cū ventosis aut suctionibus succurrite diligēter vel cū diligētia: q2 egritudo est q̄ paucas dat inducias. Ad vltimas eñ egritudines vltime curatiōes sunt necessarie ad ꝑfectionem. Ego eñ aliquotiēs fui coactus cum cauterio actuali ipm extirpare: immo audiui q̄ cū morsu alicui᷒ vilis ꝑsone remouebat̃. Scarificet̃ et in circuitu & ebrocetur cuz aqua calida salsa vt sanguis exeat & non coaguletur: aut corrosiuum apponat̃ & arsenicum in hoc obtinet principatum.

¶ In loco vero in quo aliq̄s daret inducias maturet̃ & aperit̃ cū ficubus & fermēto atq̄ sale insimul mixtis: vt ponit Aui. post scdaz aut tertiā appositionē hui᷒ empli locus solet apparere tot᷒ niger & apert᷒: & ex tūc mūdificet̃ cū mūdificatiuo de apio: vt i carbūculo fuit dictū. Et postea cū dyaquilone finiat̃.

¶ Medicamē de vitello oui cū sale sepe applicatū maturat et aperit antracem: vt dicit Theodoricus.

¶ preterea ad maturandum et rumpendu3 dictat Jamerius tales pultes. ℞. radicis apij ranarum scabiose rostri porcini ancipitres marubij: farine frumenti se. lini: mellis olei: axungie veteris coquantur cum vino et fiat emplastrum. ¶ Consolida quoqꝫ maior inter duos lapides cōtrita quodam diuino miraculo antracē liberat: et interficit ex toto infra vnius diei spatiū taliter: ꝙ postea non indiget nisi aliorū vlcerum cura. vt dicit Rogerius qd affirmat theodoricus.

¶ Illud idem accipiuntur quatuor magistri de scabiosa verbū notabile: ꝙ scabiosa in potu sumpta cū vino vel comesta interiora apostemata ad exteriora conuertit: et ea insensibiliter dissoluit.

¶ Illud qd ponit Henricus de probatōe antracis curabilis et mortalis. de bursa fellis porci fabule sunt Theodorici.

¶ In cura antracis respice curam carbūculi et estiomeni: q2 in medio eorū est: vt superius fuit dictum.

Estiomenus

l3 proprie non sit pustula: est tñ effectus pustularum: et ipsius cura est eis proportionaliter.

¶ Est eni3 mors et dissipatio mēbri: et ppter hoc dr̄ estiomenus quasi hoīs hostis cū putrefactione et mollificatione ad drīam lupi et cancri: q̄ dissipāt mēbrū cū corrosiōe et induratione. Nō ergo sunt idē: vt dicebat theodoricus et Lanfrācus atqꝫ Henric⁹. Estiomen⁹ vulgariter dr̄ ignis scti Antonij: aut scī Martialis. Estiomenus vocat̄ cācrena apud grecos. vñ in de tumore inter maximos flōnes est vocata cācrena mortificatio exñs patientis particule. Aui. tñ ponit drīam iter ipsam p maiorē et minorē mortificationem.

Cause

estiomeni et destructiōis vite in mēbris fit tripl'r. vno modo qñ membrū nō pōt recipere vitā sc3 vitā sibi a corde delegatā: ppter dissipationē cōplexionis: et armonie ipsius causatā a nimia frigiditate: vt i hyeme valida et indocta apatum infrigidatione: aut ab excellēti calidita te et venenositate accñtis et pustularum malignarū. ¶ Alio mō: q2 in mēbro vita recepta suffocat̄: vt in magnis apatib⁹: q̄ ita obturāt venas et poros cutis et spūs et carēs respiratione suffocat̄. ¶ Tertio modo: q2 vita non pōt venire a corde ad mēbrū: ppter ligaturā aut concussionē factam in via.

Signa

et iudicia sunt fm. G. vbi supra. primū quidē extinguit̄ color et floriditas q̄ adheret flegmonib⁹: deinde et dolor et pulsus ascenduut. nō cessante dispositiōe: sed mortificato sensu. Nigrū ergo membrū efficit̄ molle et putridum cū feto re cadauerali: et ideo cū premit̄ cū digitis facit foueā que non reuertit̄: imo quasi videt̄ cutis a carne separata.

¶ Estiomenus tante est ferocitatis ꝙ nisi cito succurrat̄ faciliter mortificatur q̄ passa est particula: et comprehendendo cōtinua interficit homines.

Cura

estiomeni tres habet intentiones. prima vitā ordinat: secūda materiā antecedentē adequat. Sed tertia locum corruptū et mortificatū regit et gubernat

¶ Prima cōplet̄ cum debita ordinatione rerum nō naturaliū declinantiū ad frigiditatē et tenuitatē. Cib⁹ ergo suus nuce panis sint lote cū aqua ordeatū auenatū cū lacte amigdalaꝝ brodiū pulle alteratū maxime si febricitaret vtat̄ lactucis: portulacis: pomis granatis: et alijs acetosis. Et ad ocēm euentu3 q2 fumi qui eleuant̄ a corrupto pñt inficere cor detur sibi thiriaca et alia cordialia admistrētur sibi fm ꝙ dictū est i pustulis supradictis

¶ Scđa itētio cōplet̄ cu3 flebothomia et sanguis mundificatiōe cū dyacaptolicon: et cassiafist. et tamarindis et lupulis fumoterre et polipodio: et talia q̄ sanguinē habent depurare: eo quia in istis corruptionibus semper est calefactio.

¶ Sed tertia intentio complet̄: eo mō quo dicit Auicē. Cum ergo inq̄t vides mēbri colorem alterari: tunc oportet ꝙ liniat̄ cu3 vnguento de boloarmeno: terra sigillata. et aceto. Si aūt illud non valet nō inuenies excusationē q̄n scarpellationē profundā facias in diuersis locis: aut sanguisugas apponas et venas paruas primas aperias: et locū cum aqua salita laues: vt sanguis grossus exeat et nō congeletur. Et pone super locum scarpellatum qd putrefactionem prohibet et resoluit vt est farina orobi: aut fabarum cū sirupo acetoso incorporata. et semp bis in die cum aceto calido laua.

¶ Postqꝫ autem calefactio et furia cessauerit vnguentum egyptiacum quod fit cum flore eris alumine melle et aceto equaliter mixtis et coctis desuper apponatur. prohibet enim et resoluit putrefactionem: et facit cadere quod est putrefactum; et conseruat il-

lud qđ sequit̃ ip̄m. ¶ Si aūt ꝑtransierit dispositio ⁊ incipit venire ad mollitiē ⁊ putrefactionē cauteriza: ⁊ separa corruptū a sano cū cauterio actuali: aut cū medicina caustica: vt sunt trocisci calidicō: aut andracaron: aut affodillorum. Et ad hoc melius et infallacius est ſm Theodoricū ⁊ henricum ⁊ me arsenicum sublimatum purū: aut correctū in puluere: aut cū vino dissolutū cū carpia: aut cotone desup applicatū p̄cipue inter sanū ⁊ corruptū. Et si necesse est post sepa modicū cū spatumine inter sanū ⁊ corruptū: facit em̄ sine dolore sistere egritudinē incontinenti. Modum aūt ipsi⁹ infra caplo de glandulis ⁊ de cācro ⁊ ruptura specificaui. postea ꝓcuretur casus escare cū butyro: aut aliquo vnctuoso. ¶ Et postq̄ ceciderit escara loc⁹ purificetur lauādo semp cū aceto ⁊ emplāstrādo ſm Guil. de saliceto cū tali emplo. ℞. mellis lib. ß. vitellorum ouorū crudorū triū vel q̄tuor in nūero farine or. li. ß. misceant̃: ⁊ fiat empl'z Et post duos vel tres dies vt melior fiat mūdificatio addātur huic emplo. ℥. x. mirrhe electe. ¶ Cū ergo est necessariū incidere mēbrū qr putrefactio nō cessat: ⁊ timet̃ q corruptio ad alia vadat mēbra: incidat̃ ⁊ serret̃: iuxta doctrinā inferi⁹ dicendā ⁊ cauterizet̃: qđ continet ip̄m: qr illud est tuti⁹. Quō aūt mēbrū corruptū ⁊ mortuū seruat̃ ne feteat dicet̃ dū de ꝯseruatōe mortuorum tractabit̃. Hec ē ergo q̄titas quā dicim⁹ hic inq̄t Aui. Et tu q̄dez inuenies in sermone cōi de vlcerib⁹ putrefactis: q te oportet addere huic caplo.

¶ De herisipilla: ⁊ apostematibus colericis. Capitula. iiij.

Licet flegma in gn̄atione humorum sequat̃ sanguis. Et post sanguinē de flegmate sit plus in corpe nihilominus qr apāta colerica ī multis ꝯuenisit cum sanguineis post flegmonē: ⁊ apāta sanguinea dicet̃ de colericis. Apāta colerica noie cōi noiant̃ herisipilla: qr adheret pilis ⁊ cuti: herisipilla em̄ cutis est ꝓpria passio: sicut flegmō carnis lz ꝯfirse extēdāt. 14. tera. ¶ Est tñ duplex herisipilla: herisipilla ṽa ⁊ nō vera. Uera herisipilla ex colera fit naturali abundāte: vt dictū est q̄ ꝓprie sanguis dr̄ subtilis: quā Aui. vocat spinā. Nō vera ex colera fit nō naturali quā formicā vocat Aui. vñ. G. 14. terap. herisipila duplicē hz dr̄iam: qr aut sine vlceratiōe: aut cum hāc fiens. ¶ Prior autem vniformis est ⁊ vocatur flegmon. Alia vocatur formica siue herpes. Illud etiam innuebat in de tumoribus preter naturā. Cum igit̃ peruenerit colericū reuma: qđ q̄dē certitudinaliter ē tale. i. purū: ⁊ sequestratū vlcerat cutē qđ vere est tenue ⁊ sanguini ꝯmixtū ⁊ nō sepatū magis in tumorē eleuat q̄ vlceret: horum aūt alter vocat̃ herisipilla. Alter ṽo herpes. In scđo etiā ad glauconē facit distincta capitula. primo em̄ determinat de formicis ⁊ herpetib⁹: deinde de herisipilla certa q̄ ex sanguine subtili fit. Est ergo herisipilla apā cholerica cū cū duplici dicta differētia p pri⁹ tñ dicit̃ de vna p posteri⁹ de alia. ¶ Colera autē est humor calidus ⁊ sicc⁹ ex subtiliori pte chili generat⁹. Et est duplex naturalis ⁊ nō naturalis: loquēdo de naturali duplr̃: vt dictū ē. ¶ Naturalis est humor calidus ⁊ sicc⁹ in substātia subtilis: ī colore rubicūdus declinās ad quādā citrinitatē in odore ⁊ sapore acut⁹. ¶ Nō naturalis est qui declinat ab isto infra terminos sue latitudinis quos si trāseat: nō est colera ꝓprie: sed alter humor. Qđ cōtingit dupliciter. vno modo p se ⁊ in se: alio modo per mixtionē. p se ⁊ in se duplr̃ vno modo qñ cholera naturalis putrefit ⁊ adurit̃: ⁊ talis dicit̃ adusta p putrefactionē. Alio modo qñ colera nō naturalis vitellina adurit̃ siue in stomacho: siue in epate: siue in venis: ⁊ efficitur praxina ⁊ erugiosa: q̄ sunt in vltimo malitie p admixtionē efficit̃ cholera innaturalis cū alter humor aduenit sibi deforis. Et hoc fit multiplr̃: vt si phlegma tenue admiscet̃ cum ea effict̃ cholera citrina: si grossum vitellina si melancholia adusta ꝯmiscet̃ efficit cholera adusta p admixtionem. ¶ Et sic sunt ſm Aui. sex species cholere innaturalis. sed ſm haliab. nō sunt nisi quatuor: qr de duabus speciebus adustis nullā facit mentionē. Ga. aūt in scđo de virtutibus nō ponit p̄ter naturā: nisi vitellinā: qr praxinā ⁊ eruginosam ex malis oleribus dicit generari in stomacho: aut ex aliqua mala dispositione in venis. in scđo ꝓnosticorum. ¶ Ex quibus apparet q ex cholera generātur quatuor species apostematum. primo ex cholera laudabili quā subtilem sanguinem vocāt generatur vnum apostema qđ certam vera herisipilla dicitur in secundo ad glauconē. Ex cholera illaudabili per admixtionem generātur tria apostemata. s. herisipilla flonides herisipilla vndimiades herisipilla sephyroides. Ex cholera illaudabili per adustionē generantur ſm

eius subtilitat' & grossitiē oēs pustule corrosiue ab herpesten vsq3 ad cancrū vt sunt herpes serpigo & formica in.14.terap.

Cause aūt herisipile vere sunt vt flegmonis veri primitiue.vcz antecedentes & coniuncte.

Signa & iudicia sumunt' p cōparatione ad flegmonē iuxta doctrinā.G.14.terap.& scdo ad glauconem.Et in hoc apparet q in herisipilla vera & certa est spēs flegmonis.Assumēdo ergo primum signū vere est color rubeus declinans ad citrinitatē.Scdz rubedo cito euanescēs tactui tertium tumor nō multū trāsiens cutē.quartum caliditas vehemens feb.attrahens: et plusq3 in flegmone.quintū pulsatio non magna.sextū dolor mordicatiuus & pungitiuus nō extensiuus:vt in flōne & alia signa dñium cholere significātia herisipilla: vtpl'in accidit i facie:& incipit in lepore nasi:deīde spargitur ad faciē totā & hoc est pter lenitatez cholere & faciei raritatem. ¶In ossis denudatione herisipilla malū. In herisipilla putredo:aut sanies malū. ¶herisipilla vera q̄tuor habet tpa:vt alia apata:quorum signa a superioribus extrahant'. ¶herisipilla vera raro facit saniē: vtpl'm em̄ per insensibilē euacuationē terminat'. ¶Propterea in herisipilla cōtingunt accidētia q̄ aliquotiens i curando superāt suā cām & preuaricant ordinem curationis:vt de flegmone dictum est. ¶Propterea herisipilla motū sequit' tertiane:& q̄ad eius materiā habet analogiam.

Cura herisipille vere vt cura veri flegmonis preter regimen vniuersale quatuor habet intētiones prima vitā ordinat.scda materiā antecedentē adequat. tertia materiā cōiunctā extrahit & euacuat Sed quarta accidētia corrigit.

¶Prima complet' cum debito regimine declinante ad frigiditatē & hu.vt i tertiana.Eligantur ergo aer & habitatio frigida:& infrigidata cū sparsione folio4 salicis vitis:& cānarū & iunco4 ros'.& viola4.& dimittat oīa calida vnctuosa: pinguia dulcia & acuta:dimittat vinū & lacticinia:vtatur lactucis: portulacis cucurbita ordeato:riso:& alijs sanguinem inspissantibus infrigidantibus.sobrie viuat.ventrez teneat laxum.dormiat & quiescat:ac etiam honeste viuat.

¶Scdam rem complent euacuatio & flebothomia:qñq3 euacuetur materia cuz aliquo colagogo:vt est electuariū de succo ros'.aut aqua tamarindo4 Rx.qd.Rx.prunorum damas.xx. tamarindorum recentium.ʒ.x.zuccaro.quartā mediā.fiat colatura: que detur de mane.Et si vigorare' electuarium cū.ʒ.j de succo ros'.esset valde bonuz flebothomia fiat: si expedit ſm modum qui dictus est in flegmone.

¶Tertiam rem cōplent infrigidātia & repercutientia in principio casibus scitis in caplo generali exceptis. ¶Et postea cū euaporantibus extra ſm inmanifestam sensui trāspirationem.Que vero nō q̄titate solum contristat.sed & qualitate vehementē habēs inflationez infrigidatione indigebat amplius q3 ſm flegmonē.Terminus aūt infrigidationis sit transmutatio coloris:etenī cessat: tunc certissime Aui.etiā ad hoc laudat effusionē aque frigide. G.vero succū solatri semperuiue portulace psilij iusquiami & ceteris in caplo de flegmone formatis:deinde euaporat materiā. G.cum farina ordei & alijs in cura flegmonis:iā superius dictis.Sicut em̄ & signa sumebantur ſm analogiaz ad signa flegmonis:ita & auxilia ad analogiam curationis ipsius. ¶Sed quarta intentio cōplet' cuz de reditu materie & induratione & corruptione:sicut in flegmone dictum est de dolore & ardore optimum fit mitigatiuum de folijs & radicibus iusquiami inuolutis cuz stupis coctis sub prunis mixtis cuz populeone vel cū axungia:ſm q de flegmonis dolore superius fuit dictū:si cōtingeret ipsam vlcerari curetur cū vnguento albo: aut cū vnguēto de litargirio:aut si addere' eis scoria plūbi optimum esset.

¶Caplm adminiculatiuuz predicto de formicis herpetib⁹ & pustulis malis cholericis

Pustule male cholerice: vt dictū est sunt oēs que in sua eruptione dimittunt corrosionem & virulentiam vt sunt oēs:ab herpete vsq3 ad cancrū. ¶Et licet sunt multe spēs carentes nomine tñ sunt due nominate manifeste herpes.vcz cheyris grece arabice formica & miliaris: et sunt oēs de cholera nō naturali differēte ſm grossitiē & subtilitatem. Qs autem trāsit vltra in grossitie herpestiomenus grece vocatur cancer latine.Et hec est intentio.G.in de tumoribus preter naturam.4.terap.secūdo ad glauconem.Aui.vero oēs pustulas cholericas factas a cholera nō naturali seq̄strata vocat formicas:q2 a cholera naturali naturalitate nutritionis dicta que est sanguis subtilis dixit fieri spinam.i.verā herisipillam:vt superius fuit dictū.cōmisceam⁹ ergo

grecuꝫ ⁊ arabicū: ⁊ faciamus gr̄a manifeste doctrine duas spēs pustularū cholericarum sub quib⁹ cōtineānt alie: vna vocat herpes q̄ fit de cholera subtiliori. Alia vocat formica de cholera grossiori: ⁊ nō curem⁹ de noib⁹ dūtaxat ꝙ res intelligantur.

Sit ergo herpes pustula vel pustule male cholerice herisipillate vesicate ⁊ inflāmate cū pruritu ⁊ rubedine declinā te ad citrinitatem. Et breuiter herpes nihil aliud est q̄ꝫ herisipilla pustulata ⁊ vlcerata. vnde. G. in. 4. terapen. valde em̄ est subtilis cholera que herpetē generat vt nō solū oēs transeat: q̄ interius particulas q̄cunq̄ carnose substantie sunt. Sed ⁊ cutē vsq̄ ad ypidemiā quam solam corrodit. eo ꝙ detinetur q̄d ab ipsa: q̄d si demū hanc ꝑtrāsiret velut sudor nō vlceraret.

Cause ⁊ signa ex dictis nota sunt. Ex dictis etiā apparet ꝙ herpes est velocioris resolutionis q̄ꝫ formica. etiam apparet ꝙ est medium transitus de herisipilla ad formicam: ⁊ de formica ad cancrum.

Curatio tres habet intentiones vt herisipilla. Prima vitam ordinat. Scd̄a materiam antecedentez adequat. tertia materiam coniunctam regit ⁊ gubernat.

¶ Prima ⁊ scd̄a complentur vt dictuꝫ est de herisipilla: nisi ꝙ iuuamentum flebothomie minoratur in eo.

¶ Tertia vero non similiter in scd̄o ad glauconem q: illa indiget infrigidare cum his q̄ humectant cum non sit vlcerata. Non ergo cum lactucis nec portulacis: nec cū aqua frigida: sed cuꝫ teneritatibus vitis ⁊ rubi ⁊ plātaginis cū lentibus ⁊ farina ordei: ⁊ eo ꝙ scriptum est ad flegmones: miscendo quid mellis: si indiget mundificatione. Ad vlcerationes vero que non sunt multuꝫ male morigerate sufficiunt vnguenta alba ⁊ metallica q̄ dicta sunt: ⁊ dicentur in vlceribus virulentis

Formica est pustula vel pustule male cholerice sine latitudine cum inflatione ⁊ pruritu ambulātes in cute cum vlceratione corrosione ⁊ virulētia. Et breuiter formica nil aliud est q̄ꝫ herpes malus. Eiusdem em̄ generis sunt vt dictum est. Cuius sunt due spēs: vna est leuioris motus: q: de magis acri ⁊ subtili cholera Alia tardioris: q: de grossiori cholera adeo ꝙ quibusdaꝫ visuꝫ fuit supermisceri cholere ſſa: ⁊ dicitur miliare: ⁊ tantum potest ingrossari materia ꝙ videtur esse pustule ficales ⁊ bothorales: q: ad modum ficus ⁊ bothores sunt apparentes: Ex quibus apparent cause ⁊ signa.

Signa formica est tardioris resolutiōis q̄ꝫ herpes formica nō habet escarā: lꝫ possit habere putredinem ⁊ virulentiā. In omni formica sentitur quasi punctura formice inquit Aui. veruca in nascēdo assimilatur formice: non tn̄ in materia sed post efficitur clauualis: ⁊ ideo. G. inuenit eam curare cum embula. 14. terapē. formica scꝫ ⁊ pustule cholerice. lꝫ a principio nō sint vlcera. terminant vtplurimum ad ea: ⁊ ideo tractatus vlcerum in eis habet locum.

Cura formice vt herpes tres habet intentiones. Prima vitā ordinat. Scd̄a materiā antecedentē adequat sꝫ tertia partem pustulatam sanat.

¶ Prima ⁊ scd̄a intentio complentur vt dictum est de herisipilla ⁊ herpete. Uerum est ꝙ in solutione formice illius mulieris romane. G. approbauit serum lactis in quo quid scamonee apposuerat. Aui. ꝟo in miliari iubet virtutē turbiht misceri: ⁊ etiā epithimi.

¶ Supra vero locū anteq̄ꝫ vlceretur ponenda sunt medicamina mixta habentia virtutem repcussiuā. vꝫ ⁊ diaforeticā. Et ideo in talibus laudatur emplastruꝫ de arnaglossa dictum in carbunculo. Et emplastrū de duobus granatis ante vlcerationem: ⁊ post sepissime vtile: inueni. Aqua que currit ex ligno vitis cū aduritur in miliari ⁊ ficali seu bothorali laudatur ab Aui. Et si in ea decoquerētur capita piscium salitorum esset optia. Millefolium ⁊ paritaria cum pauco sale pistata sunt optima ad bothoralem seu ficalem: vt dixit Theodoricus. Et ad desiccandum putredinem in miliari precipue laudat Aui. linimentum factum ex flore eris: ⁊ sulfure cuꝫ aqua dicta.

¶ Unguentum de bolo armeno ⁊ terra sigillata ⁊ aceto ⁊ aqua rosa. saltim in circuitu approbat haliab. ⁊ laudo vt continuetur. Quando autem manifeste apparet corrosio ⁊ vlceratio non descendendo ab infrigidatiuis in circuitu: supra vlcus apponas trociscos andaron vel calidicon cum vino stiptico vel aceto commixtos vel cum aqua ro. sic ꝙ fiat linimentū inquit haliabas.

¶ Et si ista non sufficiunt oportet transire ad fortiora velut ad arsenicum ⁊ ferrū ignitū ī scd̄o ad glauconē. Ista enim talia cōsumēdo

materiã coniunctã corrodentẽ sanant corrosionem. Post vero pcuret casus eschare cũ butyro: aut aliquo vnctuoso. Et si opz ea incidere incidant: aut cauterizent: aut cũ ligamine ad modũ veri fic⁹ euellant & sanatione alioꝝ vlcerũ vlcus sanetur.

¶De vndimia & apostematibus flegmaticis. Cap.iiij.

Sicut autẽ in cholerico reumate fit herisipilla: sic in flegmatico vndimia fit. 14. terrap̄. qđ est apa flegmaticũ duas habẽs drias: vt & alia: veꝝ. vez: & nõ verũ. ¶Uera vndimia fit ex flegmate naturali: qđ nihil aliud est q̃ sanguis crud⁹ siue diminute decoct⁹ q̃ in massa sanguinaria ad nutriendũ mẽbra flegmatica repit. Non vera est q̃ fit ex flegmate nõ naturali. ¶Est autẽ flegma humor frigid⁹ & hu. ex crudiori parte ipsi⁹ chili generat⁹: cui⁹ aliud est naturale aliud nõ naturale. ¶Naturale est humor frigidus & humid⁹ in substãtia crudus in colore declinãs ad quandã albedinẽ: & in sapore & odore ad dulcedinẽ. ¶Nõ naturale est qđ deuiat ab isto infra terminos sue latitudinis quos si trãseat non est flegma: sed alter humor. ¶Qđ contingit dupl'r: vno modo in se qñ in sui substãtia aquosat ventosat seu attenuat. Et fit tunc flegma tenue aquosuz siue ventosum. aut ingrossat & inuiscat: & fit tũc flegma grossuz mucillaginosuz: & gipseũ seu vitreũ p vlteriorẽ indurationẽ: aut ipsuz putrescit & alterat: & efficit salsum & nitrosuz & corrosiuũ. ¶Scđo mõ nõ naturale efficit p admixtionẽ qñ alter humor venit sibi deforis: vt si sanguis efficit dulce. Si colera efficitur salsum. si melãcholia: ponticũ & acetosuz Sunt ergo octo spẽs flegmatis nõ naturalis fm Aui. haliabas vero nõ ponit nisi q̃tuor Gal. nõ vr ponere nisi salsuz & acidũ. Nihilo minus in scđis febriũ & interioꝝ: & in multis alijs locis facit mẽtionẽ de vitreo: qđ pter cõuenientiã multotiẽs reponit cum acido.

¶Ex q̃bus apparet q ex flegmate generãtur octo spẽs apatũ. primo ex flegmate naturali gñat vndimia vera & certa. ¶Scđo ex flegmate non naturali p admixtionẽ gñant tria apata fm q tres humores pñt cũ eo misceri: vt vndimia flegmonides & herisipillades atq sephyroides. ¶Tertio ex flegmate nõ naturali p alterationẽ in substãtia gñant quatuor apata. prio ex flegmate ventoso gñat apa vẽtosum. scđo ex flegmate aquoso gñat apa aquosuz. Ex flegmate crudo grosso mucilaginoso gñant oẽs nodi & exiture flegmatice a lupia vsq ad nactã: vt sunt glãdula: & nodi leues dubellet & testudines. Ex flegmate vitreo & gipseo fiunt oẽs nodi duri & scrophule. Ex flegmate corrupto & putrefacto gñant fistule & vlcera scrophulosa. ¶Est ergo vndimia vel ydemea grece zimia arabice apa laxũ & indolorosum. i. parũ dolorosuz p cõparationẽ ad flegmonẽ & herisipillam.

Cause ydematis sunt vt alioꝝ apatum triplices: primitiue sicut casus & pcussio & malũ regimẽ. ¶Añcedẽtes multiplicatio hũoris flegmatici. ¶Cõiũcte ipm flegma coaduuatũ in membro.

Signa & iudicia sunt humor lax⁹ & mollis adeo q cedit digitis & seruat ipressio post digitoꝝ remotionẽ: dolor paru⁹: calor debilis: color declinãs ad albedinẽ cũ alijs signis dñiuz flatis significãtibus. ¶Undimia vt cetera apata q̃tuor hz tpa. pncipiũ augmẽtũ statũ & declinationez. Terminat & declinat vndimia plm p solutionẽ. Raro p saniẽ: sepissime p cõuersionẽ ad nodos: & ad alias excrescẽtias: quarũ terminationũ cognitões sup⁹ i caplo vl'i sunt dicte. ¶Apata flegmatica multiplicant i hyeme & in senib⁹ atq crapulosis.

Curatio vndimie vere pter regimẽ vl'e q̃tuor hz intẽtiones. pria vitã ordinat. scđa mãm añcedentez adequat. tertia mãm cõiunctã gubernat. Sz q̃rta accñtia corrigit. ¶pria cõplet cũ debita admĩstratiõe sex rerũ nõ naturaliũ: & trium eisdem annexarũ q̃ oportet declinare ad caliditatem & siccitatẽ cum quadã subtiliatione. Et ideo competit eis eis aer subtilis & sicus & panis bene coctus & preparatus: & vinum sit bonum sincerum & clarũ cum pauca aqua. Carnes sint electe de auiculis cãpestribus & de bono mõtone: paucis vtat brodijs & oleribus atq offis. Caueat ab azimis & crudis & aquosis. Nõ comedat substãtias leguminum: neq caseum: neq fructus grossos: pisces fugiat nisi parum de petrinis: & illi cum vino coquantur: assa sibi sunt vtiliora elixatis & pastilatis. sobrie viuat parum comedat: & minus potet: venter laxetur cum ficubus & cartamo. Exercitium temperatũ est bonum: parum aut nihil dormiat: precipue in die: fugiat balneum: & omnes res humectantes. ¶Scđa intentio cõpletur digerẽdo

materiam cum aliquo oximelle: et eā euacuā
do cum aliquo phlegmagogo: vt essent pillu
le cochie aut de benedicta: aut diaturbith.
Et si plectoria adesset: laudabilr posset aperi
re venam.
¶ Tertia intentio completur in principio cū
repercussiuis non infrigidantibus: sed aggre
gantibus exiccationem et resolutionem. In
augmento cū resolučtibus fortiorib⁹. In sta
tu cū puris fortissimis. In declinatione cum
consumptiuis. si incedit via resolutiōis: si via
exiture regitr cū maturatiuis: et reliquo exitu
rarū regimine. ¶ Auxilia repercussiua aggre
gantia exiccationem et resolutionem q̄ cōpe
tunt in principio sunt triū formarū. ¶ Prima
forma est Gal. 14. terap. et scōo ad glauconē
ppter aūt indt phlegmaticū humorē sufficit
aliqñ et spongia sola in aqua infusa modicū
aceti hñte. Fiat autē mixtio vt vtiqz liberet
quis: et supple calefiat. Et qñqz dicit Aui. lo
co spongie administret pānus duplicatus:
aut supple csilr et bonum est assiduare et re
mutare sepe: et cōprehendat oia latera: et li
gaturas sit cū bona strictura a capite mem
bri incipiendo.
¶ Scōa forma est Aui. ℞. aq̄ baurach et ci
neris et aceti. añ. qđ sufficit. ¶ Tertia forma
est Rab: et eā cōcedit Aui. ℞. aloes mirrhe li
ciū acatie sief memite ciperi croci orientalis
boliarmeni añ. oim partes equales pulueri
zentur: et cū succo cauliū et aceto misceantur et
fiat empl'm. ¶ Auxilia q̄ cōplent intentionē
augmenti sunt pdicta fortificata cum aceto.
¶ Sed ea q̄ cōplent statum et declinationem
si tendit ad resolutionem sunt triū formarū.
¶ Prima est Aui. et est spongia in lixiuio ci
nerum vitis et fici et ilicis. i. querci. ¶ Secūda
est bruni et eā accipit Theodoricus. ℞. alūis
sulfuris mirrhe salis ana partes equales cō
ficiant oia cū oleo ros. et aceto et fiat linimen
tum. ¶ Tertia est Auic. ℞. stercoris vaccini
lib. ß. olibanī storacis vsnee calami aromati
ci spice absinthii ana. ℥. ß. confice cum aceto
et aqua caulis et fiat empl'm. ¶ Ad maturan
dum apāta phlegmatica laudat Rogerius
diaquilonem quem ipse conficit. Itē ad idē.
℞. maluam brancā vrsinam radicis bismal
ue radicis lilij cepas assatas: limacias: fer
mentum se. lini cocta et pistata: et cum axun
gia veteri vel butyro mixta et fiat emplastrū.
¶ Item Theodoricus extrahit succum de
ebulo et sambuco lapacio et leuistico maratro
decoquantur bene cum dyaltea melle oleo et
butyro: et fiat emplastrum. ¶ Maturato au
tem apāte non expectetur vt aperiatur p se:
qz tarde aut nunqz aperietur vt dicit Henri
cus. Sed cum ferro aperiatur: aut cum cau
stico iuxta formam superius dictam. Et mūn
dificetur sanies cum vnguento apostolorū
et mundificatiuo de apio et succo absinthij.
¶ Aut cum isto qui fm Dinum attrahit et
mundificat saniem grossam. ℞. galbani ar
moniaci: resine: terebentine: picis sepiuacci
ni: olei antiqui. ana partes equales. dissoluā
tur gumme cum aceto: et liquefiant ad ignē
cum alijs et fiat vnguentum: et curatione vl
cerum sordidorū cura: et ita completur tertia
intentio. ¶ Sed quarta intētio cōpletur fm
naturam accidentium: vt si accidebat dolor.
tunc fm Aui. oportet vt sedetur dolor in pri
mis cum eis que sunt sicut ysopus humida:
et vinum coctum: et cerotaria cum oleo de ca
momilla de absinthio et spica et cera. Sed du
rities dissoluatur cum medullis bouinis cer
uinis et consilibus. vt dicetur infra.

¶ Capitulum adminiculatiuum de aposte
mate ventoso.

Tempus igitur est iam de inflatio
nibus pertransire non
eandem ydematibus curam habentibus in
14. terap. Nā et illa quidem vt dixi a phleg
matico fiunt humore. Et propterea compri
mentibus nobis cedunt: vsqz sufficiens in p
fundum digitis descendentibus in ea. ¶ In
flationes vero ex spiritu coaceruato fiunt:
quandoqz quidem sub cute: quandoqz vero
in membranis: que circa profundum coexi
stunt: qñqz vero circa vnum membrū: qñqz
vero per totum corpus discurrunt: qñqz etiā
cum dolore: qñqz vero absqz ipso.

Cause talium ventositatum in sexto
de egritudine et sinthemate ē
debilitas caloris in materia phlegmatica ad
hoc disposita. Est autem inquit et harū ge
neratio in ipsis humoribus phlegmaticis vel
cibis in vaporem resolutis a caliditate ege
na. Nam perfecta quidem infrigidatio nul
latenus vaporem operatur: quoniam non
omnino subtiliat neqz excoquit qđ dissoluit
cibum. Fortis autem caliditas multo copio
sius obtinens plusqz fm generationem va
poris subtiliat nutrimentum. Si vero vento
sum fuerit natura: tunc enim generat quidā
spiritus turbidus vt vtiqz dicat quis cali
ginosus et paucus: quod ab ipsa eructuatiōe
euacuatur. Retinetur autem in loco: vt dicit
Aui. propter spissitudinem mēbri: aut pro
pter ipsius vaporis grossitudinem.

D

Signa et iudicia sunt inflatio turgida clara resistens tactui cum quadam luciditate sonans: ut uter dum percutitur et sentitur sepe ambulans per totum corpus dolorem excessiuum pariens ventositas inclusa que non dissoluitur multa parit incommoda: ventositas fumosa currens per corpus cum dolore et anxietatibus est verenda: quia videtur eleuari ab aliqua materia venenosa.

Cura apatis ventosi tres habet intentiones prima est in vita. secunda circa digestionem. Sed tertia in extirpatione materie coniuncte. ¶ Intentio vite fit quod ipse abstineat se ab omnibus grossis viscosis crudis phlegmaticis et ventosis vt sunt res dulces iuba leguminum fructus rape castanee: vtatur calidis et siccis subtiliantibus et carminantibus ventositatem et panis ordeatus in quo ponatur sal et ciminum. Potus eius sit vinum album aut clarum aut vinum grecum et bonum pigmentum: vtatur porretis cicere cum cepis et petrosilio calamento atque rutha in quo ponatur ciminum. Carnes sint volatilium et aliorum secundum quod dictum est in capitulo precedenti. ¶ Quarta virtus digestiua confortetur cum bonis speciebus et confectionibus de dyaciminо diacalamento et cum tali tragea. ℞. anisi maratri: carui: dauci: cimini: baccarum lauri tritorum ana ℥. j. liquiricie rase zinzi. albi: galange ana ℥. ß. gariofiloꝝ: cubebarum: piperis longi: se. ruthe. ana ʒ. ij. anisi confecti quartam. j. panis zuccari tabarzet. lib. ß. fiat tragea. Et ab extra inungatur stomachus cum oleis de spica de costo atque de rutha. ¶ Sed tertia intentio completur cum his que habent mixtam virtutem vt digerant et euaporent et stipticent moderate et non augeant dolores. Et ad ista sumuntur tres forme auxilioꝝ a. G. 14. terap. ¶ Prima est spongia noua infusa in coma. i. sapone vel lixiuio calido coexistente dolore forti subinungatur particula cum aliquo oleo resolutiuo vel cum aliquo relaxatiuo calastico non existente forti dolore. ¶ Secunda forma fit cum lana succida infusa in sapone vel lixiuio cum vino cocto austero maxime secundum principia: fortis autem virtus est in sapone et in aceto: non ita autem in vino. Horum autem. s. de vino aceto et oleo plus misces quam de coma cum mitigare volueris. Expellere autem et corroborare volens vinum austerum nigrum euaporare eligens comam: acetum autem ad ambo opatur: quia et mixtam virtutem habere demonstratum est. ¶ Tertia forma fit linimentum de terra tenaci et calce viua simul coctis cum aqua et vino. ¶ In casu autem in quo talis ventositas esset fumosa mala et corrupta a materia venenosa eleuata: et curreret per membra cum dolore et estuationibus intolerabilibus non est consilium secundum Guliel. de saliceto nisi quod postquam fuerit apprehensa in vno loco ligetur membrum a parte superiori et inferiori: et in medio perforetur cum rasorio: aut cum ferro calido taliter quod exeat: postea impleatur locus cum aloe et bolo dissolutis et mixtis cum oleo rosaceo et aceto. Et post tertium aut quartum diem locus incarnetur et consolidetur: dieta tamen in isto casu sit tenuis: et mundificetur corpus cum aliqua medicina. Et si tiriaca sibi daretur: bonum esset.

¶ Capitulum adminiculatiuum de apostemate aquoso.

Ex phlegmate aquoso et seroso generatur apa aquosum laxum et omnino indolorosum. vnde in sexto de egritudine et sinthomate: ex serosis quidem superfluitatibus abundantibus in corpore generatur ydertus. In particulis vero: vesice et apata aquosa: quorum cause sunt alteratiua: virtus infrigidata: et male disposita et ciborum malicia: et aquositas: et ideo i. 14. terap. et secundo ad glauconem assimulat tale phlegma phlegmati ydropicorum et corporum male habituatorum est penitus aquosum non diuersificans curam: ab ydemate vero nisi in maiori desiccatione.

Signa et iudicia sunt quasi ydematis veri: nisi quod tumor est magis laxus in isto quam in illo: et ideo non tantum resistit tactui: et sonat non vt ventus sed vt aqua et translucet aliqualiter circa lucem. In apate aquoso est debilior calor quam in ventoso: vt ponit Gal. 4. affor. quibuscumque torsiones apata aquosa magis accidunt in pedibus et testiculis: seu in capite et iuncturis quam in aliis locis: quia aquositas plus in eis descendit et caliditas magis in eis ebetatur: secundo pronosticorum: sicut ventositas raro reperitur sine aqua: ita neque aqua concluditur in particula sine vento.

Curatio quinque habet intentiones. prima stat in vita: secunda in rectificatione digestionis. tertia in purgatione per ventrem. quarta in eductione per vrinam: quinta in euaporatione humiditatis coniuncte. ¶ Primas duas ordinauit Gal. in de subtiliante dieta. Tres vltimas posuit in secundo ad glauconem. et 7. afforismorum. comento illius. Quibuscunque epar. ¶ De vita prima reus perficiatur per regimen dictum in duobus capitulis precedentibus: nisi quod oportet vt illud sit magis calefactiuum et desiccatiuum: et ideo dimittat omnia humida et aquosa vt aquam

⁊ herbas virides. ⁊ fructus: ⁊ caseum: et lac atq₃ pisces: ⁊ oīa legumina: ⁊ carnes porcias ⁊ dimittat offas: ⁊ oīa brodia: sobrie comedat ⁊ potum minuat: panis suus sit de ordeo in quo aliquid ponat de aniso: vinū sit optimum: tñ in parua quantitate sumptū: vina greca: ⁊ pigmenta sunt sibi bona: aqua cicerum: et saluia: ysopus: calamentum: allia: ⁊ cepe cocta: spēs ⁊ genera salis conueniunt: cibaria cuniculoꝝ ⁊ auicularū cāpestrium: et carnes gallinaꝝ ⁊ montonū expediunt: ⁊ oīa sicca. laboret ⁊ vigilet: ieiunet: ⁊ ventrem ⁊ vrinam sepe inuitet. ¶ Scd̄a intentio cōpletur cū bonis speciebus ⁊ bonis dragceis: ⁊ vnctionib⁹ superius dictis. ¶ Tertia res cōpletur per purgantia humiditates aquosas ⁊ serosas vt sunt panis factus de farina ordei: aut lacte titimalli: aut panis factus de esula ⁊ granis cathapucie atq₃ tartaro cum modico de spica: aut pillule de succo cucur. aggrestis: ⁊ spēbus dictis ab hebē Mesue in simplicib⁹ medicinis suis. ¶ Quarta res cōpletur cum tragea dicta in qua additur semen apij ⁊ petroselini. ⁊ se. alkekengi atq₃ spica. ¶ Sed q̄nta res pficitur cum exiccantibus ⁊ resoluentibus trium formarū. ¶ Prima est Gal'. vbi supra cum oxirodino ⁊ sale. ¶ Scd̄a est eiusdem cum spongia infusa in lixiuio ⁊ alijs auxilijs dictis in vndimia vera fortificata cum affronito: ⁊ alumine ⁊ sulfure. ¶ Tertia forma est cuiusdam emplastri: p Auicē. in cura scrophulaꝝ: in cathegenis Gal'. attributo de quo dicit q resoluit omnem duritiem in minus q̄ hebdomada in tribus. s. diebus. Ego tñ eum in illo libro non inueni. Sed euȝ ad resoluendum duritiem aquosam ⁊ ventosaȝ acceptaui. ℞. seminis sinapis se. vrtice sulfuris spume maris aristologie bdellij armoniaci: olei antiqui cere quod sufficit. ⁊ fiat ēplastrum. Si autem per illud non resoluit non est consilium: nisi q cum ferro aperiatur: et post mundificetur ⁊ modo vlcerum sordidorum curetur.

¶ Capitulum adminiculatiuum de nodis glandulis scrophulis ⁊ omnibus excrescentijs phlegmaticis.

Glandula ⁊ scrophula: nodus ⁊ lupia testudo ⁊ nacta hernia: botium atq₃ bubo fugilinus vbicūq₃ in corpore nascantur phlegmaticam videntur habere materiam: vt dicit Rogerius: et bene dicere videtur: q₃ licet aliqua sint permutata in duriciem melancholicam. Radix tñ eorum fuit phlegma pro maiori tñ parte: q₃ aliqñ coniungitur cum eo alter humor: nos tñ loquimur semper de simplicibus: vt sint exempla cōpositoꝝ fm quod superi⁹ fuit dictum. Omnia tñ predicta sub genere exiturarum ⁊ excrēscentiarum phlegmaticarum reponuntur. ¶ Speciales preserti₃ inter se habent differentias glandula ad formā glādis dicta satis mollis vnica mobilis ⁊ separata vt plurimum in emunctorijs generata reperitur. Scrophula ad modum scrophe porcine plurificatur dura: non omnino separata in collo plurimum reperta. ¶ Lupia sicut lupulus mollis rotunda in iuncturis et locis siccis suam aperit natiuitatem. ¶ Nodus sicut nodus chorde rotūdus dur⁹ ⁊ mā siuus circa loca neruosa inuenitur. ¶ Testudo est exitura magna humoralis mollis cuȝ lata forma ad modum testudinis dicta in capite talparia: in collo botium: in testicul' hernia ⁊ aliquotiens cum sanie ⁊ squamis: aut fistulis reperitur. ¶ Nacta est etiam nascentia magna carnosa velut caro natiuȝ seu ancharum diuersarum formarum: ⁊ quantitatum velut melon ⁊ cucurbita sortiens diuersa nomina fm formaȝ ⁊ membra. Plura aūt nomina habent predicte excrescentie. Sed non est curandum: dumtaxat q res cognoscatur que diuersificatur ⁊ inducat sub talibus diuersitatibus curam. ¶ Excrescentiarum quedā continentur in sacculo siue chisti: q̄dā vero sunt i carne infiltrate: q̄dā etiā sunt resolubiles: quedam vero non: quedam sunt cum gracili pede: quedam vero non: q̄dam magne: quedam parue: quedam sanabiles: quedam vero non: quedam etiaȝ sunt squamose fistulose ⁊ cancrose: quedam vero non: ⁊ sic de alijs.

Cause istaꝝ nascētiaꝝ sunt triplices vȝ primitiue vt casus: ⁊ percussio crapula ⁊ regiminis malitia: ¶ Añtes sunt hūores maxime innaturales phlegmatici: ⁊ flēnes pmutati: vt supius fuit dictū. ¶ Cōe ₒiūcte sunt ipemet materie q̄ in loco ₒtinent. Cōtinent aūt in istis: q̄nq₃ humores aquosi putridi ⁊ corrupti limosi ⁊ muscillagīosi melliui pultini ⁊ adipini ¶ Q̄nq₃ vero continētur carnes phlegmatice ⁊ spōgiose atq₃ glādulose: q̄nq₃ vero lapides ⁊ alie res.

Signa ⁊ iudicia hn̄tur p suas dcās descriptiones ⁊ differentias. Signum q concludantur in chisti est mobilitas ⁊ cutis separatio.

¶ Quando vero sunt mansiue ⁊ adherētes in carne sine chisti vident esse. ¶ Noue ⁊tra.

etabiles videntur esse resolubiles dure vero et antique nequaquam. Rubor et dolor: et caliditatis additio ostendunt excrescentias saniaturas et fistulosas et cancrosas. Multiplicatio scrophularum et discursus earum per corpus et caliditates extranee ipsas ostendit esse germina scrophularum intrinsecarum. Unde arnoldus scrophularum extrinsecarum multitudo clamitat earum pluralitatem intrinsecam. De quibus dicit Aui. quod tales in casu et offensione multiplicantur. Et ideo sequitur in arnoldo quod in talibus parum proficit exterius operari: et tu scis. Sed quod eis multum conferunt purgantia: et potiones diuretice atque electuaria desiccantia: et etatis mutatio puerilis propterea pueri propter gulositatem et raritatem corporis sepius incurrunt scrophulas Senes autem tardius: propter contrarium. ¶ Amplius habentes frontem curtam et timpora compressa: et maxillas amplas parati sunt ad scrophulas: quia i talibus prompte materia deriuatur ad collum: vt dicit Henricus. ¶ Incisio excrescentiarum et corrosio est multum verenda: circa ventrem collum et commissuras: propter propinquitatem venarum arteriarum: et neruorum ac intrinsece spatiositatis. ¶ In incisione magnarum scrophularum est cauendum de vena que nutrit eas circa pedem. Sepe enim parat emorosagiam, et periculum magnum.

Curatio duos habet processus. vniuersalem videlicet et particularem. Uniuersalis processus concernit vitam: vt non multiplicetur materia et adequat materiam antecedentem: vt non addat in coniunctam.

¶ Primum completur per regimen dictum in capitulis proxime preteritis. Ad maiorem subtiliationem et incisionem declinando. quare secundum Aui. oportet vt deuitet cibos grossos: et potum aque frigide et nauseatiuam satietatem et repletionem: et toleret famem quantum potest. Super omnia bonam digestionem procuret. Caueat habitationem humidam et vallosam aquarum malarum irrigatam. ¶ Potus eorum sit bonum vinum atque aqua aluminosa seu sulphurea. Nam secundum arnoldum vsus aquarum mineralium maxime saporis tartarei non solum interiora bonia: sed extrinseca valet attenuare. ¶ Secundum completur tripliciter euacuando per secessum: et per stomachum quandoque et purgando per vrinam: ac euaporando cum consumptiuis. ¶ Ad primum laudatur per omnes puluis de turbith qui secundum Aui. fit de turbith et zinzi. et zuc. partes equales: et procedit de ipso. 3. ij. et testificatur quod cum hoc quod soluit phlegma grossum non calefacit: nec abradit intestina. Rasis vero qui fuit magis audax in laxatiuis cum tacit in capitulo de doloribus ventris in nono Alman. de 20. partibus turbith. et. 10. zinzibe. et. 30. zuc. et. 3. iij. de ipso concedit. benedicta et yera. et pillule de agarico maiores hermodactilate sunt satis conuenientes.

¶ Ad secundum ex dictis multorum talem consue in potionem. ℞. ℈. partes tres philipendule. partes duas. pimpinelle piloselle tenateti caulium rub. rubee ma. ana. partem. j. aristol. radicis spatule fetide. radicis raphani. ana. partem. ß. conquassentur. et cum vino albo et melle vsque ad consumptionem medietatis coquantur. et fiat colatura de qua de tertio in tertium diem hora matutina. quartum. i. tepidum administretur. ¶ Ad tertium Gal. 14. terapeu. maxime ad glandulas intrinsecas que extrinsecarum sunt cause consulit thiriacam athanasiam atque homonusiam. et medicamen quod per craticam nepitam aliter calamentum fluuiale construxit. ¶ plures alias potiones et electuaria olea etiam ad inijciendum per aures et emperica multa posuerunt nostri predecessores que in operibus meis non acceptaui. ¶ Concedo tamen quod virtute diuina serenissimus rex Francie tangendo liberat multas: et hoc est de regimine et processu vniuersali. ¶ particularis siue localis processus maximam sumit diuersitatem a substantia quantitate: et natura membri et corporis. Temporis autem duratio licet non iudicet curam: iudicat tamen qualis est dispositio. Decimoquarto terapeu. ¶ Et ex pluribus a predictis possunt sumi multe indicationes et intentiones. Reducantur quantum est de presenti ad sex. ¶ Primo molles parue que vocantur lupie: quando sunt in membris firmis: que propter paucam duritiem suspicantur habere teneram chistim: constringuntur et desiccantur. ¶ Secundo maiores non multum dure nec ineterate ad modum apostematum phlegmaticorum mollificantur resoluuntur et consumuntur. ¶ Tertio saniose et apostemose aperiuntur et mundificantur. ¶ Quarto que non poterunt cum predictis curari et sunt mobiles et tractabiles incidantur et extrahantur. ¶ Quinto que tales erunt immobiles et infiltrate atque late corrodantur et mundificentur. ¶ Sexto que tales vel pedem siue radicem habebunt gracilem ligentur et euellantur.

¶ Primum completur vt tales secundum Aui. conterantur et comprimantur: deinde super ipsas stringatur cum graui ligatura plumbum, quoniam vt ait digerit ipsum. Primo enim

fricetur lupia cū manu: vt aliqual'r calefiat ꝛ mollificetur: deinde tenendo particulā firmiter cum fundo scutelle: aut cum aliqua solida linea: totiēs ꝛ tal'r ꝑcutiaṫ donec euanescat: ꝛ cum chistis interior fuerit delaniata: ꝛ materia sparsa: ꝛ statim desup laminā plūbi ſm quantitatem lupie cū bindello duoꝝ capitum stricte ꝛ firmiter ligetur: ꝛ de nouē diebus non remutetur. ¶ Rogerius tñ ꝓmittit vnguentum factum de plumbo vsto ꝛ caligine sambuci seu ficus cum oleo ꝛ aceto: quod brunus accepit. ¶ Theodoricus ꝓmittit emplastrum factum de aloe acatia mirrha olibano ꝛ sarcocolla cum aceto ꝛ albumine oui. ¶ Henricus ꝓmittit ꝛ sup laminā ponit etiā paruas plagellas de stupis infusas in albumine oui inspissato cum sale ꝛ alumine zuccarino. ¶ Scđm cōpleṫ vltra auxilia phlegmaticoꝝ apatum superius positoꝝ q̄ ad hoc ꝛ ad omnes hernias cum sequentibus sunt vtilia ꝑ quoddā empl'm. Sal. cathagenoꝛuz qđ dissoluit exituras grossas: ꝛ ꝯfert patiētibus scrophulas ꝛ apatibus q̄ fiunt in radice aurium ꝛ podagre: ꝛ in multis alijs facit opus laudabile. In vltimo. ℞. olei veteris. ℥. xij. picis sicce. ℥. vj. laudani. ℥. iij. lithargiri. ʒ. xij. viride eris. ʒ. xiiij. galbani. ℥. iij. teratur litargirum cum oleo ꝛ coquatur: ꝛ cum erit inspissatum supponatur pix ꝛ viride eris: ꝛ vltimo ponatur laudanū ꝛ pistenṫ in mortario: vsui reseruentur. ¶ Scđm Raſ. sil'r eadē intētio ꝛ multos alios ꝯpletur cum dyaquilone cōi ꝛ yreato. Cuius forma infra in antidotario ponetur: in quo ad vnam libram dyaquilonis malaxetur. ℥. j. pul. radicis yreos: aut cū dyaquilone magno ħcbē Mes. Cuius forma dicetur infra. ¶ Ipse etiam Rasis vir magne experientie consulit stercus antiquū caprinum cum melle ꝛ aceto supra ignem emplastratum aut empl'm factum de feugreco se. lini: semine caulium cum muscillagine maluauisci cōfectis: ꝛ est bene maturatiuū. ¶ Haliabbas cōmendat istud. ℞. farine fabarum: farine ordei: cuiusq. ʒ. x. radicis liquiritie: radicis altee picis cuiusq. ʒ. v. cere albe adipis auserine cuiusq. ʒ. x. terantur ꝛ incorporentur cum oleo antiquo: ꝛ vrina pueri virginis: ꝛ super lento igne fiat emplastrum. ¶ Ex auxilijs Auicen. hoc accipio. ℞. stercoris vaccarum. ℥. ij. radicis caulium: radicis capparis squille ficuum pinguium. añ. ℥. ß. lupinoꝝ bdellij ana. ʒ ij. mellis aceti. axūgie poꝛ. fecis olei antiqui. ana. quod sufficit: fiat emplastrum.

¶ Brunus probauit in omnibus apostematibus duris: ꝛ Theodoricus ab eo accepit armoniacum bdellium galbanum omniū partes equales dissoluantur in aceto per tres dies q̄b' supra ignē addatur furfuris subtil' quod sufficit: fiat emplastrum. ¶ Rogerius ad scrophulas. ℞. radis filicis affodilorum: ꝛ si adderetur ebulorum bonum eēt. coquantur in optimo vino: ꝛ pistando addatur modicum de sulfure viuo: ꝛ fiat emplastrum. ¶ Magister meus montispessulani summe laudabat emplastrum factum de limacijs. 12. coctis cum vino aut lixiuio cinerum clauellatorum: aut cum capitello: immo qđ fortius erat eis qualibet die vnam siccam: aut confectam administrabat.

¶ Tertia intentio completur cōmuniter cuz predictis: nam omnia resoluentia mollitiua q̄n inueniunt materiam repugnantem resolutioni materiam maturant ꝛ insaniant: precipue si fuerit dulcis materia. aut cū sanguine associata. ¶ Haliabbas tamē appropriat ad maturandum eas emplastrum factuz de farina ordei ꝛ olibano atq pice cū vrina pueri incorporatis. Aui. vero ad refrenandā furiam caliditatis consulit farinam predictaz cum aqua coriandri: ꝛ fortius illo fit de mirrha cum duplo sui de licio cum aqua dicta. ¶ Ipsis autem maturatis: quod scies per signa sanici aperiantur aut secentur ꝛ mundificentur cum vnguento apostoloꝛuz ad christianos relato sanationis magne in scrophulis malis ꝛ vlceratis: aut cum vnguento egyptiaco Raſ. in antido. dicendo: ꝛ cum dyaq̄lone: aut cum diapalma desuperponendo. ¶ Et si essent in loco in quo ossa essent contaminata ꝛ corrupta: vt in iuncturis dicetur infra: aut aliqua mala morigeratio adducta: regantur cum regimine vlcerum: ad que determinantur.

¶ Quarta intentio completur ſm doctrinaz albucrasis quem in hoc sequuntur 'oēs preterq̄ in experiendo materiam cum itromisso: quod fortem facit: q2 continens humores ſm longum aperit ꝛ mundificat: continētes vero res duras ſm crucem secat et excoriat. Quidquid fit glandulas ꝛ scrophulas ꝛ tales excrescentias tractabiles iubet cum digitis apprehendere: ꝛ ſm longum findere et excoriare cum aliquo sputamine contuso et non acuto: elongando labia cum vncinis: ꝛ eas cuz flosculo suo totaliter extrahere: quia al's rediret. Et vulnus si necesse est suere. et reliqua vlcerum curatione tractare. ¶ Ego

aũt ꝓpter melius extrahere apprehẽdo de super cutem: ꝛ cum forpicibus ſm q̄titatē excreſcentie in forma folij mirti qđ supereſt de cute incido: ꝛ in reliq̄s vt dictũ eſt procedo. Si aũt ſanguis te perturbat: iubet eũ cũ auxilijs ad ſanguinem reſtringere: ꝛ poſtea ad operationem redire: paruum autem fluxum cum ſpongia ſtupis: aut cotone infuſo ꝛ expreſſo in aqua ꝛ aceto exiccando ego reſtringo. Si ergo aliqua vena digna rõne continuatur cum pede iubet eam ligare: ꝛ ita quouſq̄ cadat dimittere vel permittere. ¶ Si aliquid de chiſti aut floſculo vel de aliquo extraneo remanſerit iubet cõſumere in primis diebus implendo vulnus cum cotone vel conſimili infuſo in aliqua aqua ſalita. Ego autē in albumine oui cum alumine inſpiſſato. Poſt vero cum vnguento egyptiaco vel aliquo de corroſiuis. In omnibus autē iſtis operationibus: qđ apata ſedat iubet apponere: propter hoc igitur ſuper totum ſtupatam infuſam in albumine oui ꝛ oleo roſ. ſuperponendo.

¶ Quinta intentio completur ſm Brunum ꝛ ſequentes ipſum q̄ cutis cum cauſtico ſm q̄titatem excreſcentie rumpatur ꝛ caute ſeruetur ne ad alias partes diffundatur. Et ad hoc non fallit: ꝛ operationem iuuat ruptorium de calce ꝛ ſapone: ꝛ operationem ſuam perficit ſaltim in .12. horis: ꝛ ſi ſtaret amplius non eſſet malum: deinde ſcinde in medio eſcare ſm longum profundando vſq̄ quaſi ad viuum ꝛ inciſurã incarcera cũ aliq̄ lichinio de aliquo corroſiuo ſeu forti medicamine a puluere affodillorum vltra. Et licꝫ multi multa ponant: ꝛ in antidotis multa nominabuntur: arſenicum ſublimatum et preparatum: qui ſcit eum bene ducere obtinet principatum: vt infra dicetur in ruptura. Modus autem ducendi ꝛ gubernandi talium certitudinaliter deſcribi non poteſt in tertio terapentice. Eſt enim arſenicum fortis ꝛ violenta medicina commouens febres ꝛ accidentia mala: in parua quãtitate magnam faciens operationem. Quantitas communis eſt medietas grani frumenti in fortibus ꝛ longe a membris principalibus plus: in contrarijs minus: melius eſt ſemper reiterare q̄ in vna vice nimis ponere per tres dies durat operatio ſua: quare interim teneat infirmus regimen: ac ſi haberet febrem ꝛ membrum ꝛ partes adiacentes cum populeone ſolatro ꝛ aceto: ꝛ alijs infrigidantibus defendantur. Quando autem conſtabit tibi per duriciem ꝛ tumorem eſcare q̄ glandula eſt corrupta: ex tunc procura caſum eſcare cum butyro lauto cum modico de farina frumenti inſpiſſato: aut cũ axungia vel aliquo non ſalito vnctuoſo. Et poſt caſum eſchare: ſi aliq̄d remanſerit cum pul. affodillorum: aut vnguẽto egyptiaco cõſumatur. ſi vero totũ eſt conſumptũ more aliorum vlcerum conſolidetur.

¶ Sexta intentio cõpletur cum ligamine de ſeta aut de pilis equorum ſtringẽdo de die in diem ligamine poſito: aut ponendo aliud quouſq̄ excreſcentia fuerit deſiccata. Iuuãdo ligamen cũ aliquo corroſiuo ꝛ ſedãdo dolorem cum albumine oui: aut oleo populeone: aut cũ aliquo ſedatiuo. Et poſtq̄ ceciderit more ſuperius dicto ꝓcuretur.

¶ De ſephyros ſiue ſcliroſi vel ſchiros: et apatibꝰ melancholicis. Cap. v.

Tempus igitur eſt iam ptrãſire ad aliud tumorum genus de humore. vꝫ melãcholico generato hñs duplicẽ drĩaꝫ ſ. verũ ꝛ nõ verum: vt ꝛ alia apata. Eſt eñi verum apoſtema qđ ex melãcholia fit naturali: que nihil aliud eſt q̄ ſanguis groſſus q̄ in maſſa ſanguinaria ad nutriendũ mẽbra melãcholica reperitur. Non verũ vero qđ fit ex melancholia nõ naturali ¶ Melancholia eſt humor frigidus ꝛ ſiccus ex groſſiori parte ipſius chili generatus. Et eſt duplex: naturalis ꝛ nõ naturalis. Naturalis eſt boni ſanguis fex ꝛ turbulẽtia i ſubſtantia groſſa: in colore declinãs ad nigredinem: in ſapore ad põticitatẽ ꝛ acredinẽ. Non naturalis eſt q̄ deuiat ad iſta infra terminos ſue latitudinis: quos ſi tranſcat nõ eſt melãcholia ſed alter humor. Qđ contingit q̄druppliciter: vno modo in ſe qñ aduritur ꝛ putrefit: ꝛ efficitur colera nigra acida que ſi proijciatur ſupra terram bullit: ſicut acetũ ꝛ muſce eam fugiunt: ſcđo modo qñ fit p aduſtionem aliorum humorũ: vt puta colere aduſte: qñ vltra aduritur: ꝛ eſt etiã ita malitioſa: q̄ bullit ꝛ muſce eam fugiunt. Qñ ſanguis et flegma adurunt. Efficitur etiam innaturalis melancholia p aduſtionẽ. ¶ Iſte eñi due ſpecies magis ſunt nites vt dicit Auicen. Gal. tamen ꝛ haliabas non faciunt mentionem niſi de duabus primis. Tertia vero efficit melãcholia inaturalis p ꝯgelationẽ ꝛ in

duratōez: aut ab extra ex phlegmone: ꝛ apa tibus de humoribus naturalibus qñ indocte infrigidant̄ aut resoluuntur: subtile tunc resoluitur ꝛ grossum petrificatur ꝛ in melancholiam reducitur. Quarto modo efficit̄ innaturalis qñ alter humor venit sibi de foris qui tñ omnes dulcorant eam: exceptis cholleris duabus adustis. ¶ Ex quibus apparet ꝙ ex melancholia q̄tuor generātur apata. ¶ Primo ex m̄lia nāli gñat̄ sephyros siue schirosis vera ꝛ certa phlegmonica q̄eta cui est aliquis sensus absq; dolore. ¶ Secundo ex melancholia innaturali ꝑ adustionē tria fiunt apata vt sephyros phlegmonides vndimiades ꝛ herisipillades. ¶ Tertio ex melancholia innaturali ꝑ congelationem et indurationem gñatur schirosis vera ꝛ certa duratica cui non est sensus nec dolor. ¶ Quarto ex m̄lia innaturali ꝑ adustionē gñantur omnes species cancroꝝ. Est aūt schirosis siue sephyros apostema durum quietum sedatū ꝛ indolorosum.

Cause ipsius sunt triplices: vt ꝛ aliorum apatum: primitiue vcꝫ vt est regiminis malicia multiplicantis melancholiam ꝛ sanguinis grossitiem. ¶ Antecedentes: humor melancholicus multiplicat⁹ ꝛ male a splene attractus ꝛ pessime a corpore expulsus. ¶ Coniuncte sunt ipsamet melancholia in particula incuneata.

Signa ꝛ iudicia sunt tumor durus cum sufficienti resistentia: ꝛ color in medio ruboris ꝛ nigroris. qualis est fecis color: vocant autem plurimi medicorū liuidum. Et si venas dignas ratione habeat particula videntur eleuata: vt in ventre multorum epaticorūꝫ excernuntur prout hec leguntur. 14. terapen. Et cum hoc adsunt signa significātia m̄liā. ¶ Apostemata melā cholica incipiunt vt plurimum appere pauca ꝛ paulatim deueniunt magna. Et quedā sunt solū in vno membro: quedā mutātur de vno membro ad aliud: ꝛ noiatur fermes ẜm Aui. ¶ Amplius apata melancholica multotiens terminantur per resolutionem: sepe tñ remanent indurata: plurimum etiam in cancrum reuertuntur.

Curatio tres hꝫ res. Prima est in vita. Scđa in materia antecedenti. Tertia in coniuncta. ¶ Vita ipsorum ordinatur in rebus non naturalibus sobria ꝛ moderata: declinans ad calidum ꝛ humidū: vtatur enim bonis cibarijs euchimijs bonum sanguinem gñantibus vt est panis frumentaceus depuratus: bonū vinū: ꝛ bone carnes gallinaꝝ ꝛ caꝑtoꝝ porcoꝝ: ꝛ brodijs ipsarum: ꝛ ꝑcipue gallinaꝝ: nam ipaꝝ brodiū reparat totam naturam. vtantur spinachijs boraginibus lupulis lactucis: et talia q̄ sanguinem habent purgare. Caueant oīa q̄ melāncholicū sanguinem gñant: que in tertio de interioribus numerantur: vt sunt carnes bouine ꝛ caprarū ꝛ asinoꝝ ꝛ camellorum vulpium lepoꝝ atq; canum ꝛ siluestriū porcorum: ꝛ vt sunt pisces bestiales ꝛ obstracosi: olerum vero brasica. i. caules rubei: ꝛ leguminum lenticula vilissimus est cibus: ꝛ panes furfurei ꝛ leguminosi. Sed ꝛ vinoꝝ que grossa ꝛ nigra ꝛ veteres casei. Caueant etiā a testis assatis frixis salatis acetosis ꝛ acutis velut sunt allia cepe piper sinapis ꝛ omnia sanguinem adurentia. Caueant ab ira ꝛ sollicitudine: ꝛ nimio exercitio ꝛ vigilijs superfluis: ventrem teneant laxum: leticiam diligant ꝛ tranquillitatem ¶ De secūdo precepit Auicen. vt corpus mundificetur et flebothometur: ꝛ ad hoc laudat hebē Mes. sene epithimum polipodium fumumterre lupulos ꝛ volubilem casiamfistu. mirabol. indos atq; lapidem lazuli dyasene dyacatholicon yera ruffini ad hoc sunt assignata.

¶ De tertio teneo me cuꝫ Auicenna ꝙ caute agatur: nam materia tante est malicie ꝙ si indocte resoluatur petrificatur: si nimis mollificatur timendum est ꝙ corrumpatur ꝛ in cancrum conuertatur: propter hoc eniꝫ ipse precipit facere duas reuolutiones: primam mollificantium: secundam resoluētiuꝫ. Et quia istas reuolutiones sigillatim esset difficile absq; errore ordinare pro tanto est tutius talia auxilia ordinare que mixtā habeant virtutem: mollificatiuam vcꝫ ꝛ resolutiuam cū quadā a principio repcussione. Ad hoc aūt Aui. ordinauit multas formas: qꝛ tñ ꝑriores sunt schirosi ex phlegmone seu herisipilla gñato vt in capl'o sequenti oñdetur Assumo post quandā refrenationem factaꝫ in principio cum aliquibus domesticis medicamen Ras. septimo Almans. Quod recipit bdellij armoniaci galbani partes equales que cum oleo de ben aut de lilio mollificato in mortario terantur: deinde muscillago fenugreci seminis lini: ꝛ ficuum que eiusdeꝫ sint quantitatis: cuius sunt omnia predicta sumantur: et omnia simul terantur donec vniātur ꝛ emplastrentur. ¶ Ad idem Gale.

cortices radicis maluauisci coctas et cum axungia galline pistatas et incorporatas summe commendat. ¶ In casu tamen in quo materia saniaretur caute procede: vt dictum est sine calefactione et incarnatione: timore tamen incancrenationis. Et si aperiatur dyaquilon sit tibi assiduus: si induratur et transiit in lapidem ad capitulum sequens recurrendum est.

¶ Capitulum adminiculatiuum superiori de sclirosi et apostemate melancholico ex melancholia innaturali per congelationem et indurationem phlegmonis generato.

Quando autem contingit vt supra dictum est quod phlegmon minus infrigidatur: ita quod materia ipsius congelatur: aut ita fortiter resoluitur quod subtile euacuatur: et remanet in particula humor viscosus et grossus quam eam indurat: et sclirum generat et de isto principaliter dicetur hic. Quandoque contingit indurari particulam propter tensionem ventositatis aut humiditatis de quo dictum est in apostemate ventoso et aquoso. Quandoque propter priuationem et desiccationem materie de quo dicetur infra de duricie iuncturarum.

Signa et iudicia eius sunt: quod est tumor durus et insensibilis: et aliqualiter indolorosus non habens alium colorem quam corporis. Igitur insensibilis quidem subintus: id est totus durus insanabilis est: dissensibilis vero non sanabilis quidem neque aut facile sanabilis in secundo ad glauconem: durus per desiccationem et marasinationem non sanatur. Satis enim est si quis prohibeat siccari non cito vt infra dicetur de macredine et pinguedine ¶ Quando in sclirosi superuenient pili non speratur sanitas. vt dicit Aui. ¶ Amplius magnum et durum quod est cum colore corporis non sanatur neque vnquam permutatur.

Cure vero eius communis intentio in 14. terap. est euacuare omne quod preter naturam in particula continetur. Modus autem proprius euacuationis est . purgare quidem oportet illud quod difficile solutum inheret. Igitur si repente simul attrahentibus et euaporantibus farmaciis tentaret quis euacuare sine mollificantibus in paucis quidem diebus videtur melioramentum accipere. Non tamen habet hoc: quia reliquum dispositionis vniuerso leptomero id est subtili euaporato insanabilem: et similem coagulationi lapidee dimittet: propterea igitur in duris dispositionibus nullum eorum que fortiter calefaciunt et desiccant farmacorum congruum est. Sola vero quecunque mollificando euaporare possunt apta sunt huic operi. puta cernina medulla vitullina et adeps caprina. Adhuc autem cum his armoniacum galbanum bdellium et storax liquida. Sed etiam radix altee: et folia maluarum siluestrium que vbicunque reperiuntur cocta et pistata cum axungia anserina seu gallinacea vtilis est valde. ¶ Aui. vero defendit axungias salitas: et addit ad predicta masticem laudanum ysopum humidam sorditiem balnei stercus asini: et feces oleorum de lilio alcanna et de cherua. ¶ Et cum apostema fuerit vehementis grossitiei: non est excusatio ab aceto. Sed in eius administratione sit cautela: quia fortiter penetrat et incidit: et neruos percutit.

¶ Et ideo Gale. in coxa sclirosata illius pueri premisit fomentationem cum oleo sambucino: deinde acetum cum armoniaco apposuit. ¶ In tenantibus vero cum lapidibus piritalibus: seu marcasitis vel rubeis molendini ignitis in aceto proiectis suffando locum magica arte: vt dicit faciebat, fomentationem: tamen cum oleo premittebat et emplastrum conueniens super apponebat. Quod magis explicabitur: dum de duritie que remanet post algebras tractabitur. capitulo de artetica in sexto.

¶ Capitulum adminiculatiuum de apostemate cancroso.

Cancer equiuocatur ad duo videlicet ad cancrum qui est aposte ma de quo dicetur hic. Et ad cancrum quod est vlcus de quo dicetur infra. Cancer ergo vt est apostema est tumor durus rotundus venosus fuscus velociter ardens inquietus calidus: et indolorosus: vide in de tumoribus preter naturam. Que vero in carne nigra peruenerit cholera mordax quidem existens corrodit cutim et vlcus operatur. Mordacior vero est qui sine vlcere operatur cancrum. ¶ Incipit autem vtplurimum obtuse secundum quantitatem ciceris: aut fabe: ita quod vix ad modum paruarum plantarum cognoscitur: demum augetur in tantum vt neque puerum lateat Gal. 14. terapeu.

Signa et indicia sunt quod habet substantiam duram liuidi colorem et tenebrosum: venas in circuitu ad modum pedum cancrorum eleuatas cum dolore: et extranea caliditate cancer ex toto genere est egritudo pernitiosa. Cancer vtplurimum accidit in mamillis et locis glandulosis, precipue mulieribus quando non habent menstrua: et viris quibus emoroydes defece-

runt. Cancer est particularis lepra. nā melā cholia adusta in vna particula incarcerata cā crum facit: aut varices: dispersa per corpus facit lepram in scdo ad glauconem. ¶ Cancer confirmatus non curatur nisi radicitus extirpetur. Et ideo de non vlcerato efficitur vlceratus. Quod tamen est pessimum iuxta illud hypo. 6. afforismorum. Quibuscunqȝ cancri abscōditi fuerint hos non curare melius est ꝙ curare. Curati enim citius pereūt non curati aūt longum tempus perficiunt.

Cura cancri non vlcerati tres habet intentiones. prima vitam ordinat. 2ª materiam antecedentem adequat: sȝ tertia locum particulariter pertractat.

¶ Prima intentio completur cum regimine dicto in schirosi siue sephyros. Et proprie qñ in cibis eorum ponuntur ea que infrigidāt ⁊ humectant ⁊ generant materiam saluam: sicut aqua ordei et pisces petrini vitella ouorum sorbilia: ⁊ similia illis. Et quādo est ibi caliditas: tunc detur lac vaccinum a quo butyrum est extractum. et de oleribus vsqȝ ad cucurbitam.

¶ Secunda intentio completur cum purgatiuis iam dictis: epithimus tamen in hoc obtinet principatum de quo. ʒ. iij. vel. iiij. cum sero caprino de 3° in 3m diem conceduntur a Gal. ⁊ yerā elli concedit Aui. In cancro ꝑm Gal. in scdo ad glauconem nō est incōgruū si non est qd prohibeat flōmare: necnon ab his euacuationibus abstineat ꝑm haliab. cum semel aut bis euacuauerit. Sed tantuȝ illd fac donec totalr humor fuerit euacuat⁹.

¶ Sed tertia intentio perficitur cum medicinis domesticis: et non mordacibus mixtaȝ habentibus virtutē refrenādi: ⁊ eu aporādi.

¶ Materia autem grossa est inobediens et male morigerata: et ideo sufficit: si totaliter non curatur ꝙ augeri prohibeatur: aut ne vlceretur defendatur ꝑȝ Aui. Et ad hoc laudat Gal. scdo ad glauconem succum morelle: et cum eo ponfiliginem addit. propter qd theodoricus vnguentum dyaponfilogon ordinauit. Q℞. ℞. olei ros. cere al. ana. vncias quinqȝ succi granorum rubeorum morelle siue solatri vncias ꝗtuor ceruse lote. ʒ. ij. plumbi vsti ⁊ loti ponfilogos qd ē tucia. añ. ʒ. ſ. thuris. ʒ. ß. fiat vnguētū. ¶ Ad idē Gal. videtur in primo meamir. ℞. litargirium puluerizatum et cerusam cuȝ oleo ro. ducendo in mortario de plumbo cum pistello eiusdem ad solem quousqȝ recipiant colorem plumbi: fiat vnguentum vt in sexto de tinea dicitur.

Quantum autem valet virtus plumbi in dispositionibus cancrosis scit ille, qui ex illis expertus est: et qui legit. nono de simplicib⁹ medicinis. ¶ Pro eadem dispositione laudat Aui. emplastrum de cancris fluuialibus et proprie cum climia. Auic. autem incidere radicitus precepit cancros paruos in locis quibus capi possunt. Et iubet exprimere sanguinem vndequaqȝ: et postea cauterizare. Et licet Gal. hoc innuat: ꝑpter timorem tamen emorrosagie et conuersionem ad vlcerationem. Ego cum regimine dicto propter scandala que vidi supersedeo. ¶ Complementum vero istius operis in cancro vlcerato tractabo iussu dei ⁊c.

Doctrina secūda

De apostematibus et exituris pustulis ꝑut insunt mēbris compositis continens capitula octo.

¶ De his que insunt capiti vt sunt apostemata: ⁊ aqua in capitibus puerorū. Ca. i.

Tales quidem igitur vt dictuȝ est quedam sunt passionuȝ sanationes ꝑm genus: exalterantur autem iuxta patientium organicorum naturas. Quatuor sunt enim que ab his indicationes sumuntur ex complexione eorum: videlicet et compositione virtute et plasmatione. ¶ Ex complexione quidem: quia calida calidioribus indigent auxilijs: ⁊ sicciora siccioribus: ⁊ sic de alijs. Carnosiores igitur ꝑm hoc breuius indigent siccari. Non carnosiores vero sufficienter vt seruetur eorum natura. Sicut enim passio ad curam indicat cōtrarium. ita particula similem. Quinto terapen. ¶ Compositio eniȝ per que: ⁊ qualiter oportet euacuari docet. Aliter autem raraꝫ aliter spissa medicanda sunt corpora.

¶ A virtute vero habetur directio acrium ⁊ domesticorum farmacorum. Nam sensibilia membra velut oculus nec acria: nec grauia sustinent farmaca insensibilia vero velut cra neum non leduntur ab eisdem. ¶ Plasmatio ⁊ positio in profundo: ⁊ superficie etiam variant medicamina: ⁊ ita apparet quando ꝑm membra organica exalterantur sanationes: non minus autem ⁊ ꝑm proprietates eorum: velut in capite testudines in oculis obtalmie in collo squinantia: ⁊ multe alie passiones ꝑm membra de quibus dicetur infra. Hic tamen de apostematibus proprijs est dicendum.

In capite enim accidunt apostemata calida frigida saniosa nodosa ⁊ glādulosa ⁊ aquosa: quorum cause ⁊ signa ex supioribus habentur. Iudicio vero sunt ꝙ talia ꝑpter cōmissuras ⁊ ꝓpinquitatē ad cerebrū sunt verenda vt est dictū in anathomia. Testudo ⁊ glandula siue talpa que adheret cranco: et cum contaminanit fm Rogerium melius est dimittere ꝗ cū trapanis vt ipse docet curare. ¶ Et ego sicut Lanfrancus vidi hominē qui habebat talpam vlceratam supra prorā capitis cū corruptione ossis adeo ꝙ ita perpendebat pāniculorꝫ motus: ac si locus esset discoopt⁹ Cui cōsului regimen palliatiuum ⁊ recessit.

Cura apostematum calidorū ⁊ frigidorum in olla capitis nō differt a cura cōi supius dicta nisi in tribus.

¶ Primo ꝙ in vita oīm passionum capitis in speciali prohibentur omnia fumosa ⁊ vaporosa. ¶ Scd̄o ꝙ in euacuatione materie antecedentis ad materias calidas appropriat electuarij de succo ros. ⁊ pillule mirabo. ⁊ de fumoterre. Ad frigidas yera. ⁊ pillule cochie ⁊ auree. ¶ Tertio circa locum ⁊ materiā cōiūctam quātum est in olla capitis appropriātur tria precepta. ¶ Primū ꝙ in principio talium apostematū nō debent apponi propria nec fortia repcussiua: ꝑpter ꝓpinquitatem mēbri principalis. Sufficiunt eīn oleum ro. ⁊ talia refrenantia largo modo dicta repercussiua. ¶ Scd̄o ꝙ qñ saniāt nō expectet mora in apiendo ne sanies contaminet craneum. ¶ Tertio ꝙ qñ apostema est magnū vt melius mundificetur debet fieri aptio fm triāgulum ad formā cifre.de.7.cuius angulus sit versus partem supiorē. ¶ Nodi vero ⁊ glandule vt superius dictum est curentur.

¶ Curatio aque in capitibus puerorum.

Aqua in capitib⁹ puerorꝫ fm Guil. de saliceto: ⁊ sectatorem eius Lanfrācum cum oleo camomillino: aut anetino in quo sulfur incorporetur resoluendo exiccet: ⁊ si est necesse fiant duo aut tria cauteria i frōte vsqꝫ ad posterius per que aqua paulatine euacuet. Et desuper lana aut stupa infusa in oleo ⁊ vino tepidis: et expressis fm Aui. apponatur.

¶ De apātibus faciei ⁊ mēbrorꝫ ei⁹. Ca.ij.

Postea ta calida ⁊ frida saniosa ⁊ nō saniosa. Nodi ⁊ glādule in facie nō variātur a cura cōi aliorꝫ nisi ꝙ incisiones non fiunt fm rugas in alijs mēbris: qꝛ musculi precipue in fronte nō sequūtur rugas: sed corporis longitudinē. ¶ In palpebris ab angulo ad āgulū pforatione semilunari dorsata fm situm oculi retro aures ⁊ mādibulas equaliter: vt dicit Aui. ¶ De obtalmia apostematibus ⁊ exituris: ⁊ sanie retro corneā. ⁊ de doloribus oculorum.

Obtalmia est apostema ꝓpriū oculorꝫ: vnde obtalmia in primo de egritudine ⁊ sinthomate dicit phlegmon inati mēbrani.i.cōiunctiue: et ipsius cōiunctiue est passio per se. Oculi aūt fm accidens est egritudo. vt dicit textus: et ita volūt oēs ꝙ obtalmia sit apostema cōiunctiue pustule vesice bothores sanies retro corneā q̄ sunt ex predictis apparet.

Cause autē obtalmie nō variātur a causis aliorꝫ apostematū vniuersalib⁹ ⁊ pticularibus nisi in tāto ꝙ reuma magis deriuatur in obtalmia a capite ꝗ in alijs apostematibus aliorꝫ membrorum.

¶ In causis aūt primitiuis fumus puluis ventus sol acuitas inissorꝫ in oculo addunt in generationē obtalmie: maxime qñ obuiant corpori plectorico. Tunc eīn fm Aui. velociter mutat in apostema manifestū: sicut mutātur febres effimere in alias febres. Sunt eīn fm hoc duo modi obtalmiarū. Quedā eīn est parua nō pertransiēs terminū: sed est sola rubedo cū humectatiōe. quedam est magna pertransiens terminū in magnitudine in qua albedo cooperit pupillā. Iesus tamē filius haliab. assignauit tres modos: qꝛ illā que mouet cām intrinsecā vocauit mediā.

Cōmunia signa obtalmiarum fm Iesum sequūtur accidentia apostematū aliorꝫ mēbrorꝫ: sicut inflatio dolor durities calor ⁊ rubedo venarū repletio ⁊ fluxus humiditatū. ¶ Signa aūt ꝓpa significātia materias accipiunt ab alchoatin ⁊ ab dizarā galas Albucra. qꝛ ex sanguine signa sunt rubedo ⁊ caliditas oculi timporꝫ ⁊ partiū adiacentiū inflatio ⁊ grossities venarū cōiūctiue palpebrarū lippitudinis: ⁊ lachrymarū multitudo extēsio: ⁊ grauitas in toto corpore: maxime in capite: ⁊ reliqua sanguinis signa.

¶ Signa ex cā colere dolor ⁊ calor fortis tactus ⁊ rubor floridus in oculo: ⁊ partibus adiacentibus. lachrymarum multitudo cū acuitate ⁊ paucitate lippitudinis: infra oculum sentit puncturam ⁊ mordicationem: ac si harena infra ipsum esset. Et signa cholere in

corpore manifestantur.

¶Signa ex cā phlegmatis sunt multa infla tio cum remissa rubedine calore ꝛ dolore: lachrymarū exhuberantia absq3 acuitate gra uitas i corpore: ꝛ reliqua phlegmatis signa.

¶Signa ex cā melancholie. sunt paucitas rubedinis ꝛ tumoris ꝛ humiditatis cum reli quis melancholie signis.

¶Obtalmia quatuor habet tempora sicut ꝛ alia apostemata principium: augmentum: ꝛ statum: et declinationem.

¶Signa principij sunt accidentia dicta par ua incipientia. Quādo autez augmentātur: ꝛ decurrunt de oculis ꝛ naribus lachryme ꝛ humores crudi: augmentum iudicatur ꝑm Jesum. Quādo est magna furia: ꝛ incipit ali qualis remissio est status. Quādo autem ab sciditur fluxus notabiliter. et mucillagines sunt pauce: ꝛ spisse: ꝛ palpebre coniungūtur: tunc est declinatio. ¶Coniunctio autem: vt dicit Jesus est de maioribus signis matura tionis. ¶Judicia lippitudinis sunt hec. lip pitudo velox cum grauitate: ꝛ bona matu ratione ꝛ equalitate ꝛ albedine: ꝛ que cito se paratur ꝛ resoluitur est laudabilis: contraria vero ꝛ granulosa est parua.

¶Obtalmia capitalis declaratur per graue dinem ꝛ dolorem capitis: ꝛ si adest rubedo ꝛ calefactio: ꝛ dolor. ꝛ pulsatio circa frontem ꝛ timpora cum extensione ꝛ venarum repletio ne ꝛ iflatiōe. Significatur ꝙ venit propter ve lamen extrinsecum. ¶Et quando predicta non adsunt ꝛ adest continuus fluxus sternu tatio ꝛ pruritus in naso ꝛ palato venit pro pter intrinsecum. ¶Et si est stomachalis: est cū nausea ꝛ vomitu: ac cōturbatione stoma chi. Dolores acuti oculorum sunt molesti. Nullū autem sinthoma inquit Gal. in quar to meamir. ita molestat laborantes sicut do lor. Mori em̄ magis vellent aliqui ꝙ̄ per to tam diem pati dolorez. Et ideo cum magna diligentia sunt sedandi dolores: ꝛ soda: quan do coniunguntur cum egritudinibus oculo rum vt dicetur infra.

¶Dolores vero mordicationez materie aut multitudinem seu ventum vaporosum in de cimotertio terap. in oculis ostendunt. Quan do in obtalmia feb. fortificatur magna pro nostica occasionum.

¶Preterea si remedia in obtalmia non con ferunt: et ipsa in oculo tardauerit. Scias ꝙ reuma descendit ad oculum: aut ꝙ materia retinetur infra tunicas: aut scabies est in pal pebra que cōtinuāt obtalmiaz. ¶Amplius scias ꝙ spēs obtalmiarū habēt periodos: et paroxismos sequētes anologiā ꝛ materiam: ex quibus fiunt in scōo de differentijs feb. et longior periodorum ꝓlongatur vsq3 ad dies septem. vt dicit Jesus. ¶Propterea scias ꝙ obtalmia est morbus cōtagiosus: ꝛ transit li benter de vno oculo ad aliu3. Jn oculis patiē te a diaria accipi bonum. septimo affoꝝ.

¶Obtalmia ꝑm gordoniū nō est negligen da: qꝛ si male curat̄ malas dimittit reliq̄as sicut rupturam cornee: maculas: et pannos tediosos.

Cura obtalmie maioris ꝛ minoris nō variatur nisi ꝑm magis et mi nus. Ultra cōem curationem apostematum alioꝝ membroru3 specificatur in quatuor re bus. Prima est in vita. Scda in materia an tecedenti. Tertia in cōiuncta. sed quarta in correctiōe accidentiū. ¶Primo em̄ specificat̄ de vita ꝙ diminuat̄ cib⁹ ꝛ pot⁹ maxime sero tinus: vitādo vaporosa: ex eis eligendo cibos pauci ꝛ laudabilis nutrimenti. Dimittendo carnes ꝛ vinum proprie in principio ꝛ in ma teria calida: ꝛ forti dolore. Et super cibum accipiat aliquid de coriādro: aut ex citonijs ad reprimendum fumos: vt non ascendant ad caput. Et stet in loco obscuro: ꝛ corā se te neat pannos virides nigros atq3 blauos: fu giat claritatem: splendorem : ꝛ fumum pul uerem atq3 ventum. coitum atq3 iram nē ia ceat super faciem sua3. immo semper teneat caput altum. ventrem laxet: somnum diligat ꝛ quietem. Nullo modo grauet oculos tactu et aspectu.

¶Secunda res cōpletur ꝑm materie diuer sitatem vt superius fuit dictum. Euacuādo diuertendo ꝛ intercipiendo materiā: ꝛ reuma ꝛ dolorem capitis sistendo cū flebothomia ꝛ euacuatione cu3 medicinis laxatiuis appro priatis: vt dictum est in capite. Et cum cliste ribus acutis et fricationibus ꝛ ligationibus dolorosis ꝑm extremitates: et cum ventosa tionibus ꝛ sectionibus seu cauterijs super spatulas et collo et emplastrationibus desic cantibus materiam reumatizantem: super caput de milio et sale et stercore columbio ca momil. auiso. et consimilibus et cauterijs punctualibus super molle capitis. Et si ne cesse est ad melius intercipiendum mate riam maxime calidam precipit Gal. in deci motertio terap. incidere venas timporales ꝛ frōtales: ꝛ eas claudere cum grano frumēti: aut thuris costi: aut aliquo corrosiuo: aut ar terias ligare queādmodū varices in duobus

locis in medio incidere: et postea incarnare: et sup frõtem et timpora cum binda ligare. Emplastrum restrictiuum factum de boloar. farina lentium de gallis psidia acatia aloe thure et similibus cum albuminibus ouorum incorporatis. Et ista totiẽs reiterare quousque habeatur intentum.

¶ Tertia reqrit ſm hebẽ Meſ. alterationẽ et digestionẽ eius qđ transmissum est: et illud cõpletur cum repercussiuis domesticis in principio: et cũ paucis resolutiuis additis repercussiuis in augmento: et cũ equalr mixtis in statu: et cũ puris resolutiuis et desiccatiuis in declinatione. ¶ Igitur in principio qñ materia est cal'a ponant ea q̃ materie acuitatem et inflammationẽ remouent et reprimunt: qualia sunt aqua roſ. et albumen oui portulaca trita: et superposita endiuia solatrum et psilij muscillago: et collirium albũ in quo est opiũ vt vult haliab. qr opium: nisi qñ dolor superat visum ebetat et confundit tertio terapẽ. Cuius forma ſm Galaf ex libro sumit Damasceni. ℞. ceruse ablute. ʒ. viij. amidi. ʒ. iiij. gummi arab. dragagãti. añ. ʒ. ij. fiat collirĩu cum aqua roſ. Et si cũ p̃dictis cũ cotone emplastretur leuiter et absque dolore oculus esset bonum. ¶ Deinde in augmento expedit lac muliebre et muscillago citoniorum et fenugreci extractis cum aqua roſ. et collirium albũ in quo est sarcocolla. Cuius forma a Rasi est assumpta. ℞. ceruse ablute. ʒ. viij. amidi. ʒ. iiij. sarcocolle nutrite cum lacte asine gũmi arab. dragaganti. añ. ʒ. ij. opij. ʒ. ß. fiat collirium cum aqua pluuiali et emplare cũ istis: et vitello oui est satis expediẽs. Et miror multum de Gordonio qui dixit q̃ oẽs sapientes conueniunt q̃ sarcocolla non competit nisi in declinatione: et tñ in ipsa est dissol'o parua absque mordicatione qđ est necessariũ in augmento et cum hoc Raſ. Alcoatis hebẽ Meſ et Azarã eam in augmento commendãt: forte credidit qr Jesus eam in puluere p̄hibuit in principio: q̃ etiam et in alijs temporibꝰ p̄hiberet. ¶ In statu vero ponatur muscillago fenugreci cum aqua mellilotí extracta. Aut collirium albũ in quo est climia ex magno antidotario galaf acceptum. ℞. ceruse ablute. ʒ. viij. amidi. ʒ. iiij. climie. ʒ. ij. gummi arabic' olibani ana. ʒ. j. opij. ʒ. ß. fiat collirium cum aqua fenugreci. ¶ Collirium citrinum et co'lirium rosatum ad eandem intentionẽ sunt confecta et emplastrare cum eisdem est vtile: aut cum mica panis: aut cum medulla pomorum coctorum cum aqua roſ. sief rosatum ponitur a Jesu in capitulo de liuiditate et sanie retro corneã. ℞. roſ. rub. recentiũ mundatarum a capitis fustis. ʒ. iij. viride eris batiture eris. añ. ʒ. ij. spicenardi. ʒ. ij. mirrhe. ʒ. iiij. gũmi ara. cathimie vste et lote añ. ʒ. xxiiij. croci. ʒ. vj. opij. ʒ. iij. summa medicinarum. 14. terantur et pistentur cum aqua pluuiali: et fiat sief. ¶ Sief citrinum descriptione Alexandri. ℞. amidi. ʒ. xxj. sief memite. ʒ. viij. sarcocolle dragaganti gummi arab. añ. ʒ. iij. croci. ʒ. ij. et ß. mirrhe. ʒ. j. opij. ʒ. ij. confice cum aqua pluuiali. ¶ In declinatione balneum et fomentatio et piria cum aqua decoctionis roſ. camomille mellilotí fenugꝰ sunt optia: et colliria de tucia: et pulueres tũc hñt locum quorum forme sunt tres. ¶ Prima est montispessulani. ℞. tucie preparate. ℥. ß. lapidis calaminaris preparati. ʒ. ij. gariofi. clauos quinque gar. cum melle. ℥. j. vini albi. ℥. ij. aque roſ. quartam. j. camphore. ʒ. j. fiat collirium. ¶ Secunda forma est collirium de domo. ℞. tucie preparate. ℥. j. aloes succotrini. ℥. ß. camphore. ʒ. j. aque roſ. lib. j. succi granatorum quartã. j. ¶ Tertia forma est puluis quem magister Arnoldus fecit p̄ papa Joãne pro rubedine et humiditate oculorũ. ℞. tucie preparate. ℥. j. antimonij preparati. ℥. ß. margarita. ʒ. ij. floris coralli rub. ʒ. j. et ß. serici crudi de flosculo vermis. ʒ. ß. fiat puluis subtilissimus: et seruetur in pixide erea: et ponatur cum stilo. ¶ Item et puluis citrinus q̃ ſm Rasim valet in fine obtalmie. Sic fit. ℞. sarcocolle nutrite. ʒ. x. sief memithe drachmas tres licij aloes ana. ʒ. ij. croci. ʒ. j. spume maris vel mirrhe. ʒ. ß. fiat puluis. ¶ Si autem materia est frigida: in principio administretur sief de spica. Cuius forma ſm hebẽ Me. ℞. sarcocolle. ʒ. v. spice. ʒ. ij. roſ. croci. añ ʒ. ij. amidi aloe gummi arabici dragaganti. ana. ʒ. j. opij. ʒ. ß. fiat sief cum aqua pluuiali. Et emplastretur oculus cum emplastro de folijs maluarum et aneto coctis cum vino.

¶ Cum autem signa maturitatis apparuerit fomentetur oculus cum aqua de coctiõis fenugreci et mellilotí: et imponatur puluis citrinus et emplastretur cum medulla panis infusa in vino et expressa: et administret meri potatio: et tunc verificatus erit totus afforismus hyppocrates. Dolores oculorũ meri potio lauachrum piria flebothomia aut pharmacia soluit. ¶ Quarta res completur corrigentibus accidentibꝰ q̃ occurrunt etc.

¶ De dolore oculorum.

In dolore oculorū administrent medicamina punctu- rarum ꝛ mordicationum narcocitatis paruꝫ habētia sedantia ẜm ꝙ exigit dispositio. De pleno ꝛ ventoso, qualia sunt ẜm Iohē Mes. albumē oui cōquassatum cum aqua papaue ris ꝛ mussilago psily cum eadē aqua extra- cta: aut cum succo pomoꝝ mandragore ac lactuce. ¶ Et quando necessitas occurret po nendum est de opio: non tamē multiplican- da sunt narcotica: q2 tardant statum ꝛ matu rationem. Et cum hoc nocent visui vt dictuꝫ est: ꝛ ad hoc laudatur collirium album cum opio. Cuius forma est superius dicta: dūta- xat ꝙ addatur de opio. ʒ. j. ꝛ istam fomenta- tionem ad hoc dictat Azaraꝫ. ℞. papaueris plantaginis. ana. partes. ij. croci memithe: aloe: gummi arab. acatie. ana. partem. j. co- quantur aqua ꝛ administrent. ¶ Istud etiā emplastrum valet ad hoc vt accipitur a. xxj. parte antidoti magni. ¶ Azarā. ℞. croci me- mithe licij aloe acatie. ana. partes equales terantur: ꝛ cum succo auricule muris ꝛ lacte mulieris puellam nutrientis fiat linimentū ¶ Nocumentum qđ prouenit ex narcoticis cum fomento decoctionis camomille, mellilo ti fenugreci remouetur. Puluis Azaram de corticibus ouoꝝ gallinarum preparatis quē appropriat Jesus ad dormitandum infirmū valet puluis tucie: ꝛ sarcocolle ꝛ zuc. quē be- ne dicit beneuentus in omni tempore obtal- mie nō placent mihi: q2 pulueres omnes in principio: ꝛ in dolore forti oculos irritant et aggrauāt: vt ipsemet Jesus confitetur.

¶ Somnus prouocatur cum narcoticis di- ctis: precipue addendo papauer ros. viol. ne nufar. sandalos cuꝫ lacte ꝛ succo iusquiami confectis: ꝛ supra proram capitis applicatis ¶ Sordities remouetur humectando palpe bras cum aqua tepida. Et aspergendo eas cum cotone subtili super stilum inuoluto.

¶ Et vniuersaliter in curatione obtalmie et egritudinum aliarum: oculorum documēta obseruent: q̄ infra in tractatu oculoꝝ dicent.

¶ De sanie retro corneam.

Et si elōgata fuerit obtalmia ꝛ sanies acciderit retro corneam: medicet cum sief de thure vtili vlceribus ꝛ saniei grosse posito a Jesu in capitulo de dubellati. ℞. ceruse. ʒ. viij. opij sarcocolle nutrite. ana. ʒ. ß. draganti gūmi ara. ana. ʒ. iiij. thuris. ʒ. j. Et ẜm Iohē. Mesue armoniaci croci. aā. ʒ. j. fiat sief cum aqua pluuiali aut cuꝫ muscillagine fenugreci. ¶ Et si cum istis nō resoluit curet cū dyaforeticis ꝛ cōsumptiuis: ad q̄ summe conferunt infusiones ꝛ stuffe ꝛ colliria data in declinatione: ꝛ in frigida obtalmia: ꝛ collirū ꝛ mirrha in. 14. terap. multum cōmenda- tur: ꝛ omnia que cōferunt in curatione aque sicut oppopona. euforbium: ꝛ similia: ꝛ balsa mus in hoc est mirabilis. Et si non pōt resol ui de consilio Jesus ꝛ Alcolati est ꝙ scindat locus cum spatumine paruo sup corneaꝫ in- ter pupillam ꝛ album: ꝛ extrahatur virus. Et Hal. dicit. 14. terap. ꝙ in tempore suo qui dam medicus oculorum curabat saniem re- tro corneaꝫ tali modo. Faciebat sedere egrū in sede ꝛ tenebat caput ipsi⁹ ex duabus par- tibus: ꝛ mouebat eum motione vehementi quousqꝫ videbat illud virus descendere in- ferius.

¶ De bothoribus ꝛ vesicis.

Precipitur ꝙ resoluant ꝛ ma turentur cum eis- dem: ꝛ si non possunt resolui: nec per incisio- nem extrahi ad decerandum oculū: vt dicet inferius de eminentia accidenti in vlceribus oculorum ligentur cum filo: post autem eru ptionem cura vlcerum regantur. ¶ De ma- cula ꝛ vestigio que sequuntur ista infra deo dante dicetur in sexto de apostemate etiā la chrymalium in de vlceribus dicetur.

¶ De apostematibus aurium.

Apostemata aurium calida ꝛ frigida saniosa ꝛ non saniosa: quedam fiunt in profundo au ris quedam in superficie: quedam in radice auris: ꝛ habent causas ꝛ signa: sicut ꝛ alia a- postemata: prout in communibus superius fuit dictum.

Judicia tñ habent ꝓpria: videlꝫ ꝙ ad ea sequunt dolores ma iores q̄ in alijs: maxime ad calida existētia i ꝓfundis ꝓꝑ vsus poꝝ auditiuū. ¶ Dolores au riū fortes sunt ꝑiculosi ad quos sepissime se quit feb. ꝛ alienatio ꝛ sincopis: ꝛ etiaꝫ mors. Et magis ꝑiclitant de dolore adolescentes q̄ senes. Unde iuuenes in septē diebus pe- reūt: ꝛ vix suppurationē expectare ꝓñt. Se- nes aūt vltra trāseūt: ꝛ eoꝝ apāta suppuran tur. Et hoc est ꝓpter diuersitatē sensibilita- tis ipsoꝝ in tertio pronosticoꝝ.

Cura taliū apostematū quātū est de dispositione nō variatur a cura oīm alioꝝ apostematū. Quātū aūt ad locuꝫ ꝛ sinthoma dolorosum diuersificat: q2 lꝫ apā ta in ꝓfundo: ꝛ supficie auriū in principio cu rent cū aliqb⁹ domesticis repercussiuis aurib⁹ appropriatis alterātibus ꝛ refrenātib⁹ ma-

teriã. Illa aũt que sunt in radicibus auriuz ⁊ emũctorijs cerebri: q̃ Gal. appellat parotidas nullo modo repcutiunt neq3 refrenãtur imo toto posse extrahunt: vt dicet infra qñ de apostematibus sub assellarũ ⁊ inguinũ tractabitur. Nõ obstante q̃ de hoc recitauerit Henricus. Dolor etiã: q2 aliquotiens supat suam causam p2euaricat ordinẽ curationis ⁊ inducit necessitatẽ narcoticorum. ¶ In cura ergo istorum apostematum pfundi videlz ⁊ superficiei aurium specificant quatuor res. Prima est in vita. secunda in materia antecedenti. tertia in coniuncta. quarta in accidẽtibus. ¶ Primũ ⁊ secunduz cõplentur per capitula cõia ẽm q̃ fuerunt completa ⁊ appropriata specificata in capite ⁊ in obtalmia.

¶ Tertium cõplet ẽm diuersitatem materie: q2 in apostemate de calida materia ĩ principio alterantia frigida domestica: q̃lia sunt ẽm Gal. in tertio meamir. oleum ros. bullitum cum aceto vsq3 ad consumptionem aceti ⁊ trociscis de glaucio. i. memitha: in quo sit. 12. pars gũmi ara. confecti cum aqua pluuiali dissoluti in vino. Haliab. ꝓo cõcedit collirĩa alba cũ lacte dissoluta. Aui. ꝓo laudat lac muliebre vice post vicẽ vsq3 in tertiũ diez Deinde post principiũ cõcedit muscillaginẽ se. lini ⁊ fenugreci: ⁊ aquaz volubilis: de qua dicit q̃ cõfert in hora. ¶ In statu ꝓceduntur vaporationes mixtaꝝ virtutũ velut decoctio ros. camomil. mellilotí administrata cũ embroto: ⁊ cũ inũctione oculoꝝ declinãtium ad aliquã claritatẽ: vt est oleum amigdalarum Et post ista Gal. ĩ tertio meamir. laudat basilicon dissolutũ cũ oleo ros. si adhuc est caliditas: ⁊ cũ oleo nardino: si fuerit remissa. Et Aui. ĩ isto casu qñ caliditas fuerit remissa iubet distillare vice post vicẽ cũ stilo cum̃ cotone inoluto adipẽ vulpis tepidã: aut lacerti: aut anatis: ⁊ butyrũ: seu medullã cruris vituli: de qua dicit Hebe. Mes. q̃ est expta. ¶ Si aũt nõ esset apostema calidum iubet administrare medicamen cõpositum cum adipe caprino melle rob ysopo humido: ⁊ oleo laurino: de lilio: ⁊ de nardo rutha: ⁊ oleũ de balsamo: etiã si tũc fieret suffumigatio cũ decoctione ysopi sansuci betonice feniculi ⁊ ruthe nõ esset malum. ¶ Et si apostemata cõuertũtur ad saniẽ medicamẽ laudat istud ab Hebẽ. Mes. ℞. farinã fabarũ: farinaz ordei: camomillã mellilotũ viol. altee decoquãtur ĩ cũ aqua ⁊ rob ⁊ oleo camomille ⁊ fiat emplastrũ ⁊ vtere. ¶ Si aũt apostema fuerit extra aurem: q2 est pauci timoris ẽm Aui. efficit emplastrũ dictũ. ¶ In bothor aũt qui fit in aure sufficit decoctio ficuũ cuz tritico. Sanies cum vino ⁊ melle: ⁊ reliqua cura vlcerum aurium curetur. ¶ Quarta aũt intentio cõplet ẽm accidentia: dolor eñ q̃d est proprium sinthomata istoꝝ apostematũ sedat ẽm materiam de qua fit. Si fit cã calida. laudat. G. in tertio meamir trocis. factos. de opio: ⁊ castoreo ⁊ vino cocto dissolutis cum eodem vino tepefacto: ⁊ suauiter cum lana molli ĩ aurem infundatur. Postq̃ autem bene fomentaueris dimittes parum quiescere: ⁊ ab extra lana in ipso orificio: ⁊ in tota aure calida apponatur. Et si eguerint iterũ fomentare rursus fomentet cauens quãtuz est possibile ne ipsum porũ tangas nec molestes. Aui. autẽ ad hunc dolorem laudat oleum ro. vel viol. tepidum. Aut albumine oui cum camphora verum oleum viol. dicit esse magis sedatiuũ q̃ rosatum: ꝓpter mollificationem que est ĩ ipso ⁊ lac mulieris cũ aqua solatri: ⁊ oleo ro. aut amigdalarũ: in quo vermes terrestres: aut q̃ reperiuntur sub vrceis aut lapidibus cum multis pedibus rotundi: vt media faba sint bulliti: ⁊ oleum de se. cucurbite, ⁊ oleũ nenufarinum: papauerinum ⁊ salicium iniecta tepida. ⁊ exterius cum lana applicata. Et Auenzoar gloriosus iubet apponi oleuz de vitellis ouorum. Qm̃ vt dicit incontinenti remouet dolorem ⁊ ꝓperat exitum saniei Si vero a spiritu ventoso aut ab humore nõ habente exitum fuerint permixte que dicta sunt cum aliquo aperientium farmacorum velut ẽm Gal. vbi supra est nitrum q̃d affronitrum vocatur: ⁊ vterq3 elleborus: ⁊ vtraq3 aristologia: ⁊ rutha centaurea radix cucumeris siluestris radix brionie ⁊ iarri siue draguntee. Et costus cinamomũ ⁊ cubebe.

¶ Propterea vt dicit scripsit multa exempla farmacorum: vt non habeat eorum inopiã: q2 non omnia in oĩbus regionibus reperiũtur: sed certa in certis.

¶ Aui. autem laudat calefactoria cum ventosa plena aq̃ calida ⁊ milio ⁊ sale ⁊ pãnis ca lefactis. ⁊ Hebẽ. Mes. euaporationem embroti factam cuz decoctione camomille: mellilotí: aneti: fenugreci caulium rubi sansuci herbe venti vel paritarie.

¶ Et oportz vt dicit Aui. vt postponat vsus narcoticorum vsquequo timeat sincopis. Et ꝓprie cũ fuerint humores frigidi. Istud eñ nocet eis valde. Qd̃ si accidit nocumentũ ex vsu narcoticoruz administra castoreum post illud solum.

¶ Glandule ꝛ scrophule que in istis locis sepissime generātur vt supius fuit dictum curant. ¶ Apostemata emūctorij cerebri i sub aure cū cordis emūctorijs dicent. Caue tñ in incisione de venis ꝛ arterijs que ibi sunt magne ꝛ grosse: ex quorū incisione multa sunt pericula: ꝛ de reuersiuo neruo qui est ibi: q2 p eius incisionē perdit vox. ¶ De alijs aūt passionibus que veniunt in facie inferius dicetur. ¶ Nam lꝫ polipus nariū ꝛ noli me tāgere alcola in principio sint apostemata seu pustule: q2 cito efficiunt vlcera cū ipsis reponentur. ¶ Apostemata oris vt squinātia tractantur de quibus satis dicetur.

¶ De apostematibus colli ꝛ dorsi. Cap. iij.

Apostemata colli sunt duplicia. qdaꝫ sunt in mēbris extrinsecis cōtinentibus: quedam in intrinsecis ɔtentis. Prima assumunt nomē generis ꝛ vocant simplr apostemata. Botia glandule: aut pustule que in alia curātur cōia. ¶ Secunda vo nomen habent proprium: quia squinantia vocātur: ꝛ pprium habent modum curandi.

De squinantia primo notifico.

Est ergo squinantia apostema gutturis ꝛ partiū ei9: viā aeris ꝛ cibi impediens. Cui9 species fm loca distincta quatuor assignat Aui. sequēdo sententiaꝫ Gal. in quarto lib. interioꝝ. Una est qñ apostema est in lacertis extrinsecis. Ita q sit apostema solum apparens extra in mēbris continentibus. ¶ Scda species est quādo est in lacertis extrinsecis versus spondilia. Ita q apostema solum apparet intus versus fauces ꝛ amigdala quādo comprimitur lingua. ¶ Tertia species est qñ est in lacertis intrinsecis ipsius meri: ꝛ tunc non apparet sensui: sed manifestat rationi per maiorē offensionem trāsglutionis q anhelationis. ¶ Quarta spēs est qñ est in lacertis intrinsecis ipsius cāne seu epigloti: ꝛ tunc etiā nō apparet sensui: sed ratiōi: q2 magis offendit anhelationem q transglutionem. ¶ Unā aliā speciem assignat Gal. in quarto interiorꝫ q vocatur strumosa: que fit pter dislocationē primi aut secundi spondilis colli: de qua in dislocationibus inferius fiet sermo.

Cause squinantie sunt sicut ꝛ alioꝝ apostematū vniuersales ꝛ particulares: fiunt eñ vt plurimuꝫ per viam deriuationis: ꝛ habent materias calidas ꝛ frigidas: vt in sermone cōi apatuꝫ fuit dictum.

Signa ꝛ iudicia. Quantum ad cās sunt vt alioꝝ apostematum. Quantum ad locum aūt fm Gale. vbi supra omnes species quandam difficultatē operātur scdm transglutionem et respirationem ꝛ coguntur stare recti: ꝛ linguam extrahere: ꝛ potius sepissime ascendit ad nares. Auicē. addit oculorum egressioneꝫ ꝛ lingue difficultatem sunt nares locutionem. ¶ Signa mala ꝛ timorosa in squinantia sunt disnia fortis ꝛ ortomonica transglutiendi magna difficultas: colli cōtractio emissio lingue ꝛ spume ad modū fatigati equi. Color malus in lingua labijs ꝛ oculis: ac etiā extremitatū frigiditas sudor frigidus et cordis defectus. ¶ Signa vo bona sunt quies somnus trāquillus alleuiatio doloris ꝛ anhelitus ꝛ trāsglutionis: et maloꝝ signorꝫ priuatio. ¶ Squinantia est egritudo breuis ꝛ periculosa: ꝛ fm hyp. tertio pnosticoꝝ. illa est pessima ꝛ citius mortifera que intus in gutture: nec extra apparet. Et que est cum dolore acutissimo in spiritū ortomico: hec aūt species in primo die: aut scdo: aut tertio: aut quarto suffocat.

¶ Altera huius species mala est quando apparet intus in gutture ꝛ non extra. Et ipsa est plus mortifera q prima. ¶ Tertia q apparet intus ꝛ extra prioribus diuturnior est. ¶ Quarta aūt species que omnino extra pminet tutior est alijs. Squinantia que nō transmutatur neq patiens putredinem expuit ꝛ dolor requiem inuenit ꝛ subito euanescit: mortem vel laboris iterationem promittit. ¶ Item quinto afforismoꝝ. quibuscunq squinantia ad pulmonē cōuertitur in septeꝫ diebus moriunt. Si vo hos effugerint empici fiūt. ¶ Propterea in sexto affoꝝ. In squinātia bonū est apostema foras exire: ꝛ membra interiora dimittere. ¶ Amplius fm Aui. omne apostema pfocatiuū aut resoluitur: aut pmutat: aut collectionē facit: aut interficit. ¶ Signa resolutionis sunt signa bona iā dicta. ¶ Signa permutationis sunt subita detumefactio cum nocumento alterius particule. ¶ Signa collectionis sunt lenitas et prolongatio vltra quartam diem.

¶ Signa mortis sunt signa pernitiosa iam dicta.

¶ Amplius squinantia cretica est suspecta. Nam fm Aui. crisis cum apostematibus pfocatiuis proculdubio est pernitiosa.

Cura squinantie conuenit cum cura apostematuꝫ cōmuniū in dieta ꝛ subtractōe materie ꝛ in applicatiōe repcus

fluor in principio: et resoluentium et maturā tium in fine: et mixtorum in medio. Differt tñ in his qꝛ repercussiua non administrantur ab extra: sed ab intra. Cum hoc etiam euacuationes et deriuationes fieri debent sine qua cunqꝫ dilatione.

¶ Specificatur ergo curatio talium apatuz in quatuor. primo in vita: scđo in materia antecedenti. tertio in cōiuncta: quarto in accidentibus.

¶ Primū cōplet: qꝛ vltra dietā cōem dictam supius fm Heb. Mes. vult. Sint cōtēti in pn̄cipio cū hydromelle et aqua zuc. deinde pcedātad aquā lenuū excorticatarum et ordei. Extinguunt eñ sitim acuitatē et inflāmationē: deide ad ius cicerum cū aqua ordei: deide gradatim ad sorbitiōes ex farina fabarum: et ex amido: et ex colatura furfuris cū melle.

¶ Post hec veniant ad vitella ouorum et similia: et nullo modo repleant se: et venter eorum semper sit laxus. Somnus eorum sit mē suratus: nam in multitudine somni timetur subita suffocatio: quare oportet qꝫ paruz dormiant: et sepe excitentur.

¶ Scđm cōpletur per euacuationes et diuersiones cum flebothomijs et medicinis laxatiuis fm materiam peccantem: et cum clisteribus acutis et fortibus fricationibus factis festinanter: quia egritudo propter mēbri operationem non dat inducias.

¶ Fiant ergo primo fricationes et ligatiōes extremitatum et statim clistere. Et post incōtinēti fiat flebothomia de saphenis: deinuz post si virtus tolerat de brachijs: et post eadē die de venis sub lingua. Et si esset possibile transglutire in crastinum detur sibi in materia cal'a diaprunus: aut diacatholicon acuatus cum electuario de succo ros. Et in frigida detur yerapigra: aut pill'e chochie: aut de agarico: et intercipiatur reuma cum milio et sale torrefactis: et super caput applicatis: aut cuz stercore columbino. Et detur ad lambendū diapapauer: aut pillule storacine teneantur sub lingua.

¶ Tertiā rem cōplent fm Gal. in sexto meamir. repcussiua in principio ab intra: et lenientia ab extra vt materia nō incineretur infra guttur: et resolutiua in fine: et mixta vt dictuz est in medio: sed non queecūqꝫ qꝛ nō vitriolū: vt ipse dicit. nam nociuū esset si descenderet ad inferiora. Sed certa et appropriata ad naturam pticule velut in principio pcedit dianucū in quo sūtus ros. balaustiarū mirtillorū et lētisci rubi gallarū sumach memite: et consimiliū stipticorum sit sigillata. In augmēto diamorcō in quo sūtus mirrhe et croci et psilium sigilletur. In fine vero dyaron in quo virtus ficuū siccarū pinguiū calamenti origani seu pulegij. ysopi saturegie: et vltra si necesse fuerit sulfuris et nitri sit sigillata: et ppie talia velut stercus hyrundinis canum et luporum et puerorum qui nutriti sint cum lupinis: et vt sūt capita alleciū piscium salitorum et herba dicta morsus dyaboli et consimilium. ¶ Dyamorō sic fit fm Gal. vbi supra. ℞. succi mororum vtrorūqꝫ partes. v. mellis partem. j. coquantur vsqꝫ ad mellis spissitudinem. ¶ Dyanucuz fit eodem modo. ℞. succi corticum nucū partes. v. mellis partem. j. coquantur vsqꝫ ad mell'spissitudinez. Et iste sunt eorum cōpositiones simplices q̄ conferunt mulieribus et infantibus et debilibus. Ego eñ inqt Gal. rōne deduct' inueni melius dyanucum incipientibus flegmonibus constructum simul cū aliquorum stipticorum dictorum augentibus ipsis cum croco et mirrha. In statu vero cum duafortatibus dictis. ¶ Dyarundinis sic fit. ℞. cineris hyrundinum. ʒ. iiij. croci nardi. mirrhe añ. ʒ. j. cōfice cū melle et fiat cōdictum. Ista autem sunt q̄ Gal. appropriat ab intra gargarizando lābēdo vngendo atqꝫ exsufflando. ¶ Ab extra in principio pcipit Aui. inuoluere collū leniter cum lana succida infusa in oleo oliue aut camomille. Deide in postremo iubet cū istis addere attractiua: sicut baurach sulfur vstum et sinapim atqꝫ castoreū: et oē qđ rubefacit et vesicat. Et ista habent locū si apa incedit via relationis. ¶ Qñ aūt tendit ad maturationem pcipit Hebē Mes. istud emplm ℞. farine ordei seminis lini ana. ℥ j. carnium dactilorum ficuum siccarum pinguium. añ. ℥. j. ß. nuscē panis quartam. ß. coquantur ola in robis et pistentur: et fiat emplastrum. Et si impinguaretur cum modico de butyro esset melius. ¶ Rogerius recipit radicis ebulorū senationuz vel cardonis benedicti absinthij ana. M. j. farine ordei: seminis lini. añ. quartam. ß. mellis. ℥. ij. axungie porci quartam. j. coquantur et pistando emplastrum. ¶ Lanfrancus. ℞. nidum hyrundinis: et fac illuz in aqua bullire diu: postea cum cribro cola. et in colatura coquantur radices lilij et maluauisci et brionie: et folia maluarum violarum paritarie: pistentur fortiter et incorporentur cū eis fermenti bene acris farine seminis lini. ana quod sufficit bulliantur: et in fine addantur olei veteris. axungie porci sine sale medicum: et fiat emplastrum. hoc enim emplastrū

miraculose dissoluit ⁊ matur at omnem sqni
nantiam. ¶ Et cum istis fiat semper garga-
rismus maturatiuus cum aqua ⁊ vino cocto
⁊ melle decoctis radicibus altee ficuum semi-
nis lini ⁊ fenugreci ⁊ similium. ¶ Matura-
to apāte p̄cipiūt ipsum rumpere si est appa
rens cum sagitella ⁊ mundificare cū mundi
ficatiuo de apio vel cum aliquo cōtum extu
rarum. Si aūt esset intus non apparens: rū
patur cū vnguibus: vel fricando cū aliquo
si est possibile. Aut cum gargarismis matu-
ratiuis ⁊ aperitiuis: vt est decoctio ficuū da-
ctilorꝫ fenugreci addēdo fermentum. Et for-
tius s̄m Aui. baurach nitrum mirrha piper
stercus hyrūdinum ⁊ lupi. semen sinapis et
harmel. ⁊ s̄m Rogerium sumatur frustum
carnium bouinarum semicoctarum: ⁊ ligēt
cum firmo filo ⁊ longo: ⁊ facias ꝙ transglu-
tiat: ⁊ dū erit in transglutiendo extrahatur
subito cum filo cum violētia: ⁊ ita rūpat apā.
Illud idem potest fieri cum spongia.

¶ Aperto apāte mundificetur cum garga-
rismis mundificantibus de vino ⁊ melle et
similibus. ¶ In materia aūt frigida in prin
cipio fiat gargarisma cum oximelle: deinde
ascendat ad cinamomum spicā ⁊ piretrum ⁊
assam fetidam. Et ponantur ab extra olea ⁊
emplastra conuenientia. ¶ Si aūt indurare
tur mollificetur cum dyaquilone mundifica
to cum axūgia gallinacea aut consimili: aut
cum aliquo de mūdificatiuis in capl'o de scli
ro ī dictis superius ⁊ inferius dicendis.

¶ Quarta res completur s̄m accidentia: vt
si dolor adest fortis fiat gargarismus cuꝫ la
cte tepido: q2 illud est laudatum apud oēs.
Et idem valet sirupus violaceus: ⁊ papaue-
rinus ⁊ penidie ⁊ muscillago: se. lini psilij: et
semina citoniorꝫ dissoluta cum aliqua aqua
stiptica: vt esset rob. plantagi. solatri. Et ha
liabas summe ad hoc commendat cassiam fi
stulam cum aqua liquiricie dissolutaꝫ. ¶ Si
autem adesset tanta strictura ꝙ non posset
transglutire ponantur ventose circuncirca
collum: vt canalis amplietur. Et quandoꝗ
dicit Auicen. intromittatur canula facta de
auro: aut de argento: ac similibus adiuuan-
do ad inspirationem. Et aliquando confert
in dilatione deglutionis ⁊ anhelitus cōpres
sio spatularum cum fortitudine. ¶ Cū q3 sq̄-
nantes vehementiores fiunt: ⁊ non volēt me
dicine: ⁊ creditur ꝙ perditio futura sit: dicit
Auicē. ꝙ illud per quod speratur euasio est
apertio cāne vel epig'oti: supple inter duos
anulos: taliter ꝙ possit anhelare dimittēdo
per tres dies ⁊ non vltra: ⁊ ex causa que di-
cetur infra donec trāsiuerit egritudinis ma
licia: ⁊ postea suatur ⁊ incarnetur. Quod pro
bat Albuc. ancille testimonio: que cum cul-
tello partem canalis pulmonis inciderat. Et
Auenzoar dictam operationem in capra pro-
bauit.

¶ De botio.

Botium est apostema siue extu
ra: aut excrescentia ī col
lo ex materia humorali in materiam malaꝫ
conuersa. Cuius cause ⁊ signa sunt vt aliorꝫ
apostematum exituralium dicta. Iudicia ta
men aliqua habent propria. Botium natura
le s̄m Albucrasim non recipit curaꝫ. Botiuꝫ
quod est intrinsecum neruus ⁊ arteris cum
securitate omnino operatur. Botiū magnuꝫ
quod occupat ambas partes est dimitten-
dum. Quocunꝗ modo botium extirpare cor
rosione ⁊ incisione in collo s̄m Arnoldum est
verendum. Botium egritudo regionalis: et
hereditaria apud multos reputatur.

Cura botij colli non diuersificatur a
cura communi aliorum botiorū
⁊ glandularum dicta superius: nisi in hoc qđ
si non possunt curari cum resolutiuis: aut cū
maturatiuis dictis in loco allegato: neꝗ cuꝫ
desiccatiuis ⁊ consumptiuis appropriatis ista
tim dicendis fiant s̄m Rogerium cum ferro
calido duo setones: vnus s̄m longum: alter
s̄m transuersum ⁊ quotidie mane ⁊ sero ex-
trahantur ad exteriora donec penitus caro
seu materia sit consumpta. Si quid tamen
relictum fuerit cum puluere affodillorum vl'
consimili deuastetur: ⁊ postea vt cetera vul-
nera curetur. ¶ Si autem est liberum: ⁊ nō
cum venis ⁊ arterijs intricatum scindat cu-
tis ⁊ discarnetur: ⁊ ipsum cum suo folliculo to
taliter vt supra dictum est: extrahatur ⁊ cu-
retur. Aut si videtur sibi expediens: vt dictū
est de scrophulis caute cum corrosiuis extir
petur.

¶ Desiccantia appropriata ⁊ experta p mas-
gistros sunt hec. Primo ab intra ordinat Ro-
gerius electuarium tale. ℞. radicis viticelle:
radicis cucurbite aggrestis ciclamis: polipo
dij brusci: sparagi: aristologie rotūde: radic'
cucumeris aggrestis: radic' iarri: radicis tas
si barbassi: spongiam marinam ⁊ palleā ma
rinam. aā. partem. i. adusta spongia ⁊ pallea
reliqua puluerizentur ⁊ conficiantur ad mo-
dum electuarij: supple cum melle de quo p̄-
cipit aliquantulum ponere sub lingua cum

E

vadit dormitum: et de mane administret vn⁹ gobelletus potionis facte cum vino decoctio nis radicis maliterre: radicis tassi barbassi: polipodij: betonice brance vrsine: et ita iubet continuare per decē: aut vndecim dies. Cū predictis etiā iubet lac porce primos fetus lactātis apponere empericum est: quare nō multum curo. Neqȝ etiam de predicto auxi lio nisi inq̄tum diureticum est: et purgatio p vrinaȝ in talibus fuit superius in de glandu lis cōmendata. ¶ Empl'a ad dissoluendū ipe cum suis magistris docet facere de radice la pacij raphani cucu. aggrestis: saxifragie co ctis: et cum axungia aliqua mixtis. Superi⁹ tñ in cap'lo scrophularū plura sunt imposita emplastra ad resoluendum et maturandum quare illuc requirant. ¶ Lanfranc⁹ ad hoc dictat aliam potionem cum vino decoctiōis parue plante nucis cum suis radicibus et pi peris. ¶ Magister Dinus facit puluerē de spongia combusta ossis sepie salis gemme et communis radic' celidonie ciperi succi cicla minis ȝinȝi. piretri bedegarum nucis cipssi pallee marine. Ego tñ addo scrophularie ra dicem et philipendule: et vtatur vt supra. Ta les autem medicine multas habent promis siones. operationes vero paucas:

¶ De apostematibus dorsi.

Quia in anathomia colli fuit posita anathomia dorsi, p tanto expe diendo dicim⁹ q̄ apā dorsi in causis et signis et cura satis conueniunt cum cōibus nisi in hoc q̄ ista magis sunt periculosa, ppter pro pinquitatem nuche que vicaria est cerebri: vt in anathomia fuit dictum: vnde in .12. de vtil'. particularū sinthomata nuche similia sunt sinthomatibus cerebri. Et ex hoc non debemus ea repercutere: ita fortiter sicut et alia. Sufficit enim a principio ponere alterā tia et refrenantia domestica: quale est oleum rosatum. Cum hoc etiam qñ saniantur non expectetur ad aperiendum perfecta matu ratio: et in aperiendo fm profundum sequat et caueatur neruorum origo: nam eorum pū ctura et incisio est periculosa. Gibbositas est proprie dorsi passio: verum q̄ pprie non est apostema: licet possit ab apostemate causa ri. Sed dislocatio dicetur infra.

¶ De apostematibus homoplatis et brachiorum. ¶ Capitulum quartum.

Apostemata homoplatis et brachiorum nō varian tur a cura cōmuni: nisi q̄ circa iuncturas anticipatur apertio ne tamen sui mora corrodat et dissipet nerruos et ligamenta: et per consequens profundetur iunctura et efficiat fistulam precipue circa cu bitum in quo maior est ligamentorū et ossiū infiltratio. Et caueatur apertio circa summi tatem: sed circa latera. nam motus et ossis de nudatio impediunt consolidationem.

¶ De apostemate post flebothomiam

Ceterum contingit brachia apā ri aliquotiens post fle bothomiā: vbi qd̄ ꝯsulit Aui. in principio est bonum vȝ q̄ ex altero brachio minuat fm q̄ tolerauerit: et super ipsum emplm de ceru sa et in circuitu de infrigidātibus fiat epithi ma. Ego aūt emplaui cū bolo ar. et albumini bus ouorum. Illud aūt q̄ dicit Iamerius de fomētatione mollificāte et resoluēte: et stupa et ligatura competit in processu rc.

Emborisma est apostema le ue ex sanguine et ventositate repletum fm Aui. quarto sui ca nonis: capitulo de fluxu sanguinis. Uñ Gal. in de tumoribus preter naturā. Arteria vero destructa emborisma hec passio vocat. fit au tem diuisa ea cum iam in cicatricem accidit preiacēs eis cutis: quia vt dicit Auicen. plu rimum fit in curuaturis collo et inguinibus p se a causa intrinseca: aut ex flebothomia. Et q̄ illa magis fit in brachio ideo ponitur in capitulo brachiorum.

¶ Cognoscitur autē huiusmodi passio per viros p̄fatos q̄ pulsat vt arteria: et premen do retrocedit. et reuertit vt rupturs.

¶ Cura ipsius fit dupliciter: vno modo cum compressione facta cum emplastro stipti co: et ligatura ad modum rupture. Alio mo do q̄ ab vtraqȝ parte arteria discooperiatur et ligetur cū filo: et illud quod erit inter duas ligaturas incidatur. Et post vt cōia vulnera curetur. Aliuȝ modū assignat Albuc. cū dua bus acubus ligando: de quo infra in eminē tia vmbilici dicetur:

Solet circa manus aliquotiens ac cidere inflatio carnosa et fleg matica q̄ a multis chyragra dr̄. Cui⁹ cāe et si gna i apostematib⁹ phlegmaticis superius sunt dicta: verūtamen que est naturalis anti qua et confirmata non recipit curationem.

¶ Cura vero curabilis non differt a cura cōi apatum phlegmaticoꝝ: nisi q꜄ ꝓpria aliqua hn̄t auxilia ⁊ cauterizationē q̄ indiget ꝼm incessum ossium rachete cū cultellari vt morb⁹ non redeat. Auxilia ꝓpria sunt hec. Primo magister me⁹ montispessulani faciebat hoc. Recipit caulium rubeoꝝ. M. v. ebuloꝝ tribuloꝝ marinoꝝ an̄. M. ij. coquant̄ cū lixiuio cinerum clauellatoꝝ ⁊ aliquātulo aceto ⁊ sale terantur: ⁊ fiat emplm̄. ¶ Consequenter ꝼm magistrum meum Ptolosanum fiat cirotheca siue bursa de bono corio ⁊ impleatur de bono lixiuio cinerum ficarioꝝ ⁊ sarmentoꝝ atqꝫ filicum cum modico sale ⁊ aceto: et in ea manus ponat̄ ⁊ taliter claudatur: ⁊ liget̄ q꜄ nihil exeat: ⁊ ipam sepe cum aqua calida in altero vase calefaciat: ⁊ hoc tm̄ continuetur quousqꝫ manus sit deinflata. ¶ Nonnulli vero primo eam balneant cum aqua decoctionis sanāti: vel alicuius rei subtiliantis: post ea cum pice ⁊ cera applicatis violēter attrahendo mollificant manum. ¶ Consequēter eam suffumigant ⁊ stuffant cū fumo eleuato ab aceto iniecto sup marchasitam: aut lapidem mollarem ignitos. Ultimo emplastrantur cū galbano ⁊ armoniaco ⁊ psil'ibus. Modi tm̄ primi mihi sunt magis experti: nihilominus in tali casu magis assuesco spōgias infusas in lixiuio forti calido in quo sit alumen ⁊ sulfur: ⁊ sal ligando stricte: vt in apātibus fuit dictum phlegmaticis: q̄s in aliquo alio. Et dicet̄ in de elephantia magis cōplete. In oibus tamen dispōnibus materia ad alteram manum cum fricationibus: ⁊ pōdere deriuetur. Et in fine cum cauterijs dictis qui vult procedere.

¶ De apatibus digitorum fistulosorum.

Nascuntur circa iūcturas digitoꝝ qn̄qꝫ apata phlegmatica dura cū colore fusco: in quorū circuitu vene eleuant̄ vlcerantia ⁊ corrodentia ossa ⁊ ligamēta: vt dicit Guil'. de sali. currēs ⁊ pmutās se aliqn̄ de mēbro ad membrū velut sephyros dictus ab. Auic. ferinos. ¶ Cuius cāe ⁊ iudicia ⁊ cura sunt sicut scrophularū squāmosarū: vngēdo a prin° cum oleo de spica ⁊ de lilio: ⁊ cū dyaqlone desup. Et si ɔtingat eā vlcerare: mūdificet̄ cū vnguēto aploꝝ: ⁊ puluere affodilloꝝ. Et si est necesse cū arsenico: sicut in scrophulis fuit dictū. Si aūt os fuerit corruptū cauterizet̄: ⁊ remoueat̄ corruptū. Nā cauteriū oēm corruptionem remouet vt dicetur: post autem curatione aliorum vlcerum curetur.

Panaritium est apa calidū exitura le: circa vnguium radices gn̄atum. Cuius cause ⁊ signa per capitula calidoꝝ apatum superius dicta habentur. Iudicia tn̄ aliqua habet ꝓpria. Qꝛ ꝼm Aui. est difficilis ⁊ vehementis doloris: ita q꜄ aliquando facit feb. alienationem ⁊ sincopim: ⁊ per consequens interficit. Et quandoqꝫ vlceratur ⁊ perducit ad corrosionem ⁊ corruptionem carnis ⁊ ossis: et per consequens ad totius digiti estiomenationē ⁊ perditionem: ⁊ emittit saniem subtilem et fetidam vt plurimum.

Cura ipsius non variatur a cura cōi nisi in maiori infrigidatione et refrenatione circa principium: ⁊ maiori sedatione doloris. ¶ Facta igitur flebothomia euacuatione ⁊ diuersione ⁊ dietatione calidoꝝ materierū infrigidetur in principio cū aceto puro: aut cū se. psilij muscillaginato: aut cū gallis ⁊ corticibus granatorū mixto. ¶ Unde haliab. dicit q꜄ sapiens Hyppo. in quarto epidimiarū cū galla viridi ⁊ aceto dolorē curabat. Camphora etiam ab Auicen. in hoc multum laudatur. In augmento ⁊ statu acetum cum farina ordei: aut cum furfure ꝑapponatur. Et in fine competit oleum cum thure et nigella ad resoluendum.

¶ Si vero collectionē facit: iuuetur ad maturandum cum muscillagine psilij cū aqua adipe mixta: aut cum isto emplastro. Et est Guill'. ℞. vitella tria aut quatuor ouorū coctorum farine fenugreci ⁊ seminis lini muscillaginis maluauisci ana. ℥. j. butyri recentis quartam. ℔. incorporentur omnia et fiat emplastrum. ¶ Et cum est maturatum perforetur perforatione subtili ⁊ parua et euacuetur quod in ipso est: ⁊ mundificetur cum melle et farina lentium et lupinorū: ⁊ aloe est de melioribus rebus ad incarnandum.

Si vero vnguis carnem pungeret abscindatur. ¶ Si vero vlceraretur cum trociscis affodillorum: aut calidicon seu arsenico desiccetur. In casu vero in quo est corruptum os discooperiatur: ⁊ os cū ferro calido cauterizetur. Cauterium enim in hoc est iuuatiuum valde: vt dicit Albucrasis.

¶ Si etiam estiomenatur scarificetur: ⁊ cura illius procuretur. ¶ Et si ambularet corruptio ad digitum: ita q꜄ de ipso timeatur incidatur ⁊ cauterizetur. ¶ In omni aūt dispositione ad intercipiendū materiā circūcirca digitū ⁊ manum cum oleo ro. aut vnguento

de bolo armeno inungatur. ¶ Dolorem autem mitigat. Auic. cum opio. & si mucillago psilij cum eo misceretur: res esset perfecta. Guil'. tñ ad hoc facit aliud vnguẽtũ i quo ha kab. ꝯsentit. ℞. olei ros. ℥. j. apij iusq̃ami añ. ℥. j. se. apij. ℥. ß. aceti. ʒ. ij. pistãdo fiat vnguẽtũ ¶ Omnia autem auxilia cum suaui panno & indolorose apponantur: quia hoc accidens superat causam suam.

¶ De apostematibus pectoris. Ca. v.

Circa regionem pectoris vel thoracis q̃ ab extra multi modi apostematum generantur: vtputa bubones sub assellis & apostemata mamillarum: & ipsarum costarum: de quibus ꝑ ordinem est dicenduz: & primo de bubonib⁹. ¶ Unde sciendũ est ꝙ bubo sumitur tripliciter proprie pro solo apostemate latitãte ad modum illius animalis circa parietes in sub assellis. Alio modo large pro apostemate generato in tribus emũctorijs. s. cerebri sub auribus: cordis sub assellis: epatis in iguinibus Alio modo magis large pro apostematibus generatis in membris glandulosis: vt in dictis: & cum hoc in mamillis. & testiculis: que licet sint nobilia & principalia: nõ tamẽ sunt necessaria ad esse indiuidui sed speciei. Et iõ sustinent aliqua repcussiua: alia vero nulla. Et ita intellexit Auicẽ. in suo quarto. Hic tamen sumitur primo et scdo modo pro apostemate emunctoriorum principaliter cordis tanꝗ̃ a principaliori membro.

Ista autem apostemata sunt calida & frigida et dura: que Auic. vocat fugillica ſm materias ex quibus fiunt. Et licet modus generationis vtplurimum sit ſm generationem et expulsionem facta a natura vt superius fuit dictũ Nihilominus attrahunt ea vlcera & apostemata extremitatum: quorum cause speciales & signa per doctrinam generalem habẽtur superius.

¶ Judicia tamen aliqua habent propria: et est vnum quod ab ipsa libenter sequitur febris. Sunt tamen ſm hypo. in quarto affõꝝ omnes in eis male preter effimeram: & causa est quia significant ꝙ tales bubones sunt germina & effectus apostematum interiorũ vt ponit Gal'. in commento. Apostemata autem interiora maxime que fiunt prope membra principalia sunt periculosa.

¶ Transgressio de mortalitate.

Et hoc manifeste vidimus in illa ingenti et inaudita mortalitate que apparuit nobis in auinione. anno domini. M. ccc. xlviij. pontificatus domini Clementis sexti: anno sexto. In seruitio cuius sui gratia licet indignus tunc existebam. Et non displiceat: quia propter ipsius mirabilitatem & prouidentiam: si iterum accideret narrabo eam.

¶ Incepit autem dicta mortalitas nobis in mense January & durauit per septem menses. Et habuit duos modos. Primus fuit ꝑ duos menses cum febre continua: et sputo sanguinis. Et isti moriebantur infra tres dies Secundus fuit per residuum temporis: cuz febre etiam continua: & apostematibus & antracib⁹ in exterioribus potissime in subassellis. et inguinibus & moriebantur infra quinq̃ dies. Et fuit tante contagiositatis specialiter que fuit cũ sputo sanguinis: et non soluz morando: sed etiam inspiciẽdo vnus recipiebat ab alio: intantuz ꝙ gentes moriebantur sine seruitoribus et sepeliebantur sine sacerdotibus. Pater non visitabat filium: nec fili⁹ patrem: charitas erat mortua: spes prostrata. & nomino eam ingentem quia totum mundum vel quasi occupauit. Incepit autem in oriente: & ita sagittando mundum pertransiuit per nos versus occidentem. Et fuit ita magna q̃ vix quartam partem gentium dimisit: et inaudita: quia legimus illam de ciuitate tracie & palestine & alias in libro epidimiarum factã a tempore hyppo. & illam que accidit ſm subiectam gentem Romanorũ in libro de epidimiis tpe Gal. & illam in ciuitate Romana tpe Gregorij: & nulla fuit talis. Quia ille nõ occupauerunt nisi vnaz regionẽ. Ista totum mundum. Ille erant remediabiles in aliquo. Ista in nullo: fuit eniz inutilis pro medicis & verecundosa: qz non erant ausi visitare propter timorem inficiendi: & quando visitabant parum faciebant: & nihil lucrabãtur. Omnes enim qui infirmabantur moriebantur. Exceptis paucis circa finem: qui cuz bubonibus maturatis euaserunt. ¶ De causa istius ingentis mortalitatis multi hesitauerunt in aliquibus crediderũt partibus q̃ iudei venenassent mundum. Et ita interfecerunt eos. In aliquibus pauperes truncati & effugiebant eos. In alijs nobiles: & ita dubitabant ire per mundum: finaliter ad tantuz deuenit ꝙ tenebant custodes in ciuitatibus & villis: & nullum permittebant intrare: nisi bene notum. Et si alicui inuenissent pulue

res aut vnguenta: timētes q̄ essent potiōes faciebant eos transglutire. ¶ Quicquid tñ ppl's diceret veritas fuit q̄ huius mortalitatis cā fuit duplex: vna agēs vniuersal'. Alia pticularis patiens. Uniuersalis agens fuit dispō cuiusdam coniunctionis maioris triū superioꝝ. Saturni. Jouis ⁊ Martis q̄ pcesserat anno dñi. M.ccc.xlv.xxiiij. die mēsis martij in. 14 gradu Aquarij. Maiores eñ ɔiunctiones: vt dixi in libello quem feci de astrologia significant res admirantes fortes ⁊ terribiles vt mutationes regnorum. Aduent⁹ prophetarū atq̄ mortalitates magnas. Et ille disponuntur, ſm naturam signorum et aspectus eorum in quibus sunt. Non ergo fuit mirū, si significauit mortalitatem admirandam ⁊ terribilem illa magna coniunctio quia non fuit solum de maioribus: imo etiā de maximis. Et quia fuit in signo humano damnum supra naturam humanam direxit ⁊ quia signum erat fixum longam durationem significauit. Incepit enim in oriēte paulo post coniunctionem: ⁊ durauit adhuc ī anno quinquagesimo in occidente. Impssit eñ talem formam in aere ⁊ in alijs elementis: q̄ sicut adamas mouet ferrum: ita ipsa mouebat humores grossos adustos ⁊ venenosos ⁊ congregabat eos ad intrinseca. Et faciebāt apostemata: ex quibus sequebantur febres continue: ⁊ sputū sanguinis in principio, dū sanies fuit valida ⁊ confundebat naturam: ⁊ post dum remissa fuit natura non tñ confundebatur: ⁊ expellebat, put poterat ad exteriora maxime ad subascellas ⁊ inguina: ⁊ causabat bubones ⁊ alia apostemata: ita q̄ illa apostemata extrinseca erant effect⁹ apostematum intrinsecorum.

¶ Cause particularis patiens fuit dispositio corpoꝝ vt chachochimia: ⁊ debilitatio et oppilatio. Et ppter hoc moriebantur populares laborantes ⁊ male viuentes.

¶ De cura fuit laboratum in preseruatione ante casum ⁊ in cura in casu. In preseruatione non erat melius q̄ ante infectionem fugere regionem: ⁊ purgare se cum pillulis aloeticis ⁊ minuere sanguinem cum flebothomia rectificare aerem cum igne: ⁊ confortare cor cum tiriaca ⁊ pomis ⁊ rebus odoriferis. Cōsolari humores cum bolo armenico: ⁊ resistere putrefactioni cum acetosis.

¶ In cura fiebant flebothomie ⁊ euacuationes ⁊ electuaria ⁊ sirupi cordiales: ⁊ apostemata extrinseca maturabantur cū ficubus ⁊ cepis coctis: ⁊ pistatis ⁊ mixtis cum fermēto ⁊ butyro post aperiebantur ⁊ curatione vlcerum curabantur. Antraces ventosabātur scarificabantur atq̄ cauterizabant. Et ego propter diffugere infamiam non fui ausus recedere. Sed cum continuis timoribus preseruaui me cum predictis quantum potui. Nihilominus versus finem mortalitatis incurri febrem continuam cum apostemate in guiali ⁊ egrotaui quasi per sex septimanas ⁊ fui in tanto periculo q̄ oēs socij mei moriturum me crediderunt: ⁊ maturato apostemate ⁊ curato vt dixi: euasi iussu dei.

¶ Post vero anno. lx. pontificatus dñi Innocentij sexti anno. viij. retrogradando de alemania ⁊ partibus septētrionalibus reuenit ad nos mortalitas. Et incepit versus festū sancti Michaelis cum botijs febribus carbunculis antracibus paulatine augmētando: ⁊ aliquotiens interpolando vsq̄ ad medium anni sexagesimiprimi. Et postea ita furiose vsq̄ ad tres sequentes menses durauit: ⁊ non dimisit in multis locis medietatem gentium: differebat tamen ab alia preterita: q: in prima plures decesserunt populares. In ista vero plures diuites ⁊ nobiles: ⁊ pueri infiniti ⁊ mulieres pauce. ¶ In qua ex dictis magistri Arnoldi de villa noua: ⁊ magistrorum montispessulani: ⁊ Parisius tale electuarium tiriacale assumpsi. Quod recipit iuniperi. ʒ. ij. ⁊ ß. gariofili. macis nucism⁹. ʒ iii ʒi. zeduarie. añ. ʒ. ij. vtriusq̄ aristologie radicis gentiane tormentille: radicis herbe cunicis diptami: radicis enule campane. añ. ʒ. ij. ⁊ ß. saluie: ruthe balsamite menthe polemonon quod est pulegium ceruinum ſm magistrum Arnoldum: aut celidonia ſm magr̄m Mundinum. añ. ʒ. ſ. baccarum lauri doronici croci se. acetose citri azimi masticis: olibani: boliar. terre sigillate: spodij ossis de corde cerui: rasure eboris: marg. fragmentorū saphyri smaragdi: coralli ru. ligni aloes: sandali ru. ⁊ muscatellini. añ. ʒ. ß. conserue roſ. conserue bug'osse: conserue nenufar. tiriace probate añ. ℥. ſ. panis zuc. lib. iij. fiat electuariū cum aqua scabiose ⁊ roſ. modicum camphorata accipiebam vt tiriaca ⁊ fui preseruatus iussu dei. Cuius nomen sit benedictū in secula seculorum. Amen.

Cura bubonū ſm Auicen. est diuersa a cura aliorum apostematū in euacuatione ⁊ repulsione: eo q̄d est ſm semitam crisis: aut expulsionis ex membro pn̄cipali: tunc non oportet vt preponat euacuationem. Sed statim applicentur localia: ⁊ nō

repulsiua: immo trahentia materiam ad locum apostematum quacunqꝫ attractione: ꝛ etiam cum ventosis: vt dictum fuit in sermone generali. Si autem non est ꝯm semitã dictam: sed est ab vlceribus extremitatum: aut alia causa primitiua: ꝛ adest repletio: aut sine ea occasione doloris: vt supra .13. terapen. fuit allegatum: tunc euacuatio est radix curationis ꝛ minoratio cibi ꝛ eiꝰ subtiliatio: vt dicit Aui. ꝛ in isto casu: ꝓpter refrenare concursum in humorum principio possunt applicari aliqua alterantia cum quadam cõfortatione velut oleum ros. cum camomillino: in nullo alio casu non immo mollificantia. Nõ obstante henrico qui post euacuationem docet indifferenter ponere in principio repercussiua: mollitiua enim sint non quecũqꝫ. Sed domestica nisi in necessitate vbi domestica non sufficerent. Nam vt ait Auicen. sicut in expulsiuis est timor reditus materiei ad mẽbra principalia: ita in mollitiuis est timor attractionis superflue: quorum amborum securat euacuatio in casu. Et hoc est qꝺ Gale. dicebat in tertio meamir. parotide .i. apostemata secus aures: licet sint de genere phlegmonis: non tamen vtimur in eis: prima intẽtione phlegmatum particularum: sed cõtraria: pharmacijs attractiuis vtentes. Et si nihil dignum ratione processerint hec ꝛ vento sam afferentes. Aduertendo tamen ꝙ si vehementem impetum habet id quod influxit nil operemur. Sed nature totuꝫ dimittamus ne ex vehementia attractiõis dolor vehemens apprehendat hominem: vt propter eum ꝛ vigilie fiant ꝛ feb. aduenant ꝛ virtus dissoluatur: mitigare quidem magis tunc et non quidem operari repercussionem humorum non congruit cathaplasmatibus vtentes mitigatiuis quecunqꝫ cum moderatione caliditatem ꝛ humiditatem habentibus. Et hoc est quod dicebat in tertio terapeu. calefacere ꝛ humectare oportet totum collum ꝛ extremitatem ꝛ ipsum adenẽ .i. emunctoriuꝫ vt indolorose fiat. Prima die oleum calidũ infusa lane superponentes: non vt quidam confestim cum sale. Postea vero ea vtamur supra cum aqua calida mixto fomentando ꝛ cathaplasmando: vt resoluatur quod collectum est mitigato dolore. Si quod collectuꝫ est non potest resolui digerere ꝛ suppurare oportet illud cum cathaplasmatibus suppuratiuis velut est tripharmacum de farina aqua ꝛ oleo coctis aut aliquo superius in sermone vniuersali dicto: ꝛ postea procedere ꝯm qꝺ ibi est dictum.

¶De apostemate fugilico ꝛ indurato in emunctorijs.

Apostemata autem dura q̃ sclirosGal. fugilica Aui. vocant in dictis locis difficilia sũt ad curandum: ꝛ curatione scrophularum ea curare precipit Gal. in .13. terapen. Aui. tamẽ in his appropriat emplastruꝫ de cinere limaciarum cum adipe. Gal. easdem cum melle auctoritate Archigenis in hoc casu commendat. Multi autem duriciem incidunt ꝛ glandulas naturales euellunt. Quod ego non facio: quia post locus cicatrizando induratur contra intentionem nature: que illas ptes ordinauit molles ad repercutiendum membrorum principalium superfluitates. Quicquid tamen fiat incisiones in ſubascellis et inguinibus debent fieri: semitransuersaliter ꝯm formam lune: vt ostendit Albu. retro aũt aures equaliter inquit Aui. Et intelligo eq̃liter .i. ꝯm longitudinem.

¶De apostematibus mamillarum.

Apostemata mamillarũ quedam sunt ꝓpria quedam similitudinaria vt caseatio lactis ꝛ ingrossatio preter naturam: de quibus dicetur infra. ¶Apostemata calida ꝛ frigida in hac particula habent causas ꝛ signa apostematum communium superius dictoruꝫ: nisi ꝙ ad ea generanda in mulieribus multum facit retentio menstruorum: ꝛ ad ea curanda prouocatio eorũdẽ atqꝫ flebothomia saphenarum. ¶Habent etiam signa ꝛ iudicia aliqua propria: qꝛ in apostematibꝰ semper est aliqua caliditas: ꝛ dolor atqꝫ tumor in coagulatiõe lactis de his parum est: aut nihil. Lac etiam coagulatum expanditur equaliter ꝑ mamillam. Apostema vero in altera parte precipue quando venit ad augmentũ monstrat eminentiam: lac cum hoc non venit nisi grauidis ꝛ pregnantibus. Apostema vero in omni tempore generatur In apostematibus mamillarum timendum est de mania: iuxta illud quinto affo. Mulieribus quibus ad mamillas conuertitur sanguis maniam significat. Et licet afforismus sit Gale. suspectus: ipsum tamen modificat ac verificat: qñ sanguis repugnat cõuersioni sui mordacitate ꝛ multitudine quibus ledit ꝛ cerebrum. Lanfrancus tamen testatur ꝙ ipse vi

dit. Ego autem nunq̃ vidi: sicut nec Gal'. vidit: sicut ipse testatur in commento. Auicen. bene vult q̄ sirsen ad apãta mamillarũ seu pleuresim resoluatur: sed non econtra.

Curatio apãtum mamillarũ nullum habet ꝓprium: nisi q̄ repercussiua oportet q̄ sint domestica: propter vicinitatem cordis. Sufficit enim in calidis: vt plurimum que sunt talia in principio: sicut oleum ros. cum modico aceto: aut aqua cum aceto non frigida sed cal'a. Postq̃ autem pertransiuerit principium fiat emplastrum cum farina fabarum ⁊ folijs solatri ⁊ melliloto contrita ⁊ cocta cum oximelle ⁊ oleo sisammo aut amigdalarum. ¶ Si autem videtur facere collectionem maturetur cum emplastris maturatiuis dictis ⁊ dicendis. Et proprie cũ isto quod laudat Aui. R. mice panis quartam. j. farine fabarum: radicis maluauisci: quartam. ß. farine fenugreci. ℥ .j. ouorum coctorum vitella. iij. in numero addendũ modicum de croco ⁊ mirrha ⁊ assafetida: fiat emplastrum. ¶ Et ipso maturato aperiatur in bassiori loco s̃m formaȝ lunarem: vt ostendit Albu. ⁊ non ponatur magna tenta propter dolorem: ⁊ mundificetur vt alia. ¶ Si tñ apã esset frigidum inungatur cum oleo de spica ⁊ lilio vt alia. ¶ Et si tenderet ad duriciem. Aui. ponit emplastrum de riso cocto cum vino dulci ⁊ oleo viol'. ⁊ vitello oui. Si vero duricies conuertatur ad cãcruȝ non est consilium in curando nisi abscindere totam mamillam: quod est tamen vt supius est dictum valde timorosum. Melius enim est in tali casu palliare q̃ curare ⁊ incurrere diffamiam.

¶ De coagulatione lactis.

Coagulatio lactis que vt plurimum fit a frigido dissoluitur cum eisdeȝ dictis in apostemate frigido: ⁊ cum embrocatione aque calide decoctionis sicle: apij: menthe atq̄ calamenti. Et laudat Lanfrancus istud emplastruȝ R. mice panis mundi: farine ordei: fenugreci se. lini. añ. ℥ j. radicis maluauisci: folioruȝ malue eruce. añ. M. j. colligantur: hec duo vltima coquantur ⁊ pistentur: ⁊ cum oleo modicum incorporando: fiat emplastrum.

¶ De apostematibus parietum pectoris.

Apostemata que sunt in parietibus pectoris. Nihil habent ꝓprium nisi q̄ caute repercutiantur ꝓpter causam dictam: ⁊ s̃m incessum costarum aperiantur atq̄ longa nõ expectetur maturatio: ne sanies ad intrinseca deriuando ad intrinseca fistulam pariat. ¶ Scriptũ est aũt ab hyp. primo ꝓnosticoꝝ que intus ⁊ extra crepuerunt malum est: et commentatur per Gal'. q̄ natura non inuenit locum in quo appodiet se: sicut fundamẽtum in terra super quo generet ⁊ consolidet carnem: parit ergo fistulam cuius curatio ẽ mala: vt dicetur infra. ¶ Quomodo autem regatur fistula que in casu seu spaciositateȝ intrinsecam profundatur dicetur infra: cum de fistula fiet sermo. Que autem ab intra deuenerunt in saniem vrantur aut incidantur ⁊ si sanies est laudabilis euadere possunt. Si vero mala pereunt in septimo affoꝛum. locus in quo debet fieri apertio etiam infra dicetur ⁊ ostendetur.

¶ De apãtibus ventris. Cap. vj.

Apostemata cõmunia ex parte exteriori ipsius ventris nihil habent propriuȝ nisi que dicta sunt propria ĩ pectore: ⁊ hoc etiam q̄ cum omnibus resolutiuis ⁊ maturatiuis misceantur aliqua aromatica stiptica ⁊ confortatiua: eo q̄ propter ꝓpinquitatem quam habent ad membra nutritiua possent ea: ⁊ earum actionem toti corpori necessariam debilitare: misceantur ergo cum eis oleum nardinum vel maluinuȝ mirtinum masticinum: ⁊ oleum de absinthio ⁊ spica: que Gale. appropriat ad confortandum viscera specialiter epar. 13. terapentice In principio applicetur enim oleum ros. cuȝ oleo maluino: aut mirtino. In augmẽto oleũ camomille cum absinthio aut nardino: si vero tendant ad suppurationem: apponatur arthomel. i. panis cũ melle non purum: vt Atalus discipulus Sorani ponebat. Sed cum oleo masticino aut absinthio mixtum.

¶ De duricie stomachi.

Si autem declinant ad duricies cautissime aduerte: q2 talia apãta faciliter indurant: ⁊ indurata difficilia ⁊ piculosa sunt inducẽdi hydropisiȝ vt dicit Lanfrancus. Guill'. tñ de saliceto ap=

propriat quod sunt in orificio stomachi dyaquilon. Ego vero misceo cum eo modicum de pulvere cum oleo de absinthio malaxatum.

De duritie epatis.

Supra vero epar dictat emplastrum coe ad omnem duritiem. Quod Rx. galbani serapini oppoponacis. ana ℥. j. farine fenugreci: seminis lini. ana ℥. ij. terbentine li. ß. olei camomille. ℥. iiij. farine frumenti quod sufficit ad inspissandum ponantur gumme in oleo camomille minutim incise: et dissolvantur ad ignem: et post addatur terbentina et coletur: deinde incorporetur farina: et fiat emplastrum si tamen adderetur oleum ros. aut violatum vel absinthium propter epatis servandam esset melius.

De duritie splenis.

In duritie vero splenis. Recipe armoniaci serapini bdellij oppoponacis. ana ℥. j. olei de spica. ʒ. v. tereben. ℥. ij. farine fenugreci: et seminis lini ana ℥. j. farine lupinorum quod sufficit ad incorporandum: fiat emplastrum ut dictum est de epate. Albucrasis autem consulit in istis locis quando in eis est frigus et humiditas multa: et curationes alie non valent: cauteria punctualia tria vel quatuor secundum magnitudinem epatis: et quod non multum pertranseant ultra cutim.

De ydropisi.

Ydropisis secundum Brunum dicitur ab ydros quod est aqua: et pilis quod est passio: id est passio aquosa proprie in ventre. Est enim ydropisis quantum spectat ad chyrurgicum apostema et inflatio ventris ex materia aquosa et ventosa infacta spatiositatem ventris errore virtutis digestiue epatis generatum. Unde in quinto de interioribus sive patiendo quidem epar: nunquam fit talis passio. Patitur autem epar quandoque propter proprietatem: quandoque propter colligantiam: et hoc innuebat hyppo. secundo pronosticorum. Consurgit ab epate et ab illis: talis autem passio in epate dicitur error: et infrigidatio seu diminutio caloris naturalis ipsius facta a frigido per se et univoce: a calido vero per accidens et equivoce resolvendo calorem naturalem ipsius epatis. Et propter hoc dixit Gordonius: quod nullum mirabile est si in ydropisi de calida in eadem parte epatis est frigiditas et caliditas insimul unum tanquam formatum et coniunctum reliquum tanquam formans et antecedens: unum naturale reliquum preter naturam: unum materiale reliquum formale: unum apparens: et reliquum occultum. Ex qua infrigidatione in de tumoribus preter naturam: et sexto de egritudine et sinthomate coacervatur multitudo aquose materie in asclite: spumose vero in timpanite: flegmatice vero in anasarcha et leucoflegmatice nominate. Sunt ergo secundum hoc tres species ydropisis.

Causas ydropisis non oportet chyrurgico taliter inquirere quia dicte sunt superius in sermonibus de apostematibus phlegmaticis: perfectam et exquisitam inquisitionem recipere debent a medicis alijs physicis.

Signa communia trium specierum sunt inflatio et mala coloratio faciei: et extremorum: et debilis superfluitatum expulsio. Signa propria ascites seu asclitis sunt demagratio partium superiorum: et inflatio inferiorum. Et si venter agitetur sonat velut uter aque semiplenus: et alia signa apostematum aquosorum dicta.

Signa timpanitis sunt eadem: sed si venter percutiatur sonat ut uter plenus vento: et signa superius dicta de apostematibus ventosis. Signa anasarche sunt tumor vniversalis totius corporis. Et si caro comprimatur cum digitis dimittit post eos cavernam: et reliqua signa phlegmatis dicta: et venter non est ita inflatus ut in alijs speciebus. Signa que recipiuntur a pulsu et ab urina: et ab egestione et alijs expulsis a physicis recipiuntur.

De ydropisi hyp. iudicat in secundo pronosticorum: quod omnis ydrops in acuta febre malum. Ydropisis enim que sequitur febrem continuam vix aut nunquam curatur.

Ydropisis in complexione calida et sicca est mala: quia est cum disconvenientia particularium.

Ydropisis que provenit ab epate peior est illa que provenit a splene vel alijs membris.

Inter omnes species ydropisis asclites est deterior yposarcha salubrior et timpanites tenet medium. Quicquid autem sit ydropisis est morbus difficilis: et ideo de ipsa parum promittas. In sola asclite operatio chyrurgicalis habet locum. Et alie physicis relinquantur.

Cura ydropisis preter communia dicta in apostematibus phlegmaticis habet quedam propria. Primo quod vita

sit magis stricta et desiccatiua.

¶ Secūdo q̄ epar rectificetur. Tertio q̄ purgantia per ventrem: et educentia per vrinam sunt crebriora. Quarto q̄ ab extra ad euaporandum: et non ad suppurandum magis attendatur: et hoc erat Gal. preceptum qd̄ allegabatur superius de apostematibus aquosis in scdo ad glauconem. et septimo afforismorum in cōmēto quibuscūq; epar. ¶ Et propter hoc in asclite de quo est ꝓprius iste sermo euacuetur materia cum pillulis de reubarbaro. que fm Ras. ℞. reubarbari succi eupatorij: seminis scariole: ana ʒ. iij. agarici. ʒ. v. mezereon: id est laureole. ʒ. x. fiāt pillule. dentur. ʒ. ij. et ß. ¶ Educantur etiam humiditates per vesicam cum apozimate de radicibus qd̄ est fm Ras. ℞. corticis radicis apij: et feniculi. ana. ʒ. x. seminis apij et feniculi ameos squinātī. ana. ʒ. v. ros. rub. spice. ana. ʒ. iij. coquantur in vna libra aque donec ad tertiam redeat: et detur in potu.

¶ Et fm Gal. tertio de complexionibus: medicamē cum cantaridibus correctis per adustionem seu per gsimi ceresorum admixtionem datum cum vino in quantitate grani parui valde iuuat ictericos: et ydropicos: qr multimodam humiditatem euacuat per vrinam. ¶ Confortetur epar ab extra cum trociscis de berberis qui fm eundem Ras. ℞. succi berberis. ʒ. x. semis scariole: seminis citrulli: seminis portulace. ana. ʒ. iij. ros. ʒ. ij. reubarbari. ʒ. j. spice. ʒ. ß. fiant trocis. aur. j. detur vnus cum sirupo acetoso: ab extra vero epithimet epar cū sandalis cynamomo atq; ros. cum vino pontico. In omnibus autem predictis quādo est caliditas preter naturaz in epate addatur endiuia scariola cicorea atq; epatica. ¶ Euaporetur autem materia emplastrando ventrem cum emplastro qd̄ fit de farina ordei stercore ouino cipero sulfure nitro bolo armeno chimolea atq; limacijs cum testis suis tritis et incorporatis cum lixiuio et parum aceti. Et confricetur ad solē cum custodia capitis et epatis: q: in hoc vnguento mirabilis est caliditas solis. ¶ Et si predicta non valent vel haberi non possunt succus radicis yreos potatus de mane i quātitate duorum coclearioꝝ summe purgat eos: et per superius et īferius. Aqua etiam distillata a medianis corticibus cannarum: et floribus sambuci optima est fm Gordonium. Et si cum istis administretur propria vrina maiorem haberet efficaciam. ¶ Si autem curatio cum predictis non valet oportz vt dicit Albucrasis q̄ tu cauterizes cuz multis cauterijs clauālibus non multum ꝓfundantibus vltra cutim in circuitu vmbilici q̄tuor supra epar et splenē: et stomachum trib⁹ et super spōdilia in dorso: cuz cultellario duobus et dimitte ea aperta tempore longo. vt aquositas per ea possit expurgari. Et si in bursa testiculorum poneretur leton optimū esset. ¶ Si autem aliud non potes facere: et cum magna instantia fueris requisitus premissa pronosticatione de periculo si tu inuenies patientem fortem non debilem. iuuenē non senem: neq; puerum: et q̄ non habeat tussim: neq; fluxum: neq; aliud accidens qd̄ operationem cum ferro impediat auctoritate Albuc. haliab. et Aui. ipsum incide a parte anteriori sub vmbilico per tres digitos. Si ydropisis est ex causa itestinorum a parte sinistra: si epatis a dextra: si splenis vt possit iacere in latere minus doloroso non sup fixuram: vt aquositates non fiuant sine velocitate. Et modus est vt ponas patientem erectum coram te: aut sedentem: si non potest stare erectus. Et sint ministri penes dorsum sustinentes eum: et cum manibus aquam: ad locum incisionis ducentes. Deinde tu pellem ventris superius per spacium vnius digiti trahe. Et ibi cum rasorio sine spatumine perfora vsq; ad locum vacuum taliter q̄ aqua exire possit. Et tunc anteq̄ aliquid notabile de aqua exeat pellez dimittas vt claudat vulnus sifacis: et prohibeat vt aqua non exeat: quousq; cum crusta panis infusa in vino: aut cum simili patiens sit refocillatus. Et post pellem superius trahas: et canulam de ere aut de argento factam artificialiter imponas: et de aqua non multum: sed quantum poterit sustinere virtus infirmi extrahere permittas. Melius est enim vt ait Aui. infra subsistere: et per vices: et paulatim euacuare virtutēq; seruare q̄ totum simul et exq̄site euacuare. et infirmum ad sincopim et mortez ducere. Memorādo semper q̄ omni euacuationi annexus est casus virtutis. Et postq̄ extraxeris aliquam partem extrahe canulā et dimitte pellem descendere et claudere vulnus sifacis: et liga: et non reiteretur vsq; ad aliam diem: et iterum confortes. et nutrias patientem cum cibarijs et potibus electis subtilibus odoriferis et cōfortatiuis. In altera die per eundem modum operare: et in altera taliter faciendo donec maior pars aquositatis sit extracta. deinde consolida. Et si quid remanserit cuz desiccantibus dictis desicca.

¶ Quidā faciunt primā incisionē vsq ad sifac: deinde excoriando descendūt modicū: et ibi pforant sifac: et postea: vt dictum est procedunt: totum tamē ad idem venit: dyagonaliter tñ perforantur et dyagonaliter in vtraq forma clauduntur.

In tympanite educatur materia per ventrem et vesicā fm q de asclite dictum est et clisteria: et suppositoria de oleo ruthe cimino et baurace sunt vtilia. Epar cōfortetur etiā vt dictū est: ventositas ab intra carminetur cum dyacimino et electuario de baccis lauri: et ab extra fricetur cum allijs multotiens et vaporetur cum millio et sulphure: et quandoq necessarium est ponere ventosas.

In yposarcha bonum est euacuare cum pillulis de agarico que. ℞. agarici. ʒ. ij. succi eupatorij reubarbari: aristologie rotunde ana. ʒ. ij. fiant pillule cum oximelle squillitico dentur. ʒ. ij. ¶ Epar confortetur ab intra cū trociscis de lacca qui sic fiūt. ℞. lacce reubarba. ana. ʒ. iij. seminis iuniperi spice amigdalarum amararū: masticis squinanti costi amari rubee aristologie gētiane: succi eupatorij ana. ʒ. j. et ß. fiant trocis. ʒ. j. dentur cum apozimate de radicibus. ¶ Ab extra vero super epar epithimetur cum spica mastice cipero squinanto cinamomo calamo aromatico crocho myrrha in vino pontico resolutis.

¶ Eger quoq in sole calido cum harena calida sepeliatur: et in furno a quo exiuerint panes stuffetur: et alia fiant ad euaporandum et resoluendum materiam que videbuntur expedire.

¶ De apostematibus ancharum et partium eius. Cap. vij.

Apostemata partium ancharum: quedam fiunt in partibus cōtinentibus. Et ista in causis signis atq curis nihil habēt proprium: imo curātur sicut apostemata cōmunia aliorum membrorum. Quedam fiunt in partibus contentis: que huiusmodi conscriptionis non sunt: quedam fiunt in partibus exterius procedentibus vt in inguinibus testiculis virga vulua atq ano. De his que fiunt in inguine dictum est supra in subassellis: de alijs vero hic est dicendum.

¶ Et primo de hernia et apostematibus ossei: seu burse testiculorum que cōi noīe hernie seu ramices nuncupantur.

Hernie ergo testiculorū que dam proprie apostemata quedā similitudinarie. Proprie apostemata dicuntur: et sunt videlicet quinq. hernia humoralis: aquosa: ventosa: acetosa: atq verucosa. Similitudinarie sunt hernie: imo verius eminentie rupture seu crepature zirbalis ac etiā intestinalis. De his que pprie dicūtur apostemata dicetur hic. De alijs infra in tractatu sexto.

¶ De hernia humorali.

Hernia humoralis est apostema calidum vel frigidum saniosum vel non saniosum ex humoribus non multum declinātibus a naturalitate in bursa testiculorum generatum. ¶ Cuius cause et signa: et quasi cura est eadem: sicut apostematum aliorum membrorum: excepto q quia illa membra sunt multum sensibilia: et in loco inferiori posita. Et quasi nature emunctoria absconsa et putrefactibilia et ad ostendendū verecūda difficilioris sunt curationis. Et excepto etiam q aliqua habēt auxilia propria vt in purgando fm Aui. administrentur suppositoria: nam attrahendo materiā ad anum conferunt magnifice. Et in repercutiēdo appropriatur chimolea cum aceto non obstāte q testiculi sint membra principalia: eo quia non sunt necessaria ad esse idiuidui: sed speciei: vt superius dictum fuit. In resoluendo appropriatur farina fabarum: et aqua caulium in sedādo dolorem folia iusquiami obtinent principatum: et hoc in materia calida. In frigida vero cum farina fabarum ponitur fenugrecum et ciminum. ¶ Si vero incedant via maturationis maturentur: et aperiātur vt alia: nisi q apertura propter timorem fistule que leuiter iuxta anum generatur quā tum erit possibile ab eo elongetur.

¶ Si tamen ad duritiē conuerterentur mollificentur vt alia. Unde Aui. ad mollificādū duritiem testiculorum appropriat furfur qđ indesinenter terratur et cribelletur: et cū oximelle in quo aromaticum fuerit resolutum conficiatur. et calidum super locum ponatur et reiteretur assidue. Est enim conueniens vt dicit omni duritiei. In omnibus tamen cum ligatura coxali iuncta bracali testiculi sustineantur.

¶ De hernia aquosa et ventosa.

Hernia aquosa est apostema aquosum in bursa testiculorum: sicut ⁊ vētosa ventosum. Et est duplex: quedam est sparsa per totam bursā: quedam non est sparsa sed inclusa in sacculo ac si esset vnum ouum: vt dicit Albucrasis. que potest duci per didimum vsq₃ ad inguinem: sicut testiculus. Et aliquotiens subintrat foramē sifacis: ꝓpter qđ vidi multos deceptos credētes hoc esse rupturā.

¶ Causa istarum herniarum est debilitas virtutis digestiue ꝑcipue in epate: ⁊ ad hoc iuuat regiminis malitia vt superius fuit dictum de ydropisi ⁊ apostematibus ventosis ⁊ aquosis: ad que oportet recurrere pro complemento istorum.

¶ Signa hernie aquose sunt inflatio ⁊ grauitas cum mollitie splendor cum luciditate.

¶ Signa ventose sunt inflatio ⁊ lenitas cum resistentia: ⁊ splendor cum claritate. Et sicut aquosa venit successiue: ita ⁊ ventosa subito vt dicit Guil. de saliceto. Et etiam sicut apostemata cōmunia raro inueniuntur singularia. Ita etiam ⁊ ista vtplurimum sunt cōmixta: sed nominātur a dominatiori vt superius fuit dictum.

¶ In omni hernia apostemali cauendum est de testiculis: quia diuturna mora rerum alienarum iuxta ipsos alterat ⁊ corrūpit eos vt innuunt doctores.

¶ Cura localis supposita vniuersali dicta in ydropisi: ⁊ apostematibus aquosis ⁊ ventosis ꝫ Gal'. 13. terrap. est euacuatio aquositatis que fit per farmaca aut per chyrurgiam.

¶ Per farmaca autem completur in ambabus cum emplastris ydropisis ⁊ apostematū ventosorum ⁊ aquosorum: ⁊ ad aquosam appropriat Aui. emplastrum qđ. ℞. nitri. ʒ. x. cere. ʒ. ij. ⁊ ß. olei laurini. ℥. ij. piperis granorum lauri aā. xxvj. fiat ex eis emplastrum.

¶ Et ad ventosam conceditur ciminum rutha calamentum ⁊ oleum costinū atq₃ nardinum preter chyrurgiā que proprie competit aquose: quia in ventosa non vidit aliquē Albucra. qui ausus esset super curatione eius cum ferro. lꝫ haliab. dicat ꝙ ad modum emboisme operatur multipliciter completur. Primo Gal'. decimoquarto terrapen. cum sifone vel setone eā extrahere precipit: fit aūt seto cum tenaculis platis perforatis in parte inferiori demādo suturā burse vsq₃ ad vacuum capitur deinde cum acu loga ignita in capite cuius est seto per foramē ponitur. Et post extractis tenaculis ⁊ acu seto dimittitur ⁊ sup ipsum in primis diebus oleū cū albumine oui. In alijs ꝟo foliū caulis apponitur ducitur ⁊ remutatur atq₃ dimittitur quousq₃ aqua fuerit euacuata. ¶ Aui. aūt quē Guil. sequitur eleuatis testiculis in eadē parte cum flōmo lato vsq₃ ad locū aque apit: ⁊ extracta aqua claudit. Et vt nō redeat emplastrū cōstrictiuū: supra inguinē cū bracali apponere ꝑcipit. Et si redit aqua sicut infra sex mēses facere cōsueuit: vt dicit Albucra. reiterare opationē precipit: ⁊ ita salubriter dies suos infirmus ptrāsibit. ¶ Albucra. ⁊ haliab. a medio burse vsq₃ ꝓpe inguinē apiunt: ⁊ aqua extracta ita didimū cōsolidat ꝙ aqua amplius descendere nō pōt. Et istū modū obserua maxime in illa aqua que cōclusa est in chisti. Ipsum eīn didimū vsq₃ ad os pectinis deduco. ⁊ a pte ventris vt nō ingrediatur intus firmiter ministro tenere ꝑcipio. Et ego a pte burse vt nō descēdat: etiā firmiter teneo ⁊ tunc cū flebotomo apio: ⁊ aquā extraho. Deinde ad cōsumēdū folliculū modicū de arsenico appono cū cotone. Et post casum escare cōsolido ⁊ firmiter sigillo. ¶ Nonnulli ꝟo vt magister petrus de orlhiaco cū caustico ⁊ corrosiuo sup pectinē locū apiunt vsq₃ ad didimi vacuitatē: et post perforādo ⁊ ducendo caudā ꝓbe vsq₃ ad locū aque ipsam extrahūt: ⁊ post casum escare cōsolidāt: ⁊ sigillāt. ¶ Alij ꝟo cum cauterio actuali ꝑdictā opationē pficiunt. Quocunq₃ modo fiat. Dūtaxat ꝙ aquositas extrahatur ⁊ nō redeat est bonū. ¶ Si ꝟo testiculus esset corruptus: qđ scitur ꝑ fetorē: ⁊ malā colorationē: iuxta cōsiliū Albucra. ligetur supius didimus ⁊ incidatur. Et ipso extracto ꝓ maiori securitate cauterizetur vt dicit Rogerius ⁊ locus vt cetera vulnera curetur.

¶ De hernia carnosa ⁊ varicosa.

Hernia carnosa ꝫm Gal'. in de tumoribus preter naturā dicitur testiculorum vel carnis nate iuxta ipsos: vt dicit haliab. schiracon. sicut varicosa quod est nomen nouum dicitur venarum preter naturā in eis originatio. ¶ Quarum cause sunt humorum grossorum ad locum discurrentium abundātia atq₃ loci ipsius debilitas.

¶ Signa vero carnose sunt durities ⁊ inflatio cum longa temporis duratione: et pauca aut nulla diminutione: ⁊ qñ tangitur totum qđ est infra testiculum mouetur.

¶ Signa varicose sunt venarum contortarum ad modum vitis repletio ⁊ testiculorum mollificatio.

¶ Iudicia istarum duarum herniarum secundum Albu. sunt: quod sunt difficiles & periculose ad operandum. Quapropter sibi videtur quod earum dimissio melior est quam extirpatio: verum oportet vt dicatur operatio quam fecerunt in eas primi.

Cura localis supposita vli'e experientia in principiis cū mollificātibus & resoluētib' dictis superius in capl'is glādulaꝝ & sephyros. Si āt nō pficit: & tu fueris rogādo multū infestat' pnosticato pˀiculo iuxta doctrinā Albu. seca cutē testiculoꝝ. Et si carnē libere a testiculo pōt separi incide & extrahe. Si vero nō aut ipe met testiculus est schirrat': aut corrupt' liga sup'us dindimū: & scinde & cauteriza & totū extrahe: & postea vulnus sue. ¶ Si vero fuerit varica liga eā a pte supiori aut iferiori: & qd erit in medio seca sectione totali & extrahe & sue. Deinde cura vuln' vt dictū est aut cum caustico & corrosiuo vt magr' Petr' faciebat opertur vt in glandulis supius est dictum.

¶ De apatibus virge & vulue.

Apostemata virge & ēt vulue prima sunt curationi apatum testiculoꝝ: verūtñ quia sunt pˀicule magis cal'e: & inflāmabiles ipis testiculis p tanto magis sunt tolerantes in pˀncipio stiptica. Non obstāte quod q̄si sunt emunctoria & principalia mēbra quantū ad spēm: non aūt ad indiuiduū vt dictū est sepe. ¶ Et in pcessu maiore indigent sedatiōe propter eorū fortē sensum. Et maiorē respirationem ppter earū citā putrefactionē. Et ppter hoc in calidis: quātū ad principiū laudat Aui. lētes cortices granatorum rosas coctas in aq̄ cum oleo ros. incorporatas & populeon: & solatrum valde. Et in sedatione doloris concęditur fomentatio maluarum & iusquiami: et epithimatio cū oleo viol'. & albumīnib' ouorum insimul mixtis. Et medulla panis albi in lacte infusa & temperata bene mixta cū vitellis ouorum semicoctorum & modico opij & croci incorporando cum oleo papauerino. ¶ In transpiratione & mundificatione multum confert crebra remutatio. Et quod foramē virge teneat apertū cū tentis de cera aut de panno. Et ligature ad sustinendū fiāt ad modum sacculi cū bracali tal'r quod teneat: & ligature nullo modo inferant dolorem.

¶ De extensione ventosa que dr̄ priapism' dicetur infra.

¶ De apostematibus ani.

Apostemata ani cū pdictis apatibus maximam etiā habent cōitatem. ¶ Et vltra hoc habent de speciali quod in maturatiuis & sedatiuis additur tassusbarbassus. ¶ Et postquam fuerit maturata non permittatur sanies longo tempore esse in loco & quod apertiones fiāt rotunde & quasi lunares vt humores facilius extrahantur: & non aggregentur in loco: et fiant fistule. ¶ Quomodo aūt curētur emorroydes & fistule ani inferius dicetur.

¶ De apatibus coxarum & tibiaruꝫ: siue pedum magnorum. Cap. viij.

Apostemata coxarum & tibiarū non variantur ab aliis cōib' alioꝝ mēbroꝝ: nisi quod an rotulaꝫ genu non fiant apertiones profunde: quoniam sequuntur eas accidentia mala a quibus pauci liberantur: vt dicit Auicen. & Henricus hoc suo experimento confirmat.

¶ De elephantia varicibus & vena meden.

Solent q̄nq; contingere in tibiis: vt plurimum ingrossatiōes & grossities pter naturam que dicuntur varices vena meden & elephantia. ¶ Sunt autem varices vene dilatate & inuolute ad modum vitis variate & ramificate in crure & pede vt plurimum: quia quandoq; in aliis particulis reperiuntur. ¶ Vena medē. sic dicta ab Auicenna ciuilis ab Albucra. famosa ab Haliab. est vena elongata ad modum varicis & vermis voluntarie mouentis que incipit cum inflatione vesicatione atq; dolore. ¶ Elephantia est additio carnis in pedib' & tibiis vltra mensuram velut est videre in tibiis elephantium.

Cause istarum egritudinum q̄si sunt eedem videlicet sanguis grossus melancholicus atq; phlegmatic' & adustus: qui ad illa loca descendit propter eius multitudinem: aut propter labores fortes. Et propter hoc accidunt melancholice viuentibus et onera portantibus: & post egritudines acutas quando materia illuc expellitur.

Signa autem sunt manifesta: quia vnaqueq; discernitur ex suo simili p colorem & regimen antecedēs: vt dicit Aui. ¶ Iudicatur aūt quod sint difficiles et

timorose ad curādū pcipue antiq ꝛ cōfirmata: eo qꝛ qñ materia que solebat currere ad loca vilia retinetur: ꝛ peruenit ad subliniora ꝯm Aui. peiorē inducit dispositionē. Juxta illud Gal. sexto affoꝛismoꝝ. Emoꝛroydas habenti antiquas sanāti: nisi vna relicta fuerit periculum est maniā aut ydropem fieri. Jn talibus eñ est melius nō curare. Nā curati citius pereunt. Nō curati longum tp̄s perficiunt. Et ego vidi plures. ꝛ Laufrācus idez testatur. Amplius iste passiones se cōsequūtur ꝛ vt plurimū vlcera generāt mala ꝛ difficilis curationis: ppterea incisio istarū passionū ad emoꝛosagias ꝛ cācrositates est suspecta. ¶ Ceterū iste passiones sunt: regionales ꝛ quasi hereditarie: precipue vena meden: que in illa regione: ꝛ per consequens in aliis ita calidis multiplicaṫ: venam meden: seu ciuilez Albucrasṫ. cū pondere plumbi in longitudine. xv. vel. xx. palmarū extrahit. ¶ Ego aūt nunq̄ eā vidi: neq̄ Gal. vt testaṫ Auicē.

Curatio tres hz intentiones. Prima est in vita vt humoꝛ grossus ꝛ melācholicus nō genereṫ. Scd̄a in materia ātecedente vt ipsa generata euacuetur. Tertia in cōiuncta vt ipsa desiccādo aut extrahendo consumatur. ¶ Jntentio prima cōpletur ꝯm Ras. q̄ abstineat a grossis ꝛ melācholicis vt sunt carnes vaccine ꝛ que venādo capiūtur: ꝛ cōfectiones de melle ꝛ lentes ꝛ caules ꝛ triticum coctum ꝛ panis azimus ꝛ vinū grossum dulce: ꝛ tota dieta dicta superius in apostematibꝰ melācholicis. Caueat etiā a nimia ambulatione ꝛ statione sup pedes suos. Et sit cōtentus cibis subtilibꝰ panici nutrimenti sanguinē subtilem generātibꝰ sicut carnes pulloꝝ ꝛ colūboꝝ iuuenū ꝛ hedoꝝ: ꝛ olera subtilia ꝛ vitella ouoꝝ sorbilia: ꝛ vinum album subtile: sunt bona panis bene prepatus. ¶ Scd̄a intētio cōpleṫ cū flebotomia ꝛ pillulis maioribus ꝺ hermodactilis ꝛ yera ruf. epithimo poliopodioꝛ lapide lazuli ꝛ vomitu semel in hebdomada: ꝛ vsu trifere minoꝛa. ¶ Sed tertia res cōpleṫ ponēdo stiptica desiccātia ꝛ resoluentia fortiter sup totū pedem ꝛ tybiam. Et vtaṫ ligatura cum istis ab inferiori pte ad superioꝛem vt fuit dictum supius de apostematibus phlegmaticis ꝛ chyragra: ad que pro huius negocio est recurrendum. Et ad hoc oꝛdināṫur tres aut quatuoꝛ forme auxilioꝝ. ¶ Primū est lanamentum cōmunitatis cum aqua fabroꝛum ꝛ chimolee ꝛ aceto. ¶ Scd̄m est epithima Ra. cuz aqua cinerū decoctionis. seminis caulium sticados arabici lupinoꝛū fenugreci nitri et stercoris caprini. ¶ Tertium est eiusdem cū mirrha aloe acatia ypoquistidos alumie dissolutis cum aceto. ¶ Quartū est Theodoꝛici ꝓpꝛium qñ materia est magis phlegmatica ꝛ ventosa. Qd̄. ℞. radices affodilloꝝ ebulorum filicis folia sambuci paritarie cauliuz rubeoꝛū coctoꝛū cum vino ꝛ aqua marina pistata ꝛ incoꝛpoꝛata cū fece vini erunt meliora. Et si cū istis fieret stuffa: nō minus valeret. ¶ Si aūt adesset inflāmatio et vesicatio cū doloꝛe: vt cōtingit in vena meden. Jubet Aui. emplastrare cū succis frigidis notis: et duobus sandalis psilio aloe mirrha ꝛ cāphora. Et si nō valent aliqd̄ ꝛ fueris cum instātia requisitus scinde carnē circa plicaturā genu vbi appet truncus ꝛ radix oium varicū vel sine incisione cōpꝛehendaṫ vena cuz vncino in duobus locis distātibus p duos aut tres digitos: ꝛ liga foꝛtiter cū bono filo de serico: deinde discarnādo eleua ꝛ scinde qd̄ est i medio. Consequenter solue ligaturā factā versus ptem inferioꝛem ipsius varicis: ꝛ ducendo sanguinem superius cum manibus ipsuz quātum est possibile extrahe: ꝛ post caput vene superioꝛis: ꝛ totum vulnus cum ferro calido: aut cum arsenico cauteriza: ꝛ mundificādo firmiter consolida. Et si aliquid de illo sanguine remāserit cum medicaminibus dictis tuo posse cousume et desicca. ¶ Nōnulli vero vt Albucra. talem operationem precipiunt cum ferro ꝯm duos modos. vnus eoꝝ vt secādo sanguis niger extrahatur. Alter vero vt vena cum sanguine euellatur: sectio sit q̄ ligata coxa vsq̄ ad genu cum bona vitta: vena in duobus aut tribus locis secetur ꝛ aperiatur: deinde compꝛimendo ꝛ ducendo sanguinem vsq̄ ad loca aperta: prout erit possibile extrahatur. Et tale regimē postea infirmo precipiatur vt in posterum non ledatur. Eleuatur et euellitur seu eradicatur tota vena incidendo cutem indirecto varicaruz in tot ꝛ talibus locis q̄ absq̄ hoc q̄ vena aperiatur cum vncinis compꝛehendatur et trahatur quousq̄ euellatur a parte superiori ꝛ inferiori. Et post vulnus cum lana infusa in oleo ꝛ vino curetur donec sanetur. Primus modus mihi videtur securioꝛ. Gale. precipit eum facere in tempoꝛibus pro reumate calido oculoꝛum. decimotertio terrapen. dum subdit. Etenim varices curamus ita vinculum vt supra in tempoꝛibus imittentes prius: ꝛ ita abscindere quod medium. Et haliab. in sermone nono secunde partis lib. re-

galis dispositionis ipsum approbat ꝛ ponit. De podagra ꝛ dolore iuncturarũ dicetur in sexto: in quo ponẽtur passiones que proprie non sunt apostemata: nec vulnera: nec ossiũ passiones.

Tractatus .iij. Et est de vulnerib⁹. Cuius sunt due doctrine.

¶ Doctrina prima est de vulneribus ꝓut insunt membris simplicibus.

¶ Doctrina secunda in speciali prout isunt membris compositis.

Prima doctrina quinq; habet capitula.

¶ De vulneribus ꝛ solutionibus continuitatis vniuersaliter. Cap. j.

Vulnus est solutio continuitatis recens sanguinolenta sine putrefactione in partib⁹ mollibus facta. Solutio enim cõtinuitatis ponitur ibi pro genere in primo de egritudine ꝛ sinthomate que est cõis egritudo simplicibus ꝛ compositis particulis: magis tamen proprie simplicibus inest ꝙ compositis ſm Auer. in secundo ꝛ tertio colliget. ꝛ cum in eis verior continuitatis ratio saluetur. Reliqua ponuntur pro differentia: recens videlꝫ sanguinolentũ sine putrefactione ad differentiam vlceris: quod est cum putrefactione. In partib⁹ mollibus ponitur ad differentiam fracturarum que in membris duris contingunt. ¶ Unde ſm hanc generalem diuisionem particularũ Joannitius dicebat ꝙ chyrurgia erat duplex: aut in carne: aut in osse. Intellexit enim carnẽ pro musculis neruis ꝛ venis que sub mollibus ꝛ mediocribus particulis comprehendebat Cõmentator nouus in tertio tegni. ¶ Solutio continuitatis multas habet species in .2. fen primi canonis Aui. vulnus vlcus apertura punctura incisio euulsio fractura ꝛ illud genus. Quorum descriptiones ꝛ dr̃ie in suis locis dicent. Nec de dissonãtia nomi est curandum dũ solum res intelligatur vnum pro reliquo sepe tamen poni inuenio. Uulnus enim ꝛ vlcus in greca trãslatione idem sunt. In arabica vero differunt. Et pro certo greca translatio melius dixit: quia vulnerum sine vlcerum ſm Gal. quarto terapen. due erant differentie maxime: solũ vcꝫ sine causa presente ꝛ associatum cum causa operante. Uulnus autem ꝛ plagam idẽ reputat haliab. sermone sexto dispositionis regalis. ¶ Spẽs solutiõis continuitatis suas sumit per differentias potissime a trib⁹: primo a natura particularum in quibus fiunt ꝛ ita dicimus in tertio tegni. ꝙ q̃dam fiunt in partibus cõsimilibus ꝛ omiomeris: q̃dam in organicis. Et que in cõsimilibus: quedam in partibus mollibus: quedam in duris: quedam in mediocribus. Et que in mollibus: q̃dam in carne: quedam in pinguedine. Que vero in duris: quedam in substantia ossis: q̃dam in iunctura. Et que in mediocribus: q̃dam in neruis ꝛ ligamentis: quedam in arterijs ꝛ venis. Que aũt in organicis: quedam in principalibus vt corde epate ꝛ cerebro: q̃dam in seruientib⁹ principalibus vt trachea arteria meri. vesica ꝛc. Quedam in nõ seruiẽtibus eis vt auricula oculus ꝛc. ¶ Albuc. vero dicit ꝙ vulnera ſm loca distinguuntur: quia quedam sunt in capite: quedam in collo pectore ventre ꝛc. Et ſm res a quibus fiunt vt dicetur statim.

¶ Scd̃a differentia sumitur ab esse solutionis in tertio terap. ꝙ quedam est simplex: q̃dam composita. Simplex in qua non est aliqua dispositio cõplicata. Cõposita in qua: ẽ duarum aut pluriũ cõplicatio dispositionũ in quam non habentium rationem vt cause operante maxime vuln⁹: sed sine q̃bus non obtinẽt sanationẽ in quarto terap. ꝛ sequenti capl'o. Et magis de vulnerib⁹ dicet infra.

¶ Tertia dr̃ia sumit a proprijs differentijs ipsius solutiõis in tertio eiusdẽ: vt a magnitudine ꝛ paruitate equalitate ꝛ inequalitate ꝓfunditate ꝛ supficie totalitate: ꝛ ſm partem rectitudine ꝛ obliquitate: ꝛ id genus.

¶ A talibus autem differentijs sumuntur iudicia ꝛ intentiones curatiue ꝛ auxilia ꝛ modus cum quibus complentur. Unde Gale. tertio terapentice. ꝙ vltra indicationes primas que non sunt partes artis ratione digne cum idiotis existunt note: oportet considerare super indicatiões particulares ꝛ substantiam ꝛ vniuscuiusq; particularum actuꝫ vtilitatem atq; positionẽ: ex quibus procedens medicus non potentẽ sanare prescret ꝛ ꝓ potente suscipere sanitatem de auxiliorum inuentione considerabit.

Cause lꝫ ſm Gal. in scd̃o de egritudine ꝛ sinthomate. vl'r cause omnium solutionũ cõtinuitatis sunt hec qu idẽ que extrorsum ꝓcedunt. Alie vero ex ipso cor

pore. Nihilominus cause vulnerum recentium inquātum vulnera sunt quecunqꝫ: extrorsu perforare: aut cessare apta nata sunt Et has specificauit haliab. sermone quarto dispositionis regalis dum dixit. quoniā cause he aut a corporibus fiunt inanimatis vt ense iaculo lapide ꝛ simili. aut ab animatis vt venenosorum punctura atqꝫ ferarū morsus. ¶ Ex quibus sumitur alia differentia vulnerum ꝙ quedam sunt incisiones. quedam contusiones. quedam vero morsure. A qua etiam sumitur curationis indicatio per accidens tamen: quia probatum est quarto terap. ꝙ a dispositione sumitur indicatio. a causa vero primitiua tanqꝫ a non ente ꝛ tempore significatio.

Signa vulnerum sensus ꝛ presentia demonstrat singularis.

¶ Quia iudicia vulnerum ꝛ solutionum cōtinuitatis habentur per scientiam substantie ꝛ actus. Et vtilitatis particularum ꝛ esse dispositionum vt superius est allegatum ꝓ tanto indicat Gal. in quarto terap. ꝙ vuln' ꝛ solutiones cōtinuitatis magne ꝛ fortes nō modicum habent periculum fiunt enim fortes tripliciter. Vel propter principalitatem patientis partis. Vel propter malam morigerationem. Vel propter magnitudinē dispositionis: propter qđ ꝛ percussionum quecunqꝫ in capite intra thoracem ꝛ ventrem apprehenduntur nō paruum inferunt periculū ꝛ maxime quādo simul percutitur quid interiorum.

¶ Sed ꝛ quoniam male morigerate cito fiunt omnes que in articulis percussiones fiunt fere oēs: vbi enim sunt tenantes. Et nerui ꝛ in carne ꝛ ossuose regiones periculū est ꝛ dolere ꝛ vigilare ꝛ spasmari ꝛ decipere. Et cum his quecunqꝫ magna fiunt vulnera ꝙ futura indigeant. vt supple que fiunt per totalem. transuersum musculorum principalium. Et que magnas venas ꝛ arterias ꝛ neruos atqꝫ medullas concutiunt maximū inferunt periculum. Primum cōsulit Gal. ex illo. 6. affoꝛ. vesicam decisam aut cerebrū: aut cor: aut dyafragma: aut aliquod intestinorū subtilium: aut epar. aut vētrem mortale. Secūdum ex illis afforisinis. F. Quibuscūqꝫ ydemate id est tumores in vulneribus apparēt non spasmantur. Et si in vulneribus magnis ꝛ fortibus ydema non appareat hoc magnū malum. Et vocabat vlcera maligna: vt ipsemet Gal. exponit in commento vulnera que ꝼm capita vel fines musculorum: ꝛ maxime neruosorum fiunt.

¶ Juxta quod aduertendum ꝙ per periculum intelligitur mors totalis corporis: aut particularis membri que est ꝓuatio vite aut malefactio seu membri impotentia perpetua: et incorrigibilis que est priuatio motus ꝛ sensus ꝛ proprie operatiōis ipsorum. Postqꝫ membrum non dicitur membrum: neqꝫ pars corporis proprie sed denominatiue et equiuoce velut lapideus oculus aut ereus secundo de anima. et quarto meteororum. Et istud est multum necessarium chirurgico disponenti in cura de vulneratis scire videlicet que vulnera sunt mortalia: et que malefica.

¶ Pro quibus est sciendum ꝼm intentionē Gale. in sexto afforismorū. in commento vesicam decisam. ꝙ vulnera: quedam sunt mortalia valde ꝛ necessario. quedam non necessario: sed vt plurimum. Et per oppositum qͣdam sanabilia omnino: quedam vt plurimum. Mortalia necessario sunt vulnera substantie cordis que interficiunt statim: precepto enim nature mandatur totus sanguis ad cor: ex quo fit emorosagia resolutio apostema: ꝛ oppillatio prohibens delegare vitam ad vniuersum corpus. Cor vero diu nō potest pati solutionē continuitatis nec apostemata durāte vita. vt ponit Aui.

¶ Amplius mortalia necessario sunt vulnera magna ꝛ penetrantia substantiam cerebri et epatis dyafragmatis: stomachi intestinorum gracilium renum trachee arterie meri pulmonis et splenis chistis fellis ꝛ omnium aliorum membrorum principalium: et seruientium membris principalibus seruitute necessaria ad vitam. Et causa est: quia de ipsis nulli sanantur vt rationabitur.

¶ Consequenter vulnera mortalia non necessario: sed vt plurimum sunt vulnera parua ꝛ superficialia predictorum membrorum ꝛ penetrantia ad regionem ipsorum ꝛ capitum musculorum. Et causa est quia si bene non tractentur: de ipsis contingit mors. si vero bene: sanari: sicut ego vidi de parte posteriori cerebri: de qua exiuit parum de substantia cerebri: quod fuit cognitum per lesionem et memoriam quam post curam recuperauit. Non tamen dico ꝙ viueret si exiret tota vna cellula: vt de illo cellario narrat Theodoricus. Nec Galenus dicit de illis duobus quos vidit plagatos sanari in samaria viuente Magistro suo pelope ꝙ exiuerat substantia cerebri; sed

solum plagatum fuerat cerebrū. Neqꝫ de il lo quez ipse vidit sanatum in smirnis: vt nar rat in .8. de vtil. dicens ꝙ exiuit substātia ce rebri. Sed in altero ventriculoꝝ geminatoꝝ fuisse vulneratum. Et cum hoc volūtate dei curatus putabatur. Si enim ambob⁹ fuisset plagat⁹ pauco tempore durasset. vt dixit ex quo concludit geminationis aliquoꝝ orga norum vtilitatem vt superius in anathomia fuit dictum. Et tam de isto ꝙ̄ de istis sana tio rara raroꝝ valde fiunt vt in p̄allegato dī cōmento. ¶ Causa quare vulnus cerebri et panniculoꝝ eius sunt mortalia mō dicto: est qꝛ ad lesionem cerebri: sequit̄ lesio thoracis ꝛ mēbroꝝ respiratiuoꝝ ex qua eucrasia cor rumpitur cordis in qua ex necessitate sequit̄ aīal totum perire. vt quinto de interioribus ait Gal. ¶ De epate etiaz vidi vulnera par ua circa lībos sanari: non tū ꝓfunda: nec cū depditione alicuius particule ipsi⁹: sicut idē Gal. testatur. Cuius cām reddit ipe in q̄nto interioꝝ. Quia ꝑpter depditionem nutrica tionis mortificatur cor ꝛ perit aīal: hoc tūtpe fit ampliori. ¶ Uulnera dyafragmatis preci pue q̄ in locis fiunt neruosis incurabilia sūt: qꝛ carent sanguine: ꝛ cū hoc hn̄t ꝯtinuū mo tum. ¶ Uulnera enī non curant̄ nisi q̄escant ꝛ labia coniungant̄. In carnosis tū ꝑticul' cō solidata sunt multotiens fm īꝑminet Ga. 5. terap̄. Uulnera pulmonis qꝛ citissime ap̄aut̄ etiam sunt incurabilia vt plurimum: eo quia nec ꝑpria vulnerum pharmaca tangere pos sunt vlcus. Et qm̄ mouetur fm respiratiōes ꝛ agitatur fm tusses. ¶ Uulnera etiam tra chee arterie magna precipue in parte carti laginosa etiam raro curant̄: qꝛ sunt dura et exanguia ꝛ continuum respiramentum per vulnus hn̄t. ¶ Uulnera etiā ysophagi ma gna non curant̄: qꝛ transitus cibi ꝛ potus im pediunt cōsolidationem. ¶ Uulnera etiā ve narū organicaꝝ magna non curant̄: nisi ra ro ꝑpter eius magnam emorrosagiaz perit sp̄us ꝛ vita etiam: qꝛ non possunt sustinere ti more suffocationis ligaturam necessariā ad restringendum emorrosagiam. ¶ Uulnera stomachi sunt mortalia modo dicto ꝛ intesti norum gracilium precipue circa ieiunum et matricis renum ꝛ vesice ꝛ fellis: qꝛ sunt ner uosa ꝛ exanguia ꝛ est locus ꝛ transitus mali gnarum humiditatum: ꝛ coꝝ seruitus conti nue vite est necessaria: ꝛ cum hoc medicami na conuenienter non possunt applicari.

¶ Uulnera splenis etiaz cum habeat officiū toti necessarium cum sit alterum epar: vt di xerunt multi sunt periculosa. Sed non sunt ita periculosa: vt alioꝝ membroꝝ. ¶ Uulne ra etiam penetrantia ad intrinseca mēbrorū iudicantur mortalia: vt plurimum ꝑ tanto: qꝛ aer qui ingreditur ad ea sine alteratione offendit intrinseca membra. Etiam quia per ea inspirantur spiritus ꝛ offenditur ꝛ debili tatur virtus: ꝛ cum hoc non possunt bn̄ mun dificari. Et finaliter pariunt fistulas: ꝛ empi mata cum quibus moriuntur.

¶ Signa vulnerationis istorum membroꝝ: ꝛ multa que omittuntur ratione breuitatis dicentur inferius in suis locis.

¶ Amplius vulnus ꝛ puncture que fiunt in capitibus musculorum: vbi sunt nerui satis denudati ꝛ chorde ꝛ ligamenta ad tres digi tos prope iuncturam ꝛ timpora sunt morta lia vt plurimum in tertio tegni. ¶ Nerui ve ro ꝛ tenātos punctura parata est vocare spas mos propter plurimum sensum quem refe runt ad cerebrum. Et per ꝯn̄s mortez. Et cā est nocumentum qđ venit a cerebro mēbris respiratiuis vt superius est dictum. Et pro pter hoc dicebat hyppo. in quinto affo͂rum. In vulnere spasmus superueniens mortale. Non necessario sed vt plurimum inquit. G. in cōmento. ¶ Membra particularia iudicā tur mortalia: qn̄ principales vene ꝛ arterie ꝛ ossa per vnde viuificabuntur ꝛ nutriebātur ꝛ sustentabantur penitus sunt incise ꝛ destru cte: ꝛ incipiunt nigrescere mollificari ꝛ cada uerari ad modum estiomeni vt in incisione brachiorum ꝛ tibiarum.

¶ Membra etiā iudicantur malefica: ꝛ ipo tentia ꝑpetue qn̄ nerui chorde ꝛ ligamenta q̄ regebant ea sunt abscissa: ꝛ penit⁹ destru cta ꝛ ꝑdunt incōtinenti opationē suā et inci piūt arefieri et desiccari. ¶ Uulnera vero sa nabilia oīno sunt que sunt in euchimis cor poribus: et in locis carnosis paucorū neruo rū et venarū nō magne capacitatis neqꝫ ꝓ funditatis. Et cā est: qꝛ ad ea non debet seq̄ febris: neqꝫ mala accidentia dūtaxat q bene regant̄. Et ideo est bonum ꝙ in dispositioni bus talium tu dicas hoc: ꝛ etiam duntaxat ꝙ aliud non supueniat qđ de p̄nti non appa ret: neqꝫ regulariter venire cōsueuit. ¶ Uul nera sanabilia vt plurimum que cum qua da indifferentia dicta sunt mortalia vt pluri muz. Et ideo indifferentia ꝛ media: ꝛ fm ter tium significatum neutra sunt vulnera in ca pitibus musculorum: ꝛ cranei ꝛ thoracis ꝛ vē tris. ¶ Et causa est qꝛ si tractantur bene ꝛ ar tificialiter ꝛ adhibeatur bona diligentia et

infirmus sit obediens. Et habeat q̄ necessaria sunt ab extra possunt curari. si vero non interficere. Et ideo in dispositionibus taliuȝ de hoc caute opȝ facere mētionem. Attende tñ in tua depositione ꝙ tu de videndo vulneratum: ⁊ ipsa vulnera habeas p̄ceptū de cura ⁊ quō nomines vulnera ⁊ loca vulnerum ⁊ reddas cāȝ tue depositionis. Non sis tñ rogo te in iudicando ⁊ deponendo velox ⁊ subitus: sed deliberatus ⁊ puisus. Scriptū enim est a patre nostro hyppo. Judicium difficile. Et lȝ vt infra dicetur de vulnere capitis: terminus vltimus vulneꝝ sit quadragita dieꝝ primus infra septē: medius ad nouem iuxta formā acutoꝝ morboꝝ. Nihilominus in suspectis vulneribus expectanda est ad deponendum ⁊ iudicanduȝ dies septima: eo quia cōiter infra tale tempus cōsueuerunt apparere accidētia: ⁊ bona ⁊ mala: sed de febre sincopi alienatione spasmo ⁊ cōsilibus. Et interim considerande sunt opationes virtutū p pulsum p vrinā p vomitum ⁊ per alia expulsa. Considerandus etiam est appetitus ⁊ tolerantia ⁊ aspectus vulnerati ⁊ ꝯsilia. Et ꝭm qd̄ inuenies iuxta doctrinā hyppo. ⁊ Gal. in ꝑnosticis cōpares ruborem virtutis ⁊ egritudinis. Et de hoc facias nisi caplm ⁊ clauem totius ꝑnosticationis. Judicij mortuoꝝ ⁊ saluandoꝝ cum quo iudices ⁊ deponas.

¶ Nec valet si diceretur ꝙ non fuisset mortuus cum toto malo regimine mundi: si nō fuisset vulneratus: qꝛ nec etiam mortuus si voluisset: ⁊ ea que sunt ratiōis fecisset. Oportet enim non solum seipsum prebere: sȝ ⁊ patientem. Licet enim de his que fiunt a fortuna sit ars curatiua: non tñ est ars preseruatiua in tertio tegni. Natura humana multipliciter est seruanda. Et sic ex se diuersis periculis subiecta: vt in alia dr̄ facultate.

¶ Est autem etiam intelligendum ꝭm Aui. in quarto de extractione sagittarum: ꝙ licet vulnera sint mortalia: propter hoc nō est dimittendum: quin homo faciat ꝭm rationē illud quod erit faciendum: dumtaxat ꝙ chyrurgicus sit bene requisitus. ¶ Sed p̄mittatur bona pronosticatio propter verba stolidorum: eo qꝛ multotiens sanantur aliq̄ absq̧ spe mirabiliter. Et si nos dimitteremus accideret mors: ⁊ ꝓportionaremur ad paucitatem mīe ⁊ pietatis.

¶ Ulterius scias ꝙ vnitio in organicis partibus est impossibilis in tertio tegni. Et causa est: qꝛ incisiuis omnino poris per vnde veniebat nutrimentum ⁊ vita ⁊ sensus ipi mēbro organico ꝭm nouum Commentatorem supra tegni incontinenti expirantur spiritus ⁊ virtutes propter magnam subtilitatē quāȝ habent quod non contingit in animalibus imperfectis ⁊ plantis non propter repugnātiam medicaminum: vt dicebat haliab. in cōmento. ¶ Preterea vnitio possibilis est ī carne ꝭm intentionem primam. In osse vero ꝭm intentionem secundam. Uocatur autem prima intento quando coniunguntur diuisa sine medio etherogeneo: sed cuȝ rore nutrimētali qui per modicam conuersionem fit caro consimilis ⁊ vniformis priori.

¶ Secunda intentio vocatur qñ coniunguntur diuisa per medium etherogeneum sicut erarius consolidat plumbū: vt dicit predictus Cōmentator. Et istud medium dr̄ porus sarcoydes: qd̄ fit ex hūore magis grosso q̄ carnis ⁊ mīꝰ grosso q̄ ossis. Et causa quare os non consolidatur ꝭm intentionem primā est durities ipsius: vt ponit Gal. in textu: q ⁊ sola humida vniuntur prima vnione: ⁊ debilitas virtutis nutritiue alteratiue cū sit particule frigide: vt dicit Cōmentator nouus supradictus: Nō carētia maͨ spmatice: vt dicebat halyab. qꝛ ossa sp h̄nt nutrimētū spmaticum p conuersionem supplet assimilationē.

¶ De neruis ⁊ venis dicit Auic. auctoritate Gal. in. 5. terapen. ꝙ se habent medio modo ꝭm qd̄ ipsa sunt mediocria inter duriciem et mollitiē. Unde incarnantur qñ sectio est parua ⁊ corpus est humidum: ⁊ non incarnātur in diuersificato ab eo: Unde Gal. vbi supra. videtur aūt expientia attestari rōni. In infantibus aūt ⁊ mulieribꝰ vidi consolidari arteriam ꝓpter humiditatem ⁊ mollitiem corpoꝝ. Et in vno iuuene breuem h̄nte diuisionem. Et hoc cōfirmat auctoritate hyppo. in 6. afforismoꝝ cum decisum fuerit os aut cartilago: aut maxille tenues: aut preputiū: nec crescit neq̧ conglutinatur. Neq̧ valet instātia de osse puerili qd̄ ē possibile consolidare vt ponit Gal. in tertio tegni: quia mollitiem habet et virtutis fortitudinem propter propinquitatem natiuitatis. ¶ Nec de dētibus quia generantur ⁊ non solum in pueritia: sed in alijs etatibus: quia non generātur ex materia ordinata: sed ex superfluitate nō a virtute prima informatiua: sed nutritiua inducente actuȝ generatiue: vt dicebat Albertus bonoñ. in lectura afforismorum. ¶ Ultimo indicat hyppo. in sexto. afforum ꝙ idropicis que in corpore fiunt vlcera non facile sanantur. Unde Auicen. ⁊ solutio quidē con

F

tinuitatis ⁊ vlceratio ⁊ his similia: cū in mē bro fuerint bone complexionis cito sanant. Et cum fuerint in membro male complexionis longo resistunt tempore: ⁊ quanto plus cum in corporibus contingunt eoꝝ que patiuntur hydropisim ⁊ constructionis maliciā ⁊ lepraz. ¶ Preterea in. 5. affoꝝ. vlcerib⁹ frigidum mordax cutem indurat dolorem sine sanie facit ⁊ rigores ⁊ passiones inducit. Judicatur ꝙ solutiones magne male curate: maxime extra iuncturam inducunt maciem in particula sequente. ¶ Et hoc est ꝓpter oppilationem ⁊ virtutis debilitatem: vt dictū est ⁊ dicetur. ¶ Multa alia iudicia oportet vt seruentur in capitulis singularibus: ⁊ in tractatu vlcerum in quibus communicant vlcera ⁊ vulnera: vt dicetur infra iussu dei ⁊c.

Curatio Intentio cōis omni solutioni cōtinuitatis est vnitio vt in tertio tegni. ⁊ est indicatio prima oibus nota abesse egritudinis q̄ precipit abijcere contrariū p suum contrarium sumpta ¶ Que quidem intētio gn̄alis ⁊ prima perficitur a duobus a natura tanꝗ a principali agente operante cum suis virtutibus: ⁊ nutrimento conuenienti a medico tanꝗ ministro operanti cum quatuor intentionib⁹ adinuicem subalternatis.

¶ Prima p̄cipit remouere extranea: si q̄ sint inter distincta. ¶ Scd̄a adducere adinuicem partes distinctas distantes. ¶ Tertia cōseruare partes replasmatas: ⁊ adinuicem i vnū adductas. ¶ Quarta custodire ⁊ preseruare membri substantiam. ¶ Sed quinta docet corrigere accidentia.

¶ De prima intentione que est remouere extranea.

Primum cōpleturū solutio nō est aperta ⁊ aliqđ extraneū fuerit inter partes: vtputa squamula ossis separata pungens aut aliquod infixum vt sagitta seu aliud extraneum vt spina ꝙ aperiatur: ⁊ si est aperta sufficienter ꝙ remoueatur ⁊ extrahatur leniter ⁊ absqꝫ dolore cum digitis: aut pincecarolis: aut tenaculis: aut cum aliquo ingenio per teipsum inuento.

¶ De ingenio extractionis sagittarū ⁊ aliorum infixorum.

Extrahuntur enim infixa: p inuentionē ingeniorum. ¶ Et modus inueniendi habetur per considerationem nature ⁊ diuersitatem infixoꝝ: ⁊ per considerationem nature ⁊ diuersitatem membroꝝ. Ex quibus duob⁹ extrahitur tertiū. s. modus extrahendi ⁊ instrorū inuētio ⁊ diuersitas infixoꝝ: lꝫ sit infinita ⁊ certis r̄fis nequeat scribi. Et ꝓpter hoc est consiliū ꝙ examinentur forme pectorū ab inimicis. Nihilominus. Aui. sub diuisiōe octupliciea comprehendere conatur: de quibus accipio gratia breuitatis communiores. Infixorum quedaz sunt ferrea: quedā spinosa: quedam ossosa aut alterius nature. Item q̄dam plana: quedam barbulata.

¶ Preterea quedam habent doleā in qua itrat lignum: quedam clauum quod intrat lignum. Amplius quedam sunt venenosa: q̄dam non venenosa.

¶ Diuersitas membrorum habetur p anathomiam: qꝛ quedam sunt pncipalia. quedam non principalia. Et quedam carnosa in quibus debiliter infigunt ur: quedam ossosa in quibus firmiter adheret infixum.

¶ Preterea quedam sunt apparentia in quibus parum profundatur infixum. Quedam sunt profunda: in quibus submergitur infixum. immo aliquotiens tantū profundatur ꝙ venit ad partem oppositam.

¶ Instrumenta que ab his inueniuntur: lꝫ sint multa: octo tn̄ apud me sunt magis cōia pmū sunt tenaculū Auic. ⁊ sunt semilunares dentate. scd̄m est tenacule Albuc. ⁊ sunt ad modū rostri auis dentate. tertiū tenacule canulose pro sagittis barbulatis. quartū est terebella reuersata ad capiendā cānam ferri. quintū tn̄ est terebella directa ad ampliādum ossa. sextū sunt incisoria ad ampliādum carnē vt facilius infixa extrahant. septimuz impellētia cōcaua ⁊ surda. octauū est balista

¶ Modus aūt operādi q̄ a predictis out est talis. Qđ si infixum in pmo occursu nō potest salubriter extrahi debet dimitti vsqꝫ quo caro marcescat ⁊ putrefiat. Et tunc cum circumuoluendo ⁊ mouendo illuc istuc leui⁹ extrahetur. Nō obstante dicto Henrici: qui precipit ꝙ statim extrahant: qꝛ ita volunt Auicen. ⁊ Albu. ⁊ Brunus deinde vulnus debet procurari vt alia vulnera: nisi ꝙ sanguis alteratus ab infixo debet expelli vt vulnus a putrefactione securetur: ⁊ debet infundi cuz oleo calido maxime si dubitatur de dolore. Si aūt fuerit toxicatū procuretur vt morsure venenatorū. Et si nō pōt leuiter p moduz dictū haberi de armato patiēte ⁊ ꝑparatis ꝑparādis: ⁊ fctā ꝓnosticatōe: si ē necesse iuxta

ferruam datā capiatur cū tenaculis cōibus circūuoluendo ꝛ trahatur. Et si ille nō valet capiāt̃ alie fortiores. Et si sunt barbulate ap prehendantur barbule cum canulatis. Si li gnum exiuit de dolia cum terebello reuersa to immisso in dolia extrahatur. Et si aľr nō possunt extrahi elargetur foramen carnis si est possibile cum rasorio ꝛ ossis cū terebellis directis: aut cum trepanis: ꝛ vt dictum est ex trahatur. Et si hoc non valet ligetur balista cum tenaculis: ꝛ patiente bene firmato dis paretur balista ꝛ extrahatur. Si aūt sagitta est inuersa ꝛ non potest extrahi per partem ꝑ quam intrauit impellatur cum impellenti bus concauis: aut surdis ad partem oppo sitam. Et si cōmode pōt fieri ꝑ illam partem extrahatur. Si vero non est possibile dimit tatur quousq̧ natura eam extrahat aut ma nifestet. ℂ Albu. vero narrat multos in qui bus sagitte diu steterunt occulte: qui cū eis vixerunt longo tp̄e absq̧ nocumento: ꝛ ali quibus alique fuerunt per naturam manife state ꝛ extracte ꝛ sanati fuerunt. ℂ De istis incātationibus ꝛ cōiurijs nicodemi q̄ ponit Theodoricus ꝛ Gilbertus non curo. ℂ De medicinis extrahētibus infixa opatus sum in spinis ꝛ arestis ꝛ lapidibus ac vitris: ꝛ in ossium frustulis. ℂ Et inueni ꝓprium medi camen sumptum ab Aui. ℞. fermenti mellis aut sordiciei alueoꝝ. añ. lib. ß. visci quartam ʃ. armoniaci. quartam. ß olei quartam. j. fiat empl̃m. ꝛ desuꝑ apponatur. ℂ Rogerius as serit ꝓbatū q̧ radix arundinis trita cū mel le apposita super fixum ipsum extrahit sine dolore. ℂ Plura alia in antidotis ponuntur: ꝛ ita completur primum.

ℂ De scđa intentione q̄ est remouere partes distantes.

Secundum completur cū ma nibus trahendo ꝛ coniungendo partes distantes ꝛ membrum indolorosius quo poterit plasmando vt infe rius in speciali dicetur.

ℂ De tertia intentiōe que est conseruare in vnum partes replasmatas.

Tertium completur cum bona ꝛ decenti ligatura ꝛ situa tione debita ꝛ sutura si est necesse.

ℂ De modo ꝛ qualitate ligandi.

Circa quem est sciendū q̧ ꝺm intentionez Aui. in quarto: triplex est ligatura: incarnatiua: ex pulsiua ꝛ retentiua. Ligatura incarnatiua cōpetit vulnerib⁹ recētibus ꝛ fracturis: ꝛ fit cū binda a duob⁹ capitib⁹ plicata ligata vsq̧ ad mediū incipiendo ab opposita p̄te loci so luti ducendo vnum caput versus partem su periorem mēbri: ꝛ aliud ꝟsus partē inferiorē capiendo de p̄tibus adiacētibus quantū vi debitur expedire stringēdo plus suꝑ locū le sum q̄ꝫ in p̄tibus adiacentibus. Caueat tñ a nimia strictura ꝛ nimia laxatione. ℂ Termi nus sit bona infirmi tolerantia. Capita aūt binde suant̃. Et si necesse sint plures binde ponant̃: ꝛ ꝑ eundem modum voluant̃: per istum aūt modū ligandi vnum labiū cū alio coniungitur ꝛ spatio ꝓhibetur: vt. 6. terapē. ꝓbatur. Nonnulli ꝟo adaptāt pānū duplica tū ꝛ stringendo suunt eū supra locū solutuz. ℂ Ligatura expulsiua cōpetit vlceribus ꝛ ca uernis ad expellendum materiam de fūdo: ꝛ ad defendendū q̧ altera materia nō veniat in loco: ꝛ fit cū binda ab vno capite plicata. Incipiendo a p̄te inferiori ipsius membri ibi fortius stringendo: deinde reuoluēdo proce ditur vsq̧ ad partē suꝑiorem. Dico aūt ē su periorem partem. vt Gal'. 5. terap̄. eā que est versus cor siue epar a quibus oriunt̃ oīa mē bra. Ego aūt talē bindā in mēbris inequali bus velut sunt tibie adapto scindēdo eaz ab vna p̄te de palmo in palmū ꝛ suēdo ꝛ eā psi lando rigide a parte arcuata ꝛ incisa laxe a parte dorsi ꝛ non incisa: ꝛ ligando partez lar gam dorsalem: teneo versus grossum mēbri partē curuā incisam versus partem gracilio rem. Quot aūt bona fecit mihi ista ligatura in vlceribus varicibus: ꝛ in phlegmonibus tibiarū nouit deus. ℂ Ligatura retinēs me dicamina cōpetit membris in quib⁹ nō pōt fieri strictura neq̧ alia ligatura: vt in collo ꝛ in ventre ꝛ in oibus spatibus ꝛ dispositioni bus dolorosis: ꝛ fit cum binda vnius capitis aut multoꝝ capitū siue brachioꝝ incipiendo super locum lesum ligando in opposito eius dem. Modus disligandi sit suauis ꝛ indolo rosus: ꝛ si ligamenta nimis se teneāt tm̄ ma defiant cum vino vsquequo separentur. ℂ Insuper vult Gal'. q̧ binde fiant de pāno mundo late ꝛ longe ꝺm naturam particula rum: vt que ligant humerum in latitudine sex habere debēt digitos trāsuersales. Que coxam quinq̧: que tibia quatuor. q̄ brachiū tres: que digitum vnum: longitudo sit ꝺm re uolutionum necessitatem. In hoc enim mul tum facit ingenium medici: quod artem ad iuuat ꝛ naturam operantem: vt dicit Dama scenus. Et scientia plasmationis membroꝝ: ꝛ hoc est quod dicebat Gal'. in quarto terap̄.

ligare enim vlceratā particulā nō cōtingit bene aliquē absqꝫ hoc ꝙ sumat indicationez a plasmatione particularum.

¶ De modo ꝛ qualitate suendi.

Circa quē est sciēdū ꝙ sutura ē tripl'r icarnatiua: retētiua sāguis ꝯuatiua labioꝝ ad tpꝰ. Sutura icarnatiua q̄ cōpetit in oībus vulneribꝰ elongatoꝝ labioꝝ: si possunt ꝓximari in q̄bus nō sufficit sola ligatura que nulla habēt extranea iter labia: ꝛ sunt recentia vel antiqua renouata ꝑ scarificationē ꝛ pellis remotionē. vt dicit haliab. ꝙ fit quintupl'r. vno modo cū filo forti equali ꝛ plano vt sericino. Jn cōibus vulneribus. primū punctum ponendo in medio vulneris ꝛ aliū in medio spatio cuiuscunqꝫ lateris: et ita ꝓcedendo in spatijs inter duo puncta faciendo punctum quousqꝫ sutū sit conuenienter. Qđ erit qñ inter duo puncta spatiū vniꝰ trāsuersalis digiti remanebit. Acus sint lōge plane ꝛ linite in cuspide triāgulate in cauda ꝓpter locare filū vt non impediat transitū cauate. Canula habeat fenestrata. cū qua appodiet̄ altera pars labij vt non vaget̄ in immittendo acū: ꝛ vt per fenestram possit videri qñ transiuerit acus: ꝛ tunc trahat̄ acus et filum appodiādo labium iuxta filum cuz tasta: vt trahendo filū labium non sequat̄. Et liget̄ primo cum duabus inuolutionibus. et secunda cū vna: deinde filum scindatur remote aliquātulum a nodo. ¶ Scđo modo fit sutura incarnatiua cū acubus: aut cū asta plume introducta cū acu in vulneribus magnis ꝓfundis: quoꝝ labia sunt multum separata. Acus infilatur infilatas tot quot sunt necesse imponendo eas cum filo renoluendo: sicut faciunt mulieres quādo super manicas acus reseruāt infilatas remanent vsqꝫ ad vulneris cōsolidationem. ¶ Tertio modo fit sutura icarnatiua cū canulis equalibus factis de stupis bene tortis gracilibꝰ: nec vt palea longitudinis vt digitoꝝ vncia aut de asta plume que quidē cōpetit in locis qñ volumꝰ ꝙ sutura duret lōgo tpe: ꝛ fit qñ mittit̄ acus infilata ꝑ ambo labia: deinde retornat̄ acus ꝑ idē foramen vsqꝫ ad hoc ꝙ remaneat vna ansa in qua ponit̄ vnū de capitibus canule: ꝛ postea caude duoꝝ filoꝝ stringūtur ꝛ ligātur super capite alio canule: ꝛ ibi scinduntur capita filoꝝ: ꝛ remanet canula vsqꝫ ad perfectā consolidationē. ¶ Quarto modo fit sutura incarnatiua ꝓm Gal'. cum hamis ꝛ debent esse parui ꝓm mēbruz ab vtraqꝫ parte curuati ꝛ infigendo in vno labio ducat̄ labium ad alterū labiuz: ꝛ in illa etiā figat̄ vt faciunt retonditores pānoꝝ. ¶ Quinto modo fit sutura incarnatiua cū pānis: ꝛ cōuenit in locis in quibus volumus ꝙ cicatrices non appareant vt in facie. Et sic fit ꝙ recipiuntur due species triangulate magne ꝓm mēbri quātitatem ꝛ liniūtur cum linimento inuiscatiuo facto de puluere san. dra. thuris masticis sarcocolle picis farine volatilis molendini incorꝑata cum ouoꝝ albumine: ita ꝙ applicet̄ q̄libet petia in quolibet latere vulneris ꝓm distātiaz vnius pollicis. Et postq̄ erunt desiccate suātur petie cū subtilitate ꝛ adherebūt labia. ¶ Sutura restrictiua sāguis fit cū acubus ꝛ filo intrando ꝛ renoluendo sicut suunt̄ pelles: ꝛ hoc qñ alie suture non possunt fieri ꝓpter magnū sanguinis impetū. Jn vulneribus venarū ista etiā est vtilis ad suendū intestina ꝛ pāniculos ꝛ loca carne denudata suspecta tñ est: q: rupto vno puncto cetera relaxātur. ¶ Seruatiua sutura fit vt alie: sed nō est ita stricta: q: nō fit nisi ad manutenendum quousqꝫ vulnus sit firmatū. Et cōuenit vulneribus dilaceratis: ꝛ i q̄bus deꝑdita est caro ad appropinquādū partes vt citius cōsolidētur ꝛ in q̄bus est in ꝓcessu aliqđ extrahendū. ¶ Tempus remouēdi suturā est qñ cōpleuerit finē suū. ¶ Modus remouēdi est ꝙ ponat̄ aliqua tasta sub puncto: ꝛ supra tastam scindatur filum ꝛ ponēdo tastam super labium per quod extrahitur ne dilaceretur extrahendo.

¶ De modo ꝛ qualitate plumaceloꝝ.

Quia plumaceoli siue puluilli faciūt ad appodiationem ꝛ compressionem partium dissolutarum: ꝛ ad confortādum calorem naturalez membri disiuncti ꝛ ad prohibēdum grauedinem ligamētoꝝ pro tāto de ipsis est hic tractādum. ¶ Est tñ sciendum ꝙ q: antiquitus fiebat de pluma inter pānos suta talem assumpserunt denominationem: quia cuz oportebat eos sepe renouare erat tedium: adinuentum est eos facere de stupis canapis precipue bene pectinatis ꝛ mundatis: aliquotiens fiunt de lana siue de cotone. Multi vero loco ipsorum applicāt pānos suaues duplicatos aut triplicatos aut spongiam adaptatam. Et ponuntur due vel tres vel plures: sicut videtur expedire. ¶ Et aliquotiens applicātur sicci aliquotiens madefacti ꝛ infusi cum albumine oui vel cuz vino vel cum oxicrato. Et aliquotiēs cum oleo ꝓm ꝙ dispositio reqrit: ꝛ sunt trium.

forme ꝙ triāgulati triplici ꝫ qđ laudat aui. ad incarnādum vnū in latere cuiuslibet labij supra ipm vulnus se inungendo. ¶ Sunt ēt rotundi q̄ ponuntur sicci sup alios ad conseruandū calorē naturalē: ⁊ ad imbibendū sordem. ¶ Sunt etiā quadrati qui ponunt̄ ad ꝓhibendum lesionem ligamentoꝝ.

De modo ⁊ qualitate tentarum ⁊ lichiniorum.

Circa qđ est sciendū ꝙ tenta siue lichiniū in solis octo ponim᷒ casibus. ¶ Primo in vulneribus q̄ volum᷒ elargare mūdificare: aut aliquid a fundo extrahere: vt sunt vulnera ꝓfunda q̄ hn̄t necessitatem contra apiendi: ꝑpter ycorē q̄ congregatur in fundo ⁊ in spaciositate sua. ¶ Scđo in vulneribus concauis in q̄bus debem᷒ carnem gn̄are. ¶ Tertio in vulneribus ab aere alteratis que opꝫ mūdificare. ¶ Quarto in vulneribus ꝯtusis. ¶ Quīto in apostemosis. ¶ Sexto in morsinis. ¶ Septimo in vulneribus in quibus circa ossa est opandum. ¶ Octauo in vlceribus vlceratis. ¶ In oib᷒ aūt alijs vulneribus siue tentis ⁊ lichinijs ad consolidādū intendimus. ¶ Propter qđ est sciendū ꝙ tente ⁊ lichinia sumunt diuersitatem a fine ꝓ quo fiunt: q᷑ q̄dam fiunt ad mūdificandū vulnera: ⁊ ista fiunt de carpia suauis panni ꝑcipue veteri. ¶ Quedā fiunt ad tenendū apta labia: ⁊ illa fiunt de stupa bene mūdata: aut de petijs pāni supradicti: aut de bōbace vt faciebat Rasis: aut de canna eris vel argenti pforata vt in naribus ꝓpter aerem. Et in vulneribus ꝓfundis ꝙ sanies per se exeat ⁊ nō includatur. ¶ Quedā fiunt ad amplificandum orificium vulneris ⁊ illa fiunt de spongia bene torta: aut de radice gentiane. Forma lichinioꝝ dꝫ eē equalis: tentarum vero inequalis ad modum caudillarum. Et aliquotiens applicantur sicce: aliquotiens intincte in aliquo vnguento: ſm quod videtur expedire.

¶ Reliqua tangentia predictas operatiōes ingenio operantis relinquantur. Nam repꝛehendendus essem si te tua docerem in ꝑmo ad glauconem: ⁊ ita pficitur tertia intentio.

¶ De emplastratione.

Quarta intentio que est custodire membꝛū substantiam ⁊ ꝓhibere dolorē apationem ⁊ cetera accidētia completur emplastrando ⁊ liniendo mēbꝛūꝫ cum albuminibus ouoꝝ ⁊ rebus frigidis: vt dicit Ras. in primis diebus ¶ Et post cum vino grosso stiptico ⁊ cum aptionibus ⁊ cōtra opationibus ⁊ figura apta ⁊ flebothomādo ⁊ euacuando qn̄ erit necesse: ⁊ cū bona ⁊ artificiali dieta. Non obstat qđ alij dicūt ꝙ vulnus incōptum vulnus non indiget istis: qđ cōcedendū est in paruis actionibus ⁊ in corporibus eucraticis q̄ vbi sunt q̄rat dn̄s. In magnis aūt actionibus ⁊ in corporibus chachochimijs ad ꝑseruandū accn̄tia est necessariū ꝑdicta conuenienter ordinare: ⁊ hoc dicebat G. in. 6. terap̄. supponat quis deuenire ad nos punctus: ⁊ sup. vulneratus ⁊ disiunctus hic hō: si boni vlceris. i. eucrati fuerit absq̧ pharmaco transibit ⁊ nihil patietur praui. Si vero vlceris praui vel mali. i. chachochimi fuerit: primo quidē dolebit: post hoc aūt iaꝫ pulsabit inflāmabitur particula. In omni aūt membꝛo carnoso sunt nerui ⁊ vene q̄ preparant ad ea mala: ⁊ ideo hyppoc. accidentia dicebat primo pronosticorum de melioribus rebus est vti preuisione.

¶ De flebothomia ⁊ euacuatione.

De flebothomia cōsulunt sapiētes Rasis ⁊ Albu. ꝙ si sanguis a vulnere non exiuit sufficienter: ꝙ fiat flebothomia: ⁊ fiat de parte opposita.

¶ Nam purgatio per antiparistasim i quarto terap̄. multum placuit hyppo.

¶ De ventre.

Si fuerit cōstipatus fiant suppositoria aut clisteria aut admīstretur aliquod lenitiuum de casiafist. aut de manna.

¶ De potionibus.

Que ꝯsueuerūt administrari vulneratis: dico ꝙ non consueui dare aliquā potionē in vulneribus recētib᷒: q᷑ cal'e sunt ⁊ apertiue ⁊ cōmouent sanguinē ⁊ ꝑparant vulnus ad ap̄a ⁊ ad fluxum. In antiquis tn̄ vlceribus infistulatis ⁊ cācerat' nec non ⁊ in sanguine ꝯgelato in interioribus: ac in sanie ꝯgregata in pectore ⁊ in glādulis intrinsecis ⁊ crepaturis vt in suis caplis dicet̄ qn̄q̧ concessi. ¶ Antiqui tn̄ vt Rogeri᷒ quatuor magistri indifferenter administrabant potionē oībus vulneribus ⁊ fracturis cōpositis ex rubea maiori i plus ⁊ ex ꝯsolidia plātagie tanaceto canabo caulib᷒ rub. herba roberti pede colūbino gariofi. lingua can's pipinella pilosella ⁊ ꝯsilibus. Et extrahebant succū aut decoq̄bāt ea cū aqua vino ⁊ melle ⁊ dabāt quolibet mane quartā. ꝫ. ⁊ desuper foliū inuersum caulis rubei de mane ⁊ sero

ponēdo ligabat. Et assueuerūt tales emperici ꝙ si potio euomit̄ malum signū est. Et si retiet̄ bonū: ⁊ si exit tal' qual' fuit p vulnꝰ: ita iuuet eosdeꝰ. peiꝰ ē de Theodorico ⁊ hē. q̄ pigmentum fortissimū iubēt dare vulneratis recēter in capite ⁊ in pectore: nescio vnde venit ista insania. Scio vere ꝙ Galenꝰ non precipit.

¶ De dieta vulneratoꝝ.

Dieta oim vulneratoꝝ ⁊ dissolutoꝝ in principio vsqꝫ ad septem dies in quibus ꝯsueuerūt esse securi a febre ⁊ apāte dꝫ esse tenuis fria ⁊ sicca precipue si patiēs fuerit repletus: iuuenis: ⁊ aer sit calidus. ¶ Subtrahatur ergo sibi vinū p̄cipue purū ⁊ carnes grosse ⁊ pisces grossi panis azimus male coctus caseus ⁊ fructus allia ⁊ cepa sinapis ⁊ oēs spēs acute ⁊ oēs res salite ⁊ acetose. Et vtatur pullis pdicibꝰ auicul' puis alteratis cū aqua rof: vtat̄ etiā auenato ordeato amigdalato spinachijs boraginibus lactucis plātaginibus ⁊ brodio simplici aut cōposito cū ouis. ¶ Potus eius sit aqua bullita in qua sit ifusus panis grossus: aut aqua ordeo: aut aqua cū modico vino grosso stiptico: parū cenet. Quiescat: a mulieribus summe caueat.

¶ Postqꝫ aūt securatus fuerit ab apāte ingrosset̄ dieta ⁊ redeat ad ꝯsuetudinem suaꝫ paulatine: vtat̄ ergo tunc bono. vino bonis carnibus gallinaꝝ caponū ⁊. castratoꝝ ⁊ oibus bonū sanguinē gñantibꝰ ⁊ reparātibus naturā. ¶ Et ꝙ talis dieta sit vulneratis vtilis sic pbat̄. Quia illa dieta est vulnerat' vtilis q̄ manutenet virtutē: ⁊ nō commouet febres neqꝫ apāta: neqꝫ emorrosagias excitat ⁊ nutrimētum ꝯueniēs p̄parat ipe ꝯuenienti talis est, hmōi: ergo est vtilis. Et pp̄ter hoc eam cōmendat Gal'. Ras. haliab. ⁊ Aui. Brunus Guilielmus atqꝫ Lanfrancus. Nō aūt Theodoricus q̇ a principio dietā vinosam ⁊ calidissimā p̄cipiebat. Et plus miror de Henrico q̇ fuit parisius nutritꝰ inter phos: q̄ euꝫ in hoc secutus est: de anglico nō miror: qꝛ nihil dicit nisi qδ ab henrico habuit. Necqꝫ rō eoꝝ vꝫ dū dicūt ꝙ debilitatꝰ ꝯfortet̄: qꝛ cōtrariū dicit Gal'. in principio affoꝝ. In his autē qui egrotāt augere virtutē nō pperamus. Moderate eñ diminuimꝰ: aut qualis est saltim in cronicis custodimus. Nisi cū eēt tāta debilitas q̄ postponeret oēs alias indicationes: ꝙ tñ nō est in cōibus vulneribꝰ. Et cum hoc aduersantibus indicationibus nō opꝫ alterius extremitatē cupientem obliuisci alterius penitus: sed miscere eas in septimo tera pen. vnde in. 8. circa finē exercitatū quidē ⁊ natura prudētē opꝫ esse medicū. Ut in vniuscuiusqꝫ indicationis subtil'r ponderās ꝟtutē adinuicē oēs cōparās. Unū aliud capl'm coaceruet pp̄rarū laborāti dietationū. ¶ Illud aūt ꝙ decepit eos fuit arabica translatio in quarto de ingenio capl'o penultimo q̄ dicit. Itē opꝫ te cauere vinū dum apa calin est. In alio ꝟo tpe non. Quia debuit dicere dū apa esse pōt. Qδ ptꝫ p grecā translationē q̄ dicit palā aūt est qm̄ vini vsuꝫ cauere opꝫ in tpe phlegmonū. Aliter nō phibet dare nihil. Et ita ꝯcedit̄ ꝙ in principio vsqꝫ ad septē dies: qδ est tp̄s phlegmonationis nō det̄ vinum. Sed transacto illo tempore non prohibeat̄: ⁊ ita completur quarta intētio que erat mēbri substantiam conseruare.

¶ De quinta intentione.

Sed quinta intentio q̄ est accidentium introductoꝝ correctio ſm accidētiū diuersitatē ꝯpletur. ¶ Accidētia aūt q̄ ꝯsueuerūt venire i dissolutis ꝯtinuitatibus sunt dolor apa discrasia febres pruritus atqꝫ spasmꝰ paralisis sincopis atqꝫ alienatio: vñ sciētes ꝙ vulnꝰ nūqꝫ curatur quousqꝫ ista corrigantur: accidentia eñ que supant suā cām ordinem curationis p̄uaricant in principio ad glauconē.

¶ De dolore.

Dolor qꝛ est cā trahendi materiam ad locū lesum ⁊ gñandi apa sup oia opꝫ ꝙ euitet̄: dolor vero cōiter sedat̄ fomentando particulā cū oleo cal'o: ⁊ si oleuꝫ esset rosatū: vtilius esset. Et si cū eo adderet̄ albumē oui vel vitellū vbi nō est magna caliditas non tñ macularet vulnus. Et si eēt necesse aliquātulum sopire particulā oleum sit papauerinū. Et si est necesse addatur paruꝫ de apio aut de madragora vt ꝯsuluit Guil. Quatuor aūt magistri laudāt ad hoc radicē solatri cū axungia porci incorporatā. Theodoricus multum commendat empl'm de folijs paruarū maluarū coct' ⁊ tritis: ⁊ cū cribatura furfuris mixtis. Si adderet̄ modicum olei rof. melius esset. ¶ Medulla etiā panis frumenti in aqua feruenti infusa optima est vt superius fuit dictuꝫ. Si autem esset dolor fortis significaretur ꝙ neruus esset lesus: et tunc ad vulnus neruoꝝ habeat̄ recursus.

¶ De apostemate.

Apostema gñatur et cognoscit̄ curatur: ſm qδ dictū est in tractatu scdo de apatibus. Nihilominus Aui. laudat ⁊ appropriat oi membro ⁊

capite vsq3 ad pedes emplm factũ de grana to dulci in vino stiptico decocto ꝛ pistato et applicato: si aũt nõ põt repercuti nec resolui maturetur cum emplis ad maturãdum apa ta dictis. Et ad hoc dictat Rogeri⁹ embrocã de maluis absinthio arthemesia farina frumenti cocta cũ vino: ꝛ paꝝ mellis et satis de axungia. Et si sanies non deriuatur ad vulnus aperiatur in loco magis apparato.

¶ De discrasia.

Discrasia si est cal'a qđ cognoscitur p rubedinẽ ꝛ vesicationem. Infrigida locuȝ nõ cũ iusquiamo neq3 mãdragora: vt dicit. G. qꝛ nimis infrigidat. Sed cũ rosis ꝛ plãtagine ꝛ vnguento albo que siccãdo moderate infrigidant. ¶ Si est frigida qđ cognosces p mollificationeȝ ꝛ discolorationem. Calefacias locũ nõ p resinam picẽ ꝛ aspaltũ: sed cum vino ꝛ vnguento nigro fusco vi del3 ꝛ basilicone: qꝛ cum ista accidentia conuertunt vulnera ad vlcera ad doctrinam illã habeatur recursus. Si auteȝ discrasis fuerit sicca ꝛ humida: per sua contraria corrigatur ꝛ ita de compositis: vt dicetur infra.

¶ De febre.

Si superuenerit febris in frigidentur ꝛ regãtur vt de apatibus calidis est dcm̃. Et in hoc dñi phisici vocentur.

¶ De spasmo.

Per spasmũ intelligit Auer. decurtationẽ mẽbroꝝ: aut talẽ rigidationem q̃ non pñt flecti neq3 dilatari: qꝛ in eo opatio nõ est ablata sicut in paralisi sed est mutata. ¶ Est em̃ spasmus in q̃nto de egri. ꝛ sintho. motus mal⁹ accidens in virtute motiua voluntaria a dispositione morbosa: ꝛ iõ est egritudo neruosa in tertio cañ. qua mouenẽ lacerti ad pncipia sua ꝛ inobediẽtes fiũt in dilatione. ¶ Cã em̃ eius fm. G in eodem est duplex. vt hyppoc. indicauit: ipletio ꝛ euacuatio: in phlegmonibus quidẽ dispõnib⁹ ipletio: in ardẽtissimis aũt ꝛ siccissimis febribus euacuatio. ¶ Qđ aũt ꝛ implet ꝛ euacuatur amplius vniuersis corporũ neruosis tẽdere ptigit. Indicãt chorde in organis tense. scinduntur enim siue in humida siue in sicca: denum tense deponãtur. Et ppterea remittunt eas artifices añq̃ deponantur. Et fm illud idem indicant corrigie ad ignem ꝛ aeri. s. humido exposite colliget tertio. ¶ Tertiũ aũt caplm addit Aui. q̃ l3 ad materiam pportionetur. Est tamen nocumentum contristans cerebrum: ppter quod nerui refugiunt ꝛ congregantur ad expellendum ipsam cãm impedientẽ. ¶ Sunt ergo tres modi spasmoꝝ inanitionis: repletionis ꝛ cerebri compassionis.

¶ Primũ causaẽ maxie ppter fluxus magnos quinto affoꝛismoꝝ ꝛ caliditates immoderatas ꝛ putredines liquefacientes in scđo eoꝝ dem febrem in spasmo.

¶ Scđm fit ppter apa ꝛ tumores dispgẽtes in fine. 5. affoꝛismoꝝ. quibuscunq3 ydemata. Et frigiditates immoderatas implentes et condensantes neruos in eodem quinto. Frigidum spasmus ꝛc.

¶ Tertiũ vo fit ppter doloꝛẽ. 3. tegni. I. ꝛ erui ꝛ thenãtos pictura. Et ppter moꝛdicatione mali humoꝛis ꝛ qualitatis venenose i cõmento q̃nti. Spasmus ex elleboꝛo.

¶ Spasmi aũt pfati q̃dã sunt vl'es q̃ fiũt qñ nocumẽtũ puenit ad cerebrũ conãs expellere nocumẽtũ ptrahit neruos ꝛ mẽbra neruosa ꝛ spasmat ea. ¶ Alteri sunt pticulares qñ nocumẽtũ nõ puenit ad cerebrũ: s3 remãet i mẽbro icuruãs ipm. Et hoc ẽt Auẽzo. testaẽ dico aũt vl'es qꝛ teneat maioꝛẽ ptẽ mẽbroꝝ ad differẽtiã epilepsie q̃ t3 oia. Et iõ spasm⁹ toti⁹ dr. s. humid⁹: est tñ ꝛ interpollat⁹ nõ ptinuus cũ nocumẽto mẽtis: ꝛ sensuũ put tertio interioꝝ declaraẽ q̃ nõ est i spasmis: de q̃b⁹ fit hic smo. Inquirere exq̃site dr̃ias: spasmi cãs: ꝛ modũ gñandi alteri⁹ est speculationis quare dimitto. Sufficit chyrurgico scire qđ dictũ est ꝛ signa eoꝝ dẽ: ꝛ correctiões si q̃ sũt:

¶ Signa cõia sunt mot⁹ mẽbroꝝ difficultas colli tẽsio labioꝝ ptractio: ac si vellet ridere maxillarũ ꝛ dentiũ ꝛ gutturis strictura: oculoꝝ ꝛ toti⁹ faciei toꝛtura. ¶ Signa specialia spasmi de inanitiõe sunt aduẽt⁹ paulatinus ꝛ post egritudies psũptiuas. ¶ De repl'one vo sunt aduẽt⁹ subit⁹: ꝛ post apata ꝛ repl'ones ꝛ frigiditates spissantes. ¶ Spasmi aũt cõpassiui signa sunt aduẽt⁹ a cãis extrinsecis ꝛ est cũ doloꝛe ꝛ moꝛdicatione ꝛ cõtristatiõe.

¶ Si nocumẽta spasmi veniãt ad mẽbra anhelitus subito moriẽ patiẽs. ¶ Spasm⁹ pfirmat⁹ nõ curaẽ maxie de inanitione: qꝛ siccitas cũ certissime cõpleta fuerit insanabil'extitit. 7. terap. Nõ pfirmat⁹ vo aliquaȝ recipit correctionem spãl'iter de repl'one qđ innuebat hyppoc. in. 2. affoꝛum febrem in spasmo melius est fieri q̃ spasmum in febre.

¶ Curatio ꝛ precustodia spasmi sicci est prauua: vt dicit Aui. verum conueniẽtioꝛ cura est tina et inuncto cum oleo humido post ip:

sam. Et eius iteratio multotiens: et si esset possibile quod tunc fieret de lacte et nasalia et gargarismata et clisteria: et finaliter potagia: optimum esset: dumtaxat quod febris non adesset: nunc enim fiant prefata cum aquis et oleis in quibus decocta sunt folia salicis: et ordeum fractum viol. atque nenufar. Et administrentur super iuncturas et originem lacertorum. ¶ Cibaria ipsorum sint sorbitiones pingues lenes facte ex amigdal. ordeo et zuccaro bono: et aqua carnis assumpta ex carnibus agnorum et hedorum. ¶ Et si cum dictis misceretur modicum boni vini: vt penetrare faciat non esset longinquum a rectitudine. ¶ Cum autem spasmus est humidus oportet vt curetur cum euacuationibus fortibus humorum grossorum: vt est yera et pillule de agarico. Et clisteria acuta sunt optima et flebothomia quoque. Et gargarismata et nasalia et sternutatoria cum acutis sunt expedientia. Et inunctiones per collum sub ascellis: et inguina cum oleis calidis de lilio et costo de spica laurino pulegino acuatis cum castoreo et euforbio sunt bona. Et coopertura cum molli lana plurima. ¶ Rogerius ad talem spasmum tale dictat vnguentum et ipsum acceptauit Theodoricus. ℞. olei mustellini. ℥.i. petrolei. ℥. ß. olei communis butyri. ana. ℥.iiij. cere. ℥.i. storacis calamite storacis rub. ana. ℥.ij. et ß. masticis olibani gummi hedere. ana. ℥. ß. omnia liquibilia ponantur ad ignem: et alia puluerizata misceantur. Ultimo ponatur storax et fiat vnguentum de quo ceruix et collum atque spina et totum corpus inungatur inter duos ignes. In isto vnguento videtur addere Theodoricus herbas que ingrediuntur in vnguento arogon et agrippa et oleum castoreum: et pinguedinem limaciarum rubearum: et vocat eum alabastrum: et est valde proprium ad contractionem neruorum. ¶ Et si accideret febres: dumtaxat quod essent effimere esset bonum. ¶ Stuffe suffumigationes sicce: et ea que prouocant sudorem sunt conferentia ad hunc spasmum. ¶ Spasmus vero compassiuus: si fuerit ex dolore curatur cum leptomeris et aliis sedantibus dolorem: vt in de vulneribus neruorum dicetur. ¶ Et si est ex punctura ferarum curetur cum thiriaca et ventosis super locum. ¶ Et si fuerit ex mordicatione stomachi prouocetur vomitus et stomachus confortetur. Et in omnibus cerebrum consolctur. Et caput et collum dorsum ascelle et inguina cum oleo de lilio inungendo: quia proprium medicamen est spasmo humido: vt Auenzoar dicit. Et quod baculus teneatur inter dentes vt ex toto non claudatur: et si aliud non potest fieri: neruus qui mandat nocumentum totaliter incidatur. Ut consuevat Ras. quia melius est perdere operationem vnius membri quam totius.

¶ De paralisi.

Paralisis etiam sequitur vulnera et contusiones maxime capitis et totius dorsi: vt in tertio interiorum per multa exempla declaratur. Utrum autem sequatur vulnera eiusdem partis vel contrarie: infra de vulneribus capitis inctio fiet. ¶ Est autem paralisis neruorum mollificatio cum priuatione sensus et motus. Ut plurimum sicut erat spasmus durities cum motu malo et permutato. vt tertio colliget dicebatur. vnde tertio interiorum. sicut apoplexia est mollities totius corporis: ita et paralisis vnius medietatis: quandoque quidem dextre: quandoque sinistre: quandoque quidem vnius partis vt pedis vel manus: et propter hoc suscipe illam diuisionem spasmi in paralisi vniuersalis et particularis. vniuersalis totius lateris: particularis vnius membri.

Cause vero paralisis et talis ablationis motus et sensus sunt duplices extrinsece et intrinsece. Extrinsece vt casus: percussio: incisio: dilatatio: frigiditas: apostemata: et talia que ab extra separant et claudunt spirituum vias. Intrinsece sunt humores grossi viscosi qui oppillant ipsos neruos in cerebro et in nucha que vicaria cerebri est dicta. Inquirere autem quomodo est hoc: et qualiter aliquotiens perditur motus et remanet sensus et differentias et causas omnes exquisite alterius est speculationis. Sufficit enim chyrurgico scire quod dictum est: et cognoscere partem a qua oritur nocumentum. Nam si nocumentum est vniuersale: quia nerui qui regunt vniuersum veniunt a cerebro: scis quod nocumentum oritur a cerebro: si particulare in membris superioribus: scis quod a collo. Si in inferioribus: a spondilibus: si in mediis: in mediis prout hec leguntur in primo et tertio de interioribus. ¶ Humorem peccantem scis per signa humoris. ¶ Causas extrinsecas iudicio patientis. ¶ Iudicari etiam potest quod paralisis et omnes egritudines neruorum sunt difficiles ad curandum quia parum habent de natura calida: que est acris curationis. Et pinde dicitur quod paralisis in senibus difficulter curatur. ¶ Amplius iudicatur quod tremor et febres significant bonum in palisi. ¶ Preterea palisis que fit ab ictu non coterente neruos vehementer: nunquam sanatur vt apparuit a gal. i illo.

de mula. Si aūt supflue ɔterant nō ē spes φ sanet: qꝛ vulnera nervoꝝ pfecte non consolidant: vt dictum est. ¶ Et dixit Auenzoar: φ si lesio fuerit nervis anhelitus moritur patiens suffocatus in breui. ¶ Si mēbrum nō diminuitur nec color mutat spes est aliqua in cura. Si vo diminuit ꝛ color mutat signū est malum: vt dicit Gordonius.

Cura paralisis a causis intrīsecis pertinet ad dños physicos quā pficit heben Mes. duplici regimine: cōmuni ꝛ pprio. ¶ Cōmune aūt regimen nūc partem morbi tāgit: nunc pprietatē. Interdum vero dietam. ¶ Primū cōplet cum administratione oīs studij ad partē capitis posteriorem: ꝛ nuchā: qꝛ nocumētū fm plurimū oritur ab illis locis. Et hoc est cōe in infirmitatibus quinqꝫ videlꝫ: paralisi: spasmo: tremori: stupori: ꝛ torture. ¶ Scdm vo cōpletur cū administratione medicinarū pprietate ꝛ virtute cōfortantium neruos vt est achorus: yna: castoreum. ¶ Tertium cōpletur cum paucitate cibi ꝛ potus: ꝛ cū regimine exiccatiuo dicto in capitulo phlegmatis. ¶ Regimē autē pprium capit quatuor tres prima est adequatio materiei. scda abscissio eius. tertia cōuersio sui residui ad oppositū ꝛ diuersum. quarta corrigit accidentia. ¶ Quomodo autem ista cōplentur dicet vobis doctor allegatus. ¶ Curam autem a causis extrinsecis q̄ erat a percussione: aut casu perficit Aui. si factum est apostema: ꝛ materia ad locū descenderit cū flebothomia ꝛ medicis calidis ꝛ euaporatiuis: vt sunt vnguenta emplastra super locum pcussum: ꝛ ventose quādoqꝫ ponūtur Ego autem cōsueui vnum linimentum laudatū ab hebē Mesue in passionibus cordis: cum quo vngitur collum dorsum ꝛ mēbra lesa. Et est multum bonū. verba doctoris euāgelici sunt hec. sermones inūctiōis spine credo pitos medicos: ꝛ peritos phoꝝ traditionem ꝛ memoriā ꝛ laudem tanti beneficij nature occultasse: cum eius beneficium in eorū tractatibus sit abscissum. Et est de elegātioribus iuuamentis preseruans substantiā vite. Et sciuisti φ principiū ossium ꝛ neruoꝝ est nucha: ꝛ generatur vel germinatur a cerebro: ꝛ spina est platea publica arteriarū neruorum spirituum ꝛ virtutum: ꝛ lectus spiritualium membrorum: ꝛ continet medullam vere humiditatis: sic enim aggregabis multas bonas intentiones. Confortabis enim substantiam velatiuam ꝛ substantiam spiritualem: ꝛ neruos ꝛ ossa vniuersa.

¶ Subueniens paralisi in omnibus neruorum egritudinibus saltui cordis et tremori lassitudini subuenit manifeste. ꝛ est medicamen omniū medicamentoꝝ in celeri confortatione. Modus confectionis est. ℞. myrrhe electe aloes epatici spice nardi sanguis dra. thuris mumie oppoponacis bdelij carpobalsami croci masticis gūmi ara. storacis liquide storacis rubee. añ. ʒ. ij. ꝛ. ß. musci. ʒ. ß. terebentine ad pondus omniū misce omnia: hec puluerizata cum terebentina: ꝛ pone hoc totum in alembico: ꝛ ingeniose distilla: ꝛ liquorem distillatum suscipe in vase vitreo ꝛ forti: vicinatur enim balsamo: et ego aliquotiens addebam herbas paralisis: erat preciosius.

¶ De sincopi.

Sincopis est fm Gal. in. 12. terapen. subita ꝛ acuta concisio virtutis que consueuit sequi immoderatas euacuationes ꝛ dolores quā cognosces per pulsum deficientem: et per colorem pallidum ꝛ motum precipue palpebrarum ꝛ extremorū difficilem: ac si nō posset erigere ea: ꝛ per sudorem maxime circa collum frigidum. ¶ Sincopis nullo modo est negligēda quia via est ad mortem: immo parua mors apud omnes dicitur.

¶ Regimē ꝛ curatio quātum est de presenti: est obuiare toto posse φ non veniat sincopis consolando infirmum: ꝛ expellendo multitudinem gentium ne calefaciant camerā: neqꝫ terreant eū. ¶ Et est cautela φ anteqꝫ veniat detur sibi parua crusta panis albi infusa in optimo vino cū modico de aqua roś. Et potet modicum de illo vino. Nam vt air Gal. vbi supra: vinum quidem aliqđ natura calidum ad anodosim. i. ad redditionem et confortationem incedens his qui sincopizātur est dandū: ꝛ irroretur: ꝛ pꝛiciatur fortiter in eius facie aqua roś. aut aqua frigida si nō habet aquam rosatā: fricentur extrema trahantur pili nasus ꝛ aures: ꝛ pprio nomine alte vocetur dentur alape: et cetera fiant que precipiunt domini physici in isto casu.

¶ De alienatione.

Desipiētie vo fm Gale. in quinto de egritudine et sinthomate omnes peccata existētes motiones ygemonite. i. regitiue virtutis sunt que ab Aui. in tertio cañ: alienationes dicuntur. ¶ Et lꝫ sint accidentia ydropatientia ꝛ protopatientia. i. ppria ꝛ cōicata: hic tū agit nisi

vt sunt accidentia ꝓtopassiua.i.veniētia per cōitatē ⁊ colligātiam que contingunt in vulneribus ⁊ articuloꝝ percussionib⁹ vt in quarto terapē.dicebatur. Similis aūt est hec generatio sinthomatū in tertio de interioribus his qui suffundūtur.i.imaginationes in oculis patiūtur ex dispositionibus ventris. Nā sicut aliunde mandatur occasio. Ita vero et neruosis particulis patiētibus paratius ꝙ alijs veniunt desipientie. Quādoqꝫ quidem ipso solo calore ſm continuitatem ad caput ascendēte: quādoqꝫ ꝟo spiritu vaporoso seu fumoso. Et illa quidem sunt ex eis que finaliter desiccant: vt ait Aui. vnde decimotertio terapē. Contingit eñ vt in sermonibus qui de his monstratum est propter frigiditatem equidem ocium: propter calorem motus: et ex malitia humorum amentia. ¶ Cura seu regimē eorum est quātū spectat ad chyrurgicum qꝛ incontinenti dñi physici debent vocari: vt mali fumi per fricatiōes ⁊ ligaturas extremorum a capite diuertātur: ⁊ in hoc casu clisteria sunt ab Aui. dilecta: ⁊ percussa pticula oīno sedetur: ⁊ necessaria ſm eum etiā est percussio cum alapis: vt ad ipsum ipsius redeat ratio. Et in principio Gal'.13.terapē. oxirodinum: idest oleum roſ. cū modico aceto cōmendat. Expellere enim oportet a capite humorē ⁊ vaporem: ⁊ infusiones somnifere: que per papaueris semina fiunt optime. Et olfabimus ⁊ inungemus alias nariū et frontem similibus farmacijs. ¶ Ex reb⁹ eñ conferentibus ſm Aui. est vt infundatur super capita ipsorum decoctio pedum ⁊ capitū Et multotiens sanat eos alsefur: que est radix vitis albe: cum ex eo bibunt aut comedunt ipsum diebus aliquibus cum aliquo cibo qui abscondat saporem ipsius. ¶ De pruritu dicetur in quinto ⁊ sexto. ¶ De duritie ⁊ impotentia motus qui sequitur solutiones prauas continuitatis dicetur infra in sexto. ¶ De passionibus iuncturarum: ⁊ in antidotario suo loco.

¶ De vulnere facto in carne. Cap.ii.

Vlnus carnosum ꝓprie dicit in tertio terapē. diuiso facta in membro carnoso cum sanguine absqꝫ putrefactione: vt superius in capitulo communi fuit dictum: ⁊ nō euacuatur ſm eundē quin sit simplex sine perditione substantie: aut cum perditione eiusdem. Et qꝛ est simplex nō euacuat a suis ꝓprijs differētijs qn sit superficiale: aut ꝓfundū: ⁊ vtriqꝫ: aut paruum aut magnū. ¶ Uulnus etiā cū deperditione substātie nō euacuat quin ꝑdat cutis qñqꝫ caro ⁊ cutis. ¶ Et vulnera cum talibus differentijs nō euacuantur quin sint pura sine accidētibus. ⁊ quin habeant aliqua accidentia nō habentia rationē cause: qꝛ tunc caderent sub ratione vlcerū difficile sanabiliū de q̄bus dicet in tractatu vlcerū infra. Sed habentiū rationē sine quo vt sup⁹ fuit allegatū decimoquarto terap̄. nō obtinet sanatiuā: velut sunt discrasia dolor apa prurit⁹: de q̄b⁹ dictū est supra. ¶ Nec curo si tales differētie dicant differentie aut dispositiones q̄ lꝫ Gale. in tertio terap̄. magnā fecerit determinationē: nō multū tñ ꝓficit hoc ad curā. Est aūt in principio terapē. Nō ex noībus bene sanare egritudines. Sed ex ea que de rebus recta opinione.

De causis vulnerū inquātū vulnera dictū est supra: qꝛ sunt quecunqꝫ res que extrorsum pforare aut cessare seu mordere apte nate sunt. Ex q̄bus dispositionib⁹ derelictis ab eis sumūtur intētiones curatiue. ¶ Et significatiōes sumpte ab esse dispositionis: ⁊ natura mēbrorū ⁊ occurrētiū accidentiū diuersitatē q̄ inueniūt auxilia: ⁊ modū operādi: vt dictū fuit supra.

Signa et iudicia in capitulo vniuersali sunt dicta.

Cura vulnerū carnosoꝝ recētiū vltra quatuor itētiones dictas cōcesꝫ spālem intētionē. vnā q̄ est fluxū sanguis retinere: modificat tñ ꝑ Aui. si supfluit: qꝛ fortasse tēperata quātitas cōfert: eo qꝛ ꝓhibet apostema oppilationē: ⁊ feb. q̄ sūme ꝓhibēt vulnerū curationē. Et illud ſm Gal'. in quarto terap̄. fuit p̄ceptū hyppo. fit eñ vt ⁊ effluēte sanguine siccius: ⁊ per cōsequens sani⁹. cū omne siccū ꝓpinqui⁹ sit sano: humidū ꝟo nō sano. ¶ Superfluus eñ san. si nō restringit cū his que ptinent vulneribus restringatur cū his que dicētur in capitulo vulnerū venarum. Intētiones ꝟo oīum vulnerū: lꝫ qño cōplētur in genere sit dictū. Spālis tñ modus qño cōplentur in carne inuenit ſm differētias iam dictas per hunc modum.

¶ De incisione ⁊ vulnere simplici paruo sine perditione substantie.

In quo Gal'. in tertio terap̄. nō precipit nisi appropinquare labia cū sola ligatura. vnde inquit: si conduxe

rit invicẽ diligenter ea que distãt absq₃ alia quacunq₃ extrinseca ingeniatione ꝯglutinãtur. ⁊ Ratis illud idẽ. ¶ Cõmunis tñ cursus h₃: ⁊ Lanfrancus ponit albumen oui agitatum cum leni stupata: ⁊ bene q₂ ꝭm Gal. in vndecimo simpliciũ farmacorum restringit sanguinem: ⁊ sedat dolorem alterat ⁊ ꝓhibet apostema nõ solum in oculis: sed in oĩbus locis vlceratis sup̄ omnia caue a dolore: qꝺ eñ dolet prouocat reuma ⁊ apostema vt sepe dictum est. Quomodo sedatur dolor iam superius dictuȝ est. Et nõ remutteꝭ vsq₃ ad tertiũ diem: q₂ ꝭm. G. in tertio parue aũt sunt ita ꝙ si cõgregate fuerint vna die vel plus indigẽt duabus ad vniẽdum. Et si non esset consolidatum remutetur post: vt statim dicetur.

¶ De incisione et vulnere magno superficiali ⁊ non profundo.

In quo q₂ non sufficeret sola ligatura p̄cipit Gal. suitionem ⁊ laqueationẽ. ¶ Cõis tñ vsus post suitionẽ consueuit ponere puluerẽ rubeũ incarnatiuum ⁊ cõseruatiuũ q̃ fit de duabꝰ ptibus thuris ⁊ vna sanguis draconis. Albu. addit tres partes calcis viue: ⁊ Lanfrãcꝰ cõsentit. Ego aũt loco calcis boluȝ ar. addo. Haliab. sandalos ponit. ¶ Et ponitur solus puluis. Cauendo vt non ingrediatur intra vulnus: neq₃ etiaȝ puluis: neq₃ oleuȝ: quia consolidationem impedit ipsorum vniusquisq₃: vel potest incorporari cum albuminibus ouorum: ⁊ desuper vnam aut duas stupatas infusas cum albuminibus dictis: ⁊ pãnum subtilem etiam balneatum in his immediate supra vulnus apponit: vt stupate in eleuatione non dilacerẽt puncta. ¶ Et si cum oleo rosa. iungerẽtur circunferentie ad prohibendum dolorem et apostemationem: bonum esset. Que autem ligatura ⁊ sutura ⁊ stupate conueniunt: ⁊ quo modo fiunt in sermone cõmuni iam dictum est. ¶ Et non remutetur vsq₃ ad quartum diem: nisi dolor aut aliud accidens infestet. ¶ Et post quartum diem nisi inueneris consolidatum cum vino calido stiptico lauetur: ⁊ infundantur stupate ⁊ expresse applicẽtur et ligentur. Et de die in diem remutẽtur: q₂ infra breue tempus erit consolidatum. Testante Gale. in quarto contra thesilum qui prolongabat curam vulnerum ad menses: quam in sex diebus aut pluriuȝ in septem poterat perficere. prima preparatio laudaꝭ cum albumine ouoruȝ. Et illo puluere: quia refrenat et prohibet ⁊ sedat sanguinẽ dolorẽ ⁊ apostema. Scꝺa cũ vino: q₂ vinuȝ. ꝭm Gal. in tertio optimũ farmacũ, est oĩm vulnerum inquantũ vulnera sunt. i. q̃ nõ habẽt aliquã dispositionẽ cõtradicentẽ implicatã. Qꝺ probatur ita: vulnus inquantũ vulnus indiget siccare ⁊ stipticare p̄cipue magnũ. Sed vinum facit hec duo. ergo maior ꝓbaꝭ: quia in hoc tpe ꝭm Gal. opus est farmaci siccãtis particula: vt siquidẽ iam fuerint ycor adiacens consumatur. Et eum qui debebat confluere ad vacuas regiones ꝓhibeaꝭ. Et propter hoc d₃ esse maioris siccitatis cõsolidatiuum: siue ꝯglutinatiuũ ꝙ idẽ est in tertio tegni: q̄₃ incarnatiuũ: vc₃ vsq₃ ad scꝺm gradũ. Minor deduciꝭ: q₂ vinũ in septimo simpliciũ farmacoꝝ: nouũ est calidũ in primo: antiquũ in tertio mediũ in scꝺo: ꝓportionaliter aũt caliditatibus sunt ⁊ eius siccitates. Et ideo ꝭm diuersas naturas desiccat ⁊ cõsolidat: nõ auteȝ humectat: neq₃ infrigidat: vt dicebat Theodoricus. Et hoc est qꝺ Gale. dicit auctoritate Hyp. in quarto terap̄. vlcera vniuersa nõ cp₃ madefacere. i. lauare nisi cũ vino. Et cãm ait dicens. Omne siccũ ꝓpinquũ est sano: humidum ꝟo nõ sano: ⁊ ꝓpter hoc dicebat magr̄ Arnoldus: ꝙ recẽtia vulnera cũ aqua ardẽte lota sanatiõis effectũ citissime cõsequentur q₂ desiccatiua est multũ. Nonulli vero post primã remutationẽ ponũt empl'a ⁊ vnguenta q̃ ad hoc habẽt ꝓpria: ⁊ stupatã desuper Gal. aũt in hoc multũ cõmendat vnguentũ nigrũ Aui. vnguentũ de lino. Ego aũt consueui vnguentũ factũ de rubeo puluere incorporatũ cũ terebẽtina lota.

¶ Quorum forme vna cum multis alijs in antidotario dicentur

¶ De vulnere profundo ⁊ occulto.

Vulnus profundũ ⁊ occultũ multotiẽs curaꝭ cũ sutura ⁊ debita ligatura. ¶ Et si nõ fieret iubet. G. in tertio tegni: in posteriori tpe p effluxiones ⁊ contraria diuisione et figura apta curare. Aptam vero figuram intelligit Aui. ꝙ orificium vulneris semper sit inferius: ⁊ fundum superius vt ycores possint libere exire. De qua figura dicit auctoritate sapiẽtis in scꝺo ad glauconẽ: ꝙ curauit vulnus ꝓfunduȝ in coxa: cuius profundum erat circa genu: ⁊ orificium versus coxam cum preparatione figure absq₃ cõtra apertionem: fecit enim sibi tenere genu eleuatũ: ⁊ tũc orificiũ fuit iferiꝰ. Idẽ posset i brachio p̄pari. ¶ Si autem non posset apta figura preparari neq₃ vulnꝰ bñ

expurgari p foramē fiat sm consiliū Gal.cō tra apertio. vnde in fine.3.terap. Si vulnus concauitatem habuerit profundam ꝛ occultam: scrutandum est: vtruz ycores possint cō uenienter expurgari vel non: sic eadē est cu ra cum aliis. ¶ Si non possim⁹ ingeniare bo nam effusionez cum pressuris: ꝛ bona ligatu ra expressiua q̄ incipiat in fundo: finiat vero circa orificium: bonū est. Si vero potest fieri oportet nos ingeniare alias effluxiōes. Duplex vero est ingeniatio: qnq̄ quidē te incidente totam concauitatem: qnq̄ autem con tra diuidente solū in profundo. Qualiter au tem oportet singulum horum efficere: locoꝝ indicabit natura ꝛ vlceris magnitudo.

¶ Nam si loca fallacē habent diuisionem ꝛ vlcus fuerit magnū melius est econtra diui dere. Si vero contrariū melius est incidere ꝛ ligare: vt est dictum. Brunus aūt in tali con tra apertionem suellos siue tentas in vtraq̄ parte imponit. Ego aūt cum cotone transeo: q꞉ melius mundificat ꝛ transit per totū: ꝛ mi norem infert dolorem: ꝛ pono ipsum cum in tromisso facto ad modū ac⁹: aut tastā ligneā impono: ꝛ desuper securius incisionem facio ꝛ desup aliquod mundificatiuū: ꝛ stupatam appono: ꝛ bis in die remuto.

¶ De vulnere ꝯcauo cum deꝑditiōe carnis.

In cura vulneris huius sm Gale. in tertio tegni. duplicem opz habere intentionē: q꞉ ꝛ dispositio. Duplex continuitatis quidez solutio vlcus siue vulnus deperditio substātie concauitas. vna in vnitione. Alia vero in deperdite substantie generatione. Et oportet primo curare cō cauitatem: deinde vnire aggredi. Eo q꞉ ipsa rum rerum indicat natura non posse vulnus sanare: nisi primo cōcauitas repleat̄. Oīs eñ concauitas ꝑter naturā indicat repletionez quare ꝛ q̄ in carnosa particula: hec autez repletio terminus inuentōis sanationis fuit: ꝛ indicatio q̄ oībus ideotis exitit nota.

¶ Ut aūt inueniant̄ q̄ replebūt artificis est: ꝛ ratione indigem⁹ multa ꝛ multis particula ribus indicationib⁹ ꝛ methodo rationali cer titudinaliter. ¶ Particulares ergo indicatio nes cū quib⁹ inueniunt̄ q̄ replebunt cōcauitatem vulneris sunt quatuor. prima sumit̄ a substātia vulneris. scđa a natura corporis et particulaꝝ. tertia a cōiugatis. scđ quarta ab indicationū cōtrarietate. Talis eñ fuit ordo Gal. in tertio terap. Substātia eñ vulneris secū importat dr̄iaꝝ propriarū indicationes de quib⁹ tractat̄ in fine. ¶ Prima eñ intētio seu indicatio inuenit̄ q꞉ q꞉ in gñatiōe carnis q̄ f.t ex sanguis coagulatiōe materialiter: effectiue vero a natura semꝑ occurrūt due superfluitates: vna grossa: altera subtilis.

¶ Si volum⁹ eas extirpare tanq̄ res ꝑter naturā per ꝯtrarietatē nullū erit tēs in quo nō indigeam⁹ vtriusq̄ farmaci exiccātis humiditatē: vez ꝛ mundificātis sordē nō simpl'r Sed moderate sm primū gradū: maius eñ appositū cōsumeret: ꝛ nō coagularet materiam carnis velut sunt thus ꝛ ordeacea farina: ꝛ farina fabarū: ꝛ orobi: ꝛ yreos ꝛ aristol' cadimia ꝛ panax ꝛ terra sigillata. Oīa enim talia ad inuicē differūt in eo q̄ magis ꝛ min⁹ aristologia eñ ꝛ panax magis exiccant aliis ꝛ calidiora sunt natura. Ordeacea ꝛ fabarū farina min⁹ multū exiccant: ꝛ minori calidita te ꝑticipant. Thus aūt calidū est moderate min⁹ tñ aliis exiccat. Orobi v̄o faria ꝛ yreos in medio aristol'. ꝛ panacis sunt.

¶ Scđa intentio inuenitur q̄ q꞉ corpa ꝛ ꝑticule hec quidem frigidiora sunt: hec calidiora: hec sicciora: hec humidiora: sm naturam opz ea seruare: sicut qđ dictum est ꝑter naturam abiicere. Si ergo simile seruat suū sīle: sicut et contrarium corrumpit suum contrarium. Calidiora sm naturam calidiorib⁹ indigent auxiliis: frigidiora frigidioribus ꝛc. carnē enim que supernutritur similem opz esse preexñti: sicciori igit̄ exñte priori: sicciorē opz generare nouā: quare opz amplius eaz siccari: in humidiori v̄o ecōtra. Et ꝑpter hoc thus in humidiorib⁹ naturis desiccat ꝛ carnē gñat. In sicciorib⁹ humectat ꝛ suppurat.

¶ Tertia vero intentio iuenit̄ ab annexis. vt primo a conpl'one innaturali. Si enim in quit Gal'. vel sm aliquaz formā vel per ipm tempus vlcerationis vulnerati caro fiat calidior decētevl' frigidior: decebit farmacū nō solum moderate siccare: sꝫ ꝛ calefacere ꝛ infridare intantum ꝙtantum ꝛ subiecta caro superegressa ē ab eo quod sm materiam: vt dictum est supra. Si vero hec ita se habent coaspicere oportebit: ꝛ cōsequēter nos aeris crasim. oportet enim farmacum apponi in moderationibus eius. Et propterea hyppocrates frigidioribus quidem vtitur in calidis humoribus: calidioribus vero in frigidis seruando semper naturam.

¶ Sed quarta intentio sumit̄ a cōtrariis indicationibus non q̄ fiunt sm diuersa tpa: de quibus dictum fuit in quodam notabili de

indicationibus supra in capitulo executiuo primi tractat⁹. Sed de his que fiũt ƀm idẽ ipsa vt qñ crasis laborãtis est humidior decẽte: particula ꝟo siccior: vulnus humidi⁹ anne xa sicciora. Indicabis farmacũ ꝙ desiccet in scdo ⁊ tertio gradu. ¶ Si aũt fuerit econuerso ꝙ desiccet solũ in primo gradu: ⁊ hoc est qꝛ in prima multũ distat. In scda paruꝫ egritudo a dispositione mẽbri: vt dicit Aui. vniuersa aũt ista inqt Gal. ꝑ coniecturã sumuntur. Et qꝛ cõiecturare optime potẽs est q̃ est exercitatus in rõcinijs: puta de cõplexionibus ⁊ de farmacis manifestũ est. ¶ Uides igitur apte ꝙ eget cõsiderationibus vir debẽs ƀm rectã methodũ vlcus sanare. Qꝛ eñ inuẽta est humiditas existere in passione siccatiuꝫ indicat farmacũ. Sed qm̃ hec q̃dẽ eoꝝ magis exiccãtia: hec aũt minus: hec autẽ calefactiua: hec ifrigidatiua ex vlcerũ differẽtia: id qd̃ vtile assumptuꝫ est ⁊ ex laborãtis natura ⁊ eoꝝ ãneris. Non eñ faciebat ita thesilus: nec etiã multi qui hodie thesilym aut credẽtes vnã curã oium hoim ad instar malorũ semel latoꝝ: qui ƀm ꝓuerbium vna forma calcei oẽs calceant. nono terap̃. cap. decimo tertio ⁊ q̃nto custodie sanitatis. cap. xl. ¶ Cõis vero practica in talibus vulneribus hꝫ ꝙ restricto sanguine ⁊ loco ab apostemate ⁊ dolore securato: lauaꝭ vulnus cũ vino calido: deinde ipso exiccato poniꝭ puluis aut vnguẽtũ carnis regeneratiuũ. Postꝟo lichinij aut plagelie de carpia ⁊ emplastrũ aliqd̃ aut vnguẽtuꝫ carnis regeneratiuũ: de quibus in ãtidotario diceꝭ copia. Desuꝑ ponunꝭ stupate sicce: aut in vino infuse. Et ligaꝭ ligatura medicamina tenẽte: ⁊ remutatur bis in estate: ⁊ semel in hyeme.

¶ De vulnere cũ cutis deperditione.

De quo in tertio tegni ait Gal. ꝙ qñ repletũ fuerit qd̃ est cõcauũ equale vlcus existit alterã intẽtionem afferre accidit: media eñ noua carne stãte inter labia vlceris vniri q̃dẽ ea est impossibile. Intentionẽ ꝟo curationis aliã inuenire oportet. Et hoc esset operire cute si esset possibile. Cũ igiꝭ generatio cutis sit impossibilis propter ei⁹ duritiẽ aliqd̃ simile cuti: carneꝫ callosam videlꝫ faciẽdum: erit aũt huiusmodi caro siccata. Siccãtibus igitur ⁊ stipticis sine mordicatione farmacis erit opus ad cicatrizationeꝫ. Non similiter sed extensiue ad tertium gradum.

¶ Sunt igitur in vulnere necessarij tres gradus siccãtium scꝫ regenerãtium carnẽ: quorum siccitas: vt dictum est ad primũ pertingit gradum. Incarnãtiũ quoqꝫ siccitas etiã vt dictum est ꝑtingit ad secũdum ⁊ tertium. Tertius cicatrizãtium excedit oẽs: eo ꝙ nõ tm̃ hꝫ desiccare accidentalem humiditatem que insluit: sed ⁊ naturalem: vt caro fiat callosa ad modum cutis. Et hoc quidem fit per se a stipticis: que vt plurimuꝫ frigida sunt et sicca velut sunt galla viridis corticis maligna fructus spine egyptiace ⁊ similia que dicentur infra. Per accidens ꝟo fit a calidis consumptiuis velut sunt calces alumen: es adustum: scoria eris: vitriolum: ⁊ similia non quocũqꝫ modo. Sed adusta ⁊ lauta: ⁊ bene puluerizata in parua quãtitate: ⁊ nõ in magna.

¶ De cicatricibus reparandis.

Cicatrices turpes reparãtur: vt dicit Rasis tenues cum dyaquilone: aut cum litargirio nutrito: ⁊ grosse ⁊ antique cum oleo de balsamo aut ꝙ totum superfluum cum rasorio incidatur: aut cum cauterio remoueatur: ⁊ postea cum pinguedine galline aut anatis ⁊ mastice curetur.

¶ De vulnere in quo est caro superflua.

De quo dicit Gal. 3. terap̃. ꝙ ei⁹ magnitudo ꝑter naturam indicat suꝑabundantie ablationem: a pharmacis autem fit hoc solum ⁊ non a natura: ecõuerso iuiscatiõe ⁊ icarnatiõe illoꝝ eñ nature ⁊ pharmacorũ sunt opera. Istius auteꝫ soloꝝ pharmacorum siccantium fortiter velut sunt omnia gñã attramentoꝝ calcantum vitriolum spongia radix affodillorũ hermodactilorum stupe minutim incise album ẽ vnguentum viride ⁊c.

¶ De vulnere cõtuso: ⁊ ab aere alterato doloroso ⁊ apostemoso.

In omnibus aũt istis supponitur regimen cõe de flõia ⁊ euacuatione atqꝫ dieta: qꝛ oĩa ista trahunt materiã ad locum. Etiã ⁊ ꝙ corpus nõ esset plenum et preparant ipsam ad vlcera maligna. ¶ Curatio eoꝝ localis est ꝓhibere cõsolidatiua ⁊ desiccatiua. Et administrare circũcirca ⁊ nõ supra locum ꝓhibentia fluxum de oleo roſ. aut mirtilloꝝ: vel de vnguento: facto de bolo oleo ⁊ aceto. Supra ꝟo locum oleum apponãtur lenitiuum vel lenitiua mollificatiua ⁊ maturatiua. Nam ƀm Gal. hoc fuit preceptũ hyp. vulnera q̃cunqꝫ a iaculo: aut suꝑ lapide vel baculo compressa.

est ꝛ abscissa caro hāc medicare: vt suppurabilis cito fiat: minꝰ etiā inflāmat. Et necesse est cōpressas ꝛ abscissas alteratas ꝛ putrefactas carnes pus fientes liq̄facere: deinde nouas generare carnes. ¶ Ex q̄bꝰ duas habemus intētiones in hm̄ōi vulneribus. ¶ Prima cōplet cū calidis ꝛ humidis maturātibꝰ qualia sunt malue cocte ꝛ radices maluauisci: ꝛ trifarmacū panis triticeus: ꝛ reliqua dicta supius in de apatibus ꝛ inferiꝰ in antidotario dicendis ꝛ cū mūdificātibus de farina aqua ꝛ oleo ꝛ melle: aut cū mūdificatiuo de apio: aut cū alijs in antidotario dicēdis. Et in oībus istis cōcedat tenta ꝛ itingat cū melle rof. aut vnguēto aploꝝ: ꝛ supra vnguētū aut emplastrū mūdificatiuū ponat stupata sicca: ꝛ liget ligatura retinente medicamina vsq͂ ad pfectā mūdificationē. ¶ Deinde sequat scda intētio ꝛ regeneret caro minuēdo ꝛ dimittēdo tentā ꝛ incarnet et cōsolidet. Si vo caro esset multa dilacerata: ꝛ q̄ sutura est fertilis sutura laxa retinēte labia suatur: si etiā vulnus esset alteratū nisi habeat aliā repugnātē dispositionē cū scarpello remouēdo eoꝝ labia renouentur ꝛ suantur.

Quia contusio in carne sine vulnere exteriori notabili que dicitur a Gal. in quarto terapen. echachimonia. ꝛ ab Aui. in primo canon. fen quarta alfac. est q̄dam spēs vulneris: ꝛ solutionis cōtinuitatis ꝑ tanto gratia cōiunctionis cū dicto vulnere dicet q̄d de ipsa. ¶ Est eñ cōtusio separatio ꝛ dilaceratio facta ꝑfunde in carne musculosa a re cōtundēte ad quā sepissime sequit dolor ꝛ effundit sanguis plurimꝰ: quare aliquotiēs apostemat: vtplurimū tñ resoluit et parit vestigia ꝛ liuores: ꝛ q̄nq͂ excoriatiōes. ¶ Judicat q̄ magna cōcussio est piculosa: et suspecta ad corruptionē mēbri: ꝛ p cōsequēs corporis. ¶ Judicat etiā q̄ cutis sepata pendens raro inscat: quare meliꝰ est: vt icidat et exiccet cū medicis: aut dimittat sine ligatura: q2 aer adiuuat ad repandum eā. vt dicit Aui. ¶ In curatiōe eiꝰ multe sunt intētiōes vt ponit Gal. vbi supra. Semp eñ vt dicit in multitudine dispositionū prime intētionis curationū sunt equales i numero. ¶ Prima aūt intētio est q̄ materia fluēs euacuādo deriuet: quare dicit Aui. q̄ non est excusatio a flobotomia: imo opifices artis pparant ad illud: q̄uis corpus sit mundū. ¶ Scda q̄ dolor sedet. Et locus ꝓhibeat cū frigidis ꝛ stipticis domesticis: ad quā intētionē Rasis et Lanfrācus acceptāt inunctionē cū oleo rof. ꝛ sparsionē desup pulueris mirtilloꝝ cū mediocri ligatura: vsus tñ cōis in principio ponit albumina ouoꝝ cū oleo rof. ¶ Sed tertia q̄ post principiū resoluat: si possibile est vt q̄n materia est subtilis aut supficialis cū aliquo de resolutiuis dicēdis aut si non est posse extrahat cū scarpellis ꝛ si adhuc nō est possibile regat regimine supius dicto exiturarū. ¶ Resolutiuum domesticū fit primum de vino melle ꝛ sale. ¶ Scdm fit de farina ordei ꝛ calamēto ꝛ vino. ¶ Tertiū fit de cera ꝛ cimino. ¶ Quartū fit de floribus camomille mellīloti et sticados cimino bullitis in vino. ¶ Quintū cum maluis furfure absinthio: ꝛ cimino aut aneto bullitis in vino. ¶ Sextū fit cū farina ordei fenugreci croco cum modico de auripigmēto bullitis cū aqua calamenti ꝛc. ¶ Et ad hoc faciunt potiones ab intus adiuuantes ad carminādum ꝛ resoluendū sanguinem mortuum velut sunt bdellium costus centaurea cū syrupo acetoso: ꝛ alia que dicentur infra de casu ꝛ offensione: ad quod capitulum pro istis est recurrendum.

¶ Quomodo curantur liuores ꝛ alia accidētia que sequuntur dicetur in suis locis.

¶ De vulnere morsiuo ꝛ venenoso.

De huiusmodi vulneribꝰ succīcte trāseo quia rarissime accidunt. Et quando accidunt populares absq͂ chyrurgico: de allijs ꝛ cepis ꝛ oleo suas faciunt medicinas. si tamen exquisite volueris istam materiam videatur Aui. Rasis Rabbi moyses ꝛ henricus qui plenarie de omni veneno tractauerunt physicum enim magis est q̄ chyrurgicū: nisi quātum ad vulnera.

¶ Morsura ꝛ punctura est duplex: quedam est non venenosa: quedam venenosa. Nō venenosa est velquasi morsura hominis canis porci equi pulicū muscarum ꝛ id genus: venenosa est vt canis rabidi lacerti serpentis scorpionis apum ꝛ similium.

¶ Quorum curationes in aliquibus conueniunt in alijs differunt. Conueniunt autem q̄ non debent desiccari neq͂ repercuti: imo attrahi mollificari ꝛ mundificari ꝛ postea incarnari. Differunt tamen in hoc q̄ in non venenosis sufficiunt domestica attrahentia et maturantia qualia sunt cepe allia siluestria domestica cocta ꝛ pistata: ꝛ cū fermento oleo ꝛ sale incorporata.

¶ Si autem morsura ꝛ punctura fuerint venenose: quod cognosces per dolorem ꝛ mor:

dicationem ⁊ mutationem coloris vulneris ⁊ per angustiam arsuram ⁊ obdormitationē quam sentit in corpore: potes iudicare ꝙ est periculosa. Quia venenum per sui naturam semper petit cordis destructionem: ⁊ cuꝫ hoc ꝙ non est securē morsus a cane rabido: quoniam lꝫ a principio non sentiat eius vestigiū ſm Gordonium post mensem annum: immo post septem ānos potest apparere. Propterea ydroformicus postꝗ abhorret aquā nunꝗ curatur.

Curationē omnium morsurarū venenosaruꝫ: ponit Gale. 13. terapentice per hec verba. Cum autem a fera pugnente vel mordente dolorem fieri contigerit. Duplex dolorationis intentio est euacuare ⁊ extrahere venenum: ⁊ alterare quod doloreꝫ operatur. Igitur euacuāt omnia que calefaciunt: ⁊ que sine calefactione attrahere habent vehementer quēadmodum ventose ⁊ cornua cū quibus aliqui operantur. quidam autem per ipsum os suggēdo cum labijs attrahunt venenuꝫ. Adheret quidem predicte intentioni cauterium: ⁊ quecunꝗ farmaca que similiter cauterijs escarā operantur. Igitur omnia hec quidem euacuant substantiam totam eius quod contristat. Aliud autem genus auxiliorum alterātium qualitatem per contraria inuenitur.

¶ Ex quibus habemus duas intentiones attrahere venenum ⁊ sanare particulam.

¶ Propter primā laudatur istud emplastrū ℞. galbani serapini oppoponacis asse fetide myrrhe piperis sulphuris ana. ℥. ß. calamenti mentastri. ān. ℥. j. stercoris columbini anatis. ān. ℥. ij. dissoluantur gūme cum vino ⁊ incorporētur omnia cum melle ⁊ oleo antiquo ⁊ fiat emplastrum. Nonnulli vero ad suggēdum cula gallinarum et aliarum auium deplumant ⁊ applicant: ⁊ si moriuntur habent signum ꝙ venenum est extractum.

¶ Propter scdm in vtraꝗ laudatur istud. ℞. cere picis nigre resine axungie mōtonis olei antiqui. ān. quartam. j. galbani. ℥. j. fiat vnguentum: ⁊ est magistri Dyni.

¶ De vulnere ⁊ fluxu sanguinis venarum ⁊ arteriarum. Cap. ij.

Quoniam igitur de vulneribus que in carnosis particulis fiunt: plurimus sermo tractatus est. Iam tempus est de his que in arteria ⁊ vena pertransire sequentes doctrinā Gal. v. terapenti.

¶ Si quidem aliqua arteria vel vena percutitur magna emorrosagia grauis aduenit confestim: dicendum est de vtrisꝗ in parte prius quidem de emorrosagijs: quia magis infestant: ⁊ priori indigent curatione. Secundo vero de vulnere quod consequēter est curandum. Effundatur autem ſm eundem Gale. vbi supra sanguis ⁊ tunica eorum diuisa vel ſm finem apertis ⁊ crepatis vasis vel vtrunꝗ dicat quid exudans. Et quia pro duobus vltimis vocantur domini physici. Agetur hic de primo qui consequitur vulnus qui ad chyrurgicos magis pertinere videtur.

¶ Fluxus enim sanguinis aliquādo exit de arteria aliquotiens de vena. Et quandoꝗ exit de vna: quandoꝗ de pluribus. Et quandoꝗ de grossis: quandoꝗ de paruis. Amplius quandoꝗ est cum vulnere in quo non est deperditio substantie: quandoꝗ cum illo in quo substantia est deperdita. Propterea quandoꝗ est cum corrosione: quandoꝗ est absꝗ ipsa. Iteꝫ quandoꝗ est actu: quādoꝗ est futurus fieri: quādoꝗ causa aperiens est vt sagitta vel corrosio presens: et non extracta de vulnere. Iste sunt differentie principales a quibus sumuntur indicationes curatiue.

Cause fluxus sanguinis sunt cause plagatiue ⁊ compressiue atꝗ etiam corrosiue. Plagatiue sunt res acute et incisiue: vt sagitta vel gladius: compressiue seu concussiue sunt res dure ⁊ graues: vel lapides ⁊ masse: corrosiue sunt humores acuti velut cholera ⁊ melancholia aduste.

¶ Ex quibus apparet ꝙ non potest vulnerari vena quin vulneretur caro ⁊ cutis: quare restricto sanguine oportet in incarnādo ab ipsis sumere iudicationem vt dicetur.

Signa vene ⁊ arterie icise est fluxus sanguis verū cū exit cū saltu ⁊ impetu ⁊ pulsu ⁊ est subtilis rubicundus significat ꝙ exit de arteria. Si aūt exit q̇ete et est grossus declinās ad quandam nigredinē purpureā: significat ꝙ exit de vena. ¶ Iudicatur ꝑ omnes ꝙ omnis emorrosagia est periculosa: quia si non restringit ducit ad mortem. Sanguis enim thesaurus est vite.

¶ Amplius sincopis spasmus alienatio atꝗ singultus in emorrosagijs mala sunt. vt dicit Aui. ¶ Magister Arnoldus dicit mirabile ꝙ latidinalis materie arterie sectio promptius cōsolidatꝗ̄ apertura ſm longum.

In curatiõe emorosagie Gal. ꝑcipit duas intentiones. ⁊ Aui. addit tertiam: vt de oibus trimembralis fiat diuisio. ¶ Nā cause restringentes san. quedā sunt diuertentes: quedā refrenantes: quedā vero locales: ⁊ subdiuiduntur: qr diuertentes q̄ magis appropriantur fluxui venaꝝ q̄ arteriarū: quedā sunt sine euacuatione: vt ille q̄ fiunt cum ventosis siccis ignitis: ⁊ q̄ fiunt cū fricationibus et ligaturis incipientibus a ꝓpinquiori pte ad remotā: quedā vero sunt cum euacuatiōe. vt que fiunt cum flēia stricta partis opposite ꝑ locū longinquū ₰m lineā rectā vnius dyametri: vt de dextra manu ad sinistrā. ⁊ ecōuerso Et de latere dextro capitis ad pedē dextrum non ad sinistrum. Et de sinistro latere ad sinistrum pedem. Etenim inquit Gal. hic hyppo. sunt inuentiones cōes omnis immoderate euacuationis. Deriuatur igiṫ ad loca propiqua. Antispasatur aūt ad opposita.

¶ Cause vero refrenantes: quedā sunt refrenantes ingrossantes vt lentes risum iuiube citonia: ⁊ oēs fructus stiptici: q̄ in fluxibꝰ consueuerunt administrari: quedā sunt stupefacientes vt aqua frigida potata ⁊ ꝓiecta circuncirca: vnde influxit etiam super ea quinto: affōꝝ. ⁊ omnes res frigide in excessu ⁊ aduentus sincopis in quo, propter retractionē sanguinis infrigidatur totum corpus restringitur sanguis.

¶ Cause vero locales lꝫ ꝑ Aui. ponanṫ octo modi locales ad restringendum fluxum sanguinis. Ego mihi reduco eos quantū est de p̄nti ad quinqꝫ. Quoꝝ primus est ꝑ suitionē. Secundus per lichinationem. Tertius per totalem vene incisionem. Quartus ꝑ ligationem vene. Quintus per adustionem.

¶ Primus modus q̄ fit ꝑ suitionē ꝯueniens vulneribus in quibꝰ nō est depditio sube cōpletur: q̄ mūdificato bene vulnere a trūbis si qui sunt vnianṫ cū manibus labia vulneris: ⁊ suanṫ sutura cōi: aut pelliparioꝝ qñ fluxus ē impetuosus. Et suēdo accipiatur satis ꝓfunde de carne. Deinde supponaṫ puluis cōstrictiuus ⁊ restrictiuus: ⁊ stupate balneate in medicamine facto de albumine oui: et puluere illo restrictiuo. de quo fiet sermo infra. Et post ligetur ⁊ situetur decēter. ¶ Qđ aūt iste modus sit vtilis ptꝫ: qr ꝑ ipsum congregantur in idem labia distantia: ⁊ infrigidatur locus ⁊ stipticatur: sicut volebat Gal. 5. terap̄. ⁊ Aui. in. 4. multotiens inquit est necessarium: vt consuas fissuras carnis ⁊c. Et Theodoricus ⁊ henricus hec consentiunt. Non obstante q̄ multi dicunt q̄ Gal. nō ꝑcipit suere venas neqꝫ intestina: qr tanqꝫ dura ⁊ exanguia non poterant consolidari. Certe cum reuerentia ipsoꝝ Gal. non inhibuit: sed si tacuit affirmauit: immo certe textꝰ hoc sentire videtur. Non enim possumus inquit suere arterie vel vene plagā: sicut vtiqꝫ dicēt qui nullam explagatorū mēbroꝝ suba ⁊ natura indicationem fieri dicunt. Sed tñ supple ꝑ regulam oppositoꝝ sumimus indicationem ab eis suemus eas. Et si non eas separate suemus coniuncte cū carne ad modū sifacis: ⁊ si non consolidantur ₰m primam intentionem: consolidanṫ ₰m secundam: vt superius fuit dictum in sermone cōmuni.

¶ Secundus modus qui ꝑ lichinationem q̄ est conueniens vulneribus in q̄bus est sube depditio: cōpletur q̄ locus pulverizetur cum puluere constrictiuo ⁊ impleatur decēter cū lichinis ⁊ stupatis balneatis cum medicamine ⁊ ligetur ⁊ situetur: vt dictum est. Qđ aūt iste modus sit vtilis. Testatur Gal. in preallegato loco. Obstruetur autem orificium a trūbo ⁊ ab eis q̄ extrorsum apponunṫ vt sunt vocata testaritia. i. lichina ⁊ pharmacoꝝ quecunqꝫ amplectuntur.

¶ Tertius modus qui fit per truncationem vene magis est conueniens venis que in ꝓfundo carnis sunt: ⁊ completur ₰m Gal. abscindendo totam venam: recollitur enim ita ad alterutram partem: alterutrūqꝫ: ⁊ occultatur ⁊ tegitur a supiacentibus carne ⁊ cute. Et desuper ponantur pulueres ⁊ stupate cū medicaminibus ligetur ⁊ situetur.

¶ Quartus modus qui fit per ligationē est magis conueniens arterijs que in profundo sunt: ⁊ fit ₰m Aui. q̄ excorietur arteria: ⁊ cum vncino trahatur: ⁊ cū filo serico inuoluatur ⁊ ligetur fortiter: deinde medicamen incarnatiuum apponatur: ⁊ ligetur ⁊ situeṫ. Unde Gal. infallacius vero facies laqueum quidem radici vasis circūpoēns: radix ē aūt vasis vocat priorem eius partem que epati copulatur: vel corde horum in collo quidem est qđ inferius in manibus vero ⁊ cruribus quod superius. hec autem gerendo carnosare citissime plagam anteqꝫ defluat a vase laqꝫus nisi enim anticipaueris que supernutriṫ caro cōstringeret regionem que in circuitu abscisse carnis fiet emborisma.

¶ Quintus qui fit per adustionem magis est conueniens venis apertis per corrosionē ⁊ completur cum ferro calido aut cum medi

cina adustiua que cū caliditate habeat stipticitatem velut calcantum et vitriolum vstuz et non vstum: non tamen per calcem: quia nō habet stipticitatem. excidunt igiť citius huius escare: inherēt vero corporibus amplius que ex stipticitantib⁹. Et stant vt coopculuz quousqꝫ vena fuerit incarnata. Non enim reslunetur casus escare. multotiēs em̄ emorrosagia vix dentibus secuta est in escararuz excidentijs. Et propter hoc dicit Aui. ꝙ pcepcerunt vt fiat cauterium cum igne vel cum ferro vehementer ignito profunde: ita vt facias escaras grossas et pfundas: quaꝝ casus non sit facilis. et propter hoc inter medicinas cauterizantes laudat Theodoricus: et bene arsenicum sublimatum: quia incontinenti omnez fluxum restringit: et profundam et durabilem facit escaram.

¶ Est autem alter modus spālis restringendi fluxum. qui licet actu non sit: apt⁹ est fieri quando extrahitur infixum qđ iam existit in loco. Et est ꝙ ppparentur pululi seu stupate rotunde tres vel quattuor perforate in medio infuse in medicamine. et faciendo intrare stipitem sagitte per foramen stupataꝝ comprimantur per ministrū supra vulnus circa stipitem sagitte: et tunc per magistrum extrahatur sagitta: et ipsa extracta vniantur et cōprimātur plumaceoli supra vulnus: et alij nō perforati applicentur.

¶ Isti sunt modi ꝯstrīgēdi sanguinē a venis et arterijs vulneratis qui in sui artificio requirunt aliqua documenta.

¶ Primum est Gal. in quinto terap. qđ in oī fluxu confestim apponatur digitus ad os vene qđ in vlcere firmans suauiter et premens indolorose: simul em̄ detinebis san. et trūbuz super coagulabis: plage autē trumbatio et testaritia et coagulatio sunt de restringentibus vt dictum est. ¶ Scđm est ꝙ in oī fluxu post appositionem pulueris restrictiui applicenť tres aut plures stupate infuse primo in aceto et aqua expresse: deinde cum medicamine linite et superligentur.

¶ Tertium est eiusdem de ligatura ligetur inquit cum binda de panno: primas quidem immissiones quater vel quinquies stringendo in ipso emorrosagiāte vulnere: deinde ad circunferentias paulatine relaxando: et ita repellitur materia et constringitur vena vt dicit Aui. ¶ Quartum ꝙ membrū conuenienter situetur. Unde Gal. extra pdicta vniuersa emorrosagie est auxilium apta figura: per cusse particule; apta vero fit duabus his existens intentionibus. indolorationis: et sursum repositionis. Si vero deorsum repens vel dolorosa facit emorrosagias mouebit: et flegmones augebit.

¶ Quintum etiam est Gal. ꝙ de tribus aut quatuor diebus non remutetur: et quādo remutabitur eleuentur caute binde et stupare et lichinia: et si est necesse: humectentur applicando per aliquas horas de primo medicamine: aut albumine oui cū oleo agitatis: aut madefiant cum vino grosso.

¶ Sextum documentum est ꝙ claudantur oculi patientis: aut stet in loco obscuro: vt nō possit videre sanguinem suū neqꝫ inspicere res rubeas: immo semper dicatur sibi ꝙ amplius non fluat qđ est ad vtilitatem ipsius: et ita confortatur virtus naturalis per cōtrariā imaginationē. Et propter hoc dicebat Aui. ꝙ grauis accidentium animaliū mouentiuz imaginationem est modus sanguis et consecutio eius q̄ preparatus est ad cuz cū multū intentus fuerit ad cōsiderādum res rubeas

¶ Ultimo dicendum est de medicinis cōstrictiuis. quarū prima est Gal. in quinto terap. et est qđ. ℞. thuris partē. j. aloes partē semis misceantur et puluerizentur: et cum albumine oui incorporentur tanta multitudine vt melleam substātiam habeat: deinde sumať cuz leporis pilis mollissimis: et in vase vel vena et vlcere apponatur. Et sequitur: hoc farmaco multiformiter vtor aliqñ quidem vt dictum est miscens in aloes duplicatū thus in mollibus corporib⁹: aliqñ ex ambobus equaliter i duris. ¶ Scđa medicina accipitur ex datis per Aui. et est totius cōitatis. ℞. boli armeni sanguis dra. aloes succotrini añ. ptes equales fiat puluis: et vt dictum est ponatur.

¶ Tertia est Bruni: et eā accepit a libro diuisionuz Ras. et ab Albuc. quantū ad calcē: ipa em̄ sola restringit sanguinē. vt dicit. ℞. calcis viue sanguis dra. gipsi aloes thuris vitrioli añ. partes equales: puluerizentur et cū albumine oui et tela aranee incorporenť et supra ponantur. ¶ Haliab. aūt multum cōmendat gallam cōbustam in vino vel aceto proiectaz tritāqꝫ et super arteriam applicatā. ¶ Rogerius in istis pulueribꝰ consolidam addit.

¶ De cura vulnerū venarum.

Restrictione sang. ad curaz vulneꝝ eundū est vt superius fuit dictum.

¶ Et lz fz Gal. discurabilior sit arteria q̄ ve

na: & sup. q̄ caro: nō tñ permutatus est multum vsus farmacoꝝ alterutriusq̄. Sz est idē ꝑm spēm: in eo q̄ magis & min⁹ differens: tanto em̄ indiget sicciorıbus farmacis arteria q̄ vena: & supple vena q̄ caro: quanto ad naturam siccior complexione. ¶ Si nulla ergo est substātie deperditio tentare oportet id cōsolidare cū sanguinolētis seu cōsolidatiuis vocatis farmacis. Si em̄ fuerit substātie deperditio facta in plagatione vel ꝑm casum escare in cauterijs: vel quā̄do laqueatur vtemur diīio farmacis quibus vti methodus nos docuit in concauis vlceribus.

¶ De vulneribus neruorum chordarū & ligamentorum. Cap. iiij.

Vlnera neruosarum particularū ꝑm Aui. in quarto qñq̄ sunt puncture: quā̄do q̄ scissure: qñq̄ vero attritiones. siue cōquassationes. ¶ Et q̄ puncture: quedam sunt excecate: quedā̄ aperte. Que vero scissure: quedā̄ sunt ꝑm longū. q̄dam ꝑm trāsuersum. Et vtraq̄ ipsarū: q̄dam sunt absq̄ deperditione substātie carnose: q̄dam cū deperditione tali q̄ neruus apparet denudatus. ¶ Et oīno in q̄busdam est dolor & apostematio occasio spasmandi: in alijs non: immo trāsiuit. ab istis enim differentijs indicationes sumuntur curatiue.

Cause oīm istoꝝ sunt oīa q̄cūq̄ apta nata sunt perforare incidere & cessare: vt in sermone cōi fuit dictum. ¶ Ex quibus apparet: q̄ non pōt neru⁹ vulnerari: quin caro & cutis vulnerētur: & aliquotiens vene: ex quibus contingit emorrosagia & complicatio dispositionum &c.

Signa & iudicia. Signū vulnerationis neruorum est dolor: & ad hoc adiuuat locus neruosus lesio motus et sensus. ¶ Iudicat̄ per Gal. in tertio tegni. q̄ vulnus neruoꝝ & thenantū chordaruз sunt magna & dolorosa: propter sensum particule continuationē ad cerebrū: & ꝑ cōñs apostemosa: & ad spasmū & alienationē suspecta: vt dicit Aui. In vulneribus neruoꝝ si tumor appareat: & post disparcat. hoc signū est spasmandi & alienā̄di: & ideo laxa bona: cruda ꝟo mala quito affōrismoꝝ. ¶ Propterea dicit Gal. in sexto terapen. incisio nerui ꝑm latitudinē nō totalis periculosior est totali: eo q̄ in non totali nerui nō diuisi portāt nocumentū ad cerebrum: diuisi ꝟo non: lз in totali incisiōe vtplurimū membri ꝑdat̄ opatio vt de spasmo superius fuit dictū. ¶ Ampli⁹ memorat̄ q̄ frigiduз magis est vulnerib⁹ neruoꝝ mordax q̄ carnosorum.

Curatio. Simillimā autē neruis ꝑm Gal. in sexto & thenātibus habētes spēm colligationes curā eandem tolerāt: differentē tñ ꝑm magis & min⁹ sicciorıbus tñ & fortioribus farmacis indiget colligatio p̄cipue q̄ ab osse oritur q̄ neru⁹ et thenon: q̄ vero in musculis puenit quantuз impiculosior est thenāte & neruo tanto alijs colligationibus fallacior si nō bene curetur.

¶ Curatio neruosarū particularum.

Cura igitur vulnerū ipsoꝝ easdē intētiones habet & quasi eodeз mō cōplet̄ quo & vulnera carnosoꝝ membrorūз: nisi q̄ accñs qđ est dolor: ita superat intētiones cōes & vniuersales: q̄ oportet ea: cū quibus complent̄ durāte dolore: ita mediare q̄ taliter succurratur dolori: q̄ non obliuiscant̄ intentiones cōes & vniuersales superi⁹ dicteque veз erant. p̄ria remouere extranea. scđa adducere adinuicē labia. tertia in vnum conseruare: & quarta substantiā̄ partis custodire mediatur autem modus per qđ completur ꝑm differentias iam dictas a simpliciori que est punctura incipiendo &c.

¶ De punctura neruorum.

Cura puncture non indiget vnitione nec custodia vnitoꝝ. Sed extrahere infixa: si qua sint & custodire substātiaз partis. ¶ Quō aūt extrahunt̄ infixa iam superius dictū est. Custodia substātie p̄ter qđ est remediare dolorē: & p̄hibere apostemationem q̄ possunt esse cā spasmi: vt superius dictum est. tres vel quatuor habet intētiones prima est ordinatio vite. scđa subtractio materie antecedētis. vt ratione doloris non currat ad locū. tertia est premunire corp⁹ a nocumento spasmi. Et iste tres intētiones sunt cōes oībus vulneribus neruoꝝ: sed quarta q̄ proprie puncture est sedando dolorē extrahere eruginem a profundo puncture. ¶ De prima dicit Aui. q̄ opз vt sit regimē vulnerati in neruis subtile in vltimo subtilitatis: iuxta formā̄ dictā superi⁹ de vulnere ī sermone cōi. Et vltra hoc oportet q̄ stratua

eius sit humidus ꝛ mollis: ꝛ stet in tranquillitate ꝛ quiete: vt dicit Gal.

¶ De scḋa ait Gal. in sexto ꝙ oportet absqꝫ superfluitatibꝰ custodire vniuersum corpus cū flebothomia ptis opposite: etiā si non fuerit corpus plectoricū ꝓpter dolorē vt supius sepe fuit allegatū. Et cū farmacia si corpus fuerit cachochimum.

¶ De tertia fuit dictū superiꝰ de spasmo: ꝙ qñ superuenit ipsis vulneribꝰ cōsolidetur caput collū: ꝛ dorsum totuꝫ cū oleo de lilio: aut oleo cōi calido. vt docet Gal. in sexto.

¶ Ad apostemata appropriat haliabas. et Aui. empl'ꝫ mineraliū cū aceto nō pultes putrefactiuas: necꝫ aquā calidam q̄ alios consueuit iuuare flegmones: eo qꝛ talia putrefaciūt: ꝛ deuastant neruos: ꝛ allegat eū in tertio cathagenoꝝ: in nostra tñ assumptiōe nō est. Et eius forma est. ℞. calcade. ℥. j. ꝛ quartam: dragagāti. viij. ℥. ꝛ. ß. corticū thuris. ℥. j. ꝛ. ß. lecardi galbani. ℥. j. cere. ℥. viij. olei tantūdem aceti fortis lib. ij. ꝛ quartā. terant medicine sicce cū aceto decē diebus: ꝛ soluantur ea q̄ soluunt ꝛ infundantur ꝛ misceant oia in olla ꝛ moueant motu exq̄sitissimo donec coquant. Ego tñ euꝫ nō assueui. Sꝫ illud Gal. ꝛ Aui. probaui bonū: qḋ fit de farina ordei ꝛ fabaꝝ ꝛ orobiꝫ coctis cū aqua cineris Aui. ponit in decoctione mel ꝛ acetum.

¶ De quarta q̄ est magis ꝓpria puncture cōsulit Gal. in sexto nō pauca farmaca q̄ in plaga apponunt ad effluxionē aperiendum ꝑ coribꝰ. Infallacius tñ est adaperire cutem cū rasorio aut cū tenitenio ꝛ melius vt dicit Henricꝰ. ꝛ post exiccare. vt dixit Gal. in tertio tegni. cū medicamine leptomero potente ptrāsire ad profundū pforati nerui: quale est vt ipse eligit in sexto oleū sabinū nō rof. nec mirtinū vt multi: qꝛ claudūt: ꝛ nō dyaforant calidū nō frigidū. Nā ꝼm ꝙ dictū est in quarto afforismoꝝ. frigidū inimicum est neruis.

¶ Ad hanc vero intētionē etiā ꝑ ipsummet Gal. vbi supra eligit. ꝛ p Aui. cōfirmatur terebentina atqꝫ resina p se in infantibꝰ mulieribus: ꝛ alijs mollē carnē habentibꝰ. In duris vero cū pauco euforbio. Et sequit ꝙ nos iam cōposuimꝰ vnguentū ad hāc intētionē per ceram resinā ꝛ terebentinam piceꝫ ꝛ euforbium: cere q̄dem immittentes partem. j. terebētine ꝛ picis alterutrius parteꝫ mediā euforbij parteꝫ cere duodecimā ꝛ plus: si eū volueris facere fortius. Ita aūt ꝛ populeos: ꝛ fer mellis per se: ꝛ cum euforbio ꝛ serapio ꝛ oppoponaco vsus fui in durioribꝰ corporibus molliens ea cū oleo ꝛ terebentina ꝛ sulfur nō viuum nec lapidosum propter subtilem partē ipsius sperauimus iuuare neruos plagatos in tanto oleo subtilis partis miscētes vt fiat glutinosum: probatū eñ est ꝛ hoc experientia. Et hoc etiam Auenzoar expertus est: dicit. De lota calce: qꝛ magis propria est neruis denudatis dicet infra. Supra vero medicamina stupata de suaui lana cuꝫ ligatura decente ponatur.

¶ De incisione neruorum.

Scissure neruoꝝ vltra tres intentiōes dictas indigēt alijs tribus aut quatuor intentionibꝰ spālibꝰ. prima si fuerint sine deperditione substātie: ꝙ cū carne suant. scḋa ꝙ in loco magis depēdēti aliqua tēta suauiter apponat. tertia ꝙ aliqḋ medicamē sedatiuū ꝛ incarnatiuū ꝓpriū neruis superponat. quarta ꝙ cū stupata de molli lana desuper mediocriter liget. ¶ Qḋ aūt sit vtilis talis sutura ꝓbat: eo qꝛ p taleꝫ suturā ꝯgregant ꝛ seruant in idē labia distātia: ꝛ cū hoc custodit neruꝰ ꝓpter coopturā cutis ꝛ carnis a frigiditate ipm dissipāte. Et ita vult Aui. dū dicit in quarto. Si aūt disrūpat in latitudine neruꝰ: tūc necessarium est suere ipm: ꝛ si nō: nō ꝯglutinat. ꝛ Guil. de saliceto ꝛ Lāfrācꝰ idē testant: nō obstāte ꝙ multi dicūt ꝙ Gal nō p̄cipit suere ipos: qꝛ nō poterāt ꝯsolidari: ꝛ qꝛ pūctura acus erat aduocatiua spasmi certe cū reuerētia Gale. nō ihi puit. Sꝫ si tacuit affirmauit: imo hoc certe videtur ꝯsentire in sexto terap̄. ca. q̄nto. duꝫ dicit. Abscisso vero toto neruo periculū quidē nō erit aliqḋ nocita ꝑo particula erit. sanatio vero corpis erit aliud ab alijs vlceribus supple sitis. Certū aūt est ꝙ alia vlcera suunt: vt seruent partes approximate. Et hoc etiā designauit: qꝛ i tertio tegni nullā fecit drīaꝫ curationis vulnerū neruoꝝ ab alijs: nisi de sola pūctura. Necꝫ in sexto terap̄. nisi de ipa ꝛ de vulneribꝰ nerui denudati: ꝛ de accidēte solꝰ incisi totalr ꝛ nō totaliter: ꝛ de attritiōe ipsoꝝ. Et ad hoc facit ꝙ cū tali sutura ptes neruose ventris ꝼm ipm ꝯglutineñt. Nec valet ꝙ dicūt de pūctura nerui cū acu: qꝛ pforata est: ꝛ non excecata cum pertranseat totam substantiam. Nec quod dicunt ꝙ nō cōsolidant: qꝛ si non consolidantur ꝼm primaꝫ intentionem: cōsolidant tamē ꝼm scḋam: vt dictum fuit supra. Et si dicatur ꝙ non perficit: quia ita parum postqꝫ incisus est neruus

qꝛ non consolidatur nisi ſm ſcd̃am intentionem que fit per alienam ſcd̃am perdit perforationem continuam: ita ꝙ ſpũs non feruntur: ⁊ ſic perditur motus particule. Dico ꝙ pficit ad duo. primo in pueris in quibus consolidant̃ quaſi vere. Et ſi perditur pars operationis non perditur tota. In iuuenibus vero etiam ⁊ dum magis approximantur partes nerui minus interponitur de ſubſtantia aliena: ⁊ ita aliquis ſpũs poteſt elucere: ⁊ cũ hoc membrũ magis decorat̃. Ego vidi ⁊ audiui in multis neruos ⁊ thenanton inciſos: ⁊ eos ita reſtauratos cũ ſutura ⁊ aliis auxiliis ꝙ erat poſtea incredibile ipſos fuiſſe inciſos

¶ Qꝰ aũt debeat poni tẽta ſuauis patet ꝙ aliter poſſet includi putredo ſupra: ⁊ iuxta neruum ⁊ corrumpere. Et hoc intellexit Halia. dum dixit. Cum autem vulnus in neruos ceciderit non oportebit carnem superinducere. i. incarnare penitus: donec multi ptranſeunt dies ꝙ ab apoſtemate ⁊ ſpaſmo fuerit ſecurus: hoc tamen Raſ. de ſtricto vulnere ſolum intellexit.

¶ Medicamẽ autem conueniens talibꝰ vulneribus eſt vnguentum de vermibus. qd̃. ℞ centauree minoris: lingue canis lanceolate piloſelle ſe g. conſolide maioris ⁊ minoris an̄ M. j. vermium terreſtrium lib. ß. olei lib. j. vini lib. j. ß. piſtentur ſimul ⁊ nutriantur ita ſeptem dies: deinde piſtentur cum eis ſepi arietis mundati lib. i. picis nigre reſine ana. quar. j. armoniaci galbani oppoponacis diſſolutorum in aceto an̄. ʒ. v. bullianṫ modicuȝ quouſqꝫ vinum ⁊ acetum ſint conſumpta: et colentur. Et poſtqꝫ erit quaſi infrigidatũ addatur terebentine quarta. ß. thuris maſticis ſarcocolle. an̄. ʒ. iij. croci. ʒ. ij. ducendo cũ ſpatula fiat vnguentũ. eſt eñ precioſum. Conſimile ponitur a Rogerio: ⁊ addit millefolium ⁊ a Lanfranco. Nihilominus ipſe precipit ꝙ facta ſutura per duos dies fomentetur vulnus ſutum cuȝ oleo roſ. decoctionis vermiũ terreſtrium: ⁊ deſuper aſpergatur puluis cõſeruatiuus ſuturarum. Ego autem addo cũ illo puluere tantundem de vermibus dictis deſiccatis ⁊ pulueriȝatis. De vermibus ita ſcripſit Gal. xi. ſimplicium farmacoruȝ. Terre igitur inteſtina ſiue lumbrici ſubtiliant ac neruis diuiſis appoſita mirabiliter conferũt

¶ De centaurea dicitur in alio ꝙ magna et difficile conſolidabilia vulnera conglutinat ⁊ ſanat: immo teſtatur Aui. in ſecundo quod dicitur: ꝙ ſi ipſa centaurea coquatur cuȝ carne inciſa. coniungit eam. Alemani in plaga cum glutino vt dicetur ſtatim de oſſibus totum membrum ſuſtentabant: vt propter motum non impediretur conſolidatio.

¶ De neruo denudato.

Si autem neruus appareat denudatus non oportet huic neruo predictorum farmacorum vllum afferre: quecũqꝫ per euforbiũ. ⁊ ita acria emplaſtra fiunt. Non eñ ita ſuſtineret virtuteȝ ipſoꝝ ſicut per mediã cutem. Optimum tũc eſt lotam calcem cum oleo plurimo vti. Optimum etiam eſt ꝙ per ponfilicon ⁊ thuciaȝ lotam cum oleo roſ. liquefactam. Sint eñ iſta lauta eſtatis hora multotiens cuȝ bona aq̃. Quecũqꝫ eñ ex metallis ſunt lauare oportet vniuerſa debentia ſiccare inmordaciter. Bonum etiam eſt mel mixtum cum optimo rõdino ⁊ terebentina reſina atqꝫ cera: lauare etiam oportet oĩa iſta: ex oĩbus enim lauitis mundãtur ⁊ abſtergunṫ inmordaciter acres ⁊ mordaces ycores.

¶ Si vero q̃ vulneratꝰ eſt fortis fuerit: ⁊ vulnus cuȝ putrefactione multa: ⁊ cũ hoc abſqꝫ ſuperfluitatibus: tũc poſſibile eſt in eo vti aliquibus fortiorum farmacorũ. Sicut aliquotiens primo ego feci polipodii trociſcos mittens in ſyreo qd̃ vinum coctum nuncupatur apud nos: qui in aſia tepefaciẽs in aqua calida tingens in hoc teſtaritiã ⁊ lichinia appoſui: lauare etiã oportet eius ycores cum lana infuſa ĩ puro vino cocto calido. Non cũ aqua neqꝫ cum oleo: aqua eñ putrefacit neruos ⁊ oleum cõmaculat eos. Non eñ eſt ideȝ nudo neruo afferre oleum: ⁊ per mediã cutem.

¶ Si eſt autẽ neceſſarium mundificare ſuanius mundifica cum vnguento facto de vermibus: aut cum aliquo mundificatiuo ĩ quo ſint mel ⁊ terebentina ⁊ farina ordei ac fabarum: aut cum vnguento de reſina: aut cũ aliquo de dicendis in antidotario. Rotlandus cum Rogerio atteſtatur: ꝙ ſi capita neruorum inciſorum ſine tactu carnis cũ ferro candenti tangantur ꝙ optime conſolidanṫ: et ita faciunt chirurgici terre noſtre.

¶ De attritione ⁊ cõquaſſatione neruorum.

Quaſſatio neruorum ſm Gale. in ſexto quãdo ſimul cum cuti quaſſata ſit vlceratio farmacis indiget intentionem quidem ſiccandi habentibus cũ quadaȝ conſtrictione. vt eſſet a pin=

cipio oleum rosatū cū albumine ouoꝝ: ꝛ post sedato dolore vinum grossum stipticū. ¶ Si aūt absq₃ vulnere cutis fuerit quassatio fomentetur frequenter cū oleo calido dyaforetico: propterea testatur Gal. experiētia edoctus athletarū in vtroq₃ casu valere cathaplasma: qđ per oximel ꝛ farinā fabarū fit. ¶ Si vero dolor aliq̄s affuerit quassationi de pice liquida miscere op₃: ꝛ coquēdo bene apponere calida: sicut facit Lanfrancus in pedum cōtusione ꝛ contritione manus. Idem facio ego. Qñ vero siccius vis facere misce orobinā farinā: ꝛ si magis volueris siccare yreos illiricam cordis procuratio cū dieta et purgatione his cōis est vt dicit.

¶ De vulneribus ossium ꝛ cartilaginum. Cap. v.

Dicet ꝫm Gal. i sexto oēs solutiones cōtinuitatis ossiū ꝫm linguā grecorū fracture vocent. Nihilominus habet cōsuetudo latinoꝝ vocare fracturā solutionē ossis q̄ fit sine incisione de qua dicet infra. Incisionē aūt q̄ fit cum incisione de qua dr̄ hic. ¶ Est enī vulnus ossis incisio facta in osse cū ense aut aliquo alio incidente seu perforante. Que qñq₃ est totalis qñq₃ partialis. ¶ Ex quib⁹ apparet q̄ non pōt vulnerari nec icidi os q̄n incidat caro et particule supiacentes. quare cōtingunt sepe accidentia de fluxu sanguinis: ꝛ dolore que dant indicationem.

Signa sunt manifesta. ¶ Gal. indicauit in tertio tegni: ꝛ sexto terap. q̄ fractura ossis vel incisio nō restauratur ꝫm primā intentionē: ꝫm vero scđam cōsolidatur ꝛ ligat p porū sarcoydē ligantē partes ossis diuisi: excipit tñ os puerile qđ ꝫm primā intentionē cōsolidari pōt. Causa vero reddita fuit in sermone cōi. ppterea hyp. in septimo afforismoꝝ. indicat q̄ in osse denudato herisipilla malū: l₃ raro accidit ꝫ Gal. in cōmento. ¶ Amplius recordare q̄ frigidū summe nocet ossib⁹ denudatis: ppterea ꝫm Rogeriū ꝛ Lanfrancū incisio totalis magnorum ossiū vt adiutorij coxe ꝛ duorū focilium insimul taliter q̄ exeat medulla est periculosa. ꝛ vtplurimum mortificans membꝛū: ꝛ cā est: q: in tali magna incisione incidunt vene ꝛ arterie: ꝛ nerui magni q̄ portabant vitā mēbro. Non obstante Guil. de sali. q̄ hoc negat propter malum intellectum Auicen. in quarto qui dixit. Et quod dicitur de incisione medulle: q̄ interficit est intētio cui nō est vtilitas: habet enī medulla lenitatē ꝛ viscositatē ꝛ nō incidit. Aui. vero hoc intellexit de fractura sine vulnere: qua credo q̄ medulla nō inciditur: l₃ elongari possit ppter viscositatem eius: sed q̄ nō possit incidi in totali incisione ossis q̄s dubitat. Et forte intellexit q̄ nō moritur ppter deperditionē medulle: sicut ꝛ ego credo. ꝛ Albuc. testatur de illo iuuene. 30. annorum: quē curauit de perditiōe ossis cruris cum extractione medulle: maxime q: restaurationē habet: sed q: nō homo: sed membrū posset mori: amputatis vijs p vnde venit vita: nō cōsonat cū hoc qđ est dictū in sermone cōi: organica enī videtur incisio vbi multitudo omoimeroꝝ est incisa: quorū vnitio est impossibilis in tertio tegni. Summe tñ est cauēdum ne extrahatur aliqđ ossis lesi cū violentia: neq₃ subito. Nam qđ extrahit ita nō euacuatur q̄n faciat accidere fistulā ꝛ timorem spasmi ꝛ pmixtionis ꝛ fe. vt dixit Aui. in q̄rto melius aūt est extrahenda: aliquātulū dimittere ꝛ naturā cum aliquo medicamine attractiuo adiuuare: vt superius de extractione sagittarū fuit dictum: q̄ₚ ea subito cū violentia extrahere.

In curatiōe vulnerū ossis de intentionibus cōib⁹ specificantur quatuor. prima est extraneis infixis ꝛ frustulis si sint extractis adducere partes separatas ad inuicē. ꝛ suere pfunde ꝛ firmiter vulnus carnis. scđa eligere cū quibus auxilijs medicabit. tertia est ligare taliter q̄ vuln⁹ q̄n erit necesse possit mutari absq₃ qđ dissoluat totalis ligatura ꝛ firmatura. quarta. q̄ postq̄ₚ securatus fuerit ab apate regimē fiat taliter q̄ porus generetur.

¶ Quo complet primū dictū est in sermone cōi de sutura. Et q̄ sutura vulneris carnis sit vtilis in pposito sic probat. Q: illud qđ facit ad appropinquationē disiunctoꝝ ꝛ conseruationē adiunctoꝝ ꝛ custodiā substantie partis est vtile in pposito: vt p₃ in sexto terapen. ꝛ inferius de fracturis declarabitur magis. sed talis sutura est hmōi: q: caro sibi coniuncta tenet ppinquatas ptes: ꝛ stat loco ligature ꝛ assellę: ꝛ est defensoriū vt aer nō alteret os ipm: in quo multū est aduertendū. ergo ꝛc. Et Gal. videbatur hoc sentire vbi supra. dum dixit q̄ eoꝝ farmaca iubet hyp. esse sanguinolēta. Melius aūt medicamen vulnerum sanguinolentoꝝ est sutura ꝛ ligatura. Aui. aūt hallab. ꝛ Albuc. p totū de fra

cturis cum vulnere iam illud preceperunt. Guil. etiam de saliceto et Theodoricus atq̄ Henricus idē voluerunt. Et nō obstante Lanfranco q̄ generalē regulā cōstituit q̄ in vulneribus in q̄bus ossa sunt vulnerata nunq̄ caro debet sup os p medium cōsolidari: nisi os plenarie prius reparet̄. Quō enī reparabit̄ os nisi p carnē mediam nescio: nōne nutrimētum a quo fit porus venit a carne: credebat q̄ nihil nutrit vera nutricatione: nisi veniat a stomacho ad epar: et ad venas disseminatas per carnē. Et dehinc ad ossa de virtutibus naturalibus p totum. ¶ Carne enī dimittēdū est repleri vulnus: et ipsa cū desiccatiuis inducanda vt fiat porus et caro desup callosa nō alia: q̄ cōcauitas incurabilis remanet: vt dicebatur in tertio terap. ca. scdo. ¶ Scdm cōpletur q̄ facta sutura in loco magis decpēdēti ponat̄ tenta vt si quid remāserit extraneū de frustulis aut de sanie si generat̄ per hunc valeat expurgari. Desup vero ponat̄ puluis cōseruatiuus suturarū et albumen oui in primis diebus. Et post sup incarnatiuū cōe de puluere illo cū terebētina insimul incorporato: et deinde de aliis: fm q̄ videbitur expedire apponat̄: et tentula cū melle ro. in quo sit puluis incarnatiuus cū mirrha: q̄ fm Aui. cooperit ossa denudata humectet̄. Et si os eēt detectū cū tali puluere et lichiniis bn̄ carpie cooperiatur: et desup emplm̄ et stupata balneata in vino calido applicetur. ¶ Tertiū complet̄. si os est totaliter incisum q̄ facta sutura totum membrū: vt Ras. precipit inuoluat̄: excepto vulnere cū panno duplicato in primis diebus infuso in albumine ouorū et postea in vino calido stiptico: et liget̄ cum binda longa et lata fm membrū et incipiat̄ versus finem mēbri: et voluendo vsq̄ prope vulnus faciat eā trāsire p partem oppositam vulneris. Et deinde ascendendo versus corpus vertēdo bindam voluendo reueniat inferius quousq̄ sit prope vulnus. Et tunc faciat eā transire p partem oppositam supra aliā vt veniat ad locū vbi incepit: et ibidē finem suū cum suo principio nodet: et ita remanebit vulnus discoopertum. Deinde ponantur due vel tres asselle bene polite et aptate fm membrū cooperte et munite de bono panno taliter sustinēdo mēbrum q̄ nō cooperiat vulnus: et ligentur cum bindello. Et hoc nō dissoluat̄ quousq̄ sit curatus: nisi dolor aut pruritus seu apostema cōpellat. Ad que quō succurrat̄ in sermone cōi fuit dictum. Et vulnus ab extra cū stupatis et bindellis liget̄. et qualibet die remutet̄ et mundificet̄ et exiccetur: et vt cetera vulnera tractetur. ¶ Nōnulli vero vt supra fuit dictū de neruis in isto casu et in vulneribus neruorum glotonicū: et instrumentū mechanicū factum cum duabus astellis et ligno rotundo in clausura manus et plato in sola pedis ligando superius apponunt: et ita prosequuntur curam vt prius. ¶ Quartum quō completur dicetur infra: q̄n tractabitur de fractura iussu dei. ¶ De duritie quō consequitur solutiōes et algebras in sexto de artetica et passionibus coniuncturarū: et in antidotario dicetur.

Doctrina. ii. De spāli cura vulnerū prout insunt membris organicis cōpositis.

¶ De vulneribus capitis. Cap. j.

Tanquam Gal. et Aui. de diuersitate cure membrorum organicorum extrinsecorum nō determinauerint exquisite: nisi de capite et ventre. Nihilominus q̄ aliqua diuersitas in aliis particulis fm diuisionē datam superius: saltem in ligādo suendo situando et aptando instrumenta et modū applicādi medicinas inueniendo: a particulis enī organicis sunt huiōi medicationes fm G. in. v terapen. sicut que in siccando a substātia eorum que in omiomeris. Quatuor enī sunt indicationes q̄ a natura particularum sumūtur vt in doctrina scda tractat' apostematū fuit dictum pro tanto gratia inueniēdi: pro quibus est huius cōscriptio tractabunt̄ vulnera fm particulas organicas ex quo sunt tractata in doctrina p̄cedenti fm omiomeras et consimiles particulas a capite incipiendo &c.

Caput quādoq̄ cōtingit vulnerari cum incisione: q̄nq̄ cum cōtusione et vtraq̄ quādoq̄ est absq̄ vulnere et fractura cranei q̄nq̄ cum fractura eiusdē. Et que cū fractura. q̄dam est penetrās: quedam nō penetrās Et vtraq̄ quedam parua: quedā vero magna et cum hoc quedam sunt pure: quedā cū accidentibus de dolore et apostemate et panniculorum lesione cōposite. Iste sunt diuisiones cōes vulneribus capitis. Spāles vero tales sunt vulnera cum incisiōe cranei penetrātia: quedam sunt sine deperditione substan-

tie: quedam vero cum perditiõe eiusdem. Et vtraqꝫ istorum quedã sunt plana ⁊ equalia quedam aspera ⁊ squãmosa. Et vtraqꝫ etiã istorum: quedã sunt in sũmitate capitis: quedam in lateribus. Etiam vulnus cũ contusione ⁊ fractura cranei penetrãtia: quedam est parua talis ꝙ nõ facit compressionem neqꝫ compunctionẽ supra cerebrũ: quedã vero est ita magna ꝙ cõpressionem ⁊ punctionem faciit in ipso. ¶ Iste sunt differentie proprie vulneribus capitis a quibus sumuntur indicationes curatiue que sunt: assumpte ex dictis Pauli sexto lib. suo de fractura cranei. G. autem nõ fecit mentionem nisi de illis in quibus erat maior diuersitas .s. de simplici fractura magna. In sũmitate capitis ⁊ in lateribus facta penetrante: ⁊ nõ penetrante et de paruis autem fracturis nõ curauit: qꝛ solum erãt forma ⁊ sedes eorũ que percusserũt Et cum hoc determinauit de magnis contusionibus: vt videbitur infra. Albu. vero vltra illas addit vnaꝫ in qua facit ingredi laminã ossis ad interiora: ⁊ fit in loco cõcauitas: sicut accidit caldarijs eris qñ occurrit eris pensio qđ plurimum fit in capitibus puerorũ. Nõ nulli vero ex dicto Aui. in quarto volunt dicere ꝙ est alia que nõ est fractura in parte i qua percutitur: sed in opposita que diuisio est reprobata in sexto chirurgie Pauli. Auic. nõ videtur curasse nisi de vulneribus carnis cum incisione ⁊ cõtusione: ⁊ de fractura etiaꝫ cum incisione ⁊ cõtusiõe cum vulnere carnis ⁊ sine ipo: qꝛ ꝑ diuisiões cõium fracturarum intellexit differenitas dictas.

Cause vulnerum capitis sũt que aliorum vulnerum dicte superius in sermone communi.

Signa et iudicia fracturarum capitis est intelligendum ꝙ qđam significãt fracturam cranei: quedam incisionẽ cerebri ⁊ panniculorum eius: qđam apostemationẽ qđam lesionẽ causatã ex materia descendẽte ⁊ grauãte cerebrũ ⁊ panniculos eius.

Signa fracture cranei sumũtur a multis. ¶ Primo sumuntur a cõsideratione cause frangẽtis: vt qꝛ cecidit ab alto: aut fuit percussus cũ re forti. ¶ Scđo a ↄsideratione quantitatitis lesionis qꝛ magna cõtusio: aut magnum vulnus. ¶ Tertio a qualitate loci qꝛ dolet ⁊ sepe ducit manũ ad locum ⁊ cum digitis ⁊ probis percipitur tenuitas in cute: ⁊ separatio ab osse: ⁊ qñ sufflat: aut anhelitũ retinet videbitur humiditas pullulari per fissuram. ¶ Quarto ab accidẽtibus q̃ occurũt i hora: vt apoplexia scotomia destructio vocis vomitus ⁊c. ¶ Quinto a cõsideratiõe soni: qꝛ rauce sonat: dum eius caput percutitur cum virga. ¶ Sexto a cõsideratione stridoris dentium: strident eñ dum percutitur filũ quem tenẽt cum dentibus ⁊ dum conantur frangere nodum palee: aut rem durã ledunt ¶ Septimo a cõsideratione encaustri ⁊ linimenti masticis super fissuraꝫ: qꝛ remanet nigredo in fissura ⁊ siccitas in linimento supra locum fissure: ⁊ hoc est signum certum.

Signa incisionis panniculorum etiam a multis sumuntur.

¶ Primo a dolore: qꝛ statim a principio sequitur scotomia ⁊ vertigo ⁊ similia.

¶ Scđo a colore faciei ⁊ oculorum: qꝛ facies rubet ⁊ pustulatur oculi rubẽt eminent ⁊ obscurãtur ⁊c. ¶ Tertio ab exeuntibus: qꝛ sanguis exit per nares aures ⁊ palatum.

¶ Quarto a lesione virtutũ. qꝛ cũ difficultate mouetur loquela turbatur angustiaꝛ est totus prostratus ⁊ stupidus febricitat riget male dormit nihil appetit nauseat ⁊ euomit male assellat ⁊ vrinat.

¶ Signa incisionis cerebri.

Sumuntur a multis. ¶ Primo ab exeuntibus: quia exit substantia grossa globosa: ⁊ medullaris non saniosa. ¶ Scđo a lesione virtutum: qꝛ perditur ratio si vulnus est in anterioribus partibus capitis memoria in posterioribus: ⁊ cum predictis accidẽtibus adest stupor ⁊ desipientia maior.

¶ Signa apostematis supuenictis.

Etiam a multis sumunꝛ ¶ Primo a tumore: qꝛ inflantur panniculi ⁊ eminent extra vulnus: ⁊ rubent ⁊ nõ mouentur. ¶ Scđo ab oculis: qꝛ rubent ⁊ inflãmantur ⁊ a capite egredi videnꝛ mobilitantur ⁊ obliquantur. ¶ Tertio a calore: qꝛ febriunt ⁊ inquietantur. ¶ Quarto a virtutibus: qꝛ alienantur ⁊ spasmantur ⁊ febricitant ⁊ freneticant. ¶ Signa ꝙ materia que descendit infra ledit ⁊ grauat panniculos ⁊ cerebrum.

Sunt predicta signa icisionis pāniculorum venientia paulatim post principium.

Judicia fractura cranei est periculosa apud oēs. Preterea incisio cerebri ꝛ panniculoꝝ eius corruptio: ac lesio est mortalis ꝑm hypp. n si fuerit parua Exponitur Gal. vt supra de iudicijs in vulneribus fuit dictū. Et ideo accidētia mala vt febris acuta tremor spasmus alienatio sincopis abscissio vocis egressio tenebrositas ꝛ rubedo ac strabositas oculoꝝ sunt timorosa et mortalia: ꝑcipue si maneant: ꝛ nō remitrant

¶ Amplius dicit Aui. in tertio de plaga ꝛ incisione capitis: ꝛ in vulnerib9 peruenientib9 ad panniculū cerebri accidit laxitas in latere vulneris ꝛ spasmus in opposito: ꝛ propter illud vult dicere Guil. de sal. ꝙ qñ fit vulnus in dextra paraliticatur sinistra: ꝛ ecōuerso: qꝛ nerui q̄ veniunt ad partē dextram sunt radicaliter in sinistra: ꝛ econuerso: vt dicit. Consi dera si littera dicit hoc: ꝛ super hoc consule ꝑm de egritudine ꝛ sinthomate.

¶ Preterea in fractura capitis pericula ꝛ accidentia mala ꝑm Rogerium expectant vsqꝫ ad cētū dies: ꝛ ꝑm legistas ꝛ iudices ad. 46 qꝛ talis est vltimus termin9 acutarū. Et ꝑm quatuor magistros ad. 15. qui est cōis terminus acutarum. ¶ Preterea denigratio dure matris q̄ non mundificatur cū melle significat mortē. Inquit Paulus.

¶ Preterea fractura cranei in plenilunio est verenda vt dicit Rogerius.

¶ Preterea in solidatione cranei apparitio carnis rubee bonum. ¶ Amplius in vulneribus capitis tumor paruus ꝛ saniei bona digestio bonum. Tumor vero magnus ꝛ ꝑcipue si cito euanescerit sine causa rationabili malum. Item in fractura cranei expectatur porus debilis ꝛ rarus ad. 35. dies.

Curatio Circa curandi modū est intelligendū ꝙ multitudo discordantium circa ipsum ostendit iudicium curationis ipsius difficile.

¶ Nam Gal. Paulus haliab. Aui. Albu. Rogerius Jamerius Brunus ꝛ Guil. de sali. videntur aut saltem eis imponitur indifferēter procedere in oib9 fracturis capitis discooperiendo ruginando trapanādo ꝛ ossa cum instrumentis ferreis euellendo fundātēs se: vt dicunt sup illo cōi: ꝙ necesse est detegere ꝛ incidere os vt virulentia que infra craneum coadunatur conuenienter possit mundificari ꝛ desiccari.

¶ Alij vt magister Anselm9 de Janua: ꝛ alij qui Paduani: ꝛ fere oēs gallici ꝛ anglici procedunt incarnando ꝛ consolidādo cū suis emplastris ꝛ potionibus ꝛ bono viuo: ꝛ ligatura fundātes se super illo cōi. Qđ si possumus saniem sine ossium expulsione expellere: melius est qđ facere possumus cum medicinis precipue: qꝛ ꝑm modum illum non generaꝫ sanies: sicut ꝑm modum alioꝝ: immo inhibetur: ꝛ si generatur cōuenienter cū illis mundificatur ꝛ desiccatur.

¶ Nonnulli vero vt Theodoricus henric9 ꝛ Lanfrancus qui inter ceteros melius dicit nituntur tenere viam mediam: sed differenter. Nam Theodoricus incarnat recēs cum potione ꝛ vino cum stupis. Et henricus sine positione cū suo emplo. Et ambo antiquas fracturas: postꝙ transeunt quatuor vel quinꝙ dies trapanāt ꝛ eleuant: vt antiq. Lanfrācus vero in oibus procedit incarnādo cū licinijs tinctis in partes duas olei ros. ꝛ vna mellis ꝛ supra mūdificatiuū de farina ordei ꝛ melle aut de cera ꝛ resina cum puluere capitali exceptis duobus casibus in quibus procedit ruginando apericndo trapanādo: ꝛ ossa eleuando. Primus casus est quando os premit. Scđs qñ pungit. ꝛ fundant se cū fundamentis duarū viarum addende ꝙ in operatione instrumentoꝝ possunt seq̄ multa pericula. propter alteratione quam facit aer ꝛ dolorem quem facit operatio: ꝛ apostema quod procurat virūqꝫ.

¶ Ego aūt videns istam discordiā ipositā magistris reddebā me dum erā iuuenis anxium. Postea vero cōsideraui opera ꝛ accusationes: ꝛ nouas experiētias inuenientes discordes suspectos habui. Qđ aūt ex dicto duoꝝ vel trium omittatur totaliter sentētia bonorum malū est. Scriptum em̄ est in primo de alimentis. Iniustum est vni pre alijs credere sine demonstratione. Et haliab. in secūdo sermone partis scđe. libri dispositionis regalis. tutius est vti inuentis ꝙ vti nouis experimentis. ¶ In experiendo em̄ medicamina corporib9 hoīm periculū imminet aiaꝝ: ꝛ in periculis cōior ꝛ probabilior via est tenenda Et ꝓpter hoc auxiliāte rerū oīm opifice nō discedēdo a via Gal. qꝛ illa fuit diuini hypp. vt ipse in sexto terap. testificaꝫ dicēs. ꝙ i his vulnerib9 q̄ in capite sunt script9 est liber integer ab hyp. docēs oīa q̄ opꝫ gerere in his. Et nos cū hoc cōpleuerim9 ip̄m cōmentabimus. Nec etiā discedā a via haliab. ꝛ Pauli atqꝫ Aui. imo eos interpretādo concordabo

dicta ipsorum toto posse cũ hoc q̃d euidẽter apparet. Tales enim debẽt esse demonstrationes medicorum: vt superius in capitulo executiuo fuit allegatũ. Nosco q̃ prolongare verba extimabor. sed necessariũ est q̃ vbi maius imminet periculũ cautius et longius est agendum.

¶ Et vt non oporteat in cura cuiuslibet dictionis cõia resumere pmitto nouẽ documenta huic curationi multũ necessaria.

Duorum primũ per viaz notabilis est q̃ vulnus capitis maxime cũ fractura ossis multas spẽlitates et differentias habet a vulneribus aliorum membrorum tum propter ppinquitatẽ et nobilitatẽ medulle cerebralis: tum etiaz q̃ propter eius formam sphericam non põt vniri: neq̃ seruari cũ ligatura vt alia membra.

¶ Scdm est q̃ vulneribus capitis pcipue notabilibus oportet vt seruentur intentiones cões dicte superius in sermone cõi de flebothomia et purgatõe et ventre saltim q̃ semel in die assellet p se: aut cũ suppositorio: aut clisteri: aut cum aliquo lenitiuo. De dieta q̃ sit magis tenuis. De extractiõe infixorum minus molesta. De fluxu sanguis q̃ restringatur. Et de accidentium correctione et preseruatione vt dictum fuit et dicetur. ¶ Tertiuz est q̃ in vulneribus capitis ante oĩa remoueant crines et radatur caput illud humectãdo cũ aqua et oleo vt dicit Guil. taliter cauẽdo q̃ pilus aqua et oleũ in vulnere nõ ingrediant: nam cõsolidationẽ impedirent: vt superius fuit dictũ. Et q̃ in principio materia et dolor refrenentur supra et infra vulnus ponendo albumẽ oui. et post principium cetera fiant: vt in proprijs locis dicet. Ad mundificandum et incarnãdum. Et in circunferentijs semp inungatur cum vnguento de bolo: aut cum oleo ro. vt dolor et discrasia sedentur et apostematio prohibeatur.

¶ Quartũ q̃ caueat a frigore: q̃ vt sepe audiuisti ab hyp. frigidum inimicũ est neruis ossibus et medullis: et cũ hoc aer offendit et alterat principalia mẽbra. Et ideo consulebat Guil. q̃ in hyeme qñ preparabunt ponant carbones incensi iuxta ipsos et clausis fenestris habeat lumẽ candele et q̃ post ligationem coopiat caput cũ coffa de pelle arietia.

¶ Quintũ q̃ si in eis est facta sanies remutentur in die semel in hyeme: bis xo in estate: et q̃ remutatio et mũdificatio cum cotone carpia atq̃ pãnis mollibus suauiter et indolorose fiat. ¶ Sextũ q̃ desup lichinia frustuz suauis spongie apponat: vt p ipm suggatur et recipiat sanies q̃ ad cerebrũ nõ descẽdat.

¶ Septimũ q̃ ligatura 9uenies adapteiur ligature capitis vt qñ vulnus incarnare volumus ligatura duorum capitũ fiat q̃ saltiz est semi incarnatiua: et sic q̃ habeat binda plus vnius brachij longa lata quatuor digitoruz et voluat tota preterq̃ duo palmi cũ quibus incipiatur fm frontis longitudinẽ trahendo versus aurem oppositã vulneris et aliã partem volutã versus aurem vulneris: aures tñ non cooperiendo ducendo eã vsq̃ ad caput aliud binde: et ibi iuxta aurez circũuoluatur stringendo: et caput palmorum ducatur versus inferius: caput volutũ ducatur superius versus caput reducẽdo ipm per partẽ posteriorem capitis versus caput palmorum: et iterũ prius eam cũ illa circũuoluendo et reducendo super caput. Et totiens illud fiat q̃ totũ sit coopertum et bene ligatum. Deinde ligãt Bonoñ. duo capita sub mentone. Parisieñ. ea sunt in medio frontis.

¶ Si aũt vellemus solum tenere medicinaz faceremus ligaturã capitum multorum que fit in capite per huncmodum. habeatur magna petia linteoli longa trium palmorũ lata duorum et incidat in quolibet latere ad latitudinem trium digitorum vsq̃ non remaneat nisi vnus palmus in medio. Et tunc vnuz de illis capitibus cum alio stringendo fm capitis circuitum ligetur retro: aliud vero cũ alio transeundo per collum ligetur a parte anteriori sub mentone. ¶ Octauum documentũ ẽ q̃ ad cautelã: si aliqua squãma ossis remãsit cum vino administretur audacter: si non fuerit febris ille puluis capitalis de pimpinella bethonica gariofilata valeriana osmũda: et q̃ntum de oibus tantum de pilosella.

¶ Nonũ q̃ situetur et iaceat vulneratus in principio super partẽ in qua minus grauabitur: post vero si facit saniẽ super locuz vulneratuz vt sanies possit melius excolari. Et his premissis documentis commnnibus veniendum est ad curam fm differentias.

¶ De vulnere capitis facto per incisionem absq̃ cranei fractura.

Si est simplex absq̃ deperditione substantie suatur et ligetur: et vt alia vulnera curetur et incarnet. Si aũt fuerit cũ deperditõe substãtie regeneret caro et cutis cicatrizet cũ suis lichinijs et proprijs pulueribus vnguentis et emplis: et vt cetera vulnera tractetur.

¶Quod autem sutura sit utilis nō solū in talibus simpliciter vulneribus capitis: sed in multis alijs nō paruis intellige sed magnis probatur ita: quia illud est utile multis vulneribus capitis quod facit permanere partes distātes approximatas in idem. Et cū hoc prohibet aeris alterationē que est multū nociua: sed sutura est huiusmodi in tertio tegni. et terap. per totū. ergo etc. Et ista fuit intētio Aui. in quarto dicētis. In fissuris vero in quibus nō est nisi scissura si est plurima sutur. Et quod est fortius loquitur quando est cranei fractura: vt patet per processum capituli. Et notāter dicit si ē necessariū: quia si talis fissura esset in sūmitate capitis nō sueretur. sed in lateribus bene sueretur: vt dicetur infra. Et hanc talē suturā cōcedit Guil. de saliceto Lanfrācus et Henricus: et intātum Hēricus cōcessit quod sibi fuit visum quod Theodoricus eam concesserat quam cōtra Aui. vna cū appositiōe olei ros. penitus negauit. Et male. nā multotiēs Aui. et Paulus cōcesserūt et iubent infundere vulnus capitis cū oleo ro. ad sedādum dolorem quando vulnera pertingūt vsque ad pelliculā neruosam cooperiētem carnē. Et ad mollificandum ossa adherētia vt leuius extrahantur. Et ad reprimēdum acuitatem quando volumus pāniculos interiores mūdificare cum melle. Nec ratio eorū valet quātum ad suturam: quia ligatura incarnatiua in capite est multū defectiua: vt dicetur. Nec quātum ad oleū rosatum: quia licet vnctuosum maculet vulnera simplicia: nihilominus composita cum dolore et alijs dispositiōibus indicantibus oleum rectificat et emendat. Medicare enim semper iubet Gal. indicationes aduersantes.

¶De vulnere capitis facto per incisionē cum cranei fractura non penetrante.

Vulnus tale aut est magnū aut paruum: si paruum quidē rimulā vocauerūt multi. eodem modo curatur sicut precedēs sine fractura cranei: quia in tali vulnere pauca generatur sanies. Et propter eius grossitudē per talē paruam fissura descendere non pōt. ¶Si vero fuerit magnum aut est in lateribus capitis: aut in superiori parte: si fuerit in lateribus: eadem ēt cura curatur vt primum simplex: nisi quod in inferiori parte ponitur tenta: vt si aliqua materia retinebatur in illa fissura per foramen tente valeat expurgari. Si in superiori parte non suatur sed fiet ibi cura. Gal. i. 6. terra dicit. Simplices igitur rupture vsque ad disploā. i. medium duarū tabularū cranei per uenientes dictorum rasorum. s. ruginorum strictorū indigent: esse aūt eos oportet multos quidē quātitate: non equales aūt magnitudine: vt non careat vltimo opus: deinde denudato secundum cōsuetudinē patiente esse vti primo quidē ampliori. secundo vero post ipsum strictiori. Et deinde ita consequenter alijs vsque ad strictissimum: hoc aūt vtendum in ipsa disploi. Deinde si dolor aliud non requirit curare siccis pharmacis confestim et vsque in finem. quod vtique vocatur cephalia de quibus in fine capituli fiet sermo cum suis lichinijs et exiccatorijs: et alijs auxilijs opportunis. Quare aūt istud vulnus non suitur: quia existens in medio capitis non est potēs expurgari per se. Et nisi imbiberetur sanies: et cum lichinijs et alijs auxilijs desiccaretur posset retineri aliqua materia in medio tabularum: et ibi putrefieri et putredinem in ossibus generare.

¶De vulnere facto cū incisione cū fractura cranei: sine deperditione substantie vsque ad interiorem superficiem penetrante.

Tale vulnus aut habet squamas: aut non: sed est planum et equale. Si squamas que possent pungere durammatrem squirlis et aspitatibus planatis et equatis cum lenticulari: et alijs instrumentis eodem modo curatur vt immediate fuit dictum. Et hoc est quod dicebat cōmuniter Gal. in eis vero que vsque ad miringam perueniunt siquidem fuerit sola ruptura et scissura: et nō cassatura predictis rasorijs vtēdū. Et hoc quātū ad illa que sunt in bregmate. i. in superiori parte. In illis vero que sunt in latere nō multum curauit de instrumentis: nisi quod suerentur et cū tentis mūdificarentur. Et hoc in fine capituli narrauit in duobus exēplis. Uidi denique bregmatis quidē os fractū: quod vero est deinceps os vocatū temporis vbi squamiformes immissiōes etiam accidit vsque ad multū maximā habens scissurā quā nos omnino nō tāgētes: sed solū abscindētes ea que bregmatis curauimus hominem vt adhuc viuat ab annis multis. Si vero his que bregmatis reliquimus ita putrefieret vtique cito supposita erat miringa antequam porosaretur fractura. Gal. dat causam vtriusque cure. Nam si nullus ex patientibus ichor interficeret superfluū etiam erat abscindere os nō: quia in tempore quod est in latere ex patientibus ichor nō descendebat: et si descendebat in loco habili erat ad expurgandum: propter hoc nō erat necessarium cum instrumētis abscidere. Sed

in bregmate: q2 nō erat in loco habili ad expurgādum ycores: immo potius ad retinendum: pro tanto fuit necessariū ampliare: 7 cū lichinijs 7 alijs auxilijs opportunis ycorē phibere 7 generatū extrahere 7 desiccare.

¶ In alio vero exemplo eodem modo fecit: q2 dubitabat q moueret cerebrū ppter duritiē ossis temporis: 7 p foramē: si ipm faceret exiret cerebrū. Et cū hoc q2 platera exeunt multe explantatiōes neruorum nobilium.

¶ De vulnere cum contusione 7 parua fractura ossis.

Si huiusmodi fractura est cum squirlis pungētibus cum lenticulari 7 alijs instrumētis applanabūtur: 7 postea supposita prima remutatiōe in documētis superius dicta petia pāni delicati: aut sindonis mollis infusa in melle 7 oleo ro. desup apponat ipsam aliqualiter cum cauda probe inter os 7 duram matrem imponēdo vt defendat q suo motu panniculi nō ledātur in osse. Et desup lichinia delicata infusa saltim primo cū eadē mixtura. Et supra ipsam 7 ipm os petiam panni etiā infusam: vt inhibeat q sanies inferius nō descēdat. Antiqui tamē ponebāt petiam vnius ciphi 7 erat truffa: q2 assistentes q nō erāt in scda remutatione credebāt q ibidem loco ossis deperditi remaneret: 7 desup in vulnere carnis ponātur alij lichinij sicci vel petia spōgie vt imbibat saniē. Et desup empl'z capitale pforatiuū vt nō includat saniē 7 vltimo stupatas balneatas in vino calido 7 expressas: 7 vnā nō infusam: 7 ligek ita delicate q ligatura retineat: 7 nō cōprimat. Et qn̄ erit bene mundificatū remoueak pānus primus: 7 ponak puluis capitalis: 7 cōtinuet ad incarnandū 7 vltimo qn̄ erit incarnatū puluere cicatrizatiuo claudatur 7 cōsolidetur: 7 in ista operatione satis laudo Henricum.

¶ De vulnere cum contusione absq fractura cranei.

Est cōsilium Auic. q materia refrenek a principio cū cōi remutatiōe de albumine oui. Et si vis addere oleū ro. q2 mitigatiuū bonū est. Post vero resoluak materia cum vino salito: 7 melle: aut cū aliquo ex dictis in capl'o de contusione in sermone cōi. Et si fiat sanies maturetur 7 aperiatur: vt alie exiture.

¶ De vulnere cum contusione 7 parua fractura.

Est consilium Gal. q si fractura est parua q curek vt pfata cōtusio: eo q2 Gal. nō faciēdo mentionē de fra: quā vocauit solū sedem eorū q percusserūt: tacendo etiā de cura voluit affirmare q curarek vt alia. Tota cura fiat q taliter resoluak vt saniē saltim notabilem nō faciat. ¶ Aui. vero in .iij. cañ. de seda a pcussiōe 7 regimine eius cui accidit cōmotio cerebri: dicit q op3 vt sit tota tua intētio in hoc casu vt dolorē sedes q̄tū potes: 7 elōges materiā a loco leso vt nō apostemek. Et hoc cū euacuatiōe 7 attractiōe ad cōtrarium cū flebothomia 7 clisterib9 acutis 7 pillulis cochijs: etiā emplek locus in principio cum eo qd cōfortat: sicut sunt empl'a que fiunt ex aq̄ mirti 7 salicis virge pastoris vel ex oleis mirtino 7 liliaceo 7 rosaceo. Et ex pul. ro. balaustiarū cipresi calami aromatici lentiū camomille melliloti boli armeni aluminis mirrhe olibani atq citonijs cōfectis cum vino. Et dare in potu sticados cū aqua aut melle. Ipsi em̄ cū eo liberank: vt dicit. ¶ Et cū egrediek ppter pcussionē sanguinis ex cerebro op3 vt patientē potes cū cerebellis gallinarum assatis cū aqua granatorū. Et Theodoricus ad hoc facit empl'm cū baccis lauri cimino an. so sale mastice thure atq cribatura furfuris coctis cum vino qd mihi placet in fine. Et in ista fractura potiones possunt administrari conuenientes: q2 tanq̄ per se parue aut cum modico auxilio adiuta natura potes eas rectificare.

¶ De cōtusione cū fractura magna.

Si fractura est magna necessario est eundū ad chirurgiā 7 dilatatōes fracturarū: qd pbauit Gal. in .vj. 7 Aui. in .iiij. p tres rōnes. ¶ Illud op3 fieri p aperturā: qd nō pot fieri p ligaturaz. Sz phibitio apatis 7 descēsus materiei q̄ est pncipalis intētio i oib9 fracturis 7 quasi satis nō pōt fieri i capite p ligaturā: q2 ieptū est ppter formā vt ibidē deducik. ergo 7c.

¶ Preterea qd min9 vr inesse 7 inest. 7 id qd magis: s3 min9 vr q i brachijs: 7 i alijs ossib9 esset necessariū apire 7 extrahere ycores q̄ i capite: 7 tn̄ est necesse aliquotiēs: g pl9 est in capite necessariū pp cerebrū. ¶ Ampli9 si eēt aliq̄ excusatio hoc eēt p medicias. Sz ille nō valek sine ligatura: vt dicit: 7 ē vbū notabile

Necessarium est ergo in magnis cõtusionibus denudare ⁊ dilatare aliquã partem fracture: vt possimus abstergere ⁊ leuare a miringa ỹ cores. Non audiant ergo verba illorum Theodoricoꝝ ⁊ Januẽsiũ qui se iactãt oẽm fracturã capitis cũ suis pigmentis ⁊ potionibus absq̧ chyrurgia ⁊ eleuatione ossiũ curare: q꞉ lꝫ de paruis est possibile vt dixi: de magnis tñ nunq̃ vidi: neq̧ rõ Conciliatoꝝ vꝫ ꝙ fortes medicie eleuare ⁊ extrahere: pñt a ꝓfundo. Nam tales suspecte sunt propter enim nimiam fortitudinem specialr̃ in dispositis: qđ vt plurimum sunt corpora nostra vt supra quartum Aui. dicit Dinus: pñt adducere apã. Nec illa henrici ꝙ ipsi possunt curare omnia vulnera absq̧ notabili sanie: q꞉ in magnis contusionibus saniem notabilem opꝫ aduenire tera. 4. Neq̧ ꝙ allegãt de natura potenti: hic enĩ de parua intelligit̃ materia: q꞉ in magna opꝫ ꝯtra apire. vt in empimate sub quarta costa: sicut infra dicetur: et magis miror qñ dicunt ꝙ vltra quartã diem nõ vꝫ potio coꝝ credebã ꝙ plus valeret post: eo q꞉ vulnus de fluxu ⁊ dolore ⁊ apãte est securatum. Neq̧ dicũt q̇d esset faciendũ: si potio non valeret credo ꝙ facerent vt de malo nauta d꞉. 5. terap̃. q̇ ꝓpter negligentiã ꝑdẽs nauẽ: deinde dãs tabulã cuilibet nauigatorum vt ꝑ eã si possit adipiscatur salutem.

¶ Necessario igit̃ eundũ est ad chyrurgiam cranei fracturaꝝ quã Gal'. sub quodã epilogo in. 5. terap̃. sic ponit. Si ꝯo cũ quassatione aliqua sup. magna fuerit abscindere opꝫ qđ ꝯquassatũ est vel ꝑ terebella in circuitu ꝓmo ꝑforando: deinde ita vtẽdo abscissorijs vl' ꝑ tortellos mox a principio. ¶ Uerum q꞉ breues sermones in practicis nõ sufficiunt commentãdo epilogũ Gal'. faciã duo. ¶ Primo ꝑmittã octo documenta valde necessaria ad opationẽ istã: deinde ponã opationẽ ꝯcordatam ꝑ Gal'. haliabatẽ Paulũ ⁊ Aui.

¶ Primum documentum est ꝙ non exerceatur operatio in eo in quo virtus est debilis: q꞉ ꝺm Gal'. 2. afforismorum vbi est indigẽtia non oportet laborare.

¶ Scđm ꝙ ante omnia ꝑmittatur ⁊ ꝓtestetur de periculo vt homo euitet sermões stolidorum in quarto cañ. Aui.

¶ Tertium vt in operatione fugiat commissuras q̃ntum poterit timendum enim eẽt de casu et lesione dure matricis: vt in anathomia fuit dictum.

¶ Quartum ꝙ caueat de plenilunio: q꞉ ĩ eo cerebrum augmentatur: ⁊ ad craneũ appropinquatur in tertio de creticis diebus.

¶ Quintum ꝙ dilatatio fiat magis in loco decliuiori: quia talis est aptior ad expurgandum. terapen. 13.

¶ Sextum ꝙ in dilatãdo nõ ꝯsequat̃ finis fissurarum. sufficit enim ꝺm. G. auferre tãtũ de osse ꝙ sanies possit expurgari.

¶ Septimum ꝙ si os quod debet extrahi repugnat extractioni: cum oleo ros. infundatur ad hoc: vt taliter mundificetur quod indolorose extrahatur.

¶ Octauum ꝙ citius q̃ poterit expedias te de opatione maxime in cõpressione ⁊ pũctione panniculoꝝ: q꞉ ad ista citissime cõsequuntur apã ⁊ accidentia mala: neq̧ in descensu materiei de superius speres alias expectes in estate diem septimam. Neq̧ in hyeme q̃rtam: q꞉ post suspicat̃ in pãniculis eẽ facta talis impressio ꝙ operatio non valeret.

¶ Consequẽter opationẽ cõcordatã ꝑ Aui. inuenio in quarto qualr̃ inq̇t sit curatio nos dicem⁹ in hoc illud qđ dixerũt primi. Inq̇unt opꝫ vt radat̃ in primis caput vulneratũ. Et fiant in eo due fissure secãtes se ꝺm figuram crucis: aut ꝺm figurã cifre de. 7. vt dicit Lãfrancus: ⁊ opꝫ ꝙ vna eaꝝ sit sectio ꝑcussiõis deinde opꝫ vt excorient̃ anguli ⁊ discooperiatur os totũ quassatum in quo dꝫ fieri concauatio. Qđ si accidit inde fluxus sanguinis opꝫ vt impleatur vulnus cum pãnis infusis in aqua ⁊ aceto: aut cũ albumine oui. Et si nõ accidit fluxus impleat̃ pãno sicco tenui: deinde pone sup ip̃m puluillos ĩ vino ⁊ oleo infusos: ⁊ administra ligamentum qđ conuenit ad illud: ita vt cum fuerit mane si nõ acciderit aliqđ ex accidentibus malis tunc incipias cauare os fractum. Et illud est: qm̃ opꝫ vt tu facias sedere infirmũ ꝺm qđ conuenit: deinde oppila aures eius cum lana: aut cũ cotone vt non ledatur ex voce percussionis: ⁊ solue ligamentum vulneris: ⁊ aufer pannũ ex eo: ⁊ absterge ipsum. Deinde ꝑcipe duobus ministris vt teneant cum pannis subtilibus angulos excoriatos: vt si pungant̃ cum filo poterit hoc facere vnus: ⁊ tunc si os fuerit debile: et parum se teneat: separa ipsum cum incisorijs ⁊ lenticulari: ⁊ si est necesse ꝑcutere cum malleo fiat cum facilitate. Si autem os fuerit forte oportet vt perforetur cum trapanis foraminibus multis vnum prope aliud ad q̃titatem tasie ꝺm qđ volueris expellere de osse. postea cũ incisorijs sepa cum vno foramine ad aliud foramẽ quousq̧ fuerit separatum os. Et tunc ip̃m cũ eleuatorio

eleua: ꝛ ip̄m cum digitis aut paruis tenaculis extrahe. Post vero cū lenticulari ꝛ malleo oēs squirlas ꝛ asperitates applana ꝛ vulnꝰ carnis ꝛ ossis curent: vt fuit dictū de fractura cum ossis deperditione.

¶ De correctione accidentium.

Si occurreret apā quod vt plurimū euenit ꝑpter cōpressionē ꝛ puncturā ossis ꝛ tentarum ꝛ ligamentorū: aut ꝑpter frigus: aut propter malū regimē: tunc festina ad eleuationem ꝛ separationē causarū. Et subtrahe materiā cū flebothomia ꝛ alijs euacuationibus ꝛ mitiga locū cum oleo ro. calido: aut cū aqua calida decoctiōis altee fenugreci seminis lini camomille ꝛ similiū: ꝛ empl'm de maluis: ꝛ hoc multū laudat. ¶ Si aūt nigredo acciderit in miringis ex natura medicaminū abstergatur ꝛ mundificet cū melle ꝛ oleo ro. Qd̄ si acciderit ex seipso: ꝛ puenerit ad oculum cū signis alijs malis: tunc oportet vt dictum est ꝙ nō cōfidas de salute infirmi. Nā illa nigredo significat ƀm ꝙ dicit Paulus caloris naturalis destructionē. De carne superflua ꝛ alijs accidentibus dictū est in sermone communi.

¶ De medicinis capitalibꝰ fit sermo.

Medicine vulneris capitis in ꝑncipio quousqꝫ ab apostemate fuerit securꝰ debent esse mitigatiue qualis est mixtura triū partiū olei ros. ꝛ vna mellis. Et tñ senex sexto terapen. oximel apponebat. Et si dolor nō infestabat ad melius mundificandū debent esse ecōuerso tres partes mellis vna olei ro. ¶ Postqꝫ aūt fuerit securꝰ ab apostemate debet esse medicina desiccatiua sine mordicatione qualis est puluis capitalis q̄ fit ƀm Gal. de yreos ilirica orobi farina manna q̄ est thus minutū. aristol. corticis radicis papaueris. Brunꝰ vero addit mirrhā: sarcocollā: ꝛ sang. dra. Lanfrancꝰ vero ꝛ Guil. mirtillos ꝛ nucis cipressi.

¶ Empl'm capitale de bethonica qd̄ ponit desup ƀm Henricū sic fit. ℞. succi bethonice succi plātaginis: succi apij colatoꝝ añ. li. j. resine cere noue añ. quartā. j. terbētine lib. j. coquant primo vsqꝫ ad succoꝝ cōsumptionē: vltimo addat terebētina: ꝛ fiat emplastrum. ¶ Empl'm de cētaurea quo ego libēter vtor in vulneribꝰ capitis sic fit. ℞. centauree mi. ℳ. vj. temperent p vnā noctē in vino albo. deinde coquant ad ꝯsumptionē medietatis: deinde colent ꝛ colatura bulliat vsqꝫ ad spissitudinē mellis de quo recipias. ℥. iij. lactis mulieris. ℥. ij. terebētine. li. j. cere noue q̄rtā j. resine. quartā mediā. thuris masticis: gūmi arab. añ. ℥. j. fiat empl'z. ¶ Potio ad vulnera q̄ in capite dicta est iustiꝰ capli documētis.

¶ De instrumētis cū quibꝰ fit operatio.

Instrumenta capitalia sunt sex ꝛ debēt esse de qualibet forma tria. maiꝰ minꝰ ꝛ mediū. Primo sunt trapana q̄ sunt ad faciendū foramina ꝑ ossis eleuatiōe ꝛ sunt diuersoꝝ modorū. Gal. facit ea ad modū terebelli cū quadam circūuolutiōe eminēte parū supra eā: q̄ in terebello acutā extremitatem: vt pforādo nō cadat supra durā matrē. ¶ Parisieñ. ad euitandā multitudinē formaꝝ q̄ debent esse ƀm spissitudinē ossis loco illiꝰ eminētie faciūt trapana forata sup acuitatē: ꝛ cū vna cauilla mutādo p foramina adaptāt eā ad spissitudinem ossis: vt hic apparet. ¶ Bonoñ. ea faciūt ad modū lācee q: pars acuta pōt itrare ꝛ lata ꝓhibet vt ꝯtra volūtatē intꝰ nō cadat vt hic. ¶ Duo sunt separatoria ad separandum de vno foramine ad aliud: ꝛ sunt duaꝝ formaꝝ. pria gallicana vt hic. Scda Bonoñ. vt hic. ¶ Et de eiꝰ cauda pōt fieri eleuatoriū. ¶ Tertio aūt sunt eleuatoria ad eleuandū os trapanatū ꝛ separatū: vt hic. ¶ Quarto sunt rugina ad ampliādū fissuras: ꝛ sunt ad modū rugine fuscarioꝝ: vt hic. ¶ Quito sūt lēticularia: ꝛ est instrm̄ multū laudatū a Gal. q: multū applanat ꝛ separat aspritates separandas cū securitate: ꝑpter eminentiā lēticularē quā habet in capite. Et est in forma scindipennū cum lenticula in acuitate sua: vt hic. ¶ Sexto est malleū ad pcutiendū retro lenticulare ꝛ debet esse de plumbo vt in parua quantitate magis ponderet et sonet: magis obtuse: vt hic.

¶ De vulneribꝰ faciei ꝛ partiū eius. Ca. ij.

Vulnera faciei vltra intentiones cōes q̄tum ad eiꝰ totalitatē nihil habēt ꝓpriū nisi ꝙ q: est membrū decoris: ꝛ honoris: ita caute tractent: ut ꝙ vniones: ꝛ cicatri-

ces nõ fiant turpes. Et ideo vbi erit possibi-
se suere eũ cũ petijs pannoꝝ vt dictũ est fiat
vbi aũt nõ erit possibile ⁊ fuerit pars carnosa
fixa nõ mobilis sufficiẽter suaꝛ cũ filo sutura
separatoꝝ pũctoꝝ. vbi ꝟo fuerit ps mobilis
suaꝛ cũ acubus inuolutis remanẽtib⁹ in loco
Si aũt pars fuerit sicca suaꝛ sutura pellipa-
rioꝝ. Et vbi erit possibile ligare ligatura in
carnãte fiat. Albu. aũt nasum aures ⁊ labia
dum sunt sanguinolẽta ⁊ recẽtia: aut renoua
ta cũ scarpello aut rasorio suere ꝑcepit sutu-
ra q̃ diceꝛ in vẽtre. ¶ Verũ q: facies quodã-
modo ꝑticipat cũ capite in rotũditate ⁊ figu
ra sperica deficiat ab illa ligatura. Et cũ hec
accubit⁹ eã relaxat necessariũ est eã media-
re approꝑinquãdo meli⁹ qđ erit possibile ad
incarnatiuã. Et ꝓpter hoc est ꝯsiliũ oĩm ope
rantiũ ꝙ vulnerati in facie habeãt in capite
coffam seu capellinã de pãno lineo forte bñ
⁊ firmiter ligatã cũ capite in qua oẽs ligatu-
re consuanꝛ. Etiã est necessariũ q: facies est
plurimaꝝ paruarũ particulaꝝ: ꝙ loco stupa
taruz aliqñ ponanꝛ pãni duplicati aut tripli
cati: vt melius applicenꝛ ⁊ leuius remoueã-
tur. Quantũ ad suas aũt ꝑticulas hꝫ ꝓpriũ.

¶ Primo de vulneribus oculorum.

Vulnera oculorũ sunt timorosa: ꝓpter ipm visum: ⁊ ꝓ-
pter eoꝝ propinquitatẽ ad cerebrũ. imo vidi
multotiẽs: qđ etiã attestaꝛ Beneuenutus ꝓ-
pter vulnera circũstantiaꝝ oculi seq̃ oppila-
tionẽ neruorũ opticoꝝ ⁊ catharactas: qđ er-
go dicã qñ fuerit in substãtia oculi: certũ est
ꝙ si effundantur humores sequiꝛ destructio
oculi: ⁊ ipsi⁹ act⁹. Et si Gal. in quarto: de egri
tudie ⁊ sinthomate vidit illũ puerũ punctuz
grafio ex quo effusa fuit cõfestim aquosa hu
miditas: curatũ. hoc fuit de raro ꝯtingẽtib⁹
Et potuit esse ꝟm naturã. Nõ obstãte ꝙ Rab
bi moyses: quasi deridẽdo. G. dicit ꝙ fuit de
mirabilibus ipsius: partes eñ spermatice in
pueris quotidie regeneranꝛ vt videtis.
¶ Cura est ꝟm Jesuz ꝓhibere mãm ne fluat
ad oculũ. Et si sanguis nõ exiuerit collirizeꝛ
cũ thucia ⁊ modica cãphora. Si aũt sanguis
exiuerit cũ sedeng cureꝛ: q: ad hoc multã hꝫ
virtutẽ ⁊ pone sup oculũ albumẽ oui: ⁊ ligeꝛ
cũ insita firmiter. Beneuenut⁹ in hoc casu
summe laudat germina ouoꝝ agitata ⁊ du-
cta in mortario in forma vnguenti. Et vocat
hanc medicinã virtutem a deo datam.
¶ De intrantibus in oculo.

Si autem aliq̃d intrauerit ĩ ocu lo ⁊ vulneret ⁊ doloret
⁊ offendat eũ. Qđ fit velut firmus puluis la
pillus: aut palea siue arista ꝑcepit Jesus di-
stillare in oculo lac mulieris vel aquã dulcẽ
pluries: q: mundificat eũ ⁊ extrahit oẽ qđ in
eo cadit: ⁊ si nõ recedit reuersa palpebras: et
si vides hoc inuolue stilũ aut digitũ cũ pãno
suaui lineo ⁊ absterge illud. ⁊ si nimis se te-
neat cũ picicareolis remoueatur. ⁊ distilla in
oculo lac mulieris puellã nutrientis.
¶ Ad tarfen ⁊ sanguinẽ q̃ infra oculũ euenit
ꝓpter vulnera ⁊ percussiones.

Laudat Jesus instillationez lactis puelle ⁊ albumis oui ⁊ san
guinis colũbini q̃ est sub ala. ¶ Et emplastra
re oculũ cũ medulla panis in vino infusa est
optimũ. ¶ Et si nõ dissoluaꝛ distilla in oculo
aquã aineos ⁊ salis gẽme: ⁊ fomẽta oculum
cũ aqua decoctiõis ordei ⁊ ysopi sicce.
¶ Et si nõ recedit accipe clarã aquaz in qua
steterit arsenicũ puluerizatũ ⁊ proijce in ocu
lo. ¶ Ex ex his q̃ proficiũt tarfe est sief. Qđ
℞. sedẽg. abluti. ʒ. iij. eris vsti. ʒ. ij. coralli mar
garitarũ non pforatarũ. aã. ʒ. ß. gũmi arab.
dragagãti. aã. ʒ. ij. ⁊. ß. piperis grana. xxxij. ce
ruse lote. ʒ. j. arsenici rub. san. dra. croci cata
bie. aã. ʒ. ß. fiant sief cum sanguine gallinaꝝ
⁊ vtantur cum lacte puelle.

¶ De vulneribus palpebrarum.

Precipitur ꝙ suanꝛ cũ acub⁹ curuatis: ⁊ si fieret
sutura cũ cauillis: ꝓpter motũ palpebraruz
magis esset tuta spãliter qñ area pilorũ est
incisa: tante eñ cartilaginositatis est ꝙ diffi
culter vnitur. ⁊ post cũ pulueribus: ⁊ pannis
bñ sustinentibus artificialr ⁊ ingeniose ligeꝛ

¶ De vulneribus nasi.

Nasus quandoqꝫ vulnera
tur: qñqꝫ frangiꝛ: qñqꝫ atteritur ⁊ quassatur.
Hic aũt proprie ageꝛ de vulnerib⁹ ⁊ incisioni
bus: q: plurimũ accidunt q̃ reliqua: gr̃a tñ
cõionis dicetur ⁊ de alijs: vt de capite fuit di
ctum. Nasus qñqꝫ abscindiꝛ ex toto: qñqꝫ nõ
sed adheret: ⁊ tenet se cũ carne labiorum. Si
nasus ex toto ceciderit ampli⁹ nõ põt reuni-
ri: vnitio eñ in organicis est impossibilis in
tertio tegni. Et eã in iudicijs vniuersalibus
fuit dicta. Quicq̃d dicãt garrulatores. Si au

tem ex toto nō fuerit incisus si sanguinolētū est: aut si nō qd̄ scarificādo renouetur vuln⁹ suat̄ caute ⁊ decenter: eo mō quo dictū est superius de sutura cū filo faciendo tot puncta quot erūt necessaria. Et si acus recte nō pn̄t bene ad suturā adaptari calefaciēdo eas in igne curuent̄ ⁊ imponant̄ in narib⁹ due tēte rotunde de stupis aut cannulate de pennis anseris vt aer ⁊ sanies sua possint habere spiramina. Et postponat̄ puluis ⁊ applicentur plumaceoli de pāno decēter facti vnū in quolibet latere: ⁊ aliud desup̄ qui cōprehendat totū balneati in prima p̄paratiōe cū albumine oui: cū vino albo calido. Et qn̄ erit necesse curetur cū emplastro vel vnguento incarnatiuo ⁊ cōsolidatiuo ⁊ ligetur ingeniose.

¶ Ligatura nasi.

De ligatura istius particule multi altercati sūt Albuc. eñ ⁊ Aui. eā defendere vident̄ Lāfrācus ⁊ Theodoricus: vt facit sibi credere hēricus p̄cipit ligare cū duab⁹ ligaturis vnā subtus nasum ad sustinendū: aliā sup̄ nasū ad tenendū medicamina. Rogeri⁹ ⁊ Guil. ligant cū vna binda incisa p̄ medium p̄ vn̄ nasus possit trāsire ad modū capistri. Henricus totū hoc reprobat. imo dicit q̄ melius staret sine ligatura: q̄r si ipsa est strictior nasum deformabit. si laxior paruū p̄ficit. Et vtraq̄ in somno poterit nocere ex cōpressione ⁊ versione ⁊ motu inordinato. Nihilominus in casu cōcedit q̄ liget̄ subtus: ⁊ nō desuper.

¶ Ego aūt de hac altercatione parū curo: q̄r vt dixi in facie non pōt dari certa regula de ligatura incarnatiua: quare quilibet faciat: sc̄m q̄ per suū ingeniū melius inuenire poterit: dūtaxat q̄ in capite sit bona coffa aut capellina in qua suant̄ ligature: ⁊ q̄ suendo et ponēdo satis de stupis ⁊ idoneis sustētamētis: vt p̄cipit Theodoric⁹: meliori modo quo erit possibile adaptet̄: vt teneant partes approximatas ⁊ medicamina applicata sufficit

¶ Si autem nasus esset infrigidatus ⁊ alteratus consulit henricus q̄ cum caliditate naturali pullorum tantum calefiat q̄ rectificetur. Si autē non potest rectificari remoueatur ⁊ tardius quo poterit propter diffamiā populi locus curetur ⁊ cicatrizetur. Et stet p̄ma preparatio p̄ tres aut quatuor dies. Alie vero bis in die remutentur. Os nasi infra. xviij. dies sperat̄ q̄ restauretur.

¶ In fractura additur q̄ cum intromissione digitorū: aut alicuius baculi ab intra nasus sustentetur ⁊ ab extra cū manu altera equet̄ Et post intromittantur tente conuenientes ⁊ iuxta ⁊ desuper plumaceoli in primis infusi cum albumine oui. Et post cum dyaquilone in quo farina volatilis ⁊ puluis rub. cū oleo ro. fuerit malaxata ⁊ caute sustineatur ⁊ ligetur. Et quando cū fractura fuerit attritio curetur vt alie contusiones. Si autem est cartilaginis separatio conglutinetur.

¶ De vulneribus aurium ⁊ labiorum.

Nihil habent propriū suātur ⁊ ligētur meliori modo quo erit possibile: ⁊ vt alia mēbra carnosa curentur.

¶ De vulnerib⁹ colli: ⁊ partiū eius. Cap. iij.

Vulnera i collo quedam fiunt in sola carne: quedam vero in ossibus spondilium: quedam in ligamentis lateralibus: quedā vero in venis organicis: quedam in vijs cibo rū ⁊ anhelitus. propterea q̄ vltra intentiōes cōes habent propriam ligaturā. Et aliqua propria pronostica ⁊ pauca curatiua.

Ligatura colli incarnatiua fit cū binda longa duorum capitum ponendo mediū binde ab opposita parte vulneris voluēdo collum: ⁊ ea ducendo sc̄m crucē supra vulnus: ⁊ postea faciendo trāsire per subassellas reducuntur ad collum eū reuoluendo: ⁊ ibidē suēdo. Et si est capellina in capite suatur cū ea vt eā manuteneat q̄ nō descēdat. Ligaturā medicaminū retentiuā p̄cipit facere Rogerius ita scinditur ligatura ab vtraq̄ parte: ⁊ duo brachia superiora trāscēdo sup̄ aures ligentur in fronte. Alia duo inferiora trāscundo subassellas ligent̄ in pectore. Alia v̄o duo media ligentur per medium colli.

¶ Pronosticatio.

Pronosticatur autem et iudicatur de vulneribus colli per Rogeriū: q̄ si neru⁹ seu chorda incidat̄ in collo raro est vt de cetero collum liberum habeat motum.

¶ Ampli⁹ dicit q̄ si vuln⁹ veniat vsquequo

dari: qz supius est: et fundus inferius et tardatur cōtra aptio: sanies conuertit ad nitrositatem et malitiā: et ita cōtaminātur parietes cauerne q nō possunt incarnari et cōsolidari: et fit synus talpus: seu cauerna. Ad quā pter hoc qz debilitata est particula trahūtur supfluitates a mēbris vicinantibus: et ab vniuerso corpore et efficit vlcus dissanabile.

Significatur natura cauerne cū tentis et probis de argento plumbo de radicibus et cereis cādelis: et cum iniectionibus coloratis ¶ Significat materia exiens per colorez qñ est similis loture carnis: et per subtilitatez q est calida: et per albedinem et serositatem q est frigida. Indicatur q talis vlcera conglutinantur per bonitatez et paucitatem eius qd currit: et per priuationē doloris et tumoris in scdo ad glauconem: et per oppositas cōditiones qd non cōglutinatur indicatur.

Cura istorū vlcerū stat in bona conuenienti dieta et purgatione fm naturā humoris peccātis dicta superius in tractatu apostematū: deinde veniendo ad particulam si tu potes cuz vnguentis et emplastris mūdificatiuis et desiccatiuis siue incarnatiuis et bonis pressuris et stupatis infusis in vino stiptico et decenti ligatura curare locuz facias et tentes. Et ad hoc laudat vnguētum aplorū nigruz dyapalma in secundo ad glauconem. ¶ Si aūt nō possit: eo qz figura non est apta imo radix fundi est inferius et orificiuz supius: si est tibi possibile vt alteres situm: sicut in eodē scdo ad glauconem narrat Gal. q fecit de illo qui habebat vlcus pfundum in brachio et in coxa taliter eleuādo particulam q radix sit supius et orificiuz inferius facias. ¶ Si aūt non pōt fieri: tūc melius est q apiatur in radice: aut incidat fm totum cauerna vsq ad profundum. Et tunc cum lichiniis aut cotonibus taliter mundificetur et desiccetur q incarnetur et sanetur: fm q dictum fuit superius de profundis et concauis vulneribus: ad que est pro ista materia recurrendum. Est tamen aduertenduz q anteq fiat incisio sanies in loco congregari dimittatur vt parietes cauerne attenuentur: et tasta melius intromittatur Secūdo q tasta que infigetur sit lenis et cum aliquo vnctuoso iuncta: vt sine dolore intromittatur. Tertio q tasta vel aliqua proba que intromittetur sit perforata in cauda ad modum acus: per qd possit poni cero factus de canabo aut de aliquo gracili bidello: aut de chordula que intromittetur. Et facta incisione sedetur dolor et fluxus sanguinis cum albumine oui et aliis que videbuntur opportuna. Et post iungatur et remutetur cero suēdo: aut ligando alium cum illo: aut lichinia liniantur cuz aliquo mundificatiuo: et desuper et in circuitu ponantur que superius sunt dicta. ¶ Si autez non est tibi possibile vt facias incisionem consuluit Aui. ablutionem cum clisteriis fm modum Albu. si confidit q adhereant primo cum mundificatiuis: deinde cū incarnatiuis. Et ad mundificandum Gale. in scdo ad glauconem precipit mellicratum solum: et post concedit vinum cui quandoq mel coniungit ad expurgandum quidem et mundificandum eos qui circa cum liquorez melius est mellicratum: vt dicit: ad futuram vo conglutinationem vinuz. Et desuper spōgiā nouaz in vino infusaz. Alii vo vt Aui. pcipue si malitia fuerit notabilis: lauāt cū aq cineris aut cū aq maris et cū aq aluminosa q cū hoc q est lauatiua est prohibitiua eius qd attrahitur ad membrum. Albuc. precipit immittere vnguētum egyptiacum dissolutum cum aqua et melle. Nōnulli vo vt Lanfrancus et henricus si vlcus fuerit calidum et virus vt lotura carnis rubeum lauant cū aqua et melle et decoctione ordei lenticularum ros. balaustiarum. Et si vlcus est frigidum et virus aquosum lauant cum vino et melle decoctionis absinthii marubii pimpinelle atq myrrhe. ¶ Ad incarnandum vo inquit Aui. oportet q medicine fiant currentes lauatiue cum viscositate adherente: et iniiciantur in eis cum clisteriis: et imitātur cuz lichiniis et tentis. Et nos qnidem iam experti sumus inquit Aui. emplastruz apostolicon. i. apostolorum: et centaurea quando cum ea implet: et est mirabilis valde. Post aūt yreos et similiā addit Gal. deinde farina orobi et similia. Et desuperponantur emplastra et pāni liniti cū aliquo qd habet rectificare illa vt dyapalma et emplastrum nigrum vel fauum cum gallis: et mel coctum cum puluere thuris myrrhe et aloes: vel quedam horum vel omnia simul: et vinum stipticum grossum. Et postea ligetur: vt docet Gale. in secūdo ad glaucomē et henricus istam ligaturam approbat valde et lz littera Gal. ibi sit satis intricata: nihilominus assumatur sic: q post expulsionem et mundificationem materie ponatur super totam cauernam emplastruz incarnatiuum de dictis perforatum quātum tenet orificium vl ceris: et super illud orificium reponatur illud

qđ amotum est de perforato: ⁊ postea ligent stricte cum binda cōcernente vtrāq̧ extrema cauerne incipiēdo a fundo ipsius vsq̧ ad orificium relaxando: postea ligetur orificiū cū paruo emplastro cum vno bindello: ita q̄ prima ligatura non soluatur vsq̧ ad complemētum incarnationis. Sed secunda de tertio in tertium diez remutetur. Cōmuniter ligatur cum ligatura exprimente cum ingenio q̄ cū ipsa ⁊ bonis pressuris cōstringas per totum fundum. ¶ De tenta hesitant multi: vt Henricus ⁊ magister meus Bonon̄. q̄ solida non ponatur: q̄ saniem in loco retinet. Sed canulata aut duplicata vt sanies continue valeat exire. Et spongia super orificiū ponatur: vt sanies trahatur exterius suggendo.

¶ De fistula ⁊c. Cap. v.

Fistula est vlcus pfundū ⁊ cauernosum cū callosa duritie a parte interiori a quo procedit vt plurimum sanies virulenta emandat: ⁊ hoc est qđ dicebat Gal. in de tumoribus preter naturam. Est aūt fistula strictus ⁊ longus synus simi lis aliis synibus contractionem: id est duritiem patiens a parte itrinseca: ⁊ rursus apostasianis. i. remittens pus pp̄ter influxionē superfluitatum sicut ⁊ ille. Quandoq̧ enim clauditur ⁊ nihil emittit. Quādoq̧ aperitur ⁊ emittit: ⁊ hoc fm̄ dietam ⁊ purgationē. Et ideo sanies virulenta non est essentialis differentia ipsius: sed callositas dicta cum forma fistulari. Neq̧ obstat q̄ dicit magister Arnoldus q̄ quādiu sanies fistularis aquosa vel glutinosa seu praue qualitatis extiterit fistula viua manet: quia nō conuertitur: q̄ si nō manat fit extīcta: lꝫ ipse suggesserit q̄ quādiu vixerit fistula nunq̄ poterit obturari: q̄ hoc est verum perfecte. Sed quoniā ad tempus ⁊ imperfecte posset exiccari ⁊ claudi Non putauit Gal. neq̧ Albu. dum dicit. Est in quibusdam horis humiditatem emittens: in quibusdā vero horis abscinditur humiditas ab eadem. Illud idē Haliab. tenuit atq̧ Brunus. ¶ Jamerius ⁊ quatuor magistri de duritie de qua reprehendit Rogeriū ⁊ Rotlandū henricus nō dubito: q̄m ipsi intellexerunt ipsam: q̄ cum cōsumentibus carnem duram iubent eam curare. Et glosatores ipsorum ita glosauerunt. ¶ Fistula quedam est in carne: quedam in venis: quedam in neruis: quedā vero in ossibus. Amplius quedam est recta: quedam obliqua siue torta: ⁊ quedam est vnius synus ⁊ orificii quedā multorum. Et quedam est in iuncturis: quedam in oculis: quedam in faucibus: quedā in pectore: quedam in verendis. Et sic consequenter. Ab illis enim differentiis sumitur pnosticatio ⁊ indicatio curatiua.

Cause fistularū sunt ea que vlcerum cauernosorum: quia quācūq̧ fistulam precedit vlcus cauernosum: ⁊ ab illo oritur: verum humores qui currunt ⁊ corrumpunt locum: sunt peiores in fistula q̄ in vlcere cauernoso. Est em̄ illa materia phlegmatica et melancholica: vt dicit Guilelmus de saliceto: in qua adustio adducit acuitatē ⁊ venenositatem. ¶ Et propter hoc dicebat Arnoldus q̄ humiditas dominans ⁊ ancillans frigiditas supple corrupta fistule vitā prebet.

Signa ⁊ iudicia. Signa fistularū sumuntur a substantialiter inherentibus: vt ab illo corio calloso: ⁊ a forma fistule instrumētalis ⁊ ab accidentibus ⁊ effectibus: vt a virulentia ⁊ horribilitate que aliquando currit ab ipsa: ⁊ a dolore. qui paruus est nisi sit iuxta neruū. ¶ Significatur q̄ est in carne ex grossa ⁊ viscosa ⁊ turbida ⁊ cruda humiditate q̄ currit ab ipsa. ¶ Qđ si in neruo ex dolore ⁊ tenuitate eius qđ exit. ¶ Qđ si in venis ostendit per exitū sanguinis ⁊ fecis. ¶ Qđ si in osse ex tenuitate ⁊ subtilitate eius qđ exit: vt ponit Auic. ¶ Et ad hoc iuuant pbationes cum tentis ⁊ probis ⁊ lotionibus coloratis. ⁊ locus ⁊ tempus faciūt ad hoc q̄ si est iuxta neruos ⁊ ossa: considerare possumus q̄ infecit ea. ¶ Etiā si trāsiuit annum q̄ est in osse. si vero non: q̄ est in carne vel in neruo.

¶ De corruptione ossis quomodo cognoscitur dictum est supra. ¶ Judicatur q̄ fistula ex toto genere difficilis est curationis maxime profunda ⁊ tortuosa inflata ⁊ antiquata: ⁊ que plures habet concauitates.

¶ Preterea fistula que est in membro nobili ⁊ prope ipsum: et que ad interiora penetrat ad pectus ventrem ⁊ vesicam vel ad aliquam de costis vel de spondilibus vel aliquam iuncturam: puta manus vel pedis suspecta est et male curationis: ⁊ occupatio in ea est: vt dicit Albu. labor ⁊ ignorantia.

Curatio fistula duo habet regimina: vniuersale videlꝫ ⁊ pticulare. vniuersale reginē tres habet intētiōes. prima vitā ordinat. scđa materiā peccā

posito q̄ esset aliqua in parua tñ q̄titate: natura eā resoluit ⁊ euacuat. Nec de regiōe dubitetur: q2 forti nature nihil est īpossibile: nō solū facit transire materias p pāniculos: sed p medium ossis: vt dicit Gal. 7. afforismoꝝ. Et si vis eā iuuare cū tua potione facere potes. Et cū ponere tentam p̄cederēt nocumēta q̄ dicunt alij de debilitate ⁊ aeris alteratione q̄ nocumenta reputauit magna Auenzoar de squināntia qñ incidit vulua ꝯtractatu quarto. ¶ In penetrantibus vero in quibus mēbra intrinseca sunt vulnerata: si materia nulla descenderit eodē mō curātur ab extra vt dictum est. Sed ab intra op3 q̄ dentur ad lābendum medicine viscose ⁊ glutinose. Et hoc est qđ dicebat. 5. terap̄. Siccare igit̃ op3 tentare oīno de p̄te opposita extrorsū pharmaca: ⁊ ea q̄ bibant̃ p aquā ⁊ vinum subtile. Sunt aūt ⁊ hoꝝ aptissima q̄ dyasp̄matico dicuntur consuetū nobis quo ad thoracis confortationē semp vtimur q̄ p casiā: ⁊ p dyaspmaticon videt̃ intelligere Aui. dyacodiō qđ est dyapapaueris vel dyagragā. aut dyasimphitum p casiam eā q̄ ponunt ab extra vt essent embrocationes cū vino: aut emplastra desiccantia: quale est oleum rof. ⁊ maluinu3 in estate: in hyeme aūt nardinum ⁊ empl'm qđ fit de calcitem qđ dixit in principio cathagenoꝝ. credo q̄ sit dyapalma. Unde ⁊ in q̄rto terap̄. loquens de vlceribus intrinsecis. c. penul. Cōis aūt in oībus intrinsecis particulis indicatio est eligere assuetissima aīalis cibaria ⁊ pharmaca fugere vero ⁊ auertere q̄ ꝯtraria vt eruginē eris ⁊ cachimiā pōfil: gos q̄ est tucia ⁊ lithargirū ⁊ cerusa3 ⁊ silia: q2 dictum est in tertio de cōplexionibus ⁊ simpliciū pharmacoꝝ: q̄ ista l3 cōsolident membra extrinseca: nihilominus irritant ⁊ aperiunt intrinseca. Eligere vero cibaria siquidem in cicatricem ducere vel glutinare voluerimus q̄ sunt austera ⁊ viscosa ⁊ imordacia velut sunt hypoq̄stidos balaustia galla psidia terra sigillata sumach rose ⁊ acatia: dare aūt op3 ea p aliquā stipticoꝝ decoctionē vt maloꝝ citrioꝝ vel rubi extremitatū vel nucū vel mirti vel aliqđ austeroꝝ vinoꝝ dūtaxat q̄ non sit tempus phlegmonis. Adhuc autem et comeos quod est gummi arab. admiscendo.

¶ Si vero expurgare voluerimus abstergētia dabimus moderata. Ad hec enim optimum omnium est mel coctum. Et generaliter cum omnibus talibus medicinis admiscendum est mel: redditionis enim eoꝝ organum existit: ⁊ est velut vehiculum titillationis cum eo qđ non nocet vlceribus. Non obstante Rotlando ⁊ Theodorico qui de hoc ꝯ reprehendēdo Rotlandu3 qui iactauit se curasse partem pulmonis abscissam ab extra cū puluere rubeo. Affirmant: illud idem vidisse.

¶ Si vero in vulneribus penetrantibus cognoueris per signa dicta q̄ materia ad intra descenderit non tardes in eius eductiōe: immo vt consulit Guill'. q̄ tota intentio tua sit dislocare vuln⁹ vt manifeste ⁊ libere sanguis vel sanies generata intus per ipsum vulnus possit exire cum tenta bene facta ampla ab extra ne cadat intus: ⁊ ligata cum filo: vt si caderet posset extrahi ⁊ īfusa in oleo calido. Et post precipit Rogerius q̄ patiens supra discum vertatur hac illac ducendo materia3 ⁊ extrahendo per vulnus. Uel f̄m Iameriū per tres vel quatuor dies iniiciatur cum clisteri infra pectus certa quantitas vini vl' mellicrati: ⁊ renoluendo corpus huc illuc extrahe liquorem considerans q̄titatem ⁊ qualitatem. Et qñ minus inueneris q̄ miseris et exiuerit mundum ⁊ clarū sicut intrauit cessa ⁊ consolida tenens semper cotonem vetustum: vt dicit Albuc. non in orificio vulneris vt suggat illud quod egreditur de eo ex humiditatibus: Et fac vt dormiat infirmus sup vulnus: vt currat quod aggregatur ī eo. Si autem dicit ad idem Albu. preterierint tres dies vulneris: ⁊ nō acciderit infirmo spasm⁹ neq3 tremor cordis malus: neq3 strictura anhelitus ⁊ vides dispositiōes eius bonas: tūc scias q̄ vulnus est sanum ⁊ natura fortis: cui nihil est impossibile: vt supra fuit dictum.

¶ Cura ergo ipsum post diminuendo cotonem siue tentam cum sua curatione.

¶ Si autem per tuum motum ⁊ iniectione3 parum facias: vel q̄ infirmus non possit sustinere tales reiterationes. cura vuln⁹ f̄m Guillelmum diminuendo tentam in ipso ⁊ supra ad modum emplastri ponatur mundificatiuum: quod sic fit. ℞. mellis rof. collati. lib. ſ. mirrhe thuris sarcocolle añ. ℥. ſ. farine ordei farine fenugreci añ. quod sufficit ad inspissādum. Et si vis addere modicum de terebentina bonum erit. Et tunc indicio meo potes dare tuas potiones factas de centaurea costo nepita gariofilata: pimpinella: pilosella summitatibus canabi rubea teneritatibus caulium rub. tenasceto rubea liquiritia añ: decoquatur cum vino ⁊ melle. Et administretur qualibet die ⁊ mane vn⁹ paru⁹ gobelet⁹.

¶ Si autem penetratio vulneris fuerit dubia: nec per tentas infusas in oleo rof. nec cū

aliqua re poterit manifestari: vel q̄ ipse non potuit lauamentum ⁊ expulsionem materie sustinere: ⁊ habet grauedinem ⁊ inflationē seu enucham in latere: ⁊ alia significantia q̄ materia super reflexionem dyafragmatꝭ fuerit aggregata. ¶ Si infirmus fuerit fortis ⁊ valens: consulit tunc Guillelmus q̄ facias vulnus nouum cum rasorio in parte inferiori decliui in latere infirmi versus spinā elongando ab ea ſm longitudinem costarum: et earum rugationem inter quintam ⁊ quartā costam vel inter quartam ⁊ tertiam: verū q̄ dyafragma reflectitur in sua contiguatione cum spina ⁊ costis vsq̄ ad tertiam costam ⁊ plus. Et illa reflexio posset impedire exitum materie ⁊ facere medico credere q̄ nō penetrauerit cū rasorio sufficienter. Propter hoc melius est q̄ fiat inter quartam ⁊ quintam q̄ inter tertiam ⁊ quartam: facta autem incisione procedatur ponendo tentam infusam in oleo rosꝭ calido vsq̄ ad profundū. Et hoc quousq̄ incipiat saniem emittere. Et caueas q̄ hora mutationis sit breuis ⁊ cauta: vt aer non ingrediatur: neq̄ expiratio offendat et debilitet membra interiora. Cum aūt sanies incipit apparere: mundificetur locus intrinsecus per vulnus nouum cum vino decoctionis camomille in plus farine lupinorū thuris mirrhe: in minus mellis rosꝭ. quod sufficit coquantur cum vino: ⁊ fiat colatura de qua cum clisteri iniiciatur lib. j. voluatur ⁊ reuoluatur infirmus ⁊ reclinetur super vulnus: ita q̄ predicta decoctio exeat. Et post ponatur tenta intincta cum melle rosꝭ ⁊ desuper mundificatiuum predictū. Et ab ista hora dimittatur claudi ⁊ sanari vulnus antiquum. Et q̄ ista cura sit artificialis: probatur per Gal. in quinto terapen: qui eam fecit rome i quodam reumatico apostema empicum in thorace patiente. In quo fuit necessarium aperire: ⁊ os coste putrefactū abscindere. Assueuimus inquit igitur in cura mellicratum infundentes per vlcus: aliquando quidē multotiens tussire eis accubitu in patiente particula: multotiens autem agitare quiescibiliter: aliquando vero cum pulto. i. cum instrumento suggatiuo adducere deintus residuū mellicrati. Postq̄ autē hec facientes fluctuare pus ⁊ ycores vlceris sperauimus apponimus ista pharmaca. Et tunc supple quando erit conuenienter mundificatum cessabimus ⁊ claudemus. ¶ Idem probatur per Auicē. in tertio cano. de empimate ita dicentē. Qñ autem estimaueris in pleuresi materiā plurimam ⁊ non mundificatam in quadraginta diebus: neq̄ in paucioribus: immo facit cadere in phthisim: tunc necessarium est cauterium fieri cum cauterio minuto quo perforetur pectus in loco saniei: vt exiccetur materia ⁊ extrahatur paulatim ⁊ abluatur cum aqua mellis ⁊ adiuuetur ad attractionē ad exteriora. Cūq̄ mundificata fuerit perueni ad consolidandum.

¶ Dubiā autem ⁊ suspectam tenet hanc incisionem ⁊ cocturam cum ferro in talibꝰ emissionibus pleureticis Haliab. in sermone. x. scđe partis libri dispōnis regalis. Qm̄ vt dicit ab eiusmodi peccati morte patiens nō eripitur vel in fistulā transit cui nulla occurrit sanatio. Et ideo innuas te semper de bona pronosticatione ⁊ magna requisitione vt in talibus sepe dictum est. Ipse enim dat vnū modum coquendi cum radice aristologie lōge: ⁊ oleo fortiter incensis qui non fuit mihi assuetus: hec tamen probabiliter sunt dicta. ¶ Si vero vt dicit Albu. excusare sanatio talis vlceris: tunc scias q̄ iam facta est fistula de qua inferius dicetur.

¶ De vulneribus ventris ⁊ partiū eiꝰ. Capitulum. vj.

Sicut in vētre sunt due partes continentes vcz et ꝯtente ꝓut in anathomia fuit declaratū. Ita ⁊ vulnera qñq̄ fiunt in parte cōtinēte: qñq̄ in ꝯtētis. Vulnera ergo vētris qñq̄ sunt extra nō penetrātrantia ad interiora: qñq̄ vero ad interiora penetrant: ⁊ q̄ penetrant ad interiora: qñq̄ sunt talia q̄ nihil ꝑcidit de mēbris interioribus: qñq̄ vero ꝑcidit zirbꝰ: aut intestina: aut q̄dā alia. Que vero fiūt in mēbris ꝯtētis: qñq̄ q̄dē fiūt in zirbo: qñq̄ in intestinis: qñq̄ i stomacho ⁊ sic ꝯñter: hec enī sunt differentie a quibus sumuntur iudicia ⁊ curationes.

Cause Istorū vulnerum sunt q̄ aliorū ensis lācea sagitta: ⁊ oē illd. qđ aptum natum est incidere ⁊ perforare.

Signa et iudicia Signū q̄ vulnus ventris nō penetrat habetur per visum ⁊ probā: ⁊ qñ nihil exit abinde. ¶ Signū aūt qđ penetrat habetur qñ ꝓba intrat profunde: ⁊ qñ exit zirbus intestinum: aut aliquod membrum. ¶ Signum q̄ zirbus est extra ⁊ est alteratus: q̄ videtur substantia eiꝰ seposa ⁊ venis repleta ⁊ videtur liuidū ⁊ nigrum

¶ Signū q intestina sunt vulnerata est exitus stercoris p ipa. ¶ Signū q sunt subtilia vel grossa sumit aloco. Nam supra vmbilicū sunt subtilia subtus vero grossa.
¶ Signū q stomachus est vulnerat⁹ est exitus chili ab ipso ꝛ locus a pte anteriori.
¶ Signū q epar est vulneratū est exit⁹ sanguinis ꝛ locus dexter. ¶ Signū splenis exitus feculētie ꝛ locus sinister. ¶ Signuz vero renū exitus sanguinis aquosi ꝛ regio ipsoꝝ.
¶ Judicat per Gal. sexto terap. q periculosiores ꝛ difficiliores sunt vulnerationes ꝛ suitiones circa mediū ventris q̄ circa latera: eo qꝛ ille partes ꝓpter musculos sunt cōtracta biliores ꝛ intestinoꝝ educibiliores q̄ relique ¶ Judicat etiā qꝛ nisi cito succurratur ad reducendū intestina inflātur ꝛ ventosantur ab aeris frigiditate: ꝛ post cū difficultate reducuntur. ¶ Etiā iudicat p hyp. sexto afforismorum. q nisi cito occurrat egressioni epyploy: siue omētini: siue zirbi citissime alterat ꝛ corrumpit ꝓpter quā cām incidunt de eo illud qđ denudatū ꝛ alteratū est: medici dicunt q nō est verū vt semp. sed vtplurimum fm Galenū in cōmento. ¶ Judicat etiam p ipsummet Gal. in sexto terap. q facile sanabilia sunt grossa intestina. Difficile ꝟo subtilia: omnifariā vero insanabile ieiunū ꝓpter multitudinē ꝛ magnitudinem vasorū ꝛ subtilitatē ꝛ neruositatem tunice. Sed ꝛ cholerā totā sinceram suscipit hoc intestinū ꝛ est ꝓpinquius q̄ alia epati.
¶ Preterea inferiora stomachi: qꝛ carnosa sunt audere oportet curare. Et qꝛ medicina in loco stare potest: q̄ vero in ore stomachi in transitu solo patientis tangit partes: ꝛ cum hoc sensibilitas ipsius curationi repugnat.
¶ Judicia aūt alia ꝛ cause eorum dicta sunt superius in sermone cōmuni.

Curatio.

Uulnera ventris que interius non penetrant nihil habent propriū nisi ligaturam superius in pectore dictam. Curantur eñ vt vulnera carnosa cum sutura. Si indigent ꝛ aliis auxiliis incarnatiuis. Illa autem que penetrāt a quibus nihil membrorū procidit: neq alíquod ipsoꝝ fuerit vulneratū: eodē modo curantur: nisi q suturā habent propriam.

Sutura ventris.

Que q̄dem sutura a diuersis diuersimode ordinatur: quidam vt Gale. precipit suere taliter vt sifac vniatur cum mirace: qꝛ de se sine carne cum sit exangue ꝛ neruosum consolidari non posset cōueniēter. Qui ꝓpter carnis miracis latitatē sequeretur ruptura. Et fit q in primo puncto acus ingrediendo per vnum labium non tangat sifac: et post ab intra pungendo alterum labium penetret per ipsuz: ꝛ per totum mirac ꝛ supra vulnus nodet. In sequenti puncto acus ingrediendo per vnū labium penetret totū mirac ꝛ sifac: ꝛ regrediendo p alterū labiū dimittat sifac ꝛ penetret mirach ꝛ extra nodetur. Et ita per alia puncta ꝓcedatur quousq totum sit sutū sufficienter.
¶ Alium aūt modum assignat Gal. ꝛ Albucra. cum assumit: ꝛ est cōis modus leuior sed non securior. ¶ Et est q oēs quatuor imagines duoꝝ labioꝝ insimul suant cum vno pūcto ꝛ nodo: ꝛ fiant tot puncta quot erunt necessaria. ¶ Tertiuz nodum ponit Albu. cum acubus pungendo: vt est dictū ꝛ dimittendo acus voluat filum super eas vt faciunt mulieres in manicis fm q fuit dictum supius de sutura sermone cōi: ad quā oportet recurrere pro illa sutura. ¶ Quartus modus est Lāfranci: ꝛ eum acceptauit hēricus: ꝛ est q figatur acus cum filo a parte exteriori in vno labio: ꝛ perforetur totum mirach ꝛ sifac. Deinde ab intra in altero labio veniendo extra pforetur etiam sifac ꝛ mirach. Deinde p spacium minoris digiti a primo puncto idem acus cum eodem filo non inciso non nodato facias scđm punctum sic. In labio quod fuit vltimo perforatum figatur acus ab exteriori ad intus. Deinde in altero labio figatur ab intra ad extra sifac ꝛ mirac semper cōprehēdendo: ꝛ tunc ꝓpe acum inuenies extremitatem fili. quā prius exterius dimisisti: tunc nectent duo capita fili insimul faciendo in duobus punctis vnicum nodum in latere: quia sic nunq̄ transibit filum supra labia vulneris. Sed in lateribus solum apparebit. Facta sutura ponantur alia auxilia et ligetur. Ligatura vero pectoris hic est conueniens: ꝛ ratio ibi accipiatur.
¶ In vulnere ventris penetrante in quo et particule interiores vulnerantur: ꝛ nō exeūt ¶ Si vulnus ventris est sufficiens: aut si nō est sufficiens q cum instrumento proprio: quod dicetur infra amplietur caute ꝛ extrahantur. Et si sutura indigent q eis proficeretur velut est fundus stomachi ꝛ grossa intestina sumatur sutura pelliparioꝛum: ꝛ non cum capitibus formicarum quam dixerunt quidam experimentatores vt testatur Albucrasis. Nam tediosa est ꝛ inutilis vt apparet de facto. ¶ Nonnulli autem vt Rogerius.

Jamerius ⁊ Theodoricus infra intestinum ad custodiendū ne feces putrefaciant suturam imponūt canulā sambuci. ¶ Alij vero vt Guillelmus narrauit ponunt partē intestini alicuius aīalis: aut ptem trachee arterie: vt dicunt quatuor magistri. Qđ mihi nō videtur rōnabile: eo q2 natura intenta ad alienoꝝ expulsionē expellit ⁊ remouet illa de sutura: ⁊ ita perit finis ꝓ quo talia applicātur. Melius est eñ iudicio meo ꝙ suto intestino vt dictū est: ⁊ ipso a sordibus mūdato ponat̃ sup suturā ab extra puluis ꝯseruatiuus suturarū ⁊ reducat̃ infra ventrē ꝑ modum qui dicet̃. ¶ Si vero zirbus exiuerit et denigratus ⁊ corruptus fuerit laqueo: vt dicit Gal. cōprehendant̃ ptes denigrate: ⁊ abscindatur pars q̄ est post laqueum in inferiori fine sutionis ventris: dimittentes capita laquei ⁊ fili suture dicte intestinoꝝ extra vt possit exire vulnere suspirato. ¶ Facta sutura vel in zirbo ligatura infra ventrem reducant̃ vt dicetur. Et incontinenti vulnus ventris vt dictum est suatur ⁊ nullo mō apertū teneatur vsq3 ad membroꝝ interioꝝ sanationem: vt p̄cipiebat Jamerius ⁊ Rogerius. Et in hoc secutus est eos Lanfrancus. Et ratio est: q2 nihil magis offendit mēbra interiora ⁊ calorē naturalē: q̄3 contactus aeris a natura nō alterati. Et hoc eñ incurrunt illud accidēs pnitiosum de dolore ⁊ tortionibus intestinoꝝ ex quo pñt spasmari: ⁊ per ꝯñs mori. Et cū hoc vulnus apertum ꝙ necessario fuit magnum ad opationem p̄parat intestia cōtinue ad exitū: qđ summe nocumētū est vel nocinum ⁊ piculosum: Et talia p̄parātur ab extra. ¶ Ab intra vero dent̃ sibi ea q̄ dicit aui. Centaurea ⁊ terra sigillata: ⁊ ea q̄ dicta sunt in vulneribus membroꝝ intrinsecoꝝ pectoris: q2 etiā cōpetebant istis: ⁊ cauda eq̄na ſm Gal. in. 6. simpliciū pharmacoꝝ. In vulneribus intestinoꝝ ⁊ vesice a quibusdā multum cōmendat̃. Et clisteria cū vino austero nigro tepido: maxime si pforatum fuerit totū vsq3 ad eum qui intra poꝝ a Gal. 6. terap. in hoc casu p̄cipiunt̃. Et dieta saltim ꝑ septē dies sit tenuis: ⁊ talis ꝙ non faciat feces: neq3 superfluitates putrefactiuas: immo ꝯsolidatiuas. Et ad hoc laudāt quatuor magistri ⁊ bene istud pulmentum. ℞. furfur triticeū ⁊ ponatur ꝑ horam in aqua calida ⁊ si esset pluuialis melius esset: deinde coletur ⁊ apponatur puluis amidi dragaganti gūmi arabici: sanguinis dra. consolide maioris piloꝝ leporis ⁊ singulis diebus ter vel quater exhibeatur. Et si virtus esset debilis brodiū gallinarum coctarū pōt dari. Et si in eo ponerent̃ dragagantum ⁊ gumma arabica que saporē non irritant: optimum esset: ⁊ aquam decoctionis thuris masticis in hoc casu multum laudat Guillelmus.

¶ In vulnere ventris penetrante a quo ꝓcedunt intestina aut alie particule non vulnerate: aut vulnerate ⁊ sute siue ligate: vt dcm est Gal. ⁊ Aui. quatuor habent intentiones. Prima vero3 ad ꝓprium locum reponere ea q̄ ꝓciduntur. Scđa suere vulnus. Tertiam apponere pharmacum. Consequenter ꝟo quartam prouidere vt non patiatur quis interiorum tumorem neq3 dolorem.

¶ Prima completur si vuln⁹ est satis magnū qđ cum manibus suauiter comprimendo introducantur. Aut per brachia ⁊ pedes eleuādo concutiatur: ⁊ sicut dicit Rogerius reducentur. Si aūt non possunt per istum modū reintrare: hoc est q2 inflata sunt: vel q2 vulnus paruum est. Nonne tunc inquit Gal. necessarium est in hoc duobus alterum: vel vētositatem euacuare: vel vulnus maius efficere. Melius aūt vt puto ꝙ prius si eo possibile fuerit fomentari. Qualiter aūt quis fomentabitur cām a qua ventosatur interimendo. Que autē hec continentis aeris frigiditas. Quocirca ⁊ sanatio in calefaciendo est: spongiam igitur opz mollem aqua calida infundendo calefacere cum ea intestina: p̄paretur interim aūt vinum austerū calidum. Etenim calefacit magis q̄3 aqua: ⁊ robur imponit intestinis. Nonnulli quidem vt Rogerius et Theodoricus scindūt porcellos aut alia aīalia per medium: ⁊ quanto calidius possunt sup intestinum applicāt: ⁊ totiēs faciūt quousq3 intestina sint calefacta ⁊ deinflata ⁊ regrediantur. Halia. aut precipit vt per extremitates in balneo suspendatur patiens ⁊ concutiatur: aut ꝙ intestina cum oleo violaceo vel aut cum axungia porci calida: vt dicit Jamerius inungantur: ⁊ ita regredientur intestina. Si vero ⁊ hec vtentibus manserit inflatum intestinum: precipit Gale. ⁊ omnes incidere de vulnere ventris tantum ꝙ reduci possit qđ procidit. Idonea autem sunt ſm eum ad huiusmodi incisiones vocata siringathoma bicepes curuos supple ⁊ obtusos retro ⁊ ſm finem ⁊ non acutos. Quorum formam describit Albu. ita: figura vero idonea laboranti versus inferius quidem deorsum superi⁹ dorsum vero vulneratum locum: vna vero sit in vtrisq3 intentio: vt non grauetur ab alijs inte

stinis illud quod procidit.
¶ Secūda vero intentio cōplet qd p idoneū ministrum extrorsuz cū manibus pellendo cōprehendatur tota plaga 7 discooperiēdo successiue certitudinaliter per medium totū vulnus suatur. Qualis aūt erit modus suitionis ventris dictuz est superius.
¶ Tertia intētio cōplet fm Gal. cū pharmacis sanguinolētis noiatis: q2 in alijs pticulis consolidare vulnera p pcedētia mōstrauim9: vt supra sunt puluis suturarū conseruatiu9 7 stupate cū vino 7 empl'a 7 alia auxilia icarnatiua. Ligatio vero que ab extra ad hec in his magis est necessaria: quam ligaturaz diximus a pectore debere sumi.
¶ Quarta pars vero cure non modicū ab ea que alioꝝ abscedit. Opz em̄ oleo cal'o cōmēsurare lanā mollē 7 infundere totā in circuitu 7 zprehendere qd est inter bubōes 7 ascellas. Melius aūt est p clistere immittere ī intestinis aliqd tale Aui. vero in .3. cañ. de cura hydropisis ascitis p incisionē inqt. Et fortasse incisioni succedūt dolor 7 pūctura: q̄re opz vt administret effusio olei anetini: aut camomillini sup puncturā 7 sup locū incisiōis ponantur empl'a facta cum fenugreco 7 se. lini 7 se. altee 7 sil'ibus. Nōnulli vero vt henricus ad delendum tales tortiones pforatiuas intolerabiles vinum cum sale bulliunt quibus addunt de furfure tm̄ qd spissetur: 7 ponūt in sacco q̄ oēs partes dolorosas cōprehēdit calidum quantū poterit esse. Et supra ligaturā applicant. Et cū infrigidatur cum alio cōsili remutant totiēs faciendo donec torsiones 7 dolores sedent. ¶ De materia si qua remaneret infra ventris spaciositatē q̄ non posset exire pter suturā: nō est multum curāduz: q2 nō pōt esse multa cū particule ille nō sint multum sanguinolente. Et vt dixit Guil. natura eam resoluet: aut eam ad inguina delegabit: 7 ibi curet fm qd alia apata: in hoc loco curari zsueuerūt. ¶ De vulnerib9 q̄ fiunt in dorso eodē mō curentur vt dictum fuit de spondilibus 7 nucha superius in collo.

¶ De vulneribus ancharum 7 partiuz eius. Cap. vij.

VUlnera ancharum q̄dam sunt i partibus continentibus: quedaz in cōtentis: q̄dā vero extra in procidentibus. ¶ Que aūt sunt in partibus continentibus eundem modum habent curandi: quem 7 ventris superioris.
¶ Que vero fiunt in contentis que sunt vesica 7 matrix nihil habent pprium vulnere cōtentoꝝ in ventre nisi signa: q2 iudicia dcā sūt superius in sermone cō. ¶ Signum qd vesica est incisa habetur per exitum vrine: et per locum in pectine designatum. ¶ Signū matricis etiam denotat locus sub vmbilico 7 exitus sanguinositatis. ¶ Et durantur vt alia per suturam maxime circa eorum colla: quia magis sunt carnosa. Ideo magis sunt consolidabilia: 7 in eis possunt fieri iniectiones cū his que precepta sunt lambere in thoracis particulis. ¶ Uulnera virge 7 testiculorum 7 natium: vt alia carnosorum vulnera curantur. ¶ Partes autem ancharum male ligantur ligatura incarnatiua. Sed tenente medicamina: vt de vlceribus dicetur infra.

¶ De vulneribus coxarum tibiarum 7 pedum. Cap. viij.

VUlnera istoꝝ membrorum parū differunt a vulneribus brachioꝝ. Nec a vulneribus cōibus: nisi in pnosticatione que p maiori parte dicta est in sermone communi. ¶ Uerūtamē vulnera genuum 7 cauillarum: q2 habēt maiorem ossium ligamentorum chordarum et neruorum infiltrationem: 7 q2 sunt in bassiori loco ad quem promptius descendūt humores sunt periculosiora. Unde Aui. vulnera q̄ cadunt in genu apud rotulam sunt mala: et ad ea q̄nq3 sequuntur accidētia mala: a quibus parum liberantur: ¶ habent tamē proprium modum ligandi maxime circa pedem cum binda longa lata competenter: incipiendo fm longitudinem lateris cauille trāseundo subtus per soleam 7 voluendo supra pedē 7 retro finem tibie supra talonem: 7 ita voluēdo quousq3 sufficiat. ¶ Nonnulli vero expediendo se faciunt ligaturam ad tenendū fm formam calcaris 7 ligant ab opposita vulneris parte: habent etiaz modum situandi fm rectitudinem quiescendo in lecto: vt verificetur dictum lombardicum. La man al pecto. Lo pe alo lecto. Sit deus adiutor noster in secula seculorum amen.

Tractatus. iiij. 7 est de vlceribus.

Cuius sunt due doctrine. ¶ Doctrina prima

de vlceribus prout insunt membris simplicibus. ¶ Doctrina scda in speciali prout isunt membris compositis.

Prima doctrina quinq habet capitula.

¶ De vlceribus in vniuersali. Cap. j.

Vlcus scdm intentionē Gal. in .4. tera. est solutio continuitatis in carne in qua consistit vna vl plures dispositiones que cō solidationem impediunt: ex quibus vt addit Aui. sanies aut putredo causatur: non eñ illud qd addit Henricus in diffōne est necessarium: vcz emittens immundiciem diutius q̄ p septē dies. Nam tps nihil facit ad rubeuz. Quocūq eñ tpe etiam si in prima die inueniatur prescripta dispō in carne vlcus est. Nec Ga. loqns de illis septem diebus contra Thesiluz dixit q vltra hoc sit vlcus. Nec vz qd dixit q antiqui dicebant q omne apa postq transit quadraginta dies transit in vlcus: qr non dicūt in vlcus sed in fistulam. Nam in vlcere pōt trāsire apa vel exitura statim qd apertū est. In fistula aūt opz q interueniāt multi dies anq callositas que est eius differentia essentialis sit gñata. Est ergo prefata diffinitio bona satis. Solutio enim continuitatis ponitur pro gñe: q̄ aūt ⁊ quot sunt spēs ipsius supius de vulneribus patuit euidenter. Reliqua ponūtur p differentia: in carnosis sine mollib⁹ particulis ponit ad differētiā corruptionū ossiuz q̄ ppie nō sunt vlcera. Sed corruptiones ac etiā disruptiōes: vt ponit Aui. in .4. Alia ponuntur ad differentiā vulnez. Nam vulnus est solutio p seipam sine cōicatione alicuius dispōnis añte neq sequente. vt Gal. dicit vbi supra: supple que faciat ⁊ augeat vlcus: ⁊ cōsolidationem impediat. Non tñ dico qn possit habere compositionem dispositionū sibi ppriarū: aut de necessitate consequentiū: vt magnitudinem paruitatem depditionē sube ⁊ non depditionem equalitatem ⁊ inequalitatem ⁊ aliarū: quarum intentio non multuz repugnat a gñali intentione vulnerū inquātum vulnera: vt supra in tractatu ipsorū aliqualr fuit dictum. Ex quibus apparet q generaliter vulnera respectu vlcez sunt simplicia. Vlcera aūt semper cōposita dicuntur: cōponuntur enim cum dispositionibus q̄ seorsum per se existere possunt. Saniem ⁊ putredinem addit Aui. per que intelligit sordiciē squammas ⁊ crustas que in ipsis vlceribus contingere possunt. ¶ Species autem vlcerum scdm Haliab. sermone septimo partis prime libri regalis dispositionis sumunt suas differentias potissimas a tribus a quib⁹ pficiuntur ⁊ componuntur a causis. s. morbis ⁊ accidentibus. Nihilominus gratia breuitatis non implicando dispositiones: vt primo terap. primi faciebant vt melius comprehēdamus dicta Aui. qui inter ceteros de vlceribus melius dicit. Dicamus q species vlcerum sumuntur a duobus: a causis videlz ⁊ accidentibus: qr differentie que sumuntur a mēbris connotationibus cōibus in de apostematibus ⁊ vulneribus satis patent. Et in fistula etiam inferius explicabuntur: a causis sumuntur quinq species vlcerum: magis tñ ppriorum ⁊ saniosoz. s. vlcus virulentuz ⁊ corrosiuum sordidum ⁊ putriduz cauernosum ⁊ profundum fistula ⁊ cancer. Ab accidentibus accipiuntur quedam species cōes que aliquo modo in gradu diminuto cum vulneribus inueniuntur: videlz vlcus discrasiatum dolorosum cum apostemate contusum cum molli ⁊ carne superflua. ¶ Vlc⁹ cuz duricie ⁊ tenebrositate labioz cum osse corrupto cum varicibus aut vlcus difficilis cōsolidationis cum proprietate nobis occulta. ¶ Vlcus virulentum ⁊ corrosiuum ⁊ ambulatiuū dicitur vlcus qd sui malicia ⁊ acuitate emittendo virulentiam membrū mortificando consumit ⁊ deuastat. ¶ Vlcus sordidum ⁊ putrefactum dicitur vlcus q sui malitia putrefacit membrum dimittendo viscositatem: aut carnem mollem siue crustosam fetidam a qua fumus eleuatur fetidus ⁊ cadauerosus. ¶ Vlcus cauernosum est cuius orificium est strictum: et profunditas lata ⁊ occulta: ⁊ hincinde deuiando habet multas vias absq duricie ⁊ callositate.

¶ Fistula est consimile vlcus cum duritie ⁊ callositate. ¶ Cancer est vlcus latum horribile sordidum cuius labia sunt dura et inuersa. ¶ Vlcus discrasiatum est vlcus i quo dominatur mala qualitas preter naturam. ¶ Vlcus dolorosum est vlcus in quo sensibilitas rei contrarie reperitur. ¶ Vlcus apostemosum est vlcus in quo est tumor preter naturam ab aliquo humore pcreat⁹. ¶ Vlcus cū carne molli supflua ē in q caro marcida p̄ter naturā inenit. ¶ Vlc⁹ cū tenebrositate ⁊

duritie est vlcus durum liuidum in circuitu sine fetore. ¶ Ulcus cum osse corrupto est vlcus residuum habens carnē mollem in qua facillime penetrat tenta que cum asperum inuenit. ¶ Ulcus varicosum est vlcus in quo sunt a parte superiori grosse et replete vene innaturales ipsum vlcus imbibentes.

¶ Ulcus difficilis consolidationis cum proprietate est vlc⁹ qđ sine causa manifesta cōsolidari non potest.

Cause vlcerū sunt duplices antecedentes ꝛ coniuncte: q꞉ causas primitiuas: vt dicit Dynus sup quarto cañ. proprie non habent cum aduentu primo dissrumpendo carnem saniem generare nō possint: ꝛ bene consequenter: eo q꞉ antecedentes ꝛ corporeas mouere possunt. ¶ Cause antecedentes sunt humorū prauitas: ꝛ eorum nimia quantitas potentium corrodere ꝛ corrumpere corporis particulas. Que quidem generantur ex malitia regiminis: ꝛ ex peccato totius corporis: aut alicui⁹ particule: epatis videlꝫ ꝛ splenis. ¶ Cause vero coniuncte sunt malitie complexionū introducte in vulneratis particulis ex causis dictis antecedētibus: aut vulneribus ꝛ exituris: ac etiam pustulis apertis. Nam sicut ex formica ꝛ herpestem vlcus generatur corrosiuum: ita ex carbunculo ꝛ antrace sordidum: ꝛ ex apostematibus profundum ꝛ cauernosū. Unde Gal. quarto terapē. Et tres modi dissanabilium vlcerum vidētur existere: qui ad discrasiam subiecte carnis: ꝛ qui ex prauitate influētis sanguinis: ꝛ tertius quidem ex quantitate. Et quia quartus qui a discrasia: quandoqꝫ quidem ex qualitatibus solis: aliquando ꝟo cum tumore ꝛ materia. Et quitū ipse addit in cōmento.6. afforismorū vlcera annua: fm tamen translationem grecam que sunt propter passionem ossis corrupti. Et sequitur in quarto terapē. aliquando autē misceri accidit aliquas predictarum dispositionum vel omnes simul: ex quibus multe fiunt vlcerū species iam superius numerate. De simplicibus tamen tractabitur: vt per ipsas composite habeātur. ¶ Cause autem fluxus ꝛ diriuationis hu. in sermone cōi apostematū requirantur. ¶ Sanies est humiditas alterata ꝛ putrefacta generata a sanguine vel a carne cōtrita velut cinis a lignis per calorē naturalem extraneatū. ¶ Dicitur alterata q꞉ fm Gal. quinto simplicium pharmacorū triplex est alteratio. vna fit a calore naturali in cibo laudabili. alia fit a calore extraneo i materia putrefactibili. tertia fit a calore mixto in materia mediocri: a prima alteratione fit materia nutrimētalis. a duabus alijs fit sanies. ¶ Dicitur autē fieri a sanguine vel a carne contrita: qui quidē sanguis quādo venit ad vlcus cōuertitur vt dicit Aui. ad corruptionem: propter debilitatem mēbri ob quā attrahuntur ad ipsum superfluitates mēbrorum vicinātium: aut ꝑpter vnguenta mollificātia ꝛ leniētia ipsum cum humiditate ꝛ vnctuositate sua: et ista est cā saniei principalis ꝛ coadiuuās dicebat Dynus super locum Et tunc q꞉ supfluitates attracte: vt testatur idem non regi possunt pfecte a calore naturali. Cōtingit ꝙ in ipsis efficitur calor extraneus: ꝑpter qđ in illis aliquis modus putrefactionis efficitur: ex quo contingit qđ in saniem conuertatur: ꝛ ita habetur cā materialis. Et ideo in tali conuersione caliditas semper agit ꝛ extraneat: ꝛ fit pugna cū materia quousqꝫ sanies fit facta. Et dicit per Gal. in cōmēto scdi affoꝝ. ꝙ fit sanies de humore inflāmato velut cinis de lignis. Et hoc dicit afforismus hyp. circa generationē saniei magis accidunt dolores ꝛ febres ꝙ̄ facta sanie. ¶ Sanies aūt sumitur dupliciter ꝑprie pro illa que est alba leuis: carens fetore horribili: laudata in sermone cōi apostematū: large pro omni humiditate extra naturā alterata. Et de ista dicit ꝙ quedā est subtilis que dicitur virus: quedā grossa que dicit sordes: quedā mediocris que simplr sanies nūcupatur. ¶ Est aūt sciēdū ꝙ sanies ista quedā est pauca: ꝛ ista cōtingit in vulnerib⁹ cōcauis: ꝛ alijs inquātum sunt vulnera. Alia est multa que quidē cōtingit in vlceribus: ꝛ ꝑpter ho dicebat henricus ꝛ bene: ꝙ oportet ꝙ sanies vlcerum sit plus debito. ¶ Ex q̄bus potestis iudicare ꝙ sanies est supfluitas mediocris ex mediocritate humoꝝ generata in seminalē ꝛ albā qualitatem mutata: vt dicebat nouus cōmētator sup tertio tegni. Alba enim sunt mēbra que saniem generāt ꝛ sperma: vt experientia longe lotionis carnis ostendit.

¶ Uirulētia est supfluitas subtilis ex superfluitate humoꝝ aquosorū generata que duplex est: calida ꝛ frigida serosa ꝛ rubicunda. ¶ Sordes est superfluitas grossa ex humoribus grossis generata. Que triplex est q̄dā spissa inequalis ꝛ coagulata alba: quedā nigra: alia ꝟo velut fex cinerosa. ¶ Squāme sunt supfluitates dure parue in corporibus ad modum squāmarum piscium de humoꝝ nitrositate circumcirca vlcus generate.

¶ Cruste sunt ex eisdem: nisi q2 sunt spissiores & grossiores: et super vlcera generantur.

Signa vlcerū habentur ex eorum diffinitionibus datis. ¶ Signa materierū influētium dicta sunt in apostematū doctrina. ¶ Quotiēscunq3 vides vulnus & exituram emittere saniem illaudabilem & plus q3 debeat: reputa illa ad vlcus deuenire. ¶ Indicat hyp. in sexto affo2: q2 vlcera quecunq3 annua fiunt: aut longius tempus habent: necesse est os emitti & cicatrices concauas fieri. ¶ Et ex cōmento Gal. clari9 tn̄ in trāslatione arabica habetur q2 vlcus ex sui diuturnitate & recidiuantia pessimitatē3 ostendit. ¶ Omne preterea vlcus fm Auic. in primo cañ. fen quarta. Qd cito reuertitur postq3 carne repletum est: & cōsolidari d3 est in semita pueniendi ad fistulam. ¶ Judicat etiā haliab. octauo sermone partis prime libri dispositionis regalis. ¶ Qd. unq3 autem vlcerum simplicium siue compositorū: si. 2 8. trāsiuerit dierum spatium fistula deinceps vocatur nō vera: sed similitudinarie: vt ipse in sequētibus exponit: & infra de fistula ostē detur. ¶ Amplius Aui. in quarto iudicat q2 vlcera dura tendentia versus viriditatem & nigredinē3 sunt mala. Significatur enim q2 in eis calo2 naturalis est destructus. ¶ Preterea dicit q2 vlcera frigida sunt alba & mollia: quiescentia propter medicinas calefaciē tes: & calida ad rubedinem declinia frigore delectātur. Et tactus super ipsam multum attestatur. Sicca & humida etiā suis effectibus cognoscuntur. ¶ Amplius vlcerib9 malis quando associatur colo2 corporis sicut albus purulentus aut citrinus: significatur q2 epar & sanguis suus sunt corrupti.

¶ Preterea vlcera que proueniunt successione egestionum sunt male curationis. ¶ Ulcera in circuitu deijcientia pilos sunt mala. Et renascentia ipso2um sunt bona. ¶ Et dicit q2 hyppocrates in libro de signis mortis velocis dixit: q2 cum sunt homini vlcera leuia & apostemata: & destruitur eius ratio: morit. ¶ Amplius vlcera que in successione virulētie generāt saniem laudabilem sunt bona. Significat enim q2 natura est fortis: & materia obediens. ¶ Judicia saniei dicta sunt superius. ex dictis littere Auicē. satis intricate concluditur q2 vlcera extremitatum lacertorum dorsi & coxarum & brachio2um: ac etiam mēbro2 intrinseco2 & penetrātia ad ea sunt periculosa. ¶ Amplius in vlceribus in qbus ante perfectā mūdificationē administrātur nascentia carnis generatur caro mala & superflua. ¶ Preterea vlcera rotunda sunt tarde consolidationis: & ideo pueros sunt interficientia. Et in eis consulitur q2 cum cauterio eorum forma rectificetur. ¶ Amplius vlcera colonum. i. extremitatum adducunt apostema in locis glandosis: & maxime quādo corpus est plecto2icum. Transeunt enim materie que influunt ad vlcera: & propter spongiositatem earū partium recipiuntur & incuneātur ibidem. ¶ Preterea quādo medicamina conferunt in vlceribus: aut saltim nō nocent significatur q2 sunt conuenientia: quādo autem nocent & adducunt in humiditatē: tunc sunt inconuenientia: & opo2tet addere in virtutem desiccātium. Quādo autem addunt in caliditate & rubo2e opo2tet minuere caliditatem cu3 infrigidātibus. Quādo vero addūt in frigiditatem & obfuscationem: tunc diminuas infrigidātia cum calefaciētibus. Quādo autem addunt in mollitiem vlceris: tunc opo2tet stiptica addere. Quādo autem corrodunt & profundant vlcus: tunc eius abstersiones trangere conueniunt: & nō faciat te errare medicamē abstersiuum magis q3 opo2teat: q2 corrodendo membrū addit in humiditate & virulentia: & tu credendo q2 sit ex vlceris malitia addis in eo: & it. vlcus efficitur pfundius & calidius simile apostemoso: quare infirmus sentit mo2dificationem. ¶ Preterea de rebus magis nociuis vlcerib9 est dies meridionalis & humiditas aeris cū caliditate. Et ob hoc dicit q2 vlcera tybiarum in Auinione difficilius curant q3 parisius. ¶ Cuius cōtrariū de vulneribus capitis ppter frigiditatē & siccitatem cerebro sūme nociuā in dictis regionibus inuentā. ¶ Amplius scire debes q2 sicut iudicia vulneru3 cōicant istis: ita & ista illis: & ideo recurrendu3 est ad ea in sermone cōi vulnerum tractatus.

Cura vlcerū cōcernit duo. s. vlcus inquātu3 vlcus: & vlcus vt tale vlcus cōpositū cū sua cā: aut cū suo accidente: aut in tali mēbro seu quacūq3 alia dispositione. ¶ Inquātū aūt vlcus est vlcus reqrit desiccationē fm q2 deducit p multa dicta hyp. in quarto terap. Et l3 in hoc cōueniāt vlcera cū vulneribus: nihilomin9 differūt in maio2i desiccatione. Nā vlcera maio2i indigēt desiccatione q3 vulnera: q2 maio2ē habeāt humiditatē. Et ideo intētiones cū qbus cōplētur in tractatu vulnerū spāliter cōcauo2 recitantur. ¶ Inquātu3 vero tale vlcus cōpositū cum sua cā: aut altera dispositione generāte & au

gente ipsum reqrit ablationē cause ꝛ dispositionis generātis ꝛ augētia vlcus ipsum: vt deductum est per totū quartuz librū. Et ista nō est cura vlceris ꝓprie sed illius dispositionis. Et in hoc cura vlcerū cōuenit cum cura apostematū. Et ideo qđ hic deficit in tractatu apostematū ꝛ in sermone accidentiuz vulneris requirat. ¶ Duplex igitur est intētio talium dispositionū fm Gal. in principio quarti terap. vel abscindere finaliter a corpore huius dispositionis vel vincere nocumētuz qđ ab eis est. Et hoc est dicere ꝙ cura est duplex curatiua ꝛ ꝓseruatiua. Sed hec qdē cū parua omnifaria existit dispositio possibile est opari. Magna vero existente nō conuenit vlcus in cicatricem ducere anteꝙ̄ illa sanetur. ¶ Cura ergo vlcerū vt talia vlcera cōposita cū dispositionibus tres vel quatuor hȝ intentiones spāles. prima vitā ordinat. scđa materiam antecedentē adequat: sed tertia accidētia ꝛ dispositiones ꝯiunctas rectificat. ꝛ quarta rectificatis dispositionibus curā vlceris reducere ad curam vulnerū cōcauoꝝ precipit.

Prima ꝛ scđa intētio cōplent fm naturam materie que peccat: ꝛ que in corpore generat euacuando diuertēdo cū flebothomijs purgationibus dietis cauterijs vomitibus: ꝛ alijs diuersionibꝰ ꝛ intercipiēdo fluxum ligando epithimando vngēdo cū bolo armeno ꝛ alijs infridantibꝰ ꝛ stipticantibus: de qbus oībus in tractatu apostematum sufficiēter fuit data doctrina. ¶ Ita aūt dicit Gal. in quarto terap. ꝛ isfluētibus vlceratis particulis: prauis humoribꝰ satio quidē que est vlceratarū hic dicet. Qđ quidez ṽo est chachochimie vel plectorie in ꝓprijs illarū ratiocinijs iā est dicta superius in tractatu apostematū: ꝛ specificat modum de vtroꝗ̄. Quando igitur paulo amplior ꝛ non multo prauior fuerit: eo ꝙ fm naturā qui influit vlceratis humor ꝓhibere ipsum ꝛ repcutere cōuenit stipticando ꝛ infrigidando eas que sunt ante vlceratas ꝑticulas. Oportet autem ꝛ sup ligationē supra repulsiuam incipe qdē a patiente: supsedere ṽo sanam sicut infracturis iussit hyp. talis eñ ligatura ꝯstringit meatus: per quos materia ad particulas influitur. ¶ Ad eas ṽo ꝛ in vlceribus. ipsius afferemus farmaca siccatiora his que simplicibus. s. vulneribus offeruntur: ecce differentiam. ¶ Nequenite ṽo a farmacis detineri influxione. Ecce bonam practicam: cām eius scrutando illaz oportet abscindere priꝰ. Si igitur ꝓpter imbecillitatem aliquam suspicientis reuma particule hoc accidit hanc sanandam erit aūt ad hoc harū particularum vlceratarū ꝓpria qdam sanatio. Si ṽo propter multitudinē vel chachochimiaz totius corporis vel alicuius supiacentiū particularum illa prius corrigenduz. Imbecillitas qdem particule discrasia fuit: quomodo autē curatur discrasia statim dicetur. Quomodo autem curatur particula vel vniuersum corpus mittens materiam q̄ influitur in spatibus superius fuit dictum.

Tertia intentio que corrigit ꝛ rectificat accidentia ꝛ dispositiones coniunctas cōpletur fm naturam illorū accidentium seu dispositionum componentium ipsum vlcus. Oportet autem fm Gal. in eodē quarto doctrina prima. c. primo. Nō enim simul dicere methodum curationis: sȝ vniuscuiusꝗ̄ seorsum.

¶ Et primo de vulnere discrasiato.

De quo sequitur statiȝ in lrā. Carnis igitur ipsius sanabis discrasiam. ¶ Si quidem arida ꝛ dura ꝛ sicca appareat fomentans eucrata multotiēs a qua rectificabis carneȝ in singulo vero vsu intētio sit tibi fomentationis. ¶ Qñ videbis primo in ruborē ꝛ tumorē eleuatā particulā ascēdere: dyaforet eñ qđ attraxisti si fomentares amplꝰ: ꝛ cōsulit aquā nō vinū: qꝛ virtꝰ farmaci in vlceribus talibꝰ dȝ esse humidior ꝙ̄ in sana carne cū soluta est. ¶ Si ṽo humidior ea que fm naturā caro appareat cōtraria faciēdū: intēdendo quidē farmacoꝝ virtutē versus siccius: aqua ṽo olio nō vtēdo sed si lauare volueris vlcus vinū vel oxicratū vel coctio herbe austere ꝓparet. ¶ Scđm hoc aūt ꝛ calidiorē decentē carnē infrigidandum frigiorē aūt calefaciendū ꝓut etiā dictū fuit superius de vulnerum discrasia.

¶ De vlcere doloroso.

Clamat Gal. per totuz ꝙ nihil magis acuit reuma et ꝓsternit virtutē: ꝛ impedit rectam operationez ꝙ̄ dolor. Et ꝓpter hoc consulit Aui. ꝙ oportet in vlceribus dolorosis que sunt vehementis doloris vt sit occupatio in primis in sedando dolorem: ꝛ illud cuȝ mollificatiuis que tu scis ꝓculdubio. Et quāuis sint cōtraria vlceri: verūtamen cum non sedatur dolor: non preparetur nobis curatio. Copiam ṽo medicinarum sedantiuz habuistis superius in tractatu apostematum ꝛ vulnerum: adhuc habebitis in multis locis.

¶ De vlcere apostemoso.

Dicit Aui. oportet vt sis adiuuans in phibēdo apostema: qm̄ nō est possibile cū apostemate vt curet vlcus. Et si nō est tibi possibile vt phibeas cura ipsum qd̄cunqꝫ fuerit curatione sua cū obseruatione ipsius vlceris. ¶ Curatio apostematum dicta est superius in tractatu apostematum: ꝛ etiam de vulnere sermone cōmuni.

¶ De vlcere contuso.

Dicit Gal. ꝙ in quibuscūqꝫ vlceribus caro cōtunditur: oportet eam putrefieri: ꝛ in saniem cōuerti: ꝛ deinde nouam generare. Ista em̄ fm̄ Aui. indigent in primis vt mollificent̄ ꝛ humectentur: prout dictum fuit de apostematibus superius ꝛ vulneribus contusis.

¶ De carne superflua in vulneribus.

Et fortasse dicit Aui. oritur caro mala quare est necessariū vt corrodat̄ cū medicamine acuto: ꝛ liniat̄ d̄ foris cū īfrigidātib⁹: deīde eradicet̄ cū eo q̄ eradicat̄ escara: deīde curet̄. Et ad talez carnē corrodēdā sunt bōi cortices affodillorꝫ ꝛ vnguentū aplorꝫ ꝛ egyptiacū: ꝛ alia que dicta sunt de carne supflua in vulnerū tractatu ꝛ dicent̄ inferius valde prompte.

¶ De vlcere cuz duritie ꝛ tenebrositate labiorum.

Inquit Aui. ꝙ qn̄ corrumpit̄ qd̄ est in circuitu vlceris ꝛ viridescit ꝛ n grescit cura id cum scarpellatione ꝛ sanguinis extractione: ꝛ etiā cū ventosis: deinde adhere eis spongiā siccā ꝛ postea medicinas exiccantes. ¶ Si vō ad ampli⁹ dispositio extendit̄ dicit Gal. in quarto terap. ꝙ scrutatio debet fieri: vtrū abscindendum sit totuz: qd̄ est preter naturam: an curandum in tpe sup. cuz medicinis acutis. Et palam est qm̄ ꝛ laborātes a nostro animo oportet vti. Quidam enim in tpe ampliori curari volunt absqꝫ incisione: quidam vō qd̄cunqꝫ sustinere prompti sunt gratia cite sanatiōis. Nihilominus ipse dicit inferi⁹: etem̄ pmptissimum est ad scindendum maius vō ꝛ artificialius est sanare farmacis.

¶ De vlcere cum varicibus.

Consulit Gale. in eodem quarto ꝙ prius sanemus eas: consequenter debemus sanare vlcus. Cura tamen earum in tractatu apostematuz superius est dicta.

¶ De vlcere cum osse corrupto.

Unde et Aui. Et si in vlceribus supueniunt ossiuz frusta ꝛ pāniculi: aut alia no pperet in extrahendo ea. Sed fac illud qd̄ diximus superius in vulnerū ossium capitulo. ¶ Si aūt os est corruptū est cōsilium ipsius incidere carnē ꝛ detegere ipsum os quantuz erit possibile: ꝛ hoc cū rasorijs: aut cū corrosiuis: vt dicet̄ infra de tybia vlcerata. Et ipso discooperto si fuerit possibile auferre qd̄ est sup ipsum cū fricatione faciemus. Et si non incidemus ꝛ faciem⁹ illud cuius est expositio in capitulo corruptionis ossis: in quo dicit. Curatio corruptionis ossis est ei⁹ fricatio et ei⁹ abscissio ꝛ serratura. ¶ Naz necesse est radere ꝛ cauterizare pueniendo ad vltimū corruptionis ei⁹: vt cadant cortices p se: aut cuz auxilio medicaminū: ad qd̄ laudat aui. istud qd̄ ℞. aristologie yreos myrrhe aloes corticis plante oppoponacis cābil. adusti: ꝛ est terra rubea minuta vt harena: eris: corticis pini ān̄. aggregent̄ supple cū melle: ꝛ fiat emplastrū. Est eniz mirabile: vt dicit: faciēs cadere cortices ossium ꝛ nasci desuper carnē bonaz. Et certe Lanfrācus in isto casu laudat cauteriū actuale post oēm rasurā: ꝛ bene dicit qz si corruptio ossis est ex humiditate contaminante ipm̄ os: nihil eā ita cito ꝛ infallibil r desiccat: ꝛ ppe ꝛ lōge sicut actualis ignis. Post cauteriū vō iubet ipse Lanfrancus infundere locū cū oleo ro. calido. Ego aūt post cauteriū oleū ros. cū albumine oui p tres dies pono: ꝛ p alios tres cū vitello oui: ꝛ post butyrū cū melle ros. ꝛ desup vnū de mundificatiuis vsqꝫ ad ossis exfoliationē cōtinuo: ꝛ post cuz puluere emplastri dicti incarno ꝛ consolido. ¶ Qd̄ si corruptio peruenerit ad medullā: tūc dicit Aui. ꝙ nō est excusatio: qn̄ assumatur illud os cū medulla sua: sicut narrat Albuc. ꝙ fecit in corruptiōe ossis cruris iuuenis. 30. annorꝫ: ꝛ si est de illis que possunt serrari securus te de loco cū tenta vsqꝫ inueneris adherentiam carnis cum osse: quia illic est terminus ꝛ seca audacter. Si vō fuerit caput coxe vel anche: ꝛ sicut spondiles dorsi: tunc fugere ab eius curatione meli⁹ est ppter nuchaz.

¶ De vlcere difficulter curabili cū proprietate nobis occulta.

De quo dicit Aui. ꝙ nō sunt putrida neqꝫ corrosiua neqꝫ ambulatiua: sed sunt vnius dispositionis plana

claudentia et recidiuantia sepe. In quibus sunt necessaria medicamina cum ꝓprietate fortiter desiccatiua ſm qꝫ ſm scoria eris et flos eris adustus: et scoria ferri glutinum auri colcotar dragagantum cum alumine et gallis que prohibent materias currere ad mẽbrum. Et de istis facit cerota et vnguenta et pulueres. Gal. in quarto cathagenorum. a q̄ accepit vnam formam. quam Auicen. narrat Et Brunus eam confirmat. ℞. climie aluminis glutinis auri añ. partes octo floris eris corticis eris vstorum añ partem. j. gummi cipressi partes quatuor cere: olei ros. aut mirtini añ. quod sufficit fiat vnguentum. Et ita tertia intentio completur.

Quarta intẽtio q̄ locũ vlceratũ sanat: postq̄ dispositio repugnãs ꝯsolidationi fuerit ablata et rectificata cõplet cũ eisdem intentionibus et modis qui dicti sunt superius ꝙ curant vulnera concaua in q̄bus substantia fuerat deperdita. Quis enim non nouit inquit Gale. in quarto. quoniam omne vlcus male morigeratũ mox et cõcauũ seu excoriatione fiens. Et ꝙ talia vlcera in fine ita debeant curari. testatur idem Gale. in quarto dũ dicit. Nulla autẽ harum curationũ que supple tractantur in quarto est vlceris: sed dispositionis generãtis vel augẽtis ipsum. Et subdit inferius longe ꝙ post illas curatio est vlceris que dicta est in tertio libro. videas ergo aperte quãtam cõmunitatem habet cura vlcerum cũ cura vulneris: et etiã apostematũ. Non ergo mireris si Gal. in multis cõmiscuit doctrinas.

¶ De vlceribus proprijs saniosis. et primo de vlcere virulento et corrosiuo. Cap. ij.

Vlcera virulenta a corrosiuis non differunt nisi ſm magis et minꝰ Nam in principio dũ nõ emittunt nisi solam virulentiã dicunt virulenta: postq̄ autem augetur acuitas et malitia et corrodẽdo augmentat capacitas siue escara dicit corrosiuũ Et si ãncedit hincinde nõ multũ in carne profundando dicit ambulatiuũ. Si aũt intantũ augmẽtat malitia ꝙ cõsumit mẽbrum dicit manducans. Et dehinc transit ad lupum et ad cancrum.

Cause istorum vlcerũ sunt praui humores cholerici acuti et morificati qui ꝓpter sui adustionẽ quandã fraudulentiã adipiscunt: que vt plurimũ veniũt post formicas et pustulas pruriginosas. Et post vulnera cum mordicatiuis irritata.

Cura istorum stat in debita dieta et purgatione sicut est dictũ superius de herpestem et formica. Unde Gale. quarto terapẽ. contra Thesilum. fer igitur sicut ope multotiens vidimus ita et sermone hominem formemus sanationi vlceris male morigerati egentem. Si quidẽ aliq̄s scalpens aliquã particulam p quam erigat confestim vesica: deinde virus et rursus scabiosa fiat illa eadẽ particula. Et rupta vesica vlcus mali coloris inequalr rodens fiat. Et hoc in tribꝰ vel quatuor diebus a principio concidat: dicat mihi aliq̄s Thesilinorum: quõ opꝫ sanare huiusmodi vlcus. Ego enĩ aio male morigeratũ omino existere ipm: et ꝓpterea cũ scrutabor ꝯfestim totius corporis dispõnem qualis sit: inueniã enĩ ex eis q̄ circa vlcus sinthomatibus circa vniuersum corpus signis qualis maxime sit specie qui abũdat humore: et tunc euacuabo pharmaco mox. Nam vt dixerat prius consultum est ab omnibus fere antiquis q̄cũq̧ rõne aliqua et methodo de cura vlcerum scripserunt ꝙ abscindẽdum est operantes eas cãas prius. Et nõ solum in vlceribus esse puto necessarium: sed in oĩbus egritudinibus simplr quorum efficiens cã adest ab illa incipiẽda est curatione. Nam cõmunis est ammonitio. 13. terapẽ. cap. vltimo ꝙ qꝫ euaporatiua pharmaca multitudine existente in toto corpore particulis quibusdã ablatis attrahendo ad instar ventose implerent magis q̄ euacuarẽt. Nullo vti audeas euaporatiuorum auxiliorum anteq̄ euacuatione totius corporis: aut ptis supiacentis supabundantiam mittentis vtaris. Et de hoc fuit canoñ. conclusus tertio tegni. vnum commune habens preceptum Efficiẽtem vnamquãq̧ earum causarũ oportet abscindere prius: deinde sic venire ad eã discrasiam que facta est ex illa egritudine.

¶ Facta ergo euacuatione: sicut fuit factum in illa muliere romana patiente formicam. Ueniendum est ad dispõnem factam: quam si vides calefactam ipsam infrigida cum frigidis et siccis stipticãtibus et desiccãtibꝰ lauãdo vlcus et totam particulam cum aqua aluminosa. Nam illa abluit repercutit et desiccat: vt dicit Auicen. aut cum aqua plantaginis et ros. aut cum aqua ferrata: aut cũ aqua decoctionis cipери aut mirabolanorum cipressi plantaginis psidie balaustie et consimilium. Et in circuitu pro defensione ponatur: vt dictum est vnguentum de bolo. Et in medio vlceris ponatur aliq̄s puluis

desiccatiuus de litargiro plūbo vsto. thucia antimonio erevsto corallo emathite spodio lotis atq3 psidia mirabolano ꝛ consimilibus ꝛ plagella de carpia linita cū vnguento albo Rasis aūt cum vnguento de sexta parte litargiri in quo conueniūt oēs: aūt cum dyapō filigo a: quoꝝ forme dicētur īfra in antidotario. Et desup plumaceolū effusum in oxicrato ꝛ postea liget ligatura exprimente de qua mētionē supius audiuistis. ¶ Ego aūt in talibus vlceribus cōsueui post lotionē absq3 aliquo ponere laminā plūbi tenuem in qua vir tus argenti viui cū aqua plataginis sit infixa: ꝛ ligare ligatura exprimente: qđ non est fas loqui propter idiotas. Tu autē videas in nono de simplicib⁹ farmacis capitulo de mo libdos: ꝛ intelliges incredibilia de plumbo. De aqua aluminosa rōnabilia addisces: si legis primū librum libri allegati. de ligatura alias mirabilia sunt tibi dicta. ¶ Si aūt corrosio vltra applicata augeſ ꝛ augmentetur: purga ꝛ repurga: ꝛ cōsumatur ꝛ desiccet materia cōiuncta corrodens cū cauterio actuali. Siv is q̄ preciosius est: aut plumaceoli cū puluere: aut trocisci affodilloꝝ: aut calidicō: ꝛ ob hoc encaustrū est vtile. Et si est necesse cum arsenico sublimato: in parua tñ. quantitate sm q̄ dictū fuit in tractatu apostematū de estiomeno. Et locus in circuitu semp defendaſ cū frigidis. ¶ Et si corrosio ita abūdaret: qñq3 facit necessarium. vt dicit Aui. incidere membrum.

¶ De vlcere sordido ꝛ putrido. Cap. iij.

Ista etiā duo non differunt: nisi sm magis ꝛ minus. Nā dū vlcus nō hȝ nisi sordē ꝛ saniem grossam ꝛ viscosam dr̄ sordidū postq̄ aūt augeſ ipsi⁹ malitia: ita q̄ putrefacit ꝛ mortificat carnē dimittēdo sarra: a qua eleuaſ fumus fetidus ꝛ cadauerosus dicitur putridū fraudulentum. Et si ambulat ei⁹ malitia transit ad estiomenū: ꝛ ad hoīs mortē.

Cause istoꝝ vlcerum sunt humores sanguinei grossi praui ꝛ ebullientes: ex qua ebullitione adepti sunt venenositatem que vt plurimū veniunt post carbunculos ꝛ antraces ꝛ apostemata ꝛ vulnera male tractata.

Cura talium vlcerū stat in dieta ꝛ euacuationibus talibus: sicut superius fuit dictum de carbunculis et pustulis crustosis ꝛ putrefactis. Unde Aui. in quarto horū maloꝝ vlcerum curatio melior est cum mūdificatione corporis: aut ipsi⁹ mēbri si corpus fuerit mundū cū eo ꝛ mūdificat ipsuȝ solum cū vētosis: aut sarapaconibus ꝛ sanguisugis ꝛ epithimationib⁹ rectificātibus oppilationem ꝛ rectificatio sanguis cū debita dieta. ¶ Et post ad vlcus deueniēdum est ita q̄ pmo sordes laueſ cū ydromelle: aut cū aqua maris: deinde mūdificeſ cuȝ vngento aploꝝ aut cū vnguento egyptiaco. Et desup pcipit Lāfrācus mūdificatiuū factū de succo absinthij melle roſ. farina ordei: ꝛ de myrrha: ꝛ circūcirca semp vnguētū de bolo: ꝛ desup stupatā ꝛ oxicrato. ¶ Si vo sordes puertaſ in putredinē ꝛ corruptionē: laueſ locus cuȝ oxicrato. aut cū aqua cineris seu saponis. Et emplastreſ cū carne pisciū salitoꝝ ꝛ farina orobi ꝛ aristologia non rotunda sed longa: vt dicit Theodoricus: ꝛ squilla coctis cū vino ꝛ mixtis cū melle. ¶ Et ad eandē intētionē Aui. dictat istud medicamē exptuȝ: ꝛ illud Brunus cōcedit. ℞. dragāti rub. ℥. j. calcis viue: aluminis: corticis granatoꝝ. aā. ʒ. vj. thuris gallarum. aā. ʒ. iiij. cere: olei. aā. qđ sufficit fiat vnguētuȝ. vitrioli ptes. xij. colcotar. x. draganti xiiij. coquanſ cū aceto: ꝛ fiat ex eis linimētū Et semp vnguētuȝ de bolo ponaſ in circuitu: ꝛ desup stupata cū oxicrato. ¶ Et qñ hmōi vlcera supfluunt in corruptiōe: fit necessarium sm Aui. vt eleuenſ corruptiōes cū cauterio actuali ignito: aut cū medicamīe acuto: aut cum incione: vt nō remaneat nisi caro sana cognita p bonitatē coloris ꝛ sanguinis eius. Et medicamē quidē acutum qđ non hȝ par in hoc casu est arsenicum sublimatum: vt dictum fuit supius in estiomeno ꝛ in glandulis Et diceſ infra: in quo pro ista materia est recurrēdum. Et fortasse fit necessariuȝ: vt dicit hic ꝛ supra Auic. incidere mēbrum vt salueſ corpus a putrefactione sua.

¶ De vlcere pfundo ꝛ cauernoso. Ca. iiij.

Ulcera talia sunt cum orificio stricto ꝛ pfunditate lata occulta vnica vel pluribus recta vel torta absq3 duritie ꝛ callositate. Et in hoc differunt realiter a fistula non obstante qđ idiote oīa talia vlcera fistulas dicunt: qđ tñ nō est verū: vt dicetur.

Cause istoꝝ vlcerū sunt apostemata ꝛ vulnera male curata: qñ cū sanies magis stat in exitura q̄ debeat: aut in vulnere pfundo: qđ nō pōt p orificiū mun

dari:qr supius est:ꝛ fundus inferius ꝛ tarda
tur cōtra aptio:sanies conuertit ad nitrosita
tem ꝛ malitiā:ꝛ ita cōtaminantur parietes ca
uerne ꝙ nō possunt incarnari ꝛ cōsolidari:et
fit synus talpus:seu cauerna. Ad quā ꝑpter
hoc qr debilitata est particula trahūtur sup
fluitates a mēbris vicinantibus:ꝛ ab vniuer
so corpore ꝛ efficit vlcus dissanabile.

Significatur natura cauer
ne cū tentis ꝛ
probis de argento plumbo de radicibus et
cereis cādelis:ꝛ cum iniectionibus coloratis
¶ Significat materia exiens per colorē qñ
est similis loture carnis:ꝛ per subtilitatē ꝙ
est calida:ꝛ per albedinem ꝛ serositatem ꝙ
est frigida. Indicatur ꝙ talia vlcera congluti
nantur per bonitatē ꝛ paucitatem eius qđ
currit:ꝛ per priuationē doloris et tumoris in
scđo ad glauconem:ꝛ per oppositas cōditio
nes qđ non cōglutinatur indicatur.

Cura istorū vlcerū stat in bona conue
nienti dieta ꝛ purgatione sm na
turā humoris peccātis dicta superius in tra
ctatu apostematū:deinde veniendo ad par
ticulam si tu potes cuꝫ vnguentis ꝛ empla
stris mūdificatiuis ꝛ desiccatiuis siue incar
natiuis ꝛ bonis pressuris ꝛ stupatis infusis
in vino stiptico ꝛ decenti ligatura curare lo
cuꝫ facias ꝛ tentes. Et ad hoc laudat vnguē
tum aplorū nigruꝫ dyapalma in secundo ad
glauconem. ¶ Si aūt nō possit: eo qr figura
non est apta imo radix fundi est inferius et
orificiuꝫ supius:si est tibi possibile vt alteres
situm:sicut in eodē scđo ad glauconem nar
rat Gal. ꝙ fecit de illo qui habebat vlcus ꝓ
fundum in brachio ꝛ in coxa taliter eleuādo
particulam ꝙ radix sit supius ꝛ orificiuꝫ in
ferius facias. ¶ Si aūt non pōt fieri:tūc me
lius est ꝙ apiatur in radice: aut incidat sm
totum cauerna vsq ad profundum. Et tunc
cum lichiniis aut cotonibus taliter mundi
ficetur ꝛ desiccetur ꝙ incarnetur ꝛ sanetur:
sm ꝙ dictum fuit superius de profundis et
concauis vulneribus:ad que est pro ista ma
teria recurrendum. Est tamen aduertenduꝫ
ꝙ anteꝗ̄ fiat incisio sanies in loco congrega
ri dimittatur vt parietes cauerne attenuen
tur:ꝛ tasta melius intromittatur. Secūdo ꝙ
tasta que infigetur sit lenis ꝛ cum aliquo vn
ctuoso iuncta: vt sine dolore intromittatur.
Tertio ꝙ tasta vel aliqua proba que intro
mittetur sit perforata in cauda ad modum
acus:per qđ possit poni cero factus de cana
bo aut de aliquo gracili bidello:aut de chor
dula que intromittetur. Et facta incisione se
detur dolor ꝛ fluxus sanguinis cum albumi
ne oui ꝛ aliis que videbuntur opportuna. Et
post inungatur ꝛ remutetur cero suēdo: aut
ligando alium cum illo:aut lichinia linian
tur cuꝫ aliquo mundificatiuo:ꝛ desuper ꝛ in
circuitu ponantur que superius sunt dicta.
¶ Si autē non est tibi possibile vt facias in
cisionem consuluit Aui. ablutionem cum cli
steriis sm modum Albu. si confidit ꝙ adhe
reant primo cum mundificatiuis: deinde cū
incarnatiuis. Et ad mundificandum Gale.
in scđo ad glauconem precipit mellicratum
solum:et post concedit vinum cui quandoq
mel coniungit ad expurgandum quidem et
mundificandum eos qui circa eum liquorē
melius est mellicratum: vt dicit:ad futuram
vero conglutinationem vinuꝫ. Et desuper spō
giā nouaꝫ in vino infusaꝫ. Alii vero vt Aui. pci
pue si malitia fuerit notabilis:lauāt cū aq̄ ci
neris aut cū aq̄ maris ꝛ cū aq̄ aluminosa q̄ cū
hoc ꝙ est lauatiua est prohibitiua eius qđ
attrahitur ad membrum. Albuc. precipit im
mittere vnguētum egyptiacum dissolutum
cum aqua ꝛ melle. Nōnulli vero vt Lanfran
cus ꝛ henricus si vlcus fuerit calidum ꝛ vi
rus vt lotura carnis rubeum lauant cū aqua
ꝛ melle ꝛ decoctione ordei lenticularum ros.
balaustiarum. Et si vlcus est frigidum ꝛ vi
rus aquosum lauant cum vino ꝛ melle deco
ctionis absinthii marubii pimpinelle atq
myrrhe. ¶ Ad incarnandum vero inquit Aui.
oportet ꝙ medicine fiant currentes laua
tiue cum viscositate adherente:ꝛ iniiciantur
in eis cum clisteriis:ꝛ imittātur cuꝫ lichiniis
ꝛ tentis. Et nos quidem iam experti sumus
inquit Aui. emplastruꝫ apostolicon.i. aposto
lorum:ꝛ centaurea quando cum ea implet:
ꝛ est mirabilis valde. Post aūt yreos ꝛ simitū
addit Gal. deinde farina orobi ꝛ similia. Et
desuper ponantur emplastra ꝛ pāni liniti cū
aliquo qđ habet rectificare illa vt dyapalma
ꝛ emplastrum nigrum vel fauum cum gal
lis:ꝛ mel coctum cum puluere thuris myr
rhe ꝛ aloes:vel quedam horum vel omnia si
mul:ꝛ vinum stipticum grossum. Et postea
ligetur:vt docet Gal. in secūdo ad glauconē
ꝛ henricus istam ligaturam approbat valde
ꝛ lꝫ littera Gal. ibi sit satis intricata: nihilo
minus assumatur sic:ꝙ post expulsionem et
mundificationem materie ponatur super to
tam cauernam emplastruꝫ incarnatiuum de
dictis perforatum quātum tenet orificium vl
ceris:ꝛ super illud orificium repenatur illud

qđ amotum est de perforato: ⁊ postea ligent stricte cum binda cõcernente vtraq̄ extrema cauerne incipiẽdo a fundo ipsius vsq̄ ad orificium relaxando: postea ligetur orificiũ cũ paruo emplastro cum vno bindello: ita q̄ prima ligatura non soluatur vsq̄ ad complemẽtum incarnationis. Sed secunda de tertio in tertium diem remutetur. Cõmuniter ligatur cum ligatura exprimente cum ingenio q̄ cũ ipsa ⁊ bonis pressuris cõstringas per totum fundum. ¶ De tenta hesitant multi: vt henricus ⁊ magister meus Bonoñ. q̄ solida non ponatur: q̄ saniem in loco retinet. Sed canulata aut duplicata vt sanies continue valeat exire. Et spongia super orificiũ ponatur: vt sanies trahatur exterius suggendo.

¶ De fistula ⁊c. Cap. v.

Fistula est vlcus ꝓfundũ ⁊ cauernosum cũ callosa duritie a parte interiori a quo procedit vt plurimum sanies virulenta emandat: ⁊ hoc est qđ dicebat Gal. in de tumoribus preter naturam. Est aũt ⁊ fistula strictus ⁊ longus synus similis alijs synibus contractionem: id est duritiem patiens a parte itrinseca: ⁊ rursus apostasianis. i. remittens pus ꝓpter influxionẽ superfluitatum sicut ⁊ ille. Quandoq̄ enim clauditur ⁊ nihil emittit. Quãdoq̄ aperitur ⁊ emittit: ⁊ hoc ꝑ in dietam ⁊ purgationẽ. Et ideo sanies virulenta non est essentialis differentia ipsius: sed callositas dicta cum forma fistulari. Neq̄ obstat q̄ dicit magister Arnoldus q̄ quãdiu sanies fistularis aquosa vel glutinosa seu praue qualitatis extiterit fistula viua manet: quia mõ conuertitur: q̄ si nõ manat fit exticta: lz ipse suggesserit q̄ quãdiu vixerit fistula nunq̄ poterit obturari: q̄ hoc est verum perfecte. Sed quoniã ad tempus ⁊ imperfecte posset exiccari ⁊ claudi Non putauit Gal. neq̄ Albu. dum dicit. Et est in quibusdam horis humiditatem emittens: in quibusdaʒ ꝟo horis abscinditur humiditas ab eadem. Illud ideʒ haliab. tenuit atq̄ Brunus. ¶ Iamerius ⁊ quatuor magistri de duritie de qua reprehendit Rogeriuʒ ⁊ Rotlandũ henricus nõ dubito: q̄m ipsi intellexerunt ipsam: q̄ cum cõsumentibus carnem duram iubent eam curare. Et glosatores ipsorum ita glosauerunt. ¶ Fistula quedam est in carne: quedam in venis: quedam in neruis: quedaʒ vero in ossibus. Amplius quedam est recta: quedam obliqua siue torta: ⁊ quedam est vnius synus ⁊ orificij quedã multorum. Et quedam est in iuncturis: quedam in oculis: quedam in faucibus: quedaʒ in pectore: quedam in verendis. Et sic consequenter. Ab istis enim differentijs sumitur ꝓnosticatio ⁊ indicatio curatiua.

Cause fistularũ sunt ea que vlcerum cauernosorum: quia quãcũq̄ fistulam precedit vlcus cauernosum: ⁊ ab illo oritur: verum humores qui currunt ⁊ corrumpunt locum: sunt peiores in fistula q̄ in vlcere cauernoso. Est enĩ illa materia phlegmatica et melancholica: vt dicit Guilelmus de saliceto: in qua adustio adducit acuitateʒ ⁊ venenositatem. ¶ Et propter hoc dicebat Arnoldus q̄ humiditas dominans ⁊ ancillans frigiditas supple corrupta fistule vitaʒ prebet.

Signa ⁊ iudicia. Signa fistularũ sumuntur a substantialiter inherentibus: vt ab illo corio calloso: ⁊ a forma fistule instrumẽtalis ⁊ ab accidentibus ⁊ effectibus: vt a virulentia ⁊ horribilitate que aliquando currit ab ipsa: ⁊ a dolore qui paruus est nisi sit iuxta neruũ. ¶ Significatur q̄ est in carne ex grossa ⁊ viscosa ⁊ turbida ⁊ cruda humiditate q̄ currit ab ipsa. ¶ Qđ si in neruo ex dolore ⁊ tenuitate eius qđ exit. ¶ Qđ si in venis ostendit per exitũ sanguinis ⁊ fecis. ¶ Qđ si in osse ex tenuitate ⁊ subtilitate eius qđ exit: vt ponit Auic. ¶ Et ad hoc iuuant ꝓbationes cum tentis ⁊ probis ⁊ lotionibus coloratis. ⁊ locus ⁊ tempus faciũt ad hoc q̄ si est iuxta neruos ⁊ ossa: considerare possumus q̄ infecit ea. ¶ Etiã si trãsiuit annum q̄ est in osse. si ꝟo non: q̄ est in carne vel in neruo.

¶ De corruptione ossis quomodo cognoscitur dictum est supra. ¶ Iudicatur q̄ fistula ex toto genere difficilis est curationis maxime profunda ⁊ tortuosa massata ⁊ antiquata: ⁊ que plures habet concauitates.

¶ Preterea fistula que est in membro nobili ⁊ prope ipsum: et que ad interiora penetrat ad pectus ventrem ⁊ vesicam vel ad aliquam de costis vel de spondilibus vel aliquam iuncturam: puta manus vel pedis suspecta est et male curationis: ⁊ occupatio in ea est: vt dicit Albu. labor ⁊ ignorantia.

Curatio Fistula duo habet regimina: vniuersale videlʒ ⁊ ꝑticulare. vniuersale regimẽ tres habet intẽtiões. prima vitã ordinat. scđa materiã peccã

tem euacuat:sed tertia membra interiora cō fortando & desiccando fistulam ad consolidā dum adaptat.

¶ Prima intentio completur cum debito regimine s'm materiam ordinato.

¶ Scḋa cōpletur cum euacuationibus materie appropriatis:de q̄bus duabus superi⁹ in tractatu apostematum special'r frigidorū satis plenarie fuit dictum.

¶ Sed tertia completur cū potionibus ad fistulam ꝓbatis:quarū ista est mihi magis dilecta. ℞. agrimonie partes.iij.plātagīs partes duas:foliorū oliue partem vnā: scindantur minutim & pistentur:& cum vino albo coquant̄:& fiat colatura de q̄ quolibet die in aurora cyathus vnus administretur.

¶ Itē ad idē.℞.osmūde ptes tres: gētiane partes.ij.cētauree partē vnam:coquant̄ cū vino albo:& vt supra administretur. Est enim efficax in ossium expulsione.

¶ Regimē āt pticulare tres vel q̄tuor h̄z intentiones. Prima strictū orificiū āpliat. scḋa fistulā aufert & mortificat. tertia locum mundificat:sed quarta locum mundificatiuū incarnat & sanat.

¶ Prima cōplet̄ q̄ postq̄ erit bene certificatus de semita & ꝓfunditate p foramen īponatur tenta de radice gentiane:aut maliterre:aut brionie:aut dragontee vel de frustis spongie bene torta & aptata: q: de medulla sambuci & ebuli non pl' mihi:eo q: in extrahendo sepe frangitur:immo ex hoc consulo q̄ tente ligent̄ cū filo:vt si adhererent:aut ꝓfundarentur nimis possint extrahi sine fallacia:& fiant grosse & lōge s'm foraminis q̄titatem.& q̄ stet p.12.horas:post aūt remoueat̄ tenta:& si foramen est sufficienter ampliatū completa est prima intentio.

¶ Et venit scḋa q̄ est mortificare fistulā. Que quidē scḋa intentio cōplet̄ vno de tribus modis. vno mō sine incisione p immissionē acutorū & corrosiuorū. Alio mō cū incisiōe & cauterizatione:tertio mō cū incisione & callositatis euulsione. Primū modū docet Guillelm⁹ facere cū īpositione tēte trociscis affodillorū. & Rogerius cū tēta de calce & sapone:aut cū tenta linita de arsenico q̄ nō fallit. Si autē fistule essent diuerse caruerne:tūc opꝫ distemperare talia acuta medicamina cū aceto:aut aliquo liquore:& iniiciant̄ cū instr̄o tal'r q̄ veniant ad oēs ꝓfunditates & claudatur foramen q̄ morent̄ infra quousq̄ suā fecerit operationem. Et hoc est qḋ dicebat Arnol. fistula tortuosa & intricata nunq̄ perimitur:nisi felleis aut nitrosis liquoribus imbibatur. Ad hoc enim multum valet aqua fortis alchimistarum saltim prima:omnes eñ.fistulas mortificat & disrumpit.

¶ Cum incisione & cauterio complet̄ ista secūda intētio sic:q̄ imposita tasta lignea vsq̄ ad radicē fundi scindat̄ tota cauerna ab orificio vsq̄ ad fundū:eo mō quo dictū est superius de vulnere & vlceribus cauernosis:& statim ꝓpter fluxū ꝑparet̄ cū albumine oui & tētis dilatātibus labia vlceris:& post in crastinum cauterizet̄ locus cū cauterio actuali:aut cū potētiali facto de puluere affodillorū: aut arsenico. Aui. vo hoc facit cū argētouiuo sublimato tal'r q̄ nihil corruptū & callosū:neq̄ ꝑter naturā remaneat in vlcere q̄n sit totū desiccatū eiectū & ꝯsumptū. Et in circuitu frigida semꝑ apponant̄:vt dictū est. Quō autē separatur os corruptum supius fuit dictū.

¶ Signū aūt q̄ acuta medicina suā perficit operationē est vlceris tumefactio:vt dicit Rogerius & triū dierū mora vt h̄z visus. ¶ Cum aūt fistula cauterizata & desiccata fuerit succurat̄ cū medicamine mitigatiuo:sicut est in primis diebus oleū cū ouo:deinde cū butyro aut cū aliquo vnctuoso quousq̄ ignis & escara cadat & in saniē conuertat̄. Cūq̄ sanies q̄ prius erat indigesta egredit̄ digesta & minorata:signū est q̄ fistula mortificata. Et hoc bene dicebat Arnoldus:ex quacūq̄ sui pte fistula saniem puram & perfectā emiserit ibi est fistula iam extincta.

¶ Cum incisione siue cauterio cōpletur ista scḋa intentio:& facta incisione vsq̄ ad fundū vt dictum est auferatur cum rasorio tota caro in circuitu callosa & putrefacta tal'r q̄ loc⁹ remaneat purus quod apparebit per p̄sentiam carnis bone:vt dicit Auicen. ¶ Et ista est vera mortificatio & curatio fistule:& si per istos modos non curantur,remittant̄ ad sanctum Eligium vt dicunt gentes. Non obstāte q̄ Lanfrancus promittit eam curare cum agrimonia & sale:quod tamen in opere non inueni:& si est inuentum in vlceribus cauernosis q̄ fistulas recentes dicit Aui. satis fuit etiam cum pater noster colligeretur:& ita cōpletur secunda intentio.

¶ Sed tertia intentio que est mūdificare locum. Et quarta que est locum mundificatū incarnare & sanare cōplentur:vt iam dictum est de aliis vlceribus cauernosis.

¶ De cura palliatiua.

Quando autem fistula est in tali loco q̄ non potest cura-

ri ⁊ qñ est in mēbris sublimib⁹ ⁊ in vicinitate neruoꝝ ⁊ venaꝝ: vel si eger est debilis: ⁊ non pōt sustinere penam: vel ꝑpter timorē est magis decliuis: vt remaneat cum eo egritudo: vel forte ꝙ p eius curā peior egritudo sequeretur: vt in fistula longaonis inuoluntarius fecis exitus: tunc necessariū est ipā palliare cum dieta ⁊ purgatione ⁊ diuersiōe materie ad partem minus nobilē: ⁊ mundificare ipsam a carne fraudulenta ⁊ vnctuosa. Deinde repleatur cū exiccatiuis domesticis ⁊ cooperiatur cum dyapalma aut emplastro nigro: q̄m ipsa remanebit quieta tēpore longo: dūtaxat ꝙ caueatur ab aqua ⁊ a situ doloroso ⁊ a motu laborioso. Et istam palliationem ponit Aui. ⁊ Arnoldus super eam rōcinatus est: dum dixit meatus innaturalis qui diu manauit vt in fistulis antiq̄tis obturari nequit absq timore grauioris incommodi nisi manatio consueta ad proxima deriuetur.

¶ De cancro vlcerato. Capi. vj.

Cancer vlceratus est vlcus apparens rotundū horribile ⁊ fetidum cū labijs grossis duris ⁊ nodosis inuersis subleuatis ⁊ cauernosis hñs colorem liuidū ⁊ obscurū ⁊ in circuitu venas sanguine melancholico plenas. ¶ Et videtur fm Aui. ꝙ nōiatur cācer ꝑpter vnam duarū reꝝ: aut ꝑpter suā tenacitatem cū membro sicut tenacitas cancri cū eo qđ venatur: aut ꝑpter formā suam: q2 rotūda ⁊ venas emittit in circuitu q̄ sunt sicut pedes cancri: ⁊ colorem h3 obscurū vt cancer. Et Henricus addit ꝙ corrodendo ꝑambulat vt piscis ille. ¶ Spēs ⁊ differentie cancri sumūtur a tribus: ab essentia egritudinis: a materia ex qua fiunt ⁊ a membroꝝ natura. Per primum dr ꝙ cancer aliꝰ est suauis paruus non multum dolorosus. Aliꝰ magnus ⁊ violentus vehementis doloris: Per scđm dr ꝙ q̄dam est ex mēlia adusta de se: et quidam ex mēlia adusta ex alijs humoribus maxime ex cholera adusta. Per tertiū dr ꝙ quidam fit in membris simplicibus: vt in carne venis neruis ⁊ ossibus: quidam in cōpositis vt facie qui communiter noli me tāgere vocatur: in coxis lupus: in medio corporis cingulus: vt dixit Rogerius. Non obstante ꝙ Brunus ⁊ Theodoricus dicunt ꝙ nullus antiquorum ita nominauit.

Causatur cancer vlceratus a nō vlcerato ⁊ ab vlcerib⁹ irritatis ⁊ indocte curatis. A cancro non vlcerato causatur cancer vlceratus incidendo: sicut supius de apātibus mēlicis in cācro fuit dictū. Ab vlceribus ⁊ vulneribus causatur cancer qñ propter irritationem cum acutis aduruntur ⁊ commouentur humores praui melancholici ⁊ fluunt ⁊ trahunt̄ ab vniuerso corpore: ⁊ a vicinantibus mēbris in loco ⁊ putrefiunt ⁊ calefiunt: ac acuitatem et venenositatem acquirunt ex quibus gñatur ⁊ augetur mala dispositio ⁊ efficitur cancer. Cause autem primitiue mouere possunt antecedentes: ⁊ ex eis vel ex illis coniūcte fiūt vt sepe dictum est.

¶ Signa ⁊ iudicia.

Signa cancri sumūtur a substātialiter inherentibus: vt a substātia dura labioꝝ ⁊ vlceris a figura lata rotunda ⁊ cauernosa ⁊ reuersata ⁊ ab efficientibus: ⁊ ab accidentaliter inherentibus vt a virulentia horribili ⁊ fetida: ⁊ tali ꝙ non pōt scriptura denotari. Sed qui vsi sunt statī a longe eam ꝑcipiunt. Et cum hoc si lauatur cum lixiuio: efficitur cineritius ⁊ viscosus. Et vltra cum paruis corrosiuis irritatur ⁊ eius augmentatur malitia vt ponit Lanfrancus ⁊ Henricus. ¶ Iudicatur de cancro vlcerato q̄ iudicatum fuit superius de non vlcerato. Et vltra hoc dr ꝙ eius diuturnitas ⁊ perseuerantia arguunt maliciam ⁊ difficultatem eius magnam. Et ꝑpter hoc dicebat Albu. ꝙ qñ antiquatur: ⁊ est magnus non op3 vt appropinquet̄ ei. Ego aūt vt dixi non curaui aliquem: neq vidi aliquem ante me qui ꝑueniret ad illud. Et ideo Gal. in cōmento quibuscūq in sexto afforismoꝝ dicit ꝙ nō cures cancrum: nisi ad magnam instantiam ⁊ requisitionem. ¶ Amplius cancer q̄ est antiquatus ⁊ in membro habituatus: ⁊ qui est infiltratus in venis neruis ⁊ ossibus: ⁊ q̄ est absconditus: ⁊ in interioribus ꝓfundatus: ⁊ qui est in loco vbi non potest totus cōprehendi: ⁊ qui est in persona debili ⁊ timorosa melius est ꝙ pallietur: q̄ si curaretur. Curati enim citius pereunt: non curati ⁊ palliati longum tempus perficiunt: vt in sexto afforismoꝝ. in caplo de non vlcerato cancro fuit allegatum. Et propter hoc dicebat Auicen. illud mirabile qđ de vlcerato efficiebat̄ non vlceratus aliquotiens. Quia si curatur in

vno loco sepe in alio mutatur. ¶Ultimo indicat Guillelmus de saliceto: q cancer est lāguosus morbus: qr quāto magis palpatur magis indignatur. Quare cōsulit q nō nisi leniter tangatur: et propter hoc noli me tangere vocatur.

Cura cancri vlcerati duo hz regimia: vle vez et particulare. vle regimē tres hz intētiones. prima vitā ordinat. scda materiā antecedētē euacuat. Sed tertia mēbra interiora confortando adaptat.

¶Prima et scda intentio complentur cū debito regimine et conuenienti purgatione: de quibus superius in de apostematibus melancholicis fuit dictum.

¶Sed tertia intentio cōpletur cū potionib⁹ et suspensionibus ad hoc pbatis: et forte q magis facit confidentia q̄z pprietas. Et de his sunt oēs herbe capillares: et pcipue citarac et herba roberti. et scrophularia: q̄ ppter hoc herba cancrosa noiatur q̄ sunt optime ad faciendum potiones: et centinodia laudatur ab Arnoldo. Et cancri fluuiales summe valent: et smaragdus et saphyrus deportati valent ad cancrum: vt dicit Albertus. Thiriaca et carnes thirox sumine ɔferūt: qr expellunt oēm venenositatem ad cutem.

¶Regimen particulare duas hz intentiones fm Gal. in cōmento pallegato: et secūdo ad glauconē: prima vt si est in loco possibili totalr eradicetur. secunda q si est in loco nō possibili q pallietur: que loca superius et in primo cōmento nominantur.

¶Modus aūt extirpandi est duplex: vnus fit cum incisione et expressione et cauterizatione: alter sine incisione cum corrosione. In incisione caueas q totus cum radicibus suis comprehendatur et incidatur alr nihil valeret: immo eēt nouissim⁹ error priore peior. Et post incisionem hincinde exprimatur vt sanguis melancholicus extrahatur: et post cum ferro ignito cauterizetur.

¶Scdo extirpetur cum corrosione et mortificatione forti: que simul totum extirpet. Naz forti egritudini fortis debet applicari medicina: iuxta doctrinam hyppo. primo afforū. ad qd arsenicum sublimatum par non hz vt supra in estiomeno et glandulis fuit dictum et infra dicetur. Prima enim die dicit Theodoricus et bene cancrum lupum estiomenuz noli me tangere fistulam: et omnes tales pessimos morbos occidit et extirpat. Caueat tñ de loco et quantitate: in vtroqz enim mō semper defendatur locus cum vnguento de bolo: et post operationem quam vt dictum est cognosces per loci inflationem: et per trium dierum stationem mitigetur dolor et procuretur casus escare: vt dictum est de fistula mortificato cancro quod cognosces per bonitatem carnis: et carentiam virulentie et fetoris curetur vlcus more vlcerum concauorum.

¶De cura palliatiua.

Quando aūt cancer est in tali loco q non pōt totalr cōprehendi: vt qui puenit ad interiora: aut est iuxta principalia membra: aut in locis venis intricatis: vel eger est debilis et non pōt: vel timorosus: et non audet sperare curā: aut ex ipsius cura sequeretur peior egritudo: tunc bonū est ipm mitigare et palliare: et hoc cum dieta et purgatione et diuersione materie ad partem aliam: et infrigidare et desiccare ipm cum aqua solatri: et cum vnguento albo de lithargiro: et de tucia et plūbo vsto dyaponfiligos: et aliis mirabilibus lotis et aquis et succis cāphoratis ductis in mortario de plūbo et cū ligatione lamine plūbee: et aliis q̄ dicta sunt in vlcere virulento: et in cancro apostō nō vlcerato. Quantā aūt virtutem hz plūbum in dispositionibus cancrosis nouit ille q̄ nihil ignorat. ¶Nonnulli ēo palliāt cū herba roberti et scabiosa cerfolio caprifolio tassobarbasso puluere stercoris hūani et aneti ɔbustorum. ¶Multi vero mitigant eius fraudulentiam et lupacitatē cū petia scarlati: et cum appōne carnium galliaruz. propter qd dicit populus q hoc dr lupus: qr in die comedit vnam gallinam: et si eam non haberet comederet personam: quicquid sit talia temperata sunt: et si non prosunt nocere multum non possunt.

Doctrina secunda de vlceribus put insunt in membris compositis.

¶De vlceribus capitis vt est talparia et testudinaria. Cap. I.

Rursus igitur ad Methodum redeamus ostendentes quantum communis vlcerum cura permutatur fm speciem in vnaqz animaliuz particula. Quatuor enim sunt indicationes que ab his sumuntur: vt in doctrina secunda tractatus apostematuz fuit

dictuz:q̄ lz ꝭm omiomeras particulas sint di cte:nihilominus ꝭm organicas sunt dicēde a capite incipiēdo. Et q̄ bene vult ꝑscrutari inueniet ꝙ vltra intentiones cōes dictas in sermone cōi de vlceribus est differētia spālis indicationum ipsius in ꝓnostico ⁊ modo curandi. ¶ Quantū ad pronosticū scimus ꝙ si vlcera capitis ꝑueniunt vsqꝫ ad craneū:⁊ ad miringas intrinsecas:vt in talparia ⁊ testudinaria passione sepe cōtingit nō modicum in operādo infertur periculuz.maxime iuxta cōmissuras.Et ideo consulit Rogerius poti⁹ talem curam relinquere q̄ꝫ opere prosequi. Et hoc ꝯsiderās vt superi⁹ dixi:vna cuz Lanfranco in talibus plus cōsului palliare q̄ꝫ curare. ¶ Nihilominus Rogerius quantū ad modum operandi in casu in quo patiens affectaret ⁊ requireret curā precipit vt cutis tota radicitus separetur ⁊ craneum infectum trapanetur ⁊ eleuetur:⁊ a dura matre separetur:⁊ post cū pānis ⁊ lichiniis in melle ros. infusis ⁊ aliis auxiliis mundificetꝛ ⁊ incarnetur prout superius in de vulneribus capitis fuit dictum:⁊ faciebat ita magister me⁹ Bonon̄.⁊ ego feci in illo greco qui fistulam ⁊ corruptionem ossis in capite retro aures patiebatur. Jamerius autem qui talia in capitulo fistularum reponebat: post trapanationem ⁊ depurationem ossis .talem puluerem consulebat.℞.rane aquatice cōbuste. ℥.ꝭ.gallarum saluie ⁊ addatur mirre. an̄ .ʒ. ij.fiat puluis.⁊ supra vulnus dyapalma:aut emplastrum nigrum sufficit in hoc casu.

¶ De vlceribus faciei. Cap.ij.

Facies ꝭm ꝙ continet multas particulas diuersas hꝫ vlcerum spēs.In genis:oculis:videlꝫ ⁊ auribus:ore:⁊ cōsimilibus.In primis dicēduz est de his q̄ i tota facie:⁊ maxime i genis iuxta nasum venire ꝯsueuerūt.

¶ De nolimetangere.

Contingit sepe post formicas ⁊ herisipillas malas ⁊ alia vlcera ⁊ pustulas male curatas in facie maxime in lepore genis ⁊ labiis accidere vlc⁹ corrosiuū serpiginosum horribile fetidū ⁊ virulētū qđ Nolimetangere nūcupatꝛ vulgariter:⁊ēē genere cācri ex cholera bis adusta:vt supius fuit dcm̄ generatū. ¶ Signa sunt corrosio mordicatiua cū.ardore ⁊ punctura virulēta fetida ⁊ sordities mala.Un̄ ei⁹ eradicatio est difficil' ⁊ cōtagiosa:dū em̄ magis tāgitꝛ magis mltiplicatꝛ:⁊ ob hoc noli me tāgere dr:⁊ cū hoc facies:ꝑpt sui debilitatē materias faciliter recipit. ¶ Cura ei⁹ vltra regimen vniuersale de dieta ⁊ crebra purgatiōe dictis in apostematibus ⁊ pustulis cholericis ⁊ vlceribus virulētis est ꝙ lauetꝛ locus cum oxicrato:aut cū aqua aluminosa: ⁊ ꝑ aliquos dies attētetꝛ:si poterit desiccari ⁊ sanari cum vnguētis ad vlcera virulēta. Quia talis fuit intētio Jamerii:⁊ si nō possit desup apponatꝛ in plagella linimentū Theodorici factū de succo linarie ⁊ plātaginis cuz sale gēme.Et ꝑpter mordicationē circūcirca panni infusi in oxicrato:aut in succo alicui⁹ herbe frigide applicentꝛ:⁊ ter in die naturali remutetꝛ ꝑ tres dies. Et post si morbus fuerit extinctus ⁊ loc⁹ cum melle succo apii ⁊ farina ordei fuerit mundificatus:qđ cognosces per carnis bonitatē:incarnetur ⁊ cōsolidetꝛ cū vnguētis vlcerū virulētoꝝ.Si aūt morbus nō est extinct⁹:curetꝛ vt dictū est de cācro vlcerato:sicut facit Rogeri⁹ ⁊ quatuor magr̄i.Attēdendo ꝙ corrosiua ⁊ cauteria caute ducantꝛ locus em̄ sensibilis est ⁊ tenuis ⁊ ossa spōgiosa ⁊ cartillaginosa:⁊ faciliter alterabilia:ita ꝙ qn̄ ab vtraqꝫ pte ꝑforantꝛ in ꝑpetuū nō cōsolidantꝛ:vt in sexto afforismoꝝ superi⁹ fuit allegatū. ¶ Et propter hoc ad ista extinguēda aqua fortis cum petia securius adaptatꝛ.

¶ De vlceribus ⁊ cancrositatib⁹ vesicis ruptis ⁊ eleuatione vuee oculorum.

Quia vlcera oculorum vltra hoc ꝙ aliqn̄ prouenitꝰa vulnerib⁹: vtplurimū tn̄ ab apostematib⁹ exituris bothorib⁹ ⁊ pustulis seu vesicis efficiuntꝛ pro tanto nō est mirū:si Jesus illa vocauit vlcera Aui.exituras azarauius pustulas.Et lꝫ ipsi numerauerūt septē spēs coꝝ distinctas vel ꝭm cortices cornee vel ꝭꝫ sitū superficialē ⁊ ꝑfundū.Nihilominus qr nō multū diuersificāt intētiones curatiuas de pn̄ti vt cōsulit Lāfrancus omittantꝛ.Sed si placet cōprehendantꝛ oīa vlcera oculorum vt quasi dictū fuit de obtalmia in tribus spēbus in paruis virulētis in maximis ⁊ cācrosis in mediocrib⁹ ⁊ sordidis.Quoꝝ quidem oīm cause:vt dixit Jesus sunt humores acuti mordicantes qui fluunt ad oculos.

I ij.

¶Signa vlcerum oculoꝝ sunt dolores ⁊ lachrymaruꝫ effluxiones ⁊ obtalmici rubores. Et qñ apit oculus si sunt in cõiunctiua pũct⁹ appebit rube⁹. Si in cornea: albus ⁊ nebulosus: vlcera aũt ꝯiũctiue sunt rubea: cornee v̾o alba: ꝑpter ipsorũ corpora: vt dixit Jesus ⁊ Aui. ꝙ manifestat cornu nigri rasura. ⁊ hinc est ꝙ multi decipiunt̾ vt dicit Gordoni⁹ credẽtes ꝙ sit ab illa ꝑpter additionẽ ⁊ applicando cõsumptiua deuastant oculũ: ⁊ ñ est albedo: ꝑpter cauationẽ cornee. ¶Judicat̾ de vlceribus oculoꝝ ꝙ si malignant̾ ducẽt ad diruptionẽ cornee: ⁊ ad exitũ ⁊ eleuationẽ vuee ⁊ per ꝯsequẽs ad oculi ꝑditionẽ. ¶Judicatur etiã ꝙ ad vlcera sequũtur cicatrices albe indelebiles: eo q꞉ cornea est mẽbrũ spermaticũ: cui⁹ cõsolidationes nõ sunt ꝼm primã intẽtionẽ. Sed per mediũ extraneũ cõsolidant̾ vt iam supius fuit dictũ ⁊ dicet̾. ¶Amplius multa iudicia vlcerũ cõmuniũ hic habent locũ quare ad ea habeat̾ recursus. ¶Ampli⁹ cõsulit̾ opanti: ꝙ si cũ vlceribus fuerit obtalmia notabilis reuma ⁊ dolor capitis non fatiget patientem quousqꝫ illa fuerint sedata. ¶Amplius ꝯsulit̾ ꝙ antecꝫ ista passio prosequat̾ ad caplm de obtalmia recurratur: q꞉ in multis cõicant intẽtiões vlcerũ ⁊ obtalmiaꝝ.

Curatio vlcerũ oculoꝝ ꝼm Gal. in quarto micanir. indiget hic eadẽ ꝼm genus que et alia vlcera ꝑpter tñ naturã ꝑticule oportet farmaca esse immordacissima mũdificantia replẽtia ⁊ ad cicatricem ducentia inter que laudat̾ que ꝑ thuciã ⁊ ꝯsimilia lota misceant̾ ei ⁊ succi non solum immordacitatẽ habentes. Sed ⁊ vehementissimos dolores mitigare potentes: sicut est succus mandragore. Sordidis v̾o existentibus miscere oportet aliqđ abstersiuoꝝ quale est cerotum cũ aliquibus metalicis abstersiuis. Et q꞉ talia vlcera in curãdo quatuor habent intentiones pro tanto cura vlcerũ oculorum quatuor habet intentiones. prima sit in vita. secunda in materia antecedenti ⁊ fluẽti. tertia sit administratio intentionis circa vlcus. Sed quarta accidentium correctio.

¶Prima ⁊ secunda intentio cõplentur ꝼm ꝙ superius fuit dictum ꝙ complentur in obtalmia: hoc tñ addito ꝙ non iaceat: necꝫ dormiat super latus in quo est vlcus vt sanies non corrodat tunicas oculi: necꝫ clamet: necꝫ sternutet: necꝫ euomat. Omnia enim ista ducunt materias ad oculum: tota autez tua intentio sit diminuere diuertere ⁊ ꝓhibere materiam reumatizantem vt nõ veniat ad oculũ: ⁊ sedare dolorem. ¶Tertia intẽtio cõpletur vt si pustula nõ est apta ꝙ distilletur in oculo aqua fenugreci: aut mellilori: q꞉ aperiunt vlcus festinanter: vt dicit Jesus post mundificetur vlcus cum hoc qđ lauat quasi abstergit saniem velut distillatio syrupi ro. summe eñ laudatur a rabi Moyse. 22. parte libri sui. Et post mundificationẽ repleatur cõcauitas cuꝫ his que faciunt carnem nasci: vt est sief album in quo est opium cum lacte mulieris aut albumine oui: si dolor adsit. Si v̾o dolor fuerit repressus vtatur sief albo i quo est chimia qđ Auic. lubans vocat. Et sief de thure laudatur ad hoc in quinto terapen. qm̃ maturat ⁊ mundificat materias grossas vt dicit Jesus: quorũ forme ⁊ recepte in capitulo ob talmie ⁊ in antidotario inueniẽtur: sief etiaꝫ de plumbo laudatur in fine ⁊ ab hebeꝫ Mesue alcoatim azarani: replet enim ⁊ ꝯsolidat vlcera oculorum: cuius forma recipitur a Rasi. ℞. plumbi vsti ãtimonij thucie ablute calcecumenon: qđ est es vstum: gummi arabici dragagãti. ana. ʒ. viij. opij. ʒ. ß. fiant sief cum aqua pluuiali. ¶Sed quarta intentio completur ꝼm naturam accidentium. De dolore satis est dictum in obtalmia.

¶De ruptura cornee ⁊ exitu vuee.

Quod si propter corrosionem rũpatur cornea ⁊ procidat extra vuea: ita q sequatur eleuatio manifestũ est ꝼm. Gale. vbi supra: qm̃ ⁊ ꝑpter seipsaꝫ: ⁊ propter illud qđ procidit repercussiuis ⁊ stipticis indiget farmacijs: ⁊ bona strictura cõpressis ⁊ ligatura.

¶Et ad hoc est mirabilissimus sief de emathite: ⁊ ipsemet emathites cum albumine oui in cote fricatus: quod. ℞. lapidis emathitis abluti. ʒ. iiij. ceruse climie. añ. ʒ. ij. eris vsti amidi gũmi arabi. dragaganti opij. ana. ʒ. ß. fiant sief cum succo foliorum oliue. Et quãdoqꝫ est necesse quando eleuatio fuerit magna stringere cum lamina plumbi.

¶Et si egritudo fuerit antiqua de vno aut duobus annis non appropinques ei: q꞉ non habet curam: vt dicit Jesus.

¶Et si volueris oculum decorare liga eminentiam cum filo serico ⁊ infrigida ⁊ cõforta oculum vsqꝫ quo cadat ipsa ⁊ filum.

¶De cicatrice ⁊ vestigio quod remanet post illa inferius dicetur.

¶De fistula in lachrymali domestico iuxta nasum.

Fistula in lachrymali fit vtplurimū ex apāte paruo dicto garab qui ex humoribꝰ malis nascit̃ ibidē maturādo tantū tardat̃ ad aperiendū q̄ sanies conuertit̃ ad intrositatē ⁊ vlcerat locū ⁊ indurat intrinsecas circūferentias ⁊ corrumpit ⁊ contaminat os ipsum. ¶Et aperitur quādoq̄ ad exteriora. qñq̄ versus iteriora oculi sub lachryma: ⁊ quādoq̄ ad vtranq̄ partem. Et quādoq̄ aperit̃ versus calamos nariū: quedam est in carne: quedā in osse. ¶Cause eiꝰ sunt humores grossi qui vt dictum est in longitudine maturant̃ in loco ⁊ eū corrumpunt ad quam corruptionem sequitur debilitas: quare attrahuntur humores praui acuti nitrosi ad locum ⁊ vlcus faciunt fistulosum.

¶Significat̃ fistula oculi ex apostemate qđ precessit ⁊ ex duritie ⁊ forma callosa ⁊ ꝓfunda: ⁊ ex sanie serosa ⁊ glutinosa que exit p foramē maxime quando cōprimit̃ ⁊ oculi sunt rubei ⁊ obtalmici ⁊ tactu probe certificat̃: q2 si est in osse sentitur asperitas. si v̄o in carne mollities ⁊ lenitas. ¶Iudicatur q̄ fistula lachrymalis est difficilis curationis ꝓpter carnositē subtilitatem: ⁊ magis ꝓpter oculi propinquitatem: sensibilissima enim est ꝑticula. ¶Et sepe ita appropinquatur apertura de lachrymali q̄ rumpit̃ area palpebre: ⁊ consumitur caro ipsius: quare in ꝑpetuum fluunt lachryme ⁊ locus non cōsolidatur: sed efficit̃ deformatus.

Cura fistule lachrymalis duo hȝ regimina vl'e ⁊ particulare. Uniuersale regimē dictuȝ est in capitulo de fistula in cōi. ¶Particulare regimen tres hȝ intētiones. Prima est repercutere ⁊ resoluere ⁊ maturare ꝭm sua tpa ⁊ aperire apostema qñdo nō est apertum. secūda mundificare quando est apertū. tertia mortificare fistulam quando est cōfirmata. ¶Primū cōpletur ꝑut de obtalmia dictū est cum repercussiuis ⁊ resolutiuis ⁊ maturatiuis. Et ꝓprie maturat̃ cū emplastro facto de farina ordei ⁊ conchilijs croco aloe ⁊ mirra cōfectis cū oppoponaco in aceto dissoluto: maturat enī ⁊ per se rumpit apostema. Et si nō aperit̃ per se nō expectetur maturatio: sed cū lanceta longe a lachrymali apiatur. ¶Post auteȝ apertionē venit secunda intētio que cōplet̃ facta bona expressione ⁊ expulsione sanici et lotione si est necesse cum aqua ruthe mellita cum tribus auxilijs. ¶Primū est Aui. de lanugine arundinis inuenta in interiori parte eius: ⁊ ꝓprie apud radicem: et congregetur tantū de ea q̄ possit impleri tota ꝓfunditas ⁊ cooperiatur cum dyapalma: aut cum aliquo appropriato emplastro: et remutetur bis in die. Et quando erit satis mundificatum cōsolidetur. ¶Secūdum auxiliuȝ est Rasis q̄ imponat̃ per foramē collirium factū de thure sarcocolla aloes sangui. draconis balaustia antimonio alumine equales partes: ⁊ de flore eris quarta pars vniꝰ partis: ⁊ cuȝ aqua pluuiali fiant sief. Et ꝓprie dicit Aui. quando dissoluit̃ cum aqua gallaruȝ ⁊ inijciantur due aut tres gutte: ⁊ iaceat ad partē aliaȝ: ⁊ bis aut ter in die remutetur: ⁊ sic per hebdomadaȝ cōtinuetur. Istud enī collirium est tāte virtutis q̄ fistulaȝ oculi sanat vt dicit Ra. aut ita retardat q̄ videtur sanata. ¶Tertiū auxilium est Guil'. de sali. q̄ elargato foramine mundificetur cum vnguento viridi facto de flore eris alumine ⁊ melle: aut cum puluere affodillorū: ⁊ post mundificationē cum cōsolidantibus sanetur. ¶Et si ista non valent Accedat secūda intentio que est mortificare fistulam: que elargato foramine ⁊ certificato de fundo vt dictum fuit de fistula in cōi completur dupl'r. vno modo per incisioneȝ ⁊ cauterizationē. Alio modo per corrosioneȝ: per incisionem fit qđ cum lanceta forti: aut cū rasorio scindatur ꝭm rectum a lachrymali q̄ntū est possibile elongando vsq̄ ad fundum. Et tunc impleat̃ vulnus cuȝ tentis infusis in albumine oui: ⁊ in crastinuȝ remutando inspiciatur os: ⁊ ꝭm quātitatem cōtaminationis cauterizet̃ cum cauterijs claualibus rotundis precustodiendo oculuȝ cum canula vt alcoati vel cum pasta vt Jesus aut cum cocleari argenteo seu ereo: vt Theodoricꝰ post cauterizationem sedetur dolor ⁊ arsura: ⁊ casus escare ⁊ exfoliatio ossis ꝓcuretur vt est dictū in cōi. ¶Per corrosionē curatur q̄ imponat̃ tenta itincta in aliquo caustico ⁊ premuniat̃ oculus cum frigidis. ¶Primus autem modus magis placet mihi ⁊ Lanfranco: q2 cauterium cum ferro melius mensuratur qđ nō accedat ad rumpendum lachrymale q̄ cum medicina. ¶Et postq̄ erit mortificata fistula qđ cognoscetur vt dictum fuit superiꝰ curetur ⁊ consolidetur. ¶Modum autem curādi ⁊ perforandi cum subula ad calamos narium nō laudat hebē Mesue neq̄ ego in eo inueni effectum. Nam satis cito: post implet̃ foramen ossis: ⁊ nihil est qđ currere possit ad nares: deriuatio autem materie ad calamos narium quā laudat Arnoldus cū caputpurgijs est mihi dilecta. ¶Et si nō potest aliud

fieri palliet vt dictū est supius: et cū tali colli rio qd laudat Theodoricus. R. climee ablu te et sedenegi abluti.aā.ʒ.ij. cineris fornacis in qua purgatur es.ʒ.iij.mirrhe aloes memi the croci opij.aā.ʒ.j.əfice cū vino et admini stretur cum albumine oui.

¶ De vlceribus et polipo que fiūt in naso etc.

Ulcera que fiūt in naribus: quedā sunt sine carne supflua. que dam vero cum carne superflua. Et q̄ sunt sine carne superflua: quedam sunt virulenta quedā sordida: qdā vero corrosiua: et q̄ sunt cū carne supflua: qdā sūt quorum caro est mollis pendēs: et quasi sepata q̄ apud. G. dr ozea. apud Aui. alharbat. Quedam sunt quorum ca ro est dura non sepata neqʒ pendens: sed ad herens q̄ dr a Gal. polipus ab Aui. cancer.

Cause autem vlcerum nasi sunt hu. acuti et putridi a capite de scendentes qui si propter adustionem ade pti sunt grossitiem germinant polipū. ¶ Si vero sine adustione igrossantur per fricatio nem illam carnem mollem efficiūt. vñ Gal. in tertio meam: r. ozene ex influxu humorū acutorum et putridorum fiūt polipus grossorum: huiorum est germen. ¶ Dicitur autem polipus ad in star illius piscis sic nominati: qr multos ha bz pedes. Et ideo ab Auēzoar multipes no minatur: quia firmiter loco adheret in quo est: vel assimilatur carni eius vt dicit Gal.

Significantur iste passio nes aperiē do nares cum instrumento dicto speculum cuius forma est hec.

¶ Ad solem cum visu vt dicit halia. et tactu: dicitur autem polipus fm Aui. et Lanfran cum a carne illa superflua: eo quia caro illa est mollis pendens de colore et substātia pul monis indolorosa non adherens nisi fm ra dicem: et vt plurimum venit post egritudi nes catarrosas. ¶ Polipus autem est durus siccus dolorosus vmbrosus horribilis et feti dus venenosus non pendēs sed firmiter na ribus adherens: et vtplurimum incipit per se a pustula ciceralí et paulatine augmenta tur et crescit vsquequo ad palatū perueniat ¶ Ulcera nasi non sunt negligēda quia ad polipum sunt via: vt dicunt omnes. ¶ Polip pus enim ex toto genere est perniciosus. nā est de genere cancrorum absconditorum. Ju dicat qr melius est nō curare qz curare: vt di cit hypp. Sufficit enim ei via blanditiua si ne incisione et corrosione: vt dicit Aui. ¶ Ca ro autem addita cum qua nasus est tracta bilis et boni coloris absqz timore curetur: vt dicit Brunus. ¶ Ex qbus apparet qr illa di stinctio quam ponit Rogerius et multi alij: qr polipus qdam est curabilis: qdam nō cura bilis. Non proprie accipit polipum: sed large pro quacunqz carne in naribus preter natu ram exorta.

Cura cōis vlceribus et polipo suppos ta vita et purgatione dicta supe rius in materijs acutis et melācholicis est fz Gal. vbi supra siccare et roborare caput: qua liter aūt oportet roborare caput totū vt nul la ab eo superfluitas in inferioribus partibus fluat vel influat: dictū est multotiēs supra in obtalmia et dicet in reumatibus oculorum.

¶ Et sequit qr postqz per illa feceris caput robustū ad curam ozene et vlcerū inuenies: intentionem habēs siccare patientē particu lam p farmaca permixte virtutis repercutiē tis vez et dyaforātis. vnde in quinto terapē. Naribus vero multo qdem siccius qz oculis: mi nus vero qz auribus opz esse farmacum.

¶ Et ppter hoc si vlcera sint virulenta vn guēta alba cū plūbo vsto sunt eis ppitia: vt haliab. ponit. ¶ Si aūt sunt sordida et crusto sa lauent cū vino et melle decoctōis camomil le mellilotí nasturcij ellebori atqz mirrhe. Et si est necesse cū lixiuio: deinde cum vnguēto apl'orum mūdificent: et sic ipona tenta de radi ce acori infusa diu in oleo iuniperi in quo sca monea fuerit dissoluta optime mūdificat et sanat. Et vnguētū quatuor magrorum est spā le in hoc qr fit de menta agrimonia oclo xpi et berbena tritis cū axungia porci. Et postea cū vnguētis albis dictis əsolident. ¶ Si aūt fuerint corrosiua cū medicamine Gal. in. iij. meamir. qd Aui. recipit de tribus gñibus ma lorū granatorum austerorum dulciū et acidorum inci piendū est: fit aūt fm ipm p hunc modū. In cidere ea opz recētia et matura et pistare dili genter vt exprimi possint succi ex eis q̄ repo nere opz in vase de piltro vel de vitro paruz coquēdo ipm: si nimis est humidus qd vero relinquit ex eis solidū et grossum reiterat for titer vt ex eo possint lichinia fieri q̄ in naribus ponant: et quando illud in lichinijs faciendo erit consumptū accipe de succo quem serua sti vtendo eo vel cum pēna vel cum lana cir cum apposita grafio. Approbate autez ope ratur predictum collirium.

¶ Et si dictus succus desiccaretur: postqz es set puluerizatus insufflando posset appo ni et frequenter fiat vt nunqz sit particula

patiens sine ipso. Si aūt istud non valet re: currendum est ad trociscos andaron ⁊ cali: dicon dissolutos cum vino dulci: aut aceto si passio fuerit dura ⁊ post mundificetur: vt di ctum est ⁊ cōsolidetur. ¶ Et si vlcera ēent ve hementis doloris curent̄ cū vnguentis dict̄ in quibus modicū de opio ponat̄. ¶ Et si ad esset caliditas oleum ros. aut nenufarinū p̄: cepto hali abbat: respiret ⁊ supra: ⁊ iuxta na sum sandal. memitha portulaca ⁊ silia cum aqua rosata ⁊ aceto ponantur. ¶ Ulcera au tem sicca ⁊ ragadie seu fissure cū cera ⁊ me dulla cruris vituli ⁊ muscillagine seminis ci: toniorꝫ dragaganto oleo amigdalaꝫ curāt̄. ¶ Caro aūt supflua q̄ est leuis non fraudu: lenta neqꝫ cancrosa s̄m Albu. p istum modū inciditur: opꝫ vt facias sedere infirmum in: ter man⁹ tuas oppositum soli ⁊ aperi nares eius: ⁊ extrahe carnes ad exteriora ⁊ incide qḋ cōprehendisti cū spatumine subtili acu to a parte vna donec scias ꝙ tota caro iā est ablata. Qḋ si remaneat ex ea aliqd cuius ab scissio non est possibilis rade illud cū facilita te donec nō remaneat ex eo aliquid. Si autē d̄ñatur tibi⁹ sanguis aut ap̄a abscinde eam cum eo quod scis.

¶ Et si non est tibi possibile incidere qḋ est in altum in supioribus ossibus narium qḋ cognosces faciendo suggere acetosum: aut aliqḋ tale si non venit ad os: tunc intromit: tas suggēdo p nares ⁊ spuēdo vt faciūt pue ri in scholis: aut cum acu plūbea filum nodo sum vsque quo pueniat p os: deinde serran: do tn̄ ducas quousqꝫ caro fuerit incisa ⁊ con sumpta. Deinde extrahe filum ⁊ intromitte cum tenta vnguentū egyptiacum quousqꝫ fuerit consumptum qḋ remansit. Et si cū illo vnguento liniretur filum bonum eēt. ¶ Nō nulli vero vt quatuor magistri qn̄ eis nō est possibile totum consumere vsqꝫ ad radicem: scindunt nasum in latere vsqꝫ ad os: deinde incidunt illud superfluum ⁊ cauterizant: de inde bene ⁊ firmiter suunt. Ego tamen non consulo ꝙ suatur quousqꝫ fuerit securus ꝙ sanguis sit restrictus ⁊ radicitus totum euulsum: quia ita parum non potest rema: nere de radice qui redeat: ⁊ ita p nihilo ope ratio esset facta. Et post renouando labia vti liter potest sui. ¶ Alij vero vt Rogerius im: ponendo ferrum cal'm per canulam carnem illam incidunt. Ego tn̄ vidi sepissime ꝙ illa canula sic caliditatem cauterij recipiebat ꝙ patiens opationem nō poterat sustinere: et qn̄ minuitur cum pannis est ita impedita ꝙ cum difficultate opatio pficitur: si aūt patiēs ferrū cal'm timuerit iubet ipse Roge. stuellū vel tentam intinctam in ruptorio apponere. Et post casum escare vt cetera vulnera sana re. In oī tn̄ casu circūcirca infrigidantia ⁊ p: hibentia et sedantia dolorem apponantur. Et tente plumbee canulate quando erit ne cesse imponantur.

¶ De fluxu sanguinis qui a naribus fluit.

Scripsit Gal. in tertio meamir. ꝙ heraclitus Tarētin⁹ trō bos auferēs primo tentā inūctā cū licio i aq̄ dissoluto ad restringendū iponebat ⁊ appre hendendo narē cū digitis ab extra sic cōpri mebat quousqꝫ restringebatur vel olibanū: ⁊ alia auxilia q̄ ad plagas in succo poligonie ⁊ est virga vel bursa pastoris infusum lichi: niū vngens iponebat. Confert etiā vt dicit frontē infrigidare spongijs in aceto acerri: mo infusis. Et partes capitis eleuatas tene re ⁊ brachia ⁊ manus ⁊ bubones ⁊ testiculos genua ⁊ pedes cōtrahendo ligare ⁊ fricare. Ita em̄ sanguis diuertitur ⁊ dimittit nares. Et dare in potu infrigidantia: ⁊ nares pan: nis oppilare frequēter: ⁊ in ore tenere aquā frigidā pluuialē. In. 5. vero terap̄. nō laudat stipticantia circūcirca quousqꝫ diuersio sit fa cta: q̄ capiti nocerēt apte. Iubet em̄ ad alia conuertere prius puta flōia vel ventosa in hyppocundrio ⁊ occipitio ⁊ fricatione ⁊ liga tione talium extremorum.

¶ De alcola ⁊ vlceribus oris.

Ulcera q̄ fiunt in ore recipiunt eas dem diuisiones q̄ in narib⁹ hoc addito ꝙ corrosiua: quedā sunt in ligua quedā in gingiuis: queda in osse mandibule vnde sicut vlcerationes que fiunt superficie tenus in ore Gal. nominauit in. 6. meamir. ⁊ Aui. in tertio alcola. Nonnulli vero in gin: giuis cancrositates habentes quid caldita tis ignee: ita ⁊ illas que i ossibus fistulas di cit cōitas: ⁊ que carnium sunt additaꝫ ficus ⁊ emorroydes.

Cause istarum passionum sunt ta: les: que ⁊ nariū nisi ꝙ i pue ris vt plurimum accidit ꝑpter lactis mali: ciam ⁊ eiusdem male digestionis.

Signa significantur ex visu ⁊ ex ta ctu: ⁊ ex colore iudicatur hu. ex quo fiunt rubedo sanguis: citrinitas cho lera: albedo phlegma: nigredo melācholia. ¶ Ulcera oris vt plurimum succedunt pu: stulis bothoribus ⁊ ap̄atibus que in ore fiūt

¶ Iudicat Gal. vbi supra q; vlcera oris sunt difficilia: q2 sunt in locis calidis et humidis in quibus citissime multiplicatur putrefactio et corrosio. Et cum hoc appositum farmacum nõ multum potest manere in loco: profundantur enim statim a saliua.

Cura etiã quodãmodo cõsimilis est eorum que in naribus: nisi q; fleobothomia venarũ lingue est eis multum iuuatiua: vt fuit dictũ in squinãtia: et cum hoc ppria habent farmaca. ¶ In virulẽtis aũt bothoribus sufficiunt farmaca que moderate siccãt: sicut dyamoron et batifructũ et corticis nucum viridium succũ: et cipressi poma: vt in quinto terapẽ. dicit Aui. Ipo addit lentes sumac. Cõmunitas aũt plantaginis aquã et ros. caprifolij et cõsimiliũ. ¶ In putridis laudatur vinum mellitum decoctio celidonie cipressi ciperi mentastri gallic croci atq; mirre. In corrosiuis ipo alumẽ et vitreolum. vnde Gale. in sexto meamir. Ego aũt in paruulis lentẽ cum pauco pane et medulla ceruina: aut vitulina do et fructus stipticos cum cibo eis permisceo velut sunt citonia et nespille: aliqñ de lactucis endiuia portulaca administro: et facio eis colluere moderate stiptica sicut sũt sumach et rose. Cõsequenter eos cum dyaforeticis linio. In maioribus calcantũ et vinum stipticũ addo. Et si aschalas fuerit sordida mel adiungo. Et corrosiua eruginẽ eris et cõmoderatũ farmacum cum oleo et calidicon facio: sicut cerotum cũ erugine eris vlceribus cõcauis tẽpero. ¶ Si igit hmõi vlcera corrosiua et cancrosa fuerint in gingiuis ipsis prius fricatis et expressis a sanguine malo lauent sepe cum aceto squilitico decoctionis foliorum oliue: deinde liniãtur cũ tali medicamine. ℞. Utriusq; aluminis salis adustorum gallarũ psidie cupularũ glandium cinamomi gar. aristologie saluie ros. ossium dactilorum itybiarũ cancrorum adustorũ. ana. partẽ. j. puluerizent: et cum aceto dicto: et melle misceant: et fiat linimentum: aut in puluere applicet in loco. Et si ista nõ valeant trocisci affodilorum: aut calidicon: siue andacaron: aut aqua fortis apponãtur. Et si necesse fuerit locus cũ cauterijs actualibus cauterizetur. ¶ Si aũt ossata fuerit fistula in gingiuis remoueant dentes et foramen dilatet: et si cum vna gutta aque fortis: aut arsenici sublimati et repressi non põt fistula mortificari quantum erit possibile os discooperiat: et qd corruptũ fuerit cum acu argentea: aut enea: vt ponit Roge. cauterizet et vt fuerit necesse: postea pcuretur: et si non põt bene mundificari per partẽ superiorem consulunt multi q; cõtra aperiat per inferiorẽ partem: difficile tñ est ad cõsolidandũ ppter saliuam: et q2 apertura que ab intus et extra non inuenit locum in quo appodiet se sicut fundamẽtum in terra in primo pnosticorum. ¶ Uerũ q2 dolor consequitur ista vulnera et impedit operationes que in eis fiunt precipit q; sedet cum oleo ros. intus et exterius applicando. Gal. aũt in sexto meamir. consulit oleum lentiscinum cum retinet in ore: et repercutit enim intristanter absq; asperatione et dyaforat im mordaciter. ¶ Qñ autẽ dolor fuerit sedatus et cancrositas et fistula mortificata et conueniẽter mundata: tunc pcedatur ad incaruandũ abluendo os cũ vino et melle decoctionis thuris: et cum linimento facto de aloe mirra sarcocolla mastice thure sangui. draconis et melle rosa.

Carnẽ aũt additam si dura et cancrosa est nõ tangas curando: sed palliando. Si ipo mollis fuerit et bene tractabilis fuerit incide eam et cauteriza: si fuerit necesse: et sm modũ dictũ in naso. Et si posset eã ligare cum filo circa radicẽ esset via securior: ppter sang et infirmi timorem.

Fissure labiorum corrigunt cum vnguẽto dicto in naso: aut cũ oleo qd exit a nucleo nucis dum cõburit: applicatum enĩ mirifice sanat eas: vt dicit Rogerius Aldu. ipo si cum his non sanantur iubet eas vsq; ad pfundum cũ paruo cultellari cauterizare: et postea eas curare donec sanentur.

¶ De vlceribus aurium.

Ulcera auriũ easdem distinctiões causas et signa habẽt q̃ narium et oris: farmacis tñ indigent siccioribus in quinto terapẽ. vt euidenter declarauit in vlcere qd curabat quidam sapiẽtissimus thessalus. vnde in tertio meamir. quicunq; quidem recenter patiuntur vlcera aurium et sine dolore curat glauserinum qd est sicut memithe solum tritum cum aceto: et que vocantur a medicis dyamirra et dyacroca. ¶ Que vero cum dolore trocis. andronij. ¶ Si ipo hec comitantur scoriam ferri cum aceto liniens vt plurimum in sole aut in igne cũ sartagine vtere cõfidẽter. Si igit auris indiget lautiõe lauet cũ oximelle: aut cum vino et melle et aqua ferrata. ¶ Si fistula est aut caro addita pcedat vt supius est dictum. In omni tñ casu sedet dolor: sicut supra de apostematibus fuit dictũ.

¶ De vlceribus que in collo: et per cõsequẽs de his que in dorso. Cap. iij.

Ulcera que in collo: et q̃ in dorso fiũt nõ habent ab aliis diuersita tez nisi i ꝑnostico: q2 sunt pi culosiora ꝑpter venas ⁊ arte rias ⁊ neruos ⁊ vias aeris et cibi. Et que sunt in dorso: pi clitantur: propter nucham.

¶ De vlceribus que sunt in homopla te ⁊ brachiis. Cap̄ iiij.

Ulcera istarũ particularuʒ nullam habent di uersitatem ab vlceribus aliaruʒ particularum nisi in ꝑnostico et modo ligãdi de quibus satis fuit dictum in cura vulnerum ipsoꝝ.

¶ De vlceribus que sunt in pectore. Ca. v.

Ulcera que sunt in pecto re que non pene trant, curantur vt alia: que ꝟo pe netrant in genere fistularũ repo nuntur: ad que vt dictũ est nõ va let curatio. Sufficit eñ ꝙ palientur. ¶ Cu ra enim palliatiua: aliq̃n fit curatiua. Et est supposito bono regimine vt superius de vul neribus pectoris fuit dictum. Si cõsideretur ꝙ materia cõgregetur intus ⁊ cadat: ⁊ impe diat membra anhelitus: ⁊ ꝙ possit per illum locum expurgari: elargetur foramen si suffi ciens nõ est ad imponẽdum canulam cliste ris cum tenta de gẽtiana bene ligata vt non cadat intra. Et postea mundificetur iniiciẽn do mellicratum vt docet Gal. sexto terapen. aut vinũ mellitum: aut aliq̃d de lauamentis dictis in cura vulnerũ pectoris ad quaʒ pro ista materia est recurrẽdum. Et desuper po natur mundificatiuũ de melle cocto: aut de his que trahũt materiã a fundo: ⁊ ab vlcerũ cõcauitatibus dictis in vlceribus cauernosis ad que etiã ꝓ ista est recurrẽdum. Preterq̃ in hoc ꝙ medicine acute velut est flos eris in istis vlceribus nõ iniiciant. ¶ Si aũt nõ pos set expurgari cõueniẽter aperiat inter quar tã ⁊ q̃ntaʒ costã: ꝓut in illo cap̄lo fuit dictum Et ꝓcuret illud vlcus cũ vnguẽto ap̄lorum: aut aliquo mũdificatiuo vlcus antiquũ supe rius cõsumpta callositate fistulari cũ caute rio ꝯsolidari ꝑmittat. ¶ Potiões in isto casu sunt laudate de q̃bus copiã supi⁹ habuistis. vnã tñ approbat Ubericus quã vidit per quen dã magistrũ administrari: ⁊ multos curare q̃ fuit de radicibus cardonis fullonũ trita ⁊ cũ melle mixta data mane ⁊ sero in quantitate nucis cõis. Unde Auer. in quito colliget car sof. i. cardo fullonũ est calidũ in secũdo siccũ in tertio mũdificat oẽm putredinẽ per vrinã cocta cũ vino ⁊ remouet assellarũ ⁊ a toto cor pore fetorẽ: ⁊ generalr̃ hʒ resistere a tota spẽ oĩ putredini ⁊ est medicina cibalis ⁊ saporosã

¶ De vlceribus ventris. Cap̄. vj.

Ulcera ventris que nõ penetrant curã tur vt alia. ¶ Que vero pene trãt in genere fistularũ repo nunt ad q̃ parũ valet curatio Sufficit eñ vt palliẽt cũ bo no regimine ⁊ ꝯueniẽti potio ne ⁊ mũdificatione cũ emplastro mũdificati uo ⁊ consolidatiuo.

¶ De vlceribꝰ ancharũ ⁊ partiuʒ eiꝰ. Ca. vij.

Hanchis aliquo tiẽs fiũt vlcera in mẽbris ꝯtinẽtibus: ali quotiẽs in cõtentis: q̃nq; ꝟo in mẽbris ꝓcedẽtibus vt in virga ⁊ osseo: et ano: vlcera ꝟo que fiunt in mẽbris cõtinẽtibus eodẽ modo curant vt vlcera ven tris. Que ꝟo in mẽbris fiũt contentis chyrur gicoꝝ nõ sunt speculatiõis. Que aũt fiũt in procidẽtibus vt in virga ⁊ in matricis collo sunt excoriationes calefactiones vlcera viru lenta putrida ⁊ corrosiua ⁊ cancrosa. In ano ragadie vlcera fistule. In vtrisq; emorroy des carnes addite ficꝰ ⁊ ꝯdilomata. ¶ Quoꝝ cause sunt humores mali corrupti ⁊ apata ⁊ vulnera male curata fricationes ⁊ tactus in ordinati.

Signa autez coꝝ visui ⁊ tactui sunt manifesta ⁊ instrm̄ dictũ spe culũ fm Aui. ad hoc multũ iuuat. ¶ Iudicã tur p Gal. in nono megamir: ⁊ p Aui. in tertio ꝙ vlcera istoꝝ mẽbroꝝ sunt difficilia. q2 sen sibilissima sunt hec mẽbra: ac etiaʒ supfluita tuʒ exitꝰ q̃ p seipsa: ⁊ maxime cũ cholera mor daces sunt ⁊ cũ hoc medicamĩa apposita nõ hñt ipsa sufficiẽs: q2 facillime cũ extractiõibꝰ cadũt: ⁊ cũ hoc sunt calida ⁊ humida ab aere ꝓtecta ad q̃ festinat putrefactio ⁊ addit ꝙ ꝓ pter vereccũdiã nõ mõstrant quousq; fuerint malignata. ¶ Et deteriora sunt illa vt dicit Aui. q̃ fiũt in lacerto q̃ est in radice virge: ⁊ in ano ⁊ q̃ ꝓfundant iteriꝰ q̃ sint in manifesto.

¶ Curatio vlcerum virge et colli matricis.

Ulcera sine flegmone in pu dendo ⁊ ano fm Gal. in fine. 6. terapen. cathaplasmate mol

sificatiuo nullo egent:sed farmaco cicatrizan te nō tali sicut alia vlcera:sed intātū siccius in virtute inquantū sunt ⁊ he particule sic ciores carne. Et que sunt apud bala[m] plusq̄ circa totum pudendum qd quidā decredēs coact⁹ vti talib⁹ trib⁹ diebus sanatum est vl cus de quo fuit magis dolens q̄ admiratus eo q: praua fuit nutritus heresi dogmatum ꝑpter qd si fuerit sola excoriatio ⁊ calefactio sufficit lauare cum aqua ros. ⁊ plantaginis ⁊ ad vltimum cum aqua aluminosa et ponere vnguenta alba maxime cāphorata: aut cor ticem bugie: seu balaustie: aut fungū bede garis puluerizata: ⁊ exiccare cum pannis de licatis. ¶ Si autem fuerint vlcera recētia vi rulēta: ⁊ quodāmodo corrosiua in his aloes solum bonum est farmacum. Et assimilatur ei plumbum vstum climia abluta cum vino et thucia litargirum ⁊ cerusa et fortiora his es vstum ⁊ pini cortices: ⁊ lapis emathites. Et medicamē compositum a Gale. consuetū quod fit per chartam de panno combustam alum cū combustū ⁊ cucurbita sicca adusta. Et medicamē Aui. ad ea expertum que indi gent exiccatione vehementi cum incarnatio ne. ℞. thucie aloes sarcocolle thuris lapidis emathitis corticis cāne combuste gallarum balaustiarū acatie puluerizentur: ⁊ cū oleo rosato fiat vnguentum. Et si vlcera fuerint versus partem interiorē virge precipit Aui. q̄ predicta cū iniectorio intromittantur.

¶ Si aūt fuerint antiqua ⁊ putrida ⁊ cācro sa lauentur ⁊ epithimentur cum collirio tali qd Lanfrancus ponit in parte. ℞. vini albi lib. ʒ. ⁊ aque plantaginis ⁊ aque ros. añ. quar tam. j. auri pigmenti. ʒ. ij. floris eris. ʒ. j. teran tur subtilissime ⁊ misceantur cum alijs: ⁊ fiat collirium: hoc enim mortificat desiccat et sa nat. Et fortius illo sunt trocisci affodilorum ⁊ aldacaron ⁊ arsenicum non deficit.

¶ Si autem fiant maligna ita q̄ locus deni gretur: tunc melius est vt penitus locus ni ger abscindatur: ⁊ post cauterizetur: et cum aliquo caustico maxime arsenico ponendo inter viuum ⁊ mortuum vt dictū fuit de estio meno separetur. Et post loco mūdificato ca ro generetur ⁊ consolidetur. ¶ Si tamen in istis vlceribus fluxus sanguinis accideret: cū pulueribus ⁊ auxilijs restrictiuis cōmunib⁹: aut cum illo quatuor magistrorū facto de al channa ⁊ filtro combusto ⁊ de plumis galli ne combustis non poterat restringi. trumbis oibus bene remotis ponatur arsenicum: q: non fallit dūtaxat q̄ cadat supra venā aper tam in quo casu si medicamina nō poterant super locū attingere precipiunt prefati ma gistri incidere pellem: ⁊ tunc auxilia applica re. Qd ego facio inuite: q: male postea conso lidatur ⁊ preputium cadit ⁊ cōgregatur: ⁊ fa cit tumorem sub virga qd est valde tediosū ꝑpter quod iudei circuncisi ab huius pena sunt securi. Nihilominus ſm Gal. in decimo terapē. qui non habent nisi vnam viam lz sit fallax velit vel nolit oportet q̄ transeat per il lā. ¶ In omnibus casibus intēdatur ad do lorem ⁊ ardorem cum populeone cum succo solatri mixto cum pauca farina ordei: aut cū albumine ouorū ⁊ oleo violato: vt ponit Ro gerius: ⁊ si sanguis non dubitatur cum bal neo decoctionis maluarum ⁊ similium.

¶ Et ꝓhibeatur materia cum vnguento de bolo armeno ⁊ infrigidando partes vsq̄ ad inguina cum oxicrato ⁊ succis frigidis ⁊ vt ꝓ pter apostemationē non claudatur foramē virge ponatur in eo tenta de cera vel de pan no delicato ⁊ ligetur locus ⁊ sustentetur cum sacculo ⁊ ligamento.

Ragadie autē ⁊ fic⁹ que ve niunt in v̄ga ⁊ matricē carnes superflue curantur vt que in ano de quibus dicetur infra.

Grossities que sub virga efficit ꝑpter incidere ꝑpu cium ligetur ⁊ incidatur: ⁊ post si est necesse propter emorrosagiam cauterizetur.

Foramina que veniunt in ꝑpu cio ⁊ in virga ꝑ vnde sepe venit vrina male consolidātur in sexto in alio. 26. affori smorum.

¶ Curatio vlcerū emorroydarum.

Quia communiter ad emorroydes sequitur fluxus ⁊ vlcera: imo sunt vlcera ⁊ fluxus: aut cause ipsorū vt innue bat Gal. sexto afforismorum pro tanto dicet de ipis in hac doctrina. ¶ Emorroydes sunt tumores ⁊ inflationes dolorose generate ex fluxu humorū in capitibus venarum emor roydarum. Et ꝑpter hoc bene dicebat Lan francus q̄ emorroys erat nomen cōe: mēbri ⁊ egritudinis. In ano aūt terminātur quinq̄ vene que emorroydes nuncupātur vt in ano thomia fuit dictū. Et passio ⁊ mēbrū sic dicit ab emorroy: grece qd est fluxus sanguinis la tine: q: ab illis sanguis exit: ⁊ expurgatur sal tim vsq̄ ad capita venarū ⁊ saluatur quātū ad surdas. Aliquādo naturaliter: aliquādo preter naturā loquēdo de naturali ſm quid

nō vt in fluxu menstruorū qui simplr ad salu tez totius speciei ordinatus est. Sed partis vt in corporibus melancholiaz habentibus. Nam illa preseruat ab egritudinibus mul- tis non obstante ꝙ Gal. dixit in sexto de acci denti ꝛ morbo. ꝙ ois fluxus sanguinis est ꝓ ter naturam. Menstruorū cōmensuratorum supple excepto. Intellexit enim hoc in tertio eiusdem libri aperte dispositionis nō natu- re regulariter opantis ꝛ sanguinē maluz ex- pellentis. ¶ Emorroydaꝝ multe sunt spēs ꝛ differentie: qdā enī sumunt ex pte materie: q dā ex pte loci: quedaz ex parte annexorum. ¶ Ex parte materie sumūtur differentie: qꝛ ab omnibus humoribꝰ excepta cholera pos- sunt fieri: morales fiunt a sanguine grosso ve rucales a melancholia. vesicales a phlegma te. vuales ex mediocribꝰ humoribus. Et no minātur ita similitudine rerum a quibus su munt nuncupationem: vt habetur ex dictis Aui. in tertio canon. sui. ¶ Ex parte loci que dam sunt manifeste: quedam occulte.

¶ Ex parte annexorū: qꝛ quedaz sunt surde non fluentes: quedam autem sunt aperte et fluentes.

Causa emorroydarū

ſm Rabi moysen dicitur abundantia sangui nis grossi melancholici vt plurimum: vt raro tamen alioꝝ ſm ꝙ dictum est. In naturā ta- men melancholice approximatorum. Ingres santur enim ꝛ aduruntur humores ex malo regimine: deinde sua ponderositate ad infe riora descendunt: ꝛ replent venas illas que sunt in margine ani ꝛ calefaciunt ꝛ dolorant ex quibus inflātur ꝛ crepantur ꝛ faciunt flu- xuz. Et eas excitant male materie acute cur rentes ad locum: aut acute medicine velut aloes ꝛ scamonea ꝛ consimiles istis vt hebē Mesue dicit ꝛc̄.

¶ Signa ꝛ iudicia.

Signa emorroydarū

habentur per visum ꝛ tactum: ꝛ ad hoc mul tum iuuat instrumentum dilatatoriū specu- lum dictū: maxime in occultis: qꝛ cū ipso ape ritur ꝛ dilatatur anus. ¶ Emorroydes con- sueuerūt sequi dolores ꝛ grauitates ancha rum ꝛ dorsi: ꝛ faciei coloratio mala. ¶ Et vt- plurimum veniunt piodice de mense in mē- sem: vel de quarta anni vel de anno. ¶ Iudi catur ꝙ si currunt moderate cōferunt: ꝛ bene ferunt: ꝛ tunc non sunt restringende: qꝛ pre- seruant corpus a lepra mania stranguria: et ab egritudinibus melācholicis. ¶ Si aūt su- perfluant: ꝛ nō conferant restringant: qꝛ ma- le tolerat patiens: adducunt ydropisim: aut ptisim. Et in hoc sequitur documentū hyp. sexto afforismorū. Emorroydas antiquas ha benti sanari: nisi vna relicta fuerit periculū erit ydropisim aut ptisim fieri. ¶ Iudicatur etiam nisi cito occurratur dolori emorroydū cito apostemant: ꝛ cito apostema ad fistulaz conuertitur.

Regimen

emorroydaruz est du plex: vniuersale ꝛ par ticulare. ¶ Uniuersale regimen hȝ tres in- tētiones: vna est in vita: ꝙ nō generetur san guis grossus melancholicus. secunda est in materia antecedenti: ꝙ si generata est dome stice expellatur. tertia est in potionibus ꝛ an tidotis ꝓprietalibus ab itra datis que eas desiccant ꝛ sanāt. ¶ Primū cōplet cū debita administratiōe sex rerū nō naturaliū ꝛ triuz eisdē ānexarū. Quas ptractare expōsite esset longū: alterius enī speculatiōis est. Et cū hoc magr Arnoldus ꝛ Rabi Moyses multa ꝛ dif fusa dixerūt de ipsis: sufficit ꝙtū est de pñsen ti scire ꝙ ſm Rabbi. 14. sunt cibi a qbus de- bent caueri patiētes emorroydes: vcȝ acetuz fabe: lētes: gypse: caules rubei: dactili. pisces grossi. Carnes bouine ꝛ caprine: ꝛ salite: car nes auiū aquaticarū: capita aialiū caseꝰ anti quus panis azimꝰ ꝛ male coctꝰ sal ꝛ oia acu- ta salsamēta ꝛ oia q̄ dicta fuerūt supꝰ in apa tibꝰ melācholicis. Et cū hoc sūme caueat a cōstipatiōe vētris. ¶ Scdm cōplet p acceptio nē interpolatā dyacathalicon: aut dyacassia: aut pillularū de bdellio q̄ ſm Ra. ℞. mirabo lanoꝝ bellericoꝝ kebuloꝝ indoꝝ. añ. ʒ. iiij. serapi. ʒ. iij. nasturcij. ʒ. ij. liqritij rase. ʒ. j. bde- lij. ʒ. xv. cū succo porri fiāt pillule. dosis sit. ʒ. ij. vsꝫ ad. iij. verū Aui. dicit ꝙ nō ꝯferūt non habētibꝰ piodos. ¶ Tertiū cōplet cū tali ele ctuario ꝓbato. ℞. mirabolanoꝝ indoꝝ belle ricoꝝ emblicoꝝ lautoꝝ cū aqua buglosse: vs- quequo dimiserint coꝝ amaritudinē. ʒ. v. ra- dicis tassibarbassi. ʒ. ij. zinziberis cinamomi galāge nucis muscate olibani. añ. ʒ. j. ameos spice squināti. añ. ʒ. ß. scorie ferri ꝑparate ꝛ co cte cū aceto. ℥. j. penidiarū li. ß. panis zuccari li. ij. aut plus si fuerit delicatꝰ fiat electuariū

¶ In regimine pticulari emorroydaruz ſm magrm Arnoldū duo intendunt. primuz est si nimis fluant ꝙ restringātur. scdm est ꝙ do lor pro toto posse sedetur.

¶ Primum cōpletur cū tribus. primo ꝙ vitē

tur acria ⁊ acuta ⁊ inflāmantia vt ira coitus
⁊ exercitiū forte. Et q̄ vtatur delectabilib⁹
stipticis non añ cibū: sed post ꝓpter ventris
constipationē vt sunt pira cocta ⁊ silia ami
dum ⁊ risum ac ordeū: tunc sunt electa ⁊ pe
des ⁊ auricule porcoꝝ ⁊ vinū grossum et sti=
pticū ⁊ aqua ferrata. ¶ Et si fuerit estas ꝑt
vti mane ⁊ sero syrupo rosˀ. aut mirtino ⁊ ci=
tonioꝝ miua. Si vero hyemis: laudant sibi
in ieiunio radices triferum: aut radices tassi
barbassi cocte in sirupo rosˀ. ⁊ hoc est scðm.
¶ Tertiū est vt applicent exterius stiptica
aliqua videlicet in estate fiat sacculus ex tri=
b⁹ partib⁹ rosˀ. et vna mirtillorum et bulliāt
vnico feruore in aqua deinde exprimatur ⁊
supra applicetur. In hyeme vero saluia con
quassabitur et fricetur cū multo oleo rosˀ. et
in sacculo ponat ⁊ applicet: aut desuper am
bobus sedeat. ¶ Rasis tñ in restringēdo pre
cipit administrare trocis. de karabe cum su=
mac. Et super epar ponere emplm̄ de spica
i capitulo de debilitate epatis positū. ¶ Pre
cipit etiā hic Aui. q̄ fiant vētose in spatulis
et applicētur intus et extra lichinia de pilis
leporinis et tela aranee et puluere facto ex
aloe thure sangui. draconis balaustijs et
consimilibus incorporatis cū albumine ouo
rū. Et attramenta sunt que retinent sangui
nē incisionis: vt dicit ipse. ¶ Secundū quod
intenditur completur cum mitigantibus do
lorem: mitigatur enim dolor ſm magistrum
Arnoldum multipliciter ſm q̄ a multis cau
sis causatur: quandoq̄ enim causat propter
sanguinis euacuandi retentionē: quandoq̄
propter excrescentie impulsionem: quando=
q̄ propter earū inflationē: qñq̄ propter sic=
citatē ⁊ duritiē eorūdē. ¶ Qñ āt causat dolor
propter sanguinis retentionē mitigatur du
pliciter. vno modo ad perfectam curaʒ: alio
modo ad remedium tantum. ¶ Cura vero
perfecta est vt causa doloris abscindat perfe
cte: quod fit si sanguis qui sup̄fluit sensibili
ter euētur: et ꝑ illas partes maxime ꝑ quas
natura consueuit: et adhuc conatur euacua
re. s. per emorroydes. Et ideo festinandū est
vt ille aperiantur. Et hoc fit tribus modis.
vnus est cū flebothomo vel lanceta: alius cū
sanguisugis appositis cum cāna. Terti⁹ est
cum medicinis. Et melior medicinarum est
folium ficulnee quod debet prius vna pars
conteri cum alia quousq̄ lac effluat: et post=
ea cum eis fricentur emorroydes donec ape
riantur. Et eodem modo fricantur cum ro=
tulo cepe: aut aloes succotrinum cū felle bo=
uino superponatur Aut ſm Auic. sumātur
pulpe colloquintide. ʒ. iij. amig. amararum.
ʒ. iiij. fiāt ex eis lichinia lōga et retineant in
ano: et sunt hec de qñq̄ i qñq̄ hor. Si ꝟo tar
datur apertio: est consiliū Arnoldi q̄ aperiā
tur vene que apparent grosse supra dorsum
pedis et de vtraq̄. ℥. iij. sanguis extrahātur
Et si de illa nequit fieri consulit fieri de basi
lica. ¶ Ad remedium faciendum sunt in ꝓ=
posito calefactoria mollitiua que suauiter ⁊
insensibiliter detumescere faciunt superflui
tatem sanguinis resoluendo: fiunt autem
hec calefactoria secundum eundem Arnol=
duʒ duob⁹ modis: vno mō vt medicine cocte
in aliq̄ olla subsella ꝑforata ⁊ sedēdo in sel
la recipiatur vapor per inferiora. Alio modo
vt medicine cum aqua decoctionis earū po=
nantur in gādali vel cōcha: ⁊ sedeat ibi vel
immergatur spongia in illa aqua ⁊ exprima
tur: vel fiat sacculus ⁊ applicet. Medicine ve
ro q̄ mollientur in aqua ersit folia lingue ca
nis: vel maluarum vel bismalue. M. ij. viola
rum. M. j. melliloti ꝑitarie tātūdem fenugre
ci lib. ſ. ¶ Rasis aūt ad hoc laudat cepe al=
bum coctum ⁊ tritum cuʒ butyro vaccino vt
mollefiat ⁊ tepefactum supponatur. ¶ Aui.
laudat mellilotū ⁊ lentes excoriatas coctas:
⁊ cum vitello oui: ⁊ oleo rosˀ. mixtas. ⁊ qñq̄
vt dicit ponitur dyaquilon mollificatum cū
oleo rosˀ. aut adipe anatis cum aliquantulo
croci ⁊ opij. ¶ Haliab. facit emplastrum de
camomilla melliloto petro cōi radicib⁹ bis=
malue cuiusq̄ fasciculū ⁊ trita in aqua forti=
ter decoquere iubet donec dissoluant: postq̄
in mortario terantur: ⁊ oui vitelluʒ supermi
sceatur: deinde farine fenugreci: seminis li=
ni: bdellij in adipe galline calefacti seminis
partem misceantur ⁊ terantur omnia ⁊ fiat
emplastrum ⁊ sit molle.
¶ Rabi moyses dictat butyrum coctum et
despumatum ductum ad solem in mortario
de plumbo quousq̄ nigrescat ⁊ est valde mi
rabile: vt dicit in sedatione doloris: et vocat
hoc succum plumbi. Et si misceretur oleum
crisomillorum in quo resolutum esset bdel=
lium fieret gratum Auicen. Et axungia gal
line ⁊ anatis in hoc casu ab omnibus conce=
duntur. ¶ Guillelmus de saliceto dictat vn=
guentum ad hoc quod. ℞. olei rosˀ. vncias
quatuor. ceruse. vnciam vnam. lithargiri. ℥.
ſ. cere. ʒ. ij. opij. ℈. j. corticis mādragore. ʒ. ſ.
fiat vnguentum. ¶ Ad vltimum si dolor est
nimis infestus: succurrendum est cum p̄o=
bata medicina Alexandri qui mihi in the=

nasmonibus: et ad oēs dolores ani multos honores dedit. ⁊ Lanfrancus etiā idē inuenit, vt dicit qđ. ℞. thuris mirre licij croci. aā. partē. j. opij partes duas. terantur ⁊ cōficiātur cum vitello oui ⁊ mucillagine psilij ⁊ oleo ros. ⁊ fiat linimentū de quo inungatur lichiniū qđ ponat infra ⁊ plagella ab extra.

¶ Qñ aūt dolor causatur ꝓpter excrescētias si sint vuales que ex retentione generantur sanguis ꝓficiunt remedia prędicta. Si sunt verucales ꝓficiunt vitellum oui cū oleo violaceo agitatum in estate. In hyeme ꝟo cum oleo amigdalarū: aut butyro: aut aliqua mucillagine mixto. Si morales exiccatiua sine mordicatiōe ꝓsunt velut puluis factus de folijs tassi barbassi vel plantaginis vel radicis cānarū aduste adiunctis cerusa ⁊ litargirio: ⁊ cum istis eisdem pōt fieri vnguentū q̄ vult. In alijs etiā ⁊ in istis si non mitigātur oportet ire ad earū ablationem: verūtamen si ant. que sunt semꝑ vna debet remanere aperta ꝓpter documentū dictum: qđ conuenienter pōt fieri cum aloes mixto cum vno ficu super ipsam applicato: ⁊ cum hoc in regimine semꝑ dꝫ esse sobrietas. Et non auferant oēs insimul: sed successiue: ⁊ est magis dilectum magistro Arnoldo vt auferantur paulatim cū suauibus corrosiuis qualia sunt ea q̄ sunt de natura salis vt sal gēma ⁊ sal nitri fex vini adusta incorporata cuꝫ melle. Nōnulli ꝟo vt Rasis Auicē. ⁊ Haliab. acuta medicamina vt trocis. diabardich qđ est de viridi eris ⁊ calidicon apponere precipiūt. Rogerius vnguentum ruptoriū cum capsula apponit desuper. Aui. ꝟo ⁊ Albu. ⁊ Brunus cū secta sua magis videt placere ꝙ cum ferro calido vel frigido incidātur. Et si essent occulte docent eas cū ventosa: aut cum conamine exprimēdi extrahere ⁊ eas cū digitis vel pāno capere ⁊ tenere quousq; opatio sit completa. Ipsi etiaꝫ vna cum magistro Arnoldo docent eas cum filo ligare ⁊ ꝯtinue taliter stringere quousq; per se cadāt. ¶ Quādo aūt dolor fuerit propter inflationem earū tunc ꝺm Arnoldū sufficit ꝙ lauentur cum aqua tepida decoctionis seminum frigidoꝝ cucumeris cucurbite ⁊ portulace ⁊ liniātur cum albumine oui: et succis vel aquis frigidis: ⁊ mucillagine psilij vel inungātur cum populeone seu cum cerotо Gal. ¶ Quādo autem contingit dolor propter duritiem fetuum vtatur rebus linitiuis ⁊ detur in pricipio prandij. ℥. j. de cassiafi. In actu etiā assellandi immergātur inferiora in aqua decoctionis maluarū. ⁊ inungat anus cum oleo rosato tepido: ⁊ hoc est probatum.

¶ De ficu que fit in ano.

Ficus atrices ⁊ cōdilomata que i ano virga ⁊ matrice fiunt: sic nō curātur vt ponit Theodoricus cū millefolio paritaria cū pauco sale pistata ⁊ quotidie apposita ligentur ⁊ incidātur ⁊ vrantur cum cauterio actuali vel potentiali vt de emorroydibus fuit dictū. Et dolor sedet: sicut ⁊ illoꝝ sedatur.

¶ De fistulis que fiunt in ano.

Fistule que fiunt in ano: quedā sunt penetrātes infra spaciositatē intestini longaonis: quedam ꝟo non sunt penetrantes sed tendentes ad alia loca. Et que penetrāt ad intestinuꝫ: quedam ꝓfundantur vltra tres digitos versus medium musculoꝝ ani: q̄dā penetrant circa versus marginem ani. Ille ꝟo que non penetrant ad intestinū: sed tendūt ad alia loca: q̄daꝫ incendunt in carne ancharū ⁊ marginis exterioris ani: quedā versus ossa ancharuꝫ ⁊ caude versus vesicā ⁊ radicem virge. he enīꝫ sunt differentie que faciunt diuersitatem in opere.

Cause istarū fistularuꝫ sunt q̄ aliarū apostematum: videlꝫ ⁊ emorroydes ⁊ vulnera male curata: qñ enim sanies pmittitur in locis illis calidis ⁊ humidis cite putrefactionis vltra debituꝫ stare: corrodit illa ⁊ alterat: ⁊ facit sinū ⁊ fistulas.

Signa fistularū istius locis sunt ꝓcessiones causarū dictarū. Et durities atq; nodatio ⁊ ingrossatio q̄ accidit ꝓpe anū: ⁊ qñq; aperit: qñq; claudit a qua exit virus aquosuꝫ siue serosum. Significatur esse ꝓfunditatis cuꝫ ꝓba de plūbo: aut de radice petrosilini vel de costa malue seu ꝑuenche. ¶ Signum aūt ꝙ penetrāt ad intestinū habet ꝑ exitum fecis ⁊ ventositatis ꝑ foramē fistule: ⁊ cum ꝓba imissa per ipm foramē fistule: ⁊ digito preparato ꝑ rasurā vngule: ⁊ iniūctionē cum aliquo vnctuoso imisso per anū: qñ se adinuiceꝫ absq; medio obuiabūt. Significat ꝙ est i corpore musculoꝝ ꝑ priuationē operationis ipsorū: nō eī sufficiēter possunt continere feces: neq; digitū stringere imissum ꝑ anum. ¶ Signū ꝙ tendit ad vesicam habet per nocumentum vrinandi. ¶ Qđ ꝟo incedat ad partes ossium ꝓba manifestat. ¶ Iudicatur ꝑ Aui.

quē in hoc sequit Lāfrancus: ꝙ si fistula ani nō magnū facit tediū dimittat̃ ⁊ teneat̃ mūda cū pānis lenibus ⁊ cotono suaui ⁊ lauamētis: ⁊ collirio rof. dicto ad fistulas oculorum ⁊ emplastro nigro: nā eius cura est multum tediosa. Et forte ꝙ patiēs ꝓpter ipsam nō minus viuet: imo viue forte magis cuȝ ipsa stet in loco emorroydarū: ⁊ est velut emūctorium materia eī emūctorioꝝ naturaliū vel factorū ex nature assuetudine absqꝫ graui piculo non pōt ꝓhiberi: ꝓpterea vult Albu. ꝙ in fistula que penetrat̃ ad vesicā ⁊ ad ossa ancharū ⁊ caude nō curet̃: qꝛ curatio eaꝝ nō est nisi labor infirmorū ⁊ fatuitas stultoꝝ medicoꝝ sufficit eī eam palliare. Infiltrate eī et ita ꝓfundate sunt cū illis pticulis ꝙ neqͭ homo venire ad radicē. ¶ Amplius est intētio oim ꝙ fistula penetrās supra mediū musculoruȝ ani nō curet̃: eo qꝛ peior egritudo que est exitus inuolūtarius egestionis seq̄ret̃. Melius ergo est ꝙ palliet̃. ¶ Ceterū fistula que non penetrat: sed incedit in carnē iuxta anum et anchas: ⁊ que penetrant non multū elongādo ab vno pōt curari sine timore vt dicit Ra.

Iste fistule sicut ⁊ alie duplex habent regimē: vniuersale ⁊ pticulare: vniuersale dictuȝ est supius in capitulo de fistula i cōi. ¶ Particulare dicendum est hic. ¶ Cura igit̃ fistule nō penetrantis sed in carne incidētis curat̃ elargato foramine cum tenta de gētiana ꝑ incisioneȝ cauerne ⁊ cauterizationē cū cauterio actuali vel potentiali vt dictuȝ est de aliis: nisi ꝙ iste locus ꝓpter eius naturaȝ indiget maiori infrigidatione ⁊ ꝓhibitione q̄ȝ alia. Brun⁹ aūt ⁊ Theodoricus magis cōmendant in ista fistula cauterium actuale q̄ȝ potentiale: est eī in vltimo iuuamento: ⁊ non adducit materiā in loco. ¶ Penetrantes autem fistule fm Rasim non sanātur: nisi cum ligatione ⁊ extractione cum falce: deinde curantur vt dicit cuȝ medicamine īcarnatiuo. Et causa est fm Brunuȝ ⁊ Theodoricum: qꝛ aliter ille humiditates que congregabantur in cauernositatib⁹ non poterant euacuari neqꝫ desiccari. immo ipsemet feces adunato foramine eas expurgant ⁊ mundant. ¶ Modus autem ligationis fm Albu. est ꝙ per foramen fistule intromittatur acus plūbea in capite cui⁹ sit chordula cerisina de tribus: aut quatuor filis: postea cuȝ digito preparato intromisso in ano plicando caput ipsius acus ducatur ꝑ anuȝ: ⁊ extrahatur extra acus: ⁊ filum remaneat ⁊ ligetur stringendo qualibet die taliter quod totum illud spacium a transitu fistule vsqꝫ ad anuȝ sit incisum. Et tunc super ipsum mitigantia dolorem sunt apponenda. Et si patiens non potest attendere dolorem: tunc cōsulit Rogerius ꝙ ligetur in capite fili paruū bindellum de pāno linitum cum aliquo corrosiuo ⁊ extrahendo filum seu chordulaȝ dimittatur bindellus ⁊ ligetur. non tamen stricte: tunc desuper apponantur mitigantia ardorem. ¶ Modus incisionis cum falce: qđ est fm Albu. instrumentū tale est: ꝙ extrahatur cum chordula imissa extra q̄ȝtum erit possibile intestinum comprehensum per ipsam chordulam: ⁊ post intromittendum instrumētum dictum bene scindens totum illud qđ comprehensum est cum chordula scindatur: ita ꝙ chordula expediatur. ¶ Uel aliter fm magistrum meuȝ intromittatur per foramē chordule instrumentum tale. curuatum ⁊ cauatum ab vna parte: ⁊ desuper cum cultellari ignito totuȝ cōprehensum incidatur: sic ꝙ chordula ⁊ instrumentuȝ expediantur. Inciso qđ apprehēdebatur cū chordula de intestino ⁊ viuificato foramine innaturali cuȝ naturali mundificato loco ab escara si qua sit incarnet̃ locus cum fomentatione vini ⁊ vnguento aploꝝ ⁊ emplastro nigro ⁊ puluere incarnatiuo: si est necesse: vt dicebat Raſ. Non obstante ꝙ Brunus ⁊ Theodoricus volūt ꝙ post icisionē oportet ꝙ fistula mortificet̃ ⁊ callositas illa destruatur. Ad nullā eī necessitateȝ video ꝙ ꝓficiat remotio callositatis: imo expedit ꝙ remaneat ⁊ ꝓ curet̃ maior. Tota eī intētio dȝ esse post incisionē ꝙ totū foramē coriet̃ ⁊ cicatrizetur: sicut est intestinū vt superfluitates nō cadāt sup carnē nudam ⁊ dolorē inferant in ea.

¶ De ragadiis.

Ad ragadias que in ano virga et matrice supposita dicta remollitiua cōfert fomētare locū cū aqua decoctiōis maluaruȝ ⁊ radicis ei⁹ atqꝫ seminis lini. Et inūgere cuȝ vnguēto Raſ. qđ suscepit Lanfrācus. ℞. olei ro. ℥. iiij. cere. ℥. iij. ceruse. ℥. ß. plūbi vsti. ʒ. ij. amidi dragagati. añ. ʒ. j. opij cāphore. ana. ʒ. ß. albuminis ouoꝝ q̄ucqꝫ numero fiat vnguentū. ¶ Ligature istarū partiū sunt plurimū ad tenendum medicamina ⁊ fiunt in passionibus ani ⁊ inguinum cum brachali ⁊ binda pendente bifurcata. In bursa testiculoꝝ cū coxa. In virga cum sacculo ad brachale ligatis.

¶ De vlcerib⁹ coxaꝝ. tybiaꝝ ⁊ pedū. Ca. viij.

Vlcera que in istis pticulis fiunt vt in aliis neqꝫ aliū modū curādi spālem habēt ꝙ alia excepta ligatura que in coxis incipit in genu in tybia super cauillā: ⁊ indigēt maiori dete ꝑpter promptitudinē descendendi humores ad ipsas: bene tñ est verū ꝙ cancros qui in hmōi particulis fiunt vulgus: ⁊ etiā Rogerius in coxa lupos vocat. In tybiis ꝟo cancrenas. Lanfrācus ꝟo estiomenos vocat. Et facit differentiā inter ipsas ⁊ malū mortuū que est fetida scabies: de qua dicetur infra. Non est tñ curandum de noibus: vt sepe dixit Gale. Quicquid sit si talia vlcera cācrosa non curant cum aqua aluminosa ⁊ plantaginis vt supra dictū est: placet mihi ꝙ vt dicit Lanfrancus cauterizētur totaliter cū cauterio cultellari: ⁊ cū ipso eoꝝ forma rotunda reducat ad longā: vt citius cōsolidet: ⁊ post mitigetur ignis cū ouo ⁊ oleo ros. ⁊ maturetur ⁊ mundificet escara cū emplastro de apio: et defendat locus cū vnguento de bolo vt sem per est dictum. ¶ Si ꝟo os fuerit cōtaminatum ⁊ super ipsum aliqua eminentia apparuerit: consulit Rogerius ꝙ minutis circūferentiis cum aliqua pasta vel pāno cerato vel dyaquilone vel aliquo emplastro frigido adherente caro supposito impleatur de aliquo caustico: ⁊ stet a mane vsqꝫ ad sero vel econuerso. Et postꝙ caro fuerit denigrata ⁊ mortificata ad extinguendū ignē desuꝑ ouū cū oleo ros. si vis apponat: ⁊ procuret cū butyro ⁊ caulibus pistatis ꝙ caro mortificata cadat: ⁊ postꝙ ceciderit os abradat ⁊ remoueatur quousqꝫ remaneat mundum. Et si est necesse cauterizet ⁊ tractet vt supra dictum fuit de osse corrupto. Et post vti cetera vlcera curetur: in casu tñ ꝙ totū os esset mortificatū ⁊ tabefactum dimittatur: qꝛ incurabile est vt dicit. Caue tñ de ꝗtitate corrosiui seu caustici: qꝛ pericula vidi: a quibus nos liberet omnium deus liberator. Amen.

Incipit liber quintus de algebra ⁊ extēsione ⁊ restauratione ossium fractorū ⁊ dislocatorū. Cuius sunt due doctrine.

¶ Doctrina prima est de restauratione fracturarum.

¶ Doctrina scda de restauratiōe dislocatōnū

Doctrine prime sunt octo capl'a

¶ De restauratiōe fracturarū vlr. Ca. j.

Fractura ossis vt fuit dictū superius in de ossiū vulneribus apud Gal. in sexto terapen. Dicit ꝼm linguā grecorū ꝗcunqꝫ solutio cōtinuitatis facta in osse. Secundū aūt linguam nostram dicit solutio in osse facta nō a quacūqꝫ re: sed a cōtundente vt vera sit prima differentia solutionis ossis ꝙ quedā est incisa: ꝗdā cōtusa: non accepta a cā efficiente: sed a dispositione derelicta ꝑ pter verba Gal. in quarto terapen. A causis eñ procatharticis seu primitiuis tanqꝫ a nō entibus nō suscipit indicatio curatiua: sed solū significatiua sola vtiqꝫ dispositio derelicta a natura pticule sunt principalr illa ꝙ curam indicāt: dispositio ꝟo includit essentiā rei: et sua accidentia seu dispositiones cōsequētes ¶ Et ꝼm hoc dicit ꝙ fractura ꝗdā ē simplex ꝗdā cōposita. simplex ꝼm Gal. in caplo palle gato: ꝗdā est ꝟgalis seu trāsuersalis: ꝗdā est scissuralis seu lōgitudinalis. Et ꝗlibet istarū vt dicit Lanfrācus: ꝗdā est cōpleta in qua rotūde frāgit totū os: ꝗdā incōpleta in qua nō frangit nisi medietas: aut aliqua ps sola. Et iterū ꝗlibet istarū: ꝗ est equalis ⁊ plana: ꝗdā ieꝗlis squirlosa ⁊ frustulosa. Et adhuc ꝗlibet istaꝝ ꝗdā ē in osse vno: ꝗdā i duobꝰ associatis ¶ Cōposita ꝟo ꝗdā est cū vulnere: ꝗdā cum dolore: ꝗdā cū apāte: ꝗdā cū eꝗtatura ⁊ nodatione ossis male consolidati: ⁊ sic de aliis. ¶ Que aūt sumunt a natura pticularū ꝼm Albu. ꝗdā sunt in osse nasi: ꝗdā in osse mādibule: ꝗdā in furcula: ꝗdam in brachiis et sic cōsequenter. A talibus eñ differentiis sumuntur intentiones curatiue.

Cause fracturarū sunt ꝗ ⁊ aliorū vulnerū oē qd aptū natū est cōtūdere ⁊ frangere ossa vt est casus ⁊ percussio.

¶ Signa ⁊ iudicia.

Signa aūt fracturarū ꝼm Hali. octauo sermone ptis prime dispōnis regalis seu sui patēt: fractura ꝗdē si manifꝫ fiat ꝑxima ⁊ tāgat mēbrū fractū ptes iuenit ossis ad iuicē sepatas variasqꝫ ⁊ mēbru figurā iequalē. Et ꝼm Ras. ⁊ Aui. palpando cū manu crepitatio audit in osse. Et dolor dum tangitur: ⁊ impotētia sustinendi super hoc attestātur. Et cause que faciūt fracturam ad hoc dant iuuamētum: vt dicit Aui. verum in longitudinali non inuenitur grossities naturalis in substantia ossis: vt dicit Lanfrancus sine presentia aliorū vt dicit Ras. Est tñ ibi dolor ⁊ ꝗdā ineꝗlitas: vt oste

dit sensus. Alias aũt drias oñdit sensus et pñtia singularum. ¶ Judicatur p Aui. vltra indicia data supius in de vulneribus ossiuz ad qd caplz in mltis p ista materia ē recur rendum. Qd fractura transuersalis integra male pparationis est: qz cũ difficultate rema nent ossa fm ɔtinuitatez naturalē: ꝛ iõ sepe in ipsa accidit ossium sup equitatura: ꝛ ma xime qñ est in vnico osse non associato: vt in coxa vel in ambobus associatis. ¶ Amplius fractura q̄ est ppe iuncturam difficilis est: qz male põt ligari. Et vt plurimũ in ea mo tus remanet difficilis ꝛ durus. ¶ Preterea fractura cum dolore ꝛ apate ꝛ cassatione car nis ꝛ frustulis est mala: qz non põt bene re staurari quousqꝫ illa fuerint correcta: fractu ra aũt cũ vulnere ꝛ disruptione etiam est dif ficilis: qz opz dimittere foramen p vulnere preparando: ꝛ binde ꝛ astelle deficiunt: qua re male põt membrũ in sua equatione fuari: fractura aũt q̄to magis moraĸ ad restau randum tanto deterior est: qz induraĸ ꝛ im plentur spacia aliena suba: ꝛ ita in restaura tione indiget magna extẽsione. Magna au tem extensio suspecta est ad spasmuz: vt po nit Aui. ¶ Amplius fracture diuersificãtur fm spacium ꝛ terminum in quo moranĸ ad conglutinandum ꝛ sanandum vt craneũ in 35. diebus: os nasi in. 18. diebus. costa in. 28. ꝛ sic de aliis vt dicetur infra. Et etas etiã in hoc addit ꝛ minuit. vt Jamerius dicit.

¶ Preterea inqt Aui. ꝛ hali. in. 9. sermõe se cũde ptis: q cãe quare ossa retardanĸ ad cõ solidandũ sunt multitudo embrocatiõis cuz aqua cal'a ꝛ mutatio crebra ꝛ in motu festi natio ꝛ sanguis viscosi paucitas: aut nimia strictura phibẽs membruz nutrire: aut fru stoꝝ ossium pñtia. Et pter hoc dicit Aui. q restauratio cholicoꝝ ꝛ cõualescentiũ ꝛ ẽt senũ minoraĸ: immo dicit Albu. ꝛ Jamerius q in decrepitis nõ fit restauratio. ¶ Et de illis q̄ significãt restaurationẽ mẽbri est eq̄ lis cõparatio ad sociũ sibi cõparẽ cõparata ꝛ delitia ꝛ apparitio sanguis quẽ expellit na tura cũ studio ad fracturam. Et ideo dr in flatio membri sine magno dolore post ỽpa rationem primam: ꝛ deinflatio post tempus reparationis est bonum signum.

Curatio gñalis fracturarum seqĸ intentiones gñales vul neꝝ supius in de vulneribus dictas. Et put hr a Gal. in. 6. terap. ꝛ ab Aui. in prio ꝛ q̄r to. Quatuor sunt principales intentiones: prima est ossis equatio. scda ipsi equati cõ seruatio. tertia est cũ poro ligatio. ꝛ quarta ẽ accñtiũ correctio. ¶ Uerũ añq̄ pcedatur ad ostendendũ quõ dicte intentiones complen tur. Premittantur sex documenta que sunt necessaria ad operationes prefatas.

¶ Primũ documẽtũ est q añ oia pparentur necessaria ad reductionẽ: primo locus apt. scdo ministri ɔuenientes. tertio albumia ouo rũ in bona q̄ntitate ꝛ oleũ ro. ꝛ pãn infusus in eo magn fm q̄titatẽ membri fracti. q̄rto filũ ꝛ binde tres late ꝛ lõge fm mẽbrum de vna aut duabus brachiatis in oxicrato infu se ꝛ expsse. q̄nto stupate leues bñ ꝛ equalr fa cte fz q̄titatẽ mẽbri infuse ẽt i oxicrato ꝛ ex presse: vt ɔsulit Raſ. 6. astelle plane ꝛ leues de abiete vel de ligno a vaginis spataꝝ: aut de cornu: aut de ferro siue corio lõge fm mẽ brũ ad tres vel quatuor digitos vltra fractu ram: vt dicit Albu. ꝛ plus si est necesse: dũta xat q nõ tangant neqꝫ offendant iſicturam grossiores i medio q̄ circa extrema tot quot sunt necesse ad inuoluendũ totũ mẽbruz: de vna tamẽ ad aliã digiti vni sit latitudo: ꝛ q coopianĸ de pãno ꝛ linianĸ cũ albumine oui. septimo q si est necesse habeanĸ canuli cum chordula ligati singlr tot quot sunt necessa rũ fm longitudinẽ mẽbri ꝛ cũ chordula ligẽ tur astelle: ꝛ cũ canulis voluẽdo stringanĸ ad sufficientiã. Et postea p oẽs canulos virga pua intromittaĸ: vt reuolutionẽ ꝛ stricturam suã nõ pdãt. octauo q habeaĸ cunabulum aut suspẽsoriũ in quo mẽbrũ firmiter et pla ne situeĸ. nono lectus de almatraciis in quo iaceat. Et si est necesse sit pforat ad ascel'ã dum. decimo chorda pẽdẽs supra lectũ: aut aliud ad appodiandũ ꝛ iuuandũ se cũ vo luerit ascellare: aut se erigere ꝛ girare.

¶ Scdm documentũ est de equatione q in tpe equationis sint duo ministri: ꝛ vnus te neat ꝛ trahat mẽbrũ ab vna extremitate et alter ab alia directe vt eminẽtie nõ frangan tur. Et si ɔueniẽter cũ manibus nõ pñt extẽ dere mẽbrũ fractũ q circũ immittãt laq̃os vl organa qualia hyppo. nos docuit vt ibi su pra dicit Gal. Organa autem illa credo sint corni lignei cum colũnis sicut dicit Alb. aut facti ad modum spingulaꝝ vt habebat ille de limello ꝛ extenso membro cum manibus magister tractando ipsum fm longitudinez cum facilitate ducat ad contrarium q̄ egres sa sunt exemplo vtentibus: eo qd sanum est vt vbi supra dixit Gal.

¶ Tertium documentum est q conseruatio que fiet per ligaturam ꝛ per situationẽ fiat

faciliter & indolorose. Eliget inquit Galc. vtique quos descēdere & plasmare & superligare & deponere secundum modū & figurā indolorosissimam. Nihil enim est cū magis destructionis mēbri quam dolor: qui peruenit ex strictura & inepta repositura. Et aduerte quod ex hoc multa mēbra vidi estiomenari & corrūpi: de quo etiā Rasis operantem incantat. Ligatura enim quidem remissa est nō tenet ossa: quod vero fortiter est restricta dolorē operatur & vitā nō permittit veniream mēbro. fiat ergo mediocris. terminus autem eius est bona toleratio: vt dicit Ras. & dictum est supra. Tres aūt bindas cōsulit hyp. in ligando fracturā: prima enim de loco fracture ascendēdo quē est materiei descēsus prohibitiua. Secūda a dicto loco descēdēdo quē est materiei expressiua. Custodiūt igitur simul & roborant quod factum est: & absque flegmonizatione seruant iste due prime binde: vt dicit .G. multis inuolutionibus cōtinentes fracturam versus sanū: quantū fuerit necesse supposidētes. Non tamen sufficiunt: nisi sit tertia que ad custodiā splenorū .i. plumaceolorum fuit adinuēta: vt aūt nō flegmonizet iubet vti ceroto: loco cuius oleū ro. ponitur: si tamen fuerit cū vulnere austerū & nigrū vinū. Et est cōsiliū Ras. quod circa diem septimā strictior ligatura incipiatur in principio tamen & fine laxior fiet timore apatis a principio: & vt melioretur nutritio in fine. Apta enim situatio dupliciter preparatur: vt ponit Gal. vno modo ex cōi intentione quod sit indolorosa: alio modo quod natura particule & cōsuetudine: & concordantur isti modi adinuicem: quia naturalis & cōsueta figura particule indolorosa est maxime. Et de hac positione summe incantant patientē quod caueat eam. Et ob hoc inuenta sunt cunabula & suspensoria & instrumēta mechanica ad firmius & tutius tenendum ipsa. ¶ Quartum documentum est quod a principio apponantur astelle leues: aut alique loco earum non ad restringendum: sed solum ad sustinendum vsque ad diem septimū: quādo transiuerit tempus apostematis: & tūc ponantur astelle bone & sufficientes ad restringendum & sustinēdum: & continuentur vsque ad finem: quod porus sit bene firmus: & non fiat festinatio in remouēdo. vt dicit Aui. Unde Gal. in sexto. Apparentibus omnibus sine impedimento flegmonationis: & magis gracilia: tunc licet ferulas apponere & premere: ante vero quando flegmonia dominabatur intentio: licet supple esset bonum ad sustinendum ponere: tamen non erat tutum eas primere ¶ Quintum documentum est de tempore remutationis: quia remutatio nō fiat: si constat quod fractura sit bene rectificata: & nihil sinistrum contingat vsque ad. 19. vel. 15. vel. 20. dies quāto enim tardius soluitur tanto melius dicebat Rasis. Si autem dubitaretur de rectificatione infra septimū diem vel. 10. remutari pōt: quia adhuc non generatur porus. Et si aliquid est ad rectificandum: tunc potest rectificari. Si aūt accideret dolor aut apostema seu pruritus infra tertium diem fiat remutatio: & ita voluit Aui. vnde Gal. vbi supra. verum littera est intricata: & forte in exemplis grecorum male inuēta: quia illud solueretur intra acus est negatiue. Soluere aūt iubet hypp. per tertium si fastidium aut pruritus: aut transpirationes male detēte particule inascantur: Si vero illa nō fuerint: non licet soluere frequenter sed expectare. Unde post principiū ac vero & post septē non licet soluere plurimū: nisi particula indigeret extrahere ycores: vel si porosatio nō fieret bene: quod cognoscitur circa tēpus predictum & tunc est soluendum: & ita intellexit Brunus & Theodoricus & oēs practicantes.

¶ Sextū documētum est de generatione pori: quod postquam incipit generari versus. 8. diem regimen ingrossetur: renutricare enim dicit Ga. oportet corpus cibariis euchimiis & nutritiuis: ex quibus generari consueuit humor non solū benignus sed etiā viscosus: ex quo oportet magis generari porum velut dicit Aui. est risimum frumentū coctum cū aqua & pedes vētres & capita aialium decocta: & vinū stipticum grossum. Et caueat ab oī eo quod subtiliat & adurit sanguinē sicut vinum subtile allia atque cepe & sinapis & spēcia & coitus & sitia. Unde Ras. oportet in eis regimen subtiliare a principio per aliquot dies & vino nullo modo approximare presumant & ventrem solui & flebothomari: si fortes fuerint vt prohibeatur apostema: postquam autem erit securus de apostemate ad regimē quo consueuerat vti reuertatur.

¶ Expeditis documentis veniendum est ad predictas quatuor intentiones quē in summa complentur.

¶ Prima que est ossis equatio completur cum debita membri extensione: & ossis depressi eleuatiōe: & eleuati depressione indolorose: quousque capita ossium ad naturalem situm reducantur.

¶ Secundum completur cum bona & decenti ligatura & appodiatura. Et licet modus apud diuersos sit diuersus: quia aliqui immediate super fracturam vngunt & ligant vsque ad quartum vel sextum aut septimum dies nō astel

K

lant nonnulli immediate a principio empla strant. Et numerū plumaceolorū de stupata vt Theodoricus: aut de pānis: vt magr̄ petrus de argentina applicant ꝛ desup ligant ꝛ astellant. Et vtrobiqꝫ periculū: qꝛ dormiendo membrū posset torqueri. Et supra tot plumaceolos debita non pōt fieri ligatura.

¶ Ego tñ mediādo plꝰ vere ad modū Gal. Albu. Aui. haliab declinādo iuxta documēta prius data. Istas duas intētiones cuꝫ tribus ordinibus cōpleo. In primis respicio vt ꝯseruādo dolor sedet. In scđo conseruādo vt porus generet. Et in tertio vt ꝯseruādo mēbrum cōfortetur: ꝛ ad suos actus reducatur.

¶ Primus ordo sic cōplet ꝙ fractura equata dum adhuc tenetur mēbrū extensum per ministros cū ligamēto longo lato ꝑm naturā mēbri vt immediate vt Rogerius aut mediāte aliquo pāno: aut leuissima stupata: vt Lāfrancus dūtaxat ꝙ nō sit adeo grossa: ꝙ impediat decentē ligaturā: infusa i mixtura albuminis ouorū ꝛ olei ros. incipiēdo sup fracturam descēdendo ꝛ ascendēdo de pte sana satis capiēdo: plus tñ supra fracturā stringēdo plane: ꝛ indolorose liget. Et desup ligaturam filtrū: aut pānus duplicatus: aut stupata infusa ꝛ expressa q̄ cōprehendat totū mēbrum: vt astelle nō offendant ipm: suatur et apponantur desup astelle de ligno: aut de corio ꝑm materiā mēbri facte cum stuellis aut bindello ligent: ꝛ ad quiescendum in loco firme tranquillo cū suis appodiamētis situet. Et in crastinū patiens si est necesse ꝛ possibile flōmetur: ꝛ regimē subtile sibi iniungat. Et de ventre in primis diebꝰ precipue si fractura in membris fuerit interioribꝰ nō curetur: ꝛ nō remutet vsqꝫ ad .10. vel .15. dies: nisi fractura fuerit male preparata: aut aliud occurrat qđ instet. Et tunc post tertiū vel quartum diē dissoluat: ꝛ reparatis reparandis: vt prius preparet: ꝛ ita cōpletur primus ordo.

¶ Scđs vero cōplet ꝙ post .12. vel .15. diē qñ materia pori incipit venire ꝙ percipit p sedationē doloris ꝛ aduentus spatis: ꝛ per bonam mēbri colorationē ꝛ ligaturā dissoluat: ꝛ membrum cū aqua calida lauet. Et si aliqđ est ad reparādum repararet: ꝛ emplm̄ factū de farina volatili ꝛ pul. rubeo cū albuminibꝰ ouoꝝ extensum in pāno desup apponatur ꝛ liget: ꝛ oia alia fiant vt in prima ꝑparatione nisi aliquantulū plus stringat: ꝛ abinde regimen ingrosset. Et si est necesse venter leniat ꝛ ita remutet de septimo ad nonuꝫ aut plus quousqꝫ os sit bene cū poro ligatū: qđ scitur per tactū ꝛ deinflationē: ꝛ tps sue firmatiōis aduentū.

¶ Et tunc incipiendū est tertius: ꝛ est de tertio in tertiū membrū cū vino salito decoctionis rosa. ꝛ absinthij in vase arboris quercus lauet: ꝛ cū bona stupata infusa in illo vino ꝛ expressa cum duabus aut tribꝰ astellis ligetur: ꝛ tunc membrū ad operationes solitas paulatine ꝛ caute reducat: ꝛ in fine si est necesse cū dialtea ꝛ oxicrato dulcoretur.

¶ Sed quarta aut quinta intētio cōplet ꝑm ꝙ accidētia occurrūt: vt si est dolor aut apostema ante oia: immo si esset ligatū dissoluatur: ꝛ cū lana ꝛ oleo ꝛ aceto ꝛ alijs cōuenientibus remedijs sedent: ꝛ nō liget: neqꝫ astelletur nisi ad sustinendū membrū: ꝛ tenendū medicamina quousqꝫ fuerint sedata. Et tūc ad preparandū redeat prout dictum est. Si aūt pruritus supuenerit dissoluat ligatura: ꝛ cum aqua salita membrū embrocet: aut cuꝫ vnguēto albo: aut populeone inungat ꝛ ligetur vt prius.

¶ Si vulnus fuerit factū a principio aut post ꝑpter extrahere frustula ipsis extractis suatur: vt dictū fuit in de ossiū vulneribꝰ supra: ad qđ est recurrendū ꝓ hmōi fracturis: ꝛ vt dictū est preparet. Et qñ faciet saniē foramen per vnde possit vulnus mundificari qñ erit necesse dimittatur.

¶ Si fuerit porus paruus cū fricationibus ꝛ embrocationibus ꝛ empl'is piceis ꝛ laxa ligatura nutrimentū ad locuꝫ trahatur. Si nimius cū lamina plumbi ꝛ ligatura constringatur.

¶ Si os fuerit male cōsolidatū: ꝛ fuerit recens de sex mensibus mollificetur cum balneo ꝛ emplastro de bismaluis ꝛ cōsimilibus per .15. dies vt dicit Ianierius: ꝛ extēdēdo cum vittis ab vtraqꝫ parte impingendo cum genu refrangatur: ꝛ incontinenti equetur: ꝛ vt dictum est preparetur. Et multotiēs est possibile ꝙ leniendo orosbot equatur fractura: cum eo qđ scis inquit Aui. in quo pondus cum pallula vidi vtile.

¶ Si autem fuerit antiqua ꝛ porus induratus iuxta cōsilium oim peritoruꝫ dimitatur melius eñ fuisset illi sapienti de quo loquit haliab. in tertio tegni. viuere cū sua claudicatione q̄ꝫ in talibus tortoribus mori. Veruꝫ si multuꝫ infestetur ꝛ aliter nō potest fieri cōsulit Aui. ꝙ incidatur caro ꝛ orosbot fricādo separetur. Si fuerit attritio: ꝛ timetur mēbri corruptio scarpelletur: ꝛ vt dictū est de estiomeno regat. Et si remanserit durities curet. vt in sexto de artetica ꝛ passionibus iuncturarum: ꝛ in antidotario dicetur.

¶ De trāsuersalibus sufficiant: ꝛ hoc de lon

situdinalibus eodem modo est procedendũ premere autem oportet magis eas ſm fracturã ꝛ pellere intus magis illud qđ abscessit vt dicit Galenus.

¶ De spāli reductione fractura cranei ossis nasi mādibule. ossiũ capitis ꝛ faciei. Cap. ij.

De cranei fractura ꝛ de naso dictum est superius in tractatu tertio de vulneribus. ¶ In fractura mādibule cõueniunt oēs haliab. Albu. ꝛ Aui. ꝙ si fracta fuerit cum digitis tuis positis intra os patiētis reducatur ad scema suũ qđ cognoscitur quādo dentes partis sane cõiunguntur cum dentibus alterius directe: ꝛ tunc ligatis dentibus infirmis alijs sanis cũ filo bene cerato: aut de argento vel auro apponantur: ꝛ desuper auxilia dicta in cõi sermone: ꝛ desuper loco stuparũ plagelle de pāno multiplicate: ꝛ post astellā de solia corij. Et ligetur ligatura incipiente retro colluꝫ ꝛ veniente supra mandibulam reuertēdo sub auribꝰ retro caput reducendo ligetur in frõte. Et si sint necessaria plures reuolutiones fiāt per eundē modum donec ligatura bene fuerit firma. ¶ Cibaria sua sint sorbilia: ne ipsum grauent in masticando.

¶ Tempus autem sue firmationis est fere. 28. dierum ſm Aui. ꝛ Albuc.

¶ De fractura colli ꝛ spõdiliũ dorsi. Ca. iij.

Inquit paulꝰ vt dicit Auicē. et haliab. idem affirmat: ꝙ ossibus spondiliũ raro accidit fractura. Sed plurimũ attritio: lꝫ cõtrarium dicat Albu. Uerum paulus ꝛ haliab. itellexerunt in rotũditatibus ipsoꝝ Albu. ꝟo in alijs eorũdem. Quicquid sit si nocumētũ ꝑuenit ad nuchā ꝛ neruos ꝓcedentes ab ea perducunt ad paralisim. vt dicit Albuc. manuum si superiorum pedum si inferiorum: ꝛ aliquando sequitur mors: vt dicit Aui. quare oportet vt premittamus sermonem in ꝑditione. Et si accidit egestionis inuolũtaria egressio: aut non potest mingere quādo desiderat: scias ꝙ est mortale. vt dicit Albuca. Non ergo labores in curatione eius. Si ꝟo non accidit aliqđ ex illo curatio eius erit in sedatione doloris ꝛ apostematis cũ oleo ros. ꝛ vitellis ouorum assatis: ꝛ sedatis illis pone super ipsos aliquid de emplastris cõfortantibus ꝛ desiccantibus: ꝛ stringe locum cuꝫ ligamento. Et precipe infirmo quietem ꝛ sitũ super partem in qua minus dolet.

¶ Si vero frangitur postremũ ossis caude intromitte pollicem manus sinistre in anuꝫ ꝛ equa os fractuꝫ cũ manu altera ſm ꝙ fuerit possibile: deinde pone super ipsum emplm̄ ꝛ astellas: ꝛ stringe cum ligamento.

¶ De fractura furcule ꝛ ossis spatule seu homoplatis. Cap. iiij.

Fractura furcule pectoris aliquando est ad exteriora: aliqñ ad interiora: ꝛ que ad exteriora. est facilis reductionis: q̄ vero ad interiora difficilis. ¶ In illis que ad exteriora non oportet nisi modicũ trahere humerum ꝛ fracturā premendo intus ducere: ꝛ auxilia dicta ponere ꝛ stupatā: aut pānos plicatos ꝛ astellam de sola duorũ digitoꝝ in latitudine: ꝛ octo in longitudine: ꝛ ligare ligatura longa transeundo sub titillicis in q̄bus fit pila de lana: aut stupis: ꝛ totiens voluat̄ quousqꝫ locus fuerit bene firmatus suspēdatur brachium ad collũ ꝛ quiescat. Et videat̄ cõtinue idest quotidie: ꝙ ligatura non relaxetur: ꝛ semper refirmetur: vt dicit Albu.

¶ Si aũt fractura sit ad interiora applicato genu in medio spatularuꝫ vt faciebat magister meus Bonoñ. trahantur fortiter humeri ad posteriora: ꝛ tunc cum manu reducatur fractura: vel extendat̄ patiens ad terram: vt Aui. ꝛ retro scapulas ponat̄ puluinar seu carellus rotũdus: aut gibosus: ꝛ ꝑmanet ad terram fortiter humeri: ꝛ tũc cuꝫ manu reducatur fractura. Et si nõ reducit̄ vnge manum: aut corium cũ aliquo visco vt fit de costis: ꝛ violenter eleuādo manũ aut coriũ reducat̄ ¶ Et si faceret nocumentũ anhelitui: ꝛ ꝙ aliter nõ posset fieri vel reduci capiat̄ caute sine hoc ꝙ disrumpat̄ sifac cũ vncino: ꝛ trahatur extra vt fit in extrahēdo ossiũ frustula: ꝛ emplastret̄ ꝛ liget̄ ꝛ sustentet̄: vt dictũ est supra. ¶ Tempus sue firmationis est. 24. dies vt dicit Albu.

¶ De fractura ossis adiutorij ꝛ brachij ꝛ totius manus. Cap. v.

k ij

Cadiutorij cum frangitur ſm plurimū declinat ad exterioꝛa. vt dicit Aui. Circa quā fracturā eſt intelligendū ꝑter vniuerſalia: qꝛ lꝫ Albuc. ponat duos modos reductiōis ⁊ equatiōis: quoꝝ pꝛim⁹ mihi eſt difficilis. Scđs facilis: cōcoꝛs eſt cū oībus: niſi in hoc ꝙ loco aſtellaruꝫ ꝑcipit vt brachiū ligeť cū adiutoꝛio: taliter ꝙ vola manus iungať cū humero. Nihilomin⁹ melius eſt: vt poſt reductionē factā ſuauiter indoloroſe trahēdo adiutoꝛiū cū brachio ⁊ cubito ꝑ vnū miniſtrū: altero firmiter tenēte partem ſupioꝛē ⁊ humerū: fractura cū manib⁹ equeť ⁊ ligetur: ⁊ quinqꝫ aut ſex aſtellis aſtelletur. ad colliū cū gauſape ſuſtenteť: ita ꝙ brachiū plane ſupra ventrē iaceat: ⁊ cū preſſuris ⁊ pānis ita appodieť ꝙ nō toꝛqueať. Remutať aūt de q̄rto ad ſeptimū: ⁊ firmať i vndecima

¶ De brachio ⁊ focilibus eius.

Accidit qñqꝫ in brachio vt frāgātur focilia duo ſimul: qñqꝫ ꝟo alterū ſolū. Et fractura focilis inferioris maioris eſt vehemētioꝛ ⁊ turpioꝛ q̄ ſuperioris minoris. vt dicit Aui. ⁊ Albu. illud idē. Circa quā fracturā ꝯcoꝛdāt oēs ꝙ ſiue vnum os ſit fractū: ſiue ambo extendať ꝑ duos miniſtros vnus trahat verſus cubitū: alter verſus manū: ⁊ medic⁹ cū ſuis manib⁹ ſuauiter equet ⁊ reſtauret ⁊ liget. ⁊ alia fiant q̄ dicta ſunt in capl'o vniuerſali. ¶ Brachiū qñ alterū os frāgiť cū minoꝛi ſufficit aſtellatiōe: qñ aūt ambo frāgunť q̄nqꝫ aut ſex aſtelle requiruntur. ſituatur iuxta ventrem: ſuſpenditur ad collum. firmatur in. 38.

¶ De raſeta ⁊ digitis manus.

Oſſibus raſete parum accidit fractura: qm̄ ipa ſunt dura valde: ſꝫ ſeparatio quare ꝯſulit Albu. ꝙ extendať manus ſupra tabulā: ⁊ cōpꝛimēdo et plaſmādo reducanť ⁊ emplaſtrenť ⁊ ligētur ⁊ aſtellentur conuenienter ⁊ vola ⁊ manus cum ſtupis aut pānis impleatur: ⁊ digiti vn⁹ cum alio ligentur. remuteť de quarto in q̄rtum, firmatur in. 20. diebus.

¶ De fractura coſtarum ⁊ partium eius. Cap. vj.

Intelligēdum eſt ꝙ fractura furcule ⁊ coſtarum ⁊ oſſiū thoꝛacis in multis ꝯueniūt differētijs ⁊ cauſis ſignis ⁊ iudicijs: ⁊ in mō curādi. Nā ſicut dictū eſt de furcula aliqñ frāgunť ad interioꝛa: aliqñ ad exterioꝛa: aliqñ ꝟo coſte plicanť: ⁊ nō frāgunť. ¶ Signa aūt ſunt cōta ⁊ vlcera: ꝙ qñ frāgūtur: aut plicanť ad interioꝛa accidūt accidentia pleureſis de nocumēto anhelit⁹. ⁊ ſputo ſanguis ⁊ tuſſi: quare eſt multū periculoſa. ¶ Circa curā ipſi⁹ eſt aduertendū: ꝙ lꝫ Halab. ⁊ Aui. Albu. ⁊ multi alij diuerſimode: ⁊ ſine diſtinctiōe tractēt de fractura coſtaꝝ: qꝛ Albu. Aui. ⁊ halab. cū lana ⁊ oleo puluillis ⁊ ligamētis. Roger⁹ equat ⁊ reducit cū manib⁹ ſuis linitis aliquo viſco i balneo: aut iuxta ignē: firmādo cū aplicon: in alio cū applicatione. Jameri⁹ idē: niſi ꝙ in quatuoꝛ pꝛimis dieb⁹ empl'at cū melle ⁊ cimino baccis lauri pulegio ⁊ coſto. Quē modū etiam vt affirmat theodoric⁹ ſequebať hugo magr̄ ſuus. Brunus aūt cum diſtinctione illa q̄ ab extra equat cū manib⁹: ⁊ empl'at ⁊ aſtellat vt ꝯuenit. Ad illā q̄ ad intra declinat. fomētat cum oleo ⁊ lana in parua. In magna aperit ⁊ trahit Euil. de ſali. cū manib⁹ equat: ⁊ cū albumine ouoꝝ: ⁊ farina: ⁊ alijs glutinatiuis emplaſtrat. Lāfranc⁹ ꝓcedit vt Roger⁹: niſi ꝙ ꝑcipit vt patiēs tuſſiēdo iuuet extrahere coſtaꝫ ad extra. ¶ Ego aūt de tali fractura ſuppoſito regimine vl'i de flebothomia ⁊ vētre ⁊ dieta ⁊ potiōe carminātē materiā ꝯgelatā vt eſt brodiū cicerū diſtinguo: vt Brun⁹ ꝙ ipſa aut declinat ad extra: ⁊ tūc cōpꝛimēdo cū manib⁹ equo ⁊ cū empl'o de albuminib⁹ ouoꝝ ⁊ farina ⁊ alijs glutinatiuis ⁊ bonis ſtupatis ⁊ aſtella ſolea: ⁊ lōga binda locū firmo: ⁊ in fine cū dialtea ⁊ oxicrato dulcoꝛato. Aut ad intra declinat: ⁊ tūc vt Roger⁹ Jameri⁹ Lanfranc⁹ in balneo vel iuxta ignē manib⁹ linitis cū terebētina: aut aliquo viſco: ⁊ applicatis ſup partē dep̄ſſam trahēdo cū adiutoꝛio tuſſis ⁊ retētiōe anhelit⁹ patiētis eā cū oī ingenio eleuo: ⁊ ſi neceſſariū eſt ventoſam appono: aut apio vt dicit Aui. Et ſup parteꝫ in pꝛimis trib⁹ aut quatuoꝛ dieb⁹ ad ſedanduꝫ doloꝛē ⁊ ꝓhibendū apatione oleū ro. ⁊ albumina ouoꝝ cū ſtupis applico ⁊ leui ligatura ſolū ad retinendū medicamina ligo. Poſt ꝟo cū empl'o de farina fabaꝝ ⁊ melle ipm rego In fine cū dyaltea ⁊ oxicrato dulcoꝛo. Remu.

tatur de quinqꝫ. firmatur in. 20.

¶ De fractura ossis anche: ꝛ coxe. Ca. vij.

Anche raro frã git. Sed qñqꝫ findit ꝛ cõminuunt extremitates: ꝛ qñqꝫ ipellit ad ventrẽ: ꝛ accidit ꝑpter hoc dolor ꝛ stupor i coxa: ꝛ ex hoc sequit diminutio in coxis: et est satis difficilis ad reducendũ. Et in reducẽdo opꝫ extẽdere: coxas ꝛ pellere anchã: ꝛ sicut erit possibile reducere: ꝛ postea emplastrare ꝛ ligare.

¶ De coxa.

Cum coxa frãgit necessaria ẽ extensio fortis: vt dicit Aui. propter quã fracturã ꝛ oim aliorum mẽbrorum est intelligendũ ꝙ de causis: ꝛ etiaꝫ de regimie in gñe est recurrendũ ad sermones vles superius dictos: nisi quantũ est de fractura coxe parũ denudat a claudicatiõe: vt dicit Aui. In spāli tñ est sciendũ ꝙ fere oẽs cõcordant ꝙ eodẽ mõ est ꝓcedenduꝫ in regimine ipsius vt in adiutorij fractura: ꝑpter qđ opꝫ vt fortius extendat. Et ideo ꝑcipiũt eã extẽdere ꝑ duos ministros cũ ligamẽtis ligatis sup ꝛ subtus fracturã: etiã ꝑcipiũt: vt liget fortius ꝛ astellet cũ. 6. vel. 7. astellis: quarum exteriores volebat Guilelmus esse lõgiores ꝛ fortiores: lꝫ ẜm Albu. sufficeret cũ tribus: qꝛ crus loco astellarũ ꝑcipiebat ligari cũ coxa: vt calcaneus ꝑueniret ad nates: qđ mihi non placet. ¶ In modo tñ situãdi sunt diuersi. Nã aliq̃ vt Rogerius Albu. ꝛ Guil. situant eã in lecto plano ꝛ appodiãt ipsaꝫ hincinde cũ pãnis ꝛ stupis qđ nõ laudo. Alij vt magr̃ Petrus cũ sustentamẽtis factis de paleis lõgis ẜm longitudinẽ pedis inuolutis cũ linteamie ꝛ sutura desup ligãt cũ tribus aut q̃tuor vittis. Alij fovt Aui. ꝛ Brunus: ꝛ sentiebat Rogerius cũ duabus astellis lõgis vsqꝫ ad pedes ligatis etiã cũ vittis. Nõnulli vt Lãfrancus ꝛ multi moderni i capsula seu canabulo vsqꝫ ad pedes ponũt. Quicqđ aũt diuersificẽt oẽs intẽdũt coxã fractam equatã talr̃ situari: vt sine molestia q̃escat ꝛ nõ moueat: neqꝫ declinet ad aliquã partem. Et ideo incantãt operantẽ. Rogerius vt ẜm lõgitudinẽ sane teneat infirma. Et ad maioreꝫ cautelã Rogerius situabat in lecto stricto pforato: vt sine eleuare de situ posset assellare: ꝛ ligabat coxã ꝛ tybiã in tribus aut quatuor locis cũ spõda lecti: ꝛ pedẽ ad colũnã: vt nõ posset eã patiẽs ad se trahere vt Theodoricus. Ego aũt eã ligatã: ꝛ cũ astellis longis vsqꝫ ad pedes firmo: aliquotiẽs cũ illis appodiamẽtis de paleis: aliquotiẽs cũ capsa: ꝛ ad pedẽ ligo pondus plũbi trãseũdo chordã sup paruã polegeã: ita ꝙ tenebit tybiã in sua lõgitudie Et si est aliquis defectus in equatione trahendo paulatine rectificabit. Remutatur de ix. ꝛ vltra. firmatur in. 50. diebus.

¶ De fractura genu ꝛ tybiarũ totiusqꝫ pedis. Cap. viij.

Rotula genu raro frãgit. Sed plus conuertit. Et opꝫ in restauratione eius vt dicit Haliab. fragmẽta cũ digitis adunare ꝛ ẜm suã figurã adeq̃re ꝛ emplare ꝛ ponere astellã rotundã de sola: deide ligare vt conuenit.

¶ De tybia.

Tybia qñqꝫ frangit ẜm duo focilia: qñqꝫ ẜm alterũ: qñqꝫ i maiori: ꝛ tũc declinat ad posteriora: qñqꝫ minori ꝛ declinat ad anteriora ꝛ iteriora. ¶ Et fractura focilis maioris est deterior minore: qꝛ maior sustinere põt tybiã. qñ aũt frãgunt ambo est deterius. ¶ Fractura tybie vult Albu. ꝛ Hali. ꝙ ita regat: sicut fractura brachij: nisi ꝙ ꝑcipit ꝙ situet inter duas tabulas ẜm longitudinẽ totius tybie: aut in cunabulo qđ idẽ facio ꝛ qñ ẽ necesse igenia de coxa sibi appropriõ.

¶ De calcaneo.

Calcaneus non frãgitur qꝛ os durum est: ꝛ protectum a ligamentis.

¶ De rasetta pedis.

Rasetta pedis etiam raro frãgit: ꝛ qñ frãgit difficilis est curatiõis: vt dicit Aui. ꝛ sepe adducit accñtia mala: de qua dicit Albuc. ꝙ restaurat ponẽdo pedẽ supra terrã: ꝛ calcãdo cũ pede tuo: emplet ꝛ liget cũ astella lata ẜm ventrẽ ꝛ solã pedis. ꝛ cõpleant cõcauitates vt de manu fuit dictum.

¶ De articulis digitorum.

Digitorũ pedis fractura equat sicut ⁊ digitoꝝ manus vt haliab. dicit.

Doctrina. ij. de restauratiõe dislocationum

Cuius sunt octo capitula.

¶ De dislocatione in vniuersali. Cap. j.

Dislocatio vt dicit Auic. ẽ egressio ossis ex loco suo naturali in quo est coniunctuz ¶ Circa quã est intelligendum fm intentionẽ eiusdez in libro primo: ꝙ coniunctio ossium ad inuicẽ est quadruplex: vna est serratiua: vt in cõmissuris cranei: alia infixiua vt in fixione dentiũ. Alia est apodiatiua vt i tabula pectoris quarta est ligatura: vt pixidis ⁊ vertebri. ¶ Circa quã coniunctionem ꝓprie accidit dislocatio. ¶ Circa vero alias nõ. Sed motio siue apertio q̃ non ꝓprie: sed large dicitur dislocatio: vt dicit Lanfrancus ¶ Dislocatio aũt quedã est cõpleta: in qua totaliter exit os a sua coniunctura: que dicit vera dislocatio. Quedã est incõpleta in qua non exit' totaliter: que dicit ab Aui. declinatio ⁊ cõtorsio. Quedã non exit a iunctura: sed elongat ligamentũ q̃ dicitur gaben ⁊ elõgatio ligamenti ita vocat in quarto cañ. in duobus locis. ¶ Modi dislocationum sunt etiaz quatuor: anterius: posteriꝰ: interius: ⁊ exterius. Et cũ hoc quedã est simplex: q̃dam cõposita cũ fractura vulnere dolore ⁊ apate: q̃dam cum duritie. Ab istis em̃ differentijs sumitur indicatio curatiua.

Cause dislocationũ q̃daz sunt extrinsece vt casus ⁊ percussio ac inepta extensio: q̃dam intrinsece vt humor mucillaginosus continens iuncturas.

¶ Signa ⁊ indicia.

Signorum em̃ q̃dam sumunt a substãtialiter inherentibus: vt a cõpositione peccãtis q̃ habet eminentiã ⁊ concauitatẽ ab alia ꝑter solitum: q̃dam ab accidẽtialiter inherentibꝰ vt a dolore ⁊ ab operatõibꝰ ⁊ motus difficultate: q̃ quidẽ signa p cõparationẽ ad suã sanã cõparem iuncturã trahunt. vt dicit Aui. ¶ Judicat p hyp. ⁊ Gal. in sexto affoꝝ: ꝙ q̃cunq̃ a dislocatiõe molestant ⁊ restaurant: ⁊ rursus resilit his muscillagines sunt in iunctura: tabescit crus ⁊ claudicãt nisi vrant. Et lꝫ ista nõ sunt recte verba hypp. ita tñ exponit Gal. modũ vrendi dat Albu. cũ instrumẽto circulari. ¶ Judicat per Aui. ꝙ dislocationes cõposite cum vulneribꝰ dolore aut apate sunt difficiles ⁊ periculose. Ita ꝙ aliquotiẽs cogunt remanere particulaz incuruatã: sine reductione: vt dicebat Gal. in quarto terap. ¶ Preterea dislocatio antiqua ⁊ indurata est difficilis ⁊ quasi impossibilis ad curandũ. Et ideo quanto citius erit possibile festinetur ad restaurãdũ. ¶ Ampliꝰ dislocatões diuersificant fm iũcturas i qbꝰ fiunt: q: q̃dã ẽ facil dislocatõis ⁊ facil' reductõis: vt i iũctura poplitꝭ ꝑter leuitatẽ ligamenti: q̃dam difficilis vt in iunctura cubiti pedũ ⁊ digitoꝝ: q̃daz mediocris vt humeri anche ⁊c. ¶ Amplius dislocatio in qua frangunt margines concauitatis ossium sunt pessime. ¶ Ad vltimũ iudicatur reductio: qñ audit' est strepitus ossis intrãtis: ⁊ videtur figura naturalis cõparata suo pari: vt dicit Jamerius.

Curatio gñalis dislocationũ ꝑmissis aliquibꝰ documẽtis dictis in doctrina fracturaꝝ cõibus oim̃ restaurationũ fracture: ⁊ dislocationis habet quatuor intẽtiones. prima est iuncture reductio scða est iuncture reducte firmatio ⁊ cõseruatio. tertia ẽ ab apostemate ⁊ dolore defensio. Sed quarta est accidentiũ correctio.

¶ Prima cõplet cũ extensiõe iuncture ⁊ impulsione eminẽtie ⁊ cõcauitatis repletiõe sua: ⁊ indolorosa fm ꝙ erit possibile. ¶ Scða completur ꝙ iuncta iunctura cũ oleo ros. ⁊ applicato panno gracili applicent stupate: aut pãni multiplr' plicati in albuminibꝰ ouoꝝ infusi: ⁊ si est necesse astella de corio supapponat ⁊ ligetur cũ bindis in oxicrato infusis latis ⁊ longis iuxta particule quãtitatẽ: vt specificabitur infra ⁊ situet mẽbrũ quietius: ⁊ indolorosius quo erit possibile de quarto ad septimum remutãdo. In scðis remutationibꝰ em brocãdo si est necesse cũ aq̃ calida ipria si fuerit recẽs nequaq̃: q: adderet in apate: sicut de pãnis calidis dicit Aui. ⁊ emplastrãdo cũ farina volatili ⁊ puluere rubeo cũ albuminibus ouorũ incorporatis: ⁊ strictius ligando tũc vt dicit Ras. ¶ Tertia intentio cõpletur cũ flebothomia ⁊ purgatiõe si est necesse: et bona dieta a principio subtili. ¶ Et sedato dolore ⁊ apate ingrosset prout est dictũ superius in fractura: ⁊ in fine cõfortet cũ embroca aque decoctiõis ro. absinthij: in osse arboris quercine ponẽdo spadagrapũ: aut oxicro

ceum: reducẽdo mẽbrũ suauiter ad pristinas suas actiones. Sed quarta intentio cõplet̃ ꝑm accidẽtia. Si est dolor ꝛ apa ꝙ prius sedet̃ ꝙ reducat̃: qꝛ ꝓpter tractionẽ timẽdũ esset de spasmo ꝛ accidẽtibus malis: ꝛ hoc cũ lana infusa in aqua calida ꝛ oleo. Et postea reducatur vt dicit Albuc. Si fuerit cũ vulnere p̃mo reducat̃ dislocatio post curet̃ vulnꝰ: ꝛ suatur si est necesse: ꝛ quãdo faciet saniem dimittat̃ sibi foramẽ ad expurgãdũ. ¶ Si ṽo cõponat̃ cũ fractura ꝑparet̃ p̃mo dislocatio: ꝛ postea fractura si est pos̃e. Si ṽo nõ est possibile preparet̃ fractura: ꝛ quãdo potius erit firmꝰ ꝑparet̃ dislocatio. ¶ Et si ẽ dislocatio antiqua: ꝛ fuerit ibi durities embrocetur cũ aqua decoctionis malue bismalue: ꝛ inungẽdo cũ dyaltea ꝛ emplãdo cuꝫ dyaq̃lone magno: aut cum lana succida infusa in mucilagibꝰ. Et cũ corticibꝰ radicis bismalue coctis ꝛ pistatis: ꝛ cũ axungia impinguatis: ꝛ loco bene mollificato reducat̃ iunctura ꝛ sanet̃. Et si ẽ sanatio ꝛ motus difficilis aut nullꝰ remãserit: curet̃ ꝓut in sexto de artetica ꝛ passionibꝰ iũcturaꝝ: ꝛ ĩ ãtidotario dicet̃.

¶ De dislocatione mandibule. Cap. ij.

Mandibula quãdo ꝙ mollificatur: quãdoꝙ spasmatur: quãdoꝙ dislocatur: ꝛ eiꝰ dislocatio quandoꝙ est ad anteriora: ꝛ tunc os remanet apertũ: sicut in mollificatione: quãdoꝙ ad posteriora: ecõtrario eius quod accidit apud mollificationẽ. vt dicit Gui. Et tunc dentes inferiores subintrãt superiores. vt dicit Lanfrãcus: neꝙ os põt aperiri: sicut neꝙ in spasmo.

Signa dislocationis vltra signa vniuersaliter data sunt: qꝛ nunꝙ dentes superiores cũ ĩferioribus possunt adequari. ¶ Judicatur per Auicen. ꝛ haliab. ꝙ nisi cito reducatur induratur ꝛ adducit febres: dolores: ꝛ fluxum cholericum ꝛ accidẽtia mala: donec in decimo interficiat patientem.

Reducitur quando est ad posteriora vt teneat caput eius vnus minister: deinde intromittat restaurator pollicem suum in os ꝛ alios digitos sub mãdibula vel cuneum de ligno si nõ potest ponere digitos: ꝛ tunc trahendo fortiter mandibulam impellat sub auribus os in locum suum. Si vero fuerit ad anteriora ꝑm Guilelmum ꝛ Lanfrancum ponant bindam satis fortem sub mentone que totum ipsum mentonem comprehendat: ꝛ tunc vnus minister quãdo tu posueris cuneum infra os magis retro qꝺ potueris trahet fortiter capita binde per partem posteriorem tenendo genua super patientis humeros patiente iacente supino: vt docet Jamerius. ꝛ sic restaurabitur deo dante.

¶ Post vero restaurationem ponantur emplastra ꝛ petie consuete ꝛ ligetur ligatura cõueniẽte dicta in fractura. ꝛ remutetur de q̃rto in quartum. infra. 13. dieꝫ consueuit firmari. Jaceat in puluinari firmo: vtatur sorbilibus vt non oporteat eum masticare. Si autẽ diu steterit dislocata: ꝛ fuerit dura balnectur ꝛ mollificetur cum aqua calida: ꝛ oleo ꝛ alijs conuenientibus: vt dictum est reducatur. Et si accidentia mala superueniant occurre eis ꝑm ꝙ erunt de dolore radendo caput et inungendo ipsum ꝛ retro aures: ꝛ per colluꝫ subassellas cum oleo ro. calido ꝛ cura eum.

¶ De dislocatione colli ꝛ spondilium dorsi. Cap. iij.

Spondilia colli vt dorsi ꝛ quandoꝙ dislocantur complete: quãdoꝙ incomplete. Et eorum dislocatio: quãdoꝙ est ad intra: quandoꝙ ab extra ꝛ quãdoꝙ vero ad latera. Et quandoꝙ fit in spondilibꝰ superioribꝰ: ꝛ facit squinãtiã strumosaꝫ ĩ quarto tertiorum quandoꝙ in inferioribus: quãdoꝙ ĩ medijs: ꝛ facit gibbositatem.

Signa dislocationum sunt ad oculũ manifesta ꝛ ad tactum.

¶ Judicatur ꝙ omnis dislocatio spondiliuꝫ est periculosa ꝛ suspecta ad reducendum ꝓpter nucham ꝛ neruos maxime que ad interiora fit: qꝛ non potest conuenienter pertractari. ¶ Judicatur etiam ꝙ dislocatio spondilium superiorum nocet transglutioni: mediorum respirationi: inferioruꝫ vero egestioni ꝛ vrinationi.

Modus rectificandi fuit apud Albu. hali. ꝛ aui. satis longꝰ in summa tamen in dislocatione spondiliuꝫ colli trahatur caput caute cum manibꝰ aut cum binda: vt dicit Jamerius cuneo imposito inter dentes per mentonem: aut per pilos: aut per aures ad superius: humeri cum pedibꝰ impellãt̃ inferius ꝛ eminẽtia cõprimat̃

in alijs corp⁹ extendatur. Et cum omni ingenio ab vtraq; parte trahatur: vel cum fascijs cum columna: ꝛ cauillis vel poleilhis vt curno: ꝛ cõsimilibus ingenijs ꝛ eminẽtia cuȝ manibus aut pedib⁹: aut cũ tabula supposita cõprimat. ℂ Mod⁹ firmãdi ꝛ ꝯfortãdi ꝛ remoliendi: vt in alijs exerceat: nisi q̄ astellet ꝛ taceat desup vt cõprimat: ꝛ remutet de q̄nto in quintũ diem: q2 in .20. firmatur diebus.

ℂ De gibbositate humerali dicetur dum in proprijs passionib⁹ dorsi inferius tractabit.

ℂ De dislocatione humeri ꝛ partium homoplatis. Cap.iiij.

Licet Aui. non ponit nisi duos modos dislocatiõis humeri: vcȝ ad partẽ inferiorem domesticã versus titillicum q2 fit vtplũ. Et ad partem exteriorẽ siluestrẽ vt parũ. Nihilominꝰ ponit Albuca. ꝛ quasi oẽs q̄ aliq̄n. Sed raro dislocat ad pectoris partẽ ad superiorẽ aũt partẽ nequaq;: ꝓpter additamẽta que sunt hic.

Significatur dislocatio isti⁹ iuncture fm oẽs ꝑ signa cõia: q̄ sunt eminentia ꝛ ꝓfunditas seu cõcauitas insolita ꝛ motus difficilis: aliq̄n ꝛ impossibilis: q̄ cũ suo cõpari pñt comprobari. Et ꝑ ꝓpria vt ꝓfunditas seu concauitas ꝛ bassitudo magna in humero: ꝛ rotũditas eminẽs ad modum oui in subassella ꝛ man⁹ ad caput non põt eleuari. In inferiori dislocat: ꝛ eminẽtia anterior ꝛ ꝯcauitas retro Et man⁹ distensa remanet retro in anteriori Et eminẽtia posteri⁹: man⁹ nõ põt a latere separari in posteriori. ℂ Iudicat q̄ aduertendum est bene ad istã dislocationẽ: q2 sepe ꝓpter inflationẽ ꝛ apãtionẽ aut cõtorsionẽ decipitur homo: vt Rasis recitat: ꝛ audiui de facto in filia regis francie.

ℂ Curatio.

Ista dislocatio ꝑcipue que est ad inferius reducit ꝑ quinq; modos. Prim⁹ cõpetit in leuib⁹: ꝛ est q̄ extẽdat brachiũ ꝛ imponat pugnus aut digit⁹ au summitas humeri tui sub assella: deinde trahẽdo inclinet ꝛ trahat brachiũ ad inferiora ꝛ reducet. ℂ Secũdus modus est in fortib⁹: q̄ ponat glomerus firm⁹ sub assella: ꝛ trahat superi⁹ fortiter cũ mãtili: aut impingat cũ pede fortiter ad inferius brachiũ trahẽdo ꝛ reducet. ℂ Terti⁹ mod⁹ est q̄ posito glomero trãsuersetur barra sub assella ꝛ eleuet ꝑ duos ministros ꝛ trahatur fortiter brachiũ ad inferiora ꝛ reducetur.

ℂ Quartus mod⁹ est q̄ posito ꝛ eleuato patiente supra vnã sellã patiẽs ponat sub assella in vno gradu scale glomero immisso: ꝛ tenẽdo ꝛ trahẽdo fortiter brachiũ ꝑ ministruȝ remoueat sella de pedibus ꝛ reducetur.

ℂ Quintus de manubrio nõ intelligo. veruȝ Haliab. Albu. Auic. Brun⁹ Theodoric⁹ oẽs istos modos ponũt. Rogerius tñ q̄ mihi satis placuit in hoc casu nõ ponit illũ de pugno ꝛ de pede cũ pila: ꝛ illũ de barra loco scale: addit tñ in illo sellã sub pedib⁹. Jameri⁹ soluȝ ponit illũ de pila ꝛ pede. Modũ cũ pila ꝛ mãtili posuerũt Guil. ꝛ Lanfrãcus. Ille aũt dislocationes cũ extensione ꝛ manuũ cõpressione aut cũ mantili: vt ponit Lanfrãcus reducuntur. ℂ Et si nõ poterit reduci q2 diu stetit ꝛ indurata est fomẽtet mollificet cũ remollitiuis diu ꝛ postea reducat. ℂ Reductiõe facta suppositis vniuersalib⁹ superi⁹ dictis placet mihi: vt Rogerio: q̄ in primis trib⁹ dieb⁹: ꝓpter dolorẽ ꝑparet cum pãno subtili ꝛ stupa tis infusis in albumine oui: ꝛ post cũ emplo de farina ꝛ puluere rubeo. Et liget ponẽdo pilam de stupis: aut panno sub assella: ꝛ ligetur bene ꝛ firmiter cum binda latitudinis q̄n q; digitorum: ꝛ longitudinis duarũ brachiarum a duobus capitibus inuoluta ꝑ mediuȝ incipiendo super pilam sub assella: deinde ambo capita voluendo: ꝛ cruciãdo super humerum ducantur ad aliam sub assellam: ꝛ reducantur iterum super humerum cruciando ꝛ reducendo super pilam. Et iterum ꝛ totiens voluendo quousq; bene firmetur ꝛ suatur: et vbi indigebit maiori firmitudine resuat: ꝛ sustineatur cum mantili ad collum: remutetur de .ix. in ix. diebus: aut quãdo inflatio que prouenit ex restrictorio fuerit depssa: firmatur in .20. diebus: ꝛ post locus dulcoretur cum dyaltea: aut cũ aliquo sparadrapo aut emplastro.

ℂ Partes humeri parum dislocantur: sed separantur potissime furcula pectoris: quia in humeris non sunt alia ossa q̄ spatula recipiens cum duobus rostris ꝛ furcula claudẽte ꝛ adiutorio intrante: vt dictum fuit in anathomia. ℂ Separatio autem furcule cũ constrictiuis dictis curatur.

ℂ De dislocatione cubiti. Cap.v.

Cubiti dislocatio sm Aui. quãq3 est parua: quãq3 vero magna. Et sm Albuc. 7 oẽs alios q̃dam est ad partẽ anteriorẽ: q̃dam vero ad posteriorez. Rogeri⁹ tamen non curauit: nisi de illa que sit ad partez anteriorem: q2 illa vtplurimum accidit.

Signa vero talis dislocatiõis vltra cõia de eminentia 7 cõcauitate sunt, arcuatio lateralis 7 difficultas i motu 7 applicatio impossibilis ab humerum.

¶ Judicatur q̃ cubitus difficulter dislocat: 7 difficulter reducitur propter infiltrationez ligamentorum 7 ossium varietatem.

¶ Amplius raro dislocat̃ focile superius: q2 non habet diuersitatem magnam: inferius autem vtplurimum propter additionem recepti non transuersantem.

¶ De regimine 7 cura.

Intelligendum est q̃ vltra duos modos quos ponit Aui. in anteriori dislocatione pcutere humerũ cum vola man⁹: 7 cuz altera impellere eminentiã ad locũ debituz In posteriori trahere fortiter brachiũ 7 pcutere posteri⁹ cubitũ in ũctis manib⁹ cũ oleo vehemẽter abstergẽdo donec ingrediatur. Ponit Rogeri⁹ modũ de talone 7 scaffa. Et Lanfrãcus eũ appropriat ad anteriorẽ: posteriorẽ vero ipse curat cũ extensiõe 7 suspensione: aut deportatiõe ponderis alicui⁹. Ego aũt reduco anteriorẽ cũ genu: posteriorez vt Aui. ponit. Et eodẽ modo faciebat Roman⁹ 7 Boemus restauratores fortunati. Modus aũt cũ scaffa: 7 cũ calcaneo: 7 cũ genu appropriant ad anteriorẽ dislocationẽ. Et intẽdũt qñ brachiũ trahit̃ impellere rotundũ adiutorij ad cõcauitatẽ focilis a quo exiuit 7 subito plicare brachiũ v̾sus humerũ: 7 fiũt ita scaffa seu binda lõga ligata sup eminentiã: 7 dũ extendit̃ brachiũ ipsa cũ pede ligata ad modum strẽbe: aut p aliquẽ ministrũ ad posterius tracta subito p magr̃m ad humerũ brachiũ plicat̃. ¶ Mod⁹ cũ pede brachiũ p planum extẽdit̃: 7 dũ trahit̃ eminẽtia cũ calcaneo premit̃: 7 brachiũ ad humerũ plicatur. ¶ Mod⁹ cũ genu. brachiũ extẽdit̃. 7 dũ trahitur eminẽtia cũ genu impellit̃: 7 brachiũ ad humerũ plicat̃. ¶ Jn his oĩbus confert brachiũ duplicare 7 extendere 7 aliq̃d põderosum sublevare: 7 sublevatũ deportare vt dicit Jamerius. ¶ De firmãdo pcedat̃ vt in adiutorio: nisi q̃ brachiũ suspẽsum ad collũ paulatine ɔstringat̃ quousq3 man⁹ adhereat humero. Et de quarto in quartũ remutetur in iuncturam qualibet vice elevando 7 deprimendo in. 15. diebus firmatur.

¶ De dislocatione rasette manus 7 digitorum. Cap. vj.

Sta ossa rasette 7 digitorũ faciliter reducunt̃: duntaxat q̃ fiat recẽter: possunt autez dislocari ad quãcunq3 partẽ p̃cipue tamẽ ad anteriorem 7 posteriorez. ¶ Significat̃ eẽ per communia signa.

De regimine ipsoꝝ est intelligendũ q̃ tota intẽtio stat vñ extẽdendo 7 plicãdo 7 erigendo hincinde iuncturã 7 cõprimẽdo eminentiã. Et si p hoc non pñt rectificari docet Albu. ɔprimere eminẽtiã cũ manu supra tabulã. Jn firmãdo nõ est aliud faciendũ q̃3 in alijs: nisi q̃ astellent̃ cũ ligno, aut solea: 7 remutetur de quarto in quartuz firmatur sm Jamerium in. 22. diebus: 7 postea vt dictum est dulcoretur.

¶ De dislocatione scie: aut coxe. Cap. vij.

Ntelligẽduz est circa modos dislocatiõis coxe q̃ auctores sunt multuz varij sup ipsos. Nã Albu. nõ ponit nisi tres modos. s. ad interiora ad exteriora: 7 ad posteriora. Brunus Theodoric⁹ 7 Lanfrancus sequẽtes Aui. ponũt quatuor. Et cõparando dicunt q̃ vtplu accidit ad exteriora et raro ad interiora. Guil. de sali. est eis oppesit⁹ in cõparatione: q2 dicit q̃ vtplu dislocat̃ ad posteriora nunq̃3 tñ ad exteriora ꝑpter os 7 ligamentũ anche. Verũ q2 oẽs modi curandi quasi cõcurrũt in duob⁹ modis rectificãdi. s. ad interius 7 posterius. Jdeo nõ est multum curandum.

Circa signa est intelligendũ q̃ vltra signa cõia inter oẽs Aui. meli⁹ specificauit ꝑpria signa. Ex q̃bus v̾bis vna cũ hoc q̃ dixim⁹ in scd̃o. s. illãis capli habet̃

q̄ in dislocatione ad interius ⁊ anteri⁹ tybia infirma est longior alia: ⁊ calcat de toto pede ⁊ non pōt iungi cū alia: neq̄ plicari: q: caput coxe intrauit in inguine ⁊ inflauit eã: ⁊ in ea apparet ꝯcauitas in parte exteriori. In dislocatione ad exteri⁹ ⁊ posterius econuerso: tybia est breuior: ⁊ non calcat de calcaneo: neq̄ de alia potest separari: ⁊ est ꝯcauitas in inguine ⁊ eminentia extra.

Circa modū reducendi intelligēdū q̄ lȝ auctores ponāt multos ⁊ diuersos modos reducēdi hos modos dislocatōis. Nihilomin⁹ oēs ad vnū cōēȝ modū: ⁊ duos ꝓprios reducuntur. vnde cōis modus ſm Albu. ad oēs modos est multū vtilis qñ ignoratur proprius modus dislocationis. Et est q̄ teneatur patiens ꝑ humeros fortiter: aut ligetur per humeros per radicē coxe cū fascia ad colūnā cū corio: ⁊ trahat̄ etiā cū manibus ꝑ inguinē ⁊ ab alia parte ꝑ partē genu trahit̄ fortiter coxa ⁊ vice vna taliter fit extēsio q̄ quasi eleuet̄ patiens a terra: ⁊ tunc tm̄ coxa ad eandē partē moueat̄ quousq̄ sit reducta. ¶ Primus modus ꝓprius ad dislocationem ad interi⁹ ⁊ anteri⁹ est: q̄ vt dictū est patiēs trahat̄: ⁊ dum eminētia apud inguinē cū calcaneo impellat̄ coxa ꝑ genu ad interi⁹ ducat̄. ¶ Scd̄s modus ꝓprius ad dislocationem ad exteri⁹ ⁊ posteri⁹ est q̄ eodē mō patiēs trahat̄: ⁊ dum eminētia extra cū genu ipellat̄ coxa: ꝑ genu ad exterius trahatur.

¶ Perfectio reductionis ꝑ longitudinē comparis, sane manifestat̄. Ut dicit Rogeri⁹ ⁊ Jamerius imitator ipsi⁹. ¶ Ingeniū ad extendendū iuncturā sic al's feci. extendebat̄ mensa longior patiēte: ⁊ in quolibet capite firmatur colūna. Postea cū mātili trāseūte ꝑ inguina. subt⁹ dorsuȝ: ⁊ supra ventrē ligabat̄ ad colūnā: ⁊ cū alio mātili ligata coxa supra genu voluēdo totā tybiā vsq̄ ad calcaneū ad aliā ligabat̄ colūnā: ⁊ cū cauillis positis iter mātile ⁊ colūnā torquēdo trahebat̄ ad quālibet ꝑteȝ. ¶ Circa modū firmādi nō est aliud faciēdum q̄ȝ in alijs: nisi q̄ ligat̄ infirm⁹: incipiendo supra eminētiā ad ptē oppositā trāseūdo ante ⁊ retro ꝑ renes ad ptē sanā. Et in iteriori ponit̄ petia de pāno: aut stupa supra igninē: ⁊ ligat̄ cū tybia sana. Et qñ est antiq̄ cum strēba pedē suspendit̄ ad humerum. vt dicit Aui. ¶ Et i exteriori ponit̄ astella lōga vsq̄ ad calcaneū. Et qñ est antiqua ligat̄ pondus triū aut q̄tuor librarꝫ in coxa cōprehēdendo tybiā ⁊ pendeat cū polhia. mutat̄ de quinto in quintū. firmatur in. xxx.

¶ De dislocatione genu ⁊ rotule pedis ⁊ partium eius. Cap. viij.

Genu est velocis dislocationis: fortasse em̄ dislocat̄ absq̄ cā ꝑter deambulationē velocē: aut lubricat parū sicut canalis. Multotiēs dislocat̄ absq̄ cā ꝑter saltū. Et genu q̄dem dislocat̄ ad oēm partem nisi ad anteriorē ꝑpter rotulam ⁊ adiutoriū eius.

Curatio. Sedeat infirm⁹ sup sedē ꝓpinquā terre ⁊ eleuent̄ pedes ei⁹ parūper: deide extēdat vir fortis manū suā desup: ⁊ de subt⁹ extēsione forti: ⁊ reducat restaurator iuncturam ad dispositionem suam ſm iudicium dislocatiōis vniuersalis: ⁊ liget eam.

¶ De rotula.

Quando accidit rotule dislocatio opȝ vt ponat̄ pes plane in terrā ⁊ reducat̄ rotula: deinde impleat̄ curuatura geniculi pānis ꝓhibentib⁹ duplicatiōnē ⁊ ponant̄ sup eū astelle resistētes ei in ꝑte ad quā declinat. Cū ergo stringit̄ ⁊ adhe ret non duplicet̄ genu cū festinatione. Sed paulatim donec alleuiet̄ bene. Dicit Aui. q̄ duplicet̄ paulatim: q: dicit Lanfrācus ⁊ Jamerius q̄ nō est ingeniū faciēdi stare firmā rotulam post reductionē: q̄ȝ duplare crus cū coxa: ⁊ ideo ligata teneatur per horam.

¶ De pede ⁊ digitis eius.

Circa dislocationē pedis est sciendū q̄ pes facil'r dislocat̄: ⁊ facil'r reducit̄. Sȝ difficulter firmat̄ ꝓpter multitudinem ossiū cōponentiū iūcturā ⁊ pōt dislocari ad quācunq̄ partē ṗcipue ad exteriorē ⁊ interiorē. ¶ Cui⁹ signa sunt eminētia ⁊ cōcauitas insolitus dolor ⁊ priuatio mot⁹. ¶ In reductiōe ei⁹ nō est aliud: nisi q̄ patiēte bñ firmato ⁊ tybia extēsa pes trahat̄ ⁊ moueat̄: ad quācūq̄ partē fortiter ⁊ eminētia cū manib⁹ ꝯprimat̄ quousq̄ reducat̄ firmetur ⁊ astellet̄ muterur de q̄nq̄ in q̄nq̄: quiescat p. 30. aut. 40. dies: vt dixit text⁹. Sepe em̄ in reductione partiū pedis erratur. Et deus ꝑ sui grāȝ ab omni errore nos eximat.

Tractatus. vi. De oībus egritudinibus q̄ nō sunt ꝓprie apata: neq̄ vulnera: neq̄ vlcera: neq̄ ossiū passiōes: ꝑ quib⁹ habet̄ recursus ad chirurgicū. ⁊ hȝ duas doctrīas.

¶ Doctrina prima est de predictis egritudinibus: que sunt cōmunes toti corpori.
¶ Secunda erit de his que appropriāt vni membro.

Doctrina prima hȝ octo capitula

¶ De gutta ꝛ dolore: ac duritie iūcturarum. Cap. j.

Artetica siue gutta est dolor iuncturaruȝ ex fluxu humorū in cōiuncturis generatus. Certuȝ em̄ est ſm Gal. in cōmento illius .6. afforū. Eunuchi non podagrizant: ꝙ defluente aliquo humore ad iuncturas illa passio fit. Si igit̄ vt seqtur in littera nunꝙ flueret illic materia nunꝙ passio esset: ꝛ accipit hic speciem pro genere ꝑ artetica podagrā: vt supra afforismū p̄fatum dicebat Albertus bonon̄. Est em̄ artetica apa sumēdo apostema large: qd in disgregatione fit articuloꝝ ſm haliab. in nono sermone partis prime libri dispositiōis regalis. nō obstāte ꝙ multi dicunt: vt ponit Ras. in libello suo de dolore iuncturarū: ꝙ talis passio pōt fieri ex mala complexione siue materia. Est tn̄ hoc raro vt dicit Aui. Et cum hoc talis dolor nō est gutta ꝓprie: sed large ꝛ improprie: vnde Gal. in decimo meamir. materia abundans q̄ facit arteticā: sciaticā: podagrā: reumatizando cōprehendendo ꝛ implēdo iuncturā ꝛ ligamēta lata de foris extēdit oēs neruosas particulas: quare infert dolorē ꝛ nō spasmum: vt dicebat idem Gale. in cōmento qcunꝙ podagrice. ¶ Gutta autē ꝛ artetica idem sunt vt dicit Gordonius. Sed dr̄ gutta a fluxu: artetica ab artu: quarū species sunt sciatica in scia ꝛ podagra in pede: ꝛ artetica in alijs iuncturis ꝑ Gale. in meamir loco preallegato. Cyragra ꝓprie nō est artetica: sed inflatio manuum de materia phlegmatica: de qua in de apostematibus dictum est supra. Neꝙ etiam tumescentia genuum q̄ in pueris ex indigestione multotiens acernatur est artetica: vt dicit Gale. in cōmento. Infans nō podagrizat: de nominibus tamē non est curandum. Et cum hoc tales differētie non multum faciunt ad curaȝ: nisi in sciatica: propter materie situm. A materia enim ꝛ a sinthomate doloroso sumuntur potissime intentiones curatiue. A materia quia quedam est gutta frigida: quedam calida. A dolore quedam est clamosa et molestissima: vt dicebat magister Paulus: quedam satis tolerabilis ꝛ quieta.

Cause passionum iuncturarum sunt que apostematum generales vt cause reumatis: ꝛ speciales vt ꝑnitiue antecedentes ꝛ cōiuncte: vt supra de apostematibus fuit specificatum. Membra enim mandantia quantum ad phlegma sunt cerebrū ꝛ stomachus quātum vero ad choleram ꝛ ad alias superfluitates epar ꝛ vene. Et propter hoc dicebat Aui. ꝙ horum quidem humorū plurimum est superfluitas digestionis secunde ꝛ tertie. Membra autem recipientia sunt iūcture. ¶ Et istas causas distiguebat Aui. in tribus. In causis materialibus quas efficientes vocabat. Et in causis instrumentalibus que sunt latitudines meatuum ꝑ quos materia transit facillime. Et in causis patiētibus: que sunt debilitates iuncturarum per naturam: vt quia de genere guttosoruȝ: aut per accidens: vt est casus ꝛ percussio et regiminis malitia. ¶ Primum concipitur a verbis hyp. in sexto afforismorum. Mulier non podagrizat nisi menstrua ei deficiant: tunc enim retinetur materia multa. ꝛ potest podagrizare: vt dicit cōmentum. Ecce causam materialem. Secundum accipitur pro illo: eunuchi ꝛ pueri non podagrizant: qꝛ non coeunt neꝙ dilatant meatus per vnde materia faciliter transeat. Ecce causam instrumentalem. Tertium cōcluditur in prefato cōmento. dū dicit ꝙ necessarium q̄dē oportet habere pedes ꝛ sup iuncturas imbecilliores: si dȝ q̄s capi podagra: quēadmodū cerebrū: si dȝ q̄s epilēticus esse. ¶ Est ergo ſm Gal. i meamir: vbi supra: aliqñ q̄ puenit humor sanguineꝰ: vt plurimū aūt phlegmaticꝰ vel mixtus ex flegmatico ꝛ cholerico: vel cum his sanguineo raro tn̄ fit a melancholico. vt dicit Auic. Nam splenetici ꝛ melancholici raro fiunt reumatici ꝛ ecōuerso Aui. inpꝰnit hyp. Et rarius ex humoribus corruptis: rarissime ex oibꝰ mixtis ſm proportionē suam in corpore: vt dicit Ras. Et mutatio subita passionis ostēdit materias istas cū ventositate associari: vt i quodam regimine papali dicebat. ꝛ plurimū iste passiones sunt cōposite sine ꝓportione dicta raro tn̄ simplices. Nā humor crudꝰ sine cholera ad iuncturas currere nō posset. vt Rasis in libro iunebat diuisionum. ¶ Cure autē simplicium sicut de apostematibus dicētur: vt per eas composite habeantur.

¶Signa & iudicia.

Signa gutte clamose nō opz describere. nam satis eā describūt infirmi. ¶Signa aūt gutte calide & frigide: lz habeantur p signa apostematū calidorū & frigidorū superius in de apostematib⁹ dicta nihilomin⁹ Gal. in meamir. dat octo modos cognoscendi materiā ipsarū ex colore: ex tactu: ex applicatis: ex precedenti dieta ex complexione etate regione & tpe. Aui. aūt addit ad istos modos modū doloris diuersitatem durationis & cōsuetudinē & iudicium vrine & aliarū superfluitatū. Consideretur igitur, vt dicit Gordonius in primis locus si rubet dolet calet: si delectatur cū frigidis & tristat cū calidis. Si precessit dieta calida et eius complexio & etas & alia particularia cōueniāt. in calitate satis videtur pbabile q gutta sit calida. Si tñ sit ecōuerso q est frigida: attamē in his sepissime facit errare: & ponit difficultatem tam in significando q in curādo cōpositio materierum situs: & natura applicatorū vt dicit Ras. & Auic. Ultra ista signa inuenit fm predictos viros: q gutta vtplurimum incipit a podagra: & precipue circa articulum maiorem & latera pedis: & sciatica cōicat anche: & vsq ad calcaneum extenditur.

¶Iudicatur per hyp. in sexto affoꝝ: q quecunq podagrice egritudies fiunt: he defluētes in. 40. diebus desistunt: sicut eñ vt ibidem dicit Gal. terminus flegmonū particularum carnosarum est. 14. ita & neruosarum. 40. eo qr natura substantie carnis est rarior q substātia colligantie: materia eñ q est in carne cito congregatur & cito resoluitur: q tñ est in colligatione econtra: vt dicit textus. Et inde est q tumor & varices apparere in gutta dicitur esse bonum: cōtrarium vero malū vt dicit vulgus: & est qm tunc materia dimittit particulas neruosas & conuertitur ad carnosas. ¶Egritudines iuncturarū quatuor habent tpa: & sequuntur motum suarū materierum: sicut alia apostemata: & terminātur vtplurimū p resolutionē aut p petrificationē proprium aūt earū est vt dicit Ras. in diuisiōibus: q nō faciunt sanie: sicut reliqua apata.

¶Iudicatur etiā per ipm hyp. i sexto affoꝝ q vere & autūno mouentur vtplurimū in vere pp̄ter abundantiā humorū in hyeme generatam. Autūno propter eorum malitiam & latitudinem meatuū in estate factam. Aliquotiens tñ mouentur in hyeme: propter frigiditatem comprimentē. Et in estate pp̄ter caliditatem dissoluentem. vt in tertio affoꝝ notatur. ¶Amplius dicit Aui. q dolores iuncturarum sunt ex summa egritudinum q hereditantur qm sperma est fm cōplexionē generantis. ¶Amplius sicut dolor iuncturarū qñ indocte repercutit est timorosus de reditu materie ad membra principalia: ita ipa gutta securat patientem a multis nocumentis. vt in septimo terap. Et quarto sanatiuorum deducitur euidenter.

¶Inter dolores iuncturarum sciatica est peior fm Aui. ¶Preterea dolores iuncturarū sepissime cōmouent febres: & febris & colica commouent eos: vt dicit Aui.

¶Amplius dicit Aui. q omne mēbrū i quo est dolor iuncture & diuturnatur, macrescit & attenuat vt in gibbo & vulneribus iuncturarum manifestat: & hoc est pp̄ter virtutis debilitatē. ¶Preterea scias q egritudines iūcturarū: postq impresse fuerint in mēbro: lz actus afflictionis earū remoueri possit: aptitudo tñ semper remanet. Nam ois inmoderata qualitas diu existens in membro actū ipsi⁹ debilitat: vt dicit Aui. Et hinc est q velociter fiunt recidiue. ¶Et nō obliuiscaris dicit Ras. in diuisionibus: qm dolor iuncturarum quandoq perducit ad asma paralisim apoplexiā: & ad turbationē sensus: q̄nq ad mortem subitam.

In curatione gutte ad duo communiter i tendunt doctores: & tertium addebatur in loco regimine papali. primum est ad pseruandum anteq veniat. Scōm est ad curandum dum actu infestat. Sed tertium ad resumēdum cum iam afflictio cessauit.

¶Regimen preseruatiuum tres habet intētiones. prima est vt materia non generetur. Secunda vt generata expellatur. Sed tertia vt membra mandantia & recipientia rectificentur. Prima complet fm q est materia calida vel frigida: & cum debita administratione sex rerum non naturalium: & trium que in generalitate sui sunt illis ānexe. Et sunt aer cibus & potus: inanitio repletio: somnus et vigilia: motus & quies: & anime accidentia. Ac etiam obuiatio rerum ab extra balneum & itineratio sub diuo. Secunda completur cū debitis flebothomiis & euacuationibus. Sz tertia requirit confortantia & desiccantia mēbra illa. ¶Regimen autem curatiuum in afflictione quatuor habet intentiones. Prima est in vita que sit tenuis. Secunda in materia antecedente q euacuetur diuertatur: et

fluere prohibeat. Tertia in materia coniuncta que repercutiatur et evaporet. Sed quarta in accidentibus que sedetur. ¶ Regimen preservativum tres habet intentiones. Prima est in vita que paulatim reducat ad regimen sanorum. Secunda que si aliquid de materia derelictum fuerit cum diureticis et thiriaca timiat et consumat. Sed tertia que iuncture cum balneo et unctione vulpinarum et consimilibus liniantur et confortentur. ¶ Verum quia ista magis pertinent ad dominos physicos nec in ea chirurgici vocantur: nisi pro manuali operatione. Et aliquando in afflictione in qua vocantur omnes etiam emperici: exquisitam pertractationem de modo et qualitate complendi predictas intentiones omittam: superficialiter aliqua tangendo. ¶ Quantum enim ad regimen preservativum pro prima intentione complenda que erat de vita que materia non generetur precipue frigida assumavit magister Arnoldus. 10. affoeismorum extrauagantes: qui gratia sue excellentie hic inserantur. ¶ Quorum primus est de aere. pedes podagricorum aer offendit excellenter infrigidans et faciens estuare.

¶ Secundus de cibo et potu lactens porcellus et fluuiales aues: necnon vetustissime galline prodition aliter feriunt inferiores iuncturas.

¶ Tertius pisces beluales et anguille iuncturis semper aduersantur. ¶ Quartus minas infert iuncturis et capiti qui lac animalium cum vino et cibis sumit. ¶ Quintus potus qui non spectat ad iudicium vere sitis iuncturis ministrat grauamina lesionis. ¶ Sextus: sicut auarus venter opprimit omnes artus sic quotidiana largitas fouet eos. ¶ Septimus omnis fatiga deambulatio et pedum suspensio ledit iuncturas. ¶ Octauus in dormientibus nimis ledit articulos decubitus resupinus.

¶ Nonus extremis artubus excitat iracundia tempestatem. ¶ Decimus passibilitas iuncturarum et maxime pedum nequit usum nocentium in quantitate notabili tolerare.

¶ Ex dictis etiam Gale. super illo affo. Eunuchi non podagrizant. concludit que crapula ebrietas indigestio ac exercitii et purgationis consuete omissio: et immoderatus coitus innumerabiles faciunt podagricos. ¶ Pro secunda intentione complenda que erat materie generate expulsio adducit prefatus Arnoldus iuxta affoeismum hyp. flebothomiam et farmaciam in vere et autumno: aut antequam incidat passio essefaciendam Quod autem sit flebothomia et farmacia satis in de apostematibus fuit dictum: et dicetur infra.

¶ Verum pro ipsis purgandis dyacarthamum quod flegma et coleram convenienter purgat sub hac forma prefatus Arnoldus ordinavit. ℞. pul. dragaganti. frigidi. ℥. j. carnium citoniorum confectarum cum zucca. ℥. ß. zinzi. albi hermodactilorum. ana. ʒ. iiij. medulle cartami. ʒ. vj. dyagridij. ʒ. iij. turbit electi. ℥. j. manne granate mellis ros. dispumati. ana. quartam. ß. panis zucca. ℥. xvj. electuarium. dosis. ʒ. iiij.

¶ Pro tertia vero intentione complenda que erat membrorum confortatio quantum ad iuncturas assumavit idem Arnoldus alios decem affos. ¶ Quorum primus est. Interius a lutosis pedibus numquam deest robur prosperitatis.

¶ Secundus saluia parum cocta et crebro sumpta in fine refectionis ministrat ineffabile iuuamentum neruis et omnibus iuncturis. ¶ Tertius flores amigdalarum necnon mirti et camomille mellilotum atque rose: semper prosunt iuncturis. ¶ Quartus achorus et hedera non arborea sed terrestris specialiter iuncturis omnibus amicatur. ¶ Quintus nux indica iuncturis et neruis pre ceteris terrenascentibus multipliciter est amica. ¶ Sextus qui sepius calcat vuas: ut musto recenti balneat pedes suos rarissime podagrizat. ¶ Septimus verbena gestata recens trita calumnias pedum iuuat viribus occultis. ¶ Octauus celeste signum dolorem pedum effugat in eternum. ¶ Nonus additur a Rasi que nulla medicina in conseruatione a dolore iuncturarum est ita iuuatiua: sicut urine purgatio: quod haliab. concedit in sermone primo libri secundi regalis dispositionis. Et Aui. in tertio precipit: que si dimittunt vinum diureticis utantur: superfluitates enim secunde et tertie digestionis purgant diuretica ut monstratur euidenter. aqua ergo cicerum conuenienter domino nostro pape administrabatur maxime in preseruatione.

¶ Quantum autem ad membra mandantia administrare precipiuntur in illo magno regimine electuaria dragete emplastra: et alia auxilia confortantia: et hoc de regimine preseruatiuo.

¶ Quantum autem ad regimen curatiuum afflictionis pro prima intentione complenda que erat in vita precipit. Aui. et quasi omnes ut auferatur viuum et subtrahantur carnes: maxime in gutta calida: utantur mellicrato. Et si esset cum diureticis gratum esset Aui. Et si illa diuretica essent domestica: et post principium sufficeret mihi et magis: si materia partes superiores obtineret. Si autem a vino non posset abstinere sit grossum a principio cum multa aque quantitate: post vero subtile. Utatur auenato ordeato: et consimilibus: sicut que dictum fuit in de apostematibus supra.

¶ Pro secunda intentione que erat diuertere et

prohibere fluxum conceduntur vomitus et clisteria acuta in quibus sit benedicta et purgatio cum diacarthamo: et flebothomia de parte contraria si adsit plectoria: aut sanguinis abundantia: tutius tamen fit post principium: vt dicit Aui. immo quod mirum est eam a principio penitus inhibet: quod verificatur in casu in quo abundat cholera aut flegma: vt in de flomia dicit Arnoldus. Et constructio cum auxilijs conuenientibus non supra locum apostematum: sed a parte a qua venit materia: vt dicit Rasis.

¶ Pro tertia intentione circa materiam coniunctam est necessarium vt in alijs apostematibus fuit dictum quod in principio procedatur cum repercussiuis: preterquam in sciatica non quibuscumque sed domesticis ne materia retrocedat ad membra principalia aut induretur: et fiat inobediens resolutioni. vt dicit Aui. Et cum mixtis inequaliter repercussiuis in augmento: et cum equaliter mixtis in statu. Et cum puris resolutiuis in declinatione: talis quidem fuit voluntas Gal. in tractatu sepe dicto.

¶ Et licet auxilia communia que in vtraque materia complent intentiones predictas posita sint superius in tractatu apostematum: et etiam infra in antidotario aliqua ponentur. Nihilominus gratia manifeste doctrine hic aliqua formentur. Et sepe fiat mutatio de vno ad aliud eiusdem rationis: quia natura gaudet: et quod proficit in vna hora nocet in alia. vt dicit Aui. Auxilia que complent intentiones in materia frigida. primo repercussiuorum eliguntur due forme. ¶ Quarum prima est Aui. quod. ℞. sauine nucum cipressi: ossium adustorum. ana. partes equales. aluminis partem vnam: dragaganti sextam partem illius. glutinis piscium quantum sufficit ad aggregandum et fiat emplastrum.

¶ Secunda est Ras. ℞. olei nardini storacis mirrhe aloes acatie secundum quod tibi videbitur: commisceantur cum aqua gallarum coctarum: vt dicebat in de iuncturis: et fiat linimentum.

¶ Auxilia resolutiua trium aut quatuor eliguntur formarum. prima est Aui. quod. ℞. stercoris bouini calidi quantum volueris: et calidum applicetur. haliab. autem addit cum isto de stercore caprino: et cinere caulium coctum incorporando cum melle. Et consulit quod ante emplastrationem lauetur locus cum aqua decoctionis camomille melliloti aneti maiorane centauree et consimilibus.

¶ Secunda forma est Ras. in Almansore. ℞. armoniaci bdelij storacis cum vino veteri dissolutis. ana. partem. i. fenugreci se. lini. ana. partem ß. commisceatur cum oleo costino et fiat emplastrum.

¶ Ad eandem intentionem magister Dinus. ℞. aloes. ℥. i. mirrhe. ℥. ß. salis. ʒ. ij. croci. ʒ. i. farine lupinorum. ℥. i. furfuris subtilis. ℥. ij. mellis. lib. ß. aque cineris quod sufficit ad coquendum fiat emplastrum. ¶ In resolutione etiam istius materie confert aqua ardens: et oleum benedictum: et distillatio dicta in capitulo de paralisi.

¶ In materia calida auxilia repercussiua sunt trium formarum. ¶ Prima est Aui. cum aquis endiuie rosarum plantaginis solatri decoctionis sandali. cum modico de aceto: aut oleum ipsorum: aut cerotum de oleo ro. et cera lautum: aut muscillago psilij: aut albumine ouorum in quibus infundantur panni et sepe renouentur et applicentur. ¶ Secunda forma est Ras. in de iuncturis. ℞. sandal. rub. boli armeni mirthe psidie ferruginis opij. ana. confice cum aceto et aqua ro. aut succo coriandri.

¶ Tertia forma est ibidem. ℞. ossium combustorum lautorum: et desiccatorum zurunge quod credunt hermodactili amidi ceruse. ana. partem vnam. confice cum aqua ro. camphorata.

¶ Ad eandem intentionem magister Dinus. ℞. ro. ℥. ij. farine ordei. ℥. iij. farine lentium. ℥ vj. coquantur cum oxicrato: et addendo modicum de oleo ros. applicentur.

¶ Auxilia resolutiua sunt etiam trium formarum. ¶ Prima est Aui. ℞. aloes. mirrhe croci. ana. dissoluantur cum aqua caulium: aut endiuie iuxta caliditatis formam: et si addatur farina ordei melius erit. ¶ Secunda est Gal. in. 10. megatechni. ℞. aloes. ℥. i. succi centauree. ℥. ß. floris lapidis assi aluminis scissi. ana. ʒ. ij. thuris mirrhe opij mandragore. ana. ʒ. i. aggregentur cum vino dulci et dissoluantur cum lacte et vngatur locus cum penna. ¶ Tertia forma est Ras. ℞. muscillaginis psilij: et se. lini et fenugreci: et farine amborum ceroti facti cum oleo camomille aggregentur et liniantur. Et consulit quod ante linitionem fomentur membrum cum aqua calida et dimittantur medicine per decem horas.

¶ In materia autem mixta oportet miscere medicamina. Et licet predicta possent misceri secundum coniuncturam. Nihilominus assumo ad resoluendum hic materialia aliqua electa per doctores. ¶ Primo Ras. in diuisionibus iubet accipere micam panis siliginis et vitella ouorum atque crocum confectum cum lacte et sapa.

¶ Secundo Auenzoar. ℞. farine ordei lib. i. cineris nucum cipressi quartam. i. conficiantur cum oleo et aqua. ¶ Tertio Albuc. 23. parte antidota. ℞. farine fenugreci se. lini aneti camomille. ana. ʒ. x. bdelij storacis liquide armoniaci galbani. ana. ʒ. v. olei de lilio quod sufficit dis-

solutis gūmis cum aceto fiat emplastrum.
¶ Item Aui. ℞. farine fenugreci li. j. coquatur cum oximelle: et fiat emplastrum.
¶ Item vrina cocta cū sale ponitur a vulgo.
¶ Item succus ebuli inspissatus cum oleo ro. ponitur in regimine papali.
¶ Ad eandem intentionem dictauerunt experimentatores generosi vnguentū de lumacijs de serpentibus de ranis tartucis de vulpe vespertilionib⁹ et cōsimilib⁹. Et fiunt simpliciter coquendo ea cū aqua salita et cōgregatur pinguedo aut ponendo cū sale in olla perforata cū alia integra de subtus: et sepeliēdo in fimo: et qđ distillatur seruetur.
¶ Composite aūt fiunt. primo eīn. G. in fine cathagenorum ponit vnguentū de ranis et tartucis. ℞. olei radicis cucumeris agrestis. lib. ij. olei maiorane et alcāne cere terebētine galbani medulle ossiū cerui. aā. quartā. j. ranarum iij. numero. sanguis testudinū. ij. numero. balsami. ʒ. ij. coquēdo ranas et sanguinem testudinum cum oleis colentur: et tunc reliqua misceantur: et fiat vnguentū: est enim valde preciosum.
¶ Unguentum de vulpe ſm heben Mes. ℞ vulpē integram interiorib⁹ euulsis: et coque in vase terreo cū aqua salita vino et oleo adiunctis saluia roremarino iunipero aneto origano et maiorana vsq; ad aque et vini cōsumptionē: et q̄ vulpis sit ita cocta q̄ caro ab ossibus sepetur: et postea in torculari exprimatur et coletur: et fiat vnguentum.
¶ Unguentū de vespertilionib⁹ ſm Ras. ℞ vespertilionū septem numero. pone in caldario et cooperi cum aqua pluuiali et coque vsq; ad medietatem: postea cola: et pone tantūdē olei ro. et superiora salicis: et coque vsq; ad cōsumptionem aque et cola: et fiat vnguentum Haliab. aūt de istis faciebat balneum: et i decoctione addebat rapas porros et cepas erucam caules feniculum et apium. Et inde est q̄ ego de precepto ysaac facio eos lauare cū brodio raparum. ¶ Unguentū de ansere a Thadeo bonoñ. ℞. anserē pinguē deplumatam et mūdatā ab interiorib⁹: et farciatur cū carnibus gatorū pinguiū salatis cū sale cōi et sale nitro sale armenico: et sale gemma atq; alumine. aā. ℥. j. et addatur euforbij asse fetide castorei. aā. ℥. ß. et ad lentū ignē assetur et qđ distillauerit retineatur. et fiat vnguentū. In farsimento istius anseris posset poni yna artetica pes colūbinus pes coruin⁹ hermodactili Theodoric⁹ etiā addit peritariā ruthā marubiū radicē cucumeris aggrestis folia hedere et gūmam eius: et tūc distillatio eius est magis p̄ciosa in materia frigida et antiquata.
¶ Emplm̄ de formicis ꝓbatū p Ras. in materijs calidis maxime. ℞. terre formicarum cum ouis et totū. ℥. iij. farine ordei et fabarum. aā. ℥. j. ro. ℥. ß. malue mādragoreaā. ʒ. vj. coque maluas et mādragorā in tribus lib. aque vsq; ad medietatē: et cola et cōfice reliquas medicias in mortario puluerizatas addēdo tria albumina ouorum: et duo vitella et vtere. ¶ In sciatica aūt cōpetūt oia dicta: dūtaxat q̄ fortificētur cū sinapi et oleo ipsi⁹ et fermēto et silib⁹: q̄ a ꝓfundo materiā extrahūt: et ad istā intentionē fiunt ventose rubificatiōes et vesiccationes cū allijs et cantaradib⁹ et planta lupina et marubio cilio. Et cauteria potētialia: et etiam actualia punctalia oliuaria et circularia circū circa iuncturā: et i medio ipsi⁹ vt docet Albu. et dicetur infra. Et fluere p̄mittuntur p. 40. dies q̄ est terminus arteticarū vt dicūt quatuor magistri cū cētis et folijs cauliū edere vsquequo sit curatus: et sic pficit tertia intentio.
¶ Sed quarta intētio q̄ erat accidentiū correctio complet ſm q̄ sunt accidētia potissime duo dolor videlicet et durities.

¶ De dolore iuncturarum.

Dolor aūt in gutta sedatur dupl'r: veridice cū euaporatiuis supius dictis: et palliatiue cū narcoticis. Et qr difficile est sigillatim cū istis in tali dolore opari: pro tanto est tuti⁹ miscere ambo. Et ad hoc eligātur q̄tuor auxilia. ¶ Primū est Ras. et Aui. et eū acceperūt in meamir a Gal. ℞. micā panis albissimi et misce eā in lacte vaccino donec fiat sicut vnguentū: et pone decimā ptem opij et croci quartā partē ipsi⁹ opij et cōficiendo fiat sicut linimentum. apponatur et sepe remutetur. ¶ Ad idē recipe ceroti ro. lib. j. opij croci. aā. ʒ. ij. misceantur et applicentur.
¶ Ad idem ponit Lanfrācus amidū et camphorā confectos cū aqua ro. ¶ In regimine illo papali. ℞. capitū papaueris. al. cū seminibus et corticibus suis. et ordei mundati. aā. partē. j. seminis iusquiami par. iij. illi⁹ bulliātur in lib. j. aque vsq; ad ꝯsumptionē medietatis deinde colentur et in colatura addatur muscillaginis psilij fenugreci se. lini extracti cum aceto q̄ntum est de colatura olei ros. cum albuminibus ouorum quantum est medietas et fiat linimentum i quo infundatur pannus lineus et frigidum applicetur: et q̄cito calefit renouetur.

¶ Amplius sm intentionem hypp. & Gale. sexto afforismorum. aqua frigida multa infusa super articulos dolorem ipsorum soluit obtundendo sensum: torpor enim mediocris dolorem sedat vt dicit textus.

¶ De duritie iuncturarum.

Durities iuncturarum cõis artheticas q̃ lz rarissime curet iuxta illud ouidij. Soluere nodosam nescit medicina podagrã. Nihilominus emẽdat cum medicinis mollitiuis & resolutiuis domesticis & caute: iuxta doctrinã datam in caplo de sephyros & sclirosi & infra in antidotario dicendã. Et etiã Ras. in de iuncturis vbi ponit modũ de euaporatione cũ marcasita ignita in aceto extincta dictat ad hoc in spali istud empl'm. ℞. armoniaci oppopouacis galbani bdelij sulfuris nitri sinapis piretri. añ. ptem j. litargirij q̃tũ de oibus coquat litargiũ cũ oleo: & gũme dissoluant cũ aceto & bulliant. & fiat empl'm & superponat loco prius cũ aliquo mollificato. ¶ Ad quam intẽtionẽ & ad spasmum dictat tale vnguentũ. ℞. bdelij cũ aceto & modico de rob & de melle dissoluti. ʒ. 30. olibani camomille. ℥. iij. olei antiq̃ pinguedis galline anseris aquile vel anguille. añ. ℥. j. pinguedinis vituli. ℥. ij. cfice. & fiat vnguẽtum. ¶ Ad eandẽ intẽtionẽ valet diaquilõ paruũ & magnũ heben mes. quorum forme dabunt infra. ¶ Gale. ... vo testat in. x. simpliciũ farmacorũ q caseus antiquissimus coctus cũ iure tybie salite porci sũpẽdo cutẽ cũ virulẽtia extrahit lapides gipseos & mollificat duritiẽ iũcturarum ipe aũt vidicit pbauit i multis. Ras. aũt hoc recitãdo nasturciũ addit. ¶ Durities aũt q̃ cõsequit algebras: & alias solutiões iũcturarum & neruosarum pticularum etiã est difficilis curationis marie qñ est desiccata & marasmata talr q fricãdo nõ rubescit: vt dicit Ras. & illa in q̃ nullus: au paruus est sensus est iã suspecta. Et tps ad opandũ si meliorari dz reqrit longum nihilominus si cõsiderat in loco aliq̃ materia curet cũ incisiuis: vt dicit Aui. ¶ Et de curationibus bonis post mollificationẽ est vaporatio cũ lapidibus ignitis & extinctis i aceto & resolutio domestica cũ emplis & vnguentis dictis i caplo de sclirosi: ad qd caplm p talibus dispõnibus semp est recurrẽdũ. ¶ Si aũt non est ibi materia: aut est pauca desiccata pcedat ita. In primis embrocet pticula eã flectẽdo & extẽdẽdo diu cũ aqua mucillaginosa decoctiõis corticis radicis altee & radicis vlmi camomille melliloti fenugreci se. lini & silius. Aut cũ aqua decoctõis capitũ & pedũ mõtonũ: aut cũ musto: aut cũ sanguie calido alicuius aialis. ¶ Deide inũgat iuxta ignẽ moderatũ cũ isto vnguẽto. ℞. dyaltee li. s. olei laurini: olei masticini: olei de lilio olei mustellini: olei de been: olei nucis indice. añ. quartã. s. axungie strucij aquile anguille marmotane casonis anatis galline axungie asini medulle cruris vituli & cerui. añ. ℥. j. bdelij ysopi humide storacis liq̃de añ. ℥. s. pinguedis testiculorum castorei. ʒ. ij. cere qd sufficit fiat vnguentũ. ¶ Deide applicet istud empl'm. ℞. cere picis dyaquilõ añ. quartã. j. assungie asini. quartã. s. laudani ysopi hũide galbãi oppoponacis armoniaci bdelij storacis calamite masticis sarcocolle dissolutorum cũ vino. añ. ℥. j assungie vrsi strucij aq̃le anguille fecis olei de lilio terebẽtine. añ. ℥. s. farine fenugreci. & se. lini croci. añ. ʒ. ij. fiat emplz. ¶ Et gña dyaquilonis sũt ad hoc ppitia: & aqua sanguis humani septies distillata est ad hoc p alchimistas & p henricũ laudata: plura alia infra in antidotario ponent. Et in hoc ligature & instrumẽta mechanica multũ auxiliantur.

¶ De lepra. Cap. ij.

Lepre est maximus error virtutis assimilatiue qua forma corrũpit in toto ita habet ex vbis Gal. quãtũ ad primã partẽ i sexto. Et q̃tũ ad sc̃dam in primo de egritudie & sinthomate. Et itelligo errorẽ virtutis assimilatiue imediate: qr mediate põt esse cã error digestiue & sanguificẽ i epate. Et ideo Aui. vocat errorẽ virtutis epis cãm efficiẽtẽ antiq̃orẽ: qñ em epar labit ad caliditatẽ: & sic adurit sanguis & pparat ipm ad melãcholiã. Et tal' sanguis qñ venit ad mebra tertie digõnis iueniẽs ea debilitata a mala cõplone frida & sicca itroducta a causis suis: vt stati dicet nõ põt eum cõuertere ad calorẽ neq ad carnẽ bonã vniformẽ & rubeã cõuertit ad calorẽ & carnẽ granulosam nigrã & horridã. vñ i pº de virtutibus nãlibus assumat. Cũ virtus digestiua errat i dissemināndo causat ethica: qñ i vniẽdo ydropisis qñ i assimilãdo lepra. ¶ Est eĩm lepra morbus & accñs sm gordoniũ q̃ sequẽdo Auicẽ. valde bñ tractauit istã materiã. Morbus cõsilis officialis & cõis. Morbus cõsilis est: qr est mala cõplexio frigida & sicca equalis & diuersa in pte & in toto. Officialis: qr est corruptio figure q̃ ẽ ppa dña ipsius vt dicet. Cõis qr cũ

sit apa vle soluit continuu vt apata alia particularia. Et est accides qr peccata actio.
¶ Dr aut lepra a lepore nasi: qr in eo potiora et certiora apparent signa ipsius. Vel dr a lupo: qr oia mebra vt lupus deuorat. Corrupit em oia mebra vt lupus cancrosus sm haliab. in. 8. sermone ptis prime libri disponis regalis. Et io ab Aui. dr cancer cois toti corpori. ¶ Spes et drie lepre potissime sumuntur a materia et a sinthomate. Et lz sm haliab. vbi supra: et forte sm Gal. non ponatur nisi due spes, a duabus choleris adustis malis. Nihilominus cois schola nostra assignat quatuor spes sm quos quatuor humores pnt aduri et in mlia puerti. Elephantia de mlia: leonina de chola. Thiria de phlegmate. Et allopitia de sanguine: raro tn inueniunt singulares plurimu sunt coposite vt alia apata. Et vocant ita a pprietatibus talibus q in talibus aialibus inueniuntur.

Cause lepre sunt triplices: primitiue antea et coniuncte. ¶ Cause primitiue sunt corruptio aeris: et cotact9 leprosor: malicia cibor: macula gnationis. Et ad iuuant hec retentio supfluitatum mlicaruz vt emorroydar menstruor variolar quartanaru et debilitas splenis et epatis calitas. vt dicit Aui. ¶ Cause antea sunt humores dispositi ad vrendu: et in mliam puertedu. Ca piucta est mlia spsa p totum. ¶ Propter qr sciendu qd vt dictu fuit de apatibus: mlia est duplex: naturalis et non naturalis: de naturali n o fit lepra sz de no naturali: et no de quacuqz: sed de illa q facta est p adustione. Ista aut mlia vt dicit Aui. aut spgit p totuz corpus aut ad parte. Si ad totu corp9 et putresit facit febrem: si non putrefit morpheaz ivniter lepra in carne. Si ad parte gnantur cancer et verruce et psilia vt in. 6. de egritudine et sintho. innuitur a. G.

¶ Signa et indicia.

Intelligendum est circa signa et indicia lepre qr sm magrm Jordanu in motepessulano ipa lepra hz dispone et actum. ¶ Dispo seu pparatio lepre est pprietas in corpore qua aliqs valde est dispositus ad lepra. Et tales pprietates pueniunt a causis primitiuis: et coadiuuatibus dictis. ¶ Actus aut lepre est nocumetu virtutis dicte qd ex sparsione mlie p totum corpus puenit. Et iste actus dr habere quatuor tpa. principiu. augmentum. statum et declinationem: saltim ad mortem. ¶ Principiu est qn nocumentu tangit mebra intrinseca: et tunc apparent signa debiliora: lepra em incipit in interiorib9 Deinde pcedit ad interiora. Et tuc cu venenositate sua interficit. ¶ Augmentum est quando apparet in exterioribus: et tuc signa augmentantur et plurificantur. ¶ Stat9 est qn mebra incipiunt vlcerari: et tunc signa sut manifesta. ¶ Declinatio qn membra cadut et tunc signa sunt popularia.

Signa aut coia oim sperum lepre: qdam significat pparatione seu dispone, queda ipsius actu: pparatione seu disponem: significant fedus color morphea scabies: et supfluitates fetentes: et cause dispositiue dicte. ¶ Actum aut significatia: queda sun: vniuoca: queda equiuoca: vniuoca dicuntur q semp significant lepra et sequutur eam vel intense vel remisse. Et sunt sex oculor et aurium rotunditas: depilatio et grossities seu tuberositas supcilior dilatatio et tortura narium ab extra cum interiori strictura: labior fetiditas: vox rauca: ac si cu naribus loqueretur fetor anhelitus et totius psone. Aspectus firus et horribilis ad moduz aialis saton. Unde Gal. in. 2. de egritudine et sinthomate. Symatur enim nasus et labia grossa et acute aures apparent: et vlr similes satyrs elephantinates. i. leprosantes fiunt. Satyrs aut vel saton in terra arabica e aial is horribilis aspectus in quo sunt signa iaz dicta. ¶ Equioca dnr que cu hoc qr inueniut in lepra inueniuntur in alijs egritudinibus et ideo non semp significant lepram. Et sunt 16. primuz est duricies et tuberositas carnis spaliter iucturarum et extremorum. secuduz est color morpheatus et tenebrosus. tertium est casus capillor et renascitio subtiliu. quartum consumptio musculoruz precipue pollicis. quintum insensibilitas et stupor atqz grapa extremorum. sextum scabies et impetigines gutta ros. et vlcerationes in corpore. septimum est grana sub lingua: sub palpebris: et retro aures. octauum ardores et puncture acuum in corpore sensibilitas. nonum cutis eorum ad aerem ad modum anseris displumate crispitudo. decimum quado proijcitur aqua super ipsos videntur vnctuosi. vndecimum raro febricitat. duodecimum sunt astuti et dolosi furiosi: et nimis se ingerere volunt super populum. decimumtertium hnt somnia ponderosa et grauia. decimumquartum habent pulsum debilem. decimumquintum habent nigrum sanguinem plumbeum et tenebrosum cinerulentum arenosum et trubo=

sum. decimūsextum habent vrinas liuidas albas subtiles & cinerosas. Cum istis aūt signis examinantur leprosi.

¶ Circa tñ examen & iudicium leprosoꝝ est multum aduertendum qꝛ maxima iniuria ē sequestrare non sequestrandos & dimittere leprosos cum populo. Nam morbus est contagiosus & infectiuus. Et ideo medicus debens eos iudicare sepe, dz eos aspicere et secum signa voluere & reuoluere & videre q̄ signa sunt vniuoca: & que equiuoca: & qꝫ nō iudicet per vnum signum: sed ꝑ concursuz multorum specialiter vniuocorum.

¶ In primis inuocando det auxiliū dz eos cōfortare qꝫ ista passio est saluatio aīe: et qꝫ non dubitent dicere veritatem: qꝛ si reperirentur leprosi purgatoriū aīe esset: & si mundus hꝫ eos odio non tñ deus: immo lazarum leprosum plus dilexit q̄ alios. Si aūt non reperirentur tales stabunt in pace: deinde faciat eos iurare veritatem dicendi de interrogandis. Et tunc in primis dz interrogare de his que disponunt ad lepram. Si ipē habet aliquid vt si ipē est de genere leprosorū: aut si est conuersatus cum eis. Et si restricta sūt ei menstrua vel emorroydes. Et si regimine melancholico vsi sunt. Et quales egritudines consueuerunt pati. deinde inquirat cuz notis ipsorum: & cum ipsis de astutia & moribus ipsorum & somnijs: desiderijs ipsorum: & si sentiunt acuitatem ardorem & pūcturas in carne: deinde tangat pulsum: deinde faciat sibi facere flebothomiaz & cōsideret substantiam & colorem sanguinis si est niger et cineritius & lauet ipsum: & sciat qualis erit illa caro que remanet in colatorio: si est arenosa granulosa & trumbosa: qꝛ maximuz signum est. Et si vult probare: in altera scutellari si sal cito funditur. Et si acetum & vrina cito commiscentur. Et si per modum farine descendit in plena pelui aqua. potest gratia solennitatis facere. ¶ Hoc facto consideret aspectum suum: & dicat sibi qꝫ recedat et de mane apportet vrinam: & interim cogitet medicus super visis & videndis. Et de mane ipē veniat in presentia medici: & tunc in primis videat vrinam & consideret si significabit aliquid de dispositione lepre. Si est alba subtilis cinerosa: quia tales sunt vrine leprosorum. Deinde consideret faciem suam. Supercilia si sint depilata: si sunt inflata & tuberosa: oculos si rotūdos specialiter versus domesticam partem: si cornu alba sunt tenebrosa. De naso si est totius grossus vlceratꝰ intus. De auribus si rotundantur & curtantur. De voce si loquitur rauce & cum naribꝰ De labijs & lingua si sanguinantur & vlcerātur & si habet grana. Si anhelitus sit difficilis & fetidus. Et si eius forma sit diuersa et horribilis & consideret bene ista: qꝛ signa faciei sunt certiora. ¶ Deinde faciat ipsuz expoliare & consideret in primis colorem totiꝰ corporis si est tenebrosus & morpheus. Deinde substantiam carnis si est dura & aspera tuberosa specialiter circa iuncturas & extremitates: & si est scabiosus pruriginosus & serpiginosus & vlcerosus. Si corium eius crispatur vt anseris: si musculi sunt consumpti: si patitur dormitationem in membris. Si senserit bene quando pungitur retro talonem & tybiam: & interrogetur cum quo & vbi. Deinde proyciat aquam super corpus suum: & vide si est vnctuosum: & si sal adheret quando proijcitur super ipsuz. Deinde redeat ad consideratione; faciei & aspectus & dimittat ipsum pensentur omnia signa & conferat et deliberet bene de signis & concordia ipsorū. Et si inueniat qꝫ ipse cum dispositiōe ad lepram habeat aliqua signa equiuoca diminuta domestice & secrete comminandus est vt stet in bono regimine: & habeat consiliuz medicorum alias efficeretur leprosus. Si autez multa habet signa equiuoca & pauca vniuoca cassatus vocatꝰ vulgariter. Et tales sunt acriter comminandi qꝫ teneant bonum regimen & habeant bonum consilium medicoruz & qꝫ stent in domibus & mansionibus ipsorū & non multum se ingerant cum populo: quia ingrediuntur lepram. Si autez habent multa signa equiuoca & multa vniuoca cum bonis verbis & cōsolatorijs sequestrandi sunt a populo: & in malanteria ducendi. Si autem sunt sani absoluendi sunt & cum litteris medicorum ad rectores mittendi.

¶ Signa autem propria humorum habentur per signa humorū dicta in de apostematibus supra: peiores tamē sunt humores leonine & elefantie q̄ aliarum.

¶ Judicatur per omnes qꝫ lepra est pessimꝰ morbus: & est hereditarius & contagiosus: & est quasi impossibilis eradicatiōis preserti; confirmata. Quō eñ inquit Aui. curabit lepra cū sit cancer vniuersalis qñ cancer particularis non curatur: preseruari aūt potest et palliari: curari vero minime. ¶ Amplius iudicat qꝫ inter spēs lepre leonina & elefantia tanq̄ de pessima materia sunt peiores. Alie vero tanq̄ de magis miti suauiores.

In curatione lepre ad tria cõiter intẽdũt doctores. primum est ad pseruandum dispositos anteq̃ veniat. secũm est ad curandum actuales dum est introducta sed non est confirmata. tertium est ad palliandum dum est introducta et confirmata.

¶ Regimen pseruatiuum tres hz intentiones. prima est vt materia nõ gñetur. scda vt materia gñata expellatur. sed tertia vt epar et cõplo totius corporis rectificet. ¶ Prima complet cum debita administratione sex rerum non naturalium: et trium non necessariarum que sui generalitate annexantur istis vt sunt aer cibus et potus etc. vergentium ad temperamentum. ¶ Secundo completur cum bina aut trina purgatione in anno: vere tamen potentissime et autumno cum dyacatholicon: aut pillulis de fumoterre flebothomia cum debita prouocatione emorroydarum et cauteriorũ in fontanellis brachiorum et tibiarum. ¶ Tertia completur cũ bonis electuarijs factis de dyarodon abbatis et bonis epithimatibus pro epate.

¶ Regimen autem curatiuũ qñ est actu lepra non tñ confirmata habet quatuor intentiones. Prima est bonitas regiminis vt humor lapsus temperetur. Secunda est humorum adustorum euacuatio. Tertia est impssionis illate rectificatio. Sed quarta est accidentium correctio. ¶ Primum complet cum debita administratione sex rerum non naturalium: et trium annexarum vergentium in frigiditatem et humiditatem. ¶ Secundũ completur cũ flebothomia et pharmacia caputpurgijs balneis ventosationibus et fricationibus et alijs resoluentibus materias ab extra. ¶ Tertium completur cum debita administratione serpentium et potionum et confectionum de alfilude de auro et de talib⁹ cõsimilibus confortantibus cor et rectificantib⁹ naturam. Sed quartum completur fm naturam accidentium que occurrunt.

¶ Regimen palliatiuum quod competit lepre confirmate tres hz intentiones. prima est humectare corpus ab intra ne incineretur. scda confortare cor et alia membra principalia ne dissoluantur. Sed tertia est custodire membra ne deformentur.

¶ Primum completur cum debita administratione lactis et brodũ gallinarum et aliorũ humectantium. ¶ Secundum cum leticia Gal. et dyarodon abbatis. ¶ Sed tertiũ cũ cauterijs factis in locis vbi scitis et cum gummeris: et alijs decorantibus et solidantibus faciem et alia membra. ¶ Uerum quia ista magis pertinẽt ad dominos phisicos q̃ ad chyrurgicos: nisi quantum est ad iudicandum et ad manualem operationem exquisitã ptractationem de modo et qualitate complendi predictas intentiones omittam superficialiter aliqua tangendo ea sᷓ. 8 capitulis tangendo vel assumendo. Primum erit de dieta. Secundum erit de flebothomia. Tertiũ de medicinis laxatiuis. Quartum de caputpurgijs. Quintum de balneis vnctionibus epithimatibus embrocationibus et consimilibus. ¶ Sextum de regimine serpentium. Septimum de cauterijs. Octauum de correctione accidentium:

Dieta leprosorum debet esse sicut patientium apostemata melancholica de qua superius in de apostematibus melancholicis fuit dictum. Et vltra illa caueant a coitu: et ab omni re que põt eorũ calefacere naturam: vt vult Aui. lac etiã vt dicit est de conuenientioribus quibus curatur lepra. Et proprie apud constrictionem et difficultatem anhelitus et vocis. Et post euacuationes oportet vt bibant illud dum mulgetur et detur quantitas que digeratur. Et si posset stare cum ipso solo bonum esset. Et si passio sedaretur auferatur: totum autem regimen ipsorum precipue in palliando ad regimen ethicorum declinetur vt volũt oẽs.

¶ De flebothomia.

Flebothomia venarũ magnarum nullo modo competit in lepra confirmata: nisi esset magna repletio: aut q̃ timeretur constrictio anhelitus: sed vẽtosatio et scarificatio in natibus tibijs retro collum inter spatulas et aptio venarũ paruarũ nariũ et faciei bñ põt cõpetere eis: eo q̃ materia iã exiuit venas: et si est in carne anteq̃ cõfirmet: tñ pcipit Haliab. sermone. 4. partis prime libri dispõnis regalis accelerare minutionẽ sanguis a duabus venis organicis et duabus post aures: et q̃ frõtis et a mediaslis et tñ auferre donec defectus appeat. ¶ Rasis tñ a purpurea vena dextri brachij incipit. Et post interuallum a sinistra et refert q̃ curauit quendam adolescentem leprosum in cuius facie nodi fieri incipiebant et pili defluebant cui occurrere incepit cum flebothomia: et ventris solutiõe cum apozimate de epithimo: et pillulis chole

ram purgantibus: et frequenter cum in balneo posuit et cibaria humectantia dedit. Postea quietem per aliquos dies ordinauit post ad ventrem soluendum rediit: quod totiens fecit donec plusquam quadragesies i quinque mensibus vētrem soluit: quibus peractis pili inceperūt nasci et oculi et color et facies meliorari: et prope sanitatem reduci. Et recedens ab ipso per alios sex menses dimissa purgatione preter cum sero cum bono regimine perfecte sanum eum inuenit.

¶ De medicinis laxatiuis.

In primis digeratur materia cum syrupo de fumoterre: quod. ℞. fumiterre. quartam. i. buglosse cū toto teneritatum lupuli scabiose lapacij capilli ven. dyanthos politrici scolopendrie endiuie nouelle cicoree. añ. quartam. ß. liquiritie se. melonum se. acetose anisi cuscute añ. ℥. ß. florum ros. violarū boraginis et buglos. epithimi. añ. ℥. i. polipodij quercini. ℥. ij. vini malorum granatorum aceti passulati. añ. quartam. i. panis zuccari lib. i. fiat syrupus.

¶ Digesta materia purgetur paulatiē cum apozimate laxatiuo facto cum predictis addendo succum fumiterre boraginis buglosse lapacij: et de sene et epithimo quantum de polipodio. et de prunis et tamarindis ac cassiafistula: et non ponatur acetum. Et administretur bis in septimana quarta. i. i quo potest dissolui ad acuendū. ʒ. i. electuarij de succo ros. Et si vis ponere in predicto syrupo mirabolanos preceptum habēt mesue facies. ¶ Si autē vis purgare fortius: fiat hoc cum pillulis de fumoterre: cuius forma secūdum Aui. ℞. mirabol. citrinorum chebulorum nigrorum omnium añ. ʒ. v. aloes succotrini. ʒ. vij. scamonee. ʒ. v. sine cessatione conficiantur cum aqua vel succo fumiterre. et fiant pillule. dos. ʒ. i. vel. ʒ. i. et. ß. ¶ Si autem vis purgare fortissime precipit Aui. yeram ruffini yeralogodiō theodoricō acuatur cū pulpa colloquintide et cum electuario de succo ros. ¶ Cum istis autē medicinis possunt addi et diminui medicine sm quod videbitur quod natura declinabit ad flegma vel ad cholerā: et sm tempus et qualitatem patientis.

¶ De caputpurgijs.

Post euacuationem vniuersalem fiant caputpurgia cū succo vel decoctione sansuci celidonie nasturtij staphisagrie piretri nucismus. piperis lon. in quo addatur modicum de euforbio et de scamonea: aut de electuario de succo ros. et traijciatur. aut imponatur vna gutta in naribus cū emboto nasali.

¶ De stuffis et balneis fricationibus et vnctionibus et consimilibus.

Post istas autem purgationes fiant stuffe cum herbis dictis in syrupo. Et in stuffa raso capite fricentur et lauētur per caput et faciem et totum corpus cum tali decoctiōe. ℞. fumiter. lapacij scabiose camomille melliloti staphisagrie sinapis piperis longi nucismus. sulfuris nitri aloen auripigmenti coctis cum aqua et aceto et facta fricatione liniatur totus cum sanguine leporis. Et in exitu detur thiriaca cum vino. ʒ. i. Et postquam sanguis fuerit desiccatus redeat ad stuffam: et ibidem lauetur cum aqua decoctionis radicis lilij iarri et surfuris macri. Et post inūgatur totus cum isto vnguento. ℞. vnguenti citrini lib. i. vnguēti albi. li. ß. pinguedinis serpentis. quartam. i. olei ros. olei mirtini vnguenti populeon. añ. quartam. ß. misceantur et inūgatur. ¶ Pro ista intentione inueniunt multa alia auxilia i morphea. scabie serpigine et in morbis faciei. Et ista talia reiterentur totiens quotiens videbitur expedire.

¶ De administratione serpentum.

Et scias vt dicit Aui. quod caro vipere vel thiri et illud i quo est virtus eius est de melioribus medicinis ci. Et. G. in. xi. simplicium farmacorum per quinque exempla hoc probauit. eligantur ergo serpentes sm nobilem Gordonium de locis siccissimis cum dorso nigro et ligentur versus caput et caudam: et cum virgis minutis flagellent et subito in simul duo viri abscindāt caput et caudam: et permittantur volutari per terram: et quanto plus volutabuntur: et exibit de sanguine tanto melius erit. Et excorientur et abluantur cum aqua salsa calida: et postea cum vino puro et istis serpentibus vtatur omnibus modis quibus poterimus considerare: quia breuiter loquendo aliam viam non habemus in curando leprosos per corporis mundificationem nisi cum serpentibus: decoquantur igitur vsque ad ossium separationem cum feniculo et aneto et pane biscocto et modico salis. Et sorbeatur brodium et comedantur carnes: vel carnes sic preparate terantur cum ala galline et modico zinzi. et satis de zuccaro et fiat comestio alba. ¶ Vel aliter quod carnes sic pparate cū puluere zinzi. coriandri, et croci ponantur in pastillo.

¶ Uel aliter q carnes sic pparate terantur fortiter ꝛ cum puluere zinzi.nucismus.ꝛ zuccaro.ꝛ fiat electuarium.

¶ Uel aliter serpentes viui ponãtur in vino tpe vindemiarũ cuz epithimo sene polipodio ꝛ aniso feniculo ꝛ aneto:ꝛ qñ erit clarificatuz ponatur in alio vase ꝛ erit laxatiuum: si administretur bis vel ter in die.

¶ Uel aliter ẜm henricum ponantur post decolationem in alẽbico ꝛ fiat aqua. Et patientes possunt lauari cum aqua decoctionis ipsarũ. Est tñ aduertendum q vsus ipsarum facit corpus primo inflare:ꝛ postea cadunt squame ꝛ pelles ꝛ excoriant ꝛ deinflantur ꝛ sanantur. ¶ Tempus aũt sufficiens de vsus ipsarum est dum incurrere incipiũt scothomiam ꝛ mutari in rõne: tunc eñ cessandum est ab vsu ipsarum. Et sal vipere iuuatiuum est iterum. ¶ De his q̃ conferunt est vt dicit Aui.qñ bibũtur aut comedũtur sunt confectiones bederasuli ꝛ alfedule ꝛc.

¶ De cauterijs.

Circa cauteria est intelligenduz q ipsa non debent fieri nisi post omnes alias curas:ꝛ maxime in putrefacta ꝛ humorosa. Et lz Albu.ponat.70.cauteria pro ipsis: qꝛ dixit q quanto plura fiunt magis cõferunt. Nihilominus non sunt consueta mihi: nisi cauteria punctalia seu rotunda fontanellarum brachiorꝝ ꝛ tibiarũ ꝛ inguinũ ꝛ ascellarum:ꝛ in summitate capitis ꝛ retro colluz ad setonem. Ruptoria fiunt sub mentone et in collo:ꝛ si ventose precederent ruptoria nõ esset id male factum.

¶ Ultimo est dicendum de correctione accidentium.

Accidentia que apparẽt in lepra sunt multa que correctione indigent vt morphea scabies pruritus ꝛ serpigo: de quibus dicetur in sequenti capitulo: nodi glandule atq tuberositates vlcera ꝛ corrositates: de quibus in pprijs caplis dictum est supra.

¶ Depilatio pustulatio oppilatio nariũ de quibus dicetur infra doctrina scða raucedo difficultas anhelitus de quibus in phisicalibus libris satis tractatur: Et iõ correctiões eorꝝ in locis suis requirantur.

¶ De morphea serpigine scabie pruritu syronibus pediculis ꝛ alijs infectionibus cutis. Cap.iij.

Intelligẽdũ q morphea ꝛ albaras alga da algasen panni lentigies sanguis mortuus gutta rosea scabies serpigo ꝛ impetigo ꝛ cõsilia sunt infectiones cutis maculose:ꝛ qꝛ non differunt nisi magnitudine ꝛ puitate ꝛ in situ:ꝛ in colore ꝛ aliqliter in materia: ppterea doctores nostri fuerunt ita varij ꝛ discordes in differentijs ipsorum: immo qð fortius est morpheã albarosan vocauit haliab. leprã. Nihilominus cõis vsus tenet inter nos q iste infectiones qñq sunt plane ꝛ nõ hñt inequalitatem neq vlcerationem: si sunt nigre vocantur morphee: si albe albaras: si rubee gutta.s.ro. si magne vocantur panni: si parue lentigines. Si ꝟo non sunt plane: sed inequales ꝛ vlcerate vocantur scabies serpigines ꝛ impetigies. Nõ obstante q Lanfrancus ꝛ henricus in differentijs istorꝝ multum videntur gloriari.

¶ Non ergo faciunt in ope diuersitatem tales differentie nisi in nõ vlceratis q̃ reponũtur sub morphea ꝛ in vlceratis sub scabie et serpigine. Et in syronibus ꝛ in pediculis de quibus dicetur. Et lz multa de his dicantur hic in generali. Nihilominus aliqua dicentur in speciali in secunda doctrina de dispositionibus faciei.

¶ De morphea.

Est ergo morphea cutis plana defedatio maculosa. Cuius lz sint tot spẽs sicut ꝛ lepre. Nihilominus due sunt magis famose nigra vcz ꝛ alba quaruz cause sunt albe phlegma: nigre vero melancholicus humor: vt dicebatur in sexto de egritudine ꝛ sinthomate.

Signa sunt satis manifesta. Sed iudicia sunt difficilia. ¶ Judicatur eñ p nobilẽ Gordonuz q morphea antiqua:ꝛ que occupat magnum spacium:ꝛ que cum fricatur nõ rubet nec quando pungitur emittit sanguinem sed aquositatem est incurabilis: aut cum magna difficultate curabilis: que vero est oppositarum conditionum ad curandum aliquaz habet suspitionem.

Circa morphee nigre supposito regimine dicto in lepra oportet ẜm Aui. vt incipiatur cum flebothomia: si fuerit illic multitudo sanguinis:ꝛ cum euacuatione humoris adusti ꝛ melancholici cum his que in le

pra sunt dicta. ¶ Uerum de euacuātibꝰ subli mibus est aqua casei cū epithimo sumēdo quolibet die. ℥. j. cū cado vno aq̄ casei: ⁊ multotiens cū ipso est soluendus: vt dicit Rasis. ¶ Et post hoc dicit ꝙ ex semine raphini et eruce ⁊ condisi confecti ꝫ cū aceto locꝰ est epithimandus: ipso tñ priꝰ balneato. ¶ Haliab. aūt iubet conterere cepā: ⁊ ad solē cū ipsa cathaplasmare. ¶ Gordonius precipit ꝙ fricetur locus cū pāno aspro: ⁊ postea ꝙ locꝰ epithimetur cū auripigmento rubeo pistato cū succo fumiterre: ⁊ in crastinū lauetur cū aq̄ furfuris. ¶ Jamerius hanc morpheā fricat cū smemitha. ¶ Rogerius recipit tartarū fuliginē de quolibet. ℥. ij. salis nitri sulfuris viui. ℥. j. auripigmenti aluminis scissi vtriusqꝫ ellri añ. ℥. ß. puluerizentur oīa cum succo fumiterre ⁊ abrotāi ⁊ lapacij acuti atqꝫ panis porcini ⁊ sapone cū oleo in mortario incorporentur talr̄ vt fiat linimentum cum quo morpheatus locus epithimet̄. ¶ Et si ista nō valent scarificetur locus: ⁊ cū illo sanguie epithimetur. Aut vt dicit Guil. de sa. cātarides cum fermento ⁊ aceto apponātur: aut mel anacardinum vt dicunt glosatores Rogerij. Et post vesicationem desuper folium caulis ponatur ⁊ remota cute si est necesse: vt qñ est infectio ꝓfunda corrodatur caro cum arsenico incorporato cum dyaltea: ⁊ purgata carne locus cum vnguento citri acuato cū lithargiro ꝯsolidetur. ¶ In morphea autē alba sup posito regimine dicto in apātibus phlegmaticis: opꝫ ꝑm Aui. vt deuitetur flebothomia ⁊ euacuetur phlegma cum yera acuata cū colloquintida: aut cū pillulis chochijs Ras. ¶ Et post hoc precipit Rasis ꝙ fricet̄ ad solem cum linimento facto ex setaragi qđ credo capsiam: ⁊ ex rubea ⁊ elleboro ⁊ sinapi. et se. raphini. Aui. vero vult ꝙ cum alcali ⁊ calce coctis cum vrina infantium vsqꝫ ad mellis spissitudinem fricetur ad solem quousqꝫ locus vlceretur. Deinde accipiatur pix ⁊ cera. atqꝫ terebentina ⁊ cortices nucis aduste atqꝫ sanguis pulli columbe: ⁊ oleum de alcanna: ⁊ vsqꝫ ad sufficientiam decoquantur: ⁊ continuetur super locū donec sanetur: ⁊ color eiꝰ sit sicut color corporis. ¶ Theodericus dicit ꝙ quedam dña pisani curabat omnes morpheas per istum modū. In primis lauabat locum morpheatum decies cum aqua frigida. Post cum isto vngebat vnguento. ℞. cineris serpentis combusti in olla noua bene cooperta. ℥. j. lithargiri vsti gallarum radicis flammule solearum antiquarum plumarum nigrarum galline oīm combustorū. añ. ℥. ß. arsenici calcis viue argenti viui. ana ℥. ij. conficiantur oīa cum aceto: ⁊ fiat sicut vnguentum. Cum quo locus morpheatꝰ inungatur bis vel ter: aut plus sicut videbitur expedire. Post aūt mittatur ad balneum: et dum intrabit balneum liniatur cū psilotro facto ex quatuor partibus calcis ⁊ vnius arsenici coctis cum aceto ⁊ aqua. Et postqꝫ sudauerit in balneo aliquantulum lauet̄ cum aqua ⁊ erit sanatus. ¶ Melius tñ videretur ꝙ prius in balneo liniretur cum illo psilotro ⁊ post in exitu liniretur cum illo vnguento: ipse tñ ita dicit. Si aūt cum istis non curaret̄ est intentio doctorꝫ ꝙ locus cum cantaridibus ⁊ arsenico curetur: precipue si intētio sit ꝓfundata vt dictum est de morphea nigra. Non autem cum cauterio actuali: neqꝫ cum scarificatione quia vestigia magis apparerent vt dicit Aui. ¶ Et si cura non valet tingatur locus cum ista tinctura Aui. ℞. lithargiri calcis gallarum alcanne draganti. ana. conficiantur cum melle ⁊ aceto nigro: ⁊ fiat linimentum de quo locus liniatur.

¶ De impetigine ⁊ serpigine et assafati.

Omnia autem ista vt dcm̄ est sunt infectiones cutis inequales ⁊ finalr̄ vlcerose nō multum ꝓfundantes. Et propter hoc Aui. dicit ꝙ sunt ꝓxima adinuicem: ⁊ sunt summa bothorꝫ vlcerosorꝫ. Incipientes parue leues diuise in multis locis: deinde vlcerant̄ vlceribus squamosis ⁊ furfurosis: qñqꝫ apparētibus: qñqꝫ occultis. Et q̄ sunt fixe magis proprie dñr assafati ⁊ impetigines: que ℣o sunt mobiles ⁊ serpentes hincinde serpigines q̄ vulgariter dicuntur derbes ⁊ ignis volagiꝰ Et quelibet ipsarum: quedam sunt humide quedam vero sicce.

Cause aūt istarū infectionum: maxime humidarꝫ est humiditas mala corrosiua q̄ permiscetur cum grosso sanguine ⁊ phlegmate salso: verum in sicca magis ꝑdominatur melancholia. Expellūtur eīn huiusmodi materie ad cutem ⁊ corrumpunt eam: vt dicit Aui. Et talis humiditas est vehementer ignita: ⁊ ꝓpter hoc sunt cum pruritu ⁊ ardore: vt dicūt glose ⁊ Theodoricus. Et generantur in facie ⁊ capite puerorum proprie. Et multotiens apparent in hyeme ꝑm Aui. eo ꝙ frigus coartat ⁊ derb

nat tales materias ad cutem: vt dicit Theodoricus: et in estate sepe propter calores vehementes: vt dicit Jamerius.

Curatio quantum ad regimen et euacuationem non differunt a curatione apatum et pustularum cholericarum melancolicarum de quibus satis dictum est supra in de apatibus: et de lepra et morphea. In speciali autem defendit Aui. omne quod habet dulcedinem superfluam: et proprie dactilos: aut amaritudinem: aut acuitatem: aut salsedinem et vtatur humectatione corporis humiditate equali cum balneo et aliis.

Quantum autem ad localia in recentibus laudantur fomentationes cum aqua tepida. Et alterare locum cum succo portulace et cucumeris et muscillagine psilii et saliua hominis ieiuni in .x. simplicium: et acetositas citri et gumma cum aceto. Et sinapis cum aceto sunt optima secundum Aui. et oleum de frumento: oleum ouorum: oleum de serpentibus: et oleum iuniperi ab hebene mesue appropriantur: et oleum de tartaro vulgus tenet supremum. Rogerius laudat saponem et succum celidonie. Et si cum eis admisceretur vnguentum albumi pulchrius esset. vt dicunt glose ipsius. Et lotionem cum aqua ro. et succositate citri in qua sulfur puluerizatum steterit in vase vitreo ad solem per. 20. dies laudant montipes. Et lac virgineum quod fit cum aceto et lithargiro distillando et miscendo cum aqua salita laudant Bonon. vnguentum album factum de lithargiro et citrinum factum cum oleo tartaro et succositate citri sunt Parisius consueta. Ad antiquas vero proprie ad saffati laudat Aui. linimentum factum de chimolea sulfure cineris cucurbite pulpa colloquintide omnium partes equales cum aceto. Ad idem Theodoricus. Rx. succi radicis lapacii acuti quartam. i. axungie porci dissolute lib. ß. argenti viui extincti cum saliua: quartam. ß. coquatur axungia cum succo vsque ad eius spissitudinem postea miscendo argentum viuum pistando in mortario fiat vnguentum. Ad idem Rogerius. Rx. tartari plumbi vsti fuliginis cineris piretri succi ciclaminis ana. confice cum oleo et fiat vnguentum. Henricus testatur quod quidam medicus Parisiensis curauit serpiginem quinque annorum cum tali vnguento. Rx. se. iuniperi contusi. ℥. iiii. coquantur cum sufficientia aque et colature addatur axungie porci reinfuse colate. ℥. vi. terebentine. ℥. i. dissoluantur omnia simul et dissoluta ab igne deponatur. Et cum infrigidatum fuerit aquositas expellatur et vn: et aquositas fortiter in mortario agitetur: et addendo sulfuris viui. ℥. ii. fiat vnguentum.

Rasis autem dicit quod antiqua indiget sanguisugis et fricatione donec exeat sanguis plurimus et resoluatur caro mala et appareat bona. Que vero ex ea fortis est indiget secundum Auicennam medicamine acuto corrodente quousque perueniat ad carnem sanam. Deinde cum vnguentis vlcerum proprie al. et de lithargiro consolidetur.

De scabie et pruritu.

Iste etiam sunt infectiones cutis vlcerose pruriginose cum squamis et crustis que quandoque sunt cum virulentia et sanie: et quandoque absque ipsa: vt ponit Gordonius. Quarum materia secundum Auicennam est sanguis cui commiscetur cholera conuersa in melancholiam: aut phlegma salsum baurachinum. Ex prima enim materia vt dicit fit scabies sicca: ex secunda humida. Sunt igitur secundum hoc due species scabiei humida et sicca sub qua pruriginem pono. Cum ei talem materiam natura ab interioribus ad intrinsecam cutem protulerit: si sub cute permanserit: et fuerit subtilis fuerit pruriginem. Si grossa scabiem vt euidenter ponit Haliab. parte prima. sermone octauo. Et ibidem ponitur quod tales materie fiunt maxime plurimum comedentibus: et qui malis vtuntur cibis salsis videlicet et amaris dulcibus et acutis: vt addit Auicenna: et qui balneum dimittunt et vestes non mutant laborant et vigilant et vinum purum potant. Addit Rasis. fit autem senibus propter cutis debilitatem: et quia in eis salsus humor vt plurimum generatur: et plurimum fit inter digitos: quoniam sunt debiliores: vt dicit Aui.

Significant scabiem secundum quidem Haliabbatem pustule parue incipientes: deinde vlcerantes: et significatur natura hu. per calorem ardorem pruriginem et per expulsa. Judicatur quod quauis scabies sit mala per viam signi: potest tamen esse bona per viam cause. Expurgare enim corpus ita consueuit natura ad cutem superfluitates repellendo: vt in quarto terapen. dicit Gale. Judicatur quod scabies in decrepitis est difficilis: aut impossibilis curationis. Judicatur etiam quod scabies et pruritus inducunt vlcera impetigines et egritudines fedas. Est etiam scabies de egritudinibus contagiosis.

Curatio quantum ad regimen et evacuationem non differunt a curatione predictarum infectionum. In speciali autem commendat Avi. cum proprietate celidoniam cum laxativis. Et aloes de tertio in tertium sume. ʒ. j. cum aqua endivie et feniculi eradicat scabiem. ut dicunt Ras. et Avi. et si veniret ex eo itestinorum rasura curetur cum clisterijs opportunis: et si adest repletio flebothomet ut dictum est supra: et scias secundum Avi. quod ventose in utrisque cruribus facte erunt scabiei fede.

¶ Facta autem evacuatione sufficienti volunt doctores nostri quod stuffentur cum herbis positis in syrupo de fumoterre posito in capitulo de lepra. Et intret stuffam cum istis positis ab Avi. que habent abstergere et rectificare complexionem cutis ut sunt malua sicla lapaciuz acetosa apium furfur farina lentium rizi et fenugreci melones decocti cum aqua et aceto seu granatorum vino. Et in exitu offeratur thiriaca aut rubea trociscata. Et postquam sudauerit et dormiuerit in lecto altereturt cutis cum oleo violato ros. amigdalarum aceto: aut granatorum succo. ¶ Quantum autem ad localia. In humida laudant Ras. et Avi. argentum vivuz extinctum cum saliua cachumiam argenti oleandrum condisum alchali litargirum confectum cum oleo ros. et aceto. et quod fiat epithima per totam noctem. In mane vero balneum ingrediatur patiens et cum aceto et mossa viridi quercus fricetur postea cuz aqua calida lauetur. Et his factis aqua frigida super ipsum fundatur et cum oleo ros. iunctus egrediatur.

¶ In sicca et prurititua concedit Avi. in potu lac vaccinum acetosum et balneum cum aqua tepida et administrationem unctionum oleaginorum ex oleis frigidis et proprie quando ponitur in eis succus apij et aqua ros. et endivie: et acetum cuz aloe et sale armoniaco et alumine Et de medicinis quiescere facientibus pruritum est papauer cum aceto tritum. et ceroisi in quo ponitur opium. ¶ Rasis autem in ista scabie. ℞. baurac costi salis conditi. ana. ʒ. j. storacis. ʒ. vij. aceti et olei quod sufficit. fiat linimentuz de quo epithimetur in balneo et maneat et postea lauetur. In suis additionibus innenitur quod lauare locum cum aqua ros. et aceto decoctionis ros. mirre sandal. ru. et paruz aluminis pruritum forte statim tollit. Usus autem communis habet unguenta alba et litargica.

¶ In utraque scabie inueniuntur multa communia unguenta primo Gal. in nono simplicium farmacorum. capitulo de sulfure docebat quosdam amicos suos piscatores sulfur miscere cum oleo: et melle: aut terebentine et sanabant scabiem et serpigineum. Et ipse autem non raro. Oportet enim medicinas tales habere virtutem mixtam ut consumant et repercutiant. ut dicit. Et propter hoc ego in lib. j. terebentine et quarta. j. axungie porci remisceo. ℥. j. sulfuris. et aliquotiens modicum de argentovivo appono. secundum Theodoricum. ℞. radicis lapacij acuti enule campane et affodillorum: ac cicute cocte sub prunis: aut in aqua pistatis et mixtis cum axungia veteri porcine fiat unguentum. ¶ Ad idem Henricus. ℞. olei laurini axungie veteris porcine cere viridis thuris argenti vivi extincti cum saliua. ana. partem. j. salis communis tritissimi partes. iiij. conficiantur cum succo fumiterre et plantaginis. ana. quantum potest imbibi agitando: et si adderetur modicum de fuligine in aceto temperata conferret ad omnes infectiones. ¶ Ad idem magister Dinus. ℞. succi lapacij scabiose celidonie enule campane fumiterre. ana. ʒ. vj. olei communis. ℥. vj. salis communis. ℥. ij. misceantur et bulliant ad succorum consumptionem: deinde coletur et assumatur illud oleum et cere. ℥. j. et liquefiant simul ad ignem et deposito ab igne misceantur donec equentur. Et si vis magis desiccare adde vitrioli. ℥. ß. Et si vis ut sit magis proprium ad phlegma salsum adde cerusam litargirum plumbum ustum cinerem vitis cum modico de aceto. ¶ Ad idem magister Petrus de bonato pro scabie ex phlegmate salso. ℞. succi celidonie: succi edere terrestris ana. lib. j. axungie porcine. lib. j. coquantur omnia ad consumptionem succi: deinde cola et adde argenti vivi. ℥. j. incorporando fiat unguentum. Et post inunctionem folium lappe inuerse: aut lilij desuper apponatur.

¶ Unguentum saracenicum contra scabiez et malum mortuum et phlegma salsum: facit enim educere superfluitates per os balneando: et per subasellas resudando inungendo soluz extremitatem a genu et cubito in sole vel ad ignez: duntaxat quod illa hora summe homo caueat a frigore. ℞. euforbij litargiri. ana. lib. ß. stafisagrie quartam. ß. argenti vivi. quartam. j. assungie porci veteris lib. j. incorporando in mortario fiat unguentum de quo inungat se semel in septimana. ¶ Et tamen aduertendum: quod quia argentum vivum nocet membris principalibus et dentibus atque gingiuis precipit Avi. quod unguenta in quibus ponitur elongentur quantum poterit a partibus stomachi et membrorum nobilium. Et Henricus dicit quod dentes et gingiue cum decoctione mentastri et neti et camomille lauentur. Nonnulli cum aqua

solatri faciunt idem.

¶ De pediculis syronibus ⁊ suis cõsimilib⁹.

Quid autem sit pediculus oĩbus est notum. Fiunt enim ex materia predictarum infectionũ: minus tñ mala. Et ideo ad eam non festinatur putrefactio virulenta: neqꝫ vltimata: sed est conueniens vt sit materia recipiens vitã a creatore suo. vt addit Aui. ¶ De modo aũt generationis nõ curo: qꝛ physicũ est: sed ad generationem ipsoꝝ iuuant res quarum ꝓprietas est mouere materiã ad cutim vt sunt ficus ⁊ coitus ⁊ dimissio mundificationis: ⁊ tarda pãnoꝝ mutatio.

Signa materie ipsorum habent̃ per colorem: vt ponit Gordoni⁹. ¶ Iudicat̃ per ipsummet Gordoniũ ꝙ pediculoꝝ multiplicatio a causa tñ intrinseca precedit morpheã ⁊ leprã: eo qꝛ si natura cutis esset fortis nõ erraret: sed assimilaret. Error autem assimilatiue virtutis est causa lepre vt dictum est.

In curatione enim ipsorum indiget̃ in primis ꝙ corpus mundificet̃ cũ flebotomia ⁊ yerapigra: ⁊ alijs euacuãtibus humores putrefactos ⁊ regiminis rectificatione ⁊ assumptione medicinarũ interficientiũ pediculos velut sunt allia decocta ⁊ calamentũ montanũ vt dicit Aui.

¶ Et cũ localibus ⁊ de ipsis fiunt stuffe ⁊ balnea cũ aqua decoctiõis aluminis salis blete tenacẽti cipressi pini calamenti lupinoꝝ staphisagrie: ⁊ olea ⁊ vnguenta cũ oleis carthami raphini sumach acetose cum radice sua.

¶ Et speciale est ad hoc vnguẽtũ sequẽs de quo si inungat̃ cingulum de lana ⁊ portet̃ nuda carne iterficit pediculos ⁊ ꝓhibet ne ampli⁹ generent̃. ℞. olei. ℥. iij. cere. ℥. ß. argẽti viui. ℥. j. miscendo in mortario fiat vnguẽtum.

Syrones sunt animalia parua facientia vias cauernosas corrodendo inter carnem ⁊ cutem potissime in manibus ociosoꝝ.

¶ Et curantur lauando locum cum aqua salita decoctionis piscui: aut cũ succo edere terrestris: aut cum aceto mixto cum aloe ⁊ consimilibus.

De variolis et morbilis ⁊ desudationibus ⁊ plãta noctis q̃ sunt bothores parui in membro plurimi sudoris.

Et de essere que sunt nodationes in carne cũ pruritu veniẽtes qñ homo est supcalefactus ⁊ sudando scalpit se supsedeo quãtum est de presenti: magis eñ est physicum. ꝙ chyrurgicũ. ⁊ satis ex sciẽtia apostematũ põt haberi eorum cura.

¶ Quantũ autem ad vestigia infra dicetur in facie de cicatricibus variolarum.

¶ De extenuatione ⁊ ingrossatione corporum ⁊ membroꝝ. Cap. iiij.

Vaquã de ingrossatiõe seu impinguatione et arefactione seu extenuatione saltim vniuersaliter pertineat ad dños physicos. Nihilomin⁹ qꝛ in particulari ingrossatione et attenuatione membroꝝ chyrurgici cõsueuerunt vocari pro tãto dicet̃ quid de ipsis.

¶ Quid aũt sit ingrossatio ⁊ attenuatio notũ est satis a Gal'. in. 14. terapẽ. quando eñ in tãtam carnositatem seu pinguedinẽ vertitur corpus vt neqꝫ ambulare possit sine tristitia: neqꝫ tangere anum: neqꝫ calciare: ꝓpter tumorem ventris: sed neqꝫ respirare improhibite dicit̃ grossum: sicut quãdo liquefit ⁊ deprimitur quẽadmodum in atrofia ⁊ ptisi dicit̃ arefactũ. Et sequit̃ ꝙ plerũqꝫ non totum: sed vna particula efficit̃ talis. ¶ Et fm hoc due species assignant̃: quarũ cause principales dicũtur in scdo de egritudine ⁊ sinthemate. plenitudo materie indigẽtia sicut insuper ingrassatis vel colliquatis valde f m vnã particulam vel corpore vniuerso est videre. Et in sexto de custodia sanitatis adiungit̃ fortitudo vel debilitas virtutis redditiue ⁊ nutritiue vel ambarũ. Et ea que extrinsec⁹ eueniũt ad desiccãdum adduntur ab Auicen. in quarto vt est vsus cibi subtiliãtis ⁊ quies imoderata. Nã vt ipse scripsit in primo dimittẽtes exercitiũ incurrũt ethicã. Sopit̃ eñ virt⁹ attractiua in quiete. destruit̃ a labore ira angustijs vigilijs fame ⁊ dure iacere: vt dicit Rasis. ¶ Et ad hoc facit ligatura stricta ⁊ ꝯstrictio poroꝝ a calido ⁊ frigido et sicco excessiuis facta. vt dicit Aui. aut dolor ⁊ pessio iuncture superioris: vt ipsemet dicebat de podagra longa: ⁊ gibbo ⁊ solutione ꝓfunda male restaurata qđ attenuabat mẽbra sequẽtia vt in suis capitulis fuit dictum. Oppilãtur vie cibi quodã modo ⁊ debilitatur virtus attractiua. ¶ Iudicatur per hyp. in primo affoꝝ ꝙ in gigasticis quo ad summũ annexie idest

boni habitus fallaces sunt si in ultimo fuerint. Non enim possunt manere in eodem statu: relinquitur ergo ad peius quod suffocentur: aut vene crepentur. ¶ Judicatur per Gal. in secundo tegni. quod primas et solidas partes corporum non est possibile humidiores facere. Et propter hoc dicebat in septimo terapeu. arefacta dispositio insanabilis existit cum certissime completa fuerit. Et secundum hoc indicatur quod licet siccitas sit difficilior ad curandum quam humiditas. Nihilominus periculosior est nimia grossities ad sustinendum quam ariditas. Et hoc est quod dicebat hyppocrates in secundo. quod grossi valde secundum naturam cito mortales magis fiunt macris. Nam secundum Gal. in comento tales frigidi sunt et strictas habent arterias et venas. Et propter hoc sanguinem et spiritum ordinariam paucum habent: quare calor innatus in eis parua occasione cito corrumpitur. Et cum hoc secundum Aui. in. 4. sunt expositi apoplexie paralisi pulsui cordis dyarie. Malitie anhelitus sincopi et febribus malis: et famen et sitim non possunt tolerare. Optimum est ergo bene et moderate carnosum esse. nam vita in humido existit: vt dicit Aui. non aquoso sed vnctuoso vt dicit glosa.

¶ Amplius iudicat hyppo. in. 2. que in multo tempore extenuantur corpora tarde vel pigre reuerti consueuerunt que vero in pauco paucc. Et hoc est propter consumptarum humiditatum diuersitatem vt dicit litera. ¶ Ex quibus omnibus sequitur quod ariditas longa et habituata: et que sequitur solutiones profundas male curatas nunquam corrigitur: satis autem est si quid prohibeat eas siccari non cito in secundo tegni.

Cura superflue grossitiei

duas habet intentiones. prima est diminuere sanguinem qui multiplicatur. secunda resoluere materiam que coniuncta est et debilitare virtutem ne attrahat ipsam.

¶ Primum completur per Gal. in. 14. terapeu. cum dieta attenuante dicta in libro de subtilianda dieta. Et cum farmacis vrinam et sudorem prouocantibus vt sunt rutha: et sua grana aristologia ro. gentiana polium ac subtilis centaurea et vipere combuste: et ipsarum sal et acetum ad ista facit. vt dicit Rasis. Et medicine laxatiue continue subducentes phlegma vt dicit haliab. in sermone primo. et ieiunia et acuta exercitia. per Gal. vbi supra.

¶ Secundum completur per balnea naturalia: aut artificialiter constructa similia in virtute taliaque quali fieret mixto flore salis cum aqua marina. Et deinde cum aliquo oleorum acutorum inungere: velut est oleum cucumeris siluestris gentiane aristolo. et consimilibus Et non comedere in balneo: sed ieiunare et dormire prius aut non quiescere.

De ingrossatione particulari

membrorum quomodo curatur satis dictum fuit de ciragra et elefantia in de apostematum tractatu. In quibus inuenies quod ad istas intentiones dictas adiungitur: et tertia que est deriuatio materie ad illam partem cum pondere et ligatura vt docet Aui.

In cura arefactionis

et desiccationis corporis ad tria breuiter intendunt operantes. primo ad generandum satis de sanguine benigno. Secundo ad ipsum sanguinem extrahendum ad carnem. Sed et tertio ad roborandum virtutem nutritiuam vt sanguis attractus retineatur et non euaporetur.

¶ Primum completur cum dieta euchima que ethicis et consumptis potissime ordinatur. vnde 14. terapeu. Quoscunque enim renutricare voluerimus attenuatos vinum quidem dabimus grossum per achimia cibaria et exercitia non acuta neque fortia et fricationem moderatam et simpliciter dicere vniuersa predictorum contraria geremus.

¶ Secundum completur in his que secundum totum piccari effugiunt in sexto de custodia sanitatis ante balnea manibus non valde mollibus: sicut neque in asperis refricare corpus vsquequo ad ruborem deueniat. Deinde fricatio dura non multum. Et postea exercitiis commensuratis vtentes: deinde in balneo: ita vt prolixe moretur. secundum balneum postea et iunctum oleo breui offerre cibaria. Nihilominus in. 14. terapeu. consulit balneum post cibum aptum. Et si oppilationes ex hoc contigerent confestim precipit oximel dare capparum in principio cibi donec vtique desistat grauedo.

¶ Tertium completur in eodem sexto cum eo quod calefacit carnem et non euaporatur qui deductus est ad carnem sanam vngentibus oleo virtutem habente emplastram idest adhesiuam. vt est oleum cum pice liquefactum. Si vero et quietatis concesserint et frigidis balneis: idem homo vtens simul cum predictis proficiet multum.

¶ In his vero que difficulter nutriuntur particule: et plus quam oportet infrigidantur supposita remotione cause velut esset dolor et contritio particule: et sic de singulis vsus fuit Gal. in. 14. terapeu. quandoque et cassiani: quandoque quidem p

mel sup vnguens particulam. ¶ Est autem aptissimuz q̄d per cerotum auxilium. vt dicit ibidē. Euellit em̄: ꝛ hoc p̄ticulis quibus vtiq; supponit multitudinē sanguinis: fit autē de pice nigra sola vel cū resina associata equalibus partibus dissolutis ꝛ distēsis super alutam: aut in tela imbibitus. Et nō oportet offerre his laborātibus corporibus: multotiēs sed in hyeme q̄bus bis: in estate autē semel sufficit cōtinuando p̄ tres aut quatuor dies. Et si opportunum fuerit per plures. Debet aūt precedere piceationē fricatio ꝛ fomentatio ꝛ cū virgulis p̄cussio donec vtiq; eleuētur carnes: ꝛ nō confestim cessare oportet anteq̄ incipiat dyaforari: ꝛ postea pix dʒ applicari. Et post horā dictam debet cū quadā violentia eleuari. Et postea inungat̄ cū oleo piceo aut cum aqua frigida infundatur. Et postq̄ mēbrum cooptum per horam quieuerit. Sic iterū redeat ad operationē ꝛ totiens hoc fiat donec sit curatū mēbrum. Nihilominus bonū est vt dicit Aui. semp membrū exercitare portādo: aut trahendo rem difficilē ꝛ ponderosam: aut brachiū appositū cū fascia ligare vt nutrimentū nō recipiat. Sed ad particulā vadat arefactā. ¶ Ultra auxilia hic data ordināt̄ur per Ras. haliab. ꝛ Aui. cibaria cōfectiones potiones clisteria balnea ad impinguandū ꝛ demacrandum: que q2 ad chyrurgicos nō pertinent relinquantur.

¶ De casu offensiōe ꝛ distēsione et subuersione. Cap. v.

Dicet superius in de vulneribus sit tractatum de cōtusione carnis musculose ꝛ neruorū ꝛ capitis et oculorꝫ. Nihilominꝰ q2 casus offensio ꝛ distensio differunt a cōcussione: sicut p̄prium a cōmuni et magis elongantur a vulneribus et apostematibus q̄ concussio: pro tanto hic in speciali dicetur de ipsis. ¶ Casus ꝛ offensio f̄m ꝙ dicit Aui. ledunt ꝛ impediunt corpora cū concussione ꝛ attritione. ꝛ supple aliquotiens cum dislocatione ꝛ fractura: ꝛ differūt vt dicit glosa in loco: q2 casus dicit̄ qn̄ corpus cadit ꝛ p̄cutit̄ ad terrā aut ad lapidē: aut ad aliquā rē p̄cutiētem. Offensio vero dicit̄ qn̄ corpus p̄cutitur ab aliqua re exterius obuiante: vel aliter ꝙ casus est concussio corporis. Offensio solius vētris: vel dicitur casus respectu exteriorū: offensio interiorum.

¶ Distensio est membrorū tractus cū fune aut cathena. ¶ Submersio est fumi vel aq̄ prefocatio. ¶ Ad casum ꝛ ad offensionem sequūtur multa incōmoda: vt dicit Auic. Incisio lacerti cordis ꝛ stomachi ex quibus morit̄ statim ꝛ nocumenta egestionis: ꝛ vrine ꝛ vomitus atq; sanguinis fluxus strictura anhelitꝰ abscissio vocis ꝛ loquelle que oīa sunt mala ꝛ timorosa p̄pter solutionem cōtinuitatis neruorū panniculorum atq; venarū. Et propter dolorē ꝛ nocumenta que mēbris principalibꝰ ꝛ necessarijs cōicant̄: ꝛ sequitur in textu ꝙ quāto corpus est maius: tāto timor est vehementior. ¶ Amplius dicit Aui. ꝙ glandule in casibus ꝛ offensionibus multiplicantur ꝛ curantur vt superius de glandulis fuit dictum. ¶ Judicia casuum ꝛ offensionum sequūtur iudicia magnorꝫ vulnerum.

In curatione casuū ꝛ offensionū ꝛ extensionū generaliter est aduertendum ꝙ si cum eis fuerit dislocatio seu fractura: aut aliqua separatio: seu cōtusio ꝙ illa tractent̄ p̄ut dictū est in capitulis ipsorꝫ. ¶ Quantū autē ipsa sunt eorꝫ curatio quatuor habet intētiones. prima vitam ordinat. scd̄a materiā vt non fluat diuertit ꝛ euacuat. tertia locū lesum vt materiam nō recipiat et apostemetur defendit ꝛ firmat. quarta materiam fluxam carminat ꝛ resoluit.

¶ Primū completur cum dieta tenui ꝛ sobria dimittendo carnes vt dicit Aui. Immo in prima die nihil comedit: ꝛ parum in secūda ꝛ tertia vsquequo ab apostemate fuerit securus. Et post ingrossetur ꝛ comedat cicera ꝛ ribes. ad hoc vt interiora firmentur.

¶ Secundum completur cum flebothomia ꝛ linitione ventris cum cassiafistu. ꝛ clisterijs: ꝛ id genus. Et reubarbarum cum syrupo ro. f̄m rasim in hoc obtinet principatum.

¶ Tertium ꝙ ab itra a principio talis administretur potio. ℞. boli armeni mumie terre sigillate. ana. ℥. j. fiat puluis de quo. ʒ. j. cum aq̄ plantaginis quolibet mane vsq; ad q̄nq; vel septem dies administretur. Et supra locū vult Auic. ꝙ ponatur istud emplastrū. ℞. faseoli rizi. añ. partē. j. boli arme. sumac. añ. partem. s. aloes aluminis gipsi calcis extinctorꝫ añ. quartā partē illiꝰ incorporādo cū albuminibus ouorꝫ fiat emplastrū. Cōis tñ̄ vsus auctoritate Rasis oīa loca lesa inungit cū oleo ros. aut oleo mirtillorꝫ: ꝛ desup aspergit mirtillos puluis. vt supius in capitulo de contusionibus fuit dictum.

¶ Quartum aũt cõplet ꝙ post principiũ detur talis potio. ℞. reubarbari costi radic ru. centauree aristolo. ro. añ. ℥. i. fiat puluis de quo. ʒ. i. administretur quolibet mane ꝑ nouem dies cum. ℥. i. sirupi acetosi: ⁊ aque anagalli ⁊ consolide maioris tantundem. Anagallus enim quod est ypia seu morsus galline in hoc magnam proprietatem habet vt dicit Guil. de sali.

¶ Ad istam intentionem administrabat magister Americus de alesto potionem factam cum vino ⁊ melle decoctionis radicis osmũde yarri: ⁊ caude equine terrestris in quantitate vnius gobeleti dũ intrabat dormitum: sudando em̃ tota materia expellitur.

¶ Et ꝑ ista intentione etiam ordinauit stuffam ⁊ balneum de tertio in tertium aut de quarto in quartum in quibus ponantur cõsolida maior osmunda sanamũda ypia ebuli arthemisia absinthiũ rose camomila mel lilotum ⁊ pul. qui subtus fenum reperitur.

¶ Et ibidẽ cũ melle fricãt: aut cũ isto vnguẽto: ⁊ est Guillelmi de sa. ⁊ eũ acceptat henricus. ℞. cere. ℥. iij. resine. ℥. vi. terebentine. ℥. viij. olei cõis lib. ij. thuris fenugreci. añ. ℥. ß. fiat vnguentum de quo etiã oĩ die inungat.

¶ Si aũt aliquis locus notabilr̃ sit ꝯfractus ponatur desuꝑ faba cocta cũ oximelle: ⁊ crocus in hoc est optimus: aut oxicroceum seu apostolicon: aut folia sambuci obuli cipressi tamarisci cocta ⁊ pistata cum lacte acetoso vt dicit Aui. Nonnulli vero in fimo calido eos sepeliunt ⁊ ibidẽ sudando iuuant. haliab. et Aui. eos cũ pelle ouina bidente recenter excoriata calida cũ sale trito synapizato inuoluunt: fortasse enim si dimittantur in die: secũda curantur: hoc etiam testatur Gale. in. 11. medicinarum.

¶ Si aũt offensio in ventre facta fuerit cõsulit Aui. empl͡ꝫ quod fit de granatis siluestribus coctis cum musco in quo de laudano et ros. tantũdem misceatur ⁊ spice masticis eupatorij tertiam partem illius: ⁊ olei de lilio qd̃ sufficit fiat emplastrum.

In distensione ꝯsueuerũt operantes iuxta ꝯsiliũ haliab. prius loco cũ manib⁹ aut pedibus reformato linteamẽ lineũ infusum in aqua frig. suꝑ loca applicare: firmat ei locũ ⁊ ꝯfortato calore sudant corpa ⁊ sanãt. Et si nõ ꝓficit ad curã ꝑdictaꝫ reducantur.

Si quis tñ ab alto loco ceciderit et sine voce factus fuerit: ⁊ si loquitur aliena dicit suspicandum est ꝙ cerebrum: aut aliqd̃ membroꝝ principaliũ sit lesum. Claritas intellectus sanitatem cerebri demonstrat. vt dicit Ras. Examinanduꝫ tñ prius est si est mortuus vel viuus tangendo pulsum vocando ipsum trahendo pilos ⁊ nares respiciendo pupillas oculorũ si mouentur: ponendo flosculum lane aut coti carpiati in ore ⁊ naribus ⁊ scutellam aque plenã si mouetur pectus ꝓuocando sternutationẽ cum pipere ⁊ euforbio ⁊ id genus. Et si non est mortuus procedatur ad curam fricando extremitates cum aceto ⁊ sale ⁊ rutha prouocando sternutationem ⁊ fluxum sanguis cum setis aut. paleis per nares. Et ipo aliq̃liter viuificato fiant clisteria ⁊ flebothomie et alia auxilia dicta superius. Et si cerebruꝫ sit in causa queratur cura in capitis contusiõe ⁊ ita de alijs. Si vero fuerit mortuus nõ tãgas sed fuge ⁊ dimitte ipsum in pace.

Si autem immersus fuerit homo: vult haliab. in. 6. sermone partis secunde. ꝙ cum pedibus suspendatur capite demisso ꝙ aqua abieo exeat. Post hoc acetum decoctionis piperis sepe gargarizet ⁊ aquam ciceris aliquib⁹ diebus sorbeat. ¶ Si autem in fumo aliquis dissolutus fuerit: si spumauerit nulla est ad eius salutem via. Cum autem non oleũ violarum gargarizet: ⁊ aquam tepidam decoctionis frumenti sorbeat ⁊ calida cibaria pinguia comedat.

¶ De combustione aque vel rei ardentis. Cap. vi.

Combustiões ⁊ arsuras sequuntur dolores ⁊ vesice dolores propter malam complexionem vesice: qr caliditas ignea subito attrahit humiditates aquosas ad sub cutem que non potentes ab ipso igne spissata cute exterius exire remanentes ibidem eleuant ipaꝫ cutẽ: ⁊ faciũt vesicas ⁊ inflationes aquosas que quandoqꝫ occurrunt corpori pleno: ⁊ adducunt apostemata ⁊ vlcera maligna: quãdoqꝫ vero mundo ⁊ tales sunt magis mites.

In curatione locali combustionis tres intentiones habentur. prima locum vesicari ꝓhibet. scd̃a vesicas factas curare docet. Et tertia excoriationem claudit.

¶ Prima cõpletur cuz infrigidãtibus dome
sticis vt fm rasim sunt pãni ifusi in aqua ro.
super niuem infrigidata sepe renouati. Et si
res magna fuerit hoc est ꝙ apostemata fue
rint ex latere cõtrario phlebotomia erit faciẽ
da: ꝛ regimen infrigidandum ꝛ subtiliandũ
Auicẽna ꝓo oleum rosatuz cum vitellis ouo
rum agitatis superapponit. Et folium mal=
uarum sicle lentes rosas cum aqua dulci co=
ctas cum oleo rosa. aut bolum ar. cum ace=
to terram sigillatam seu argillam litargiruz
atqꝫ cerusam aquam endiuie solatri etiã ad
ꝓhibendum vesicas cõmẽdat Aui. Et aquã
oliuarum haliabas approbauit. Theodori=
cus consulit totum mẽbrum balneare cũ ace
to: ꝛ cerotum Gal. de cera ꝛ oleo ros. appro=
batur. Et oleum lautum laudat Rogerius.
Et lardum cum folijs sambuci illud idez po=
puleon cum vitellis ouorũ ponunt quatuor
magistri. Et si ꝓpter dolorẽ in ꝓdictis adde
retur aliquid opij placeret alexandro.

¶ Secunda intentio cõpletur aperiendo vesi
cas cum forpicibus: aut cũ aliquo scarpello.

¶ Sed tertia intẽtio cõpletur cum desiccan
tibus domesticis vt fm Rasim est vnguentũ
album in quo sunt albumina ouoruz ꝛ cam=
phora. Et vnguentũ de calce septies: aut to=
tiens lauta quousqꝫ dimiserit acuitatẽ: qua=
rum forme in antidotario dicent Aui. ꝓo fa=
cit quandaz longam cõpositionẽ de stercore
vaccino desiccato cortice pini litargiro ceru=
sa bolo armeno: calce abluta tucia plumbo
vsto scoria ferri camphora ꝛ cõsimilia incor=
porata cũ oleo ros. ꝛ medulla seu pinguedi=
ne cerui quã dicit esse expertã vbi nõ est ma
gna caliditas. Et de hoc genere est fimus co
lumbinus in pãno lineo cõbustus: ꝛ cuz oleo
ros. incorporatus: est eniz mirabilis vt dicit.
Et porri elixati cõpetunt locis vlceratis: ꝛ si
vlcera fiant inobedientia cura vlcerum ma=
lignoꝝ curantur.

¶ De porris ꝛ verucis atqꝫ cornub⁹. Ca. vij.

VEruce fm halia. sermone. 8. ptis
prime sunt pustule parue ni
miũ dure ac rotũde in supfi
cie corpis nate. ¶ Quarum
quedam dicunt porrales: q̃
sunt incise et ramificate ad
modũ capitis porri: quedã sunt clauales nõ
incise: sed capite ꝛ radicate ad modum claui.
Et q̃dã sunt cornales: q̃ sunt q̃dã additiões
spisse vulgares nascentes sup iũcturas ꝛ cor=
porũ extremitates. vt dicit Aui. vnde Gal. in
primo de egritudine ꝛ sinthomate ꝛ decimo=
quarto terapẽ. Acrocornides ꝛ formice veru=
cales alsi ꝛ costi sunt egritudines ex toto ge=
nere ꝓter naturã. Cui⁹ causa in scdo de egri=
tudine erat etiã materia preter naturã q̃ ad
cutim transmittit. Et deponit a robusta na=
tura. Et hoc est qḋ dicebat Aui. in primo ꝙ
erant de genere pustularũ ꝛ bothorũ. Cuius
causa efficiens: vt in quarto dicebat erat na=
tura expellens ꝛ materialis humor grosius
melancholicus aut phlegmaticus salsus in
melãcholiã cõuersus. Licet haliabbas velit
ꝙ a duobus oriunt humoribus a phlegma=
tico vcz. melancholico indurato: ꝛ nõ putrefa
cto vt glosat in loco. Et fiunt in oibus mem=
bris maxime in manibus ꝛ pedibus: ꝛ ad ma
gnas sequunt parue nõ a sanguine fluẽte ex
tra dum sanguinant. vt credit vulgus. Sed
quia magis sit causa ad ꝯuertendũ cõplexio
nem nutrimenti delegati ad naturã suã qua=
re multiplicantur vt dicit Aui.

In cura istorũ tres sunt in=
tẽtiones. pri=
ma materiã melancholicã ꝛ phlegmaticã iu
bet purgare. Secunda q̃ amplius talis ma=
teria nõ generetur docet custodire. Sed ter=
tia materiaz localiter ostendit extirpare.

¶ Primã docet haliab. cõplere cuz decoctio
ne epithimi ꝛ agarici. ꝛ Aui. ad sanguinẽ mi
nuendũ festinat: ¶ Scdam complet ipsemet
Aui. cum bono regimine bonum chimũ ge=
nerante. ¶ Sed tertia intẽtio completur vno
de duobus modis. primo per farmaca. scdo
per chyrurgiã per farmaca resoluitur ꝛ desic
cat materia fm Rasim fricando cũ folijs cap
paris: aut cum xilocaratis humidis. Aut fm
Aui. cum oleo fisticino: aut cũ aqua porrorũ
ꝛ sumach. Aut fm Guil. cũ mediastino cepe
squillitico mollificatione cum aqua calida ꝓ
cedente. ¶ Et emplastrũ de fimo caprarũ cũ
aceto: ꝛ senissam qḋ est nigella cum aceto: et
acetum cum sale ꝛ pentafilon cum musto pi=
statum laudantur ab haliab. henricus autẽ
folia ruthe millefolij herbam roberti tritaz
super ipsas ligare precipit. Et dicit ꝙ infra
tres dies aut quatuor sine dubio curantur.

¶ Et ad idez precipit eas linire per sex dies
bis aut ter in die cum illa aquositate que re
manet in potu plumbeo in quo limaces ru=
bee cum sale per quatuor dies reconduntur
absqꝫ enim dolore. vt dicit omnes cum radi=
ce cadent. ¶ Per chyrurgiam consumit ꝛ cor
rodit eas Jamerius liniendo cum frumento

temperato & dissoluto in capitello aut cum lacte ficuum. Aui. vero hoc facit cum lacte titimali: aut cum oleo anacardino: aut ponatur desuper ruptorium de calce & sapone vt Haliab. aut ipsis apertis cum vngue: aut satigella: vel cum cantaridibus ponatur in fissura modicū de arsenico: qd non fallit. Aut vt ille gallicus liniantur cum pallea vel stilo in quo sit modicum de cotone imersis in aqua forti alchimistarum de qua dicetur infra. Aut ligētur cum seta: aut pilo vt precipit Ras. Et post cum punctali cauterio cauterizentur: aut cū medicina acuta ipsis prius sm Albu. in circuitu separatis & radicitus euulsis. Aut cum embula de pēna dura galli: sicut dicit Gale. aut de ere: vt Albu. per circuitum comprehēdatur & euoluatur canula donec in circuitu secetur & eradicetur.

Ad cornu autem qd in pedib⁹ cōsulit. Henricus: vita q̄dam meus scutifer Parisius me multo in articulo pedis mei opatus fuit: qd radatur et perforatur desuper quātum erit possibile cornu Deinde ponatur super ipsum planta de ferro vel de corio in quo sit foramē sm cornu q̄ntitatem & tunc in illo foramine ponatur vna gutta sulfuris ardētis & dimittatur extingui in loco. Post desuper ponatur cerotum quiescat & curabitur. Et hoc est qd Auicē. dicit in quarto. Si accipitur lignum & incendatur in igne donec inflāmetur. & approximetur verucis exiccabūtur. Et totiens vna vice post aliā donec deleantur: deinde cōsequatur butyrū coctum donec cadant.

¶ De mēbris superfluis amputandis: et de corporibus mortuis seruādis. Ca. viij.

Membra siue particule sm Gal. in primo de egritudine & sinthomathe que superfluunt: aut sunt de genere eorum que sm naturam: vt sextus digit⁹ seu articulus: aut sunt ex toto genere preter naturam vt sunt botia & membra mortua & putrefacta.

Et causa superabundantie eorum que sm naturam est abūdantia materie benigne & virtutis fortitudo quod in pregnantibus contingit vt dicebatur in secundo.

¶ Causa autem superfluentie membrorum mortuorum accipitur tripliciter: vt in estiomeno fuit dictum. ¶ Cause autem mortis totius corporis sunt cause arefactionis & suffocationis sm q̄ probatum est in sciētia naturali.

Signa aūt particularum superabūdantium que sunt de genere eorum que sm naturam sunt valde nota.

¶ Signa autem membrorum mortuorum in estiomeno fuerunt dicta. ¶ Signa & examinatio hominis mortui dicta sunt in superioribus de casu & offensione. ¶ Signa autē hominis mortui ex veneno sibi administrato habentur per Gal. in sexto interiorum: dum dicit. Cum enim euchimo alicui natura & dietatio sm cōuenientem modum repentina superuenit mors qualis in aliquo delicteriorū i. venenosorum farmacorum venire consueuit. Deinde liuidum vel nigrum vel varium vel deficiens vel putrescēs statim fetet significatur q̄ venenum sumpsit. Si vero fuerit aliter mortuus est sm corruptiones que ex corpore proficiscuntur. ¶ Judicatur q̄ si membra corrupta cito nō abscindantur q̄ multiplicatur corruptio. Et si venit ad grossa ossa coxe vel adiutorij non est ingenium in curādo. vt dicit Albu. sed est mors infirmi qn relinquendus est deo & sanctis eius.

¶ Regimen digiti: aut articuli superflui.

In mēbris superabūdantibus que sunt de genere eorum que sm naturam. vt sextus digitus est canon Gal. in tertio tegni. q̄ quecunq̄ particule superabundant sm naturam causa salubris est eorum ablatio: generare autē est difficile. Et nō est mirum: resecare autem est facile & est artis decimoquarto terapē. precipue quādo est totum carnosum: maior enim difficultas est in essoso qui a iuncturis oritur: vt dicit Haliab. in nono vel quarto sermone secūde partis. ¶ Modus autem resecandi est q̄ in radice sui ortus cum rasorio incidatur et discarnetur. Et post iunctura disiungatur et ligamentum incidatur: & digitus remoueatur: & statim cum puluere rubeo & albumine ouorum sanguis restringatur: & aliorum vulnerum cura sanetur. Nōnulli vero vt Aui. facta incisione locum cum oleo feruente adurunt. ¶ Nā ex hoc vt dicit peruenit. securitas corruptiōis & exitus sanguinis & nascuntur supra incisionis locū caro & cutis fortis & dura.

Regimen in abscindendo membrum mortificatū: de quo dicunt Albu. & Auicē. q̄ si talis malitia non pōt corrigi cum repercussiuis: neq̄ cū scarificationibus: & alijs auxilijs dictis in estio-

meno: oportet q incidatur illud mēbrū vsq ad sanum: vt euadat infirmus a morte toti⁹ corporis. Maior enim est mors totius corporis: vt dicit Albu. q defectus membri. Incidatur ergo ⁊ locus abscisionis eligatur si corruptio ptingeret vsq prope iuncturā incidatur in iunctura cum rasorio ⁊ alijs instrumētis sine serratione. ¶ Si aūt non est prope iūcturam: sed elongatur ab ea incidatur supra corruptum aliquātulum in loco in quo cū tēta intromissa inuenit firmitudinem ⁊ dolorē Et serretur os cum subtili serra. Et modus est q inuoluatur membrum a parte sana: et a parte corrupta cum ligamentis: ⁊ teneatur firmiter per ministros: ⁊ separetur caro que est inter duo ligamenta cū rasorio donec videatur os totaliter a carne liberatū. Et post muniantur labia cum pāno: vt non ledatur a serra. Et tunc serretur os subtilr ⁊ perfecte ⁊ membro separato cauterizetur sanum cū ferro ignito ad hoc apto aut cum oleo feruēti: vt dictum est ⁊ ligetur: ⁊ reliqua vlcerum curatione curetur. ¶ Si autē fluxus sanguinis affuerit cū pul. ru. ⁊ albumine oui ⁊ alijs modis dictis restringatur. ¶ Nōnulli ℞o vt Theodoric⁹ medicinas obdormitatiuas vt non sentiatur incisio dictant: velut est opiū succus morelle iusquiami mandragore ederе arboree cicute lactuce. Et imbibūt in eis spongiam nouam ⁊ pmittunt eam ad solem exiccari: ⁊ quādo erit necesse mittunt illam spongiam in aqua calida ⁊ dant eam ad odorandum tantū vsquequo capiat somnū. Et ipso obdormitato faciunt operationem. Et postea cum alia spongia in aceto infusa naribus applicata expergefiūt: vel succū ruthe vel feniculi in naribus ⁊ auribus ponūt ⁊ ita euigilant cum vt dicunt. ¶ Alij ℞o dant opium ad potandum ⁊ male: precipue si iuuenis est ⁊ percipiat: qr cum magna pugna virtutis animalis ⁊ naturalis audiui q incurrerunt maniam ⁊ per consequens mortem. ¶ Ego aūt in tali membri mortificatione intercepta ambulatione corruptionis cū scarificationibus ⁊ arsenico: ⁊ ponendo defensiuū super partem sanam de bolo armeno ⁊ alijs oppotunis inuoluo totum membrum mortificatum cum sparadrapo infrascripto multipliciter ⁊ ligo ipsum ⁊ preparo suo modo: vt dicetur de corporibus mortuoꝝ seruandis. Et sic cum retineo quousq iunctura sit equiliquata: ⁊ membrum per se cadat: quia honestius est medico q cadat per se q si incideretur: semper enim quando inciditur remanet rancor ⁊ cogitatio in patiente q posset remanere.

¶ Regimen custodie corpoꝝ mortuoꝝ.

Corpora mortua ad custodiendū per aliqd tps preparent dupliciter. vno modo fm doctrinam Rasis: ⁊ cum clisteribus acutis de colloquintida baurac rub. capite existente decliui ⁊ postea erecto corpore ⁊ ventrē premendo totū stercus egrediatur. Et post cum alio clisteri de aloe myrrha acatia ramich que est galliamusc. ⁊ alipta psidia nuce cipressi nucemusc. sandali ligni aloes: cimino et alumine cum aceto et aqua ros. dissolutis iniiciatur: ⁊ anus cū cotono ⁊ stupis in eodem medicamine infusis ligetur fortiter cum multiplici binda narib⁹ quoq ⁊ auribus: et in ore argentum viuum iniijciatur: cū hoc enim custoditur q nō defluet cerebrum eius. Post hoc precipit q totum corpus cum predicto medicamine condiatur. Et vltimo dicit q cum alchitran que est pix nigra liniatur: ⁊ vult q cum ligaturis decentibus oīa foramina ⁊ omnes pori corporis cōstringantur: qd cōmunis facit vsus per istum modum. habeatur magna quantitas sparadrapi facti cum pice nigra rasina colofonia thure mastice storace gummia arabica ⁊ dragaganto ⁊ puluere iam superius dicto de quo fiat magna quātitas ad partem: ita q inuoluatur quelibet tybia per se vsq ad nates: ⁊ quodlibet brachium vsq ad humeros. Et post totum residuū corporis vsq ad totum caput: ⁊ suatur sparadrapum firmiter ⁊ suture cum pice liniantur: ⁊ brachia circa latera collocentur: et pedes fm longitudinē ⁊ inungantur. Deinde spargatur super totum corpus de puluere: ⁊ loca vacua impleantur cum stupatis inuolutis in medicamine secundi clisteris.

¶ Et postea insimul totum corpus inuoluatur cū alia quantitate sparadrapi: ⁊ suatur ab opposito suturarum sparadrapi primi: ⁊ suture cum pice liniantur: postea iterum superpuluerizetur. Et iterum cum alio panno cerato inuoluatur ⁊ suatur ⁊ liniatur: postea vero cum bindis fortibus firmissime: sicut ligant balle liget. Deinde cū sindone mūda inuoluat. Et capsa plūbea ponat bene clausa ⁊ linita cū ferro calido. In qua capsa ponāt herbe odorifere rose maiorana mēta balsamita: aut i capsa de cipsso: aut de nogerio ⁊

firmetur: et inuoluatur cum barris ferreis in quibus sunt sex anuli ad leuandum et portandum. Nonnulli vero cum corio bouino aut equino eos inuoluunt: et talis est primus modus preparandi.

¶ Scdo mō pparantur corpora mortuorū quod statim p ventrē apiunt et viscera cōia extrahunt: et venter cū puluere dicto et magna quātitate salis et cimini impleat et suat: et vt dcm̄ est inuoluatur. Et si vis viscera custodire laua et munda et sala cū p̄dictis: et in olla plumbea recondes: in capsa pone.

¶ De istis modis primus est securus p macillentis et desiccatis et tpe frigido. Secūdus magis est certus p pinguibus et vētrosis. Est tn̄ cautela Ras. quod vt corpora non inflent sup faciē suā iaceant et inuoluant. ¶ Et si venter esset inflatus est cautela quod vēter in aliquibus locis cū terebello vel grossa subula pūgat vt aquositas et ventositas valeant exire: vt dicebat Jacobus apothecarius q multos Romanos pontifices pparauit. ¶ De facie tenenda discooperta vsq ad octo dies in quibus corpora cōsueuerunt alterari et putrefieri voluit quod sepe liniant cum aqua ros. salita: aut cum balsamo de quo multa dicuntur: sed parum quātum ad hunc casum inuenio in autenticis libris: qd idem Henricus fuit atestatus. Deus aūt aīas nostras custodiat cū sue misericordie balsamo.

Doctrina secunda

De egritudinibus que non sunt pprie apata: neq vlcera: neq ossium passiones p quibus habetur recursus ad chyrurgicū: q sūt pprie vni membro habens octo capla.

¶ De egritudinibus capitis. Cap.i.

Accidunt enim capiti preter passiones cōes q̄plurime pprie vt tynea allopitia seu caluities et pilorū deformitas: de quibus est dicendum.

¶ De tynea.

Tynea fm haliab. sermone. 8. parti prime: vlcera sunt pua q i capite accidunt: quibus est vesica crustosa que spēs hz multas. ¶ Prima est fauosa de qua exit p foramina subtilis humiditas fauo et melli silis. ¶ Scda est ficosa in qua continet quoddā granis ficuū sile: et est rotūda et dura in summitate cuius est rubor. ¶ Tertia est amedosa: in qua humiditas aq̄ carnis similis egredit p foramina minora q̄ in fauosa. ¶ Quarta: ē vberosa silis mulierū vberibus mamillarū cū rubore: a qua humiditas fluit sanguini silis. ¶ Quinta est lupinosa silis in colore et figura lupinis: a qua quasi cortices et squamme fluunt albe et sicce. ¶ Et sub ista pōt cōprehendi furfurosa in qua sunt corpora subtilia furfuri silia q a capite fluūt sine vlceratione. ¶ Gal. aūt in primo meamir. nō videt ponere nisi tres spēs achorosam fauosam et furfurosam. Achor aūt vt dicit de gñe tumorū exñs subtilibus foraminibus pforatis quandā humiditatem subtilez cū pauca viscositate emittit. Appropinquat autē eis fm spēm fauosa foraminis hñs maiora humiditatem emittēs melli: qd est in fauo psilez. Furfurea vo in alio caplo quasi scalpētibus furfureis silia a cuti capitis cadunt multotiēs. ¶ Aui. vo achorū videtur vocare assafaty amedam et excoriatiuā thiriam: q pgreditur quasi serpendo p cutem: furfures quendam modum excoriationis sicce dicit. ¶ De noibus tn̄ vt sepe dictum est: non est curandum dūtaxat quod res cognoscantur.

¶ Quicqd em̄ vsus cōis hz quod tynea est scabies capitis cum squāmis et crustis: et aliqua humiditate et pilorū euulsione: et colore cineritio et odore fetido: atq horribili aspectu. Cuius gñatio est ex humoribus corruptis generatis in vtero: aut post pter maliciā vite.

Eius enim signa sunt manifesta ex dictis naturalibus et non naturalibus et cōtra naturā. Incipit aūt vt dicit Gal. vbi supra: cū mordicatione et pruritu q cogit scalpere eos: post aūt tumor crescit et foramina fm ipm consistunt. ¶ Judicatur quod ista passio est difficilis ad curandum: immo antiqua callosa et squammosa que pilos corrodit est tantum laboriosa quod Rogerius magis eam diligit dimittere q̄ prosequi curam. Et cum hoc quod curat dimittit escaram et priuationem pilorum ad opprobrium sempiternum. Et ideo vocat eam Jamerius tyneam a tenendo: q firmiter caput tenet. Uel a verme tyneali: nam sicut tynea vermis corrumpit lignum: ita tynea caput. ¶ Ad tyneaz sequitur multiplicatio pediculorum pretendit leprā. Et sic tynea modus est lepre.

In curatione tynearum duplex est intentio: et regimen: vle et particulare.

¶ Uniuersale est dicta et debita euacuatiōe

de quibus sufficienter dictum est in de apa tibus et de lepra et scabie. Nihilominus haliab. cōcedit ventosam cervici et flōiaz cephalice: si fieri pōt et venarum que sunt post aures: loco quarū sarraceni vt dicit Gordonius et verū dicit vtitur aurium scarificatione. Et purgationem cum pillulis que p aloen et colloquintidam et scamoneam assumptas cum succo caulium laudat Gal'. vbi supra.

¶ Particulare regimē duas hz intentiones prima cachochimiā et scabiem cutis capitis corrigit. scda capillos euulsos regnare.

¶ Prima cōplet in recenti fm Guil. cuz credita rasione capitis et lotione cum aqua et aceto decoctionis fumitterre bletarū et camomille: et fricatiōe cum alumine fecis vini. Et post ea cum linitione alicuius linimenti de dictis in serpigine aut in scabie: folia enim salicis in lotione obtinent principatū: vt dicit Aui. et Gal'. in de secretis ad omontheum laudat hoc vnguentum cum quo curauit multos hōies: vt dicit de tynea et scabie vlcerosa capitis et saphati et serpigine et prurītu et capillorū casu: lendibus et pediculis.

¶ Cuius forma. ℞. gallarū. ℥. iij. granorum. harmel qđ est se. cicute. ℥. ij. arsenici rub. aristol'. amborū añ. ℥. iij. salis armoniaci fuligis furni sulfuris amigdalarū amararū colloquintide radicis capparis foliorū fici et oliue: radicis canne viridis eris aluminis iameni sief memithe mirrhe aloes olibani añ. ℥. j. fellis vaccini alchitrā qđ est pix nigra añ. ℥. j. et ß. terantur medicine et cribellentur et conficiantur cum aceto vini donec fiat sicut vnguētuz et ponatur ad solem donec misceantur: deinde liniatur caput cum eo. ¶ Aliud experimentum est ad achoros et fauum in de facili acqsibilibus a. G. ℞. lithargirij. ℥. xvj. foliorū ruthe. ℥. viij. stafisagrie. ℥. iij. vitrioli. ℥. ij. confice cum aceto et oleo mirtino. Et si in isto medicamine adderetur chimolea et charta combusta in libro meamir placeret Gal'.

¶ Carens ego inquit aliqñ in egro: eo q p chartam pharmacho videns in domo patientis chartam inutilem petij lucernam: deinde cōburens chartam et pmiscens cū aceto vnxi patientis particulaz pcipiēs hoī venire ad me sequenti die. Nouerā enim quia dure carnis erñs toleraret pharmacum. Cūqz venit et paulominus esset curatus transire qdē ad aliud pharmacum non putaui fore necessarium. Illo eodem consulens sanum pfecte vidi factum sequenti die. ¶ Gordonius aūt ad hanc passionem dictat istud vnguentum: in quo ego magnam inueni efficaciam ℞. ellebori albi et nigri sulfuris viui attramēti auripigmenti lithargiri calcis viue vitrioli aluminis gallarum fuliginis cinerum clauellatorū ana. ℥. ß. argenti viui extincti viridis eris añ. ℥. ij. fiat puluis qui incorporetur cum succo borag. scabiose fumiterre lapacij acuti aceti ana quartam. j. olei antiqui lib. j. bullitis vsqz ad succorū consumptionem: et tunc in fine decoctionis ponatur puluis: et pijciendo picis liquide. ℥. ß. cere. qđ sufficit. fiat vnguentum qđ pculdubio curat oēm tyneam et scabiem et malum mortuum. ¶ Et vl'r omnem cutis infectionem: quare in honore vt dicit debet haberi et verum est.

¶ Si vero tynea fuerit furfurosa pcedit Gale. in de facili acqsibilib' lauare caput cuz aqua salsa vel cum decoctione lupinorū: vel cum succo portulace vel blete vel cucumeris siluestris: et postea inungere cum oleo stafisagrie. Et gumma et sapore ruthe aggrestis laudatur ab Aui. et oleum ros. cum aceto ab hali. Ras. aūt dicit furfures remouentur cōtinue radendo caput et singulis noctib' inūgendo: et de mane cum aqua calida lauando q si non sufficeret cum farina ciceris et se. altee et aceto tribus lauetur diebus. ¶ Ablutio fortis sic fit. ℞. farine ciceris. ℥. c. farine fenugreci furfuris tritici baurach panis nitri albi contriti sinapis oīm ana. ℥. xv. altee. ℥. x. misceantur oīa cum aceto et aqua et fiat lauamentum de quo semel in hebdomada caput lauetur. ¶ Antiqua vero et dura tynea: fortibus indiget medicaminibus: scarificetur ergo fm consilium hali. cum ferro donec sanguis exeat. deinde cuz farina lupinorū cocta cum aceto cathaplasmetur: aut cum epithimate de cantaridibus. qđ. ℞. cantaridarum ℥. j. sulfuris. ℥. ß. corticis nuc'. ℥. ij. sinapis mirrhe: ana. ℥. j. mellis et aceti quod sufficit: fiat emplm et stet per vnum diem. Et postea per quatuor dies cum folijs sicle et caulium calefactorū caput inuoluatur quousqz aquositas sit bene mundificata et fetor sit amotus: et claritas in carne et cute appareat. Et si malicia pfundaretur cum aliquo corrosiuo caro putrida consumatur et mundificetur et consolidetur. ¶ Rogerius vero et sui glosatores et Jamerius curant anteqz tyneam euellendo pilos cū psilotro aut cuz capello piceo: aut cuz pice cherol' et lotione cum aceto et aqua marina aut cum vrina pueri. ¶ Deinde mundificata cute Rogerius ponit istud vnguentum ℞. adipis vrsi adipis vacce. ana. ℥. j. sterco:

ris muris.ʒ.ß.pomoꝝ cedri quem iuniperū vocat.ʒ.ij.aranearum adustarū.ʒ.j.picis liq̄ de olei lucerne:qḋ sufficit fiat vnguentum. ¶Jamerius ad idem.℞.axungie antiq̄ porci dissolute cum aqua acetose lib.j. olei cōis picis liquide.ana.lib.ß.succi abrotani succi menthe sarracenice:succi fumiterre lapacij eruce mercurial'.aā.ʒ.j.aluminis vitrioli gummi edere cōbuste fuliginis salis tosti.tartari aloes aā.ʒ.ß.pistādo in mortario fiat vnguētuꝫ. ¶Si aūt p se vel ex acuitate medicaminū efficeretur in loco arsura:ꝛ dolor mitiget cum oleo ros.aut mirtino:aut cum vnguēto qḋ ꝯn̄r describit appolonius:vt in p̄mo meamir narrat Gal'. Cotilam olei optimi infunde in olla plumbea cum coclear plūbeo tere)quousq3 grossum fecerit ꝛ subnigrum:deinde seorsum teres lithargiri lib.j.ceruse tātūdem:ꝛ misce in oleo ꝛ pistando fiat vnguētum.summe em̄ mitigat. ¶Et si corrosiua ꝛ si cancrosa:ꝛ si quid mali morigerati habuerit ꝛ non solū in capite:sed in mano sclopidibus ꝛ scissuris:ꝛ vl'r oibus doloribus vlcerosis:sicut ēt dictum fuit supra de vlceribus ꝛ morbis confert.Et ita completur prima intētio. ¶Secunda autē intentio que est capillos generare cōpletur cū attrahētibus bonam materiam:ꝛ congregantibus eam in loco:sicut dicetur in proxima rubrica.

¶De allopitia ꝛ caluitie atq3 casu capillorum.

Passiones capilloꝝ fm Gal. in p̄mo meamir. sunt totalis depditio ꝛ coloris mutatio sicut in lepra ꝛ allopitia.Et vt bene videant:causę istarū passionum vult Gal'.14.terap̄.ꝙ dicant cāe gn̄ationis piloꝝ. ¶Pilus aut ē est vapor cutis siccus a corpore resolutus: et p poros cutis exiēs ab aere desiccat⁹. Gn̄atio aūt piloꝝ fm Gal'.vbi supra est sicut eorū q̄ de terra pdeunt:sicut in monumentis de crasibus monstratum est.

¶Cause vero piloꝝ quatuor sunt vt a scđo de ꝯplonibus accipit schola cōis mōtispessulani. ¶Causa efficiēs est calor naturalis nō multū excrescēs materiam in vaporē resoluens. ¶Causa materialis vapor ip̄e siccus. ¶Causa formalis cutis debita porositas. ¶Finalis vero cā est decor ꝛ vtilitas. ¶Ex quibus pōt apparere qui vult bene specularí:quare mulieres ꝛ eunuchi nō hābēt pilos in barba:ꝛ quare non fiunt calui. Et quare facillime cadūt in senib⁹ debilibus ꝛ cōsumptis.Et quare in aliq̄bus crispant ꝛ colorib⁹ diuersis colorant. Et quare in aliquibus locis hn̄t determinatū augmētū ꝛ multa alia pbleumata q̄ de pilis consueuerunt dici.

¶Ex p̄dictis ēt pn̄t apparere cāe passionū p̄dictarum.Nam vt ait Gal'.vbi supra sicut plantarū humiditates:q̄dam indigentia corrumpunt desiccate:q̄dā vero humiditatib⁹ extraneis earū nature approximantes eodē mō pili:vel pֶpter indigentiam humiditatū a q̄bus nutriri nati sunt:vel pֶpter prauitatem corrūpi accidit:pֶpter indigentiā autem humiditatū fit caluitiū:pֶpter prauitatē allopitia.Et Aui.addit ꝙ pֶpter laxitatē pororū cadunt capilli ꝛ pֶpter strictionē excessiuā nō veniunt factam a frigore excessiuo aut ab vlceꝝ p̄teritoꝝ vestigijs. Allopitia em̄ dr fm Gal'.a vulpibus q̄bus ista passio ꝯsueuit venire.Sicut tiria a pcessu p cutem similē serpenti per terram dr.

Signa aūt allopitie sunt satis manifesta.sed humores corrupti peccantes significant p colorem ꝛ corporis habitudinem ꝛ regimen p̄teritū.Judicat ꝙ depilatio naturalis vt caluities ꝛ ibarbatio eunuchoꝝ ꝛ mulierū aut accidētalis a cōsolidante ꝛ cicatrizāte cutē:ꝛ illa q̄ nimis est antiquata.ꝛ illa que est in cōsumptis ꝛ ethicis:vltra scđam spēm non curatur:ꝛ in talib⁹ em̄ mala cōplexio est adequata.

¶Judicat p hyppoc.in.6. affoꝛ. ꝙ q̄cunq3 calui sunt his varices magne non innascūtur. ¶Quibus vero caluis exn̄tibus varices magne innascuntur rursus capillati fiūt. Et 6.affoꝝ verificatur in caluitie impropria q̄ est allopitia:que ex corruptis fit humoribus p transpositionē materie ad inferiora. Non aūt in caluitie propria q̄ fit pֶpter indigētiā materie.Quis em̄ inq̄t ignorat insanabilem passionē caluitiū existere:quasi dicat null⁹. ¶Amplius eunuchi non fiūt calui neq3 blesi:pֶpter multitudinem humiditatis cerebri eorum vt dicit Aui.

¶Rursus iudicatur per Gale.j. meamir. ꝙ si per fricationem locus depilatus non rubeat nulla est curationis species.Si autem rubeat q̄to velocius rubescit tāto velocius curatur:qḋ etiam dixit Aui.

In curatione allopitie duplex est regimen.vl'e ꝛ particulare.Vl'e est in dieta ꝛ euacuatione iuxta naturam humoris peccātis

de quibus sufficienter fuit premissum i cura tyneaꝝ. ¶ In spāli aūt iubet Gal. in primo meamir. ꝙ post purgationem totius apophlegmate.i.a phlegmate caput purgare cū caputpurgijs ⁊ gargarismatibus factis cū deponentibus phlegma: velut sunt pille dyacostorec dissolue cū aqua maiorane.

¶ Particulare vero regimen hꝫ duas intentiones: vnā cachochimiā cutis capitis corrigere. Aliam trahere sanguinem benignum ad locum: ⁊ eum in pilos conuertere.

¶ Prima cōplet̄ ſm duas diuersitates ipaꝝ in recenti q̄ adhuc est in principio ſm Gal. 14. terap̄. ꝓhibendo materiam ne recipiat̄ in loco. Et alterando locū ne eam attrahat neq̄ cathetizetur vel cathaplasmet̄ cum domesticis repcussiuis qualia conueniunt i simplici casu capilloꝝ: iuxta doctrinā hebē Mesue ꝙ ꝑlauto capite: aut loco cū aqua decoctionis roſ. mirrhe ⁊ capilli ve. radatur: dein de epithimet̄ cū hoc. ℞. succi extremitatum mirrhe: succi oliuarū siluestrium ana. ℥. ij. ro. siccarū. ℥. ß. absinthij. ℥. ij. bulliant hec oīa in lib. ß. aceti vsq̄ ad consumptionē medietatis. Deinde cola ⁊ infunde in eo dum erit cal'm laudani. ℥. ij. ⁊ dimitte ꝑ duos dies: deinde infunde sup ipsum oleum mirtinum et vinū stipticū donec in suba mellis redigatur deinde aromatizetur miscendo ibidē alipte muſ. gallie muſ. aā. ʒ. j. ꝯfice ⁊ fac linimentū de quo inungat̄ ꝑ tres dies. Postea laua: et pāno aspo exicca: deinde redi ad inūgēdū vsq̄ dū appareat sanitas. Et istum ꝓcessum ad casū capilloꝝ ⁊ initiū caluitiei approbauit Gal. in primo meamir. dum dicit.

¶ Manifestum aūt ꝙ opꝫ p̄cedere remotionem oīm piloꝝ ⁊ fricationem: ⁊ postea inūgere cum tali qđ hꝫ virtutem attractiuam ⁊ cōgregatiuā cōmoderate. Quocirca neq̄ acceptaui neq̄ excogitaui melius esse pharmacum in casu capilloꝝ q̄ȝ id qđ est mixtum ex laudano ⁊ lentiscino. Et si raritas esset in cā non esset ineptum mirtinū ꝓ lentiscino miscere laudano. Miscebat aliq̄n ⁊ nardinū in estate frigida ⁊ hora hyemali: immo Gal. attestatur ꝙ allopitias incipiētes multotiens sanant purgationes absq̄ aliquo locali medicamine. Et ad hoc allegat curam quā in illo iuuene exaratore fecit. ¶ Raſ. aūt ad istā intentionē. ℞. capilloꝝ ve. folioꝝ mirte cortices pini absinthij assatoꝝ vt teri possint aā. partē. j. laudani partes. ij. mirrhe. ꝑtē. ß. illi⁹ thuris partes. iij. illius: pulueriȝatis rebus cū oleo raphani ⁊ vino veteri misceant̄: ⁊ fiat linimentū de quo in nocte epithimetur: ⁊ de mane caput lauet̄. hoc em̄ caluitiū sanat: vt dicit. ¶ Ad idē archigenes vt narrat i meamir Gal. ℞. granoꝝ iuniperi laudani absinthij capilli ve. ana. ꝑmisce omnia cum vino ⁊ oleo mirtino: ⁊ dimitte quinq̄ diebus. Deinde coquantur vsq̄ ad vini ꝯsumptionem: ⁊ cola ⁊ vnge caput ⁊ laua.

¶ In antiqua vero ⁊ q̄ transiuit principium opꝫ euaporare ⁊ resoluere cachochimiā anteq̄ ad cathesiā ducat̄ cutis vt dicit Gal. in 14. terap̄. ⁊ in primo meamir. non cū quibuscūq̄ calis: sed cū moderate calis ꝙ non exiccetur neq̄ cōburatur cutis. Et cū hac subtili ꝑte osse cōgruit illud qđ dꝫ vsq̄ ad ꝓfundū mergi: in quo est principiū radicis piloꝝ.

¶ Et ad hanc intentionē raso loco ⁊ planato cū aqua decoctionis camomille aneti et sticados elegit ipse in meamir: tapsiam nō antiquā sed recentē quā Aui. videt̄ appellare gūma ruthe aggrestis: ⁊ dicit sequēdo Gal. ꝙ est radix in isto caplo: dūtaxat ꝙ frangat̄ calitas eius cū oleis temperatis: vel vt dicit Gal. ꝙ est sabinū ⁊ sisamīnū: aut antiquum onfancinū. Post vero tapsiā eligit Gal. sinapim ⁊ nasturciū ⁊ sulfur ⁊ spumā maris ⁊ nitrum ipm̄ molle adustū ⁊ elleboros ambos: ⁊ semē erucе: ⁊ oleū laurinū ⁊ radicē arūdinis ⁊ corticem vtraq̄ combusta: ⁊ picem liqdam ⁊ cedream ⁊ stercus murium ⁊ ad pem vısi.

¶ Et Rasis vult ꝙ cum cadunt pili capitis vel barbe: locus cum panno aspero fricetur cum cepis vsq̄ ad incensionem ⁊ ardorē loci. Et die illa ⁊ nocte sic dimittatur in mane similiter regatur. Et si loc⁹ ampulauerit vngatur cum adipe anatis vel galline. ⁊ nō fricetur aliquibus diebus. Et si tunc pili nasci inceperint. radatur sepe ⁊ fricetur cum panno aspero qualibet die: ⁊ oleo isto inūgatur. ℞. aque decoctionis capilli ve. camomille libram vnam olei de been lib. ß. coquantur ad consumptionem aque ⁊ oleum vsui reseruetur. Et ad eandem intentionem ipse facit epithima ad allopitiam mirabile. ℞. spume maris drachmas decem baurac sulfuris quod non tetigerit ignis: gumme ruthe aggrestis euforbij. ana. drachmas duas stafisagrie cantaridarum. ana. drachmam vnam permisce ea cum fece olei antiqui ⁊ line ex eo post fricationem. Et si locus ampullauerit fiat vt supra. ¶ Et si cā eēt cal'a vult Gordonius ꝙ ꝓcedatur cum corticib⁹ amigdalarū auellanarū nucū stercoris capzarum assatis pulueriȝatis: ⁊ cum melle ⁊ aceto in

forma linimēti cōfectis precedente rasione ⁊ fricatione. ¶ Et si predicta non sufficiunt ad medicandum cutem iubet Aui. q̄ si post fricationes dictas cum pāno aspero ⁊ cepe loc⁹ nō rubet q̄ apponant̄ sanguisuge ⁊ ventose ⁊ scarpelletur locus cū acubus pluribus: ⁊ totiens iterentur auxilia donec videris per resolutionē ⁊ hilaritatem cutis sanitatem loci. Et tunc cessandum est ⁊ trāseundum ad secūdam intentionem. ¶ Scd̄a aūt intentio completur cum medicamine filigy: vt dicit hebē Mesue qd̄. ℞. carniū limaciarū sanguisugaruz ⁊ apum ⁊ vesparū et salis vsti. aā. partes equales pone in vase vitreo habente foramina multa in fundo ei⁹: sicut cribratoriū: ⁊ pone sub eo aliud vas vitreū sine foraminibus ⁊ manebit post diem humiditas q̄ cōieruet in vase: ⁊ hinc locum cum ea post fricationez facit eñ pilos nasci ⁊ curat caluitium.

¶ Ad eandem intentionem Ras. ℞. cineris abrotani. ʒ. x. veterū cantaridarū. ʒ. ij. laudani. ʒ. iij. auellanarū combustarum. ʒ. ij. galliemus. ʒ. j. terant̄ cuz oleo veteri: ⁊ post fricationem inungatur locus. ¶ Ad idez Eraclitus tarentinus fm q̄ narrat Gal. in primo meamir ad allopitias diurnas post fomētationē rasionem ⁊ fricationem cuz frondibus ficus ⁊ nitro quolibet die vngebat cum illo. ℞. extiorā marinorū cum testis suis gallarū amigdalarū amararuz piloꝝ vrsi adyanti radicis amigd. frondium fici omnisi adustorum. aā. ʒ. ij. stercoris muris. ʒ. j. cum aceto ⁊ cedra et adipe vrsi miscendo fiat linimentuz. Et in sequentibus laudat mures adustos ⁊ cortices vitis adustas cum melle incorporata. Et cuz hoc dicit q̄ cortices auellanarum aduste linite cum melle faciunt allopitiam desistere in decem diebus. ¶ Ad candē intētionē in cartolario fuit probatum istud. ℞. succi calcidarum. ℥. j. pul. sanguisugarum adustarū lacerte viridis aduste viride eris. ana. ℥. ß. puluis talpe combuste puluis solearū combustarū. fetarū porci adustarum. aā. ℥. j. mellis qd̄ sufficit ad incorporandum in forma vnguēti et inūgat̄ locus singulis noctibus ⁊ mane quolibet lauet̄ cum vino albo ⁊ melle.

¶ De canitie ⁊ piloꝝ mutatione ⁊ tinctura.

Canities est piloruz

dealbatio. Intelligēdū tñ q̄ lz duplex sit canities naturalis ⁊ inaturalis: hic tñ non agit̄ nisi de inaturali que preoccupat senectutez. ¶ Cuius causa imediata fm Aui. est abūdātia phlegmatis aquosi putrefacti generati ex rebus debilitātibus calorē naturalem vt sunt egritudines longe ⁊ diuerse. Et stomachi malitia ⁊ angustie fortes: ⁊ nimia capitis lotio, ⁊ coopertura excessiua.

Signa canitiei sunt

satis manifesta. ¶ Iudicatur q̄ canities est mala ⁊ suspecta. Naz videt̄ q̄ mors capitis vexillum suū applicauit: vt ait Gordonius.

¶ Iudicat̄ etiaz per Gal. in primo meamir. q̄ ꝑpter indoctas denigrationes capilloꝝ cū medicinis cōibus: que vt plurimū sunt frigide ⁊ stiptice nō solum vidit in piculo venire multas mulieres: sed etiaz mori. Propterea eñ q̄ capita earum infrigidātur: aliquādo quidez in appoplexiā ⁊ epilesiā: aliqñ in maximis catarris occupantur: vt ⁊ patiatur pulmo ⁊ ptisis ex eo sequatur.

In curatiōe canitiei

duplex est regimē: vniuersale ⁊ particulare. Uniuersale est dieta ⁊ euacuatiōe phlegmatis et custoditiua ne generet̄. De qb⁹ fuit dictuz satis i de apostematib⁹ phlegmaticis supra. Triffera aūt sarracenica ⁊ mirabol. vt dicit haliab. in fine tegni: in retardāda canitie ⁊ senectute obtinet principatū. Uerū Aui. cōsulit q̄ ꝑ annū integrū sumātur: et post acceptione tardet cibū vsq̄ ad meridiez. ¶ Particulare regimē stat in duobus. primo q̄ ꝑparent̄ pili ad recipiendū tincturā. scd̄o q̄ det̄ eis tinctura. ¶ Primū cōplet̄ fm Gordoniū: q̄ pili lauent̄ multis diebus cū lixiuio cinerū troncoꝝ caulīū in quo sit alumē dissolutū: hec enī ablutio tōne aluminis ꝑparat pilos ad recipiendū oēm colorē. ¶ Ad istā eādez intētionē dicit Aui. q̄ radix alcāne ⁊ indicū sunt radices sup quas aggregātur hoīes in tingēdo vel ad denigrādum vel ad fluum.

¶ Scd̄m cōplet̄ cū ad colores appropriatis.

Denigrantia capil:

los sunt fm Gal. in primo meamir. Cedrea cum oleo et sine oleo in frigidis et humidis. Uerū in ptibus suis asic dicit q̄ mulieres rustice montane addūt picem liqdā et inungūt radices piloꝝ. Hec eñ farinaca ita denigrāt q̄ non nocent: habēt etiā cum stipticitate aliquā subtilitatem qua profundātur ad radices pilorum. ¶ Et cum hoc dicit q̄ fm verba Archigenis nigrificant capillos radix capparis cum lacte mulieris aut asine: vsquequo

tertia pars p decoctionē sit ꝯsumpta i nocte cathaplasmata. Et istud est melius fm Aui. vel vrina camis conseruata in quinqꝫ vel sex dieb⁹: vel corticis pruni cocte ad mellis spissitudinem: vel illud nigrum qđ est in medio papaueris rub. cum oleo mirtino mixto cuꝫ quibus vngat cathaplasmet. ¶ In de facile acq̄sib: lib⁹ addit ꝙ oleū agitatū cū plūbo in vase plūbeo: repositū i plūbo cū q̄ mūgat est bonū. ¶ Ras. aūt ad hoc dictat ꝙ galle ad quantitatē lib. fricent in oleo ꝛ cū oleo cocto ꝛ alcanne ꝛ dragaganti ꝛ ere vsto ꝛ sale gemma fiat linimentū de quo liniat caput ꝛ barba prius lauta cū aqua cal'a: ꝛ cuꝫ manibus exiccata: ꝛ vt non desiccet cū folijs blete vel sambuci: vt dicit haliab. coopta p sex horas dimittatur ꝛ postea lauetur: est em̄ optimuꝫ ad canitiem denigrandam. ¶ Aui. vero cōponit olea ad denigrandum ꝛ ꝯseruandum de mirabolanis nigris ꝛ eblicis ꝛ gallis partes. x. laudani ptes. xx. folioꝝ mirte ꝛ granorum eius partes. xxx. ponant p tres dies in tribus libris olei. Deinde coquant donec ingrossentur ꝛ fricentur cū eo capilli: subsequēter dicit ꝙ quando ponitur in tinctura pōd. ʒ. i. gariofilorum denigrat valde ꝛ prohibet maliciam eius a cerebro.

¶ Facientia capillos flauos.

Consequenter narrat Ga. vbi supra ꝙ fm Archigenem flauos faciunt capillos lupini crudi cū aqua nitro liniti. Sed flauos ꝛ crispos faciunt lotio cum spuma nitri ꝛ mirta. Et radix affodilloꝝ cocta cū mero. ¶ Rasis vero dicit ꝛ aui. cum eo: ꝙ fiat lixiuiuꝫ de cineribus sarmentoꝝ ꝛ temperentur cuꝫ eo per noctem vnam lupinorū tritorū. ʒ. x. mirrhe. ʒ. v. alcanne assate. ʒ iij. postea coletur: ꝛ ex hac aq̄ caput lauet: supple cuꝫ vino qđ totiens est faciendum quousqꝫ sint ruffi.

¶ Mulieres montispessulani ponunt flores de stichados in lixiuia ꝛ genestre. Bonoñ. rasuram buxi ꝛ corticem citri. Parisien. radices gentiane ꝛ radices berberis ꝛ florem cardamomi.

Mundificantia caput sunt lixiuia propinꝫ de cineribus sarmentorum et cineribus clanellatorum: ꝛ cum albuminibus ouorum ꝛ cum sapone.

¶ Est em̄ sapo duplex sarracenicus qui est mollis: ꝛ gallicus qui est durus. Sarracenicus fit ex duabus partibus capitelli. ꝛ tertia olei oliuarū. Gallicus fit ex duabus ptibus capitelli ꝛ vna sepi arietini. Capitelluꝫ autē fit ex duabus partibus cineruꝫ stipticum fabarum: ꝛ tertia calcis viue: ꝛ infundatur in aqua ad modum lixiuie ꝛ coletur: et qđ distillabit est capitellum.

Auferentia capillos fm Cironem narrat Gal'. vbi supra. arsenici coloris aurei qđ est auripigmentum citrinum calcis viue. añ. ʒ. j. amili terre vocate a latinis selmisse qđ est spuma argenti. ʒ. ß. terantur ꝛ incorporentur: cum aqua ꝛ bulliantur. Signum aūt pfectiōis est si pēnā imposueris ꝛ depiletur. ¶ Ras. autē in aqua in qua calx p sex dies de tertio in tertium remouendo calcem infusa fuerit incorporat arsenici citrini sextam partem: ꝛ tādiu in sale admittatur donec pēna immissa depiletur cū extrahetur: ꝛ cum illo loca depilāda fricare pcipit ꝛ depilantur. ¶ Aui. sumit calcis viue ptes duas arsenici tātūdeꝫ aloes modicū liniant cū aqua calida: abradit enim statim. Est vt psilotrum meliorem odorē habeat modicū ponatur cum eo de gallia mus.

¶ Usus cōis aufert pilos vno de quinqꝫ modis: vt dicit henricus. primo resecando cum forpicibus. scđo radendo cum nouaculis. tertio eradicando cū pincecariolis: aut cum digitis. quarto cū pice nauali in digitis aut in panno applicata. quinto cū psilotris dictis.

¶ Et modus psilotroꝝ est ꝙ sint in stuffa: ꝛ post longam fomentationem cuꝫ aqua cal'a dum psilotrū erit calidum ꝛ spissum sicut linimentum applicetur sup locū: ꝛ stet per spacium dicendi miserere. Et si satis est quod cognosces: quia trahēdo pilos depilabitur leuiter fricando ꝛ lauando aqua calida remoueantur pili. Et post locus cum oleo rof. inungatur aut aqua frigida. Et si loc⁹ eēt excoriatus cum vnguento albo curetur.

¶ Prohibentia pilos renasci radicitus euulsos.

Componuntur aūt pdicta pharmaca fm rōnem vt dicit Gal'. vbi supra p leporē marinū ꝛ p ranas q̄ in viridibus stagnis pascitur: ꝛ cū sanguine tortuce marine ꝛ vespertilionibus ꝛ oua formicaꝝ ꝛ gūmi vitis al. atqꝫ brionie ꝛ vitice ꝛc. Auicē. vero ꝛ Ras. ad hoc scribūt iusq̄amū ꝛ opiū psiliū cocta cū aceto. Et chimoleā ꝛ cerusam plūbi equalr alumis

mediam partem trita cum aqua iusquiami albi: nonnulli vero laudant limaturam ferri coctam fortiter cum aceto.

¶ De dispositionibus faciei et partium eius in se continens quatuor partes.

¶ Pars prima de vniuersali faciei decoratione. Cap. ij.

Dispositiões q̄ in facie apparet: q̄dā sunt naturales: q̄dā p̄ter naturā: naturales indigent ꝯseruatione si pulchre sunt: et decoratione: si turpes velut esset albedinē custodire et albiorē facere et rubicūdiorē si licitū fuerit. Que vero p̄ter naturā indigent correctione velut est pustulatio et maculatio et suppilatio. Et hoc intendebat Gal. dicere in primo meamir: qñ ponebat drīam inter comaticā et decoratiuā partē medicine. Non tñ oīa in oībus: sed certa in certis vt dicebat magister Raymundus de moleriis in mōtepessulano. Naȝ lȝ decoratiua curatiua sit licita: comatica vero non est licita nisi gr̄a honestatis. vñ Gal. vbi supra. Quecūq; i delitijs existentes decorant seipsas. Nulli earū deprecanti aliquod dare sibi pharmacū dedi. Quecunq; vero honestiores fuerint et signa senij et turpiditatis effugiebant a suorū maritorum molestijs eripi desiderantes aliquibus consului vti.

¶ Ad decorandum et faciendū colorē bonuȝ.

Color aūt corporis f̄m Gale. in primo affo. in translatione arabica auctoritate hyp. dn̄antia humorū ondit: si nō in pfundo occubuerit: ppter qd est itelligēdū q bonus color et floridus est ab humoribus bonis sanguineis tractis ad cutem. Color aūt malus a malis humoribus vt niger a mlīcis. Albus a phlegmaticis citrinus vero a cholericis. ¶ Cause aūt extrinsece adiuuant ad mutationē coloris vt f̄m Aui. calor adustiuus et dimissio balnei et vsus aceti et malaruȝ aquarū ad nigredinē frigus et coitus et tristicia et egritudines lōge ad albedinē. Et comestio rerū citrinarū vt cimini ameos et rerū salsarū ad citrinitatē. Et ppter hoc vocat Joānes de sancto amādo: iuxta doctrinā Aui. q q̄dā faciūt bonū colorē sumpta interius. q̄daȝ vero apposita exterius. Ab intra vero q̄dam faciūt hoc: q: gn̄ant bonū et subtilē sanguinē: et oua sorbilia et brodia bona et carnium vinūq; aromaticūq; et cibi bone sub e. Quedā aūt q: sanguinem spargūt et dilatāt ad exteriora: sicut ficus pip. gar. et croci modesus vinus: q̄dā q: sanguinē mūdificāt velut trifera minor et mirabol. et id genus. ¶ Que aūt exterius posita faciūt bonū colorē: faciūt hoc cū attractione et abstersiōe: et sunt linimēta et ablutiones accepte ex faria fabarū excorticatarū et cicerū orobi ordei frumēti amidi rizi et ꝯsiliū. Ex quibus Ras. hali. et aui. et azarani tales ꝯsueuerunt facere Sōmeras. ℞. farine cicer. fabarū ordei amigdalarū depuratarū dragaganti seminis raphani añ. distēperent cū lacte: et de nocte facies epithimet: et de mane cuȝ aq̄ calīa decoctionis violarū siccarū: aut furfuris lauet. Et si adderet cū illis radicis sicce lilij mastici et yreos atq; iarri. Et q fierēt trocisci q̄ distēperarent cū lacte i necessitate esset, vtile valde. ¶ Ad idē aui. ℞. saponis li. j. armoniaci lib. s. resoluant in trib. libris aq̄: deinde pūciatur desup thuris masticis nitri añ. ℥. s. mellis. ℥. viij. terantur oīa in vase vitreato vehementer et administret de nocte. ¶ Ad ideȝ Theodoricus facit pulchrā dealbationeȝ: preparet cerusa sic. distēperet cū aqua limpida p mēsem ad solē calīm ipam quolibet die colando et aquā renouādo: et in fine dimittatur exiccari. Et talis vocat cerusa dealbata et preparata de qua. ℞. ptes. v. margaritaruȝ cristalli vitri boracis. añ ptē. j. cāphore sarcocolle mirrhe clare argēti viui sublimati. añ. mediā ptē vni. terant subtilissime et molliantur supra lapidē marmoreū et incorporent cū aq̄ ros. et fiat puluis aut trocis. et fuerit: et qñ erit necesse distēperent cū oleo de tartaro: et post liniant. ¶ Ad candē intētionē est vnguētuȝ citrinū et multa vnguēta q̄ fiūt cū tela captorum et p inguedine colūborū. Sed q: malum inferūt odorē dimittunt. ¶ Modus aūt decorādi est q facies primitus stuffet: deinde lauet cū sapone dissoluto in aqua tepida. Et si illa aq̄ eēt de floribus fabarū aut lilij: aut nenufar. sambuci: aut viticelle: aut lactis distillata eēt melius. Deinde exiccet postea liniatur cum aliquo pdictorū et dimittat p noctē: et in crastinū lauet cū aqua furfuris aut violarum: et stet medicū facies cū pāno cooperta. Et post si volueris colorare poma maxillarū liniant cū aqua aluminis in qua modicum de rasura brasilij sit tēperata. ¶ Qñ aūt remouent pili et phibent q renascantur; et quō re

inueniuntur morphee serpigines et asperita-
tes dictum est supra.

Ad maculas lentigines et pannū remo-
uendū liniat facies cū oleo de tartaro et de
frumento aut cū aqua gallicana quaʒ ponit
henricus. ℞. tartari calcinati lib. j. masticis. ℥.
j. caphore. ℥. ß. pistent cū albuminib⁹ ouorū:
et ponant in alēbico et sicut aqua ros. distille-
tur. ¶ Ad idē dyaqlō Aui. decoquat lithar-
giri. ℥. j. in olei antiq. ℥. ij. donec dissoluantur
deinde sumat muscillaginis fenugreci: mu
scillaginis sinapis añ. ℥. ij. bdeli et mirrhe añ.
℥. ß. pīciant sup lithargirū et oleum cocta et
agitata vehemēter: et fiat de dyaqlō. ¶ Lac
aūt virgineū qd fit de lithargiro in aceto al-
bo tēperato et cū filtro distillato cū aqua sal-
sa mixto est optimū in hoc casu. ¶ Ras. vor
aui. dicūt q si accipiat argētivum. ℥. j. amig.
℥. iij. et terant vltima mollitione donec nihil
appareat de argētovivo: deinde piciat sup
eo tātūdē de se. mellonū trito valde: deinde
facies liniat cū eo oi nocte p septē dies: et in
mane lauet cū aqua tepida. Non est ei par
in mundificando supradicta. Si vero cum
istis non curent ad caplm de morphea sunt
remittendi.

Ad sanguinem mortuum et liquorez
in facie et in aliis locis Laudat Gal. in qnto
meamir piriationē cū spongia infusa in ace-
to mixto cal'o qd laudo in principio. Deinde
laudat decoctionē anisos et ysopi cū lacte et
vino. henricus vero dicit q si cū succo radicꝭ
nappe aggrestꝭ misceat modicū de aloe epa
tico. Et liniatur locus ter vel quater in die
infra duos dies curatur. ¶ Rasis tñ in loco
vulneris vbi nec dolor: nec calor post per-
cussionem remanserit loco folia caulis vl ra-
phani seu mentastri qd melius est supponā
tur. Et locus si non curatur cū arsenico citri
no et lapide lazuli et thure et armoniaco linit
cum succo coriandri: aut apij multis vicibus
epithimetur. Et absinthium cum melle est
optimū fm. Aui. aut fm Dinū. ℞. succi ma-
iorane arsenici citrini olei camomille cere.
añ. partes equales fiat vnguentum.
¶ Et dyaquilon etiam laudatur: cōiter tñ lo
cus fomentetur cum aqua decoctionis ros.
fenugreci et emplastretur cum panno infuso
in vino: aut cum farina fabar cocta cum oxi
melle. Et ad citius expediendū ponit cerusa
cum aqua ro. aut vnguentum album.

¶ Ad variolas et ad cicatrices ipsarum.

Ad variolas duplex reperit regimē. Vlc de
dieta et euacuatiōe qd ptinet phtisicis.
¶ particulare qd est quadruplex. Primum
quo extrahunt extra vt materia mala nō re-
maneat intra. Scdm quo pseruant membra
aliqua extrinseca vl intrinseca: q ppter ipas
pclitant. tertiuz quo pustule rūpant postq
sint mature. Quartum quo cōsolidentur vt
non remaneant vestigia mala. ¶ primū cō-
pletur cū quibusdam potionibus que fiunt
de lenticulis et ficubus et croco: et cum inuolu
tione panni rubei et cautela: a frigore et vēto.
¶ Scdm completur quantum ad oculos cū
collirio aque ros. et croci: quantum ad nares
cum aggresta et aqua ros. quantum ad gut-
tur cum dyamoron: quantum ad pulmonem
cum diagraganto: quantuz ad intestina tro
cisci de spodio et id genus. ¶ Tertium cōple
tur q pustule rumpant cum forpicib⁹ remo-
uendo modicum de pelle ne recludantur.
¶ Quartum q non scalpent se. et sinapizent
cum farina lentium fabarū lupinor, orobi li
thargiri cerusa et aloes. post desiccationem
vnguatur cum vnguento de lithargiro et ce-
rusa cathima facto cum oleo de lilio: et axun
gia asini aut galline. Et cum isto Ras. ℞. li
thargiri nutriti radi. arundinū ossium vetu-
storum farine ciceris rizi seminis mellonum
mundator been costi. añ. hec oia cuz muscil
lagine fenugreci et fenu. lini commisceantur.
Et ex his facies epithimetur.
¶ De cicatricibus vulnerum in loco vulne-
rum carnosorum dictum est supra.

¶ De gutta rosacea et pustulis q in facie.

Intelligendum q gutta ros. apd
Auicen. vocatur albedsanem. Et est rubedo
extranea similis rubedini cum qua incipit le
pra: et vt plurimum apparet in facie: et pro-
prie in naso et in pomis maxillarum: q qnq
est cum inflatione totius faciei. Et tunc dicit
apud Guil. de sa. butizaga. Et quandoq est
sine inflatione: qnq cum pustulis: qnq cum
crustis: et tunc est de genere affafati. ¶ Cui⁹
generatio est ex phlegmate salso: et ex aliis
humoribus adustis. Et q forte eorum fu-
mus est malus venenosus: quare inflat et vl-
cerat partes circumuicinas: vt dicit Guil.

Signa materie ex qua fiunt haben
tur per colorem et formā: et p
virulētiā quā emittit. Et p res naturales: nō

naturales: ꝛ cõtra naturã: vt dictũ est supra. ¶ Iudicatur ꝙ est morbus cõtagiosus: ꝛ signũ prauũ ad leprã. ¶ Cuz hoc etiã iudicatur per Ras. ꝙ multiplicatur in hyeme: ꝛ frigore. Et cã vt dicit Auic. ꝙ frigus coartat vaporẽ plurimũ. ¶ Iudicatur etiã ꝙ est difficilis eradicationis: ꝑpter ꝓmptitudinem quã facies habetur ad recipiẽdum materias cã sue raritatis ꝛ debilitatis: vt dictũ fuit de vlceribus supra: imo que est antiqua nõ eradicatur.

Circa curã duo sunt

regimina: vniuersale ꝛ ꝑticulare siue locale. Uniuersale de dieta ꝛ euacuatione fit ẜm diuersitatẽ materie. Et in diuertẽdo cũ fricationibus materiã ꝛ vẽtosis cũ cantarid. bꝰ rupto rijs retro spatulas ꝛ collũ: ꝛ sub mẽtone ꝛ flebothomia venarũ frontis ꝛ nasi. Et applicatio sanguisugarũ in loco cõmẽdantur ꝛ purgatio cũ electuario de succo ros. hz ꝓrogatiuaz in hoc. Et dieta subtilis ꝛ tenuis ꝑcipue inuino qđ abstineat se ab eo saltim fortiter puro. Et caueat ab oībꝰ spẽbus ꝛ rebꝰ acutis: vt allijs cepis pipe sinapi rutha odore sambuci. Etiã caueat ab omni re salita frixa: et assata cõbusta ꝛ melãcholica atqꝫ vaporosa: ꝛ a coitu ꝛ ab oī frigiditate ꝛ caliditate excessiua. teneat ventrẽ laxũ: dormiat capite eleuato. Et breuiter administretur sibi regimẽ aliarũ infectionũ pustularũ cholericarꝫ ꝛ adustarũ ꝛ ꝑncipij lepre. vt dicit Auic. ¶ Particulare regimẽ in recẽtibus est ꝙ īfrigidetur locus ꝛ desiccetur cũ repcussiuis. In antiq̃s ꝙ corrigatur cachochimia cũ resolutiuis. Ad primuz confert aqua aluminata q̃ fit cũ succo agreste et portulace ꝛ plantaginis ꝛ albuminibus ouorum cũ alumine ad modũ aque ro. distillate. Infundantur eñ in ea pãni ꝛ desuper applicentur ꝛ sepe renouentur. ¶ In antiqua fiat stuffa cũ camomilla mellitoto ros. viol. ꝛ florũ nenufaris. Et post leuem abstersionẽ inungatur cum vnguento albo ꝛ citrino: in quo modicuz de argento viuo ꝛ sulphure ꝛ alumine cum oleo de tartaro sint incorporata. ¶ Ad idẽ Guil. ℞. acetositatis citri. ℥.iij. ceruse qđ sufficit ad spissandum predictum succum in argenti viui extincti cum saliua. ℥.ß. incorporando fiat vnguentũ. ¶ Theodoricus. ℞. boracis. ℥.i.ij. farine cicerum fabarũ. ã. ℥.ß. et. ß. camphore. ℥.ß. cuz melle ꝛ succo cepe fiat trocis. ꝛ cum opus fuerit distemperetur et liniatur ¶ Ad eandẽ intẽtionẽ valet lacꝰ gineũ: aqua ros. sulfurata: oleũ: de tartaro ꝛ de frumento ꝛ multa alia auxilia dicta supius in serpigine ꝛ decoratione. ¶ Et si cũ istis nõ recedit vesicetur locus cũ appositione cãtaridarũ mixtarum cũ sepo. Et postea cum folijs sicle locus purificetur. Et deinde cum predictis desiccetur et consolidetur.

¶ Pars scđa de egritudinibus oculorũ que superius nõ sunt tractate.

Egritudines oculorũ que ẜm Gal. in tertio de egritudine et sinthomate nocent actioni visiue ẜm oculistas: q̃daz sunt vniuersales toti oculo: vt apata ꝛ ifiat õnes ꝛ maligno: q̃daz sunt ꝑticulares vt egritudines palpebrarũ pãniculorꝫ humiditatũ ꝛ spirituũ ipsius. Et hoc est qđ Gal. in quarto de egritudine ꝛ sinthomate dicebat. In sensitiuis q̃dẽ actibus: puta oculorꝫ triplex sinthomatũ est differẽtia. vna q̃dẽ in primo organo velut in cristalloyde patiẽte. Altera in sensitiua ꝟtute a cerebro ꝑ neruũ opticũ descendẽte. tertia ꝟo in coadiuuãtibus: vt sunt oẽs alie particule. Et vir subdit ꝙ iste egritudines q̃dã sunt cõplexionales q̃ vt in omnibus meris ꝑtibus isunt. Quedaz cõpositionales q̃ sunt vt in organicis: q̃daz ꝟo cões q̃ in vtrisqꝫ fiunt. ¶ Et lz iste egritudines possint esse in oibus mẽbris. Nihilominꝰ ꝑpter naturã oculi q̃n accidunt in eis suscipiũt quandã ꝓprietatem q̃ facit magnam diuersitatẽ in curãdo Et ob hoc dicebat Iesus: ꝙ q̃dam erãt egritudines oculorꝫ que multũ erant cõuenientes alijs mẽbris. vt male cõplexiones solutiones et apata: q̃dã ꝟo ꝓprie vt lachrymę panni catharacte: ꝛ id genꝰ: et inde est ꝙ multipliciter egritudines oculorũ numerauerunt. Naz ipse Iesus numerauit. 92. Aui. ꝟo. 48. Alcoatiz. 50. Azarani. 60. Acanamos. de baldac dicit: ꝙ ipse dicauit. 65. et attestatur ꝙ Gal. posuit. 105. et Almansor. 65. Beneuenutus et hispanꝰ de paucis tractauerũt. Quotquot aũt sunt hic non nisi de magis manifestis agetur: de q̃bus nõ fuit dictum supra in ꝯpatibus vulneribus ꝛ vlceribus: ꝑ q̃bus ad chirurgicum habetur recursus cõiter. De manifestis ꝟo que occulte sunt sensui pauca hic tangentur. Nam earum speculatio ad aliaz pertinet doctrinam.

Cause autem egritu

dinũ et sinthomathũ oculorꝫ et aliorũ membrorꝫ ẜm magis et minꝰ sunt primitiue ãtece

dentes τ cōiuncte. Quas Gale. in toto libro iteriorū. Sympatias et ydropatias. i. cōpassionales ppzias vocabat cōpassiōales: qñ veniūt ab alia pticula: ppzias qñ sunt pp cāz ppziā ī eadē. Que qdē causē gñant ex hūoribꝰ a malo regimine in corpe gñatis. Et ex ipsoruz oculoꝝ debilitate: vt dictū est sepe. Ex qbus apparet ꝙ in egritudinibus oculorum pōt esse fieri τ factū: vt in obtalmia τ in apostematibus superius fuit declaratum.

Signa egritudinuz

oculorū apparētium et aliarū satis sunt manifesta. Que vero occulta sunt maxima indigent pscrutatione. pzimo iteriorū: que signa particulariter infra dicētur. ¶ Judicaꝛ tñ ꝙ ipse sunt difficilis curatiōis: eo ꝙ oculus est intricate cōpositionis: vt dictū fuit in anathomia. Et cū hoc est sensibilissima pticula. decimotertio terap. et medicamina que cōpetūt ei artificiositatis sunt magne: vt in quarto meamir docet Gal. et Acanamos. illud idez Et cū hoc multe dispositiōes ī vnū sepissime iplicanꝛ: vt in scabie et sebel: iplicatiōes aūt dispositionum curaz faciūt difficilē. septimo terapen. dicit Gal.

Cura egritudinum

oculorū in genere hꝫ qnqꝫ intentiōes. pzima est in documētis octo ad curā vtilia ꝙ obseruenꝛ. scda ī materia antecedēte generata ꝙ euacueꝛ. tertia in vita vt ampliꝰ materia peccans nō generetur. quarta in materia iā cōiuncta vt extirpetur. Sed qnta in accidētibus vt mitigētur. ¶ Primū documentū prime intētionis est ꝙ qñ cū egritudinibꝰ oculorū cōiungitur soda τ dolor: aut fluxus: ꝙ illa priꝰ suet sedanda anteqꝫ ad curaz oculoꝝ egritudinū accedaꝛ: hoc dicit Aui. et Jesus: et dictū fuit in vlceribus et obtalmia. ¶ Scdm est Gal. in 13. terap. ꝙ nulla opatio pticularis fiat ī oculis quousqꝫ corpus et caput fuerit purgata et rectificata. ¶ Tertiū est ꝙ ois opatio pticularis in oculo delicatiꝰ et indolorosius quo erit possibile exerceatur. Et ppter hoc pcipit Jesus: ꝙ duz apiꝛ oculus suauiter palpebra eleuetur et paulatine: et nō subito claudi dimittaꝛ. Et albu. ꝙ nō attētes opari in oculo in quo fuerit dolor aut aliqua fatigatio: quousqꝫ sedata fuerit. Et post ad operationē redeas si est necesse. ¶ Quartū ꝙ operationes fiant in loco claro et nō ventoso: et ꝙ patiens precipue circa caput stet firme: et ppter hoc Albu. in opationibus olbus iubet patientez in sinu vel inter genua medici: vel fm ytalia. supinū supra scannuz collocari. Et post opatione in loco vmbroso τ oculo coopto cuz sindone nigro dꝫ reponi. ¶ Quintū ꝙ in applicando est meliꝰ multiplicare vices ꝙ quantitatē. Quantitas eñ nimia bonitatē obtūdit auxiliorū. vt Azaramus dicit. ¶ Sextū ꝙ caueat ꝙ medicamina oculorū sint bene depurata pparata: τ ad vltimū trita τ cribrata: alr plus grauarēt ꝙ pficerēt: vt acanamosalus dicit. ¶ Septimū ꝙ ante opationem medicaminū oculus bene lauetur cū aqua calida τ bene abstergatur τ mūdetur cū cotone τ stilo inuoluto. ¶ Octauuz: ꝙ nō accedat qs ad opationes nisi sit subtilis τ ingeniosus bene videns: τ manꝰ habeat firmas: τ ꝙ aliu z viderit opari: τ habeat hāmos et acus: stilos forpices spatulas lancetas rasoria pura et bene pulita: duplicata τ triplicata: τ semp cotōie τ clara oui τ aqua rosata pmpta sint sibi τ pāni pro bindellis et ligaturis. Opatio eñ oculorum est particularis et non cōmunis: vt dicit Guil. de saliceto.

¶ De secunda τ tertia et quinta intentionibus satis dictum est in apostematibus vlceribus τ obtalmia.

¶ De quarta vo diceꝛ hic fm singulas egritudines. ¶ Et primo de egritudinibus totiꝰ oculi que in quatuor numerantur a lachrymis et fluxibilibus incipiendo.

Lachryme lz veniant

per lachrymalia ppzie a quodam foramine puo τ quasi insensibili in fine piloꝝ fm ꝙ testatur Beneuenutꝰ. Nihilominꝰ ex eis totus patiꝛ τ inficiꝛ oculus. Et ideo dicit Aui. ꝙ est egritudo in qua sunt oculi semp humidi τ infecti humiditate aquosa a capite ad oculos descendente. Que quidē aliquotiens descendit per venas exteriores: quandoqꝫ per interiores: vt dicit Jesus.

Et cause sunt reple:

tio capitis et totius corporis aut oculorū debilitas naturalis seu accidentalis velut incisio et diminutio carnis illachrymali: aut frigus aut caliditas fortis. atqꝫ animi passiōes.

Signa ipsarum sunt

satis nota. ¶ Materia aūt ipsaruz cognosciꝛ per tactū. Nam si sentiunꝛ frigide significaꝛ ꝙ materia est frigida. Si vo sentiuntur calide τ mordicatiue et ꝙ adurant partes vicinas significatur ꝙ materia est calida.

¶Regio vnde veniunt cognoscitur per modum qui dictus est in obtalmia. ¶Abscissio et diminutio carnis lachrymalis est manifesta: et indicatione habet patientis. ¶Judicatur per Auic. ꝙ naturales: et que sunt ꝓpter abscissionē carnis lachrymalis non curantur Et que veniūt a pte intrinseca difficilis sunt curatiōis: vt Alcoatim testat. et ideo in talib⁹ expedit desiccatio palliatiua cum pulverib⁹ infrascriptis.

In curatione lachrymaruz

duplex est regimē: vl'e et particulare. ¶Uniuersale de dieta et purgatione dictum est supra in vlceribus et obtalmia et in fluxib⁹ reumatismis. Sed vltra dyaolibanuz in hoc casu de cera Beneuenut⁹ et Acanamos. commēdāt. ¶Diuersio tñ in hoc casu prerogatiuā hz: et ob hoc laudant oēs cauteria in sūmitate capitis facta. Cui⁹ modus dicet. infra. S. 13. terap. in iterioribus lachrymis ꝯcedit incisionē arteriarū timporū in exterioribus venarū. et Albu. et hallab. dant modū: q: tñ op⁹ est difficile et narratio longa: et aliqb⁹ dixi aliqd in obtalmia omitto eā de p̄senti. Cauteria vo punctalia in fontanellis brachiorū et setones retro colluz sunt mihi in hoc casu magis dilecta. ¶Confortatio et desiccatio cerebri. fm Gal. hic maxime hz locū. In causa frigida cū ambra et storace. ¶In calida cum rosis et cāphora. et Auēzoar gloriosus sacellationē aut sinapizationē supra ꝑtem capitis cū cinamomo macis. pipis: corticis: citri: singulariter: aut cōiuncta cū aqua methe aqtice: aut ros. fm tēpus et dispositionē ifirmi cōmēdat in sistēdo reuma expimēto sui: ac etiā patris sui Rabi moyses hec i suis affoꝛismis acceptat. Interceptio materie cū stipticis vt in obtalmia fuit dictū non tradātur oblinioni in hoc casu. ¶Particulare regimē perficitur in cā calida cū isto alcofol vtili lachrymē et calori. Et ponit a Jesu. ℞. sedeng loti qđ est lapis ematchites vel sanguinari⁹ marcasite lote thurie p̄parate. añ. ʒ j. margaritarū. ʒ. ß. sief memithe aloe. añ. ℈. j. terant et cribellentur et fiat alcofol: et si cū eo adderētur ossium mirabolanorū cōbustorū in pasta. ℈. j. coralli. ℈. ß. melius esset de pipe in parua q̄titate in hoc medicamine ponūt multi. ¶Ad eādem intētionē Aui: et hebē Mes. tale collirū approbauerūt exptū ad lachrymas et tenebrositatē oculorū. ℞. succi granatorū acetosorū cocti vsq; ad ꝯsūptionē medietatis lib. ß. aloes sief memithe licij croci. añ. ʒ. iij. musci grana xvj. misceant et ponātur in vase vitreo ad. solem p. 40. dies. ¶Et ad eādē intētionē valet pulvis magrī Arnoldi qui in antidotario dicet. Et collirīa alba cuz climia et id genus. ¶In cā aūt frigida ponit Azaraui⁹ galaf in 21. pte antidotarij magni alcofol subtile conferēs ad lachrymas et humiditates et relaxationes et grauitates palpebrarū. Cuius forma. ℞. capitū viperarū sine sale adustaꝝ antimonij thucie albe et viridis añ. ʒ. ij. cāphore tertiā partē illius. ʒ. terant. ¶Et ad istam intentionē valet basilicō et collirīū de domo id genus. ¶Et Brunus purgantia oculos p eductionē lachrymarū p̄cipue facta ex aqua agreste et sumac et mirabolani sunt vtilia. et sal armoniacū aut sal cōe et odoratio ceparū et comestio sinapis educūt lachrymas et purgant oculos: vt expientia docet. Cerebrum eñ p lachrymas purgat vt dicit Jesus et Aui.

¶De eminētia seu ingrossatione totius oculi: et de ei⁹ opposita macillentia et diminutiōe.

Ingrossatio et eminentia

oculoꝝ fm Auic. fit tripl'r: aut ꝓpter magnā inflationē et repletionē alicuius materie: aut ꝓpter vehemētem coartationem ad exteriora: quā vocat Jesus suffocationem: sicut fit cum soda est vehemens: et apud vomitum tenasmum et clamorē et laborem partus aut ꝓpter vehementem mollificationē lacertorū eius. ¶Et minoratio ei⁹ fit a causis cōtrarijs euacuatiuis et cōsumptiuis: vt inethica et in febribus vigilatiuis: aut a causis tristatiuis: aut a spasmo.

Curatur autem magnitudo

post regimen vniuersale de dieta et purgatione dicta in obtalmia et crebra vētosatione retro collum ligando oculum cū binda et fascijs madefactis in succis stipticis velut est succus prunellarum et folia oliue. Aut in linimento facto de acatia aloe thure et sarcocolla: vt dicit Albuc. Et lamina plumbi: et ea que dicta fuerunt in eleuatione vuee in vlceribus oculorum sunt valde bona. Et lauare faciem cum aqua frigida salsa proficit valde: vt dicit Jesus. ¶Auicē. autem dicit ꝙ ex medicinis conferentibus in egressione eminentia est: vt fiat emplastrū cum farina fabarū ros. thuris et albuminib⁹ oui. Et etiā dicit ꝙ nuclei dactiloꝝ adusti cū spica sunt boni.

In macie vero et profunditate oculorum. Si debet curari proficit regimen ethicorũ et fomentare oculum cum lacte tepido et aqua dulci tepida: et vngere caput cum oleo violarũ: et fricare et emplastrare cum frequenti remutatione ex amido croco floribus viol. cum lacte et cum medulla bouis proficit valde.

¶ De strabositate oculorum.

Strabositas oculorum est visio tortuosa et obliqua. Obliquatur et transponitur humor cristallinus: et per consequens totus oculus: vel ad latera vel ad superiora et inferiora. vnde fm Gal. in quarto de egritudine et sinthomate. Si apud latera nil dignum ratione nocet. Si vero sursuz et deorsum duplicia omnia faciunt apparere. Et causa istius est cancellatio idolorum in vnitione seu cruce signatione si ita debeat dici neruorum opticorum. Et ad hoc faciunt subtilitas et mobilitas spirituũ: vt deducit Aui. in sexto natural um. tractatu primo.

Cause obliquitatis quandoqꝫ sunt extrinsece vt assiduitas aspectus ad partẽ illam ad quã fit obliquatio: vt facit impressio et impulsio sub oculis facta cũ digitis: et oppositio fenestre vel luminis vel picture ad vnaz partem: maxime in pueritia propter qđ debent nutrices esse caute. Quãdoqꝫ fit ab intra propter spasmum aut paralisim: vt in soda conuenit forti et epilepsia et tortura. ¶ Judicatur ꝙ in adultis: maxime quando fuerit a pueritia: et que prouenit ex siccitate non curatur. Que autẽ accidit pueris rectificari põt per contrarium aspectum. Si candela vel aliquid lucidum seu coloratũ ad oppositam partem ad quã respicit apponatur: et ad rectificãdum talem obliquitatez Jesus laudat aquaz pulmonis collirizatam. Et Auic. sanguinem turturis. ¶ In adultis vero si euenerit propter spasmum aut paralisim aut aliquam egritudinem: curatione illarum cura. ¶ Consequenter dicendum est de egritudinibus partium oculi: incipiendo a scabie et egritudinibus palpebrarum: que 24 numer a tur.

Egritudines palpebrarum licꝫ numerentur multe: nihilominus aliquotiens coniucidunt in vnũ: vt dicemus de pruritu ardore rubore grauitate inflatiõe verdige: nec sula cyere formica vlceratio et similibus. Omnia enim ista vt plurimum sunt cuz scabie: et vltra hoc est in scabie asperitas et granulositas in intrinseca parte palpebre cum multitudine lachrymarum: et quadam obtalmiatione: vt Gal. et Azaramus dicit. Et ideo ponuntur eius quatuor species: que nõ sunt nisi gradus maioritatis et minoritatis: vt de obtalmia dicebatur.

Causa autem scabiei est materia salsa nitrosa: faciẽs prouenire pruritum prius: deinde scabiem: vt dicit Aui. Et plurimum accidit post obtalmiã et vlcera oculorum vt Alcoatim dicit. Magnã autem habent affinitatem. Et ideo pro cura scabiei est recurrendum ad curas ipsorum.

Signa eius habẽtur per ea que dicta sunt in predicta descriptiõe que per inuersationem palpebrarum manifestãtur. Inuersatur autez palpebra comprimendo pal. cuz proba lata: aut denario rotũdo: et pal. cum pilis suauiter trahendo inuersetur. ¶ Judicatur ꝙ cuz scabie cõplicantur multe dispositiones. et ideo est difficilis curationis: vt testatur Rasis. vt dicetur de sebel infra.

Cura ipsius duplex habet regimẽ: vniuersale et particulare.

¶ Uniuersale de dieta et purgatiõe et de crinatione et confortatione cerebri et desiccatione et interceptione materie reumatizantis fit: vt dictũ est in apostematibus: obtalmia: et vlceribus oculorum. ¶ Particulare precipit balneũ et fomẽtationem cum aqua rof. extinctionis ferri: aut cum aqua decoctionis rosarũ et lentium. Et appositio albuminis ouorum cum oleo rof. et succo portulace aut rostri porcini. Ista autem remouent pruritum vt Alcoatiz dicit. Brunus autem dicit ꝙ aqua rof. cuz vino albo in qua sit modicum de aloe epatico est bona. Et aqua rof. in qua sit modicuz de cuperosa: aut de viride cris: aut fm Alcoatiz de alumine et croco est vtilis et pulchra.

¶ Et collirium Beneuenuti. qued. ℞. thucie alexandrine zuc. ana. ℥. xij. rosarum rubearum siccarum pul. ℥. j. coquantur ad lentum ignem cum duabus lib. boni vini vsqꝫ ad cõsumptionem medietatis: coletur et vsui cõseruetur. Et si adderet aliquid de antimonio et ere vsto meli⁹ esset. ¶ Et propter inflatienez Aui. precipit post euaporationẽ factam cum

spongia infusa in aqua cal'a ꝛ pauco aceto linire palpebram cũ aloe memithe croco cũ aqua solatri distẽperatis. Et desuper ponit Guil. de sa. empl'm factũ de farina fenugreci lib. ß. pul. ros. ℥. j. camomille puluerizate. ℥. ß. coquatur cũ vino ꝛ colatura inspissetur cũ vitellis ouoꝝ. ¶ Aui. ꝓo empl'm maluarum in hoc laudat ꝛ sanies mũdificetur cuȝ zuc. ꝛ si cũ eo poneret modicũ de tucia ꝑparata placeret Beneuenuto: ꝛ si de sedeng cõbusto ꝯfortaret oculũ: ꝛ hoc laudat a Jesu ꝛ parui saphyri ꝛ grana gallitrici ad istam intentionem infra oculũ ponuntur a vulgo ad scabiositatẽ desiccandam. ¶ Rasis ꝑcipit colliriũ ru. leue vtile scabiei leui sulac ꝛ obtalmie, ꝓprie circa finẽ ipsius. Cuius forma ſm Jesum. ℞. sedeng abluti. ʒ. x. eris vsti. ʒ. viij. coralli margaritarũ salis indi. aã. ʒ. iiij. gũmi arab. dragaganti mirrhe clare. aã. ʒ. ij. sang. dra. croci. aã. ʒ. j. terantur ꝛ molliant ꝛ ꝯficiẽdo cũ vino antiquo fiant sief. ¶ In magnis ꝛ fortibus scabiebus iubet Aui. post reuersionem palpebrarũ fricationem cum his q̃ sunt sicut spuma maris ꝛ folia fici: aut cum zuc. vt dicit Alcoatim: aut cum sief ru. vt Jesus: aut cum viridi eris: vt Rasis vtile scabiei ꝛ sebel ꝛ vngule albugini ꝛ tenebrositati. Cuius forma ſm eum. ℞. floꝝ eris. ʒ. iij. colcotar adusti. ʒ. ij. arsenici ru. ʒ. j. baurac spume maris. ana. ʒ. ß. armoniaci cũ sulco rinthe dissoluti. ʒ. j. ꝛ ß. fiat sief. ¶ Et si sic non sanantur radantur granula cum rasorio aut spatumine rotundo: vt dicit Ras. ꝛ post instillet in oculo aqua cum pauco aceto: aut aqua cimini masticati: vt oculus non incarnetur: deinde cum pul. citrino dicto in obtalmia curetur: ꝛ desuper in hyeme cũ amigdal. amaris. In estate cum vitello oui ꝛ oleo viol. emplastretur. Et si adesset calefactio vult Jesus ꝙ sedetur cum sedeng ꝛ non cum amido: neqꝫ cũ collirijs albis: de quo satis miror.

¶ De casu ꝛ relaxatione palpebrarum.

Relaxatio palpebrarum: vt dicit Jesus est elongatio palpebrarum superiorum vsqꝫ quo non possit eleuari ꝛ forte augetur intãtum ꝙ duplicatur ꝛ pili intrant oculum ꝛ ledunt ipm. Cuius causa est vt dicit humiditatum abũdantia: et multotiens prouenit: vt dicit Alcoatim a lesione lacertorum mouentiuȝ palpebras.

In cura ipsius est duplex regimen vl'e ꝛ particulare. ¶ Vl'e de dieta ꝛ euacuatione dictum est supra i apatum tractatu. ¶ Particulare regimen. In recenti ꝯfert vt dicit Jesus vngere palpebras cum hoc qđ desiccat ꝛ ꝯstringit sicut memitha aloe crocus acatia mirta ꝛ aqua sua. ¶ In antiq̃ vero aut in recẽti: si illud nõ ꝓficit operandum est ſm Alcoatim vno de quatuor modis: ¶ Primus modus est cũ incisiõe pellis pal. ad formam folij mirti in tanta quantitate ꝙ sufficienter sit eleuata: ꝛ fit ꝙ cũ digitis eleuetur ꝛ capiatur pellis ꝛ infigantur cum acubus tria fila vnius palmi: aut cũ hamo triplicato cum quibꝰ eleuetur pellis ad sufficientiam: ꝛ tunc cum forpicibus incidat ꝛ statim suatur: deinde cum pul. ru. et albumine oui: ꝛ ligatura sutura conseruetur: ꝛ vt cetera vulnera cum dyapalma curet. ¶ Secũdo mõ ꝙ cum duabus virgis gracilibꝰ ferreis aut ligneis capiatur illa pellis: ꝛ cũ bono filo in capitibus stricte ligetur ꝛ sic ligatum dimittatur quousqꝫ pellis mortificet et cadat. ¶ Tertio mõ ꝙ ſm formã ꝛ q̃titateȝ dictam palpebra cum cauterio actuali curuo cauterizetur ꝛ post consolidetur: qꝛ in cicatrizando decurtatur. ¶ Quarto ꝙ idẽ fiat cum cauterio potentiali posito in charta bõbicia ad formam folij mirti supra palpebrã: ꝛ teneatur cũ digitis tãto tp̃e quousqꝫ eger sentiat caliditatem ꝛ mordicationem caustici: deinde eleuetur ꝛ cum butyro arsura sedetur ꝛ moueatur ꝛ postea vt alia curetur.

¶ De abbreuiatõe ꝛ reuersatõe palpebraꝝ.

Reuersatio palpebrarum est eorum separatio taliter ꝙ oculum cooperire nequeunt. Et est similis oculo leporis: vt Halia. dicit: ꝛ in ea includitur gesse que ſm Aui. est palpitatiõis difficultas. Et fit naturaliter ex defectu materie: aut accidentaliter ex mala palpebrarum suitione ꝛ consolidatione: aut ex spasmo lacertorum: aut ex carnositate generata infra ipsas.

In curatione duplex est regimen. ¶ Vniuersale de dieta ꝛ purgatione varia ſm causas a quibus fit. ¶ Particulare si fuerit ex siccitate oportet humectare palpebram vt dicit Jesus cum oleo et balneo ꝛ muscillagine fenugreci facta cum lacte ꝛ adeps galline in hoc experta: vt dicit Auicenna Si autem non valet oportet vt dicit Alcoatim

incidere palpebrã ꝛ extẽdere eã ꝛ ponere in fixura lichinia tenentia plagã apertã taliter ꝙ regeneretur caro ꝛ pellis ꝗ̃tuꝫ sufficiebat. ¶ Si vo ꝓuenerit a carne superflua precipit Jesus eã cõsumere cum pulueribus corrosiuis: vt est sief viride: et id genus. Nõnulli vo carnem illã cõsumunt cũ cauterio ignito subtili: qđ satis laudo. Dũtaxat ꝙ oculus ex cauterio nõ ledatur. Et si nõ ꝓsperatur oportet vt dicit suspendere eã cũ duobus aut tribus vncinis: aut cum filo imisso cuꝫ acubus ꝛ eleuare eã et scindere cũ spatumine: aut forpicibus vsquequo sufficiat et terge sanguineꝫ cum cotone et pãno. Et post incisionẽ vt loc⁹ nõ incarnetur ponatur aqua cimini masticati vt dicit halia. et supra oculum albumẽ oui. ꝛ vltimo curetur cum sief rubeo dicto in scabie: aut cum pul. citri. dicto in obtalmia. Caueatur tñ in excoriãdo ꝛ incidendo a cartilagine: nã male consolidationis est.

¶ De inuiscatione palpebrarum.

Inuiscatio palpebraruꝫ est duplex: quedã fit cum tunicis oculoꝝ. alia palpebrarũ inter se. que ꝗdẽ inuiscatio ꝓuenit ex incisione vngule vel sebel seu carnis superflue vel ex fricatione ꝛ rasura scabiei et incisione piloꝝ qñ oculus ligatur et nõ mouetur: aut qñ ponitur post operationem aliqued medium vel aliqđ acutuꝫ vt sal et ciminum et huiusmodi.

Cuius cura est ẜm Jesuꝫ vt apta aliqua parte imittatur stilus sub palpebra et eleuetur et excorietur cum stilo aut pẽna totaliter. Cauendo tñ a cornea: qꝛ ex ruptura ipsius cãretur exitus ꝛ eleuatio vuee: ꝛ distilla in oculo aquaꝫ cimini ꝛ salis: aut interponat pãnum vt Alcoatim: ꝛ desup pone cotoneꝫ madefactum cũ albumine oui ꝛ oleo roẜ. Et post diem tertiũ cũ sief viridi: ꝛ post cũ rubeo ꝛ puluere citrino curetur.

¶ De pilis additis infra oculũ inuersis

Nascũtur pili superfluu in interiori margine palpebrarũ pungẽtes ꝛ ledẽtes oculũ ex multitudine humiditatis putrefacte. ¶ Quoꝝ cura duplex hꝫ regimẽ de dieta ꝛ purgatione vniuersale vt sepe dictũ est. ¶ Et particulare qđ vno de sex modis cõpletur. ¶ Primus est ꝙ euellãtur cuꝫ digitis: aut cũ pinceearolis. Et post liniatur cum sanguie ranarũ vel limatura ferri cocta cum aceto. ¶ Scđs mod⁹ est ꝙ ipsis euulsis fricãdo locũ: ꝛ materia desiccetur cuꝫ sief de vitriolo ꝑ Jesum dictato vtile pilis additis sulac scabiei vngule sebel albuginis et vilitioni qđ. ℞. sũmi ara. dragagãti aloes succotrini viridis eris arsenici rub. colcotar eris cc busti trium piperũ sedeng anmidi rubee tictoꝝ battitura eris cõbusti. añ. ʒ. ij. sanguis dra. acatie. ana. ʒ. j. ß. thucie spice lich galle cõbuste. añ. ʒ. j. cathime argenti ceruse myrrhe. añ. ʒ. j. sarcocolle armoniaci. añ. ʒ. iij. dissoluatur armoniacum cũ aqua ruthe ꝛ succo pomi citri ꝛ alia bene puluerizata misceãtur: ꝛ fiãt sief. ¶ Tertius modus est ꝙ ipsis euulsis ꝛ palpebra iuersata locus piloꝝ cum cauterio subtili: cuius caput sit curuũ cauterizetur. Et post supra oculum albumẽ oui cum oleo roẜ. mixtum cum plagella cotonis apponatur. ¶ Quart⁹ modus est ꝙ cõuertãtur ad exteriora per istũ modũ imponatur acus subtilis per radiceꝫ pili ab interiori ad exteri⁹ ꝛ pilus ponatur in foramine acus: ꝛ cum acu extrahatur: aut accipiãtur duo capita pili mulieris vel fili serici subtilis ꝛ in foramine acus ponãtur ꝛ trahãtur extra vsquequo faciũt ansam: ꝛ in illa ansa ponãtur pili: ꝛ extrahatur ansa: ꝛ pili cum ea: ꝛ totiens est reiterãdum quousqꝫ oẽs sint reducti: sed nõ per idẽ foramẽ: qꝛ nimis esset amplũ: ꝛ nõ posset retinere piluꝫ. Et post est bonũ cũ visco eos iuiscare vt non possint redire. ¶ Quint⁹ modus est vt pili innaturales ꝛ curuati ducãtur ad naturales: ꝛ cum visco de mastice thure ꝛ aloe sarcocolla ꝛ dragagãto dissolutis cũ albumine oui cũ eis iuiscentur ꝛ vniãtur. ¶ Sext⁹ modus est ꝙ palpebra abbreuietur ẜm doctrinã datã i caplo relaxatiõis.

¶ De casu piloꝝ ꝛ albedine ꝛ pediculis.

Casus piloruꝫ est duplex: q̃dã est simplex ꝛ est de genere alopitie Alter est cũ inflatione ꝛ quadã vlceratiõe: ꝛ est de genere scabiei De primo satis dictuꝫ est in alopitia. De scđo in scabie salatina. Uerũ Jesus ꝛ Alcoatim ꝓuenerũt ꝙ medicamẽ factũ ex ptib⁹ trib⁹ ossium dactiloꝝ cõbustoꝝ ꝛ ptib⁹ duab⁹ spice tritis ꝛ mollitis cuꝫ stilo apposito est cõueniens valde. Et ex eis q̃ expta sunt apud Aui. est vt teratur spina nigra ꝛ antimoniũ ꝛ administretur cũ radio. ¶ Denigrantur pili ẜm Jesuꝫ sicut de canitie capitis fuit dictũ. Appropriatur tñ ꝑ ipm inũctio cum oleo aut pinguedine anseris in plũbo fortiter fricato

Pediculi curantur etiã vt dictũ est supra. Uerũtñ appropriant eis ablutionẽ cũ aqua maris ꝛ salseis ꝛ sulfu

reis: et linitionē cū medicamine facto ex alumine et staphisagria et aloe incorporatis cum oleo et aceto squillitico.

¶ De duritie lupia ordeolo grauedine sulac et pernac.

Ista sunt de genere glādularum et tumorū phlegmaticorū induratorum. Et habent cās signa et quodāmodo curā: sicut dictum est in capitulo glādularum et lupiarum: debent aūt attentari si poterunt mollificari et resolui cum fomētatione aque calide et emplastratione cū dyaquilōe: aut cū oppoponaco serapino armoniaco dissolutis cū aceto vt dicit Jesus. ¶ Et si nō possunt resolui in puis post fricationē cū spatumine pmittat aliquātulū sanguinare post desicca et cura. ¶ Et si nō possunt resolui videatur ad quā partē magis declinat iteriorē: aut exteriorē: et tunc elongent quātum erit possibile ab ara pilorū: quia male cōsolidationis est. Et incidatur fm rugas et latitudinē oculi a lachrymali ad lachrymale quātum erit necesse ad extrahēdum: et excorietur ipsa: et extrahant integre: si est possibile: et suatur si necessaria et vtilis sit sutura. Et si aliquid remaneat consumatur et mūdificetur cum vnguento aplorū: aut puluere affodillorum. Et desup albumen oui apponat: et pul. rub. si fuerit necessarius. Et post cū dyapalma: aut ɔsimili consolidet.

¶ De mora et veruca palpebrarū.

Sunt enim iste excrescentie pendentes extra cutē maxime illachrymalem: vt dicit Beneuenutus. Et qū sunt dure dicūtur de genere verucarum: qū vero molles et sanguinolente sunt de genere ficuum et emorroydarum moralium.

Cura autem istorū est sicut illorū cū ligatura et incisione et cauterizatione custodiendo semp oculū ab acuitate medicaminum. ¶ De apostematibus fistulis et vlceribus lachrymalium et de carnositate excedente et diminuta a qua fit lachrymarum continuus fluxus satis dictum est supra.

¶ De egritudinibus coniunctiue q̄ .13. numerant. et primo de vngula.

Quia de multis egritudinibus cōiūctiue vt de obtalmia et vulneribus et tarfe dictū est supra in apatum tractatu. Et de q̄busdā alijs egritudinibus palpebrarū nō dicet hic nisi de vngula et sebel q̄ sunt magis pprie passiones ipsius cōiunctiue. ¶ Ungula fm intētionē Aui. est excrescētia q̄dā pāniculāris pcedēs a lachrymali sup cōiunctiuam vsq ad corneā et pupillam. Uerūtā plurimum orit a lachrymali domestico a pte nasi: aliqū a siluestri: aliqū sed raro ab iferiori: aut supe riori parte. Et fm hoc sunt quatuor spēs earū vt ponit Acanamosalus de baldac. Alcoatim vero ponit duas: carnosam vz et neruosam. Albu. cū neruosa que est filis sifac subtili numerat adiposam q̄ pprie est de genere maculārū: que q̄dem est alba filis humiditati albe vel vini: vt dicet infra: in qua nō capit vncus sed abscindit dum tentat eleuari. ¶ Et ppter hoc dicebat Aui. q vngule erāt variorū colorū: q̄dam coloris citrini: aliqū rubei: aliqū fusci vergētis ad albedinē supple. Et cū hoc dicebat q q̄dam erāt recētes et lenes que velociter denudantur et eleuant ex qualibet suspēsione: quedam antiquate et dure que nō sunt facilis separationis.

Cause vngularū fm Beneuenutum sunt humores phlegmatici grossi et viscosi a malo regimine generati.

Signa earū sunt satis manifesta p ea q̄ dicta sunt. Uerū differētia est fm Jesum iter pāniculū et cōiunctiuā: quia pāniculus suspēdit cū hāmo: cōiūctiua vero nō separat nec imergit in ea hammus. Et inter carnē lachrymalem et vngulā est differentia: quia vngula vergit ad albedinē: caro vero ad rubedinē: vt etiā dicit Jesus. ¶ Judicat etiā per ipsum q in eleuando vngulam nisi caute agat est periculū de rumpendo mēbranam maxime corneā: et in incidēdo tantū diminuere carnē lachrymalis q lachrymie fiant ppetue: et q vena aperiat et fluxus fiat difficilis vt dicit Acanamosalus. Ergo vt consulit Jesus oportet q caute eleuet quātū salubriter potuerit eleuari et residuū cū medicinis ɔsumat paulatine: quia nisi tota vel cū vno vel cum alio eleuet reiterabit. ¶ Scdo vt dicit Jesus in curatione vngularū duo reqrant regimina vniuersale et particulare. ¶ Uniuersale de dieta et purgatione fiat fm q dictū est in apostematibus frigidis et dicet in catharacta. ¶ Regimē pticulare cōplet in recētibus et lenibus mollificando et resoluēdo et abstergēdo: fiat ergo mollificatio cū vapore aut balneo aque calide vt dicit Aui. et abstersio cum collirio experto qd fit de ere vsto et calcadis: et felle hirci ptes equales misceant. et fiat colliriū: et si cū eo misceret modicū mellis: esset melius. ¶ Ad eandem intētionem ponit Jesus sief rufte ym vtile vngule sebel et scabiei vestigijs lachrymis et obscuritati. Cuius forma. R. sedeng loti eris

vsti cachimie argenti salis .indi baurac eris viridis piperis longi.aā.ʒ.iiij.piperis albi et nigri spume maris.aā.ʒ.viij. aloe succotrini spice nardi gar.aā.ʒ.iiij.ʒ.ß.ʒiʒi.bellirici..aā.ʒ.ij.numerus medicinarum ʒa. terantur.et cribellentur ꝛ molliantur:ꝛ fiant sief cum vino ꝛ aqua feniculi.¶Et ad eandem laudat Alcoatim sief viride dictum in scabie et sief de vitriolo in pilis additis. ¶In duris ꝑo ꝛ antiquis.ƒm Aui.est melioꝛ cura denudatio vel eleuatio seu separatio:ꝛ pꝛopꝛie qñ est lenis denudationis ꝛ eleuationis.Naʒ que est alia perducit ad nocumentum vt ipse dicit:ꝛ modus est duoꝝ modoꝛuʒ ac trium qui vult maculam adiposam numerare iter vngulas vt fecit Albu.¶Pꝛimus modus est cuʒ ferro ꝛ est ƒm Jesum ꝙ aperta palpebꝛa nō inuertetur suspendaturvngula per medium cum vnco:ꝛ extēdatur superius:ꝛ si fuerit necessarium addere scðm ꝛ tertiumvncuʒ fiat ꝛ ipsa suspensa mittatur sub ea lancea aut pluma subtilis:aut plana que tutioꝛ est.Et si est necesse fiat in vngula foꝛamē a latereꝑer quod ingrediatur pluma:ꝛ cum ea excoꝛietur ꝛ separetur leuiter et ingeniose.Et ꝑost incidatᷣ cum foꝛpicibus cauendo membꝛanam:ꝛ ꝓpꝛie coꝛneam:vt dictum est ꝛ carnem lachꝛymalis.Deinde distilletur in oculo sal ꝛ cinninum madefactum vt non incarnetur: ꝛ super oculum ponatur albumē oui cuʒ pauco oleo vt oculus non apostemetur:ꝛ patiens incitetur vt oculum moueatvt non inuiscetur:ꝛsic per tres dies bis aut plus remutetur. Post autem curetur qð remansit cuʒ sief supꝛa dictis ꝛ clarificatiuis medicinis que dicētur in maculis.¶Scðs modus est cuʒ pilo de cauda equi:aut cum serico:ꝛ est ƒm Albu.ꝛAui. qui etiam modum ponunt predictum queʒ modum de pilo acceptat haliab.ꝛ Alcoatiʒ ꝛBrunᵒ.Et est ꝙ aperta palpebꝛa ꝛ eleuata vngula cum vncino paucę plicationis vel cū filo in medio eius cuʒ acu imposito ꝛ ligato imponatᷣ nō per ideʒ foꝛamen:sed per aliud aliquātulum subtus punctum fili ligati iter vngulam ꝛ membꝛanam:qꝛ aliter laberetur vngula a ligamento.Imponatur in quaʒ pilus:aut seta cum acu subtili modicum incuruata.Et postea capiendo pilum aut setaʒ ꝑ duo capita excoꝛietur vngula subtiliter pꝛimo versus pupillam deinde versus lachꝛymale:ꝛ post vt dictum est cum foꝛpicibus incidatur vt dictum in pꝛimo modo ꝓcedatur. ¶Tertius modus est cum rasoꝛijs:ꝛ est Albucra.ꝓpꝛius invngula adiposa acceptatus a multis in rasione macularum vt in eis īfra dicetur. ¶Quomodo autem caro in lachꝛymali ꝛ super cōiunctiuaʒ generata remoueatur iam dictū est in palpebꝛa supꝛa.

¶De sebel.

Sebel ƒm Aui.est panniculus accidens in oculo ex inflatione venarum eius apparentium in superficie coniunctiue ꝛ coꝛnee.Et inter texturam ipsaruʒ est apparentia:sicut nebula fumosa:ꝛ est cuʒ pꝛuritu lachꝛymis vlceribus ꝛ palpebꝛe grossitudine ꝛ scabiositate:ac etiaʒ lucis offensione ꝛ estvt dicit ipse Aui.duorum modoꝛumꝛ quidam quivenit pervenas iterioꝛes: quidā ꝑ exterioꝛes.Cuius causa est capitis repletio ꝛ debilitas oculivt etiam dicit.

Significatur sebel per descriptionē dataʒ:sed eius materia designatur ꝛ modus ꝑ ea que dicta sunt in obtalmia. Quando eñ dicit Jesus apparent in oculo ꝛ circunferentijs vene grosse ꝛ rub.doloꝛ in fronte ꝛ superciliis:ꝛ videtᷣ quodāmodo pannus incoꝛpatᵒ cum palpebꝛa:tunc significatur ꝙ venit ab exterioꝛibus.Quando aūt vene ꝛ circunferētie non sunt ita rubee ꝛ adest sternutatio cōtinua:ꝛ pꝛopꝛie quando videt solem:aut lumē:ꝛ doloꝛem in pꝛofundo cū pulsatione sentit tunc significatur ꝙ venit ab interioꝛibus.

Indicatur per Raß. vt dictum est in scabie ꝙ sebel ꝛ scabies graues ꝛ mansibiles passiones sunt ꝛ vix curabiles.¶Et per Aui.dicitur ꝙ sebel est ex egritudinibus hereditarijs que hereditantur ꝛ devno ad alium ꝑmutantur. ¶Indicatur etiam per ipsum ꝙ plerūꝗ accidit in sebel ꝙ pupille minoꝛātur ꝛ visus debilitatur:ꝛ ꝙ omne qð supponitᷣ in eo infert estuationem ꝛ nocumentum.

In curatione sebel duplex est regimēvniuersale ꝛ particulare.¶Uniuersale de dieta ꝛ purgatione ꝛ diuersione materie: dictum est in obtalmia ꝛ in vlceribus oculoꝛuʒ in scabie ꝛ lachꝛymis:ad que capitula opoꝛtet recurrere pꝛo subsidio istius cure.

¶Particulare cōpletur sicut dictuʒ est devngula excepto ꝙ ꝗtuʒ ad medicinas Aui. Alcoatim ꝛ Azaranius cōmendāt tanꝗ expertum alcofol factum ex coꝛticibus ouoꝝ recētium gallinarum.x.diebus in aceto temperatoꝛum:ꝛ postea in vmbꝛa desiccatoꝝ ꝛ tritoꝝ ꝛ cribꝛatoꝛum vt fiat alcofol.

¶ Ad eandem intentionem laudauerũt oẽs sief ru.virid: ruftey3 ⁊ sief de vitriolo dcã superius. Et pul.basiliconis vtilis febel ⁊ vngule scabiei ⁊ lachrymis. Cuius formam ꝑm Jesum. ℞.piperis 3inzi.mirabol.citrinoꝝ indoꝝ remotis ossibus ana.ʒ.v.aloen succotri.ʒ.j.⁊ ß.spume maris.ʒ.vj.minij.ʒ.v.casie lignee gar.añ.ʒ.iiij.salis armoniaci.ʒ.j. medicine terantur ⁊ cribrentur ⁊ vtantur.

¶ De egritudinibus cornee que.x.numerantur. Et primo agetur de maculis.

Egritudines cornee ẽt multe sunt: veruʒ de aliquibus dictum est supra vt de sanie retro corneaʒ de bothoribus vlceribus rupturis. De maculis aũt ⁊ catharactis hic dicet. ¶ Intelligendũ tñ ꝙ macula quam iesus vocat bothor est quodãmodo genus ad vestigium seu cicatricẽ punctũ albulã ⁊ nebulam pannũ telam seu petiam quam vocat vngulam adyposam. Et Beneuenutus flosculum niuis squamã seu lenticulam aut plam parum differentes: nisi ꝑm magis ⁊ minꝰ. Sunt eñ oĩa albedines quedã sine ꝯcauatione et notabili eleuatione in cornea gñate. Que q̃dem macule aliquotiẽs supra pupillã exeũt ⁊ tunc nocent visui. Aliquotiens in circuitu cornee: ⁊ tũc nõ multũ nocent: ⁊ q̃dã earꝝ sũt subtiles q̃ non transeũt supficiem cornee: q̃dam vero sunt grosse q̃ primũ aut scdm corticem transeũt ⁊ q̃dam sunt plane: ⁊ q̃dã quodãmodo eleuate ⁊ bothorate: ac si in eis eẽt aliqua materia indurata ⁊ infiltrata.

Cause earum sunt primitiue vt apa vulnus ⁊ ꝑcussio frigus calor excessiuus. Añtes sunt humores grossi i oculum descẽdentes. Coniuncta vero cã iparuʒ est materia in loco inuiscata ⁊ indurata: aut cicatrix q̃ post consolidationem vlceris in loco remansit. Ex quibus apparet ꝙ due sunt species istarum macularum: vna petialis et telaris: alia cicatrizalis.

Signa macularꝝ sunt manifesta ex pñtia singularisi: q: macule sunt extra ad drĩam catharactarũ saniei et albedinis cristalline q̃ sunt retro corneã albe sine ꝯcauatione ad drĩam vlcerꝝ q̃ sunt alba cũ cõcauatione. Nã sicut supius dictum est de vlceribus oculoꝝ vlcera cornee sunt alba cõiũctiue rubea: Et ẽt sunt sine eleuatiõe notabili ad drĩam bothoꝝ alboꝝ q̃ sunt eleuati ⁊ notabilr pustulati. ¶ Signũ ꝙ materia descendit a cerebro est appertio quarũdam venarũ q̃ descendũt ꝑ coniũcturã ad ipam. ¶ Signũ aũt ꝙ sit cicatrix.hr ꝑ formã oblõgam ⁊ ꝑ vlcus ⁊ ꝑ ea q̃ ꝑcesserunt. ¶ Iudicat ꝙ macule cicatrizales vt in de vlceribus dictum est non pñt deleri: immo dũ magis rodũtur magis postea augmentantur. ¶ Amplius macule antiq̃ ⁊ in ꝑuectis: vt ponit Alcoatim: ⁊ q̃ corruperunt subam cornee nõ curantur. Membrum enim spermaticum ⁊ corruptum non generatur homogenie: sʒ ethe rogenie ⁊ per alienam substantiam: vt etiã dictum fuit: decorari vero ⁊ tingi possunt vt dicetur.

In curatione macularꝝ duo sunt regimina s.vl'e ⁊ pticulare. ¶ Vl'e de dieta ⁊ purgatione fiet ꝑm qd dictũ est in apatibus frigidis: ⁊ dicet statim in catharactis: non obstãte ꝙ Jesus dicit ꝙ purgatio in maculis nõ hʒ locũ nec necessitatẽ nisi oculus calefieret ꝙ leuiter contingit in maculis venatis quarum materia a cerebro descẽdit. ¶ Particulare regimen in ea q̃ recẽs est ⁊ subtilis cõplet lambendo ⁊ abstergendo cũ lingua vt faciũt mulieres. Aut ꝑm Aui.⁊ Alcoatim vt oculꝰ suffumiget cũ aqua cal'a ⁊ vtat balneo ⁊ collirizetur oculus cũ aqua papaueris rubei ⁊ centauree minoris mixtis cũ melle. Et succꝰ lingue passerine: quã Dyascorides vocat poligoniã.⁊ vulgus hirũdinariã facit mirabilia in isto casu: vt Gordonius testat. Et puluis nabatinus quẽ Beneuenutꝰ facit de zucca. cãdia aut cassatiua in hoc est ꝑciosus. Nam mollificat ⁊ abstergit absq; dolore: ⁊ ꝑpter hoc vocat clarificatiuꝰ: ⁊ qñ misceť cũ fumo ligni aloes est multũ ꝯfortatiuꝰ: ⁊ si cũ eo misceat spuma maris sarcocolla ⁊ stercꝰ muris vt facit Ras.est magis abstersiuꝰ. Et Jesus ponit cũ eo cortices ouoꝝ ꝑparatoꝝ: vt docet. Et illa rosa anglicana. ℞.ceruse lote partes duas floris eris ptẽ.j.terant ꝯtritione vltima: ⁊ ponant in vase eneo mũdo cũ vino albo: ⁊ succo ruthe ⁊ celidonie ⁊ dimittat per diẽ ⁊ noctẽ. deinde cũ pãno distillãdo colet ⁊ fiet aqua que in oculis ponatur: ⁊ tucia alexandrina cum camphora ⁊ modico de zinzi. pipere pulueriзata ⁊ mixta ab Alcanamosis laudatur. ¶ In macula vero grossa et antiqua si fuerit venosa consulitur ꝙ premissis vniuersalibus colligantur ille vene: ⁊ super coniunctiuam incidantur: ⁊ reliqua fiãt que dicta sunt in eleuatione vngule. Et postea etiam alie grosse in quibus nõ sunt vene for

tioribus indiget medicaminib⁹. Quare opꝫ ꝙ primitus mollificent cũ euaporatiõe decoctiõis palee ordei viol. camomille melliloti maluarũ ꝛ fenugreci. Et cum aqua decoctionis predicte oculus fomentetur: deinde absterge cum pul. isto. ℞. ossis sepie. ʒ.j. zinzib. al. ʒ.ß. piperis. ℈.j. fiat puluis bene subtilis ꝛ supra maculã modicum cuz proba lata ponatur: ꝛ clauso cum palpa digiti sup pal. aliquantulum fricetur. ¶ Et omnes medicine eradicantes vngulam sebel ꝛ scabiem sunt maculis conuenientes. Et propter hoc dicebat Jesus ꝙ intentio tua sit qñ volueris eradicare albedinẽ ꝛ bothor ꝙ post egressũ balnei vtaris sief viridi dicto i scabie: ꝛ post hoc cõfectione muscati. Cuius forma minor. ℞. stercoris lacerti. ʒ.iij. nitri. ʒ.v. spume elgagner corticis oui strucij. añ. ʒ.iij. margaritarũ non pforatarum tucie coralli. añ. ʒ.ij. ꝛ ß. viridis eris. ʒ.j. vsnee. ʒ.ß. musci. gra. ij. sũma medicinarũ. x. terantur ꝛ vtantur.

¶ Ad eandem intentionem ꝯueniunt Ras. ꝛ aui. ꝛ azaram in cõfectione de massacumia ꝛ eã acceptat Lanfrancus pciosaz sup alias. Cui⁹ forma sm hebẽ Mes. ℞. massacumie: ꝛ est vitrũ male coctũ sm Dinũ: loco cui⁹ accipitur rascatura viridis vasoꝝ vltramarinorum stercoris lacerti spume maris baurach zuccari tabarzet añ ptes equales terantur subtilissime ꝛ ponant in vna lib. aque decoctionis feniculi celidonie achori. añ. ℥.j. tantũ decoq̃ quousqꝫ redeat ad. ℥.iij. conterant insimul ꝛ ꝯterẽdo exiccent. ꝛ fiat alcofol ꝛ vtat.

¶ Et si in macula fuerit tumefactio ꝛ aliqua materia inclusa tunc in ea ꝯferũt medicie q̃ resoluunt bothores ꝛ saniẽ retro corneaz: de quibus fuit dictũ supra. Et medicine q̃ sunt ad catharactas: ꝛ in hoc hꝫ ꝓrogatiuã balsamus: ꝛ si cũ hoc ponat puluis auri triti facit ꝯsiliũ Alcoatim in antidotario suo. Et sim⁹ hirũdinũ ꝯfectus cũ melle est in hoc certus: vt dicit Azaramus ꝛ Jesus idem concessit.

¶ Et si macula est adiposa ꝛ venalis cõfert radere ipam cũ rasorio vice post vicẽ: vt docet alb. in caplo vngularũ: ꝛ ẽ ꝙ apta palpebra accipias spatumẽ subtile: ꝛ rade cum eo vngulã vel maculã illaz cũ subtilitate: deinde appone collirĩa abstergẽtia ꝛ sedantia supradicta. Et totiẽs reitera opatione sup illis donec remoueatur totum eius nisi cõtrariũ sit in oculo dolor aut apã. Et tunc primo curentur illa: ꝛ post reiteretur operatio donec sanetur.

¶ In casu aũt in quo predicta non conferũt consulitur decoratio ꝛ tinctura per magros. Ad quod Jesus commendat lac asinarum. Et istud alcofol. ℞. gallarum acatie. añ. partem. j. calcanti partem. ß. fiat alcofol. Et ad idem florum malorum granatorũ: calcadis acatie gummi arab. añ. ʒ.j. gallarum. ʒ.ij. antimonij. ʒ.iij. terantur ꝛ fiat sief cum succo florum papaueris.

¶ De catharactis ꝛ gutta serena.

Catharacta est quedam macula pãnicularis infra oculum coram pupilla que visum prohibet ex humiditate extranea descendẽte in oculum diuturnitate tẽporis frigiditate oculi congelata. Que quidem humiditas: q: aliquando descendit de humoribus ipsius oculi maxime albugineo vt innuebatur in quarto de egritud. ꝛ sintho. dicitur fieri de causa priuata: aliqñ vero descendit de stomacho ꝛ cerebro in forma fumi seu vaporis: ꝛ post infra oculuz in aquam conuertitur. Dicitur in quarto interioꝝ fieri de causa cõicata. Utrũ aũt ista humiditas ꝯgregetur inter corneaz ꝛ vueam: vt pbat Jesus: vel inter albugineũ ꝛ cristallinum: vt innuebat. G. 4. vtilitatum non curo determinare ad presens. ¶ Intelligendum tñ ꝙ catharacta sm tria sua tempora tria sortitur noĩa q̃tum ad sui principiũ dr imaginatio seu fantasia: ꝛ q: facit appere in aere diuersas res que nõ sunt. Quãtũ ad suum medium dr suffusio ꝛ aqua descẽdens ꝛ quodammodo gutta: eo q: videt infra pupillam vt nebula aquosa. Quantum ad sui finem dicitur catharacta: q: prohibet visum vt catharacta molẽdini: ꝛ catharacta celi ꝓhibet solem. ¶ Ipsa etem cataracta sm. G. vbi supra ꝓut dicit ẽt aui. diuersificat qñqꝫ in quantitate: qñqꝫ in suba: qñqꝫ vero i qualitate sm quantitatem vero: q: qñqꝫ est ita magna ꝙ occupat totam pupillam: ꝛ prohibet totum visuz: qñqꝫ vero non occupat nisi partem: ꝛ tunc res videnť diuersarũ formaꝝ lunares fenestrate oblonge ꝛ id genus. In suba vero sumit diuersitatem: q: qñqꝫ ẽ subtilis ꝛ mobilis: ꝛ tunc videnť res obũbrate: ac si pannus eẽt sup oculũ. Et aliqñ videtur res siles chordis pilis muscis ꝛ radijs descẽdentibus ꝛ ascendentibus ꝛ lacerantib⁹ sm q̃ materia mouet: qñqꝫ vero est ita grossa: ꝙ forme reꝝ nõ apphendunt. In qualitate etiã diuersificant: q: qñqꝫ est cineritia: qñqꝫ celestina: qñqꝫ alba: qñqꝫ citrina: qñqꝫ nigra

& serena. Aui. vero ponit sex varietates colorum catharactarū: q2 diuidit albam in margaritalē & gipsealem. Bencuenutus septē: q2 addit viridalem. Alcoatim ponit decem: q2 addit rubealē & argentinam & vitrealem. Iesus ponit duodecim: q2 addit silēm argento viuo & liuidam. Acanamosis non ponit nisi quatuor humores

Cause istarum catharactarū quedā sunt primitiue vt casus & pcussio: febris: dolor capitis: frigiditas nimia: & oculi debilitas Quedam sunt antecedentes sicut mali fumi vaporosi a malis humoribus & grossis cibis & male digestis eleuati. Quedā vo ꝯiuncte: & iste sunt materie exñtes in oculo.

Signa catharactarū ꝯfirmatarum satis sunt manifesta ex dicta descriptione. Distinguitur tñ catharacta a gutta serena: q2 in catharacta videt̃ macula infra pupillā & apprehēdit̃ & nō dr serena: vel eñ spūs visibilis nō venit ꝑpter oppilationem nerui opitici: vt in quarto dr interiorū. vel si venit catharacta est nigra: & nō apprehendit̃ vt Bencuenutus testat̃. ¶ Signa vo catharactarū nō ꝯfirmatarū sunt ꝯturbatio pupille: minoratio visus: & apphēsio idolorum & fantasiarū dictarū in aere. ¶ Signa vero distinctiua ꝑpter cām priuatam habent in quarto interioꝝ. & sunt tria in summa.

¶ Primum quidē q2 imagines q̄ in cachochimia ventris oculi fiunt vtrisq3 equaliter contingunt: q̄ vero ꝑpter cām oculi in altero solo. Scdo vero ſm tpa. Si eñ trium vel quatuor mensiū aut amplioꝝ steterit: & nihil appareat nebulosum in oculo a ventre ꝓcedit. Si vero apparuerit nebulosū ab oculis venit. tertio ꝑpter piodum. Si cōtinuat̃ fantasia: sed aliqñ interpolatur maxie post bonas digōnes, & assumptionē yerarū: & sentiunt hora aduentus mordicationē in stomacho a vētre ꝓcedit. si vero non interpolatur neq3 per bonum regimen: neq3 per euacuationes non ſm compassionem: sed ſm dispositionem propriam scire oportet hec contingentia in oculis. Et ad hoc adducit testimonia quorūdam quos curauit per litteras in alijs regionibus. ¶ Signa quando venit post cerebrum infectū & turbidum sunt febres frenetice stomachi, dolores fortes i capite & lesiones opationes immogenitarum: vt Gal. ibidem & in tertio de egritudine & sinthomate declarat p exempla. ¶ Iudicat̃ q gutta serena nō curatur: q2 est oppilatio nerui: aut materia mala: & inepta ad opandum.

¶ Iudicat̃ q catharacta q̄ nō dilatat̃ clauso alio oculo p aliquā fricatiōnē & cōpressionē3: neq3 sufflationē aliquā & nihil videt ē nimis dura & antiquata: quare non est subijcibilis acui: neq3 pōt deponi bene. Et si deponit̃ statim reuertit̃ & reascendit.

¶ Iudicatur q catharacta que cum dilatatur per fricationem non constringitur sed remanet sparsa. Et vidit adhuc formas rerum & non transiuit tres aut quatuor aut quinq3 annos sicut dicit Acanamosis est nimis tenera & non est cōfirmata. Et ideo non est subijcibilis acui neq3 opanda: q2 non posset duci cum instrō. Instrm eñ transiret p eā sicut p aquā non bene gelatam. ¶ Iudicat̃ q catharacta q̄ est boni coloris aerei vel celestini cū3 quadam albedine reducitur ad formam suam qñ dilatatur: & videt aliquam claritatem vel transilucentiā3 est mediocris & satis confirmata: quare est obediēs & subijcibilis ad opandum. ¶ Iudicat̃ ēt q catharacta cuius pupilla p fricationē neq3 p sufflationem: neq3 per alterius oculi clausiōnē nō dilatatur non est acceptabilis: q2 est cū3 oppilatione nerui optici: & posito q deponeret̃ non videret aliquid. ¶ Iudicatur p Bencuenutum q catharacta nigra serenata et citrina & cuius pupilla est tota dilatata nō est laudabilis. ¶ Iudicatur p Alcoati3 q catharacta que fuerit in hoīe habente oculos malos: aut hñte dolorem in capite: aut in oculis vel tussim vel sternutationē vel reuma vl' vomitū aut aliquam infirmitatem molestam non est opanda: q2 piculū est de cōmotiōe accidētis & reditōe catharacte. ¶ Iudicat̃ etiā p Iesum & Alcoatim q catharacta que fuerit a casu & pcussione nō est laudabilis: quia humores oculorum sunt trnassusi & resoluti. Et ideo post depositionem parum aut nihil vident.

¶ Non secures te in ope catharactarum: q2 medicine in eis parū ꝓficiunt, & opatio cum acu est satis deludosa: ꝑcipue qñ nō est bene indicata. Propter primum dicit Gal. in quarto meamir. q ꝓmissiōes oīm ipsarū medicinarū sunt magne: opatio vo ipsarū aliqñ quidē nulla: aliqñ valde parua: ꝑpter hunc sermonem omnes valentes viri opationem cū ferro cursoribus dimiserunt. ¶ Iudicatur tñ p Aui. q qñ succurritur aque in principio sui confert in ea regimen: & hoc probat per hoc qđ vidit in quodam homine de his q̄ habēt memoriam & intellectum: qui curauit seipm

cum euacuationibus et abstinentia et administratione colliriorum subtiliantium et resoluẽtium: quando autem est confirmata non est conueniens vt dicit nisi cura cum instrõ.

¶ Tps congruũ ad deponẽdũ catharactas dz esse clarũ serenum quietum septẽtrionale non meridionale: vt dicit Jesus hora tertia mensis maij vel septembris: vt dicit Acanamosis: eo qꝛ tunc non sunt nubes: neqꝫ tonitrua: neqꝫ caliditates: neqꝫ frigiditates intẽse que ledant patientes.

¶ Instrm cũ quo deponitur catharacta arabice dr elmadac. latine acus. Et debent esse mediocriter subtiles et longe extra manubriũ ad longitudinẽ vngule pollicis: et manubriũ dz esse leue aptum ad tenendum. Et lz Beneuenutus eos eligat de argento: et Acanamosis de auro. plꝰ mihi placent de bono ferro tractabili et non frangibili.

In curatione

catharactaruz duo sunt regimina. vniuersale vcz et particulare.

¶ Ule regimen hz dietã et euacuationẽ: dieta aũt ipsorum est duplex: vna añ confirmationem: alia post confirmationem et opationez cum ferro. Ante aũt confirmationem si qs vult eam curare cũ medicinis: opz qꝫ teneat bonam dietam et bonum regimen in sex rebus non naturalibus et tribꝰ non necessarijs q̃ sui generalitate sunt illis annexe declinantes ad caliditatem et siccitatem cum subtilliatione: vt est aer cibus et potus inanitio et repletio: somnus et vigilia: motus et quies: et aie accidentia obuiatio rerum ab extra balneatio et ad solem: et ad lunam statio: hec em̃ sũt res a quibus est impossibile hominem egredi in toto tempore vite sue. Uerum quia de ordinatione istarum rerum quantuz ad istũ casum p̃cipue q̃tum ad cibaria Gal. fecit libellum specialem de subtilianti dieta vocata. Et magister Arnoldus etiam fecit de hoc tractatum. Et ego pro illustri Joanne rege boemie: et hoc domini phisici in hoc sunt vocandi. Et satis dictum est de hoc in apostematibus frigidis de exquisita ordinatiõe super sedeo quantum est de presenti.

¶ In summa tamen dico qꝫ est cauendum a cibarijs que in se istas tres aggregant pprietates. Quarum prima est humorositatem et crudelitatem vt sanguis generatus ab eis non sit phlegmaticus. Secunda grossitiem et vaporositatem: vt non offendat stomachũ neqꝫ caput. Tertia est constrictionem. immo laxent ventrem vt materiam vice post vicez non contineant. Et ppter hoc frigidus et humidus aer et panis crudus et azimus et legumina caules caseus fructus carnes grosse et viscose et pinguedo. Insuper pisces et potus aqueus turbulentus crapula et indigestio a communitate medicorum inhibentur. Rasis tamen in speciali dicit qꝫ in acuta quoqꝫ sicut cepe et allia sinapis et eruca atqꝫ porri nocumentum capiti adducunt: et oculos obscurant propter caliditatem quam habẽt va porosam. vt Auẽzoar dicit. ¶ Juuant autem tale abstinentia maxime serotina sobrietas in potu et vsus feniculi: de quo dicit Democritus: vt Auicenna testatur qꝫ reptilia venenosa cecata in terra tpe hyemali dum egrediuntur de cauernis in vere comedunt et fricant oculos cum ea: et recuperant visum. ¶ Et comestio herbe adil. quã credo eufragiam in hoc mirabile dat iuuamentuz vt dicit heben Melue et brodium rapparuz in quo columbi ablatis capitibus sint decocti laudantur ab Auenzoar experta. et epar hircinum assatum comestũ et liquor colliriza tus valet in noctilupa q̃ ex humiditate vicinante isti casui vt i meamir. et vndecimo medicinarum dicebat. G. Et si lardat cum pipere longo et sale nitro melioraf eius effectꝰ sm Aui. Et exercitare oculos in legẽdo lr̃as non subtiles et in respiciẽdo q̃d de picturis pficit et corroborat visuz: vt dicit Rasis. Et submergere oculos apertos in aqua decoctiõis croci cõfert vt dicit Auenzoar. et pbatũ est miro modo. et sicut Auicẽ. apertis oculis ingredi et submergi in aquã clarã viridẽ: et stare p horam in visus cõfortatione laudat pprie in iuuentute et estiuo supple tpe. Jta ego i disgregatione aque idem dũtaxat qꝫ aqua non sit frigida: et sit in vase viridi: aut citrino: et inspicere fortiter i oculis asini siluestris disgregat aquã vt dicit Auenzoar. et speculuz de calibe laudãt ad hoc perspectiui. Et magr̃ Arnoldus dicit qꝫ herbarũ viriditas: aquarũ pulcritas: gẽmarũ preciositas intuitũ refocillant: et per ɔsequẽs aquã digerũt et resoluũt. et fricatio pedum et lotio capitis atqꝫ pectinatio materias ab oculis et a capite euacuãt et diuertunt: vt idez dicit. et frequens inspiratio pueri qui semẽ feniculi: aut aliqd acutum masticauerit in oculis aquam digerit et consumit: vt docet experientia manifesta.

¶ Usus vero seminum subtiliantiũ aquam consumit et dispergit. Et ideo drageta cõsulebatur p thadeum de semine feniculi anisi ameos sileris mõtani zizi. cubeba z gaf. pipis

longi nucis mus. radicis celidonie eufragie ruthe betonice:hasceregie:⁊ id genus. Et de his põt fieri puluis aut electuariũ:⁊ vti ma-ne ⁊ sero modicũ sine potu. ¶ Euacuatio aũt fiat predigesta materia cũ aliquo ↄuenienti ⁊ approximato cũ yera pigra:aut pillulis co-chijs siue aureis. Deinde purget caput cuz pillulis dyacastoreis dissoluta vna cum succo maiorane:⁊ hoc est qđ Auic.dicebat. In pre-cedẽtibus ꝟo aquã oportet vt incipias ⁊ cor-pus mundifices:⁊ ꝓpue solũ. Deinde venias ad mundificandum caput cũ gargarismis ⁊ caputpurgijs ⁊ masticationibus. Et oportet vt illud fiat frequẽter valde ẜm ꝙ dicit. Naz scriptuz est in oculis patiente a dyaria accipi bonum est. ¶ Regimẽ aũt qđ competit in ca-tharacta cõfirmata est ꝙ in casu in quo erit suspitio ꝙ nõ fuerit bene firma vtatur pisci-bus ⁊ cepis ⁊ allijs:⁊ alijs rebus ꝓhibitis su-perius vt in ea addatur ⁊ firmior fiat:⁊ hoc est etiã qđ dicebat Auic.⁊ qñ voluntas adest vt fiat cura cũ instrõ ꝓmittitur habenti aquam vt nutriat piscibus recentibus ⁊ cibis hume-ctatiuis:deinde fiat cura. ¶ Sed regimẽ qđ cõpetit post depositionez catharacte est q̇es silentium ⁊ obscuritas. Et iaceat in lecto ca-pite eleuato ⁊ parũ comedat:⁊ que comedit sint mollia que nõ indigeãt masticatione:vt pulmenta:oua sorbilia:⁊ aqua sit potus eius: vt dicit Jesus aut vinũ acerbum vt Alcana-mos. ¶ Particulare regimẽ in principio an-teq̃ aqua sit cõgelata fiat cũ medicinis sub-tiliatiuis incisiuis ⁊ cõsumptiuis.et incipiat primo ẜm Aui.a lenitiuis sicut feniculus cũ melle ⁊ oleo.⁊ si oleum esset balsamus esset spes in illo. ⁊ Gal.in mecamir.⁊.14.terap.ap-propriat colliriũ de myrrha in:quo recipitur libanotũ galbanũ crocus et silia. ¶ Et Ras. cõmendat colliriũ de fellibus. ℞.fellis gruis accipitris aq̇le vel hirci vnũ vel duo vel plura in vase eneo desiccatorũ ptes decẽ.colloquin-tide serapini euforbij.añ ptẽ.j.terãtur:⁊ cuz aqua feniculi ⁊ ruthe fiat colliriũ. ¶ Ad ean-dem intentionẽ dictat Jesus sief qđ.℞.fellis vacce vnũ numero.asse fetide.ʒ.j.balsami.ʒ. ß.dissoluãtur in vase vitreo ⁊ ꝓmittat desicca-ri.⁊ fiãt sief. Et ad eãdem intẽtionẽ valet sief burud de succo ruthe ⁊ feniculi ⁊ basilicon. Et aqua magrĩ petri hispani ⁊ oĩa talia q̃ vi-sum acuũt ⁊ cõfortãt. ¶ Regimẽ aũt particu-lare postq̃ catharacta est cõfirmata ⁊ bona: et subijcibilis indicata est ꝙ clisterizato pa-tiente ⁊ flebothomato:si videt expedire ⁊ cõ-strictis temporibus:⁊ fronte cũ aliquo empla-stro ↄstrictiuo vt aliqua occasione nõ moueã-tur humores:neq̃ descendãt ad oculos. Et ipso ieiuno existente ⁊ consolato sano oĩ alia passione priuato die pulchra in tertijs luna crescente non in ariete ꝑagrãte:altero oculo ligato cõstituatur in loco bene claro a parte lucis sup scãnum bene firmatũ eq̇tando ⁊ re-tro ipsum sit bonus minister qui teneat sibi caput bene firme. Et tunc opator postq̃ ma-sticauerit semẽ feniculi vel allia vel aliquod acutum corã patiente sedeat aliquantulum altius patiente in eodẽ scãno tenendo patiẽ-tis manus subtus genua eiusdem patientis Et opator amplexetur genua patientis cum tybijs suis:⁊ tunc apiatur patienti oculus cã altera manu:opatur enim dextrum oculum cum sinistra manu:⁊ sinistrum cum dextra:⁊ aperto oculo insufflet in eo ter vel quater vt catharacta motum cũ calore recipiat. Dein-de precipiat patienti vt vertat oculum ꝟsus nasum:⁊ teneat ipsuz firmũ. Et tunc in noĩe dñi intromittat retornãdo acum per mediuz cõiunctiue deuitãdo venulas ipsius impingẽ-do ⁊ perforãdo intus quousq̃ percipiat acuz esse in vacuum:⁊ post vertat acum versus cor-neã:⁊ qñ videbis acum intus per corneã im-pingat eã vsq̃ ad medium pupille:⁊ aliquã-tulum plus:⁊ tunc quodãmodo plicãdo ca-tharactã reponat ⁊ trãsponat eã inferius. Et hic tñ eã teneat cũ acu q̃ntum diceret pater noster ter:aut vnũ miserere.et si chataracta resurgit totiens eã cum acu capiat ꝙ inferius remaneat. Cauendo tñ de dilatatione vuee ⁊ tactu cristallini. Et postq̃ bene firmata fue-rit:⁊ nõ resurgit extrahe acũ voluendo sicut eã intromisisti:⁊ tunc ad extollẽduz artẽ tuã obumbrato oculo cum caputio suo ostendẽ-do sibi signũ solum semel ⁊ dicas q̃d est:⁊ tũc deo benedicto ponatur super oculuz album ẽ oui cum cotone:⁊ ligẽtur ambo oculi vt vnus aliũ nõ moueat ⁊ q̇escat:⁊ ducatur caute ad ꝓpinquum lectũ et vt est dictũ regatur. Pri-ma die nihil comedẽdo.⁊ nõ remutetur vsq̃ ad crastinum vel ad tertiũ diẽ:vt dicit Jesus: ⁊ tunc remutetur vt prius:⁊ sic bis in die sine hoc ꝙ apiatur oculus remutet vsq̃ ad nouẽ dies:⁊ tunc lauto oculo suauiter cũ aqua fri-gida paulatine ad suas redeat opationes.⁊ si catharacta resurgeret post primã remuta-tionem ⁊ sedationẽ laboris iterũ deponatur si est possibile ꝑ idem foramẽ:⁊ per eundem modum. Jesus autem et Aui.eã trãsponere precipiunt inter corneã ⁊ vueã qđ est nihil:et Alcoatim ⁊ beneuenuto difficile:et aliqui ex-

grecoꝝ antiquis vt recitant Albu.ꝛ Aui.fa ciendo foramen subtus corneam cum acu ca nulata eam suggendo extrahebant:qđ non laudo. Quia forte cū acu egrederetur albu gineus ꝛ esset error nouissimꝰ peior priore.

¶ De egritudinibus aliarum particularū intrinsecarū oculi ex quibus ꝓuenit debili tatio ꝛ nocumentum in visu.

Debilitas ꝛ nocumentum in vi su a particulis intri secis ꝓuenit vno mō a mala dispōne pupil le:qꝛ nimis ampla.ꝛ đꝛ ab Aui.alintisar:que semꝑ est nociua:vt đꝛ in quarto de egritudi ne ꝛ sinthomate. Aut qñ est nimis stricta: et đꝛ constrictio q̄ a natiuitate laudatur:postve ro vituperatur vt dicit ibidē. Scđo prouenit cā humoris albuginei:qꝛ nimis grossus aut subtilis in subā:aut alteratꝰ in colore: ꝛ hoc est cā multarū fantasiarum siliuim suffusioni bus. Tertio cā cristallini ꝓpter easdē dispō nes aut ꝓpter ipsius transpōnē. Quarto cā vitrei:ꝓpter etiā easdem dispōnes. Quinto cā spūs:qꝛ multꝰ ꝛ subtilis:ꝛ tunc longe sub tilia videt ꝛ discernit:aut qꝛ paucus ꝛ subti lis:ꝛ tunc discernit ꝓpe ꝛ nō videt longe:aut qꝛ grossus ꝛ multus ꝛ tunc longe videt:ꝛ ma le discernit. Aut qꝛ paucus ꝛ grossus: ꝛ tunc neq̄ longe videt:neq̄ longe discernit:prout hec legunt̄ in quarto de egritudine ꝛ sintho mate:ex grossitie humoꝝ ꝛ spūum prouenit noctilupa:q̄ est male videre post solis occa sum vt dicit Raſ. ꝓpter aūt subtilitatem et paucitatē alihahar que est videre de nocte ꝛ non de die:vt dicit Aui. Sexto modo proue nit nocumentum ꝓpter neruum obticum:qꝛ est discrasiatus vel oppilatus.

Et causa istarū dispōnum aliquo tiens est priuata in suba particularū ꝯgesta. Aliqñ cōicata a capite vł stomacho vel vapore toto. Et sunt vt pluri mum repletionales q̄ ꝓueniūt a crapula in digōne ꝛ a cibariis grossis ꝛ vētosis in catha racta specificatis:ꝛ a dormitione nimia: ma xime post comestionē immediate ꝛ a dormi tione capite inclinato ꝛ totus calciatus: ꝛ lō ga mora in tenebrꝭ ꝛ a vēto frigido fumo pul uere ꝛ ꝯsiībus. ¶ Aliquotiens sunt inanitio nales vt a nimia euacuatione ꝛ ventosatiōe retro collū a coitu labore fletu a longa egri tudine ab igne ꝛ nimia inspectione claritatꝭ ꝛ solis ꝛ lune ꝛ ab vsu salis ꝛ piperis ꝛ fortiū specierum:ꝛ id genus.

Signa debilitatis sunt nota patienti:sed ex quibus ꝓuenit al tioris est speculationis.

Curatio spālis ꝛ exq̄sita ad dños physicos ꝑtinet:qꝛ in tali bus non cadit oꝑatio manualis. In gñe tñ si debilitas ꝓuenit ꝓpter res īanitētes ꝯforteṫ oculus cū quiete ꝛ ocio ꝛ cibis humectantibꝰ ꝛ balneis ꝛ fomentationibus factis circa ocu lum cū aqua tepida ꝛ lacte:ꝛ si fuerit ꝓpter res replentes intēdaṫ ad dietā tenuem:ꝛ ad purgationes dictas in catharacta:ꝛ ad clari ficandum oculos cum collirio de fellibꝰ auiū viuentium de rapina ꝛ balsamo. Nihilomi nus gratia doct ie ponā hic tria auxilia ad p̄dictas tres intētiōes cōplendas mihi mul tū consueta. ¶ Quoꝝ primū est hebē Mes. electuariū alasit.i.boni saporis educēs sup fluitates a toto corpore maxime a capite cō fortans visum:ꝛ oēs sensus retardās canitiē ꝛ iuuentutē ꝯseruās. ℞.corticū mirabolano rū citri.kebuloꝝ embilcoꝝ puluerizatorum ꝛ cū oleo amigdalarū fricatoꝝ ꝛ post desicca toꝝ:deinde cū aq̄ zuccarata tm̄ lauenṫ quo usq̄ suā deposuerit amaritudinē.añ.ʒ.j.tur bith albi ꝛ mundati.ʒ.ß.masticis liq̄ricie zin zib.galange cinamomi ligni aloes gariofilo rum pipis cubebarū macis piloꝝ spice se.fe niculi.añ.ʒ.ß.zuccari tabarzet quartam.ß.pi nearū purgataꝝ.ʒ.ß.mellis antoracei despu mati qđ sufficit fiat electuariū de quo post mediā noctē semel aut bis in septimana deṫ ʒ.ß. ¶ Scđm est ꝯfectio eiusdē addēs in vi sum ꝛ ꝯferēs tenebrositati eius. ℞.eufragie se.ruthe.añ.ʒ.vij.ꝛ.ß.siselcos calamenti pu legii zinzi.cubebarum nucis mus.añ.ʒ.v.cri stalli margaritarum.añ.ʒ.ij.scebram masti cis serpētis combusti.añ.ʒ.j.ꝛ ß.croci.ʒ.j.bal sami grana.v.panis zuccari quod sufficit:fiat electuarium de quo deṫ quolibet mane. ʒ. ß. ¶ Tertium est collirium burud Joannis heben Mesue ꝛ communitatis acuens ꝛ cō seruans visum. ℞.succi feniculi lib.ij.succi ru the lib.j.vini malorum granatorum lib.ß. mellis quartam.ß.piperis longi aloes succo trini salis armoniaci.ana.ʒ.ij.tucie prepara te.ʒ.j.misceantur puluerizata in phiala vi trea ad solem per tres menses abiiciatur fex ꝛ conseruetur. ¶ Ad eandē intentionē sunt aqua feniculi ruthe celidonie eufragie ber bene ꝛ aqua preciosa magistri petri hispani ꝛ consimilia.ꝛ si ista non valēt:ad ocularios vitri aut berilloꝝ est recurrendum.

¶ pars tertia de egritudinibus aurium.

Egritudines aurium que pariunt nocumenta actioni auditiue faciunt: sicut et egritudines oculorum visiue: surditas vero et grauedines atque preter auditiones ut per Gal. in tertio de egritudine et sinthomate dicebatur: sunt secundum eundem. G. in quarto: quedam in proprio organo ipsius auditus quod est porus neruosus quedam in coadiuuantibus particulis que sunt foramen et anfractus et substantia auricule: quedam in virtute a cerebro descendente. ¶ Et iste egritudines sunt aut secundum discrasias maxime frigidas: vt dicit Aui. aut secundum vnionis solutionem precipue vlcera: aut secundum abstractionem ab intrinseco factam ab apostemate vel aliquo humore vel ventositate seu sanie sanguine vel sorde verme seu verruca: aut carnoso vel panniculoso germine supnutritis: et etiam ab intrinseco velut aranea pulex aut lapillus seu nucleus et granum puluis seu aqua subingressa.

Ex quibus apparet manifeste quod cause egritudinum aurium: quedam sunt primitiue vt casus percussio et regiminis malitia: quedam antecedentes vt mali humores vaporosi. Cause coniuncte sunt res que in auribus aggregantur. Et ista quando sunt ex natura particule dicuntur proprie: et tales et priuate. Quando autem veniunt aliunde velut a stomacho seu a capite sunt compassionales et communicate: et tales suum habent fieri: et factum esse vt de oculis dicebatur.

Signa passionum aurium quecunque in ipsis que videntur concauitatibus aurium fiunt logica non indigent cognitione: in quarto interiorum. que autem non apparent per nocitum auditum apprehenduntur. Nam qui non audiunt paruas voces: neque vix magnas: surdi sunt: aut paulatine surdi perficiuntur: vt in tertio meamir dicit Gale. Qui autem apprehendunt sonos fantasticos pluuiosos et clangorosos seu sibilosos tinnitum. Et preter auditiones seu permutationes auditus patiuntur: vt dicit Gal. et Aui.

¶ Causa a qua fit designatur a suis sinthomatibus: vt si est ab apostemate est cum febre et dolore et extensionibus et grauitatibus atque pulsationibus et alijs accidentibus dictis superius in aurium apostematibus. ¶ Si vero fuerit materia frigida sentitur grauitas cum frigiditate. Et si calida ardor et punctura. Et antecessit fluxus sanguinis: aut febris cholerica: cuius materia ascendit ad aures: vt in quarto dicebatur affori smorum. Si est a ventositate est cum sono et tinnitu. Si ab vlcere est pruritus dolorosus. Si vero fuerit a veruca: aut re aliqua ingressa scitur per patientem: et per inspectionem ad solem trahendo aurem et ampliando cum speculo aut alio instrumento. Si fuerit vermis sentitur eius motus infra aurem vel si fuerit aliud animal per eius motum scitur. ¶ Locus significatur: quia secundum Gal. in quarto interiorum si quidem sola patiatur proprium sonum pati cogitamus: cum alijs autem faciei particulis cerebrum patitur cum eo. Et ad hoc iuuant sanitas transitus foraminis et propinquum tempus et alleuiatio post bonas digestiones et euacuationes: addit Auic. vt de oculis dicebatur. ¶ Iudicatur per Aui. quod surditas naturalis a quacunque causa preterquam ab oppilatione superficiali extrinseca: Et illa que est accidentalis cronica duorum annorum: et que est ex cicatrice vel apostemate indurato non curatur. ¶ Etiam indicatur quod surditas accidentalis non antiqua que quandoque interpolatur et alleuiationem habet potest curari. ¶ Preterea innuit hyppocras in. 4. afforismorum. quod quibuscunque surditas fit felleis egestionibus superuenientibus quiescit. Intellexit autem hoc Gal. de accidentali que fit in febre ex cholere ascensione.

In cura surditatis et nocumenti auditus duplex assignatur regimen. vniuersale et particulare. ¶ Vniuersale regimen de dieta et purgatione et doloris sedatione secundum quod fuit dictum superius in de. apostemate aurium completur. ¶ Particulare regimen concernit duo. primum octo documenta multum necessaria ad istam operationem complendam. ¶ Primum documentum est quod nihil particulare fiat in aure specialiter acutum et dolorosum antequam corpus sit euacuatum. ¶ Secundum quod omnes operationes aurium que precipue perueniunt ad intrinseca fiant suauiter et indolorose propter neruum interius complantatum. ¶ Tertium quod omnia que ponentur in auribus sint tepida non calida neque frigida in excessu. ¶ Quartum quod sint liquida vt melius intrent et euacuentur. ¶ Quintum quod iniecta non stent infra aurem vltra tres horas. ¶ Sextum quod postquam fuerint iniecta iaceat super partem sanam et cooperiatur foramen auris cum lana aut cotone. ¶ Septimum quod nihil imponatur quousque impositum fuerit extractum vertendo se super partem egram et mundando cum proba inuoluta panno aut cotone. Et

adiuuando cum tussi et sternutatione et inunctione atque forti sputione. ¶ Octauum quod medicator aurium habeat instrumenta apta ad suam operationem velut sunt stila curatiua et leuatoria vncinum pauce curuationis canulas fugitiuas: et habeat lanam cotonem spongiam pannum et viscum et cetera necessaria ad operationem suam. ¶ Secundum quod concernit regimen particulare est: quod cura localis ordinetur secundum diuersitatem causarum surditatis et nocumenti auditus.

¶ De apostemate et vlcere.

Si causa surditatis et nocumenti auditus fuerit ab apostemate et vlcere curetur prout dictum est superius in capitulis suis.

¶ De surditate et tinnitu propter humores frigidos et ventosos.

Si autem in causa fuerint humores frigidi vel ventositas: primitus suffumiganda est auris cum traiectorio: aut canula suffumigatoria: et olla stricti orificij in qua iubet Galenus ponere consilio appolonij vrinam bouis cum tertia sui parte de aceto et paruum quid de myrrha contrita et canna stuffe circumuoluatur cum lana aut panno vt non offendat aurem: neque circunferentias eius. Communis tamen vsus facit suffumigationem cum vino albo decoctionis ruthe calamenti ysopi sansuci centauree betonice foliorum et granorum lauri sticados aniso maratro spica nardi et id genus. ¶ Post stuffam eligit inijcere intra ipse appolo. adipem anseris fel bouis et oleum laurinum in equalibus portionibus mixtis. ¶ Usus autem communis immittit olea calida velut camomillinum anetinum amigdalarum amararum costinum nardinum raphaninum fraxininum et aquam distillationis eius. Insuper aqua semperuiue in omni casu ab aliquibus laudatur. Et fortius ponit fel accipitris balsamum et succum raphani depuratum. ¶ Rasis ponit et habet Mes. concedit sief. quod. ℞. pulpe colloquinti de. ʒ. ij. succi absinthij aristolo. ana. ʒ. j. costi baurac. ana. ʒ. ß. castorei. ℈. j. fiat sief cum felle vaccino et dissoluatur quando erit necesse cum oleo amigdalarum amararum.

¶ Aui. dicit quod est expertum. ℞. castorei. ʒ. iij. nitri. ʒ. j. et ß. ellebori. ʒ. j. fiant trocis. cum succo raphani. Et ambulare per loca harenosa confert eis vt dixit Alexander: et clamare: et excitare eos cum voce clamosa est vtile: vt dicit Auicen. Unde in tertio meamir. intellexit Galenus quod aures que patiuntur dolorem egent quiete: motu vero vehementi et transmutatione in contrariam dispositionem que patiuntur surditatem.

¶ De surditate propter sorditiem.

Mollificetur cum aqua calida mellita. Et curetur cum stilo curatorio: aut intromittantur lichinia linita cum melle: aut oleo camomille et pice: aut cum nasturcio de baurac.

¶ De aqua ingressa in aurem.

Ex eis autem que ad hoc conferunt secundum Auicennam est vt cum embula vel canula suggatoria puerorum suggatur tantum quod extrahatur. Et post cum oleo amigdalarum dulcium infundatur. Aut in capite exteriori cotonus: aut aliquid inflammetur. Et virtute caloris ignis extrahetur aut frustulum de spongia ligata cum forti filo immittatur. Et postquam imbiberit quid de aqua extrahatur.

¶ De lapillo: vel nucleo vel bestiola et quocunque ingrediente aurem.

Consuluit Albuc. quod si res fixa est intromittatur modicum de oleo violarum: et post prouocetur sternutatio: aut tussis seu fortis expuitio: aut super pedem a parte auris saltatio: aut cum palma contusio. Et ista valent ad omne quod aurem ingreditur: et ad hoc iuuat elargare et trahere aurem cum omni ingeniositate. Et si hoc non valet liniatur stilus aut proba cum aliquo visco et imponatur et extrahatur: et si hoc non valet extrahatur cum pincecarolis: aut cum vnco lato pauce plicationis. et si non potest suggatur cum canula in circuitu cum oleo et cera bene clausa. ¶ Si ergo non egreditur cum istis ingenijs: tunc festinetur ad incidendum antequam accidat apostema aut spasmus: et incisio eius sit secundum lunarem formam in radice auris vsque ad lapidem. Et ipso extracto suatur: et modo aliorum vulnerum curetur. ¶ Si autem fuerit granum: aut res que postea ingrossatur: vult etiam Albuc. quod si non potest extrahi cum ingenijs dictis quod cum aliquo spatumine subtili frustratim incidatur. Deinde cum picecarolis et ingenijs extrahatur. ¶ Et si fuerit bestia: et non potest extrahi viua cum picecarolis et ingenijs dictis: vult idem Alb. in diuisionibus quod distilletur in aurem aqua in qua dissoluta fuerit aloes: aut suc-

cus absinthij aut calamēti: aut acetū forte: ꝛ ipso mortuo extrahat cum ingenijs iā dictis aut cū impletione aque: aut impositione pilorum vt dicit Bruuus: aut saliue: vt Aui.

¶ De pāniculo veruca seu carne aurē oppilante.

Panniculus extrinsecꝰ cum spatumine incidatur. Veruca et caro superflua remoueatur cum ligamine: aut cū spatumine spinoso apprehendendo eam cum vncino aut cum cauterio actuali vel potentiali. Et post imponatur tenta linita cum vnguēto viridi aut cum aliquo leui corrosiuo. ¶ In oppilatione vero intrinseca difficile est ingenium: verum Albu. iubet eam aperire cum cauterio radiali. Et caue ne vulneres neruos.

¶ Pars quarta de egritudinibus narium.

Egritudines multe accidunt in naribus que destruūt debilitant aut permutant actionē odoratus ꝛ respirationis: quarū quedā in proprio organo cōsistunt: quedam in coadiuuātibus: quedā vero in ipsa virtute velut sunt discrasie vlcera fetores attritiones apostemata opationes humorales carnose poli podales corrize sternutationes: ac etiā sanguinis fluxus que aliquā causant in ipsis particulis: aliquotiēs pgrediūtur aliunde. Verū q: maior pars istarū passionū ptinet ad physicalē doctrinā: ꝛ etiā de multis ipsarū est dictum superius hic nō tractabitur nisi de oppilatione cathesiali: ꝛ de fetore.

¶ De oppilatione in cathesim.

Oppilatio cathesialis fm Aui. est oppilatio humoralis seu carnosa: aut crustosa inter viam nasi ꝛ gutturis gñata. ¶ Cuius significatio est q: semper vult homo screare: ꝛ qū claudit os non pōt anhelare per nares ꝛ facit quedam tinnitum: ꝛ voluntatē nauseandi.

Eius curatio particularis ē suffumigare et suggere sepe aquam decoctionis camomille: mellilotí ysopi: sausuci ꝛ sil'ia: ꝛ iniijcere infra nares cum emboto nasali pilulas dyacastoreas dissolutas cum succo sausuci: aut confectionē Rasis ad hāc intentionē exptam. ꝛ ab hebē Mes. sublimatā. ℞. nigellā in aceto tribus diebus tēperatā exiccatam: ꝛ vt alcohol puluerizatam ꝛ cōficiatur cū oleo veteri: ꝛ p nares facta suffumigatiōe: ꝛ aqua ore repleto capite retro inuersato alique gutte instillētur ꝛ suggātur vehementer donec egrediatur humiditas plurima qđ in tribus diebus tribus vicibꝰ fieri cōuenit. Et post quālibet vicem os cū aqua calida est lauādum. Et si ex his dolor ꝛ ardor sequeretur. oleū de se. cucurbite imittatur ꝛ caput cū aqua calida infundatur: ꝛ fit fortior fm eum si addātur colloquintida ꝛ elleborus ꝛ ciclamē ꝛ sal armonia cum ꝛ. ōficiatur cum melle gruis ꝛ vrina cameli: aut eius supple simili. ¶ Et multotiēs vt dicit Aui. indiget dispositio opatione ꝛ rasione cum radio: aut supple cum filo nodato introducto fm doctrinā datā in vlceribus narium: ꝛ tm̄ radere donec mundificetur. Et quādoq: egreditur cū rasione res plurima de cuius summa miratur homo: ꝛ si aliud nō pōt fieri: amplietur cū intromissione tentarū subtilium de gētiana: aut de radice acori vt faciebat magister Petrus de bonāto.

¶ De fetore anhelitus.

Fetor anhelitus est corruptio aeris exeuntis a naribꝰ ꝛ ab ore. Que ꝛ aliqñ fit propter cām priuatam in loco velut sunt corruptiones ꝛ putrefactiones vlcerum narū ꝛ gingiuarū dentium ꝛ membrorum propinquorū. aliqñ fit propter cām cōiunctā delegatā a stomacho cerebro pectore: vt i quarto de egri. dicebatur. ¶ Significatur aūt q: venit a pectore: quādo sputū est fantelum. Qđ autem a stomacho quādo nō est cōtinuus. Sed maior apparet ante cibum q̄ post: q: a cerebro: q: ore aqua impleto pcipit fetor. Et cum hoc est cōtinuꝰ ꝛ percipit per patientem.

Materia ipsius designatur calida per ardorem ꝛ puncturam: frigida per priuationem eorundem. ¶ Iudicatur q: fetor anhelitus est vituperabilis ꝛ precipue medico dānosus. ¶ Iudicatur q: fetor anhelitus propter stricturam foraminum colatorij est incurabilis. Et ideo simici vt plurimum sunt tales. ¶ Iudicatur etiam q: fetor anhelitus ꝛ eius perceptionis similitudine odoris piscium in se. acutis est malum signum.

In curatione fetoris anhelitus duo sunt regimina vniuersale ꝛ pticulare. ¶ Vniuersale de dieta ꝛ purgatione fiat fm naturam humorum a quibus procedit putredo. Communiter tñ cauendi sunt ab omni re putrefactibili vt est malus panis ꝛ mala caro blenosa et viscosa et paludosa: et malum vinum grossum dulce: et pisces et lacticinia: et fructus molles horarij: vt cucurbite atq: cas-

les maxime atriplices: ⁊ substātia leguminū ⁊ oia brodia: ⁊ soppe: ⁊ allia: ⁊ cepe faciūt malum anhelitum. ¶ Bona sunt eis oia acria ⁊ acetosa velut granata ⁊ arancia: ⁊ acetum: ⁊ oia sicca: vt perdices ⁊ auicule parue, ⁊ ea q̄ reprimunt vapores post cibum: vt citonia: pira: ⁊ coriandrū p̄paratū: vt dicit Arnold⁹. Insuper vtant apio. Nā f̄m Ras. eius comestio frequens oibus alijs melior existit. Et rami mirte cum passulis mūdatis sunt ad hoc preciosi: vt dicit Aui. Et saluia ⁊ maiorana iter herbas obtinent principatū. Et bone confectiones velut aromaticū hebē Mes. qd quasi est rosata nouella: ⁊ bone dragete in q̄bus semia sint cū aceto p̄parata de gar. cinamomo cypero yreos foliorū nardi aliptico calamo aromatico citro folia lauri ⁊ mirti xiloaloes sandal. ros. zucari. ros. in tabula sunt preciose. Expulsio superfluitatū ⁊ sobrietas vite parua dormitio exercitiū pedum crebra lautio est necessaria in hoc casu. Purgatio cum yeris ⁊ cū mirabolanis ē p̄pria flebothomia si est necessaria. Et diuersio ⁊ euaporatio cum cauterijs supra coronalem laudatur.

¶ Regimen particulare cōcernit occasiones vnde habet ortum. Si fetor procedit ab aliquo membro curetur illud. Si ab aliqua passione curetur etiā illa: vt si fuerit vlcera: aut excrescentie pustule aut oppillatio. Curetur vt in proprijs capitulis dictum est. Cōmune tñ est oibus fetoribus mundificare ⁊ abstergere: ac etiā aromatizare nares ⁊ os vias anhelitus cum quibusdā appropriatis. Et ad hoc laudat hebē Mes. collutionē post collutionem ⁊ suctionem cum vino odorifero: deide cum vino decoctionis mirti ciperi calami aromatici xiloaloes ro. mirrhe salis gemme. Et Ras. ponit galliā spicam ⁊ gar. ⁊ vrina asinorum est suprema in hoc: vt ponit hebē Mes. ⁊ intromissio tentarum factarū cū pul. yere p. ʒ. iiij. calami aromatici mirrhe gar. spice folij squinanti darsini. añ. ʒ. ij. conficiantur cum vino bono est optima: vt dicit.

¶ Et si aliud non potest fieri pallientur cum pillulis de gar. Aui. cuius forma. ℞. gar. galange. añ. ʒ. ß. piretri. ʒ. iij. aloes. ʒ. ij. sinapis. ʒ. j. musci camphore. añ. ʒ. ß. fiant pillule cum vino de quibus quolibet mane transglutiantur due ⁊ alie due in ore teneātur. Gordoni⁹ addit in eis maioranam basiliconem nuces mus. cinamomum lignum aloes loco aloes ⁊ storacem calamitam atq; ambram: ⁊ eas conficit cum aquaro. ¶ Odore vini palliat masticatio ciperi ceparum ⁊ alliorum rutha vt Rasis testatur. ¶ De polipo ⁊ fluxu sanguinis in de vlceribus est dictum.

¶ Pars q̄nta de egritudinib⁹ oris ⁊ ptiū ei⁹.

Quemadmoduz dicit Gal. in quarto de egritudine ⁊ sinthomate in p̄dictis constrictio. particularuz ostendit causas sinthomatū. Ita ⁊ in ore cognoscentibus nobis q᷑ in ipso sunt due principales particule complentes duos actus ad quos ordinatū est: lingua vez gustationi: ⁊ dentes masticationi. Relique vo sunt coadiuuātes: ⁊ cū hoc adest virt⁹ ei⁹ a cerebro deriuata. Que q̄dē sinthomata vt aliaruz actionū triplici drīa sunt ptita: in actiōe debilitata, ⁊ ablata: ac etiā pmutata seu corrupta ex egritudinib⁹ omnimoeris organicis ⁊ cōibus vtriq; q̄ solutiōes sunt imparitatis f̄m magis ⁊ min⁹ varietatis saltim debilitationis ⁊ ablatiōis: nō aūt pmutatōis: vt Gal. ⁊ Auic. ⁊ doctor subtilis declarāt in plerisq; locis. Quarum aūt cause aliq̄n sunt priuate: aliq̄n vero cōicate vt de alijs dictū est ⁊ dicet.

¶ De egritudinibus lingue.

Egritudines lingue impedientes eius actū sunt discrasie vlcera alcole apata inflatio seu magnificatio ranula ⁊ subcarnatio spasm⁹ seu curuatio paralisis seu mollificatio ⁊ balbuties. Et lz q̄plurime istarum egritudinum pertineant doctrine physicali: nihilominus q᷑ pro ipsis ad chyrurgicos aliquotiens habetur recursus: dicet quid ⁊ de ipis aliquibus non apatibus ⁊ vlcerib⁹ ⁊ alcolis: q᷑ de ipsis superius fuit dictum.

¶ De inflatione ⁊ magnificatione lingue.

Que quidem si fuerit ex calidis humoribus supposita bona dieta ⁊ purgatione cum pillulis cochijs cōsulit. G. 14. terap. gargarizare succum lactuce. Cum enim ipso solo curatus fuit vt dicit homo quidam vt non vltra alio indigeret medicamine. Nihilominus diuersio materie cum ventosis retro collum ⁊ flebothomia venarum lingue cōsuete mihi in hoc casu. ¶ Si vero euenerit ex humoribus frigidis ⁊ grossa vētositate volūt Rasis.

⁊ Aui. q materia educat per os saliuādo cū fricatione salis armoniaci ⁊ ceparum. Et q lauetur os cum aceto. Et si cum eo iungeret zinzi. ⁊ piper ad resoluendum esset meli⁹. Et in hoc casu desiccare caput cum desiccantib⁹ reuma est valde vtile.

¶ De ranula ⁊ subcarnatione.

Ranula fm Aui. est quedā carnositas oblonga sub lingua īpediens eius actū ad formā rane: aut alteri⁹ lingue generata. Et oportet in curādo ipsaz vt expiant fm Aui. si poterit cōsumi cū medicinis stipticis ⁊ resolutiuis velut sunt cortices granatoꝝ cum origano ⁊ sale dragagantum vstuz ⁊ hermodactili mixta cū albumine oui detenta sub lingua est exptum ꝓ infantibus vt dicit. ⁊ post ista est trāseunduz ad fortiora sicut est fricatio cuz sale armoniaco: aut cum flore eris ⁊ draganto: aut cuz trocis. aldaron: aut calidicon: ⁊ caueat ne aliqd istoꝝ ad inferiora descendat. ¶ Et si nō pōt curari cum illis nō erit excusatio ob oꝑatiōe man⁹ vt etiā ipe dicit. Quā oꝑationē Albu. ita ponit. oportet vt apiatur os infirmi corā sole ⁊ consideretur ranula: ⁊ si est nigra aut fusca ⁊ dura: et sine sensu nō tangat: q2 cancrosa est. Si vero nō fuerit talis: sed alba ⁊ bene tractabilis: tūc capiat cum vncino ⁊ scindat cum spatumine subtili ⁊ liberet ab omni pte ⁊ extrahat: q si superuenerit sanguis abstergatur cū spongia: ⁊ si est necesse ponat zegi qd est vitriolum et dimittatur oꝑatio quousq fuerit restrictus. Et tunc si oꝑatio nō est completa redeat ad ipsam vsq ad ipsius cōplementū: deinde colluatur cum aceto per vnum vel duos dies. Et post dicit Guil'. de sali. cū vino decoctiōis myrrhe colluat donec fuerit sanatus.

¶ De spasmo ⁊ filo cōtrahente linguā

Spasmus est retractio ⁊ curuatio lingue ad suaz originem qua impeditur eius actus.

¶ Cuius causa est humiditas replens: aut siccitas inaniens aut ligamentum retrahēs.

Cura autem humiditatis replentis est euacuatio vniuersalis ⁊ particularis. ¶ Uniuersalis fit cum pillulis cochūs. ¶ Particularis cum caputpurgijs ⁊ masticationibus ⁊ collutionibus cū calamento origano sinapi ⁊ fenugreco pipere ⁊ piretro ⁊ alijs que dicent statim in paralisi. Ad quod etiā conferunt vaporationes radicis colli cum eis que sunt sicut camomilla mellilotum sticados ⁊ anetum.

Cura autem siccitatis ⁊ inanitiōis est bona humectatio ⁊ resumptio cū laudabili cibo ⁊ cuz temperatis collutionibus ⁊ inunctionibus colli ⁊ capitis cum oleo nenufarino ⁊ viol. ⁊ cuz infusione aque calide ⁊ lactis ⁊ similium.

Sed cura fili seu ligamenti cōtrahētis linguā est incisio per latitudinem donec soluat lingua a retentione sua vt dicit Albu. ⁊ ponat lichiniū per aliquos dies cum vitriolo vt nō recōsolidetur. Et si dubitatur ꝓpter venas: cōsulit Aui. q intromittat filū cū acu: ⁊ ligetur donec p se rūpatur. Aut fm cōsilium Lanfranci cū rasorio argenteo ignito incidendo cauterizetur.

¶ De paralisi ⁊ balbutie.

Balbuties licet possit venire a spasmo vlceribus ⁊ ab alijs passionibus lingue: vt plurimuz tñ venit a paralisi: ⁊ ab humiditatibus in neruis ⁊ musculis ⁊ substantia lingue ibibitis.

Cuius aūt cause ⁊ signa sunt q paralisis cōmunis ⁊ cū hoc adest fluxus saliualis absq voluntate: neq directe pōt loqui: neq ꝓnunciare: vt Gal'. declarat in illo affō. Trauli a diarria maxime capiūtur longa. ¶ Judicatur cōiter q balbuties occidētalis preconizat paralisim. ¶ Judicat q sicut febris curat spasmū ita ⁊ balbuties ex humiditate. ¶ Judicat etiā q naturalis balbuties neq paralisis cronica nunq pfecte curant. Nihilominus in pueris cum peruenerint ad adolescentiaz sepissime rectificantur vt dicit Aui.

Cura autem eius lz in genere sit ea que paralisis cōis. Nihilominus in ea ꝑter vitā ⁊ purgationē sunt tres spāles ⁊ potissime intentiones vt hebē Mes. ponit. prima est in diuersiōe materie. scđa in desiccatiōe cerebri. Sed tertia in cōsumptione humiditatis cōiuncte ¶ Prima cōpletur cū clisteribus acutis ⁊ fricationibus ⁊ ventosationibus retro collum. ¶ Scđa cōpletur cū emplastris desiccātibus supra totū caput cū his que sunt velut sinapis ⁊ stercus colūbinum milium ⁊ sal torrefactum bacce lauri anisum maratrū pip gar. ⁊ alia que cōfortando caput desiccant reuma ⁊ cauteria supra caput ⁊ lateribus ⁊ retro spōdiles colli sunt laudanda. Et hoc emplastrū supra collū ad confortandū neruos precipit hali. ℞. camomille mellilotí maiorane zinzi. cuiuslibet. ʒ.v. sinapis piretri fol'. lauri. añ. ʒ.iij. oppoponacis castorei. añ. ʒ.ij. terantur

ola ⁊ cuꝫ cera ⁊ oleo sambucino fiat emplm. ¶ Et ad eandem intentionē valet vnguētuꝫ factū cum oleo costino nardino ruthacino ca storino⁊ oleum benedictū in hoc est supremū Et oleum terebētine et distillatio dorsalis hebem Mes. dicta in paralisi superius est in hoc preciosa. ¶ Tertiaꝫ rem cōplent garga rismata ⁊ collutiones oris: ac fricationes lin gue cū eis que dicētur graduando res proce dendo a debilioribus ad fortiora. Et incipia tur ab oximelle squilitico: qm̄ sublime ē gar garizando: ⁊ quādoqꝫ confortatur cum his que sunt sicut halhasce qđ est sticados vel ysopus hortulanus: ⁊ cortices capparis pire trum zinzi. ⁊ tria pipera. Et oportet vt istam gargarizationem precedat eductio humidi tatum phlegmaticarum fricando linguam cum eo quod est sicut sal armoniacuꝫ ⁊ zinzi. ⁊ cepe. et postea erit operatio collutionis me lior. ¶ Ad eandem intentioneꝫ expertus est hebem Mes. gargarisma qđ dissoluit phleg ma aggregatū in radice lingue: cuiꝰ forma. ℞. origani sansuci ysopi piretri zinzi. triuꝫ pi perum cinamomi costi sinapis nigelle: ⁊ con ficiantur cum oximelle squilitico: ⁊ rob qđ est vinum coctum ⁊ gargarizetur diebus conti nuis. ¶ Lanfrancus narrat q̄ ipse restituit loquelam cuidam domine cum ficubus mū dis ⁊ melle: ⁊ sex granis clari ⁊ lucidi eufor bij insimul incorporatis et confectis de quo ponebat sub lingua parue fabe quātitateꝫ. ¶ Rasis ꝯfectio medicaminis ad paralisim ⁊ grauitatem lingue. ℞. salis armoniaci pi retri stafisagrie sinapis piperis acori equali mensura: teratur ⁊ fricetur cum eis lingua subtus: ⁊ supra in die multotiens. ¶ Hali. iubet ea fricare cum yerapigra sinapi pire tro contritis: ⁊ acorus fm testimonium Dyo scoridis: ⁊ fm omnē modum administratio nis est medicina propria mollificationi lin gue atqꝫ paralisi: ⁊ saluia rutha calamentuꝫ herba paralisis rosmarinus se. basiliconis ⁊ cauliculi agrestis summam in hoc habet ꝓ prietatē: ⁊ detentio sub lingua pillularum fa ctarum cum castoreo ⁊ assa fetida ⁊ tereben tina est ad hoc supꝛma. vt dicit Aui. ⁊ ad hoc pillule dyacastoree appropriantur et thiria ca: ⁊ confectio anachardina per omnes com mendantur. Et assiduatio loquendi et frica tio lingue cum sale gēma festinat loquelam puerorꝫ. vt dicit Aui.

¶ De passionibus dentium.

Passiones dentium numerantur ab hali. in ser mone nono prime partis libri regalis dispo sitionis quinqꝫ vel sex: vt dolor: corrosio: con gelatio: dormitatio: limositas: seu fetiditas: casus seu cōmotio: apostema ꝓprie nō patiū tur. Sed reꝫ que apostemati similatur: vt di cit Auic. ⁊ intelligitur per illam corrosio aut putredo: vt tenet schola nostra communis. Utrum autem habeant sensum ⁊ percipiunt dolorem. Gal. in quinto meamir. ⁊ Auicē. in tertio canonis videntur tenere q̄ sic. Halia. dicit expresse q̄ nullum sensum habent per se: sed ratiōe nerui qui ad ipsos de tertio pa ri neruorum cerebri delegatur. Et ita decla rat se. Gal. in sexto de vtilitate particularuꝫ. Ex quibus apparet q̄ non apostemantur ꝓ prie: neqꝫ dolent nisi ratione gingiuarum et nerui adherentium eis.

Cause autem passionum ⁊ nocumen torum dentium est mala com plexio ⁊ solutio continuitatis ⁊ apostemata. Que quandoqꝫ fiunt propter causam priua tam existenteꝫ in dente. aut in membris ad herentibus eis: quandoqꝫ ꝓpter causam cō municatam a cerebro aut stomacho: aut aliū de deriuatā: ⁊ ita in talibus passionibus in uenitur fieri ⁊ factum esse. ¶ Et istorum est causa triplex primitiua vt casus et percussio ⁊ malitia regiminis. Antecedens humores supflui. Cōiūcta ipsamet dispō in dēte facta.

Signa passionum dentiuꝫ sunt ma nifesta. Omnibus enim eui denter apparet quando perforantur ⁊ corro duntur ⁊ nigri fiunt ⁊ teruntur. Aut quādo neqꝫ calida neqꝫ frigida tolerant aut qñ ex altero illorū accidit dolor vt in q̄nto meamir dicit Gal. Et ad hoc iuuāt nocētia ⁊ cōferen tia tp̄s ⁊ regimē preteritū ⁊ relaxatio patien tis: vt supra dictū est đ gutta. ¶ Iudicaṫ q̄ i ter passiones corporis totiꝰ: de qua minꝰ plan git homo dolor dētiū est grauior. ¶ Iudicaṫ etiā q̄ inflatio genarū in dolore dētiū est bo nū signū: eo q̄ significaṫ q̄ materia dimittit neruū: ⁊ ligamentū ⁊ cōuertiṫ ad loca carno sa: vt de gutta etiam dicebatur.

In curatione passionū dētiū daṫ duplex re gimē: vl'e videlꝫ ⁊ ꝑticulare. ¶ Ul'e regimen in gn̄e duas hꝫ itētiōes. Unā iuita: aliā i cēsio ne: specificaṫ cū eo vita i sexto. fm Aui. ¶ Pri mo q̄deꝫ q̄ non vtaṫ putrefactibilibus velut sunt pisces ⁊ lacticinia. ¶ Scđo q̄ euitentur res excessiue calide ⁊ ēt fride ꝑcipue imedia te vnū post aliō. ¶ Tertio q̄ nō masticeṫ res dure vt ossa: ⁊ viscose vt fic⁹ ⁊ ꝯfectiōes đ melle

❡ Quarto q̄ nō vtant̄ cibariis de ꝓprieta-
te quoꝝ est nocere dentibus vt sunt porri.
❡ Quinto q̄ dentes nō curent̄ exquisite ne
q̄ acerbe. ❡ Sexto q̄ fricent̄ cū melle ꝛ sale
adustis. Et si cū eis adderet̄ acetū omni eēt
cōplementū: vt declarauit haliab. in sermo-
ne quinto scđe partis dispositionis regalis.
❡ In purgatione appropriāt̄ hyere ꝛ flebo
thomia de cephalica ꝛ venarū labioꝝ ꝛ lin-
gue: ꝛ diuertere cū fricationib⁹ ꝛ vētosis et
caputpurgiis ꝛ desiccatione reumatis ꝛ cō-
fortatione capitis: vt dictū est sepe: educere
flegmaticas humiditates cū piretro mastice
ꝛ cōsiliibus sede dictis. ❡ Particule regimē
ↄcernit duo. Primo tria documēta ad opera
tionē dentiū necessaria. Scđo opationē ipaꝫ
iuxta passionum diuersitatē. ❡ Primū docu
mentū est: q̄ iste opatiōes sunt particulares
maxime appropriate barbitonsorib⁹ ꝛ denta
torib⁹. Et iō medici istā opationeꝫ dictā eis
reliquerūt. Tutū aūt est vt tales opationes
p medicos dirigant̄. ❡ Scđm documentum
est q̄ opꝫ medicū cōsulentē in talib⁹: q̄ sciat
q̄ cōsilia dentiū ꝭm Auic. fiūt multiplr: veꝫ
p collutiones ꝛ p gargarismata masticatio-
nes: impletiones: vaporatiōes: linimēta: fri-
catiōes: suffumigationes: cauterizatiōes: ca
putpurgia: distillationes in aurib⁹: ꝛ p ma-
nuum opationes: vt in suis locis dicetur.
❡ Tertium documentū est q̄ ꝭm Albu. opꝫ
dentistā esse munitū de aptis instr̄is: veꝫ ra-
soriis raspatoriis ꝛ spatumib⁹ rectis ꝛ cur
uis ꝛ leuatoriis simplicib⁹: ꝛ cū duob⁹ ramis
tenaculis dētatis ꝛ probis diuersis canulis
scalpris terebellis: ꝛ etiā limis: ꝛ multis aliis
in hoc opere necessariis ꝛc.

❡ De dolore dentium.

Si quidem dolor fuerit cū cōi-
tate alteri⁹ mēbri:
tunc curet̄ pri⁹ illud mēbrū. Si aūt fuerit ꝓ-
pter apa gingiuarū purgata materia ꝛ di
uersa. In primis repercutiat̄ materia calida
cū frigidis ꝛ stipticis: velut est hebē Mes. re
tentio aque calide cū aceto in ore: aut aque
ros. aut plantaginis. ꝛ si poneret̄ cū eis mo-
dicū de cāphora melius esset. Et hui⁹ quidē
intentionis est oleū de rosis: aut mirtinum:
aut onfacinū in ore retentū. Cū aūt transit
principiū addant̄ cū dictis aliq̄ resolutiua si
cut est mastix ꝛ vue passe. Et si dolor vehe-
mentior fieret addat̄ cū eis q̄d opiū: aut alio
rum narcoticoꝝ si fuerit necesse. In cā vero
frigida in pncipio ponat̄ oleū ro. cū mastice
deinde vinū aluminatū: deinde decoctionis
ysopi calamēti. ❡ Si vero materia tenderet
ad maturationē iuuetur cū decoctiōe vuaꝝ
ficuū se. lini ac fenugreci: deīde aperiat̄: ꝛ cū
melle ro. ꝛ vino mundificet̄: ꝭm q̄ dictum est
in vlceribus oris. ❡ Si vō cā fuerit in radice
ipsius dentis in eius neruo vel ligamēto: et
fuerit cū materia purget̄ materia ꝛ resolua
tur cū eis q̄ dicta sunt ꝛ dicētur: ꝛ ꝓprie in ca
lida cū oleo ro. ꝛ camomille ꝛ anetino. Et in
frigida cū oleo de been ꝛ nardino. Et si fue-
rit ventosa carminet̄ cuꝫ decoctione cumini ꝛ
baccarū lauri: semie cicute ꝛ galbano ꝛ sera
pino. Si āt dolor ille eēt sine materia altere
tur calida cum frigidis: ꝛ frigida cū calidis i
pncipio dictis: ꝛ etiā dicēdis. Et humida cū
sale ꝛ alumine: ꝛ gallis assatis desiccetur:
Et sicca cum butyro ꝛ adipe anetino hume
ctetur. Si aūt non esset remedium cuꝫ dictis
cauterizet̄ cū oleo calidissimo immergēdo ꝓ
bam inuolutam cū cotone: aut pāno in eo et
denti sepissime applicando: aut cauterizetur
cum ferro ignito: aut cū instr̄is extrahatur.
❡ Et quia medicine dentium a multis mul-
te ponuntur cum distinctione narrabo mihi
magis probatas ad sedandum dolorem per
viam alterationis ꝛ resolutionis: ꝛ alias per
viam stupefactionis. ❡ Medicine aūt dētiū
ꝭm Gal. in quinto meamir siue repercutere
quis siue dyaforare voluerit fortissime debēt
esse. Et ꝓpterea plures ipsarum cū fortissi-
mo cōstruunt̄ aceto. Nec valet que dī q̄ ace
tum nocet dentibus: q: qñ miscetur cū aliq̄-
bus calidis pdit illud nocumentum. Et pro-
pter hoc dicebat Aui. in tertio de curationi-
bus capitis q̄ acetū erat cōe oib⁹ materiis:
eius eñ infrigidatio possibile est vt leui cau
sa frangat̄: ꝛ remaneat eius ꝓfundatio ꝛ in-
cisio: hoc quideꝫ est cū administratur in ma
teriis frigidis. In materiis aūt calidis non
eligatur super ipsum. Quod etiam in princi
pio simplicium pharmacorum est probatuꝫ
ꝛ in primo meamir concessum. ❡ Et ideo Ar
chige. vt narrat Galenus in quinto meamir
ponit primam medicinam ad dolorem den
tium acetum calidum cum galla: in materia
intellige calida. In frigida vero a quacunq̄
euenerit occasione. ℞. paritarie mercurialis
mediocriter vstorum. ʒ. xvj. salis. ʒ. xj. alumi-
nis vsti. ʒ. v. extremitatum origani yreos pi-
peris piretri. ana. ʒ. iij. siseleos ysopi menthe
sicce. ana. drachmas duas cornu ceruini vel
caprini vel cinamomi. añ. ʒ. j. fꝫ puluis, de q̄ fri

centur radices dentiū ꝛ gingiuarū humidarum: nō aūt siccarum. Aduersarū autem siccis est vt dicit. ¶ Rasis aūt ponit cōfectionez medicaminis valentis ad dolorē dentium cū caliditate. ℞. semis portulace coriandri sumac lētium excorticatarū sandali citrini ros. piretri camphore oium. añ. partes equales fiāt trocis. cum succo solatri ꝛ line dētem dolorosum cum vino dissoluto in aqua ros. vt habē Mes. dicit. ¶ In materia autē frigida ponit in radice dentis thiriacā de quatuor diebus. Cui⁹ forma. ℞. piperis asse fetide opij myrrhe castorei partes equales ɔficiātur cū melle. ¶ Haliab. in cā calida impat acetum cū aqua ros. aut sumac: ꝛ modico cāphore. In frigida acetum decoctionis spolij serpentis: ꝛ si cum eo adderetur zinzi. piretrum piper ꝛ sal fortius esset. ¶ Alexander modus confectionis de alleis cito sedans dolorē dentiū. ℞. allei spicas. v. olibani. ʒ. j. ꝛ. ß. myrrhe ʒ. j. bulliāt in vino ad formā liquidi mellis: ꝛ tepidum teneaꝛ in ore: immo testatur heben Mesue: qđ Gal. dicit ꝙ si teraꝛ alliū ꝛ ponaꝛ in radicē palme man⁹ que seqtur dolorez sanat dolorē eius ꝛ exptum est Aui. aūt concedit acetū decoctionis colloqntide aut aristol. aut piretri assaz fetidā sinapim cortices capparū: corticis pini: mētastri nigellā condisi et silia. Et vitellum oui assatū calidū ꝛ panē calidū supra dentē applicatū ꝛ aqua ardens in hoc est optima: ꝛ vaporationē āte cibum duabus horis aut quatuor horis cū sale ꝛ milio: aut cum oleo calefacto laudat Aui. ꝛ emplastrationē cū his que sunt sicut malua anetū ꝛ camomilla: se. lini atꝙ fenugreci. et laudat etiā suffumigationes cum granis colloquintide ꝛ granis sinapis. ꝛ se. cepe et rutha ꝛ similibus. Et concedit vna cum Rasi distillationē in aure que sequitur dolorem cū aliquo oleorū sedatiuoꝝ velut est oleum amigdalinum sambucinum castorinū ꝛ id genus. ¶ Medicine autem stupefacientes que ponuntur in magna necessitate sunt ſm intentionē eādez Aui. sicut. ℞. seminis iusquiami albi opij storacis galbani oīuz añ. ʒ. ij. piperis asse fetide añ. ʒ. j. conficiantur cum sapa coagulata: ꝛ super dentem ponātur dolorosum: vt sumatur opij ꝛ castorei partes equales: ꝛ distemperētur ros. ꝛ iniçiatur in aurez que sequitur dolorem. Aut vinum decoctionis radicis mandragore: aut iusquiami teneatur in ore: et quādoꝙ dātur in potu narcotica filoniū: aut teneatur in ore: vt dormiendo ꝛ quiescendo maturetur egritudo: frequens autem retentio aque frigide in ore stupefacit dolorem: vt dicit Auicenna.

¶ De dente cōmoto ꝛ debilitato.

Quandoqꝫ cōmouetur dens ꝓpter cām primitiuam ex casu seu percussiōe. Et quādoꝙ ex humiditate lubricāte neruum ꝛ ligamētum: ꝛ quādoꝙ ꝓpter siccitatem ꝛ carentiā nutrimenti: quādoꝙ ꝓpter corrosionem ꝛ diminutionez carnis gingiuarum. ¶ Que autem ex siccitate fit ꝛ priuatione nutrimēti vt in senibus ꝛ ptisicis nō curatur. In alijs ꝟo cum resumptiuis adiuuatur: ꝛ cum hoc vitet masticationem precipue rei dure cum illo dente: et minoret locutionem: ꝛ non tāgat neꝙ cōmoueat eum: ꝛ si fuerit propter corrosionem curetur corrosio. ¶ Que autē venit ɔ casu ꝛ percussione facta flebothomia ꝛ in facta ab humiditate mollificante ꝛ purgatione ꝛ eductione humiditatis saliualis cū mastice ꝛ piretro narrat Gal. consilio Archigenis: ꝙ ponatur in radice eorum alumē cum thure ꝛ cinamomo cipresso. ¶ Ras. aūt. ℞. balaustiarum rosarum gallie ciperi sumac. añ. partem vnā: aluminis partem mediā liniaꝛ sup gingiuā. Et in alio loco addit acatiā ypoquistidos mirabolani: ꝛ aspgere iubet cū aceto et facere trocis. ꝛ fricare dētiū radices. ¶ Qđ si nō valet: cū sanis aurea cathenula: vt docet Albu. ligenꝛ. Et si ceciderint alioꝝ dentes: aut de osse vacce fabricentur: ꝛ cum cautela ligentur: et seruitur cū cis tempore longo.

¶ De putredine vermibus ꝛ corrosione ac perforatione dentium.

Et habet duplex regimē. Uniuersale de dieta ꝛ purgatione ꝛ cōfortatione cerebri: ꝓut dictum est in dolore. ¶ Particulare qdē ꝙ lauētur cū aqua ardente: aut vino decoctionis vtriusꝙ mēthe: vtriusꝙ saluie: vtriusꝙ calamenti, ꝛ pipis seu piretri. ꝛ post repleaꝛ cum gallia ꝛ cipo mastice myrrha sulphure ꝛ cāphora calamo aromatico assa fetida: ꝛ id genus: si aūt ista non valent bucelleꝛ cū scalpro ꝛ lima: et fiat sibi via vt in foramine nō retineaꝛ cibus. Et si istud nō valet: cauterizeꝛ: ꝛ si est necesse extrahaꝛ: sed cū cautela ꝙ foramē prius fortificeꝛ cū pāno aut cotone īpleaꝛ: eo qꝛ aliꝰ tenacule eū frāgerent: et radix remaneret. Si aūt in foramine fuerit vermis post lotionē dictā suffumigeꝛ dens cū semine porri ꝛ cepe et semine

usquiami cōfecto cū adipe caprino: et fiāt pillule ꝗlibet vni⁹.ʒ. et vna qualibet vice ponat.

¶ De limositate et feda coloratione dentiū.

Supposito regimine vniuersali abluitur os cum vino decoctionis mētastri et piperis. Et post isto medicamine vtatur per modū dentifricij. ℞. ossis sepie conchularū mariarū albarū et porcellanarū spume maris cornuū vstorū nitri aluminis salis gēme sulphuris vsti radicis yreos aristol. radicis cāne aduste: fiat puluis de oībus: aut de quolibet singul'r. ¶ Ad eādem intētionē magister petrus aquā ꝓbatā sic facit. ℞. salis armoniaci salis gēme. añ. lib. ß. aluminis zuccarini quartā vnā puluerizent et ponant in alembico vitreo: et fiat aqua de qua dentes cū petia de scarlato fricētur. ¶ Et si istud nō valet: q: fuerit ibi limositates indurate cum raspatorijs et spatuminibus radantur.

¶ De stupore et congelatione dentium.

Vinum calidū aut aqua ardens in ore teneat: aut cū sale asso dentes fricentur: aut nuces seu auellane asse calide superponātur: et similia calefacientia aut proprie talia velut portulace et se. eius masticentur.

¶ De eradicatione dentium.

Cum ergo dicit Albu. feceris posse tuū in medicādo cū medicinis dentes et non ꝓficit certifica te de dente doloroso: vt nō sis delusus: et capias bonū pro malo. Et tunc posito patiēte in loco claro inter genua tua discālcia radicē dentis circumcirca et cōmoueas eū cautelose et cōplete: vt nō accidat patienti praua infirmitas de oculo: aut de osse maxille: et post accipias eū cū tenaculis et extrahe eum cū radicibus suis: aut cū tenaculis similibus illis cū ꝗbus dolia ligātur: aut cū eradica cū leuatorio simplici: aut bifurcato. Et si aliqua radix remanserit: ꝑquirat cū instrumentis et extrahat: et post os cū vino et sale lauet. Et si vis addere alumē vel vitriolū ꝓpter sanguinis fluxū facere potes. Et vltimo cū vino myrrha et thure firura incarnetur. ¶ Si vasit dens vltra naturā fuerit augmentatū cū lima caute ꝙ nō cōmoueatur equetur et applanetur. ¶ Multe aūt medicine ponūtur ab antiquis que extrahūt dentes aut eos alleuiāt extractioni cū ferro: sicut lac titimalli cū piretro et radix mori et capparis et arsenico citrio in radice dētis iposita: aut aqua fortis: aut pinguedo ranarū nemoralium et arborearū: multas tñ dant ꝓmissiones: operationes vero paucas.

¶ De passionibus labiorum gingiuarum gargarionis.

In labijs et gigiuis accidunt nodi carnes addite: apostemata bothorea fissure atqꝫ vlcerationes: de ꝗbus dictum est supra in locis suis. Restat dicere de ꝗbusdā passionibus gargarionis que actum transglutionis et inspirationis impediunt.

¶ Et primo de inflatione et casu vuule ꝛc.

Secundum ꝙ Gal. dicit i sexto meamir. carnosa ꝗdam pellicula in alto oris apparet. Cū apit aliqs plurimū os et linguā depressit: a grecis dicta colūna seu chynoyda: a nobis aūt dicit vuula: nūcupationē accipiēs nō a substātia: sed a passione silī vue que in ea cōtingit. Est enī vuula passio sicut vua in extremitate illius colūne ingrossatio: et in eius radice subtiliatio cū quadā relaxatione ex qua impedit actus respirationis et transglutionis. Raro autem hec passio fit in ipsa chynoyda: flumi nat vero multotiens.

Et causa huius passionis ē materia calida aut frigida descendens a cerebro ꝑ modum reumatismi.

Cuius signa satis sunt manifesta per descriptionē dictā: et ꝓbat p oris aptionem: et lingue cōpressionē: verum caliditas materie per ruborē et ardorē cognoscitur frigiditas ṽo per dictorū priuationē. ¶ Judicat p hyp. in tertio ꝓnosticorū: ꝙ eius incisio est piculosa pcipue qñ flumināt: et est tota equalis: q: ad ei⁹ incisionē sequit sanies vel fluxus sanguinis que possunt esse cā suffocationis et mortis: qñ aūt liuescit et albescit: et est inequalis: et radix subtiliat: et extremitas ingrossat: tūc incidēdo tātus non est timor. Caueat tñ vt dicit Albu. ꝙ si fuerit nigra aut fusca dura et sine sensu: cū ferro non tangat: q: piculosum esset sup infirmū de incancerādo ipsam. Est tñ necessariū qñ est magnificata: et cū medicinis nō curat ꝙ incidat: ad hoc ꝙ suffocatio repētina euitet. De duobus enim malis min⁹ est eligēdū: vt dicūt philosophātes: et in de vlceribus virge supius in quarto terap. fuit allegatū. Qui nō hꝫ ad salutē nisi vnā viā lꝫ sit fallax velit vel nolit: oportet ꝙ trāseat ꝑ illā. Cōsulit tñ ꝑ hali. ꝙ nō scindat

tota: q2 nocumẽtum fieret patienti magnuz: circa pectoris officia. Quinqz em̃ hz iuuamẽta vuula: vt in de voce. 7 vndecimo de vtilitate particularum habetur.

In curatione vuule

regimẽ est duplex. vniuersale 7 particulare. Uniuersale de dieta 7 euacuatione 7 diuersione est dictũ .i. squināti: hoc addito q ad materiã reumaticã desiccãdam: 7 ipsam vuulaz relaxandaz: cõcedit p Rogeriũ 7 suos magistros maxime in pueris: q supra molle capitis ponat in quantitate vni9 denarij de scarlato in quo sit modicum de pice thure 7 mastice. In adultis cõsulit hebẽ Mes. q trahãtur pili vsquequo cutis disflocetur: aut q fiat cauteriũ in summitate capitis. vt in reumate est cõcessum. Mulieres tñ eam cũ manibus sub gutture impingendo relaxant. ¶ Particulare regimẽ fit dupl'r: vno modo cũ medicinis. Alio modo cũ instr̃is. Cũ medicinis cuz materia est calida iubet Rasis q gargarizet aqua ros. cum aceto. Aut q applicetur cum cocleari: in ea cuz quadam eleuatione ipsius puluis fact9 de ros. sandal. balaustijs cũ modico cãphore. Si autem fuerit frigida iubet gargarizare almuri 7 syrupum acetosum sinapim sal armoniacum et alumẽ. Rogerius ponit cinamomũ piper piretrũ gallas balaustias. Gal. aũt in sexto meamir narrat optimum medicamẽ asclipiadaz ad chynoydas relaxatas. ℞. rosarũ siccarum mẽsuram vni9 manipuli spice celtice 7 terra adherente mẽsuram alteri9: nidi hirundinis. ʒ. iij. myrrhe. ʒ. ß. gallarũ viridiuz. xv. numero: terant 7 fiat puluis qui insufflando cũ canula: aut cuz digitis seu cocleari applicetur. hz enim predictum medicamẽ in se mixtam virtutem dyaforeticam 7 repcussiuam moderate vt deducitur ibidẽ. ¶ Ad eandem intentionem valẽt multa auxilia que dicta sunt in squinantia. ¶ Cuz instrumentis aũt inciditur vuula tripliciter. vno modo fz Albu. q sedeat patiẽs coram medico in sole: 7 aperto ore 7 compressa lingua cum paleta: ad hoc apta apprehendatur cum vncino: 7 tunc cum forpicibu obtusis: aut cum spatumine falci simili inci datur. Deinde aqua cum aceto detur sibi ad gargarizandum: 7 si poneretur galla alumẽ aut vitriolum pp̃ter sanguinem: melius esset. ¶ Et si sanguis superflueret ponantur ventose retro collum: vt dicit Aui. Et admini strent trocis. de charabe cũ aqua plãtaginis q stet infirm9 iacẽs sup faciẽ suã vt expuat: et sanguinẽ expellere possit. Et si sanguinis aliquid descenderit: curet curatione sua.

¶ Scdo modo incidit cum ferro calido: 7 fit fm hebẽ. Mes. q habeatur canula: in capite cuius in altero lateruz sit fenestra in qua includatur vuula: 7 post p canulaz intromittat ferrum ignitũ ad modũ scalpri factum 7 cauterizando incidatur. ¶ Tertio modo incidit cauterio potẽtiali. 7 fit fm Albucra. q postq̃ vuula fuerit cõprehensa in fenestra dicte canule imponatur cum pba inuoluta circa caput cum panno aut cotone aqua fortis: aut medicamẽ acutum factum cum calce 7 sapone aut arsenicum dissolutum cum aliquo liquore. Et teneatur supra vuulam ad medietatem vnius hore vsquequo ipsa sit alterata 7 post gargarizet oleum ros. aut aquã rosa. q2 infra dies tres cadet vt dicit Aui. Caueatur tñ ne aliquid medicinarũ acutaruz descẽdat inferius: neqz tangat alias partes: q2 lederet eas. Post autem incisionem 7 mundificationem cum vino thure myrrha sanentur. ¶ Quartum modum aliũ assignat Albu. cum suffumigatione aceti decoctionis calamẽti ysopi ruthe abrotani 7 camomille in olla cooperta et lutata: in cuius cooperto2io applicetur canula dicta fenestrata. Ueruz quia iste modus non est mihi ɔsuetus: nisi aliquotiens pro resoluendo ipsum omitto.

¶ De inflatione 7 magnificatiõe amigdal.

Ingrossatio et

magnificatio amigdalarum 7 fauciũ codẽ modo curant cum medicinis sicut 7 vuule: 7 sicut ãpata squinãtica supi9 curant. Si aũt sic nõ curant: necessariũ est vt incidant: q2 impediũt anhelitũ 7 transglutionẽ: vt haliab. dicit. Cõsiliũ est tñ Alb. q sicut dictũ est de vuula si sunt fusci vel nigri coloris 7 dure sine sensu nõ tangunt cuz ferro. Et qñ sunt albe 7 molles 7 bñ tractabiles q coraz sole ponat caput infirmi in sinu medici: 7 aperto ore p̃mat lingua cũ paleta ad hoc apta: 7 capiat vna de amigdalis cum vnco 7 trahat modicũ ad exteriora. 7 cauẽdo a pãniculis 7 particulis adiacẽtib9 cũ forpicibus obtusis: aut instr̃o falci sili incidat: 7 post vnã ad aliã pergat. Et dicebat haliab. 7 facta incisione gargarizet aqua ro. 7 acetũ: 7 reliqua fiant que dicta sunt in vuula.

¶ De eius medella si aliq̃d impediens transglutinerit.

Si os aut arista infixa sunt in gutture: si ad sensum videntur cuz tenaculis curuis ad hoc appropriatis cõpressa

lingua capiatur & extrahatur. Si aũt nõ pt extrahi cum virga plũbea modicũ curua inferius impinguat᷑ vt dicit Albu. ¶ Si autẽ non põt videri vult Albu. q̄ dent᷑ sorbitiões viscose: vt cũ eis sorbitiẽdo & transglutiendo descendat: & gargarizare sappã aut decoctionea ficuũ confert: & inungere collũ cũ oleis calis viol. amigdalarũ & butyro laudat᷑. Et si non descendit cũ hoc detur sibi ad transglutiendum bucella panis sicci: aut frustũ napi & descendet. Et si non vz pvocetur sibi vomitus omni die portando ʒ.i. nasturcij contriti cum aqua calida. Ipsum enĩ vomendo expellit qd retinetur: vt dicit Aui. Et si hoc nõ vz ligetur frustũ carnis bouine male cocte: aut spongie cum filo forti & seni transglutiat᷑ & subito extrahatur & egrediet᷑ qd retentũ est: siue sit panis siue arista: siue phlegma inuiscatum. ¶ Qd si durũ aliqd fuerit magnitudinem hñs: tunc pmantur spatule & collum retro fortiter pcutiatur. ¶ Qd si sãguisugas fuerit patienti allia & acetum forte dentur: vt Halia. pcipit. Et si aperto ore videtur cũ forpicibus educatur: vt dicit Aui. & Alb. aut cũ assa suffumigetur. aut cum canula fenestrata cõprehendatur & cauterizetur.

¶ De egritudinibus colli & gibbositate dorsi. Cap.iij.

Egritudines colli ppie sunt squinantie & botium: de qbus in de apatibus dictũ est supra: attribute tñ sunt egritudines gargariõis iam dicte. Restat q̄ q2 cũ collo numerat᷑ dorsum & spondilia: & de gibbositate dicat᷑: q̄ ppie est passio dorsi: q̄uis etiã aliqñ fiat in thorace. Est enĩ gibbositas eleuatio spõdiliũ ad extra ex qua curuatur hõ & leditur in motu.

Cuius cã est aliqñ primitiua vt casus & pcussio. Et ppie dicit᷑ dislocatio spõdiliũ vnius aut pluriũ de qua dictũ est supra. Aliqñ causat᷑ ab aliqua cã intrinseca vt ab humiditate cruda viscosa lubrificante: aut ab aliqua ventositate pcutiẽte: aut ab aliquo apate impellẽte: aut a tussi molestante: aut siccitatẽ contrahente.

Significatur q̄ gibbositas est ex casu & pcussione: indicatione patiẽtis. ¶ Significat᷑ qd est ex siccitate p corporis siccitatẽ: & p febriũ cõsumptiuarũ pcessionẽ. ¶ Significat᷑ qd est ex humiditate lubricãte p regimen & p tactũ humidũ & mollẽ. ¶ Significat᷑ apa p dolorẽ & calefactionẽ. ¶ Significat᷑ vẽtositas p pñtiã dolor̃ motiui cũ extẽsiõe absq̄ febre. ¶ Iudicat᷑ ẽt p hyp. in .6. affor. q̄ qcũq̄ fiũt ym. i. gibbi ex tussi & asmate añ pubescẽtiam dicit greca trãslatio & nõ iuuentutẽ vt arguit᷑: pereũt: & cãm redit Gal. in cõmento: lz intricatũ sit cõmentũ in greca trãslatione q2 pter debilitatẽ eorũ nõ pñt sustinere molestationẽ stricture pectoris ꝯsequentẽ gibbositatẽ: & non solũ añ pubescentiã: sed in oĩ tpe si molestant᷑ a tussi vel asmate gibbosi: & hñtes pectus strictũ periclitant᷑: vt notatur ibidẽ ex primo epydimiarũ libro. ¶ Iudicat᷑ ẽt q̄ qñ gibbositas curat᷑ absq̄ mũdificatione transit qñq̄ ad coxã & ad neruos: & facit accidere nates gibbosas: et paralisim vt dicit aui. ¶ Iudicat᷑ ampli9 p ipm aui. q̄ cura hñtium gibbositatẽ subtiliat᷑ pter illud qd facit gibbositas de oppilatione quorũdã meatuum quibus penetrat cibus. ¶ Iudicatur per Rasim q̄ gibbositas completa & ꝯfirmata non curatur. Cetera iudicia in dislocatione sunt dicta &c.

In curatione gibbositat᷑ sicce intendat᷑ humectationi cũ cibis & potibus nutritiuis: et balneis & inunctionibus & clistcrib9 humectatiuis sicut est oleũ violaceũ amigdalarũ radicis altee & malue seminis lini lac atq̄ triparũ brodiũ: & cetera q̄ in ethica & spasmo sicco administrantur. ¶ Si aũt fuerit ex materia aut apate indurato curet᷑ cũ his q̄ in sclirosi seu sephyros fuerũt dicta. ¶ Si fuerit ex tussi sedet᷑ tussis cũ lenitiuis. ¶ Et si cã fuerit humor crudus mollificãs: aut grossa ventositas duplex ꝯuenit regimen. Ut de dieta et euacuatiõe: sicut dictũ est de palisi & spasmo humido: vt dicit aui. Et sicut dictũ est in apatib9 phlegmaticis & gutta. ¶ Particulare intẽdit resoluere materiã & ꝯfortare locũ. Et iõ opz q̄ auxilia sint cũ calitate stipticitatẽ habẽtia moderate velut sunt nuces cipssi & folia ei9: & folia lauri sauina calam9 aromatic9 enula cãpana achorus & silia: de qbus pñt fieri embrocationes vnguẽta & empla. ¶ Et aui. facit istud medicamẽ. R. sauinã siccãqd est absinthiũ fm Serapionẽ & sticados: fm Ras. enulã piretrũ casiã ligneã nucẽ cipressi sansucũ cordumenũ sqnantũ decoquant᷑ cũ aqua & oleo vsq̄ ad ꝯsumptionẽ aq̄ & colent᷑ & reiterent᷑ herbe alie cũ illo oleo & tantũdem aq̄: & post ꝯsumptionẽ colet᷑: & sup colaturaz

ponatur castoreũ euforbiũ ꝛ armoniacum:ꝛ fiat vnguentũ. Et si cũ istis adderet̃ rutha si fimbriũ spica ꝛ acorus storax ꝛ bdeliũ fortius esset:ꝛ si loco aque poneret̃ vinũ adhuc forti⁹ esset. Et de isto vnguẽto põt fieri emplr̃m cũ cera pice ꝛ terebẽtina. Uerũ de ꝯsilio Auic. ẽ ꝙ post balneũ ꝛ embrocatiões tractet̃ ꝛ reducatur illa gibba cũ manib⁹ vngẽdo cuȝ p̃dicto vnguẽto:ꝛ post emplet̃ cũ emplo:ꝛ desuper ponat̃ plumbũ:aut astella ad hoc p̃parata:melius ꝙ̃ erit possibile:ꝛ ligatura reducẽte ligetur. ¶ Ad vltimum si predicta nõ sufficiunt cauterizetur cuȝ cauterio circulari:vt docet Albucrasis.

¶ De egritudinibus homoplatis ꝛ brachiorum. Cap. iiij.

In homoplate nõ sunt egritudines proprie:nisi quãtuȝ ad brachia ꝛ digitos. Nã aliquotiẽs inueniẽt digit⁹ superflu⁹ de quo quõ dȝ remoueri dictũ est in de mẽbris supfluis extirpãdis. ¶ Qñꝗ vero fit inuiscatio digitoꝝ:quorũ curatio est incisio ꝛ separatio cũ rasorio:ꝛ postea cũ petijs interpositis ꝛ vnguentis desiccatiuis fiat cõsolidatio separatorum.

¶ De vnguibus.

Nonnunquã accidit vnguib⁹ attritio ꝛ cõcussio:qñꝗ ex attritione sub ipsa sanguis mortuus aut sanies:qñꝗ in eis accidit gibbositas ꝛ curuitas:qñꝗ fissura:qñꝗ vero colorati o feda ꝛ maculosa.

Curatur attritio ẽm Aui. cũ folijs mirti ꝛ granati. Deinde liniat̃ cũ basilicone:aut cerotis lenib⁹ de adipibus cõibus. ¶ Sanguis aũt mortuus aut sanies si est subtus eas resoluat̃ cũ adipe caprarũ ꝛ sulfure:vt dicit haliab. Et si nõ põt resolui findatur vnguis cũ facilitate fissura obliqua:vt dicit Aui. ꝛ egrediat̃ qđ ẽ sub ea ¶ Gibbositas ꝛ curuitas eaꝝ corrigit̃ suppo sito regimine ꝛ purgatiõe melãcholie ꝙ primo mollificent̃ cũ adipe ouiũ:aut cũ dyaquilone. Deinde erigant̃ donec equent̃ vt dicit Raẽ. Et si est necesse qꝛ pungunt scindant̃ et lamina plũbi superponat̃ vt p̃mat carneȝ:ꝛ teneat vnguem eleuatũ. ¶ Si fuerit scissura ꝛ corrosio cum dyaquilone ꝛ oleo amigdalarum cum mastice et oleo de been:ꝛ vuis passis a granis suis mũdatis. Et cõsilio haliab. cataplasmet̃:ꝛ cepa iuuris assata cũ oleo onfacino laudat̃ ab Aui. ¶ Ungues vero fedas ꝛ maculosas rectificat Raẽ. cuȝ eruca ꝛ aceto. Et Aui. laudat glutẽ pisciũ ꝛ se. lini cũ nasturtio:ꝛ ꝓprie cum arsenico rubeo. ¶ Si aũt p̃dicta nõ p̃nt corrigi cũ medicinis:ꝛ nocet notabilr̃ auferat̃ vnguis. ꝛ de medicinis fortib⁹ ad eradicãdũ ẽ oleũ:ꝛ oppoponacũ ꝛ serapinũ:vt dicit Aui. Aut ẽm haliab. sume visci quercini partẽ. j. cantaridaꝝ partes. iiij tapsie dimidiã partẽ. j. ꝯfice ꝛ appone. ꝛ si cũ eis poneret̃ arsenicũ ꝛ aceũ esset meli⁹:aut cũ spatumine discarnet̃. Et postꝙ̃ ceciderit opȝ ẽm ꝙ dicit Aui. ꝙ ingenietur donec magnificetur ꝛ nõ tangat̃. Sed custodiat̃ cũ pileo de ere:aut de argẽto ꝑforato:vt habeat respiramentum. Infra enim men sem nascetur vnguis bona.

¶ De egritudinibus pectoris ꝛ mamillarum. Cap. v.

Pectus ab extrinseco nõ hȝ egritudies ꝓprias:nisi q̃ mamillaꝝ. Mamille aũt qñꝗ patiunt̃ apata:qñꝗ ꝯgelatiõnẽ lactis:de qb⁹ dictũ est in de apatib⁹ supra:qñꝗ etiã hñt exuberantiã lactis:ꝛ qñꝗ paucitateȝ:de qbus tractãt physici. ¶ Gra tñ doctrie Gal. in de facili acquisibilib⁹ docet attrahere lac dãdo in potu vinũ dulce decoctiõis raphani ꝛ radicis feniculi cũ furfure. Et eũ docet extinguere fomentãdo mamillas cũ aqua marina:ꝛ alijs q̃ p̃nt desiccare ꝛ stipticare.

¶ Qñꝗ patiunt̃ nimiã augmẽtationẽ:qñꝗ nimiã pupille ꝓfundationẽ:de qbus ad chirurgicos sepissime habet̃ recursus. Ut autẽ nimis nõ crescãt mamille in iuuẽculis nõ tãgant̃:neꝗ fricent̃:sed teneãtur bñ stricte:ꝛ liniant̃ cũ aqua frigida ꝛ aceto. Et si in illo dissolueret̃ argilla aut terra molaris bonũ esset ꝛ poneret̃ alumẽ ꝛ galle ꝛ psidia forti⁹ esset. ¶ Et ẽm Gale. vbi supra:ꝙ acceptat Raẽ. si accipiat̃ ciminũ puluerizatũ:ꝛ cũ aqua ꝛ aceto puluerizet̃:ꝛ supliget̃ ꝑ tres dies:ꝛ ꝑ alios tres emplet̃ cũ radice lilij melle ꝛ aceto ligãdo:ꝛ hoc faciẽdo ter in mẽse summe valet.

¶ Si hoc tñ in viris accidit opȝ eas iurta cõsiliũ Albu. incidere sup ꝛ subtus sectiõe lunari vna vel duab⁹ sectionib⁹ si est necesse. Et post excoriãdo incidat̃ ꝛ extrahat̃ illa pinguedo ꝛ suat̃:ꝛ vt cetera vulnera curent̃. Cũ aũt

O

papillus est ita ꝓfundatꝰ ꝙ puer nõ põt eũ cõprehẽdere ponaṫ ventosa parua aut cupu la glandiuin calefacta: aut cũ canula suggẽ do exterius extrahatur.

¶ De egritudinibus parietis vẽtris. Ca.vi.

Paries vẽtris nullaꝫ patitur egritudinem ꝓpriã nisi augmentũ seu vmbilici eminentiã. qꝛ de ydropisi dictũ est supra. Eminẽtia vmbilici seu hernia vẽtralis quasi sequiṫ iudiciũ herniaꝝ testiculorum: sicut dictũ fuit de illis in pte: ꝛ dicetur ĩ sequentibꝰ. ¶ Quõ q̃dam est zirballis: q̃dam intestinalis: q̃daꝫ aquosa: q̃dam ventosa. Et vltra hoc q̃dam est emborismalis sanguinea ꝓpter rupturam alicuiꝰ arterie seu vene ibi sanguinem mandantis.

Causa taliũ eminentiaꝝ ꝛ signa sunt q̃ herniarum ꝛ emborismi.
¶ Indicaṫ tñ ꝙ in emborismali cũ fero tãgatur: timor eñ magnus induceret super intestinum: vt dicit Albu. Et nõ solũ in hac sed in oĩ hernia ventrali ꝛ vmbilicali est periculũ operãdo cũ ferro. Melius eñ videṫ mihi ꝙ ꝓseruentur cũ emplꝛis ꝛ ligatura q̃ꝫ ponere se in periculo incisionis. Nã loca illa male cõiungũtur ꝓpter naturã musculoꝝ: imo sunt aptissima ad ꝓhibendũ ꝛ ad ꝓcidentiã intestinorũ q̃ difficilia sunt ad relocãdum. vt .6°. terapen. dicebatur.

Curatio tñ est duplex. vna cũ medicinis. alia cũ ferro. Cum medicinis ãt curaṫ ꝛ ꝓseruaṫ: vt dicit Raſ. ꝙ sumaṫ thus ꝛ ꝯficiaṫ cũ albumine oui ꝛ cum cotone vel stupa inuoluaṫ: ꝛ supꝛ vmbilicũ ligetur. Et si adderenṫ galle psidia: acatia: alumen: antimoniũ: charabe ꝛ cerusa: ꝛ alia que dicenṫ in ruptura inguinali esset melior cura ꝛ ciminũ ꝛ bacce lauri resoluũt ventosam et sulfur: ꝛ alia q̃ dicta sunt i ydropisi ꝛ herniꝭs: curãt aquosam ꝛ ventosam ꝛ carnosam.
¶ Cũ ferro curaṫ zirbosa ꝛ intestinalis ſm Albu. ꝛ haliab. ꝛ Aui. ꝙ erigaṫ patiẽs coraꝫ medico ꝛ ꝛ retineat anhelitũ vt exeat quãtũ poterit eminẽtia. Et tũc signetur in circuitu eminẽtie cũ incaustro ꝛ resupineṫ patiẽs ꝛ reuertantur intestina ꝛ zirbꝰ ad intꝰ: ꝛ incidaṫ in circuitu signati ſm primã partẽ: deide cũ vncino forti affixo in medio circuli signati et incisi eleueṫ totũ mirac ꝛ ligeṫ cum forti filo: aut suaṫ: vt dictũ fuit in sutura ventris bñ et fortiter cauendo ne cõprehẽdaṫ aliq̃d de intestinis. Et ad maiorẽ securitatẽ infringanṫ due acꝰ i crucẽ: ꝛ sꝫ acubꝰ fiat ligatura ĩ q̃tuor ptibꝰ firmꝰ se tenebit ꝓdicta ligatura. Et sic dimitte cũ sedãtibꝰ dolorẽ donec cadãt ꝑ se: ꝛ post vt alia vulnera saneṫ. Uerũtñ ipsi ꝑ piculũ intestini ꝓcipiũt ꝙ post primã ligaturã aperiaṫ mediũ eminẽtie: ꝛ cũ digito perquiraṫ de intestino si est reductum. Tediosa vero est operatio: ꝛ ego nunq̃ꝫ feci eã. quare eam subtilitati operantis derelinquo.

¶ De egritudinibus anchaꝛũ ꝛ partiũ procedentiũ ab eis. Cap.vii.

Egritudines partiũ ancharũ: q̃ ꝓprie pertinẽt ad chirurgicos sunt ruptura in diduno lapis in vesica: passiões virge: vt priapismus: clausio ꝓpucij circũcisio castratio hermofrosis passiões matricis: velut clausio ꝛ eius amplificatio tẽtigo ꝛ extractio fetus ꝛ secundine ꝛ molle. Egritudines ani ꝛ eius clausio ꝛ exitus: ꝛ etiam matricis exitus.

¶ De ruptura didimali.

Ruptura ſm intẽtionẽ Gal. i primo ꝛ scdo de egritudie ꝛ sinthomate. est inflatio hernialis in qua intestinũ aut zirbus dislocaṫ: ꝛ egrediṫ ab interiorib͛ ad carnẽ miracis: ꝓprie in didimo ꝛ osseo seu testiculoꝝ bursa. Et sepius in ea descẽdit monaculũ intestinũ: qm̃ est solutũ non ligatũ: vt dicit Aui. Cuiꝰ tres sunt spẽs: vt testatur ipsemet Gal. in de tumorib͛ ꝓter naturã epiploalis ꝛ zirbalis. alia est intestinalis ꝛ cũ his cõposita ex ambabꝰ: ꝛ q̃libet istaruꝫ q̃ñq: est parua q̃ nõ trãsit inguinẽ ꝛ talis vulgariter dr̃ relaxatio. Aliq̃ñ ꝟo magna q̃ vsq; ad osseũ seu bursam testiculoꝝ descẽdit: ꝛ talis dicitur crepatura ab haliabate sermone nono partis prime.

Cause aũt imediate rupturaꝝ sunt scissura aut dilatatio: vt dicit Aui. q̃ sepius ꝯtingit: vt Gal. in scdo de egritudine testaṫ. Scissura aũt ꝓprie q̃ fit a casu ꝛ ꝑcussiõe: aut motu ꝛ conamie laborioso: aut clamore valido aut coitu inordinato. ¶ Dilatatio aũt fit ꝓpter humiditatẽ lubꝛificãteꝫ ꝛ mollificãtẽ: vt dicit haliab. aut ꝓpter debilitatẽ coꝛp: vt Aui. Et ista ꝓñt moueri ĩ coꝛpe a causis primitiuis iã dictis: vt vult Albu. ac

iuuante repletione & vsu cibariorum grossorum & humidorum & ventosorum vt Theodoricus.

Signa aūt cōia rupturarum fm Aui. est additio sensata & apparens descēdēs seu descēsus rei alicuius in didimo pprie apud motū & cōpressionē anhelitus & tussis & reuersio cū resupinauerit aut cū digitis cōpresserit locū: vt dicit Ras. ¶ Signū aūt ppriū eius q̄ est ppter dilatationē meatus est q̄ appet paulatī in inguine: deinde de osseo descendit absq̄ motu laborioso. ¶ Signū aūt q̄ ppter scissurā est q̄ subito & cū dolore venit: & mltotiēs descēdit ad aliū locū q̄ p didimū inter carnē & miracis: aut ad bursam testiculorum: aut ad coxā et iuxta vuluā & supiora ventris: & in vmbilico dictū est de ruptura ventrali.

Significatur aūt q̄ illud qd descēdit est intestinū: quia reducitur cum velocitate & quadam gurgulatione.

Significatur q̄ est zirbus: q: non reducitur ita velociter: neq̄ cum aliqua gurgulatione.

Iudicatur q̄ q̄ hz rupturā nō viuit sine pīculo: q: si ptingeret q̄ intestina caderēt in osseū cū fecibus induratis nūq̄ retrocederēt. Et ita patiēs moreret: vt ego vidi. & Albuc. testat. Et id est securū q̄ faciat se curare: aut nunq̄ dimittat regimē neq̄ bracale. ¶ Iudicat per Aui. q̄ fissuralis ruptura nō curat p desiccātia: neq̄ aliquo mō vt dicit Haliab. 9. sermone partis scde. Dilatalis vero aliqñ p desiccātia pprie qñ est tenera & recēs & in pueris. Non tñ qñ est dura & antiquata & in senibus. Qui aūt eā dicūt sanare in quadā etate cū medicis deceptores sūt: vt dicit Theo. neq̄ ego vnq̄ vidi saltim magnā & cōpletā. Et ppter hoc miror de Lanfranco q̄ dicit se curasse cū medicinis vnū sexagenariū: et aliū quadragenariū de magna & cōpleta ruptura. ¶ Indicat amplius q̄ curatio rupturarū cū incisiōe lz sit possibilis: est tñ ambigua et piculosa: vt dicit Albu. de spasmo ppter dolorem de fluxu sanguinis ppter incisionem: de lesione intestini ppter corrosionē de amissione gñationis ppter testiculū. Et iō dicit Lāfrā. q̄ multi sapientes q̄uis curā scirēt se intromittere recusarēt. ¶ Cauendū tñ est q̄ nō attētet cura p incisionē in hoīe debili & sene & male cōplexionato & tussiculoso. Sufficit eñ tales p̄seruare cū medicinis: et dimittere eos viuere cū sua claudicatione. ¶ Cauēdū etiā est: vt dicit Brunus & Guil. de sa. q̄ non attentetur cura p incisionem nisi p hoīem q̄ viderit eam p bonū magistrū facere. Et cum hoc habeat bonum ingenium & iuxta se habeat instrumenta ad hoc apta velut rasoria & spatumina vncos grossos & subtiles: cauteria diuersa: acus stupam cotonē oua pannū pul. rub. & oia necessaria in hoc casu. ¶ Tps conueniens isti operationi est ver & autūnus. Consilium etiam Gal. est q̄ anteq̄ attentet ista opatio corpus sit bene mundificatū cū clisteribus & medicinis.

Curatio rupturarum fit dupliciter. Uno modo cum medicinis. Alio modo cum chyrurgia & manuali operatione.

Curatio aut saltim p̄seruatio cū medicinis intendit desiccando aggregare scissuram & dilatationē cū tribus. primo si patiens est repletus q̄ euacuet: scdo vt repletio & materia replēs ad generandū inhibeatur. tertio vt fissura seu dilatatio pstringat. ¶ Primū cōplet p flōia si est necessaria: & per medicinas q̄ purgādo & laxando constringunt: sicut sunt mirabolani & pillule ipsorum. ¶ Scdm cōpletur p debitam administrationē sex rerū non naturaliū. Et trium que sui gñalitate sunt eis annexe: vt sunt aer cibus & potus: inanitio & repletio: somnus & vigilia: motus & quies: & accidētia aie. Obuiatio rerum extrinsecus occurrentium balneatio & sub diuo statio declinātes ad caliditatem & siccitatē temperatā cū quadam subtiliatione & carminatione ventositatum & pprietatum consolidandi & aggregandi dilatata & disiuncta. Et q: de istis satis dictum est in de apātibus phlegmaticis & aquosis atq̄ ventosis. Et satis de articulatum fuit in quodam tractatu quē de ruptura feci: p tanto de exquisita ordinatione p̄dictarū rerum supsedeo de p̄nti. In summa tñ vult Auicen. q̄ rupti dimittant repletionē & cibaria inflatiua: aut fabas faseolos lētes & olera: aut exemplificat Ras. dimittāt etiā fructus recentes rapas panem crudum et azimum: carnes porcinas & pisces: caseum: lac: non potent aquam puram neq̄ vinū nouum. Aqua ferrata et vinum grossum sūpti cum competit eis: balnea aquarum dulcium nocent eis: auster & pluuia grauāt ipsos. Nō saltent neq̄ clament: non coeant: neq̄ bracale dimittant teneant ventrem lenem cū suppositorijs clisteribus casiafi. tamaridis aut dyacatholicone. Sobrie & quiete viuāt ma

ximie in brodijs ossis et potu. In osibus ciba rys ponant saluiaz: post eorum comestionem vtantur drageta seminum: in qua sit nasturtium et coriandrum et id genus. ℂ Tertium complet per reductionez intestini cũ manu et clisteri et balneo et ventosis et emplatione cũ lenitiuis: et euaporatione cuz pãnis calidis et suspensione et leuatione cũ tybijs: vel per tybias et anchas: si est necesse. Et ipsis reductis fomentetur locus cũ aqua vino et aceto decoctionis gallarum nucuz cipressi et aluminis: deinde apponat desuper emplastruz: in loco in quo aparebat eminẽtia extensuz in aluta ad formã scuti. Et remutet de.ix.in.ix.dieb⁹. Et in eleuatione emplastri teneant digiti supra locũ: et mirac nõ eleuat propter adherẽtiam emplastri. Et fiat remutatio de mane ãteq̃ surgat de lecto: et post emplastrum liget cum bracali artificialiter facto de panno triplicato cuz scuto suo ſm inguinis quantitatem: et habeat bindellũ ligatũ retro et subtiliãtez añ: aut econuerso et ligetur stricte. Et si bracale cuz excoriaret defendat cũ pãnis et cotone et vnguẽto albo: et quãdo voluerit assellare portetur et teneat manuz desuper: et nõ coartet se nisi minus q̃ poterit. Quolibz autem mane administret ei potio sua consolidatiua cũ vino grosso: et ita quiescat per.50.dies. Et postea incipiat icidere paulatine: et nõ dimittat bracale de alijs.50.diebus.

ℂ Empl'm ɔstrictiuũ rupture in quo oẽs ɔueniunt est de pelle arietina. Cuius forma. ℞. picis naualis.ʒ.v.colofonie.ʒ.iij.litargiri armoniaci oppopõaci galbãi bdelij mastic̃ terbẽtine. añ.ʒ.j.boliar.sang.dra.gipsi thuris sarcocolle aloes succotrini mũmie aristo.centauree vtriusq̃ cõsolide sumac berberis nucis cipressi gallarum psidie vermiũ terrestriuz. añ.ʒ.ij. sang. humani.ʒ.j.glutinis piscium visci quercini.añ.ʒ.j.et.ß.pellis arietine cocte cũ aq̃ pluuiali et aceto: vsq̃ ad dissolutionem lib.ß. dissoluantur gumme cum aceto et conficiantur omnia cum glutinis liquefactis: et fiat emplastrum.

ℂ Emplastrum aliud Ras.et Aui.et eum acceptat Brunus et Theodoricus: et est de pulueribus. ℞.nucis cipressi acatie gallarum balaustiaruz.añ.ʒ.v.dragaganti myrrhe sarcocolle thur̃ gũmi arab.añ.ʒ.iij.san.dra. boli armeni aluminis aloen mũmie.añ.ʒ.ij.puluerizentur subtilissime et cum aceto incorporetur et fiat emplastrum: et applicentur cum pãno aut stupa. ℂ Potio ruptorum fit de trib⁹ cõsolidis sigilli sancte marie vtriusq̃ altee vtriusq̃ plantaginis valeriane pimpinelle. añ.ʒ.j.nucũ cipressi nucis muscate cinamomi reubarbari assi fructus thamarisci: se.nasturcij cimini p̃parati cum aceto coriandri. añ.ʒ.ij.sang. dra.thuris masticis mummie terre sigillate boliar.picis sarcocolle dragaganti.añ.ʒ.j.fiat pul.de quo vtat de mane. ʒ.j.cũ quar.ß.vini grossi. ℂ Est etiam alter modus curandi rupturas in magno secreto mihi p quendã virum magnum eleuat⁹. Et est q suposito bono regimie: vt dcm̃: iacẽte et q̃scẽte patiẽte per.xxx. dies: et reductis intestinis accipiat quolibet mane et sero vnum scropulum: que est tertia pars vnius grossi de limatura calibis cum vino decoctionis epatice terrestris: et super locũ rupture per.50.dies de tertio in tertiuz remutãdo ponat empl'm factum de dyadamãte grosso mõ puluerizato: et cũ apostolicon malaxando incorporato. Et post per alios.50 ɔtinuet empl'm dictum de ruptura et liget cũ bracali dicto. Et iussu dei erit curatus. Fundamẽtum isti⁹ cure est tota spes: q2 in primis .15.diebus adamas attrahit i locũ rupture limat urã et i alijs.15. diebus empl'm. Et iõ reperitur super locum nodosa carnositas q̃ est signũ pfecte curatõis.

De cura per chyrurgiam.

Modus autem curandi cum operatione manuali intẽdit incidere carnem et didimũ totaliter: aut ſm maiorem partez: et postea ɔsolidare et in meatu carnem generare durã et callosaz: vt nihil descẽdere possit. Et talis intentio cõplet per diuersos diuersimode. ℂ Prim⁹ modus est cuz incisione rasorij: vt ponitur ab Albuc. et Haliab. Rogerio et a suis magr̃is et a suo sectatore Jamerio et a Bruno et Theodorico et ipz Guillerm⁹ acceptat: et fit q inuersato patiẽte supra discum aut supra banchũ: et bene ligato et reductis intestinis findatur didimus ſm longitudinem: et discarnato didimo: et testiculo eleuato versus ventrẽ suatur et liget firmiter didimus ita alte sicut erit possibile post incidatur et proijciatur testiculus: et ad maiorem securitatem cauterizetur pars didimi ligata et reponat iterum: et capita filorum remaneant extra et cum albumine oui in primis: et post cuz curatione aliorum vulnerum curetur. ℂ Secundus modus est cum cauterio actuali et ponitur etiam ab Albuc. et Aui. et a Rogerio et sectatoribus suis et a Bruno et Theodorico. Et fit q collocato pa

ticte mō dicto ꝛ ducto testiculo vsq̧ sup os pectinis signetur locus ꝭm quantitatem testiculi cum incaustro: ꝛ reducto testiculo per medium signi transuersaliter cauterizet̄ cū cauterio recuruo totiens quousq̧ ad ꝯos pectinis ꝑueniatur: ꝛ post cum albumine oui ꝛ cura alioꝝ vulnerum curetur. ¶ Terti⁹ modus est cum cauterio potentiali: ꝛ ponitur a Theodorico: ꝛ opatus est ꝑ magr̄m Joānez de crepatis bononie: ꝛ ꝑ magistrū Andreaz in montepessulano: ꝛ magistrū Petrum de orliaco in auinione. Et ꝑ me ꝭm q̄d dicet̄ in sequentibus. ¶ Quartus modus est cum ligamento: ꝛ ponitur a Rogerio: ꝛ sit q̄ cum acu iponatur chordala sub didimo ꝭm transuersum per mediū loci signati: ꝛ paruo ligno supposito ligant totum didimum cuz ligno ꝛ stringendo q̄tidie non cessant donec chordula libera exeat: ꝛ didimus cum carne fuerit incisus. ¶ Quintus modus est per eleuationem didimi ꝛ cauterizationem ossis pectinis: ꝛ ponitur a Lanfranco: ꝛ ꝓsequit̄ a magistro Petro de dya. Et sit q̄ incisa carne miracis apprehensa cuz tenaculis latis eleuāt didimum. Et cum ligamento eum denudāt ꝛ cauterizant subtus didimum firmiter os pectinis: ꝛ postea vt cetera vulnera curant. ¶ Sextus modus est cum filo aureo: ꝛ eum facit magister Bernardus metis. Et sit q̄ incisa carne miracis ligant didimum aliquātulum stricte cum filo auri ꝛ suunt vulnus et dimittunt intus filum: ꝛ ita longitudine constrictionis corrugatur ꝛ constringitur didimus. ¶ De istis modis videtur mihi q̄ ꝓmi quatuor sunt cōpleti ꝛ absq̧ fallacia. Alijs vero non sunt cum securitatis fiducia. Q̄d probat̄ ita: q̄ illi modi sunt ꝑfecti ꝛ absq̧ fallacia in q̄bus non pōt reuerti egritudo: et illi nō: in q̄bus pōt reuerti. 14. terap̄. vt in ꝓhemiali caplo supius fuit allegatū: sed ꝑ quatuor modos primos nullo modo pōt reuerti egritudo: ꝛ cum alijs duobus pōt reuerti: q̄ ꝑ primos modos destruitur tota via et loco ipsius fit medium alterius generis: in quo nullū est foramen: vt ptz ꝑ operationē ex facti euidētia. In duobus alijs remanet via ꝛ cū foraminib⁹: lz strictificata. Non tñ indilatabiliter sed dilatabilr̄ cū sit carnosa magis q̄ ossosa. Sequit̄ ergo ꝯclusio q̄ ꝓmi quatuor modi sunt ꝑfecti. Alij duo imꝑfecti: bñ tñ credo q̄ in ꝑua ruptura bene valerēt: ꝛ forte in magna ad tp̄a: s3 nō semꝑ vt ēt valeret cauteriū: didimi cū cauterijs pūctalibus triplicatis: vt docet Albu. q̄ post escaram dimittat̄ ita grossa ꝛ dura cicatrix: q̄ in loco stat scutalis strictorij. Et ista fuit intentio Theodorici ꝛ antiquoꝝ oīm. q̄ non v3 operatio nisi ꝑuenerit vsq̧ ad pectis ossa: taliter q̄ tota via sit annihilata: ꝛ si ipi ꝓpter saluationē testiculi operantur fallaciter non habent excusationem. Cum vno enim testiculo vidi multos generare: ꝛ cuz hoc de duobus malis minus malum est eligendum. Et credo bene q̄ aliqua virtus sustentatiua remanet in testiculo saltum spūalis ꝛ influxiua ꝭm partium vicinarum traditionem: vt de transglutitis in. 5. terap̄. dicebatur. Remanet āt vt plm̄ cū quadam desiccatione: vt experientia docet.

¶ De illis aūt quatuor modis credo q̄ ꝓfati magistri reputauerunt securiorem illū de cauterio actuali: illi aūt de rasorio nō faciūt: nisi in magna ruptura. Et hinc fuit q̄ Aui. de ipo non facit mentionem: immo quod est forti⁹: dicit q̄ nullo modo approximet̄ huic ferrum. Uerum q̄ ignis est terribilis: ꝛ multi in ope ifirmant̄ pre timore ipsi⁹ ignis. Elegi mihi illum de cauterio potentiali: in quo summe est cauendum q̄ homo sit dominus de corrosiuo. Plus enim valet multiplicare vices q̄ quantitatem: ꝛ arsenicum in hoc obtinet principatum. Operatio enim ipsi⁹ vt de scrophulis dictum fuit est fortis ꝛ valida: ꝛ si indocte applicatur commouet fe. ꝛ accidētia mala. In parua eīn quantitate facit operationem magnam: maxime iuxta membra principalia. Et ideo op3 q̄ defendatur bene cum aceto ꝛ solatro ꝛ alijs infrigidantib⁹ rebus ꝛ cum bona dieta ac si haberent feb. Et eius operatio durat per tres dies: ꝛ ꝓpterea sufficit q̄ de tertio in tertium remutetur: ꝛ si ipsum corrigeretur: aut cum opio aut cū solatri succo aut caulium vt dicetur tutl⁹ cēt. Et modus medius operandi cum ipso talis est. supposita dieta bona ꝛ purgatione resupinetur patiens ꝛ reducatur intestinum: et radatur tota inguinis pars illa: deinde adducatur testiculus superius quantū erit possibile supra os pectinis ꝛ signetur cuz incaustro: aut carbone circuitus testiculi: ꝛ reducto testiculo in bursa ponatur ruptorium ad quantitatem vnius parue castanee: q̄d fit de calce viua ꝛ sapone molli cum modico de saliua super locum signatuz in medio ossis pectinis prope virgam ad digitum vnum: ꝛ circuncide cū cum aliquo circulo de panno incerato: aut de aliquo glutinoso frigido taliter vt non transeat vltra signatum. ꝛ ligetur ꝛ firmetur cum bona binda voluente ānchas

& dorsum ad modum bracalis: vt non moueatur de loco vbi ponitur vel vbi positum est. Et dimittatur ibi per vnum diem naturalem In crastinum soluatur ligatura & remoueatur causticum & inuenietur eschara nigra. & tunc incidatur per medium vel in medio secundum transuersum ad quantitatem vnius grani ordei vel siliginis & fiat cauerna vel fouea: in qua ponatur quantitas medij grani frumenti arsenici puluerizati repressi cum succis: aut cum opio tantundem quantum erit arsenicum per se: aut inuoluto cum modico cotone madefacto cum saliua: deinde cooperiatur cum cotone aut carpia: deinde inungatur circumcirca cum populeone. Et desuper totum ponatur panni infusi & expressi in aqua & aceto: aut cum ouorum albumine: & ligetur cum binda scutali in bracali simplici de duabus telis suta. Et post firmata retro in bracali & iaceat supra dorsum in lecto de mataratio: & licet qualibet die possint panni renouari & semper probari quod intestinum sit reductum corrosiuum: tamen non remoueatur de duobus aut tribus diebus vsquequo dolor fuerit quietatus. Et tunc corrosiuum remutetur iterum augmentando foueam magis lacerando quam incidendo propter sanguinem: & ponatur de puluere vt prius: & remoueatur de escara in circuitu quantum erit possibile: vt libere videatur & operetur in profundo: & ita continue fiat quousque caro mirachis tota sit corrupta vsque ad didimum: quod cognoscitur per inflationem burse testiculorum: & per dolorem partium posteriorum & quod in fissura videbitur substantia alba: & erit didimus ita strictificatus quod digitus non poterit intrare per bursam ad didimum vt solebat: neque ex tunc intestina possunt descendere si incidere vellet. Et hoc communiter est factum in duabus septimanis. Post vero si placet procuretur casus escare & carnis cum axungia porci: aut butyro seu aliquo vnctuoso per vnam septimanam. Et quando ceciderit escara videbitur didimus albus ad modum vnius canalis. Et tunc facta proba intestinorum & munitis circumstantijs carnis: vt non tangantur a corrosiuo ponatur de puluere arsenici magis depressi: & in minori quantitate cum cotone super didimum. Et defendatur ac etiam mitigetur cum fortioribus: vt est oleum papaueris iusquiami mandragore: eo quod didimus est magis sensibilis quam caro: & maiori indiget mitigatione: & magis cauta operatione propter venas & neruos que sunt in eo: & ipso ita preparato stet vsque ad secundam remutationem & tunc findatur secundum longum: & in fouea imponatur de pul. cum cotone: & hoc ita continuetur quousque totus didimus aut maior pars eius sit corrupta: quod communiter erit in duabus septimanis. Et cognoscetur per maiorem tumorem testiculorum & maiorem dolorem dorsi: & partium posteriorum. Et si necessarium est propter magnitudinem didimi vt melius corrodatur facere duas aut tres fissuras fiant secundum longitudinem in quibus ponatur de corrosiuo cum cotone semper. Et si tunc consideraretur quod aqua descendisset in osseum imponatur proba per medium didimi versus bursam: et ab ipsa cum manu eleuata aque extrahatur: et post procuretur escare: vt dictum est. Et quando locus erit mundatus et apparebit caro rubea incarnetur locus et curetur curatione vulnerum aliorum. Et postquam erit vulnus incarnatum incipiat incidere paulatine: et portet bracale et ligaturam per .xxx. dies. ¶ Magister autem petrus qui in mei presentia curauit. xxx. nullum faciebat quiescere. Sed ire per villam continue: vt obliuiscerentur molestiam corrosiui: quod non laudo nisi intestinum penitus esset retentum. Et in operando licet incidere in circuitu escaram quantum sibi erit possibile: nullo modo procurabat casum ipsius vsque in finem que cadebat per se: nihil ponendo in foramine a principio vsque ad finem: nisi carpiam cum pannis et ligamine. Erat enim intentio sua quod escara defendebat carnem a corrosiuo: quod non reputo securum: quia stante escara satis est difficile scire quando erit realiter operatio in didimo: quando autem est remota escara tactus & oculus testificantur veritatem: tempus vero totius sue operationis erat octo septimanarum. Ego vero abbreuiaui sibi eam de tribus septimanis saluo pluri Si semper remanet escara carnis. Uerum post ipse audiens quod ego ad maiorem certitudinem in cura domini Ludouici brissiato Dalphinatus viennensis. post primam didimi aperturam posueram cauterium curuum cultellare ipse vsus fuit a principio totalis operationis in qualibet remutatione: vel de tertia in tertiam cum cauterio. & dicebat quod iuuabat ad tria: ad fluxum sanguinis: & ad profundandum magis sine abscissione escare: quia cauterium consumebat eam. Et cum hoc dicebat quod dolorem corrosiui mitigabat: quod non multum improbo nisi quantum ad hoc quod non est artificiale neque honorabile operationes perfectas commiscere in commento primi affonsorum. Nihilominus tamen est periculum in operatione quod de omnibus se debet homo iuuare de his que iuuare & nocere non possunt: propter

tertim qr escara defendit q cauteriū nō sentitur: duntaxat q fiat caute q patiens nō videat. ¶ Si vero accidentia mala superuenerint ita sunt corrigēda i cura. In primis si nimis est positū de corrosiuo: aut si nimis molestaret lauetur & fomētetur locus cū oleo ro. ¶ Si bursa testiculorum est inflata & dolorosa mitigetur cū emplastro maluarum & furfure: aut maturetur cum radice maluauisci semine lini & axungia porci galline anatis & cō similium. Et si faceret saniem aperiaẜ in bassiori loco & mundificetur & sanetur vt alia vlcera. ¶ Et si cōtingeret fluxus san. restringatur cum pul. rub. & albuminibus ouorum et cum vitriolo aut cum puluere ipsiusmet arsenici & dimissiōe operis vsquequo sit restrictus. ¶ Et si superueniret febris: regatur cū syrupo ros. & nenufarino & vocetur physicus ¶ Si tussis detur dyadraganti aut penidie & inungatur pectus cum butyro & oleo violaceo. ¶ Si esset constipatus detur cassiafistula aut fiant clistere & suppositoria. ¶ Si superueniret fluxus ventris dētur trocisci con strictiui: & id genus &c.

¶ De lapide in vesica.

Licet ẜm Auicē. in tertio renes & vesica communicent in generatione lapidis: necnon alie particule multe & iuncture Gale. testante. decimo quarto terapen. & primo elementorum. quandoq & in testina primo & sexto interiorum: aliquando pulmo. interiorum quarto & colliget tertio. Nihil minus & epar: vt de ipso & de aliis mētionem facit haliabas nono sermone partis prime. Nihilominus chirurgicus directe nō habet considerare de lapide renum: nec aliarum intrinsecarum particularum cum nō cōtingat ipsum curare beneficio chirurgie: vt Brunus Theodoricus & experientia docet. Gratia tamen communis & necessitatis: proprie aliquid de vtroq dicetur.

Generantur autem ẜm haliabatem vbi supra lapides in corpore humano suomodo sicut latere efficiuntur extra in furno & in caldariis balneorum ex materia grossa & viscosa materialiter coadunante meatuū strictura eam seruante instrumentaliter: & a caliditate loci effectualiter: quod plane declarat Gale. primo elementorum. Crudo inq̄t chilo assumente quid viscosū quando meatus qui ẜm renes strictiores quidē extiterint natura moram faciens ibi quod grossum et viscosum paratum est generare porum: qualis adnascitur. Uas. in quibus aquam calefacimus. Et qualis etiam circunnascitur ẜm plurimas partes aquarum calidarum: facit autem ad hoc maxime & renum ipsorum complexio: quando velut igneum & pungitiuum quod ẜm ipsos fuerit in ea: euaporatio enim a calido vniuerso leptomero coagulatur reliquum de grossa & viscosa materia decimo quarto terapē. his autem duobus maximis viris attestantur Auicen. in tertio canoñ. et Alexander secundo sue practice. Auerroys tertio colliget. Non obstante Serapione in quarto breuiarii sui dicente: q caliditas cōmoderata cum materia grossa est sufficiens causa generationis pororum: quam commoderationem intelligo non in natura: sed in egressione a natura: habet enim gradꝰ multos egressus a naturalitate: de differentiis febrium primo. Et propter hoc sicut caliditas innaturalis excessiua multum renum in iuuenibus est causa subite generationis lapidis. Ita & caliditas innaturalis excessiua nō multum in senibus & in vesica in diuturno tēpore habet lapidē generare: vt in primo canone dicitur. Senioribus autem disnie tertio afforismorum. Et certe sexto epidimiarū ita intellexit Gale. Tantum enim facit debile agens in multo tempore: q̄ forte in pauco in de simp. far. & de egritudie. & sinthomate quartis. Est ergo super caliditas ignea ẜm gradus suos causa effectiua generationis lapidum. Grossities tamen materie est causarum maior: vt dicebat valēs Serapio vbi supra: & ita nulla est contradictio inter doctores vt apparet.

Causatur autem ma teria ipsius ẜm Auicen. a crapula & indigestione & regimine grosso: vt infra dicetur de dieta. ¶ Causa autem retentionis materie est debilitas expulsionis & viarum oppilatio ¶ Causa autem caliditatis excessiue est labor renum & vesice & calefacientium vsus.

Signa lapidis renū ẜm haliab. sunt egressus paulatinus vrine turbide et harenose harenulis rubeis cum quodā ardore: & dolor. māsinus renū & illorū

qui multotiens pertingit ad testiculos crura & pedes cum quadam obdormitatione a parte ren. is infirmantis. Si autem mingitur retentum quod lapidosum per naturam: aut per propria farinacea: quod vero relinquit ultra. Digestio enim habetur & cure principium sexto interiorum.

Signa autem lapidis vesice sunt dolores vesice pruritus virge: et maxime circa caput ipsius. Et sepissime eius erectio & declinatio urine cruditas albedo et tenuitas harenarum albedo & urinandi difficultas: & cum hoc si dubitatur resupinetur patiens & eleuatis coxis concutiatur & minget. Aut cathirum: quod est immissorium in virgam intromittatur & lapis tangatur & retrocedet & minget hec omnia notitiam dant lapidis: & vias curationis ostendunt: ut in primo interiorum deducitur in exemplum. Adhuc patiente bene curuato & altera manu pectine bene impunto: si digitus in ano ponatur sentietur lapis durus non mollis & retrocedet & minget. Et cum hoc ut dicit Aui. lapis in vesica quandoque perducit ad tenasmonem & exitum longaonis: & quoties mingit lapidosus statim mingere desiderat. ¶ Dolor renum in principio multum assimilatur dolori colico: propter quod doctores inter ipsos multam fecerunt distinctionem. Nihilominus quasi secundum illud non est magna differentia auxiliorum puta mitigatiuorum: licet in hoc quod post differentibus indigeant non est multum in hoc insistendum interiorum sexto.

Differunt autem lapides renum & vesice: ut etiam ipsemet dicit Aui. nam lapis renum leuior est & minor declinans ad rubedinem: vesice vero durior & maior valde: declinans ad albedinem.

¶ Judicatur per hyp. in sexto epidimiarum Nefreticos non vidi sanatos supra. 50. annos & sexto afforismorum. Nefretici & qui circa vesicam dolent laboriose in senibus sanantur: debiles enim sunt: & ideo cum his passionibus commoriuntur ut dicit Gal. in commento. ¶ Judicatur per Gordonium: quod qui habent urinam grossam & harenosam raro incurrunt lapidem. Sed si subito efficitur tenuis: significat lapidem generatum cum aliis signis. ¶ Amplius dicit Aui. quod lapis renum & vesice est ex his que hereditantur. ¶ Propterea dicit, quod senibus plus aduenit lapis renum quam vesice. Et infantibus & qui sequuntur eos contrarium: ut maxime tamen euenit inter infantiam & pubertatem. ¶ Amplius dicit quod parum accidit lapis mulieribus in vesica & lapis renum ut dicit: etiam est de egritudinibus habentibus paroxismum: & spatium eorum est de mense ad annum. ¶ Amplius dicit quod lapis paruus in vesica magis est promptus ad retinendum urinam: quia figitur citius in meatu quam magnus qui velociter remouetur a meatu. ¶ Qui habet lapidem in renibus aut vesica non viuit sine periculo. nam si retineatur & claudit meatus ducit ad ydropisim & ad mortem.

Et in renibus non debet incidi: in vesica est periculosa incisio de spasmo & fluxu sang. & fistulatione. Et propterea periti istam operationem cursoribus reliquerunt. ¶ Amplius dicit Albu. quod lapis magnus non potest incidi sine periculo vesice: paruus autem propter periculum non comprehendendi eum. Si ergo incidendus est: mediocris est incidendus.

¶ Caueat quicunque ut non intromittat se de incisione lapidis nisi sit expertus: & hoc viderit a bono magistro: ut dicunt Brunus Theodoricus & Guilel. & habeat instrumenta ad hoc apta: rasorium & uncinum grossum cauatum: & tenaculas longas: filum & acum. cotonem & pannos: oua puluerem rub. & omnia necessaria in promptu. ¶ Caueat etiam ne incidat hominem antiquum debilem: & cachochimum timidum & dolorosum. Etas ad incidendum melior est quatuordecim annorum: ut dicit Lanfrancus. ¶ Tempus congruum ver et autumnus.

Curatio lapidis est duplex secundum quod lapis est quidam qui rumpi potest cum medicinis. Quidam qui non potest rumpi: imo oportet quod incidatur saltim in vesica aut transponatur: ut dicitur in tertio tegni. Est tamen consilium Ras. quod experiatur cum medicinis longo tempore antequam accedatur ad incisionem.

Duplex est autem curatio cum medicinis: quedam est preseruatiua: quedam proprie curatiua de mente Ras. in libro experimentorum. Stat enim preseruatiua intentio in prohibitione causarum: puta grossorum humorum caliditatis loci & constrictionis viarum. licet G. videatur in sexto epidimiarum quod exclusa prohibitione caliditatis: ubi non multum excedit ut dicit. Alie due prohibitiones sunt sufficientes defendere renes & vesicam a calculo. Optimum inquit est humores quidem subtiles esse & corpora renum mollia apud eritum. Et si utraque hec custodierit nunquam generabitur lapis. Nunc autem iste due intentiones perficiuntur unico genere farmaci vel diete puta attenuantibus in sexto sanatiuorum. Ego enim inquit de subtillanti dieta

nefreticos vidi non paucos. Alios quidem omnino cessare in attenuante dieta: alios vero moderatiores apparere. Et cum illius denunciat in libro de euchimia subtiliatiuorum farmacorum opus est obstruere strictos exitus et incidere et subtiliare et expurgare id quod adheret grossum et viscosum ex humoribus. Verum in eorum approximatione est preuidendum: nam debite approximata curant a calculo. Indebite vero lapidem creant iuxta illud problematum prima et quarta de generatione animalium. si tantum facit plus non facit magis contrarium. Et istud regulat qualitas et quantitas non omittendo tempora auxiliandorum in primo ad glauconem: et tertio tegni. ¶ Altera igitur pars preseruatiua istius accidentis que per dietam stat in debita administratione sex rerum non naturalium et trium que sui generalitate sunt illis annexe: vt sunt aer cibus et potus inanitio et repletio motus et quies somnus et vigilia et accidentia anime obuiatio rerum ab extra et balneum et sub diuo statio declinatio ad caliditatem et siccitatem cum subtiliatione: verum quia Gal. quantum ad cibos eam pertranstulit in libro de subtiliante dicta pertractationem exquisitam omitto de presenti. In summa tamen dico quod dimittantur omnia que possunt lapidem generare velut sunt vt dicit Ras. et Aui. cibi grossi qualis est panis azimus et crudus carnes vaccarum et auium paludosarum et pisces et fructus acetosi et virides caseus proprie humidus et omnes res ex lacte condita. Et aqua turbida: et vinum grossum atque turbidum. Et generaliter omnes res grosse et viscose et difficilis digestionis et omnis repletio et vita crapulosa. Et ita assumabat Ras. in libro diuisionum quod Haliab. in primo secunde partis concedebat. Custodia inquit a lapide est propter diuisionem ciborum viscosorum et assiduationem seminum mundificantium renes et abstinentia a somno super collum et longitudine stricture cinguli et a multitudine equitationis et labore dorsi. ¶ Et utique vtatur vomitu cum est repletio. Et hermes dixit vt Arnaldus et Consiliator testantur quod imago leonis sculpta in auro purissimo sole existente in leone luna saturnum non respiciente nec ab eo recedente in bracali aut in zona vituli marini aut leonis portata preseruat a calculo. Et sigillatum olybanum aut sanguis hircinus preparatus cum eadem figura et hora dicta puluerizatum datum cum vino statim lapidem frangit: et mingere facit. ¶ Que vero per farmaca fit stat in recto vsu euacuantium et lauantium poros. Euacuantur enim si sunt plectorici cum flebothomia basilice et saphenarum si est necesse. Si vero adest cacochimia purgatio bina est necessaria per vomitum vtique et secessum vomitus autem non solum diuertit: sed euacuat materiam antecedentem flegmaticam generatam in stomacho que in diurno accessu ad renes parata erat lapidem causare. Istum vomitum Hyp. semel in mense decernit quinto vtilita. G. testante et Aui. in plerisque locis.

¶ Per secessum vero fiat euacuatio in vere et in autumno: vt quando est necessitas predigerendi materiam flegmaticam cum simplici oximelle in tertio regimenti: aut cum squillitico seu diuretico: vt heben Mesue ponit. Et si fortius vellet cum syr. radicum. v. herbarum capillarium: atque saxifragie tribuli marini et campestris clauellarie calamenti ysopi granorum iuniperi baccarum hedere: se. feniculi: apij: petro. ameos dauci cum seminibus frigidis maioribus: nardo: squinanto: aut floribus camomille: genestre cum aceto squillitico seu passulato: et de melle vel zucca. ad libitum fiat syrupus: quod cum aqua cicerum administretur. Digesta materia euacuari potest cum pillulis de agarico: aut cum benedicta seu cum dyacatholicone. ¶ Post autem euacuationem eundum est secure ad lauantia et aperientia meatus. Sunt autem duplicia in genere farmaca ad hoc apta. Quedam autem sunt moderate virtutis velut ficus amigdale fistici fructus capparis passule et similia que in pluri vsu et in principio tute possunt administrari de mente Gal. nono terapen. et alimentorum secundo eo quod non habet virtutem properantem intempestiue cibum ad epar et membra vrinatiua. Et eodem modo possunt administrari cressones. nam virtutem habent dyaforeticam vrinatiuam: atque lapidis vesice frangitiuam in octauo farmacorum. Et vrticas laudat Aggregator: et hoc Auenzoar confirmat. Alia vero sunt magis violente virtutis velut sunt pulegium feniculum ius cicerum nigrorum et similia que in raro vsu: et correcta et longe a cibo debent administrari ne adurendo sang. et renes calefaciendo ledant. Et ne velocitate lationis cibum indigestum deducatur ad epar et loca vrinatiua. vt est de mente. G. quarto et sexto sanatiuorum. ¶ Huius autem intentionis est pureta cicerum magistri Arnaldi que remollita per noctem in dulci aqua cum eadem de mane duobus feruoribus bulliantur cum pauco petrosillo: et addito modico de pul. nardino et croco et vino albo colato administretur. Multi vero addunt de gramine mundato.

Alij de cimino in hyeme. Nonnulli in estate succum limonum: aut aranciorum & se. melonum. Mundificat enim talis pureta venas capillares epatis & renum meatus: & ita preseruat a calculo vt affirmat. ¶ Ad istã etiã intentionem fiunt vina diuretica in quinto sanatiuorum cum betonica & cestro quod saxifragiam vocãt latini: quidam vero studiose imimittunt spicam nardi. Alij vero alia: q̃dam vrinationem mouere queuntia. ¶ Cõposita autem pharmaca ad hanc intentionez sunt dyacalamentum & dyaspoliticuz in quarto sanatiuorum: quod Auicen. in quinto & Serapio in septimo breuiarij dyaciminum vocant. Interim autem caliditas locorum potest corrigi cum oleo ros. violaceo et scorpionum. Et epithimate sandalino & aq̃rum frigidarum a nimio excessu cauendo. ¶ Tempus autez iam ẽ aggredi curatiuam descriptionem cum medicinis. Per medicinas autem easdem hec curatiua intentio cõpletur: que & preseruatiua. Galeno in introductorio testante. Quecunq̃ inquit sanant passiones iam fientes hec & anteq̃ fiant ꝓhibent consistere. Et quarto sanatiuoruz. eadem est custodia futurorum laborum & correctio iaz generatorum: licet gradualitas varietur: fortioribus tamen indiget lapis vesice q̃ renum: vt dicit Auicen. ante omnia igitur in actu curatiuo incipiendum est a clistere lenitiuo. Post hoc dolore infestante preparetur balneuz eucratum in quo decocta sint mollientia temperate rarificantia & dolorez sedantia qualia sunt ſm Arnaldum ligue canis. M. iiij. berule. M. ij. senatiõis. M. j. apij M. ß. leniter quassata bulliantur vnico feruore in aqua simplici: deinde totum in concha proijciatur & addatur vini albi lib. vnaz & cum fuerit citra tepiduz: sedea tur sic q̃ aq̃ fere attingat vmbilicum: hoc enim notabiliter operatur mitigando dolorem & vias atq̃ meatus dilatando & lapidez educendo. Dũ tamen approximetur moderate. Post hoc autem vt tutius pharmacis comminuctibus maxime fortibus vti possit laudo lenitiuam euacuationez materie antecedentis qualis est casiafistula: aut dyacatholicon: silendo pro tunc de medicinis attractiuis: vt consulit Auicen. ¶ Euacuato & linito vẽtre danda sunt comminuentia lapidem. Et melior hora approximationis eorum est in exitu balnei: de quorum cathalogo est decoctio cicerum & decoctio graminis in sexto simplicium. Et que non sunt multum calida cum hoc quod incidere possunt meliora sunt: quẽadmodum exemplificatur in quinto eorundem radic. sparagorum & rubus ac betonica polium & rubea & vitrum combustum quod summe in hoc commendauit magister Bertutius bonoñ. Auicenna vero enumerat radic. costi. radic. rubi. sem. altee: radi. tribuli: apium cardum scolopen. caprine: virgaz pastoris pentafilon polium camepitheos: radicem raphani & achori: & ciperi grana pipers. Et lapidem iudaicum cinerem scorpionis leporis & sanguinem hirci & fimum galli atq̃ columbi: & scarabeos exiccatos & cantarides. multi vero commendant grillos & cicadas. Caueatur tamen in istis q̃ sint bene correcta & quantitas sit parua: q: vlcerant vesicã. ¶ Et ex istis possunt fieri cõposita dũtaxat vt docet Aui. q̃ in cõposito aggregenẗ q̃nq̃ virtutes: mollitiua videliz & penetratiua & moratiua & confortatiua & cõminutiua velut ipse ordinat sirupũ ad hoc iuuatiuuz: qd. ℞. milij solis. ʒ. v. capilli veneris. ʒ. vij. petrosilini. ʒ. iiij. ficus alb. vij. in numero decoquanẗ cum. vij. lib. aque donec remaneat lib. j. & bibatur lib. ß. post exitum a bal. ¶ Et nobilis Serapio dictauit exptum & sublime medicamen ad frangẽdum lapidem. Cuius forma ℞. se. melonum mundum milij solis dauci vitri combusti ana. partes equales terantur & cribellentur et dentur ex eo drachmas. iij. cũ aqua decoctionis cicris nigri. ¶ Dñs Napulio cardinalis ꝓ ista dispositiõe vtebatur tali aqua. ℞. philipẽdule li. vj. radi. achori li. iij. saxifragie cũ radic. q̃tũ de oĩbus cõquassentur & ponanẗ in alẽbico fiat aqua de q̃. ℥. j. ¶ Auẽzoar vero vir magne experiẽtie facit hoc electuariũ. ℞. lapidis iudaici gũmi cerãsorũ lapidis spõgie corticẽ melonũ liquiritie aã. ℥. iiij. auellanarũ. ℥. j. dauci vitri vltramarini cõbusti cũ alutraz aut alhasce aã. ʒ. x. pinearũ mũdatarũ amigda. excoriatarꝫ ana. ʒ. vj. syrupi de liq̃ri. qd sufficit. fiat electuariuz & in qualibet lib. ponantur. ʒ. ij. optimi balsami qui in hoc vt dicit est de melioribus medicinis seruetur in vase vitreo. Dosis est: omane. ʒ. vj. cum sirupo violaceo & quadruplo aque calide. ¶ Magr̃ Arnaldus ꝓ isto casu hanc medicinã dño de bellioco dictauit. ℞. milij solis ameos anisi maratri carui dauci petro. apij cimini aneti leuistici cardamomi piperis longi sileris montani se. papaueris se. melonum se. malue granorꝫ iuniperi baccarũ hedere se. sparagi nucleorꝫ psicorꝫ aã. p. j. radic. saxifragie. ℥ ʒ. galãge cinamomi spi-

ce nardi calami aromatici liquiri. rase ciperi achori sandal. al. ru. lapidis iudaici lapidis spongie rasure eboris maxillarum lucij añ. partem mediam: cicadarum preparatarum quartam vnius partis san. hirci fm doctrinam Alexādri preparati partes. ij. fiat pul. de quo detur de mane. ʒ. j. cum vino albo.

¶ Rasis autem talem confectionem ad hoc dictauit & est fortis. R. se melonuz carpobalsami se. raphani dauci petrosilini añ. partez. j. corticis radicis capparum. corticis radicis opoponacis amigdalarum amararum baccarū lauri squinanti ciperi spice casieli. scolopeñ. harmel. gentiane aristologie ro. assari cordu dumeni bdelij armoniaci serapini mirrhe piperis achori: añ. partem. ß. dissolutis gūmis in vino subtili fiāt pillule. dosis. ʒ. ß. cū aqua ciceris. Et quandoqꝫ fortificatur illud medicamen cū balsamo. balsamus em̄ frangit lapidem vt testatur. G. sexto simplicium.

¶ Et Aui. dat fortius medicamen qđ expertuz est vt dicit. ℞. cineris vitri cineris scorpionum cineris radicis cau. cōmunis: ciceris leporis lapidis spongie san. hirci cineris corticis oui lapidis iudaici gūmi nucis achori partes equales: petrosilij dauci pulegij gummi ara. se. altee piperis añ. partez. j. & ß. conficiātur cum melle & conseruentur. dosis sit vsqꝫ ad. ʒ. iij. cū aqua decoctionis tribulorum & cicerum nigrorū. ¶ Et herbe & ra. diureti. cū pauca quantitate cantaridarum syrupate. & laudantur a Guil. de saliceto. ¶ Et aqua illarum distillata erat cōsueta magistro Odoni de Lugduno. vsus autem cōmunis cuz vino calido lintontripon administrat. ¶ Post aūt administrationē medicine frangentes & educentes lapidem laudatur inunctio cum oleo scorpionum qm̄ vt dicit Auic. in quinto cañ. scorpiones in suis naturis sunt lapidibꝰ generatis in renibus & vesica sicut carnes vipere veneris reptilium venenosoruz. Et emplastra fiant desuper vt dicit & precipit Thadeꝰ cū senationibus paritaria folia cucumeris siluestris foliorum maluarum caulium porrorum morsus galline & id genus. Aut cum cerato sedatiuo dolorum vt ponit Theodoricus. ℞. olei camomille. ℥. ij. olei ro. ℥. j. vitellorum ouorum crudorum. ʒ. iij. conficiantur & cum panno applicent. ¶ Et commotiones p equitationem & ascensiones & ventosationes ab illo vsqꝫ ad vesicam. Et euaporationes cum oleis calidis ruthe castorei laudātur ab Auicenna.

¶ De arte mingendi cum medicinis.

Prouocatur vrina denegata cum prouocantibus dictis maxime in quibus cantarides ponuntur iuxta doctrinā G. tertio farmacorum & complexionum. Et Rasis nono Almansoris in balneo administratis & cum embrocis emplastris vnctionibus & humectationibus applicatis supra pecten virgam & peritoneum & in virgam & in vesicam intromissis proprie quādo causa denegationis est in vesica. Et magister Jordanus faciebat iniectiones & syringationes infra vesicam cum balsamo. Et Theodoricus cum petroleo. Auicen. cum oleo scorpionum & nonnulli cum stercore columbino in lixinio dissoluto aut colato. ¶ Alij vero prouocant vrinam denegatam inungendo pecten & renes cum axungia cuniculi aut cum galbano posito super caput virge: aut allijs aut cepis aut fiat suppositorium de sale gemme aut imponendo pediculum seu cimicem in foramine virge. Item radix raphani & lapacij petrosilij et vrtice cocta cum vino & cum oleo frixa & super pecten applicata communiter laudantur in vrine prouocatione. Et si cū medicinis nō potest mingere recurrēduz est ad instrumenta vt statim dicetur. Nunc iam vereor vlterius ampliare sermonem in medicinis. hora autem est transire ad actuz curatiuum cum manuali operatione.

¶ De cura cum manuali operatione.

Duplex autez est cura que per actumꝰ manualem fit. quedam est palliatiua: quedam vero proprie curatiua. Palliatiua proprie habet locum quando lapis est nimis magnus: ita qꝫ non potest duci ad collum vesice: in quo salubrius potest fieri incisio cum sit carnosum: vesica vero est neruosa & locus vrine & non consolidarentur immo ipsius incisio est mortalis hyppo. in sexto affoꝝ testante. Aut si est in antiquo aut in corpore nō potente neqꝫ volente sustinere incisionē. Et cōpletur qꝫ patiēs ponatur in balneo mollificatiuo: deinde cū cathatyro. i. intromissorio aut argalia seu syringa inūcta cū butyro aut aliquo suaui oleo intromissa p virga ipingat de collo vesice vsqꝫ ad fundū ipiꝰ: aut cū digitis ꝑpatis & inūctis itromissis p anū: idē fiat: remanere em̄ pōt i fundo p. 40. annos vt dicit Theodoricꝰ aut p longū tꝑs vt dicūt alij. Est autē cathatyruz

ntro:nissorium longū ꝛ subtile sicut proba. i fine cuius potest esse nodulus ꝛ intrinsecus nō offendat. ¶ Argalia seu syringa est canula illiusmet longitudinis ꝛ gracilitatis forata in puncta ꝛ in laterib⁹ in summitate eius est lata ad modum emboti: in qua potest ligari bursa corij seu vesica porci vel arietis: ꝛ quedam est cum vite: quedam sine vite: aut ad modum clisteriorum.

¶ De arte mingendi cum instrumētis.

Modus aūt mingendi cuz instrumentis est fm haliab. nono sermone partis scde: ꝛ fm Aui. ꝛ Albu. ꝙ posito patiente super sedē ꝛ ipso balneato aut fomentato cum aquis ꝛ oleis intromittatur instrumentum. deinde per virgā extēsaz versus ventrez suauiter vsquequo sit prope anum: deinde declinetur virga cū toto instrumento versus inferius vt dirigatur instrumentum versus vesicam que facit hic reduplicationeem donec sentiat eum cadere i vacuum. Et tunc intelligatur esse in vesica. Et si cum isto instrumento fuerit virgula: aut filum lane extrahatur ꝛ egredietur tūc vrina ꝛ humor ille si quid impediebat vrinam: ꝙ si ꝑpter fricationē lesa fuerit via ꝛ euenerit sanguis collirium album cum lacte mulierū immittatur.

¶ De incisione lapidis.

Curatio vero lapidis ꝑ icisionez fit fm prefatos magistros: ꝛ illud quidem ego vidi ꝙ in primis euacuent intestina cū clisteri. Et in crastinū ieiuno stomacho patiens faciat vnum saltū vel duos vt lapis descendat. Et tunc situato patiente reuerso sup discū vel sup genua alicui⁹ fortis ministri curuent coxe ꝛ ligent fortiter cū collo ꝛ teneantur ampliate ne possint se mouere hora operationis: ꝛ tunc imprimito ventre super vesicam cū pugno ꝛ impositis digitis per anum vt dictū est ducatur pro posse lapis ad collum vesice inter anum ꝛ testiculos ꝛ tunc fm incessum rugarum loco remoto aliquantulū a parte sinistra a commissura qꝛ in ipsa est locus mortalis vt dicit Aui. incidatur cum rasorio vsqꝫ ad lapidem tantū ꝙ lapis cum vnco concauo possit extrahi cū facilitate: ꝛ ipso extracto ꝛ purificato loco suat vulnus ꝛ super ipm pul. ru ponat ꝛ albumē oui. Et liget firmit ꝛ collocet in lecto ꝛ nō soluat: vsqꝫ ad tertiū diē: vt ꝑcipit Rogeri⁹: ꝛ cū dyapalma vt cetera vulnera curet. Ita autē curat in viris. In mulierib⁹ vero raro accidit lapis in vesica: ꝛ qn̄ fit ꝑ impositionē digiti i matricē: vt dictū est curat. Nōnulli ꝯo vt Rogerius post incisionē ponunt vitelluz oui in hyeme ꝛ albumen in estate. Et quatuor magistri farinā cum stupis. ¶ Tempore autem cure parū potent: ꝛ vinuz nō albū sed rubeū stipticū cum aqua ferrata limphatū: ꝛ comedāt sobrie: ꝛ cibaria electa paucaꝝ superfluitatum. Si aūt contingit ꝙ lapis ꝑpter eius paruitatē venerit ad virgā liget versus vesicam vt nō recedat: ꝛ postea suggēdo extrahatur: aut tenacule longe ꝛ graciles imponant ꝛ capiat ꝛ extrahat. Aut gracile terebellū (vt dicit Albu.) imponat: ꝛ cū illo frangat: ꝛ frustatim extrahat: aut virga in parte inferiori vbi magis eminet capillus incidat fm lōguz ꝛ extrahatur ꝛ suat. Et postea ligamentum remoueat: ꝛ vt supra curet. In oibus tn̄ apostematio prohibeatur. ¶ Et si dolor infestaret consulit Aui. ꝙ ponatur in balneo cucrato ꝛ inungantur cum oleis lenificantib⁹ quale est camomillinum ꝛ anetinū: ꝛ sup vulnus butyrum tepefactū. ꝛ si videant mala accidētia euenire: sit deus auxiliator.

¶ De passionibus virge: ꝛ primo de infrigidatione ꝛ malefactione.

Ista enim sunt peccata que contingunt in mēbris generatiuis: maxime in viris. Nam sicut sterilitas maxime contingit ex parte mulieris: vt tenet Sera. in quarto breuiarij. Ita infrigidatio ꝛ malefactio que est priuatio coitus a parte virorum: eo quia in mulierib⁹ nō ꝑuat coitus: nisi propter vulue oppilationem. In viris vero priuatur propter malam complexionem frigidam que aufert erectionem: et propter malam complexionem abbreuiantem ꝛ annihilantem virgam ꝛ testiculos. Propter autem malefactionem contingit in vtroqꝫ. ¶ Differt autem infrigidatio a malefactione: quia realiter infrigidatio concernit complexionem: malefactio animum ꝛ complexionem: licet vulgariter dicatur ꝙ infrigidatio fiat propter naturam corporis: malefactio vero ꝑpter rez diuinam: vt qn̄ aliq̄ facinora sunt facta. Aut mala fuerit cogitatio inter virum ꝛ mulierem.

Signa autem infrigidationis ꝛ malefactionis propter peccata corporis sunt manifesta quando est castratus qn̄ virga est breuis ꝛ nihila ꝛ male composita: quando est

frigida & paralitica sine pilis rugosa & male colorata q si comederet omnes spēs totius mūdi & pigmēta & fricaret et calefieret cū oībus calefacientibus & exiccantibus que possent fieri: non erigeretur: neq exiret in actū coeundi.

Signa autem qñ est ppter rem diuinaz aut maiū a:um sunt: qñ oia stant bñ: & tñ nō pōt exire in actū debitū coeundi pcipue cum vxore: lz possit cū alijs: & q reducit ad actū p orationes & remotiōes maleficiorum & malarū cogitationū. ¶ Judicat p Gale. auctoritate platonis in cōmento illo. mulier si nō ꝯcepe rit q q nō pōt coire & gñare nō iungat se cuz muliere: deluderet enī natura & pderet gen⁹ ¶ Judicat etiā q si tales essent ꝯiuncti per fortunā q fiat diuortiū p iustitiā. Uerū qꝛ iustitia ꝯsueuit cōmittere examē medicis pro tanto ponit hic modus examinādi. Et est q medicus habita licētia a iustitia examinet p mo cōplexionē & cōpositionē mēbrorum generatiuorū: deinde habeat matronaz in talib⁹ cōsuetā: & pcipiatur q iaceāt insimul per aliquos dies ipsa matrona presente cū eis. Et det eis spēs & pigmenta: & eos calefaciat: & inungatur cū oleis calidis & fricet iuxta ignem fermentorum. & iubeat eos cōfabulari & amplecti. Deinde qd viderit referat medico: & quādo medicus fuerit bene informat⁹: corā iustitia cū veritate deponere pōt. Caueat tamen vt nō sit deceptus: qꝛ multe fraudes in talib⁹ cōsueuerunt cōmitti: & maximū periculū est separare quos deus cōiunxerat: nisi iustissima causa requirente.

¶ De priapismo.

Priapismus est inuoluntaria virge erectio. Et in hoc differt a satyriasi in qua est voluntas & desiderium illius.

Causa aūt eius fm Gal. 14. terap. est ventositas vaporosa in neruo cyracodio. i. cauernoso introducta a cibarijs ventosis & a frigiditate cutim densante exire phibita: fit etiam vt plurimum fm mentez eius sexto interiorum ab arteriarum virge dilatatione.

Et signa distinctius ponunt ibidē nō tñ est multū in hoc insistendū. ¶ Sed eius cura fit supposito regimine vniuersali q in densatiōe fomentet locus cū rutha: & agno casto. In operatione infrigidet cū succis frigidis & cāphora & ceroto G. & appositione lamine plumbi.

¶ De calefactione & feditate in virga: propter decubitū cum muliere feda.

In primis lauet cū oxicrato: et deide cū vnguēto albo cāphorato vt pustule vlcerate curent.

¶ De preputij clausura.

Curatur fm haliab. & Albu. aperiendo cū vngue aut cū spatumine. Deinde ponēdo tentā canulatā de ligno: aut de plūbo vt possit vrinare linitam butyro: aut oleo amigdalino.

Circuncisio fm legē fit iudeis & saracenis & alijs q multis est vtilis: ppterea q nō ꝯgregātur sordities in radice balani & calefaceret ipsuz Et tunc cum vnguibus trahat preputiū q̄tum erit possibile & cauendo de balano inciditur. & post cum pulueribus ru. aut cū cauterio sanguis restringatur, & more aliorū vlcerum sanetur.

Castratio fit fm Albu. fm duos modos. Aut per attritionē: aut p scissurā. In illa q fit p attritionez opz q sedeat infirmus in aqua calida donec mollificent testiculi eius. Et postea cū manibus cōprimant & cōterātur donec resoluātur Per scissurā fit secādo cutim & apprehendātur testiculi & ligent & incidantur & extrahantur: deinde suitur cutis & curatur vt cetera vulnera.

¶ Mollificatio ossei & elongatio eius.

Incidatur quod est nimium saluando testiculos et suatur: & vlcerum aliorum curatione curetur & sanetur.

¶ De hermofrodito.

Hermofrodita est natura sex⁹ duplicata: & est fm Albu. in viris fm duos modos qꝛ qñq est vulua pilosa iter testiculos duos qñq in spatio qd est apparēs subtus. In muliere aūt est vna spēs in qua supra vuluā apparet virga & testiculi & multotiēs curātur p incisionē: vt dicit Auicē. Non aūt illā q facit vrinam vt dicit Albu.

¶ De passionibus matricis.

Multis modis claudat matrix vt ostendit Albu. Curatio ē vna tm incisio si fuerit caro addita cum rasorio: aut ligamine cū filo. Si aūt fuerit pellis

cuz vnguib⁹ aperiaṫ: aut rasorio ꝛ tenta can nulata de ligno: aut de plūbo linita cū butyro: aut oleo vt mingere possit: aut solida de pāno ad modū parue virge ponatur: ꝛ sepe eā remutet: aut coitu vtatur vt non reclaudatur.

Amplificatio. cōstrigiṫ matrix ƀz Aui. vt pulueris corticis pini ptes .iiij. aluminis ptes duas ciperi partē .j. decoquanṫ cum vino stiptico ꝛ madefiat in ipso pannus lineus et applicetur.

Tentigo. Qñq3 illa additio carnosa q̄ vocaṫ tentigo in vulua crescit intm̄ ꝙ facit displicentiā ꝛ nocumentū. Et cura ei⁹ est ƀm Albu. ꝙ incidaṫ cū ligamēto: aut rasorio: ꝛ nō vsq3 ad fundū timore sanguinis: deinde aliorum vulnerū curatione curetur.

¶ De extractione fetus.

Fetus naturaliter egrediṫ sup caput suū facie versus terrā euersa Oīs aūt alter exitus est innaturalis ꝛ difficilis. ¶ Fit etiā difficilis partus ꝑpter pluralitatē fetuū. Nam aliquotiens sunt duo: ꝛ ƀm Aui. quīq3 vel plures. ƀm ṽo Albu. plures ꝙ̄ septē: q: decē vt dicit. Et q: istud negociū exerceṫ per mulieres vtplm̄ nō opȝ in ipo multum imorari. Incantāde tñ sunt obstetrices ꝙ si forma exitus sit naturalis ꝛ difficilis cū fomentationib⁹ ꝛ inunctionib⁹ mollificātib⁹ ꝑtes ille mollificenṫ. Et ꝙ mulier iuuet se cū expressione ꝛ retētione anhelit⁹ ꝛ ꝑuocatiōe sternutatiōis cū puluere piperis: aut euforbij: ꝛ id genus. Et buthor marine ꝛ agrimonia ligata in coxa facilitāt partū vt dicūt experti. ¶ Si ṽo forma exitus nō est debita et naturalis ꝙ toto posse eleuādo coxas mulieris reducaṫ ad naturalitatē. Et siīa casu fet⁹ esset mortuus: qđ cognosciṫ ꝑ minorationem mamillarū: ꝛ ꝑ immobilitatē fetus q̄ añ mouebaṫ: ꝑ frigiditatē ventris ꝑ fetorē anhelit⁹ ꝑ profunditatē oculoꝝ ꝛ mortificationez labiorū ꝛ totius faciei: ꝑ inflationē ventris: ꝛ ꝑ ꝓcessionē alicui⁹ acute egritudinis: aut offensionis. Tūc obstetrix dȝ attētare cū manib⁹ iuncti: ꝛ locis illis cū mollificātib⁹ mollificatis fomētatis ꝛ pessarizatis ꝛ ꝑuocatiōe sternutationis ꝛ medicinis ꝑuocantib⁹ aborsuz velut est castoreū ꝛ mirrha cum rutha ꝛ silia. Si poterit eū extrahere: si nō intromittaṫ instrumentū dictū speculū factū cū vite torculari ꝛ apiat matricē quātū erit possibile: ꝛ post ea cū manib⁹ ꝛ vncinis ꝛ tenaculis integruz aut frustatim extrahaṫ: ꝛ nō remaneat: licet Albu. dixit se vidisse mulierē q̄ sup ipregnata sup fetū mortuū dimissum. Et post lōguz tp̄s ꝑ ap̄a vmbilici exiuerunt ossa: ꝛ si longo tp̄e vixit. Est tñ cautela: ꝙ si in capite fetus mortui: aut in pectore: seu ventre vel in secūdina fuerit aqua tumore exitū impediēs ꝙ cum vngulis: aut spatumine incidaṫ: ꝛ aqua extrahaṫ: ꝛ sic melius exibit. ¶ Si aūt ꝯtingeret mulierem ipsaȝ esse mortuam: quod cognoscetur per signa dicta superi⁹ de mortuis: ꝛ suspicaueris ꝙ fetus esset viuus: q: vetat lex regia mulierē p̄gnantem nō humari quousq3 fetus exiuerit tenēdo mulieris os ꝛ matricē apertā vt volūt mulieres: apiaṫ mulier ƀm longitudinē cū rasorio in latere sinistro: q: pars illa est magis libera ꝙ̄ dextra: ꝑpter epar. Et digitis iterpositis extrahaṫ fetus. Ita eñ extractus fuit Julius cesar: vt in gestis legitur Romanorum.

Extractio secundine qñ retineṫ secūdina: tūc ƀm Albu. opȝ vt ꝑcipias infirme vt iuuet se cū sternutatiōe ꝛ retētione anhelit⁹ sup os ꝛ nares ꝛ si nō egrediṫ suffumigeṫ matrix cū emboto decoctiōis calamēti, ruthe centhauree camomille aneti ꝛ casie lignee ꝛ id gen⁹: ꝛ ꝑuoceṫ sternutatio: ꝛ denṫ ꝑuocantia aborsum. Et si nō egrediṫ p̄cipiaṫ obstetrici vt submergat manū suā in oleo sisamino: aut in mucillagine altee. Et intromittat eā in mr̄ice ꝛ capiat eā suauiter. Et si fuerit annexa extrahaṫ: qđ erit possibile extrahi: ꝛ reliquum cū remollitiuis vt est iniectio vnguēti basilicō saneṫ. ipȝ eñ putrefaciet eā post dies ꝛ egredieṫ ꝛc.

¶ De mola matricis.

Mola enim est frustuȝ carnis in matrice ḡnatū ꝛ ḡnatur duob⁹ modis: vt dicit Aui. vno mō ex multitudine materieꝝ effusaꝝ cū vehemētia caliditatis. Et scđo mō in coitu in quo matrix cōprehēdit aquā mulieris ꝛ extēdit eaȝ cū nutrimēto. Et ꝑpter defectū virtutis masculinitatis nō cōcipit. sed illā carnē generat ¶ Cuius signum est q: nō hȝ motuȝ ꝑ se vt fetus ꝛ extrema sunt ei mollia: ꝛ trāsiuit tempus partus: ꝛ curatur cuȝ mollificantib⁹ sternutationibus ꝛ prouocantibus aborsum: ꝛ cum pessarijs: ꝛ alijs instrumētis ꝛ operatōibus cum quibus extrahitur secundina ꝛc.

¶ De exitu matricis ꝛ longaonis.

Fomentetur loc⁹ cū vino stiptico: ⁊ post sinapizet cū puluere de radice cōsolide masti ce in plus sang. drag. boloar. mūmia. mirrha nuce cipressi balaustijs ⁊ alumine ac cerusa i min⁹: ⁊ de eodē puluere cū albuminib⁹ ouorum fiat emplm: ⁊ cū plagella de cotone ligetur: ⁊ quiescat coxis eleuatis ⁊ comedat cibaria delicata nec exprimere se cogantur.

¶ De emorroydibus Et attricib⁹ fissuris et vlcerib⁹ ani ⁊ matricis dictū est supra sufficiēter: ⁊ cū hoc caplm septimū finit.

¶ De proprijs egritudinibus coxarum ⁊ tybiarum ⁊ pedum. Cap. viij.

N tybijs seu pedib⁹ magnis pter egritudies cōes accidūt multe egritudines ꝓprie de qb⁹ fuit dictū supra vt elefātia varices claui egritudies vnguiū: ⁊ ad gen⁹. De malo mortuo posset hō dicere filaterias multas. Sʒ gnālr curat sicut scabies de q̄ dictuʒ est supra cū nihil sit q̄ feda ⁊ arida scabies. ⁊ si hʒ qd corrosiōis ꝑ q̄ dicat cauerna vel vlcera feda: dictū ē etiā supra. ¶ Nihilomin⁹ cā collatiōis i malo mortuo seu frate salso post vl'e regimē laudat lotio cū aq̄ fabrorꝫ: ⁊ aceto decoctionis fumiterre lapacij ⁊ celidonie. Et post liniat cū linimēto facto de succo mali terre brionie decoctiōis cū oleo ro. aceto ⁊ sapone molli. Deide inūgat cū vnguēto facto ex axūgia porci antiq̄ dissoluta cū aceto p nouē dies: acetū de tertio i tertiū renouando: ⁊ ex vnguēto albo sulfure alumie boloar. ⁊ argē to viuo pistatis in mortario plumbeo.

¶ De dolore ⁊ mula q in calcaneo.

Quāq3 istis accidūt ex obuiatiōe clacia mēti qn̄q3 ex frigore ⁊ sanat ip̄z vt dicit Aui. ebrocatio cū aq̄ frida plima fctā ⁊ epithima de memitha ⁊ boloar. resoluto: ⁊ cū doctria data p eū i q̄rto ad excoriatōez calcamēti. Et dcā sup⁹ supficialr de ꝯtusiōe carnis. ¶ Hali. aūt p̄cipit ponere coriū ocree puluerizatū: aut vna cū. B. xj. farmacorꝫ pulmonē ariet' seu porci ꝯbustū ⁊ pulu erizatū: ⁊ sedato dolore gallā ⁊ acatiā cū aceto distēpatā ¶ Usus aūt cōis ad sedādū basilicō pōit: ad desiccādū ꝓo vnguentū albū. ¶ Hora eī est dare q̄etē huic sexto. Ille q̄ dedit motū corporibus quietē verā det animabus.

Tractatus. vij. q̄ antidotariū dr duas continens doctrinas.

¶ Prima est de vniuersalibus antidotis seu auxilijs. ¶ Scda erit de particularibus.

Prima habebit duo capitula.

¶ De flebothomia ventosis ⁊ sanguisugis ⁊c. Cap. j.

Docerem prolōgare: si de antidotis cū quib⁹ ducitur finis intentus i chirurgia ad loca subiecti tractarē exq̄site maxime cū p totū libruʒ tractando modum ducendi finem illum p curatiuas intētiones exēplificanda multa. ⁊ magis ꝓpria sint inserta. Et qui non erit ꝯtentus ⁊ plura habere voluerit querat ⁊ accipiat in toto continente et in antidotario magno Azaranij: in quib⁹ mille milia auxiliorꝫ antiquorꝫ inueniet aggregata: Empericas ⁊ incantationes parū acceptaui de q̄bus in gilbertina ⁊ thesauro pgū perum copia inuenitur multa. Uersitamen vt non videar exire tramitem aliorū breui⁹ q̄ potero aliqua magis tn̄ cōia ⁊ mihi visita rememorabo. Et nō displiceat reiteratio: qr multotiens repetita prosunt vtilia. Et cū hoc se corrigi possunt duplicata. Uerum qr flebothomia inter omnia est magis cōe ⁊ generosum auxilium. Nam inefficax omne reliquuʒ in egritudinibus sanguineis fit ab ea in. 9. terap. incipiendum est ab ipsa. Flebothomia est incisio vene euacuās sanguineʒ ⁊ humores cum sanguine in eis decurrētes. Ita describit eaʒ Arnaldus in libro de epe pticulari in quo opus flōie adducit in exemplū. Et ideo dicebat Aui. in quarta primi q̄ erat euacuatio vl'is multitudinē euacuans. Et prima tertij q̄ erat cōis humorꝫ euacuatio. Et. B. 6. affōr. q̄buscunq3 flōia ⁊c. Flōia nāq3 cōe auxiliū est egritudinū plectoricarꝫ. Et est fm Ras. in. 4. Almāß. multū ꝯferēs in sanitate conseruāda ⁊ ad egritudines curādas si fiat vt opꝫ. Si ꝓo fiat alr est cā debilitatis ꝟtutis ⁊ gnātionis hydropisis ⁊ aliarū malignarū egritudinū ⁊ anticipationis senectutis. Flōia eī maligna facit vt ꝓbat Ga. in libello de flōia in illo romano q̄ in ocul' patiebat: ita q̄ ex hoc erasistratus q̄ inhibebat flōiam san. trepidus vocabatur. Est eī securius auxilium q̄ pharmacia: qr hoc donum maxime in flebothomia existit vt dicit ibidē: qr qn̄ volumus eam sistere sistim⁹: qd semel autem ad ventrem transglutitum est

operatur: neq possumus sistere vt volumus. ¶ Circa hoc gnosum auxiliu Gal. in libello predicto de flobotomia querit quinq problemata. Primum qui sunt q evacuatione indigent. Secundum qui cu flobotomia. tertium qui sunt illi qui possunt eam sustinere. quartu per quas venas est facienda quintu de mensura flobotomie. Deinde determinat de tempore. Et alii doctores de regimine ipsius addiderunt. Primu aut requiritur per vtriusq repletionis presentia. Secundum vasa vel virtutem put in libro de multitudine et quarto sanatiuorum est distinctu. Quecuq enim repleta evacuare oportet vt in afforismis clamat hypp. doctrina: siue sit de parte sanatiua siue de preseruatiua. vtrin nobis absq causa non conteratur sermo sicut dicit Gal. in comento. Secundum ostenditur per venaru repletione in comento: dolores oculorum: et quarto sanatiuorum. et vbiq si est ex omnibus humoribus equaliter: siue ex sanguine abundante q facienda est evacuatio per flobotomiam eo quia vene loca sunt sanguinis et aliorum humorum maxime naturaliu vt in anathomia fuit dictu. ¶ Sex enim sunt intentiones propter quas fit vtilis flebothomia. Prima est ad evacuandum. secunda ad diuertendu. tertia ad attrahendum. quarta ad alterandu. quinta ad preseruandu. sexta ad alleuiadum. ¶ De prima dixerunt methoici et alii plurimi vt deducitur in quarto terap. q evacuatio per obiecto solum respiciebat plectoricu cocursum de quo ibidem reprehedit eos. G. in libello allegato de flebothomia. q flebothomia no solu fit propter multitudinem: sed propter passionis fortitudinem siue multitudinem incipiente flegmonatione vel eum spectante propter percussionem vel dolorem et humorum precipue sanguineorum abundantia vel imbecillitatem particularum. Ista enim operantur flegmonationem absq ea que secundum corpus multitudine: fortitudinem aut passionis vocat tripliciter. Aut propter principalitatem passe particule: aut propter magnitudinem dispositionis. Et tertium propter ipsius malam morigerationem. ¶ De secunda dicebatur in libello dicto: q assumitur flebothomia aliquando vt evacuatiuum: aliquando vt antipasticum. i. diuersiuum auxilium: vt in fluxibus ipse declarat ibi: et in quinto terapeu. Emorosagizante nare dextra in dextra manu: altera vero in sinistra. Et hec est hyppo. in quinto affo. cantilena posteriora capitis dolentibus que in fronte recta vena incisa iuuat non solum vt comentat Gal. ingeniatur hippo. evacuare vbi oportet evacuare: sed cum antispasi. ¶ De tertia dicitur in eodem libello q si menstrua prouocare velimus venas inferiores aperimus vel suras scarificamus tempore assueti motus. ¶ De quarta dicebat Gal. in nono terap. et in commento 23. primi affo. exeuntia non in multitudine coniectari q flebothomia vsq ad lipothomiam refrigerationem totius habitus confestim operatur et extinguit fe. ac si occidisset eam. ¶ De quinta ostendit in eodem libello et in comento illius affo. Quibuscuq flobotomia confert q flobotomia multos patos incidere in egritudinibus preseruat vt no cadant in eisdem: quod declarat de patis ad spuendum sanguinem: ad peripleumoniam squinantia synantiam epilepsiam apoplexiam faciendo flobotomiam in vere fuerunt preseruati ab eisdem. Etiam in casibus et percussionibus et vulneribus premittitur flobotomia vt aduentus phlegmonis: vt dictum est phibeatur. Melius est enim anticipare flobotomiam q multitudinis expectare sinthomata.

¶ De sexta loquitur Gal. in. xi. terap. c. 15. versus medium. igitur quidem optimu vt dictum est venam incidere non solu in synochis febribus sed in aliis omnibus que in putredine humorum quando senium vel que etatis vel virtutis non prohibuerit: alleuiata enim q dispensat nostra corpora natura et deponens quod aggrauat eam velut aliquod onus dominabitur reliquo facile. Itaq et digeret quod digeri potest: et extrahet quod extrahi potest recolens propriarum actionum. ¶ Tertium qui sunt illi qui eam possunt sustinere concluditur in eodem libello q sunt habentes virtutes robustas venas grossas et amplas habitudinem non multum macilentam et colorem non album et carnem non mollem. Contrarie aut dispositi nequaq salubriter eam sustinere possunt: sanguinem enim modicum habent et facile evaporabilem carnem et secundum istam rationem infantes non sunt flobotomandi ante quatuordenalem etatem. Neq senes vltra. 70. annos: nisi presente magna necessitate et tunc cum prouisione et cautela. Et secundum ipsummet Gale. vt assumitur per Rabi in principio ad glaucone q insueti flobotomari non sustinent flobotomiam neq habentes stomachum debilem neq corpora dyariis occupata neq crapulam seu indigestionem patientes que secundum ventrem vt etiam in secundo terap. dicebatur. Et hypp. pregnantes excipit saltem quantum ad extremos vel postremos menses. Quicquid sit tamen significatio in prohibendo flobotomiam q sumitur a virtute omnes alias superat in nono terapeu. Multi enim propter debilitatem virtutis in flobotomiis perierunt. Come aut est in vtroq opuscu

lo custodire virtutem. Et hinc est quod omnia illa que debilitant virtutem prohibent flebothomiam ut fluxus ventris ac purgatio alia nimius sudor colica spasmus tremor longa egritudo superfluus coitus nimium balneum: angustie sollicitudines vigilie labores et id genus. Rasis autem .4. Almansoris addit quod qui multa carne et nimis rebus dulcibus uti consueverunt flebothomari optime possunt. Qui vero passi sunt abstinentiam et interiora habent debilia Et qui flegmatici sunt et egritudines consueverunt habere frigidas: Ac qui habitant in regione et aere calidissimo non debent flebothomari. Ebrius et fastiditus non flebothometur donec omnino ista ab eis fuerint remota nisi ex tarditate flebothomie magnus immineret timor m.7. Almansoris. ¶ Particulariter autem et exquisite omnes significationes concedentes et denegantes flebothomiam pertractauit optime magister Arnaldus in libello suo supius allegato de flebothomia per considerationem rerum naturalium et non naturalium et contra naturam docendo eas mensurare et ponderare: et de eis facere unum capitulum: et dare magis instantia secundum possibilitatem alias non negligendo vel per quantitatem flebothomie vel per alias eas corrigendo secundum quod dicetur de farmaciis infra: quia tamen illud est magis physicum quam chirurgicum dominis physicis dimitto quantum est de presenti.

¶ Quartum per quas venas est flebothomia facienda est notificatum per universum tractatum. In summa tamen ponit Aliabas in .9. sermone partis secunde libri regalis. quod vene que minuuntur in hominibus sunt .xxxiii. quarum duodecim sunt in brachiis: due scilicet mediane. due cephalice: due basilice: due assellares: due cubitales: due seinales. In capite sunt .xiii. due post aures: due in angulis oculorum: due organice: due verticis et vena frontis: vena pappis: vena nasi: due vene sub lingua. In pedibus sunt octo: due in genubus: due saphene: due sciatice: due pectinis pedis. ¶ Albu. vero non ponit nisi .xxvi quarum decem sunt in capite et decem in brachiis: et sex in tybiis et pedibus. ¶ Gal. autem in libello sepe allegato dicit quod vene que flebothomantur secundum cubitum sunt tres: que intus: que extra: et que in intra. Illa autem que intus partibus a collo inferius iuuat: que vero extra in his que supra. media vero iuuat utrasque: vene vero que inferius sunt due. scilicet illa que est secundum inguina id est plicatura genu. Alia secundum suras et cauillas que propter passiones renum matricis et vesice flebothomantur. Ita etiam et secundum oculorum tamen flebotomare passiones oculorum iuuant. Et que secundum linguam flegmonibus faringarum conferunt. Aliarum tamen communium precedente flebothomia. ¶ Convenientes autem est universales euacuationes precedere particulares: ut clamat tota ista doctrina.

¶ Arterias autem multi dubitauerunt incidere propter periculum sanguinis et emborismatis. Verumtamen. G. per rationem motus in passionibus spumosis precipiebat incidere ea que secundum timpora et que post aures. Et per somnum habuit eas que extremorum. Totalem autem incisionem earum nimis verebatur: quam secundum partem flebothomiam. ¶ Communis autem in his omnibus sermo est: quoniam incipientes fleginones antispastice conuenit euacuare: perfectos vero et diuturnatos ex ipsis particulis euacuare: conuenit si est possibile. Si vero non est possibilis ex proximis .5. terap. Et hec erant due hyp. intentiones communes omnis immoderata euacuatio deriuatur et euacuatur ad loca propinqua. Antispatur ad opposita et longa capitulum libelli de flebothomia seruando quod omnis antispasis fiat secundum cathesim .i. rectitudinem non transcendendo duas dyametros ut in fluxibus narium emorroydarum et menstruorum declaratur de superiori ad inferius et de dextra ad sinistrum de anteriori ad posterius.

¶ Euacuatio vero deriuatio ad proxima ut de epate ad manum dextram. et de splene ad sinistram Intelligendo sane de splene quantum ad materiam grossam ipsi paratam nocere que magis stat et euacuatur per partem sinistram. Non autem quantum ad directionem venarum: cum nulla que dirigatur ad manum omnino ab eo ut in anathomia clare manifestatur. Et intelligitur euacuatione deriuatiua et assumptiua: quia de antispatica que competit durante et tumente fluxum semper fit per oppositam partem. Et ita intelligitur dictum Auenzoar in suo theisir libro primo tractatu .16. de pleuresi quod fiat flebotomia et basilica brachii oppositi quamuis ut dicit quidam nouus medicus nostri temporis videatur quod sit facienda minutio ex eadem parte egritudinis inducendo super hoc verba logicalia et sophistica: quod mihi nullatenus videtur esse rationabile neque verum: immo credo certissime quod facere illud omnino est mors infirmi. Timore tamen securato de fluxu fiat de eadem parte sicut precipit hypp. in secundo regimenti. Quando dolor ad spatulas ascendit .2.4. tera. .7.13. et ubique Et ista fuit intentio Avi. dum dixit quod in principio morborum repletionalium penitus dimittatur flebothomia. scilicet euacuatiua et deriuatiua seu assumptiua per eandem partem que non debet fieri nisi post statum dum maturatio apparuerit: que autem fieri possit et debeat antispatica et subtractiua per partem

P

oppositam ꝛ longinquam non negat: immo cõcedit in principio appoplexie synantie et in magnis a ꝑatibus pnitiosis ꝛ fortibꝰ doloribus. Et si est necesse vsq; ad sincopim exclusiue: vt tenet schola nostra cõis. hoc tñ nõ debemus facere nisi constet nobis de ꝟtute. ¶ Redeũdo ad ꝓpositũ lz Aui. magis specificauit ad quas egritudines singulares incisiones venarũ competũt ꝛ ↄferũt: sufficit tñ chyrurgico in gñe qđ dictũ est p. G. Alb. ꝟo modũ incidendi venas cões ꝑ longitudinez venas particulares ꝑ transuersum: arterias ꝑ ligaturã ꝛ cauteriũ: vt dictũ est in tractatu Et dat tres formas flõmoꝝ cũ cultellari q̃ ẽ lanceta cõis: cũ inurtino q̃ est lata lanceta: cum frixorio qđ est instrm̃ equoꝝ: ꝛ hoc sufficiat de quarto ꝓbleumate. ¶ Quintuz de mensura flõie dr ꝙ non põt dari certa regula: cum oia medicinalia sunt coniecturatiua: vt dr in libello ꝛ tertio terap̃. Nihilominꝰ mẽsura regulatur ẜm Arnaldum sequendo doctrinã hyppo. ꝙ q̃ egrediunt non quãtitatẽ solum: sed ꝛ tolerantiã coniecturare opz addendo ↄplõnẽ tpis regionis etatis egritudinũ in q̃bꝰ curã dare opz. Sunt em̃ inter ista potiora ad mensurandũ q̄ntitatẽ flõie quãtitas egritudinis ꝛ virtus. Nã si necessitas est magna ꝛ fortis est virtus fiat magna in vna vice ꝛ vsq; ad sincopim dictã. Si vero virtus fuerit debilis non fiat tanta insimul: s; per sedationes ꝛ vices diuidatur. Attendere ãt dz vel opz debilitatem ꝑ pulsum: quẽadmodum. G. assueuit in flõmijs semꝑ tãgere ipz ꝛ qñ ꝑcipiebat inequalitatẽ ꝛ minorationez statim iubebat ↄstringere flõiam. Sanguis aũt dum exit est attendendus: qm̃ si mutat in meliorẽ dispõnem ilico est ↄstringendus: vt in primo regimenti dicebat: magna flõia apud Gal. ꝛ Auicẽ. confirmantem est de sex lib. minor de media lib. media ꝛ cõis de vna lib. ¶ Et ẜm Damascenũ cõsulit qbꝰ in iuuente semel tm̃ in anno flõmari consuetudo affuerit in quadraginta annoꝝ erũt ad ter. In. 50. aut. 60. semel conferendum est: vlterius ꝟo ex toto dimittendũ est. ¶ Sextum est ꝓ de tpe flõie. vbi sciendũ ẜm doctrinã Aui. ꝙ flõia hz duas horas. s. necessitatꝭ ꝛ electionis: hora necessitatis est in qua fieri opz ꝛ q̃ tardari non põt: ꝛ in qua res ꝓhibitoria nõ attenditur absolute ꝛ oino: lz aliqualiter vt dicit Arnaldus: ꝛ bene: si illud ꝓhibens magis nocumentum faceret q̄ꝫ iuuamentũ. Et tunc illud nocumentuz corrigeretur: aut ad aliam euacuationez permutando: vt in puero pleuretico fieret scarificatio loco flebothomie. Non obstante ꝙ Auenzoar filium suum trium annoꝝ flõmauerit ꝛ euasit per hoc a morte: vt testat Auerroys in septimo colliget: nõ tñ hoc laudat. Et si fecit erat forte magna synocha: ꝛ cõstabat sibi de virtute ꝛ si fuit sanatus hoc fuit de raro ↄtingẽtibꝰ. ¶ Omni em̃ hora diei ꝛ ẽt noctis pñte forti egritudine ꝛ robore virtutis exceptis infantibus põt fieri flõia: vt dicit Gal. in libro p̄allegato: hora aũt elongationis attenditur penes radicem inferiorem ꝛ suꝑiorem q̃ in corpore agunt: vt in. 3. de creticis dictum est ꝑ. G. Radix aũt inferior attenditur ẜm. G. ꝛ Aui. ꝙ in ventre sit digestus cibus ꝛ exteriꝰ sit expulsa superfluitas a scđa hora diei vsq; ad tertiam ꝛ dies sit quieta ꝛ luminosa non turbata neq; pluuiosa: vt dicebat socius concordantiarũ. tp̃s vernale vel autũnale. Et si declinaret ad hyemem ꝙ eligeretur dies austrina ꝛ cõsimilia. Radix superior attenditur ꝙ luna habeat bonã lucẽ in. 7. 9. aut. 11. die ascendendo. 17. 19. 21. descendendo euitando cõiunctionẽ ꝛ oppõnem. Et sit in loco ꝛ signo bone libera a malis: vt in tractatu de astronomia declaraui. In casu in quo ẜm te qui debes aliquantulum astrologari nõ conuenirent ambe radices in vnum ꝛ idem non obstante ꝙ cã primaria plus influat q̄ꝫ scđaria: eo tñ q: radix inferior est effectus suꝑioris: ꝛ cognitio effectuum est nobis medicis certior q̄ꝫ causaꝝ: ꝛ cum hoc idẽ ẽ iudiciũ ex scđis stellis ꝛ primis: siue sint comete siue q̃cunq; aeris impressiones ꝑ quas intellexit hyppo. celeste signum ꝓ tanto melius est ꝙ teneatur certum ꝛ dimittatur incertũ: anxionalis ꝛ dubia est scia iudicioꝝ: ꝛ ob hoc solẽnes phisici vt Auic. ꝛ Auer. in medicina in ipsa non multum curauerunt: de diebus vero egyptiacis licet non sit multum curandũ nihilominus propter gentium imaginationem ꝛ locutionem obseruantur. De illis versiculis Luna vetus veteres iuuenes noua luna requires non multum curo. ¶ Magister tamen Arnaldus in suis afforismis deducit ꝙ circa medium tertie quadre melior absolute est flebothomia: eo quia tunc humiditates non nimis sunt condensate neq; reumatizantes: neq; de horis motionis humorum quam secuti sunt multi salernitani prefatꝰ magister curauit: bene voluit ꝙ parue vene: quia melius apparent hora vespertina q̄ꝫ matutina: in hora illa flõment. Etiã vult ꝙ in hyeme flebothoment sinistre vene

In estate dextre: eo quod humores quos quantum in illis temporibus euacuare promptius in partibus illis situantur. Unde versus. Ver estas dextrum: autumnus hyemisque sinistrum.

¶ De regimine flebothomie quod erat septimum considerantur tria. primo de regimine flebothomatoris: secundo de regimine flebothomati. tertio de regimine et iudicio sanguinis extracti. ¶ De primo ostendit. G. et haliab. affirmat in nono quod flebothomator debet esse iuuenis aptus et bene videns et flebothomando consuetus. Et quod sit munitus de bonis lancetis diuersarum cuspidum: et quod fricato loco et a parte superiori cum instita ligato auisata et inuenta bene vena cum pulpa indicis tenendo lancetam cum duobus aut tribus digitis suauiter aperiat eam non totaliter perforando sed aliqualiter eleuando vt non ledatur arteria neque neruus. Et facta euacuatione sufficienti et disligato membro diligenter claudat vulnus cum cotone et ligatura. Sit tamen munitus semper flebothomator de cotone et bindis et pul. rubeo propter emorrosagiam si accideret vt dicit Aui. ¶ Regimen flebothomati tripartitum est in regimine ante flebothomiam et in actu et post actum: antequam fiat flebothomia regatur flebothomandus si suspicetur quod sanguis est grossus aut tempus est frigidum: quod debet modicum perambulare aut in precedenti die balneum intrare. precipue in flebothomia paruarum venarum manus et pedis. Et si vene non bene apparerent consulit liber elhandi pro dicto et horam presentem locum venarum emplastrare cum fermento. Et si dubitaremus de virtute dandum est ante flebothomiam vipa in vino. Et sedeat si est fortis: si debilis iaceat aliquantulum eleuatus. ¶ In actu vero flebothomie debet remouere zonam et lapides si portat in bursa aut in anulis que habent virtutem sanguinem retinendi. et facta apertura teneat baculum in manu. et ducat digitos et tussiat et percutiatur modicum cum manu per spatulas. ¶ Et si tempus est frigidum aut suspicatur sanguinem esse grossum fiat larga plaga: et in oppositis stricta: verum secundario larga etiam requirit subtractio et antispasis et debilitas virtutis stricta in et cum appoforasi. Non tamen est mirandum si appofores et stricta plaga faciunt apparere pulchrum sanguinem: quia vt dicit Aui. talis plaga interdum clarum sanguinem et subtilem fluere facit et spissum et turbidum retinet. Debet etiam esse parata aqua frigida et vocetur et fricetur et cetera fiant que in sincopi sunt dicta ¶ Post vero flebothomiam si est calefactus detur granatum cum aqua frigida: vt dicit. G. Si vero non est calefactus dentur folia saluie in vino madefacta: vt dicit Arnaldus. Et reponatur in lecto iacente vel iacendo reuersus ad partem non flebothomatam modicum declinando et claudantur hostia ne exuberans claritas offendat visum: vt idem consulit Arnaldus. Post autem vnam horam comedat moderate et non ingurgit et se: vt non more gallicano iterata procuretur flebothomia: vt idem dicit Arnoldus. Et cibus sit bone substantie et qualitatis vt bonum sanguinem generet et prauum si remansit rectificet Potus augeatur respectu cibi: non respectu consuetudinis: vt dicit Joannes de sancto amando si dormire consueuit post duas aut tres horas modicum dormiat auctoritate. G. nono terap. Sit tamen cautus in custodiendo venam. Immediate tamen post flebothomiam dormire prohibet Aui. ne ex motu humorum ad extra propter flebothomiam et ad intra propter somnum in membris fiat confractio. Et tale regimen per tres dies ad minus teneat flebothomatus.

¶ De iudicio et aspectione san. post flebothomiam multi tractauerunt maxime Gordonius et henricus qui in hoc sequitur eum et dixerunt multas philaterias que non sunt in vsu quas dominis physicis dimitto quantum est de presenti. Sufficit enim chirurgico letificare flebothomatum dicendo quod fuit bona. Nam si sanguis extractus est bonus signum est quod ille qui remansit est melior. Si autem est malus bonum est quod exiuerit.

¶ Sanguis bonus est ille qui in substantia non est nimis grossus: neque subtilis: sed est frangibilis competenter temperatus in colore rubeus purus in odore et sapore amicabilis.

¶ Sanguis malus est ille qui deuiat ab isto: vt ille qui declinat ad subtilitatem et citrinitatem et amaritudinem et odorem habet acutum dicitur cholericus. Qui vero ad grossitiem et nigredinem aut citrinitatem et ad acredinem et odorem habet acetosum est melancholicus. Qui vero ad viscositatem et albedinem et saporem et odorem habet dulcem et aquosum est flaticus. Qui vero multum habet de aquositate et vrina significat multitudinem potus aut renum debilitatem. Qui vero est granulosus et cinerosus significat lepram. Et modus lauandi in capitulo de lepra fuit dictus

¶ Color niger et viridis cinerosus et paucidicus est malus: quia significat corruptionem humorum et promptitudinem ad febrem et apata et ad pustulas malas et spissitudo et fortitudo illius cutis superioris que cum difficultate rumpitur cum vngula cum qua semper debet fieri proba signat promptitudinem ad oppilationes.

¶ Color autem seposus aliquando signat frigiditatem: aliquando adustiones: vt dicunt. Distin-

ctio tñ habet p corporis habitudinē. Et humor q̄ nō pōt coagulari significat innaturalitatē. & qui pōt coagulari in debito tpe salti medic hore qñ est infrigidatus est naturalis auctoritate Gal'. id cholera nigra. In his eñ oibus cōsulendum est q vocentur dñi physici qui ordinent eis bonum regimē & purgationem decentem. Al's status eorum est periculosus.

De ventosis.

Ventosatio est appositio ventosarum p quam materia intercutata euacuat. Est aūt ventosa instrm pixideum cū orificio stricto & ventre spatioso. Et fm Albu. fiunt ex cornibus & ex ere atq vitro: & aliqñ cum scarificatione & aliquādo sine illa: & quādo fiunt cum scarificatione extrahūt materias sensibiliter. Illa vo q̄ absq ipsa insensibiliter. Et dicit Auic. q ventose magis extrahunt sanguinē subtilem q̄ grossum & supficialem magis q̄ pfundum. Unde haliab. in nono sermone partis scde faciens cōparationē iter flebothomiā et ventosam ac sanguisugas: quas hirudines vocat: dicit q flebothomia magis euacuat a pfundo: sicia que confinia sunt cuti: hirudines que inter corporis pfundum & cutim extrahūt. Et pp̄ter hoc flebothomie fortior est euacuatio q̄ siciarum: sicq & hirudinum q̄ siciarum. Et qr in conseruatiōe sanitatis: & curatione egritudinis in multis subueniūt dūtaxat q fiat vbi & quādo oportet. Et post vniuersales euacuatiōes de ipsis duo inquiruntur. Primo pp̄ter quid fiunt. secundo quomodo fiūt. Primo dicit q principalis intentio ventosarum cuz scarificatione est euacuare sensibiliter & tenere locū flebothomie: qñ ipsa propter aliqd phibens fieri non pōt vt in pueris ante. 14. annos: & senibus vltra. 70. & sic de alijs. Et illud fuit ōsiliū Gal'. in cōmento regiminis acutor. & hinc est q Auic. vocat eas vicarias venarū. Ad quā vtilitatez cōplēdā: lz cōsuete sint ponere p opationes in multis locis. Nihilominus loca qnq vel sex sunt magis in vsu. Primo ad euacuādum materiā a capite & a ptibus eius iubet eas ponere i fontanella colli: & illic tenēt locū cephalice. Et ideo valēt egritudinib' oculor & infectiōibus faciei & fetori oris. Scdo ponunt in medio spatularū ad euacuādū materiaz q̄ in mēbris cōtinet spūalib': & tenēt locum mediane. Et iō valēt egritudinib' asmati pleurēsi sputo sanguis. Tertio ponunt super renes & anchas ad euacuādū materiā q̄ est in membris nutritiuis & tenēt locū basilice. Et ideo valēt ad oppilatiōes & apata & dolores epatis renū & scabiei & toti' corpis. Quarto ponunt in medio brachior pp̄ter guttā & partiū illarū dolorē. Quinto ponitur i medio coxarū & tybiarū & iuxta cauillas & tenent locū saphenarū Et ideo puocāt mēstrua et sanāt strāguriā & dolores matricis & vesice et cōferūt podagre & vlceribus malis. Sed vētosarū siccarū siue scarificatione intētio principalis est attrahere: pp̄ter quā vtilitatē cōplendā ponūtur in. xj. locis. Primo ponuntur sup ypocūdria ad reducēdū & diuertēdū sang. a naribus in qnto terap. Oportet autē qñ fluit ex dextra nare in epate firmare: qñ vo ex sinistra sup splenē. Scdo ponuntur sub mamillis ad distrahēdū & diuertendum fluxū mēstruor. vnde in quto afforis. mulieri menstrua si velis retinere siciā maximam ad mamillas appone: non in ipsis mamillis sed sub eis ex inferioribus ptib': vt dicit cōmētū Nōnulli vo tertio ponūt vētosas sup prā capitis ad eleuādū vuulā & sistēdum reuma. Attrahit eñ materia de pfundo ad exteriora qd̄ est ōsiliū Gal'. 13. terap. Et pp̄ter istam intētionē sepissime ponūtur in apaub' emūctorior: in qbus toto posse pcipit Aui. extrahere materiā. & si nō cū alio saltim cū ventosis ponūtur etiaz fm Gal'. vbi supra in coxis ad mēstrua puocāda. Necnon & ppe apostemata iuncturaruz vt apostema remoueat et elonget de iūctura. Quarto ponūtur vētose in paralisi sup originem neruor ad calefaciēdum ipsos in tertio canoñ. caplo de palisi Et tertio interior de quo cōtra archigenem pbat Gal'. q cerebrū sit principiū vtutis aīalis. Quinto ponūtur supra ventrē in colica vt euaporādo vētositatē sedet dolor. xj. terap. Dolor demū q̄ ex spū vētoso fit pcipuā sanationē hz p siciā cū copiosa flebothomia: siue sit fm itestina: siue fm aliā pticulā. Sexto ponūtur sup matricē & intestina ad reducendū ea in locis suis iuxta cōsiliū Aui. in tertio canoñ. in capl's sitis. Septimo ponunt vētose in plicatiōe costarū & ōsiliuz eiusz ad reducēdū & rectificādū ea. Octauo ponūtur sup vias & poros p quos trāsit vrina de renibus ad vesicā ad faciēdū descēdere lapidē ad vesicā vt in tertio canoñ. ōsulit Aui. Nono ponunt sup aures & foramina vlceruz pfundor ad extrahēdū si qd alienū fuerit in ipsa. Decimo ponūtur supra collū ad amplisandū viā anhelit' & cibi in squināntia. Undecimo ponunt supra morsuras & pūcturas & pu

stulas venenosas vt extrahat ab eis venenum.

Circa scdm quod fiunt et circa regimen ipsorum sunt tria consideranda: vez quid sit faciendum ante operationem: quid in actu: quid vero post actum.

¶ De primo est Aui. intentio quod ventosatio secundum quod dicunt antiqui fiat electiue in plenilunio et non in defectu lune. Nam vt ipse dicit et G. concedit in tertio de creticis et Albumasar probatum magno introductorio luna augmentata in lumine augmentat et trahit humores ad superficiem corporis. Et ipsa diminuta humores diminuit et ad interiora claudit: et cum hoc est bonum quod dies australis ab hora secunda vsque ad tertiam. Preterea est intentio omnium operantium quod ante ventosationem per horam vnam balneetur et fomentetur cum aqua calida locus ventosandus: quod verificat Aui. si san. fuerit grossus. In sanguine autem subtili non est necesse: nam timendum esset de nimia resolutione et debilitate. Et est preuidendum quod numquam fiat scarificatio nisi precesserit appositio sicce ventose: eo quod oportet sanguinem ante trahere quam euacuare. ¶ Circa autem ventosationem est sciendum quod ventose que apponuntur sunt duorum modorum vt dictum est: quedam sunt de cornu que applicantur suggendo: quedam de vitro que applicantur de igniendo. In primo applicatur cornu cum foramine et suggitur et trahitur cum ore aer et attractionem aeris sequitur eleuatio carnis: vt natura repleat vacuum quod semper euitat vt phisici probauerunt. In secundo modo ponitur infra ventosam parum de stupa sicca carpinata: et cum candela incensa inflammatur et subito applicatur: et consumpto aere natura vt succuratur vacuo trahit carnem et materiam in carne contentam. Albu. autem assignat alium modum applicandi ponendo modicum de candela ignita in virgula erecta in medio ventose.

¶ Post vero applicata semel aut bis ventosa sicca vbi est necesse in spacio comprehenso fiant multe scarificationes ordinate et secundum cutem profunde cum pilo aut rasorio. Et statim post extricato loco cum spongia reapplicetur vt prius ventosa. Et stet ibi per mediam horam quousque sanguine fuerit semiplena et ipsa remota et euacuata et mundata per eundem modum: iterum applicetur et stet plus. Et post alia quousque fuerit sufficienter euacuatio facta de media libra vsque ad libram .i. secundum tenorem virtutis et quantitatem repletionis. ¶ Et post primam apponem si non sanguisugat bene fricetur locus scarificatus cum orificio ventose aut cum percussione vnguium: aut iterum scarificetur quousque bene fluat. Cauendum est tamen ne applicentur supra mamillas: neque supra membra mollia que tante carnis substantia subintraret quod ventosa non posset remoueri sine difficultate. Modus tamen remouendi est quod fomentetur locus circumcirca cum aqua cal'a et taliter ducatur vt aer possit aliqualiter subintrare et ipsam eradicare. ¶ Est etiam cauendum quod nimis non continuentur iuxta mineras virtutum: quia retro collum nocent memorie: retro spatulas cordi et in dextro hypocundrio epati. Et ideo aqua rosata est in eorum facie spargenda: aut vipa seu mala granata sunt eis danda: ducendus est sanguis in actu ventosandi a circumferentiis ventose cum manibus suauiter versus ventosam. ¶ Facta autem ventosatione exiccetur locus et inungatur cum oleo ro. aut aliqua axungia sedatiua. Et regatur vt flebotomatus.

¶ De sanguissugis.

Sanguissugatio est extractio sanguis cum sanguissugis. Quid sint autem sanguissuge est notum quod sunt quidam vermes nigri ad formam caude muris cum lineis citrinis secundum dorsum et quadam rubedine circa ventrem. Et ille sunt meliores que in aquis bonis reperiuntur. Caueantur tamen ille que sunt horribilis coloris et habent caput grossum et que in malis aquis fuerint nutrite quia venenose sunt. ¶ ¶ Circa quod auxilium inquiruntur duo. primo quibus subueniunt egritudinibus. secundo quomodo applicantur et regantur. ¶ De primo dicit Alb. quod sanguissuge non administrantur in pluribus nisi in quibus non est possibilis positio ventosarum vt est labium nasus et gingiue et sicca denudata carne: sicut digiti et iuncture. Et Aui. vult quod sunt vtiles serpiginosis et vlceribus malis non supra sed circumcirca et multotiens ponuntur super aposta emisctoriorum et difficilis maturationis: vt dicebat Theodoricus. Nonnulli vero ponunt ipsas ad emorroydas aperiendas. Magis enim trahunt a profundo quam ventose vt supra prehabita fuit allegatum. ¶ De secundo est dicendum quod tales euacuationes particulares non fiant in corporibus plenis: nisi sufficiens precesserit euacuatio. Post hoc autem est intentio Aui. quod non administrentur dum recenter sunt capte seruentur in aqua munda per diem: vt euomant quod in earum existit ventribus. Et post fricetur locus et lauetur donec rubeat aut liniatur cum aliquo sanguine aut scarificetur locus modicum et ab eo aliquis sanguis fluat. Et applicetur cum manibus aut cum canna. Et ponantur due vel tres vel quot erunt necessarie ad extrahendum tantam sanguis quantitatem quantam erit necesse. Et postea quando erunt ingrossate cadent per se: aut infundatur

tur capita eoꝝ cũ aceto: aut cũ sale trito: aut cũ aloe: aut separent᷑ cũ filo: aut pilo eq̃ vel cõsili. ¶ Et post esset vtile suggere locum et lauare cũ aqua ⁊ aceto. Et si sanguis multiplicaret᷑ emplastret᷑ locus cũ boloarmeno et gallis seu balaustijs ⁊ alijs q̃ sanguinẽ restringunt. ¶ Et regat᷑ post vt flõmatus: ⁊ si modicũ post de tiriaca admistret᷑ ꝓpter earũ venenositatẽ esset bonum: vt dicit Arnoldus.

¶ De medicinis purgãtib⁹ hũores. Cap. ij.

Quamquã Gal. in multis locis ⁊ non minus in .3. tegni ⁊ in cõmento illius quarti afforismoꝝ. Qualia opꝫ ⁊c. numerauerit multos modos euacuãdi velut sunt ꝑ flõiaꝫ ꝑ pharmaciã secessiuã atqꝫ vomitiuã ꝑ nares ꝑ palatũ ꝑ tussim ꝑ vrinas ꝑ matriceꝫ ꝑ emorroydas necnõ ⁊ ꝑ exercitia fricatiões sudoreꝫ ⁊ balnea: ⁊ fm accñs ꝑ cibationeꝫ. Nihilominus ꝗ̃tũ est de pñti nõ fiet memoratio nisi de illa q̃ ꝑ secessum vomitũ. Et q̃ cuꝫ clisteribus: qm̃ de illa q̃ ꝑ flõiam dictũ est supra. Isti em̃ duo sunt modi euacuationum q̃ magis occurrũt i arte chyrurgicali. Et de istis pauca dicent᷑: qꝛ magis ꝑtinet ad dños physicos ꝗ̃ ad chyrurgicos nisi eẽnt mixti. Multa em̃ ꝑicula imminent in medicinis laxatiuis vt hĕbẽ Mes. oñdit q̃ de eis euangelice tractauit. ¶ Medicia aũt purgatiua fm intentionẽ. G. in de pharmacijs ⁊ ꝑ totũ est q̃ cachochimiã euacuat. Vñ in cõmẽto illi⁹ primi affoꝝ. In ꝑturbatiõibus. Purgatio ẽ euacuatio eoꝝ q̃ cõtristant fm qualitatẽ. Medicina aũt vẽtris solutiua ad sanitatis ꝯseruationẽ si vtat᷑ vt opꝫ maximũ ꝓbet adiutoriũ in .4. Almãs. ⁊ bñ dicit vt opꝫ qꝛ vbi nõ opꝫ vel fm quãtitatẽ vel fm qualitatẽ vel tẽpus solutionẽ tantã fecit: vt dicit haliab. in scđo sermõe scđe ꝑtis libri regalis q̃ ꝑit hõ aut malã in eo facit infirmitatẽ. Ois em̃ medicina purgat ⁊ inueterat: vt dicit Aui. in fen. 3ª sui primi. ¶ Ad egritudinũ aũt curationẽ ẽ vna triũ rerũ medicamĩs: vt tot⁹ testificat᷑ cetus medicoꝝ. Est ꝰ pharmacia vtilis ⁊ necessaria. ¶ Circa q̃ꝺ gñosum auxiliũ sex inq̃rũt᷑ ꝓbleumata. Primũ q̃ sunt cũ medicia purgandi. Scđm q̃ sunt illi q̃ illã sustinere pñt. Tertiũ cũ quibus pharmacijs est facienda. Quartũ de mẽsura. Quintũ de tp̃e. Sextum de regimine. ¶ Primũ aũt inq̃rit᷑ ꝑ Gal. in libello de pharmacijs ꝯtra asclipiadicos ⁊ erasistraticos oñdẽs q̃ oẽs hũores supflui ꝓter sanguinẽ ꝑ pharmaciã sunt purgãdi singulariter ⁊ electiue ⁊ nõ oẽs indistincte. ¶ Soli em̃ humores tristantes sunt purgãdi: ⁊ nõ alij in cõmẽto ꝑallegato primi afforismorũ ⁊ hoc ipse declarat ibidẽ dicẽs. phlegmate super abũdãte hoc euacuandũ ẽ. Cholera vero r̃ũta vel nigra molestãte dimittẽdũ q̃deꝫ est phlegma: tristantẽ aũt cholerã euacuandũ. ⁊ si serosum q̃d fuerit illud euacuanduꝫ est ⁊ nõ aliud. Si ṽo sanguinẽ fuerit q̃ superabundauerit illi⁹ facĩeda est euo ꝑ flõiam vt supius est oñsum. Et idẽ dicebat in de vsu pharmacoꝝ per hec ṽba. opꝫ primo tradere cholericis q̃ꝺ cholerã purgat. phlegmaticis q̃ꝺ phlegma. hydropicis q̃ꝺ aquã: mĩlicis q̃ꝺ cholerã nigrã. Si ṽo extra hoc purgas ꝯuenictia purgas ⁊ dimittis inꝯuenictia quare ad vtrasqꝫ peccare est: vl̃r igit᷑ dicẽdũ q̃ hũores naturales dictos a nutritiõe supabũdãtes ꝑ flõiam sunt euacuãdi. Innaturales ṽo ꝑ pharmaciã: medicinã aũt mox sanguinis eductiuã: lꝫ nõ sit in reꝝ natura possibilis ẽ inuenire: vt in libello de pharmacijs narrat᷑ de quodã iuuene qui porcellũ de suburbio portabat de casu cũ sup herbas quasdã applicãs videns sanguineꝫ de eius epate emanare cõsiderabat q̃ sanguinẽ euacuabãt ille herbe: deditqꝫ aliq̃bus gr̃a expientie q̃ deperditi fuerũt. Dixit ad certũ q̃ nulli alteri docuerat. Et sic ꝑ ꝓsidẽ fuit ꝯdẽnatus. Ita q̃dem vt dicit lꝫ talis medicina in reꝝ natura sit: tacere tñ de ipsa rõnabile est. Sicut alia venenosa tacent᷑ ab hoibus hñtibus intellectũ. Quatuor em̃ sunt intẽtiões ꝓpter quas dant᷑ pharmaca laxatiua. Prima est ꝓp cacochimiã expurgãdã. Scđa ꝓpter egritudinis fortitudinẽ. Tertia ad distrahẽdũ. Quarta ad alleuiãdũ. ¶ De prima cãtat hypp. illaꝫ cõem cãtilenã scđi afforũ. A plenitudine q̃cũqꝫ egritudies fiũt euo sanat. Duplex ẽ aũt plenitudo in q̃ꝺto ⁊ in q̃li in libro de multitudine ⁊ vbiqꝫ. Que ṽo est fm quãtitatẽ flõia sanat: que fm corruptionẽ purgatio ꝑ pharmaciam in cõmento vbicunqꝫ cib⁹ ꝓter naturã intrat in scđo affoꝝ. ⁊ i sexto. Quibuscũqꝫ flõia ⁊ pharmacia ꝯfert. ¶ De scđa allegat᷑ illud .4. tera. Q̃ꝺ fm eũdẽ modũ sicut flõia fit nõ solũ ꝓpter multitudinẽ sanguinis: sꝫ ꝓpter fortẽ egritudinẽ: ita ⁊ purgatio ꝓpter multitudinẽ alicui⁹ ali⁹ hũoris ⁊ fortitudinẽ egritudinis. Et ad hanc intentionẽ adducit dicta hyppocr. in libro de vlceribus qui ven

solū considerauit ad multitudinē: sed ad egri
tudinis fortitudinē in purgādo vt in triplici
egritudinū fortitudine exēplificauit propter
principalitatē particule vt in capite vel ven
tre pcussio ꝓpter magnitudinē dispositionis
vt in vulnerib⁹ ita magnis ꝙ sutura idigeāt
⁊ ꝓpter malā morigerationē vt in articulis
quassatis ⁊ in q̇buscūqꝫ faralizare idest cor:
rumpere periculū est. ¶ De tertio dr̄ ibidē
ꝙ nō solū indigēt laborātes purgatiōe vt tri
stantē superfluitatē euacuēt: sed vt antispa:
rent ⁊ euacuēt. Si eñ inq̇t reuma ferat sur:
sum inferi⁹ purgabim⁹. Si deorsum superi⁹
ātispasando. Jam aūt cessante ⁊ firmato reu
mate p particulā eandē aut ꝓximā euacua:
re meli⁹. Et est verbū notabile. ¶ De quar:
to ad alleuiandū daẗ sepissime medicina pur
gatiua incipientibus egritudinib⁹ iuxta do:
ctrinā hyp. scd̄o affōꝝ minorādo supple ⁊ nō
eradicādo vt vult Aui. in quarto de curatiōe
feb. putridarū. Natura eñ alleuiata facilius
digeret residuum: vt dicitur in commento et
in flebothomia fuit allegatum. xj°. terapen.
supra.

Ad secundum q̇ sunt q̇ pur
gationes cū
medicīs cōuenienter tolerare possunt. Rñdet
hyp. in scd̄o affōꝝ ꝙ illi q̇ circa vmbilicū et
pectē hñt spissitudinē: fortes eñ opꝫ eē: vt di
cit. G. in cōmento. Que p inferi⁹. Et q̄ p tho:
racē particulas ad bñ famulādū purgationi
bus ₰m illā rōnē habētes ptes superiores for:
tes nō leduntẗ a vomitu. Et ꝓpter hoc dice
baẗ in quarto affōꝝ ꝙ ptisicos nō duces ad
superiores purgatiōes: sed macros supple ₰m
mēbra carniformia: nō tñ ₰m radicalia ⁊ sper
matica: vt ibidē notat Albert⁹ bonoñ. Jn ta:
lib⁹ eñ est aptitudo vomēdi vtplm̄ propter
cholerā q̄ in eis generaẗ: vt dr̄ in cōmento.
Sunt etiā apti ad purgatiōes ₰m Rasim in
quarto corpa q̄ in regimine sunt peccantia p
multā ⁊ iordinatā comestionē ⁊ q̄ pauco vtū
tur exercitio farmacijs indigent in primo de
custodia sanitatis: ⁊ i tertia fen primi. Et qui
eā assueti sunt meli⁹ eā tolerāt: ⁊ ꝓpter hoc
dicebat Gal. de vsu farmacoꝝ: qñ igiẗ debes
alicui tradere medicinā iterrogare ipm̄ opꝫ
si ꝯsueuit bibere eā: ⁊ q̄liter se hꝫ vēter cum
eis. Nā si ꝯsueuit meli⁹ tolerat. Si nō cōsue:
uit scire opꝫ q̄liter assellabat dū erat san⁹. Et
si in sanitate aut qñ ꝯsueuit recipe medicīas
venter ei⁹ fuerit obediēs ⁊ bñ solubilis lenio
ribus ⁊ minorib⁹ indiget farmaciis. Si vero
durus ⁊ inobediens fortiorib⁹. Tales eñ cō
ditiones tolerāt medicinas. Cōtrarie ₰o dis
positi nequaqꝫ. Et ideo nō sunt farmacandi
nisi cū prudētia. ¶ Primo hñtes ea que circa
vmbilicū tabefacta ⁊ macra fallaces sunt ad
inferiorē purgationē ₰m hyp. vbi supra.
¶ Scd̄o corpa sana nō dñt purgari: qꝛ cum
medicina opeẗ p silēm saltim in forma pro:
portionali: vt nr̄a tenet schola: nō inueniēs
malū humorē nocitiuū ꝯuertit se ad carnē ⁊
humiditates radicales ⁊ eas colliquat ⁊ mo
lestat: vt dicit Cōmētator. ¶ Tertio etiā nō
sunt purgādi q̇ malo vtunẗ cibo. Jntellige cō
uerso in habitū sicut in lepra ꝯfirmata decla
rat magr̄ Albert⁹ in qua farmacia angustiat
⁊ exoluit accipientē. Sꝫ si mali humores in
habitū corporis nondū sunt cōuersi nō est in
cōueniens purgare: imo necessariū. ¶ Quar
to non debent purgari crudi ⁊ indigesti iux:
ta hyppo. primo afforismorū digesta farma
care ⁊ mouere non cruda neqꝫ in principijs
eradicando supple quicquid fiat alleuiando
vt dictum est nisi lasciuiant ⁊ materia sit fu:
riosa. Et licet Gale. in cōmento non dicat ma
teriam furiosam nisi a motu. Nihilominus
schola communis accipit furiosā a parte qꝫ
titatis loci ⁊ accidentis. Et propter hoc dixit
sinocha cum cholica causon squinantes ⁊ an
trax materias crudas euacuare iubet. Ma:
terie eñ mote ⁊ transfluentes de vna parti:
cula ad aliam vt non faciant impetū ad mē
bra principalia sunt euacuande citius ꝙ ho:
mo poterit. Jlle aūt que nō sunt firmate ₰m
aliquam particulam non opꝫ mouere anteqꝫ
digerantur vt dicit commentator. Sꝫ postqꝫ
sunt digeste nisi natura sit sufficiens ad ex:
pellendum. Tunc enim debemus eam auxi
liari al's dimittatur ipsa operari. Quia ₰m
Galenum in primo interiorum. Sole enim
ille passiones indigent exteriori auxilio: qua
rum propter magnitudinem nequit domi:
nari natura. Et Aui. i quarto de cura febriū
putridarum auctoritate hyp. Medicus est
adiutor nature nō ipediēs eā. Et iō dicebaẗ
in tertio tegni oīm natura opatrix: medicus
₰o minister. ¶ Quinto nō sunt purgādi ina
niti neqꝫ debiles: qꝛ vbi indigentia non opꝫ
laborare: vt dicit hyppo. ⁊ aui. ꝙ oī euacua:
tioni annexus est casus virtutis. ¶ Sexto p̄
parati ad fluxum vt trauli qui cito a dyaria
capiuntur in sexto afforismorū. ¶ Septimo
pueri ⁊ senes non sunt purgandi per phar:
maciam: pueri qꝛ ꝓpter fortitudinē sufficiē
tes sunt ad expellendum supflua p insensibi
lem resolutionem: vt dicit Joānes de sācto

amando et sunt resolubiles per naturam. Senes quia debiles iuxta illud Gal. in quinto de custodia sanitatis. neque aloe neque yera vt quidam concedunt debet dari senibus supple in via conservatiua: vt dicebat magister paulus. quod autem in via curatiua non negat: imo concedit iam iminente necessitate ibidem. Et secundum illam rationem omnia illa que debilitant virtutem prohibent farmacias vt sudores balnea coitus et alia euacuatio et id genus. ¶ Octauo non debes dare purgationem secessiuam apostemate aut excoriatione in ano existente. decimotertio terapeutice. ventre aut intestinis incipientibus flebothomare yperlatiuo .i. subductiuo non conuenit vti. ¶ Nono laborantibus non conuenit nec competit: quia satis in eis consumitur humor. Et cum hoc habent conclusiones effrenes et brutales et barbarinas in septimo colliget qui ex fortibus egritudinibus euadunt sine medico et medicina. ¶ Decimo pregnantes non sunt purgande: quia propter comotionem et delacerationem ligamentorum abortirent nisi expediat propter materiam venenosam de quo esset timendum quod reperet ad membra principalia et interficeret matrem et fetum insimul: aut quando est materia faciens aborsum: et tunc securius fit a quarto vsque ad septimum mensem. Et certe non cum quacunque medicina: sed cum suaui et lenitiua. Et propter hoc reprehensio Auer. contra hyp. habet suum intellectum vt notatur in afforismo illo. Non tamen vult Gal. quod tales indicationes cum necessitate penitus cassent farmaciam. Sed vt dictum est de flomia quod secundum eundem Gal. in octauo terapeutice. oportet exercitatum mentem de ipsis facere vnum capitulum ad inuicem omnes: videlicet indicationes comparando et si aduersantur dicit in septimo quod non oportet alterius extremitatem cupientem alterius obliuisci penitus sed amborum semper reminiscentem et inquantum possibile est miscere eas: aut minuendo quantitatem aut speciem medicine: aut ad aliud genus euacuationis mutando intendere.

Ad tertium cum quibus medicinis facienda est purgatio: non cum atrocibus: sed cum familiaribus et correctis: vt dicit Gal. in de vsu farmacorum. Iuxta quod est intelligendum secundum intentionem Hebe Mes. et Aui. quatuor sunt modi medicinarum laxatiuarum. vnus et proprius modus habens proprietatem attractiuam: vt scamonea et turbith. alius modus proprietatem habet compressiuam sicut mirabolani. alius proprietatem lenitiuam vt tamarindi cassiafistula alius modus habens proprietatem lubrificatiuam vt mucillago psilij: verumtamen quia exemplare singulariter de istis nimis esset longum. dimitto dominis physicis exquisitam ipsarum pertractationem quantum est de presenti. Gratia tamen familiaris doctrine est sciendum iuxta doctrinam hebe Mes. quod medicine magis vsuales simplices euacuantes choleram sunt scamonea. Cuius dosis est a. v. gra. vsque ad duodecim. ¶ Reubarbarum a. ʒ. ij. vsque ad quatuor. ¶ Aloen. a. ʒ. j. et ß. vsque ad. ij. ¶ Mirabolani citrini a. ʒ. iij. vsque ad. ℥. j. ¶ Lupulus fumus terre viole aque casei succus rosarum pruna tamarindi et cassiafistula vsque ad. ℥. j. et ß. ¶ Composite sunt electuarium de succo ro. Cuius dos. est. ℥. ß. ¶ Dyaprunis dyasinthonidem laxatiuum quorum dosis est. ℥. j. Dyadactilatum cuius forma erat semper apud me. ℞. dactilorum enucleatorum quar. j. elixetur in aqua decoctionis anisi maratri et ameos: deinde pistentur fortiter et colentur et cum quar. j. zuccari coquantur donec incipiat inspissari quod cognosces per inuiscationem cum digitis: deinde deponatur ab igne et scamonee grosso modo trite. ℥. j. misceatur et cum spatula agitando recondatur dosis est vsque ad ʒ. j. ¶ Medicine simplices euacuantes phlegma sunt turbith. Cuius dos. est. ʒ. ij. Agaricus. ʒ. j. et ß. Cartamus. ℥. ß. colloquintida a. ℈. j. vsque ad. iij. mirabo. kebuli. ℥. j. composite sunt yera pigra. G. cuius dos. est. ʒ. iij. blanca. ℥. ß. benedicta. ℥. ß. Pillule cochie. ʒ. j. et. ß. Dyacartamus cuius forma supius in gutta fuit posita. ʒ. iiij vel. v. Pillule etiam de agarico. Cuius forma secundum hebe Mes. est talis. ℞. agarici. ʒ. iij. radicis lilij celestis: prassij. ana. ʒ. j. turbit. ʒ. v. yere pigre. ʒ. iiij. colloquintide sarcocolle. ana. ʒ. ij. mirre. ʒ. j. conf. cum rob. Dos. ʒ. ij. yerapigra quam ego vtor super omnes nobilis medicina sumitur a. G. septimo terap. et quarto meamir. et continet centum partes aloes et de cinamomo et de xilobalsamo cassia li. asaro spica croco et mastice singulorum. ana. partes. vj. vt qui vellet facere. ℥. ij. de aloe poneret de qualibet specie. ℈. ß. et in. ℥. j. gra. v. Aui. vero et hebe Mesue ad pondus omnium specierum ponunt pondus duplicatum de aloe antidotarium commune solum vnicum pondus et est debilior. Non obstante quod yeram acuunt cum turbith. agarico et colloquintida: quia tamen ponitur in parua quantitate non multum vigorant eam. Et ideo consueui vigorare eam cum tantundem de scamonea quantum est de altera medicinarum. Et quandoque facio de ipso pillulas cum succo absinthij: quandoque dono eam in puluere cum aqua ordei mellita. Dos. eius est. a. ʒ. j. et ß. vsque ad. ʒ. ij. ¶ Medicine simplices euacuantes melancholiam sunt sene. Cuius dos. est in puluere. ʒ. j. In infusione. ℥. j. epithimus. ℥. j. esula vsque ad. ℥. j. cum cuscuta mirabolani indi. Polipodium

vsq₃ ad.ʒ.j.lapidis lazuli.ʒ.j.volubilis lupu-lus sine mensura. Cōposite sunt dyasene.ʒ.v catarticū impiale.ʒ.v.yera ruffi.ʒ.iij.ieralo-godion.ʒ.ß.theodoricō.ʒ.j. Et puluis meus cōis qui. ℞.liquiri.ʒ.ij.pulueris stomachi cō fortatiui.ʒ.ß.epithimi.ʒ.j.sene ad pond⁹om niū fiat pul. Doß.ʒ.ij. ¶ Humores aquosos euacuat tartar₉ succus yreos. Cuius doß.est ʒ.ß.succus cucumeris agrestis panis lactici-nior₉ quē conficit circa instans cu₃ farina.or dei ꝛsocius ille sup vinū.ʒ.ß.dabat radendo ꝛ faciebat mirabilia. ¶ Euacuātes aute₃ hu mores oēs est tabula mea quā recepi a ma-gistro stephano arnaldi in montepessulano. Cuius forma. ℞.cōserue violarū boraginis. aā.ʒ.ij.ꝯserue buglosse. cortici citri ꝯditi.aā. ʒ.j.ʒʒ.albi.ʒ.ß.pulueris dyadragagāti frigi-di.ʒ.ij.dyagredij.ʒ.iij.turbith.ʒ.iiij.sene.ʒ.v panis zuccari.ʒ.x.fiat electuariū in tabula. Cuius doß.est.ʒ.ß. ¶ Ad eādem intētionem est dyacassiafi.magistri Thadei. Et est qua-si dyacatholicon. ℞.cassiefi.lib.j.tamarindo-rū recētium quar.j.māne grana:e quar.ß.se-ne polipodij.aā.ʒ.ij.esule.ʒ.j.dyagredij.ʒ.ß ani.maratri.seminis melonū.aā.ʒ.ß.cinamo mi.ʒ.ij.syrupi viol.syrupi roß.ana.qđ sufficit fiat electuariū. Doß.sit vsq₃ ad.ʒ.vj. ¶ Cas-siafi.simplex datur communiter in colatura ʒ.j.large dissoluta cum aqua prunor₉ vio.ꝛc.

De mensura euacuatiōis qđ erat quartu₃ di rigit medicum hyppo.in primo affori smorū. ꝛin quarto ꝙ quādo euacuātur que peccant ꝛ debent euacuari patientes bene ferunt et eis cōfert:contrarijs vo importune. Quātitas autem humoris peccātis ꝛ virtus egrotātis sunt regula totius mensure. Et ad hoc con-templare tempus regionē ꝛ etate₃:vt ipse di cit:somnus autem ꝛ sitis sunt signa perfecte euacuationis in quarto afforismor₉. Et muta tio egestionū nisi ad malum terminetur. In secundo eorūdem ꝛ sexto epidimiaru₃. Alle gatur a Rasi. Tutius tamē est infra subsiste re ꝙ totum exquisite euacuare:ꝛ melius est multiplicare vices ꝙ quātitatem. Et causa₃ reddit Aui.q₃ illud parum qđ dimittitur na tura multotiens resoluit. Coniecturatur par ua ꝙtitas expulsoru₃ de tribus lib. Magna de.xij.cōis de.vj.ad.viij. ¶ De tempore eua cuādi sicut dictū fuit de flebothomia est sciē-dum ꝙ hora est duplex.s.necessaria ꝛ electa. Hora necessaria nō habet tēpus:vt quando materia est bene digesta:aut si ē furiosa aut magna aut in loco periculoso aut faciens in corpore talia accidentia ꝙ non det inducias vt etiā superius fuit dictum. Hora electa est post digestionem. Et ideo euacuatio non cō-petit incipientibus egritudinibus. vnde Cō mentator. Nulla euacuatio quā natura facit in principio est laudanda:quāto magis ars que imitari debet naturā. Regulariter tamē operantem saltim in affirmatiuis:vt dicit Al ber. Natura eñ primo digerit:postea diuer-tit ꝛ expellit.vt ibide₃ dicit Cōmentator:nisi per modum alleuiationis:per quem modu₃ precipit hyppo. Incipientibus morbis si ali quid videtur mouendū ꝙ moueatur. In sta-tu vero silendum est. Tempus vo declinatio nis est eligēdum in bona purgatione. Et ꝭm etiā tempora anni eligiť per ipsum et hyp. in sexto tempus veris.ꝛ Gale.in cōmento ex tendit ad autūnum. Tempora autem exces-siue calida ꝛ excessiue frigida sunt euitanda q₃ ante canem ꝛ post cane₃ qui sunt.40. aut 50.dies or⁹ canicule ꝭm Gal.de vsu pharma corum.ꝛ secundo alimētorum:quoru₃ roma ni accipiunt.28.a fine iulij.ꝛ.20.in principio augusti.moleste sunt farmacie.in quarto af-forismor₉.et nō quolibet anno:sed ꝭm ꝙ con suetum fuit egrotare.dicente doctore subtili in sexto collectorij.ꝛ ego dico ꝙ illi qui vtunť potionibus in septimanis annor₉ aut in me-dietatibus ipsorum rectius faciunt ꝙ illi qui omni anno purgationem exercent:q₃ nos vi demus ꝙ egritudines vt plurimū non acci-dunt hominibus:nisi in circuitibus determi natis:aut circa ipsos.est ergo in quolibet in-diuiduo multum considerandum. ¶ Quātū autem ad horam diei h₃ communis practica dare colaturas in mane pillulas de sero. Ele ctuaria in media nocte quorum cause apud physicos sunt note. Aerem oportet eligere ꝓ cipue in hieme austriuum:vt dicit Auic.et ſi esset pluuiosus placeret socio concordantia-rum.eligendum est etiā ꝙ luna habeat satis de lumine:vsq₃ ad plenilunium:vt dicit Ioā. de sancto amando:eo quia tunc humores in maiori sunt motu.ꝛ preparatiōe:qđ est necel se in pharmacādo.ꝛ sit in signis humidis vt sunt cancer scorpio piscis libra:a malis etia₃ nō aspecta a ioue:vt in centiloquio dicit pto lomeus et cause note sunt apud astrologos ꝛ in meo libello de astronomia satis fuit tra-ctatum de hoc.

Ultimum est de regimine. Re-gimen autem purga tionis est tripartitu₃:videl₃ in regimine an-te administrationem et in actu administra-

tionis et post actum. Antequam autem administretur medicine precipit hyppo. fluxa facere corpora i. digerere materiam et aprire et mollificare vias vt Gale. in comento dicit. Digerit autem materia cholerica cum rebus frigidis et apitiuis vt sunt herbe. 5. capillares endiuia tenella scariola cicorea rostrum porcinum acetosa semina frigida maiora et minora vinum malorum granatorum acetum et aqua ¶ Composita sunt oxizacara et syrupus acetosus. Cuius forma secundum magistrum Arnaldum est hec. ℞. capilli ve. adyantos politrici cetrac scolopendrie endiuie tenelle cicoree scar. lactu. rostri porcini ana. M. j. quatuor seminum frigidorum maiorum minorum ana ℥ ß. sandal'. ʒ. ij. ros. vio. florum nenufar. ana ℥ j. succi granatorum quar. j. panis zuccari lib. j. fiat syrupus et detur mane et sero longe a cena. v. coclearia cum septem aque calide decoctionis prunorum. ¶ Digerit phlegma cum radic. v. calamento pulegio ysopo maiorana saturegia mentha seminibus ani. maratri carui piperis. ʒʒ. spice melle et aceto squilitico. ¶ Composita sunt oximella diuret. et squilliticum et compositio syru. mei. Cuius forma. ℞. radi. fen. petro. apij brussi sparagi graminis exfoliati in aceto per diem vnam temperatorum. ana. quar. j. ysopi calamenti origani camedreos abrotani ana. quar. ß. se. ani. mara. carui ameos. ana ℥. ß. ʒʒ. zedo. spice. nardi ana ʒ. ij. florum anthos florum saluie ana ℥. j. aceti radicum predictarum quar. j. et ß. mellis lib. j. fiat syrupus detur cum aqua cicerum vt supra. ¶ Digerunt melancholiam borragines buglosse fumus terre scolopen. cetrac. adyanthos thamariscus thimus epithimus cappares vinum aromaticum balneum aque dulcis. ¶ Composita sunt syrupus de liquiri. syrupus de fumoterre et syrupus de buglossa. Cuius forma est hec. ℞. buglosse cum toto lib. ß. fumiterre cum floribus rubeis summitatum lupuli teneritatum salic. ana. quar. j. medium corticis fraxini thamarisci scolopendrie capilli ve. et mellisse ana. quar. ß. seminis melonum cuscute. et seminis vrtice ani. maratri. ana ℥. ß. liqui. rase calami aromatici been albi et ru. ana. ʒ. ij. corticis citri spice nardi ana. ʒ. j. florum absinthij florum genestre ana. ℥. j. vuarum passarum mundatarum. ℥. ij. aceti squilitici quar. j. vini aromatici quar. ß. mellis lib. j. fiat syrupus detur vt supra cum aqua boraginis. ¶ Et ad summum inquit Aui. naturam mollificare antequam venter soluatur est competens regula in soluendo Regantur ergo interim quod potant syrupum caulibus et iuribus mollificantibus nisi ex natura haberent bonum ventrem aut essent parati ad fluxum. Et cum hoc consulit Auic. quod si fuerit constipatus cum fecibus induratis quod premittatur clistere mollificatiuum. ¶ In actu autem administrationis pharmacie cauendum est quod eam retineat et non euomat ad minus quousque non facit aliquam operationem Et hoc cum fricationibus extremitatum et masticatione pomorum et odoratione crustarum in aceto infusarum. Et etiam cauendum est ne supdormiat nisi medicina fuerit in solida substantia. Tunc enim dormiendum est vsquequo incipiat operari. Postquam autem incipiat operari non dormiat nisi vellet eam restringere. ¶ Est etiam consilium Aui. quod post acceptionem medicine quiescat: vt ipsa a natura comprehendatur vsquequo incipiat operari. Et tunc moueatur et intendat paulatine maxime si medicina ad operandum fuerit pigra iuxta doctrinam hyppoc. quarto afforismorum. Cum quis biberit elleborum moueatur. Consulit tamen Aui. quod si medicina accepta non operatur si non facit nocumentum quod dimittatur. Si autem adesset aliquid timoris melius est quod fiat clistere quam si daretur iterum medicina. Nam vt dicit duas medicinas ventrem soluentes in eadem die administrare timorosum est et extra rectitudinem.

¶ Post autem operationem medicine ad lauandum stomachum et intestina consulit Gal. in septimo terap. potare vinum haustum pti sane. parisien. tamen dant aquam trumelli bouis. Montispesen. aquam pulli lauato stomacho et intestina. consulit Johannes de sancto amando antequam comedat transglutire aliquem succum stipticum vt os stomachi calefactum per medicinam confortetur. Comestio autem farmacati debet esse moderata et euchimia de bonis gallinis et caponibus et minor solito vt proportionetur patienti per euacuationem debilitato iuxta doctrinam primi afforismorum. et secundi regiminis acutorum et secundum quod erat materia que peccabat ordinetur qualitas. Nam post euacuationem et abscissionem cause alteranda est discrasia que remansit in tertio tegni.

¶ De vomitu.

Vomitus est purgatio facta per os cum medicina vomitiua. Et valet ad conseruationem sanitatis iuxta illud quod dicit Gal. in quinto de vtilitate particularum. Bene igitur antiqui medicorum eos qui a cibarijs vomitus singulo mense facere consulebant. Hi quidem semel

sufficere existimātes: hi autem bis facere dignificantes: valet etiā ad egritudinū curationem dicente Avi. q valet cronicis passionib9 epilepsie manie lepre podagre sciatice ⁊ passionibus renū ⁊ vesice. Et est auxilium evacuatiuū ⁊ diversiuum principaliter purgans stomachū: ⁊ per consequens al's ptes. ¶ Possunt autem tolerare eū habentes partes superiores fortes nō debiles ⁊ preparati ad ptisim: preparant autē ad vomituz cibaria multa ⁊ diversa dulcia ⁊ pinguia et nauseatiua: velut sunt ficus porri cepe fabe carnes porcine ptisana ⁊ vini multa potatio. ¶ Provocatur vomitus tripliciter debiliter fortiter et fortissime. ¶ Debiliter pvocat cum vno haustu aque calide ⁊ olei: ⁊ tactu digitorum aut pēne vncte immisse infra palatum. Fortiter cum decoctione seminis attriplicis: seminis raphani: seminis eruce porri cepe aut p decoctionem raphani intra quam steterit p duos dies sub terea elleborus: aut p comestionem eiusdem raphani rotulare. Fortissimus fit cum vomitiuo Nicolai. Cuius forma est hec. ℞. tapsie. ℥. iiij. croci. ʒ. j. nucis vomice. ℥. ß. catapucie. ℥. ij. cuz succo assari ⁊ mellis fiāt trocis. ʒ. vnius dentur distemperati cuz aqua tepida. Datur post cibum iuxta meridiem: ⁊ ligentur oculi. ¶ Et postq compleuerit operationem suā lavetur os ⁊ facies cum aqua ⁊ aceto ⁊ post horam comedat cibaria levia ⁊ confortatiua.

¶ De clisteribus.

Enema aut clistere fuit assumptuz a ciconia aue pro dolore vētris assumēte aquā maris cū rostro ⁊ iniicien te sibi retro. vt recitat Gale. in introductorio medicoruz. Et est notabile auxilium. vt dicit Avi. ad expellendum superfluitates q̄ sunt in intestinis primo: ⁊ totius corporis ꝯsequēter. ¶ Et ꝑpter hoc suppletvices medicinarum: habetenim securitatem: q: non transit per os neq per nobilia membra ⁊ expellitur satis ad votum: valet autem in passionibus intestinorum ⁊ renū ⁊ membrorum superiorꝫ Et est triplex mollificatiuuz: mundificatiuū ⁊ constrictiuum. ¶ Mollificatiuum seu lenitiuum sic fit. ℞. aque decoctionis maluaruz aut furfuris matrisuiolarum. aut ficuum lib. ij. olei cōis lib. j. salis. ʒ. ij. fiat clistere. ¶ Mūdificatiuū fit cū. ij. lib. aque decoctionis maluarū mercurialis brance vrsine foliorū sicle añ. M. j. ficuū pinguiū. xv. numero. anisi maratri assari añ. ℥. ß. Dissoluātur in ea cassiefi. mundate. ℥. j. yerapigra Gal. benedicte probate añ. ℥. ß. mellis quar. j. olei lib. ß. salis. ʒ. ß fiat clistere. ¶ Constrictiuū fit. ℞. plantaginis. M. ij. rosarꝫ. M. j. balaustiarū. ℥. j. fiat decoctio vnius lib. in qua dissoluantur puluis ru. ℥. ß. sepi hircini quar. j. albuminis ouoruz tria in numero. fiat clistere: ⁊ in parua q̄titate iniiciatur: fieri aūt pōt omni hora. Eligibilius tñ fit ante comestionē. Stet patiens dū recipiet eum dimissa zona curuus super genua sua ⁊ teneat os apertū. Et post iniectionem fricetur sibi venter ⁊ vertat se sup locū dolorosum ⁊ sustineat ipsum per vnaz. aut p duas horas: imo q̄tum erit possibile.

¶ De suppositoriis.

Suppositoria fiant ad modum cādelarum vnius digiti de melle cocto cum sale trito ⁊ inungatur cum oleo. ⁊ si cum eis incorporetur modicū de stercore muris fortiora essent. fiunt aliqñ de sapone duro: aliqñ de lardo indurato: nōnunq̄ cum mercuriali trita aut fructu cucumeris asinini depilato. Caueantur tamē in anovlcerato: purgant enim ⁊ attrahunt feces intestinorum vt in de colica Avicē. ponit.

¶ De cauteriis ⁊ formis eoꝝ. Ca. iij.

Cauterizatio est opatio manualis: cuz igne facta artificialiter in corpore humano ad vtilitatē determinatā. Ignis aūt ſm oēs doctores est duplex. actualis q̄ subito opat cuz instrumentis metallicis ignitis: aut cum radi. Aristol'. seu affodilorum summe calefactis: aut cum sulfure intenso: aut cum aqua seu oleo bullitis ⁊ non a casu: sed scienter applicatum. Alius est potentialis qui non apparet sensualiter in hora: sed post deductionez potentie eius ad actum: quod fit cum medicinis causticis ⁊ rumpentibus. Et quedā imprimunt fortiter ⁊ faciunt escaraz: vt est calx viua cum sapone mel anacardinum: quedaz leniter ⁊ non faciunt escaraz: sed vesicam vt cantarides et flamula atq pantalupina.

¶ Cauteria tamen actualia sunt securiora q̄ potentialia: eo quia ſm Albuc. actio ignis actualis est simplicior ⁊ minus ledit partes vicinas ⁊ membra principalia q̄ actio ruptorij que membris principalibus multum est suspecta: nisi esset in casu in quo patiens ꝑpter eius pusillanimitatem non esset ausus attingere ignem. Aut in casu in quo vellemus facere cauteria ad euacuādūz ⁊ deri-

randum. Tum enim ruptorium pter dolorē et escaram grossam quam dimittit debilitando locū maiorē puocat fluxum. Et licz q Aui. dicat q cauteriū actuale melius fit cuz auro: hoc habet verū in mēbris teneris velut sunt oculi: vt dicit Arnaldus. In alijs aūt securius fit cū ferro: vt dicit Albu. eo q: igneitas in ferro melius pōt mēsurari q̄ in auro. Neq3 in argēto pter eorū colorē nisi fieret p aurifabrū in hoc assuetū. ¶ Cauteria fm Albu. cōpetunt in oībus dispōnibus: pcipue tn̄ humoralibus et maxime frigidis et humidis: calidis aūt humoribus lz nō ꝯtrarient p se: cōtrariant tn̄ accidētal'r p remotionē cause. Calidis aūt et siccis naturis imaterialib9 nō sunt vtilia: immo in eis faciunt multa mala vt tenet Albu. Brunus. Guil. Lanfrancus et henricus et eorū sectatores. ¶ Et q̄uis sit valde vtile medicamē fm Alb. et Aui. et de ipis multa tractauerūt Albuc. hyp. vt testat haliab. in. 9. sermone ptis scđe. Nihilominus modernis tpibus nō hz tm̄ vsum quātū habebat antiq̄s tpibus: vt dicit henricus eo q: cōiter exercent p idiotas et opantes impite et absq3 purgatione: pter qđ ledūtur q̄plurimum. Et ita arguendo p fallaciā accidentis huius magisteriū negligit sicut et mlta alia vt Albumasar de astronomia pbauit.

¶ Cauteriū vero est necessariū auxilium in ꝯseruando sanitatē et extirpando egritudinē tenet eīm locū vl'ium euacuationū vt flēmiarum et purgationuz in hoībus q̄ ea sustinere nō possunt. Et cum hoc reliquias pdictaruz euacuationum corrigit et emēdat maxime in egritudinibus fortibus et malignis in q̄bus solū fieri ꝯsueuit: vt Rabi in sexto epidimiarum allegauit. Et pter hoc dicebat antiq̄tus vltimum instrm medicine nō vltimate finis sed ordinis: q: post dietaz et pharmaciā et flēiam dz fieri cauteriū vbi ꝯuenit: al'r facere multa mala. Ulis aūt euacuatio dz p̄cedere pticularē in ordine opationis recte.

¶ Et q: istud auxiliū est ita gn̄osuz circa ipz inq̄rantur tria: primo quare fit. scđo quō fit. sed tertio regimē ipsius. ¶ Propter aūt primum est sciendū q cauteria fiunt pter vtilitates gn̄ales et spāles. Utilitates generales cauterioꝝ actualium precipue sunt sex. ¶ Primam ponit Aui. ad cōfortationem mēbrorum. Calefacit enim cauterium actuale et desiccat membra que vt pl'm a frigido hebetantur. Et propter hoc dicebat hypo. auctoritate Gal. quarto terap̄. Siccuz sano est ppinquius. humidum vero nō sano. ¶ Secundam ponit ipse Aui. ad phibendum ne corruptio multiplicetur in membro. Et isto modo precipitur a Gal. in scđo a d glauconē et ab Aui. in quarto q fiant in circuitu estiomenoꝝ et in vlceribus sponte dilatantibus. et in ossibus corruptis. ¶ Tertiam ponit idez Aui. ad resoluenduz materias coartatas in particula: et isto modo p̄cipiunt Albu. et haliab. q fiant in guttis vel cephaleis et i fortibus doloribus. ¶ Quartam adaptat idem Aui. ad restringendum sanguinem: quā approbabat Gal. in. 5. tera. dū dicit adiuenerūt ea q̄ ad vocatam escaram operantur: velut septrū quoddam ad restringendum fluxum sanguinis. Operant aūt ipam p ignem: aut p sile in igni pharmaciam. ¶ Quintā appropriat magister Arnaldus ad euacuandum et diuertendum fluxus inueteratos oculoruz et totius corporis et isto modo fiunt setones et cauteria retro collum: et in fontanellis lacertoꝝ: vbi lacertus a lacerto distinguitur aut sub eis ad duos vel tres digitos iuncturarū maxime iuxta venas q̄ diriguntur ad membra illa. ¶ Sextam ponit Gal. ad intercipiendum: et isto modo p̄cipit cauterizare venas timporū: vt non fluat ad oculos materia: et in ruptura q intestina nō descendant et in vicinitate vlcerum maloꝝ. Et de hoc fecit afforismuz Arnaldus: manatio q̄ diuerti nequit ad exitum naturalem supple habituatū vicinis cauterijs adducitur cōpetenter. ¶ Septimam ostendit vsus ad extirpandum superflua: et isto modo aperiunt apostemata resecantur glandule extirpantur carnes viue et mortue et id genus. ¶ Utilitates autem particulares lz ponantur. 56. ab Albu. et. 20. ab haliab. et multa a Bruno Rogerio et suis glosatoribus. Ac etiam a Guillelmo Lanfranco et henrico fm quod ea in diuersis precipiūt facere locis. Nihilominus moderni operatores non faciunt ea nisi fm octimembrē diuisionem. ¶ Primo in capitis summitate in loco vbi pertingit digitus medius extensa manu de naso a radice palme superius. Consulunt albucrasis haliabbas Brunus Guillelmus Lanfrancus et Rogerius cum suis glosatoribus cauteria rotunda cum oliuari ad euaporandum cerebrum et diuertendum materias que ad partes reumatizant subiectas. Et aliqui profundant ea vsq3 ad os. Nonnulli radunt aut exfoliant primam tabulam cranei quod non multū approbat Albu. Et ideo valent talia cauteria manie epilepsie et capitis dolori fluxui oculorum

ptisicis ꝛ oibus reumatismis. ¶ Fiunt etiaʒ in cornibus capitis ꝛ occipite cauteria cū eodem instrō ad calefaciendū ꝛ cōfortandū caput in paralisi tremore spasmo: ꝛ propter lepraʒ palliādam. ¶ In facie aūt que est scđa pticula fiunt multa ꝛ diuersa cauteria ꝑpter spāles vtilitates: fiunt enim in palpebris ad corrigēdum ꝛ eleuādum palpebras cū mirtilino. In loco piloꝝ ad claudēduʒ poros pilorū euulsoꝝ vt nō renascant: ꝛ hoc cū actuali. In lachrymalibus ad cōsumendū carnē sup̄fluā cū cultellari paruo. In tāto iuxta nasuʒ pro fistula cū actuali ꝛ cāna. In timporibus ad claudēdum venas ꝓ reumate oculoꝝ cuʒ cultellari. In naso ꝓ polipo cōsumendo cum actuali ꝛ cāna. In labijs ꝓ fissuris cuʒ cultellari paruo. In dētibus pro dolore ꝛ putrefactione ipsoꝝ cū actuali ꝛ cāna. In vulua pro ea incidenda cuʒ incidente ꝛ canali cocleata. In collo fiunt cauteria ad setonē cū tenaculis ꝛ acu cetoneta retro in fossa ad diuertenduʒ materias oculoꝝ: vt solus dicit Lanfracus. lʒ alij nō dixerunt. innuerunt tñ p̄cipue glosatores qui viderūt quēdam medicū maxime approbatum per cauteria rotunda ibi facta a longo tpe dimissa apta curare maniacos scotomicos ꝛ vertiginosos. Gal. etiā in decimotertio terap. dixit ꝙ ventosa sm̄ occipitiū facta nobile est auxiliū reumatis oculorū q̄to magis cauterizatū. Et ob hoc in reumate oculoꝝ in p̄dicto loco cauteriū cuʒ setone facere cōsueui. In parte aūt anteriori in collo sub mentone consulunt quatuor magistri cauteriū ad setonē ꝓ euacuare naturā gutte rosacee ꝛ aliarū infectionū faciei ꝛ oris. ¶ In homoplate in fontanellis brachioꝝ ad tres digitos de iunctura vbi lacert⁹ a lacerto manifeste distinguit̄ cū clauali rotūdo cū resta ꝛ plata pforata ab intra fit cauteriū ꝓ egritudinib⁹ faciei ꝛ partis anterioris colli. In mēbris thoracis: ꝛ ab extra ꝓ egritudinib⁹ toti⁹ capitis ꝛ partis posterioris colli. In mēbris thoracis sub furcula fit cauteriū rotundum ad setoneʒ ꝓ asmate ꝛ egritudinibus gule ꝛ subassellis eodē modo. Pro egritudinib⁹ humeroꝝ ꝛ pro mūdificando cor ꝛ palliando leprosos. In empimate etiā quādoqʒ fit apertura cum ensali cultellari inter costas ad attrahendū sanguinem: est tñ periculosum de fistula aut de morte ꝑpter debilitationē cordis ex aere siue alteratione subintrāte: vt dicit Albu. ¶ In ventre in parte anteriori supra stomachum fiūt cauteria rotūda aut ad setonē que cōuenientius se tenent aperta propter egritudines stomachi ꝛ supra epar ꝛ supra splenē ꝑpter dolores illarū partiū: ꝛ subtus vmbilicū ꝑpter aquaʒ ydropicalem. Et Albu. ꝛ Haliab. faciunt ea cū clauali bus duplicatis: aut triplicatis. ¶ In anchis fiūt cauteria in inguine ꝑpter rupturaʒ. In pectine ꝑpter vesicas retro ꝑpter renes ꝛ gibbositates: cū rotundo aut clauali restato. Et in bursa testiculoꝝ cum setone ꝑpter herniā aquosam ꝛ ventosam. ¶ Octauo fiunt cauteria in fontanellis sub genu ad tres digitos vbi lacertus a lacerto distinguit̄ cū clauali rotūdo arestato cum plata ꝑpter purgationē totius corporis ꝛ morbo tybiaruʒ. ¶ Plures autem alias vtilitates speciales faciūt cauteria in p̄dictis locis que superius in singulis capl'is sunt explicata. ¶ Utilitates autem cauteriorū potentialium sunt quasi eedem sicut ꝛ actualiū: excepto ꝙ nō confortant sed debilitāt. Et ideo magis appropriātur ad euacuandū ꝛ deriuandum hu. ꝛ aperiēdum apostemata ꝛ fluxum sanguinis restringendum q̄ actualia. ¶ Particulares vero eoꝝ vtilitates assumūtur a locis in quibus fiant. Cōius tñ ponuntur caustica in locis carnosis: q: trahunt a ꝓfundo magis q̄ actualia. Membris tñ principalibus magis sunt molesta. ¶ Uesicātia vero in locis ponuntur intercutaneis vt sub mentone retro collum ꝛ tota facie ꝛ in cauillis pedum ꝛ manuum nō em̄ extrahunt nisi humorem intercutaneum: vt videtur ad sensum. ¶ Propter scđm quomodo fiunt cauteria est sciendum ꝙ cauteria actualia fiūt cū instrumentis precipue metallicis. Potentialia vero cū medicinis causticis. ¶ Instrumenta autem cum quibus fiunt cauteria actualia apud antiquos erāt diuersa. Moderni vero ea retraxerunt ad certuʒ numerū. vt Guil'. de saliceto ad sex vel ad octo. Lanfrancus ad decem. Henricus ad septeʒ. Ego vero cōmunia cauteria faciebam cum sex formis: specialia vero cauteria faciebam cum proprijs instrumentis formatis iuxta intentionem quā cōplere habebam: fiant autem de qualibet forma tria instrumenta paruum magnum ꝛ medium. ¶ Prima forma est cultellaris ad formam cultelli facta: ꝛ est duplex dorsalis scindens ab vna parte: ensalis scindens vt ensis a duabus. Et cum isto inciduntur carnes superflue ꝛ apiunt̄ apostemata ꝛ rectificantur vlcera. Cuius forma est talis.

¶ Scđm instrumentum est oliuare nō ad formam folij oliue: vt putauerunt Guilelmus ꝛ

Lanfrancus & henricus: sed oliuari ossibus simile. vt dicit halia. in nono sermone partis secunde de coquendis capitibus. Qd' ex ope ratio etiaz ostendit: fiunt enim cum oliuari in summitate capitis: vt docēt prefati magistri. Et iuxta iūncturas ꝑpter earū dolorē & super neruos: vt nō ꝑfundetur in eorū substantia dum cauterizātur ꝑpter putrefactionem. Et super ossa ꝑpter magis desiccare dum cauterizantur propter corrosionem. Cuius forma est talis.

¶ Tertium instrumētum est dactilare ad similitudinē ossium dactiloruz factum: & valet ad omnia ad que oliuare: sed ipsum meliorē formaz relinq̄t post se: q2 oblongam: est grossius q̄ oliuare. Et ideo est precipuum in vlceribus & ossium corruptionibus. Cuius forma est talis.

¶ Quartū instrumētum est punctale habēs cuspidem gracilem & rotundā cū quo cauterizatur sola cutis: & est duplex cum resta & plata: vt nō trāseat vltra cutim cū quo fiunt cauteria que cōiter vocātur ad nodulum in fontanellis brachioꝝ & tybiarū. ¶ Aliud est planum longum ad modū radij cū canula vt nō offendat latera cū quo cauterizant mēbra vt fistula lachrymalis polipus infra nasuz & dētes. Cui⁹ forma prima est forma primi.

¶ Forma secundi est talis.

¶ Canula est talis.

¶ Quintum instrumentū est cauterium subtile cum quo ponuntur setones cum tenaculis latis & perforatis: valet autem istud cauterium vt punctalia ad nodulum: sed sunt leniora & durabiliora: eo q2 nodulus egreditur & cadit sepe & idiget ligatura tediosa: seto autem nō. Cuius forma est talis.

¶ Tenacule sunt tales in forma vt hic.

¶ Sextum instrumentum est circulare cum quinq3 additamentis ad faciendum quinq3 cauteria ad nodum cum plata quinq3 foraminibus perforata super sciam in dolore ipsius & supra humerum & supra gibbositatez humorosam & dolorosam.

Cuius forma est talis vt hic.

¶ Modus autem faciēdi cauteria actualia est q̄ inquiratur bene locus vbi debent poni & exsiccetur & signetur & applicata plata: aut canula frigida si debent poni aut sine ipsis vbi non est necesse: firmiter patientem tenēdo: & ignita cauteria bene duo vel quot erūt necessaria vsquequo rubeant: quia tunc erūt meliora tradantur magistro caute q̄ patiēs non videat & imprimantur & teneantur cum quadam reuolutione vt non adherant carni fortius tñ in osse: leuius in neruo vsquequo perdant rubedinem. Et totiens reiterentur quousq3 habuerit intentum: & postea regant.

¶ Medicine vero cum quibus fiunt cauteria potētialia sunt ruptoria: quorum aliqua post se dimittunt escaram vt calx viua & sapo mollis equaliter de quolibet. ʒ. j. vel q̄tum sufficiet ad operationem mixta recenter anteq̄ sint infrigidata vt dicit Albu. addendo quid fuliginis. vt dicit henricus: aut salis alkali. vt precipit haliabas. Et de saliua ponit vulgus: & q̄ statī applicetur in loco signato infra circulum factuz de tela cerata. aut de panno in albumine oui infuso. aut in aliquo glutinoso frigido et ligetur firmiter a. xij. horis vsq3 ad. 18. dimittatur: & postea remoueatur & regatur. ¶ Medicine autem rumpentes q̄ non faciunt escaram: sed vesicas sunt cantarides mixte cum fermento aut cum aliquo sepo vel folia flamule: vel planta lupi vel marcilium pistata & super locuz applicata inquātitate. ℥. ß. vsq3 ad. ℥. j. & ligentur non stricte et dimittātur ab octo horis vsq3 ad. xij. Et postea remoueātur: & vt oportet regantur.

¶ De tertio qd' est de modo regendi cauteria est sciendum q̄ eorum duplex est regimē ante actum videlz. & post actum. Ante actuz ipsius omni tpe pōt applicari. vt dixit Albu. dūtaxat q̄ corpus sit mundum & nō repletū. Cōmunis aūt est amonitio in quarto & decimotertio terap. & vbiq3 q̄ nulluz euaporatori nominatorū auxiliorum vti audeas anteq̄ euacuatione totius corporis vtaris. Et si nō dicitur semper tamē intelligatur. Admoneat etiam patiens ante cauterizationem de bonitate et securitate cauterū ad hoc q̄ ipsum meli⁹ sustineat. Et si necesse est teneatur firme q̄ ligetur. ¶ Post vero cauterizationem in primis tribus diebus ponātur super locum & circumcirca albumina ouorum cuz oleo ros. agitata. Et post casus escare cum butyro lauto addita modico frumenti farina aut cū aliquo vnctuoso non est salito: aut cum aliquo dulci maturatiuo procuretur. Et postq̄ ceciderit escara mundificetur & curatione vlcerū curetur: nisi ipsum vellet tenere apertum ꝑpter euacuare humores & fumos vaporosos aut propter consuetudinem longam ob quā non esset securum claudere ipsum absq3 alia euacuatione equipollente. periculum enim esset q̄ humores qui consueuerint exire retenti currerent ad aliquod membrum. Et q̄ inducerēt maiora mala. vt in de vlceribus est

dictum: et in prologo istius libri premissum.
Et vt etiam notatur in primo sexti afforismo
rum. Emorroydas antiquas habenti. In ca
su tamē in quo esset necesse post clausionem
ipsum reiterare in eodem loco pōt reiterari
aut in suo consocio mēbro aut in alio sibi pro
ximo. iuxta illud Arnaldi. Manatio innatu
ralis que diu manauit obscurari neqꝫ absqꝫ
timore grauioris incōmodi nisi manatio cō
sueta ad pxima deriuetur. Cauterizat⁹ a die
cauterizationis vsqꝫ ad septez vel nouē dies
ꝙ igneitas sit refrenata regat̃ regimine in
frigidatiuo. Post vero vsqꝫ ad complementū
sue operationis confortetur virtus. et ordine
tur regimē ad oppositum sue cause. ¶ Tem
pus autem cōmune tenendi ipsum apertuz
ſm Rogerium et suos magistros est. 40. die
rum aut trium mensium: nam ille est termi
nus vltimus apostematum in sexto afforis
morum et in secundo pronosticorum. Ultra
autem illud tempus debilitatur locus et ha
bituat̃ cachochimia et cum hoc virtus in eo
confortans est euaporata. vt dicit Henricus
Teneatur autem apertum cum tentis. et no
dis de cera simplici. aut in aqua malaxetur
euforbiū seu scamonea vel colloquintida seu
elleborus ſm naturam humoris quem volu
mus purgare aut cum piso: aut cum nodulo
de ligno hedere. aut de gentiana. Et desup
ponuntur folia caulium aut hedere subtus
pannos aut supra pannos triplicatos aut re
triplicatos. Et aliqua plata de corio. aut de
ere aut argento ligata. Et potest bis in die
aut totiens quotiens placebit remutari.
¶ In cauterio autem potentiali ante actum
est necessaria melior euacuatio ꝙ in actua
li cum sit maioris lesionis vt dixi: non est ta
men necessarium ꝙ ligetur patiens. sed per
quiratur locus et signetur et vt dictum est ap
plicetur. Et post actum regatur vt de caute
rijs alijs est dictum. ¶ Uesicātia vero requi
runt custodiam maxime vesice que consue
uit ledi ex cantaridarum applicatione que
cum balneo consueuit corrigi vt inferius di
cetur. Eleuate autem vesice incidātur et ape
riantur cum forficibus: aut cuz acu. Et post
desuper folium caulis et paui applicentur et si
cut placebit remutentur. Et quia non faciūt
escaram sed vesicam infra septimā diem vel
octauaz desiccantur et cōsolidantur.

¶ De operationibus et artificio ꝑ
parandi antidota que in arte com
petunt chyrurgie. Cap. iiij.

Necessarium et valde vti
le est sepissime medicis maxime
chyrurgicis vt sciant adinueni
re et cōponere ac etiam admini
strare auxilia infirmoruz. eo quia multotiēs
contingit eos operari in locis in quibus non
reperiuntur apotecarij aut si reperiūtur nō
sunt ita boni neqꝫ omnifarie fulciti. Uel sunt
multi pauperes qui non possunt emere res
proprias et preciosas. quare cuz cōmunibus
oportet pertrāsire. Et ꝓpter hoc data est do
ctrina et modus cognoscendi simplices medi
cinas a Gal. in primis libris simpliciū farma
corū per substātiam saporem et odorem. et id
genus et conficiendi composita decem septē
libris de compositione medicinarum quorū
decem dicuntur almeanir et septez cathagi
nes. vt Haliab. in fine tegni testatur. Ita enī
refert Gale. ipsummet aliquotiens fecisse. vt
in sexto meamir in agro existens carens dya
moron in quodam in gargarione patiente
adinuenit dyamicum. Et vndecimo terapē.
accepit absinthiuz in paupere mendico apo
stema in epate patiente. qui oleum non po
terat emere nardinum. Ego autez nunqꝫ cō
sueui exire extra ciuitates nisi mecum porta
ui bursam clisteriorum et aliqua cōmunia. Et
querebam herbas ꝑ campos cum modis di
ctis ad cito subueniendum infirmis. Et ita
reportabam laudem lucrum et amicorum co
piam. Et interiz propria ordinabantur et ꝓ
curabantur. ¶ Porro est etiā vtile scire mul
tas medicinas: quia non omnia in oībus lo
cis reperiunt̃. vt in meamir superius de apo
stemate aurium fuit allegatum. Et ꝙ cōfert
vna hora nō cōfert alia: et qđ vni proficit no
cet alteri. Et totū hoc est ꝓpter diuersitatez
particularū cōplexionū gentiū et auxiliorum
qui certis literis non possunt denotari. vt se
ptimo terap̄. dicebat̃. ¶ Propter hoc est sciē
dū ꝙ opationes chyrurgicaliū distinguūtur
ſm virtutes que sunt in eis et eas habent ef
ficere in corpore humano q̄ triplices nume
rantur a Gal. et Auer. in q̄nto quedā sunt pri
me que dicuntur cōplexiones et qualitatiue
que a qualitatib⁹ dependent elemētoꝝ sicut
sunt ille q̄ dāt et faciūt calītatē friditatē sicci
tatē ac hūiditatē. Quedā sūt scđe: qꝛ sequūt̃
primas dictas q̄ suo mō dicunt̃ substātiales
sicut ille q̄ hn̄t repcutere attrahere resoluere
remollire maturare mūdificare ꝯsolidare re
gn̄are: ac et̄ et dolorē sedare. Quedā sunt ter
tie q̄ hec facere hn̄t i determiatis pticulis q̄

suo mō dicūtur specifice seu formales vt me dicine laxatiue ꝛ vrinatiue: ac etiam illuminantes visum acuentes, auditum ꝛ id gen⁹ Que quidem opatōes ſm mentem Auicē. in scđo canon. q̄nqꝫ fiūt per medicinas suo mō simplices velut sunt rob. camomilla atqꝫ plā tago: q̄nqꝫ per compositas velut sunt vnguē ta olea emplastra aque epithimata pulueres ꝛ consimilia: laudabilius tñ est operari cum simplicibus si quis potest q̄ꝫ cum compositis: eo q꞉ cū compositis concurrere multa possunt: que multotiens in vnum nō possunt concordare vt in tertio terap. ostendebatur. Et propter hoc dicebat magister Arnaldus q̄ potens medicare cum simplicib⁹ dolose aut frustra querit composita. Cogit tamen vt dicit aliq̄n necessitas componere medicinas q̄n non inuenitur simplex potēs vtiliter complere intentiones propositas ꝛ cōceptas. ¶ Concipiuntur aūt intentiōes ſm eundem Arnaldum ex membris ꝛ ex morbis aut ex medicinis ſm nobilitatem: aut ēt diuersitatem conditionis eorum situs etiaꝫ ꝛ compositionis. Ex morbis ſm compōnem quaꝫ habent in se ꝛ respectu causarum ꝛ accidētium: ex medicinis q̄n sunt debiles horribiles: aut nimis fortes. Et q꞉ optime ista ꝑ tractantur per Auicē. in quinto. ꝛ per Serapionē in septimo ꝛ per translatorē antidotarij Azaranij parte prima: ꝛ per Joannem de sancto amando in suis aureolis non curo in his elongare sermonem. Nihilominus preparantur medicine ꝛ mundant̄ decoquūtur ꝛ aduruntur conteruntur: ꝛ id genus de causis certis de quibus Serap. sermōe euāgelico tractauit.

¶ De preparatione medicinarū simplicium.

Causa autem quare mūdantur simplices medicine est vt remoueant̄ ab eis extranea ꝛ lauentur omnes vt magis sint munde et pure. Alique vero vt abijciatur fex ꝛ sordities ab eis. Nonnulle vero vt remoueatur acuitas ꝛ acquiratur frigiditas.

¶ De mundificatione herbarum.

Exemplum mundationis ꝛ depurationis habet̄ in herbis ꝛ radicibus que quomodo mundantur ꝛ depurantur notum est omnibus. Exemplum lauationis: vt abijciatur fex et sordities est oleum ꝛ cera.

¶ De lauatione olei.

Lauatur oleum dupl'r: vno mō cū clepsedra h̄ñte duo foramina: vnū in summitate aliud in ꝓfundo: et impleta ſm medietatē aqua cal'a ꝛ oleo claudant̄ foramina ꝛ agitētur fortissime vsqueq̄ oleū ꝛ aqua sint bene mixta. Deinum post quietationē apiatur foramē fundi quousqꝫ aqua fuerit extracta: ꝛ deinū ponat̄ tātūdeꝫ de alia aqua ꝛ fiat vt prius. Et totiēs reiteret̄ quousqꝫ oleū fuerit albificatū. ¶ Alr̄ āt lauat̄ magis leniter in pelui scutella vl' olla ponit̄ in scutella cū tantūdē aq̄ cal'e ꝛ agitet̄ cum spatula tm̄ donec albificetur: deide ponatur in sole quousqꝫ separetur oleum ab aq̄: deinde colligatur oleum de superficie aque cum aliquo coclearı ꝛ reponatur. Et si sufficienter fuerit mundatum bene. Et si non iterum ponatur de aqua vt prius ꝛ scđo et tertio donec albescat.

¶ De lauatione ꝛ dealbatione cere.

Lauatur ꝛ dealbatur cera fundendo ipam cū aqua ꝛ ipam eleuando cum lapide: aut cū vitreo rotundo in ea immerso. Et post immergat̄ in aqua frigida ꝛ separetur a lapide totiens sic faciendo donec tota cera sit extracta. Et postea apponatur ad solem eam sepe vertendo donec sit alba perfecte. ¶ Aliter ꝛ magis leniter accipitur cera ꝛ coquitur in aqua ꝛ postea expellitur illa aqua ꝛ ponitur alia: ꝛ fiat ita sepe donec fiat alba.

¶ De lauatione terebentine.

Lauatur terebentina vt mag' suauis ꝑ neruis efficiat̄ in scutella cum aqua frigida ꝛ tantum cuꝫ baculo ducatur aquam sepissime mutando donec sit alba.

¶ De lauatione butyri.

Lauatur butyrū antiquū vt salsedo remoueat̄ ꝛ in mollificando efficacius efficiatur in scutella cum aqua frigida ꝛ tantum cum baculo ducat̄ donec fiat album.

¶ De lauatione calcis.

Lauatur calx vt ei⁹ acuitas remoueat̄ ꝛ efficiat̄ desiccatiua in baccino cū aqua frigida cū baculo eā miscēdo ꝛ postq̄ꝫ ꝗquieuerit illa aq̄ expellat̄ ꝛ alia imponatur: hoc septies vel nouies aut totiens faciendo donec aqua ad gustuꝫ suauis ꝛ dulcis reperiatur.

¶ De lauatione ꝛ ꝑparatiōe tucie ꝛ ꝯsiliūꝫ.

Preparatur tucia prio adurendo: vt ꝯterat̄

facilius nouies eã ignie͂do in carbonibus incẽsis ⁊ nouies eã extinguẽdo in aceto vel in aqua pluuiali: vel in aqua rosꝫ. seu feniculi vel maiorane ſm illud ad qḋ voluerit eã applicare. post hoc lauetur ⁊ depuretur vt suauis ⁊ frigida efficiatur ꝯterẽdo eã grosso mõ: ⁊ in pãno ⁊ in pelui cũ aqua fria tm̃ fricando ducatur qꝫ subtile ipsius in aquã trãsiuerit: ⁊ illḋ grossum de panno abijciatur: deinde cribelletur aq̃ ⁊ subito colãdo cũ alio pãno mutetur in alio vase ⁊ illud grossum qḋ remãserit in fundo abijciatur: ⁊ hoc bis vel ter faciat quousqꝫ nihil remãserit grossi: post dimittatur residere quousqꝫ descẽderit in fundo: ⁊ tunc aqua illa cũ illa viriditate q̃ cum illa supnatat abijciatur ⁊ alia aqua ponatur totiẽs reiterando quousqꝫ aqua dulcis ⁊ suauis efficiatur: tũc desiccetur et seruetur. ¶ Exẽplũ cõbustionis vt facilius fiat cõtritio est tucia. Sed vt remoueatur desiccatio ⁊ cõsolidatio est in subtilibus corrosiuis velut ponit Gal. in .3. terapẽ. ⁊ .5. ⁊ .9. simplicium pharmacorum de cuperose ⁊ viride eris.

¶ De cõbustione cuperosa ⁊ consimilium.

Igniantur supra crucibulũ aut testã cũ carbonibus insufflatis donec inflãmentur ⁊ fundantur ⁊ ampullentur: ⁊ hoc tm̃ fiat donec color fuerit mutatus in rubeũ seu citrinũ ⁊ ꝙeuerint ampulle ⁊ infrigidetur ⁊ reseruetur. ¶ Exẽplũ decoctionis vt ṽtus colatura tradatur est sirupis ⁊ oleis ⁊ infusiõibus qḃus virtus traditur in decoctiõe: post sirupãtur ⁊ oleantur ⁊ clisterizãtur ⁊ gargarizantur ⁊ embrocantur. Et decoctio fit qñqꝫ vt virtus non necessaria sepetur ⁊ necessaria remaneat: vt in caulibus ⁊ lentibus euidenter ostendit i tertio pharmacorum Gal.

¶ Exẽplũ ꝯtritõis vtres sint pmãsibiliores supra locũ ⁊ magis efficiantur desiccãtes sunt in lithargiro ⁊ cẽtaurea ⁊ in ꝯterẽdo est iudiciũ ⁊ terminus: vt dicit Aui.

¶ De pparatiõe medicinarũ cõpositarum.

Composite aũt medicine ppãrantur ⁊ ꝯficiuntur ſm Joannem de sancto amando ⁊ magistrum Stephanũ Arnaldi de montepessulano diuersimode ,pp̃ter diuersas vtilitates ⁊ in forma oleorum vnguentorum emplastrorum epitimatum ⁊ id genus.

¶ De oleis.

Oleum est humiditas liq̃da et vnctuosa: ⁊ fiũt ſm doctrinã hebẽ Mesue ⁊ Azaramũ triplr vez p expressionem vt oleum oliuarũ de quo dicit Gal. in scḋo pharmacorum qꝫ est sicut materia recipiens oẽs virtutes: ⁊ oleum nucum ⁊ amigdalarũ mirtinum lininum laurinum muscellinum ⁊ oleum de ouis ⁊ de fermẽto ⁊ ꝯsilia ¶ Fiũt ẽt alio mõ p decoctionem ad ignem vel ad solẽ vel infra terrã calidam vt oleũ rosarũ camomille de lilio ⁊ silia. ¶ Fiunt tertio mõ p sublunationẽ vt oleũ benedictum. ⁊ oleũ de tereben. de tartaro de fraxino ⁊ iunipero. ⁊ id genus. ¶ Cã quare fiũt olea ⁊ virtutes ponuntur in eis est duplex: vna ẽ vt oleũ ,pfundius pferat virtutẽ. scḋo est vt oleum dulcoret acuitatem rerũ cũ quibus fiũt. Est tñ intelligendũ qꝫ qñ fiunt olea ex oleo oliuarũ frigida debẽt fieri cũ oleo onfancino qḋ est oleũ oliuarũ viridiũ ⁊ immaturatarũ qñ calida debent fieri cum oleo dulci ⁊ maturo.

¶ De vnguentis.

Vnguentum est res vnctuosa non fluida: sed pmanens. Et fiunt ſm doctrinam cõem. vno mõ sine igne pistãdo in mortario: ⁊ isto mõ fit vnguentũ album ⁊ oia vnguenta mineraliũ. Et ad quãlibet. ℥. de subtilibus pulueribus ponitur lib. ß. olei de aquis succis: aut aceto q̃ntum de mineralibus. ¶ Alio mõ fiunt cum igne fundendo in oleo ceram ⁊ pinguedinem ⁊ vltimo qñ erit tepefactum puluer es bene triti misceantur ⁊ ad quãlibet lib. olei ponitur de cera quar. j. pulverũ quar. ß. in estate: in hyeme vero minus est necessariũ de cera. ¶ Et tertio mõ fiunt cum axungijs ⁊ herbis pistando eas: ⁊ postea insilẽ coctas ⁊ colatura est vnguentum ⁊ ponitur tm̃ de herbis q̃ntum de axungijs. ¶ Cã quare fiũt vnguẽta est vt sua materia maneat in supficie ⁊ nõ fluãt neqꝫ se nimis ,pfundent. Sunt enĩ media inter olea ⁊ emplastra.

¶ De emplastris.

Emplastrum est confectio cerotaria p decoctionẽ solidata ⁊ indurata. Et fiunt tripliciter: vno mõ qñ sunt mineralia decoquuntur primo cum oleo vsqꝫ ad spissitudinẽ postea adduntur muscillagines vt in dyaquilon et sine muscillagine: vt emplm̃ nigrum. ¶ Alio mõ fiunt sine mineralibus vt oxicroceum cũ gummis cera pice ⁊ terebentina ⁊ aliquibus pulueribus p istum modum contritis gummis ⁊ p noctẽ in aceto vel vino tẽperatis in mane liq̃fiant ad ignẽ ⁊ dissoluantur vsqꝫ ad cõsumptionẽ vini vel aceti. Et colatis addatur pix: deinde cera ⁊ vltimo terebentina ⁊ inde.

Q

scensu ab igne ponant pul. semp cũ spatula ducendo. Et proijciant in aqua frigida ⁊ post extrahatur ⁊ cũ manibus iunctis cũ aceto aut oleo malaxãdo extrahat ab aqua: ⁊ fiãt magdaleones. Signũ aũt decoctionis ẽpla strorꝫ est vt gutta ipsorꝫ piecta in aqua fria vel in marmore coagulet. Et digitis nõ adhereat malaxando. ¶ Fiũt etiã ⁊ tertio mixto mõ cũ mineralibus gũmis ⁊ pul. vt i apli con est videre. Cã vero quare fiunt empl'a ẽ vt virtus diutius maneat in mẽbro.

¶ De pultibus ⁊ cathaplasmatibus.

Pultes ⁊ cathaplasmata sunt. q̃si idem: nisi q2 in pultib⁹ nõ intrant nisi farine cũ aqua vel succis et oleo seu melle. In cathaplasmatibus ponuntur succi ⁊ herbe ⁊ fiũt ad maturandũ: ⁊ tũc debent esse viscose: aut ad resoluendum: ⁊ tunc debent esse absq3 notabili viscositate: eo q2 viscositas notabilis claudendo poros retinet calorem ⁊ spũm ⁊ materiam q̃ ambo faciũt ad maturatione cũ phibitiõe resolutionis: vt dr in. 5. pharmacorꝫ ⁊ dicet infra. Nihilominus multotiẽs empl'a vocant: cãe ipsorum sunt leuitas pparandi ⁊ vtilitas simplicium qui al'r non haberent tantã virtutem.

¶ De embrocis ⁊ epithimatibus.

Sunt enim ista liquores simplices atq3 cõpositi cũ aliquibus pticulariter fomentantur et balneant mẽbra aut in q̃bus infunduntur spongie aut panni ⁊ exp̃ssi sup particulã ponuntur ⁊ sepe remutantur. Et cause talium sunt facilitas calefaciendi ⁊ infrigidandi et humectandi et resoluendi cum profundationis virtute.

¶ De alijs modis.

Plures sunt alij modi componẽdi auxilia vt distillationes aquarum causa decoris ⁊ sinapizatiões ⁊ linimenta ⁊ alia que magis fiunt ad apparentiam ⁊ votum infirmorum q̃ȝ ad existentiam: vt dicit Henricus. Stabilis medici est stare in certis ⁊ probatis. vagãtis animi peregrinare per multa. vt dicit Arnaldus. Et si aliquotiens congruũ inuenitur fortune magis attribuendum q̃ȝ rationi in tertio terapeu. Cognitorem enim oportet esse medicũ ppriarum naturarum in quibus operatur ⁊ cum quibus vt dr per totum.

¶ De antidotis localibus apostematuꝫ. Et primo de medicinis repercussiuis et modo repercutiendi. Cap. v.

Quia inter operationes scdas chyrurgicales repercussio est magis necessaria cũ ipsa phibeat augmẽtum apatis ⁊ ipsius sanationem: que valde sunt suspecta ad dolorem et febrẽ: ⁊ p ɔñs ad vlcerationem ⁊ fistulationem: vt in de medicijs apatum superius dicebatur. Non obstante vulgari opinione q̃ in sanatione a periculo corpus magis securatur. pro tanto prius dicendum est de medicinis repercussiuis. ¶ Medicia repercussiua vt dicebat in de apatibus supra dupl'r accipitur cõiter seu large ⁊ pprie seu stricte. Cõiter dr de oĩ medicina q̃ refrenat ⁊ compescit infrigidat seu ingrossat oppilat ⁊ confortat. Et lꝫ doctores vt haliab. Serapio ⁊ Aui. sepe vnum capiãt pro reliquo. Nihilominus differunt inter se: q2 medicina refrenatiua ⁊ cõpescitiua est illa q̃ facit sistere materiaꝫ cũ infrigidatione ⁊ talis dr ingrossatiua apud haliab. ⁊ Aui. velut est semperuiua lactuca crassula vmbilicus veneris lentigo aqua cetuli arboris tremule aqua frigida camphora ⁊ acetum. ¶ Oppilatiua medicina dr illa q̃ sui viscositate ⁊ grossitie claudit poros mẽbrorum impedit trãsituꝫ materierum vt farina volatilis molendini amidũ glutinũ ⁊ genera gummarũ: ⁊ omne illud qd̃ est frigidũ viscosum sine mordicatione. ¶ Medicina cõfortatiua est illa q̃ tẽpat essentiã ⁊ ɔplõnẽ mẽbri tal'r vt phibeat ipm a supfluitatũ receptiõe vt oleũ ro. ⁊ mirtinũ mastix mirrha coriãdrũ sandali berberi absinthiũ marrubiũ centaurea poma cip̃ssi fruct⁹ thamarisci atq3 croc⁹. ¶ Proprie aũt dr medicina repercussiua repulsiua seu cõstrictiua ⁊ est fm Gal. in quinto ⁊ sexto simpliciũ farmacorum caplo scdo que impellit versus profundũ humores ad quos appropinquant. ⁊ est duplex frigida ⁊ calida. cum stipticitate ⁊ grossitie substãtiali velut sunt frigide ⁊ solatrũ plantago folia vitis virga ⁊ bursa pastoris rose balaustie ypoq̃stidos memitha acatia agressa sumac berberis mirtillus pira coctana nespila glãdes galle bolus armenicus argilla chimolea terra sigillata ⁊ sanguinarius lapis. Cal'e vero sunt alumen sal nuces cip̃ssi sq̃nantũ blacta bizantia ⁊ lupinorꝫ farina ⁊ stiptica vina ⁊ artificialis cõpressura ⁊ ligatura. ¶ Cõposite vero fiũt ex supradictis simplicib⁹ multiformiter fm qd̃ dictũ est i singulis capitulis de phlegmone ⁊ herisipilla ac de alijs apatib⁹.

vltra q̄ gr̄a plenarie doctrine ponūtur tres forme q̄ cōpetunt in prin° oīm phlegmonū ꝙ calefactionū q꞉ repcutiendo infrigidant et materiā itercipiūt ꝛ corruptionē ꝓhibēt ambulare ꝛ locū apatum confortant. ℂ Quarū prima est oxicratum. G. in scdo ad glauconē qd fit de aqua ꝛ aceto in forma potablii mixtis. ℂ Scdā est linimentū de bolo totiꝰ cōitatis ꝛ eum ponit Gal'. in nono pharmacoꝝ. qd. ℞. boliar. ptē. j. terre sigillate ptē. ß. olei ros. ptes. iij. aceti vel succi herbarū frigidaꝝ partē. ß. illius puluerizatis rebꝰ subtil'r oleū ꝛ acetū miscendo successiue ꝛ paulatī diu in mortario ducendo fiat linimentū. ℂ Tertia forma est cerotum Gal'. in primo simplicium pharmacoꝝ qd. ℞. olei ros. cere qd sufficit: fi vngm ꝛ nouies cū aq̄ fria lauādo infridet. ℂ Quarta forma ē vngm de mirtill'. ꝛ est Guilelmi de sa. ℞. olei mirti. lib. j. cere albe q̄r. ß. mirtilloꝝ pul. ʒ. j. fiat vnguentum. ℂ Modꝰ aūt repcutiendi est ꝙ euacuato corpore si ē possibile ꝙ seruatis conditionibus iam superius dictis applicentur repercussiua simplicia vl' cōposita ꝑm qd exigit materia si est calida frigida. Si frigida econuerso. Si mixta mixta supra ꝛ circūcirca locum magis tamē a pte a qua venit materia renouādo sepissime ꝛ ꝯtinuādo vsquequo materia sit fluxa ꝛ locus alteratus non ad liuorem ꝛ duriciem: sed ad colorem ꝛ subam naturalē ꝛ tunc erit cessandum ꝛ ꝓcedēdū ad resol'onem vel ad maturationē ꝑm qd dispō apatis requirit.

ℂ De medicinis attractiuis ꝛ mō trahendi.

Ad hoc enim inuente sunt medicie attractiue vt attrahant materias de mēbris nobilibus ꝛ ꝓfundis ad ignobiliora ꝛ manifesta. sicut in apatibꝰ emūctorioꝝ ꝛ creticoꝝ ꝛ venenosoꝝ. Et in sciaticis passionibus ꝛ in spinis ꝛ sagitis ꝛ aliis infixis extrahendis maxime qn̄ sunt in periculosis locis ad inciendū aut patientes sunt timidi ad sustinēdum tunc enim trahere debemus ꝛ si non cum alio: saltim cum ventosis ꝛ suctionibus: vt iubet Auicen. Et pro tanto post repercussiua quibus sunt contraria in quinto pharmacorū dicere de ipsis. ℂ Medicia attractiua ꝑm halia. supra est q̄ a profundo corporis trahit ad superficiem. Et dꝫ esse complexiōis cal'e ꝛ sbe subtilis vt velociꝰ ꝛ vehementiꝰ valeat profundari. Et ꝑm Gal'. vbi supra est duorum modorum: quedam est quasi per se nota: quedam ex putredine accidente habꝫ generationē per se notā sicut est dyaptaimū ꝛ sordities alueorum tapsia ꝛ serapinum armoniacū ꝛ si que alia similia his vt sunt euforbium allia cepe porri napi in nono simplicium capitulo secundo. ℂ Ex putredine vero que ex fermento acri fiunt ꝛ que ex stercoribus existunt: non parua tamē in eis est differentia. Nam ꝙ q̄dem columbarum sufficienter est attractiuum. Alia vero ab hoc equaliter destiterūt versus calidius qd anseris versus frigidius ꝙ galli: deficit autē ab hoc qd hoīs vel porcorum. ℂ Est aūt ꝛ aliud quoddam genus attractiuoꝝ que a qualitate substantiali euellunt materias vt sunt laxatiua thiriacalia oīa: quorū speculatio magis physicis q̄ chirurgicis est nota. Auic. vero videt ponere attrahentia ranas cōbustas aristol'. radic. canne. Et ideo Joannes de sctō amando ex secundo cañ. multa alia exempla congregauit vt calamentū pulegiū maxime cerusuꝫ ꝑm Arist. octauo de aīalibus narcisus centinodiū piretrum costus piper lapis spume maris. Ex quibꝰ possunt componi diuersa medicamina vt in de vulneribus ingenio attrahendi fixa cōposite sunt due forme.

ℂ Et gr̄a manifeste doctrine ponat' alia que est mirabilis cōpositionis ꝛ mirabiliū virtutum ꝛ ponitur ab Auic. in quinto cañ. ad andromacū relata. Fugit em̄ ꝛ extrahit ossa corrupta ꝛ spinas ꝛ furūculos ꝛ sciatice passioni confert. ℞. granorū inuentorū in palma bauracru. i. salis armoniaci. aristol'. cretice. radic. cucumeris asinini gummi alboti que est terbentina: oim an̄. ʒ. xx. piperis nigri ꝛ albi armoniaci amomi xilobalsami oim an̄. ʒ. x. thuris masculi mirrhe resine sicce q̄ est colofonia aldabat dr̄ stellio ꝛ lacerta de cuius capite ad hanc intentionem scribitur in. xj. farmacorū ana. ʒ. x. lactis arboris mori. ʒ. x. cere. ʒ. xxx. adipis capre. ʒ. xv. fecis olei de lilio q̄tuꝫ sufficit fiat emplastrum. ℂ Ad eandē intentionem fit emplastrum apricon antidotarij Nicolai. ℂ Modus aūt vtendi istis attractiuis est ꝙ iuxta ignem inungatur suauiter particula cum oleo de lilio: deinde suggatur locus ab aliqua vili persona postea medicamen apponatur ꝛ cum lana succida carpinata leuiter coopiatur: ꝛ cū binda fissa i medio ꝑm crucem vt non cōprimat locū suauiter ligetur ꝛ semel in die sufficit: vt remutetur.

ℂ De resolutione ꝛ modo resoluendi.

Quando aūt materia non est tota repercussa: aut nō dꝫ repercuti: aut est in loco tracta: propter cās superiꝰ dictas. Tunc auxilia debēt adiberi

resolutiua vt dicit hēricus et Lanfrācus: aut caraxationes: aut vtrūqz simul: vt in tertio tegni testat̄ Gal. ¶ Medicina autē resolutiua aut dyaforetica seu rarefactiua aut euaporatiua qd̄ quasi idē reputo q̄tum est de p̄senti est illa cuius ꝓprietas s̄m Aui. est separādi et subtiliandi materiā et facere ipsam euaporare aperiendo poros extrahere ei⁹ partē post partem donec assiduitate sui operis totuz extrahatur et euacuetur. Et ꝓpter hoc oportet q̄ sit calida et subtilis substantie et nō nimis acris: acria vero sunt hec et inferentia horrorē et designātia malum in quito pharmacorū. ¶ Medicine vero resolutiue: quedā sunt simplices: quedā vero composite. Simplices sunt velut camomilla que inter ceteras obtinet pricipatum. Et ideo egyptij sapientes in sacrificijs eā dedicauerūt in tertio pharmacorū. vnde in q̄nto eorundē. Inter resolutiua conceditur eadem camomilla. Et cū hoc altea et q̄ ꝑ ipsam oleuz: non minus aūt q̄ per cucumer asininū fit. Sed et q̄ antiquum oleū et de herua et raphanuū ex eadem sunt specie. Illa autem que frigida fluxu resoluūt: oportet q̄ sint abstergētia et exsiccātia: vt dicit Aui. mel melilotū anetum maluas bletas paritariam fumū terre caules vrticā ebulos et sambucum furfurē ordei fabarū et orobi farinas et panis grossi medullā. Addit Lanfrācus et hēricus ciminū ysopum calamētum ac origanū spicā et costū mirrhā et masticem in cōtusionibus vsus cōcedit cōis. ¶ Ex istis aūt cōponi possunt auxilia infinita, oleorū vnguētorū et emplastrorū: vt in forma oleorū est oleum camomille oleum aneti de lilio de amigdalis: necnon et oleuz costinum nardinuz facta simplr: aut cū additione aliorū s̄m formā in antidotario hebē Mesue et Azarami nobis dictam: vnguenta em̄ fiunt ex istis s̄m formam dictā ¶ Specialiter henricus in materijs calidis. ℞. olei camomille. ℥. iij. cere. ℥. iij. axūgie anatis et galline aā. ℥. j. camomille aneti aā. ʒ. ij. bulliant et colent̄ et fiat vnguentū. ¶ In materijs aūt frigidis Guilelm⁹ hunc consueuit. ℞. seis' feniculi anisi aneti. aā. ʒ. ij. farine lupinorū. ℥. ß. farine fenugreci et seminis lini ana. ℥. j. coquātur in aqua et cocta cōtundātur et cū modico de aceto et oleo. fiat empl'm seu cathaplasma. ¶ Plura alia inueniūtur in de apatibus cōibus et ꝓprijs oculorū et in sq̄natia atqz cōtusionibus et gutta. Et breuiter oia mollificatiua et maturatiua in materijs subtilib⁹ et paucis efficiūtur resolutiua vt hz experientia et Lanfrācus et henricus hoc etiā testant̄

¶ Modus autez resoluendi est talis q̄ cum aqua decoctionis materierū resolutiuarū locus fomentet̄ vsquequo inflari icipiat et rubere: et tūc tuā applica medicinā: et bis in die reinnouet̄. Cauendū tn̄ est: de indocta resolutione q̄ nō extrahat̄ subtile et petrificet̄ grossuz et cogat̄ medicus ad mollitiua transire.

¶ De mollificatione et modo mollificandi.

Cum igitur materia p̄ idoctā resolutionē iduratur tūc ad medicamina remollitiua est trāseūdū. Medicina tn̄ mollitiua duplex dr̄. cōiter vez et ꝓprie. ¶ Cōiter et large dr̄ medicia mollitiua: q̄cunqz cui⁹ ꝓprietas est quācūqz mollire duritiē. ¶ Durū aūt tripl'r dr̄ in q̄nto pharmacorū cōgelatū extēsum et siccū simplicit̄ aut cōposite. ¶ Proprie vero dr̄ medicia mollitiua q̄ hz mollificare durū per congelationē. Cum igit̄ durū p congelationē in qua fuerit aliqua materia replens velut esset humor idocte tractat⁹ in frigidū et grossum conuersus idigeat ad sanationē calefacere et desiccare. Necessariū est q̄ ei⁹ medicina sit calida et sicca: nō tn̄ fortiter et velociter: sed sufficit scdi q̄dem vel tertij q̄nqz gradus calefacientiū. primi aūt desiccātium. Et ideo q̄nqz aliq̄bus cōcedit̄ humida: modicū em̄ s̄m Gal. accesserūt neqz a siccātibus neqz humectātib⁹. Et si q̄d viscositatis et emplastrationis haberent meliora essent. Nō tn̄ q̄tum suppuratiua: qr tāto minus euacuatiua. Si tn̄ a frigiditate et siccitate simul idurata sunt calefacere q̄dē et humectare cōgruit s̄m mensurā excessus. Si aūt a repletione sola euacuare expedit q̄ replet et extendit. Si autē sola siccitate humectare vt supius dictū est in duritie iuncturarū: et dicetur in medicinis algebrarum. ¶ Exēpla aūt mollicētium propriarū in q̄nto pharmacorū et. 14. terap. sunt adeps caprin⁹ et proprie hircinus et galline. Sed hi quidem sunt debiliores. Fortiores eis sunt adeps anserinus et taurinus et medulla ceruina: et post vitulina et porcina recens et sine sale. Ex eodem genere cum predictis: sed fortius sunt armoniacum storax galbanum atqz bdelliū Meliora autem sunt que sunt noua. Ex hoc genere etiam est oleum nouum et non nimis antiquum et confectum cum lilio et nimirum radic. altee et cucu. asinini et multe alie plante decocte in oleo: aut in aqua remollitiuo: q̄ sunt et siluestris malue frondes crudes et et cocte. hec autem et alia multa simplicia inueniuntur. ¶ Composita enim sunt multaruz formarum. Prima est empl'm Gale. in lib. de

cathagenorum qd. Rx. terebentine cere an. qr. iij. galbani baurach an. ℥. j. thu. quar. ß. medulle ossiu cerui. ℥. ij. sordiciei alueorum ℥. j. et ß. olei laurini sepi vitulini an. ℥. ij. misceantur et fiat empl'm. ¶ Scdo est Aui. qd. Rx. stercorum caprarum ℥. ij. radi. cucu. asinini. ficuu immaturarum an ℥. j. stafisagrie bdellu farine fabaru amigdalaru amararu an. ℥. ß. fecis olei antiqui qd sufficit fiat empl'm. ¶ Tertia est dyaquilon coe et sm Rasim cu radicibus yreos multu in scrophulis appropriatum. qd. Rx. lithargiri lib. s. olei cois. quar. iij. muscillagi. altee et fenugreci an. quar. ij. et ß. fiat empl'm cu custodia lithargiri: et vnaqq lib. malaxet cu oleo de lilio. ℥. j. radicis yreos puluerizate. ℥. ij. ¶ Quarta est dyaqlon magnu ab hebe Mesue exptu ad mollificandu et resoluendum oem duritie. Rx. lithargiri triti et cribellati. ℥. vj. olei hircini. olei camomille olei aneti. an. ℥. iiij. muscillaginis altee et fenugreci et seis lini et ficuu et succi yreos succi sqlle ysopi hu. glutinis alcab. et viscus est cu quo capiuntur aues an. ℥. vj. et ß. terebentine. ℥. j. et ß. resine pini cere citrine an. ℥. j. conficiantur sicut decet. Et qui vult addere bdellium serapinum armoniacum ana. ℥. erit dyaquilon gummatum. ¶ Quinta et multe alie forme auxiliorum talium sunt dicte in apatibus frigidis et glandulis et dolore iuncturaru: quare si est necesse ibi capiantur. ¶ Modus autem remolliendi est q stuffata particula et bene balneata cum decoctione predictorum remollitiuorum in aqua: aut in oleo cu flosculo lane succide: q ysopus humida summe valet in hoc: vt dicit Gal. fomentet particula: et deinde applicetur medicamen et cu psili lana carpinata cooperiatur et ligetur et de die in diem: aut qn est necesse remutetur: cauendo tn vt dictu est supflua resolutione q non extrahatur subtile et grossum petrificet et a superflua humectatione: vt non corrumpatur et putrefiat particula. Et pp hoc qn videbitur expedire addas vel minuas resolutiua et humectatiua vt iubet Aui.

¶ De maturatiuis et modo maturandi.

Nodo si apa videt pcedere ad exituram et sanationem qd pot dignosci per signa in de apostematibus dicta tunc transeundum est ad suppuratiua medicinam. ¶ Medicina autem suppuratiua aut maturatiua: non tn apertiua vt dicit arabica translatio est illa que facit caliditate et sile calíditati membri in quo est apa preter qd consumit aliquid de humiditate ipius Et lz conseruet et no alteret membru: alterat tn materia suppuranda cum nihil aliud sit suppuratio in quinto pharmacorum q trasmutatio non illa que fit a calore naturali in cibo laudabili: nec que fit a calore extraneo in materia putrefactibili: sed illa que fit a calore mixto in materia media que est sanies. Quid aut sit sanies et quo generatur et inducatur in de apatibus et vlceribus in capl'is pmis est dictu. Cum igitur natura humana sit calida et humida et continue quid ab ipsa resoluatur constat ex his q oportet medicinam suppuratiua esse ca. et hu. cum quada empl'atione et viscatione. Sed calor naturalis est qui maturat et digerit: non tn tm qtu mollitiua: sed minus a primo vel vsq ad secundu gradum: et in hoc stat dria ipsaru. Na suppuratiua saluant humiditatem: mollitiua vero ea minuunt: vt dicit Gal. vbi supra Quorum exepla in quinto simpliciu pharmacorum et scdo ad glauconem dat. G. ex embrocis fomentis aqua tepida et oleum teperatu ex cathaplasmatibus farina frumentu cum aqua et oleo comensurate coquentes. Et panem ipsum coqui aut et hunc op comensurate. Nam qd multum coctum est exiccatiuu et difficile maturabilibus conuenit phlegmonibus: qd vero minus in valde cal'is et ebullietibus. Et si cu eo ponitur oleu maturatiuior efficitur: et si purus magis suppurat furfureus et ordeaceus desiccatiui sunt et magis resoluunt. Panis et purus medius est inter farina frumenti et ordei. ¶ Ad hoc igitur aspiciens et yscadaru. i. ficuum siccaru decoctionibus ipsarum miscens panem vel farina: ita igitur et adeps porcinus et vitulinus et pix et resina cum aliquo oleo et cera que in basilicone ingrediuntur incorporata. ¶ Si aut materia esset grossa et frigida cepe cocte atq allia cortex maluauisci et radix lilij cu fermento seu pasta atq farina fenugreci cu axungiis eliguntur. Et dyaquilon etiam est ad illud.
¶ Usus tn cois vltra dicta vtit radice brionie et lapacu malui senissioni branca vrsina violaria caulium fol. vuis passis mundatis: semine lini melle butyro et axungia recetibus. ¶ Ex quibus sm diuersitatem materierum componuntur sub formis diuersis maturatiua multa: vt in calidis materiis fieri possunt multe forme. ¶ Prima est de maluauisco pparato cum axungia porci seu butyro: prepara̅tur aut radices maluauisci sm Guillelmu

Lanfrancũ ita accipiuntur radices lauate: ⁊ abiecto trũco chordoso intrinseco optime coquantur cũ aqua dulci ⁊ pistent̄ ⁊ fiant magdaleones ⁊ seruent̄. ¶ Scd̄a for^a est mea. ℞. farine frumenti lib.j. aque zafranate decoctionis ficuũ lib.ij. coquant̄ vsq̧ ad spissitudinē ⁊ ipinguent̄ cũ axũgia butyro aut oleo ⁊ fiat empl'm. ¶ Tertia ⁊ plures forme in capitulis de phlegmone ⁊ herisipilla inueniũtur ⁊ infra de sedatione doloris empl'm Jamerij Rogerij in maturãdo laudatur. ¶ In materijs aũt frigidis possunt ēt fieri multe forme. ¶ Pria etiã ē de incis. ℞. cep. coctarũ allioꝝ coctoꝝ sub prunis añ.li.j. vitella ouorum coctoꝝ numero.v. radic. lapacij cocte li. ß. farine fenugreci quar.j. fermenti quar. ß. axungie porci lib.j. incorporentur: ⁊ fi̅ ēpl'm. ¶ Alie multe forme inueniunt̄ in apãtibus frigidis ⁊ glandulosis. ⁊ ideo ibi querantur. ¶ Modus operandi est ꝙ fomentet̄ pticula cum aqua decoctionis p̄dictoꝝ ⁊ lana succida: deinde applicetur emplastrum tepidum ⁊ cooperiatur cum stupis aut lana aut folijs caulium ⁊ suauiter ligetur super locum apãtis incidendo bindam per transuersum cruciando vt acumen apãtis non cõprimatur ⁊ non nisi semel in die remutatur.

¶ De mundificatiuis ⁊ modo mundificãdi.

Maturato apãte ⁊ aperto cum lanceta aut cũ cauterio actuali seu potentiali: aut in quocunq̧ loco vulnerato aut contuso: aut alterato in quo sanies aut sordes existat vtendũ est mũdificatiuis abstersiuis ⁊ lauatiuis. ¶ Est ergo medicina mundificatiua tanq̧ genus ad abstersiuã ⁊ purgatiuã ⁊ non ad corrosiuam vt dicebat Lanfrancus ⁊ Henricus: q2 ipa nõ mundificat saniem: sed crustas ⁊ carnez corrodit ⁊ euellit. ¶ Medicia aũt mũdificatiua abstersiua est q̄ sepat sordes ⁊ sanies de loco in quo sunt ⁊ eas ad supficiem extrinsecam educit. Et lz vtrãq̧ conueniat esse calidam. Nihilominus astersiuã lauatiuã vt pl'm opz esse dulcē vt est mel ⁊ farina fabarum ordei atq̧ terebētina ⁊ gũmarũ gñā multa. Expurgatiuam vero amarã velut est orobus atq̧ lupinus plurima tñ inueniuntur facientia vtrũq̧ vt sunt amigdale ⁊ orobi atq̧ semen vitice. Est aũt ex hoc gñe squilla ⁊ yreos et spuma vitri stichados abrotanuz ⁊ alia multa ex quibus possũt cõponi multe forme diuise fm naturas in debilibus mediocribus ⁊ fortibus. ¶ Quarũ prima est cõitatis q̄ cõpetit apãtibus nouiter aptis: q2 suauiter mundificat ⁊ mordicationem sedat. Et est de farina frumenti aut ordei siue spelte cum vitellis ouoꝝ incorporata: ⁊ si adderet̄ modicum mellis melius eēt. ¶ Scd̄a forma etiã est cõitatis. ℞. farine frumēti ordei atq̧ spelte q̄r. j. coquatur cum duabus partibus aq̄ ⁊ vna mellis roß. ⁊ fiat empl'm: ⁊ si adderetur modicũ de terebentina lauta dũ deponit̄ ab igne pro locis neruosis vtilior esset. ¶ Tertia est Sa. in scd̄o ad glauconē ⁊ est icarnatiua. ℞. mellis cocti lib.j. thuris.ʒ.ß. mirrhe.ʒ.ij. fiat empl'm. ¶ Quarta est de apio ⁊ est Guillelmi Lanfranci ⁊ Henrici ⁊ Parisien. oim ⁊ est de meis q2 mũdificat ⁊ maturat vlcera maligna. qd̄. ℞. succi apij lib.j. mellis quar.iij. farine frumenti vel alioꝝ quar. j. coquant̄ ad ignē vsq̧ ad spissitudinem ⁊ fiat empl'm. Et si adderet̄ de succo absinthij non permitteret vlcus infistulari neq̧ incãcrenari. Et si vlcus supercalefieret additio succi plantaginis: aut crassule esset vtilis. Et si adderet̄ farina lupinoꝝ aut orobi seu fenugreci: vt cõcedit̄ a Bruno ⁊ Theodorico fortior esset. Et si terebentina appropriaret eam ad neruos: mirrha etiam ad fetorem ⁊ corruptionem mũdificandum. ¶ Quinta est de resina ⁊ est fortis ⁊ valde appropriata mēbris neruosis: ⁊ est bononieñ. ℞. resine mellis tereb. añ.li.ß. mirrhe sarcocolle farine fenugreci: seminis lini. añ.ʒ.j. dissoluatur resina cum melle ⁊ terebētina ⁊ additis pulueribꝰ fiat empl'm. ¶ Sexta est de yreos ⁊ est montispessulañ. ⁊ extrahit saniem ⁊ expellit eam. ℞. mellis. lib.ß. terebentine quar.j. frumēti.ʒ.j. radic. yreos.ʒ.ß. misceantur. ¶ Septima est magistri Dini ⁊ est mũdificatiuũ de gũmis p sanie grossa. ℞. galbani armoniaci resine terebentine picis sepi vaccini cere olei antiqui. añ.ʒ.j. dissoluendo gũmas cũ aceto liq̄fiant ad ignem ⁊ fiat emplastrum. ¶ Octaua est vnguētum apostolorum quod est proprium ad mundificandum vlcera. quod. ℞. cere albe resine armoniaci añ.ʒ.xiiij. oppoponac. viridis eris. ana.ʒ.iij. aristologie rotunde thuris ana.ʒ.vj. mirrhe galbani. ana.ʒ.iiij. bdellij.ʒ.vj. litharg iri.ʒ.ix. olei communis lib.ij. dissoluantur gumme in aceto ⁊ misceantur cuz lithargiro cum oleo decocto ⁊ addatur cera ⁊ resina liquefacta ⁊ coquantur quousq̧ incipiat gutta coagulari. Et in deponendo ab igne misceantur pulueres: ⁊ in fine viride es ponatur ⁊ fiat vnguentum. Et si decoquatur

vsquequo ingrossatur vocatur ab heben Mesue vnguentum ceraseos. Et a magistro Anserino ꝛ Janua. Et a magistro petro de argenteria in montepessulano gratia dei: quia mire rectificat vlcera maligna.

¶ Nona forma est vnguentum egyptiacū ꝛ ponitur a Gal. ꝛ Rab. ꝛ Albu. ꝛ eo vtebatur magr̄ meus bonon̄. ꝛ est de incis: quia de eo semꝑ inueni bonā probā in leuiter corrodendo ꝛ optime mundificando. ℞. mellis libr. j. aceti lib. ß. floris eris. ℥. j. aluminis. ℥. ß. coquātur ad ignem donec spissentur ꝛ ru. efficiatur ꝛ ex hoc bicoloratum vocat̄ ꝑpter qđ coctū est minus suspectum ꝙ crudū qđ remaneat totū viride. Unguenta eñ viridia sunt apud vulgum diffamata. Et cū hoc est mirabile: quia post operationē perdit rubedinē ꝛ reducitur ad viriditatē quā rem credunt vulgares ex malitia egritudinis fuisse factam.

¶ Decima forma est empl'm rubeum grecū ꝛ est etiā binorū colorū in scđo ad glauconem Et laudat̄ a magro Dino ad rectificandum vlcera maligna ꝛ difficilis consolidationis. ℞. olei lib. ij. aceti lib. j. ꝛ ß. lithargiri lib. vnā ziniar qđ est viride eris. ℥. j. coquatur lithargirum cum aceto ꝛ oleo donec ingrossetur: ꝛ tunc ponatur viride es ꝛ coquatur donec inspissetur ꝛ rubeū efficiatur ꝛ fiat emplastrū.

¶ Undecima forma est vnguentum viride herbarū. Et illđ cōmendat magr̄ Dinus: quia plagas veteres mūdificat ꝛ carnē superfluā suauiter consumit, ꝛ consolidat ꝛ sanat. ℞. celidonie, plātaginis, scabiose, vrtice leuistici cētrum galli galline grasse añ. M. j. conquassentur ꝛ cum lib. ij. olei per septem dies temperentur: deinde bulliantur ꝛ exprimēdo colentur cui colature addatur cere. ℥. iij. terebē. ℥. vj. resine. ℥. ij. bulliātur donec parū spissantur: deinde tollatur ab igne ꝛ misceant̄ thur. sarcocolle ꝛ aloes ana. ℥. j. aristologie longe florū eris. ana. ℥. vj. misceantur ꝛ fiat vnguētum. Est enim bonum ꝛ ꝓbatum. Plura alia ponuntur in de auxiliis incarnatiuis que incarnando mundificant.

¶ De medicinis dolorum sedatiuis ꝛ ipsarum operationibus.

Ceterum cum dolor sit accidens quod magis impedit omnē rectam operationem tam in apostematibus ꝙ in vulneribus ꝙ aliud: vt dictū fuit p[illegible]. Pro tanto medio vulnerum: et spatium tr[illegible]bitur de eius sedatione.

¶ Dolor fm Aui. est sensibilitas rei cōtrarie Et lꝫ res cōtraria inferens dolorem fm Ga. transmutationes nature sint a calitate ꝛ frigiditate violenta illatione ꝛ ab aliis q̄ frangere ꝛ icidere vel ꝑtēdere vl' corrodere apta nata sunt. Nihilominus a q̄litatibꝰ cōtrariis fit ꝑ se a solone cōtinuitatis ꝑ accñs: prout tꝫ schola cōis mōtispessulani. Et ita Ga. nō hꝫ reprehēsionē ab Auer. in tertio colliget: q̄ bñ legit in quarto de egritudine ꝛ sinthomate. Et in distēperantia inequali: ꝓfundū tñ est hoc mare in quo me non lꝫ nauigare. Si igitur dolor est sensibilitas rei contrarie. Ita fꝫ Gal'. vbi supra sedatio doloris ꝛ delitia ꝑ appositum est rei conuenientis aut non sentire rem disconuenientem ꝛ contrariam nature. Et ꝑpter hoc apparet euidenter ꝙ dupliciter sedatur dolor. Uno modo remouendo rē contrariā euacuando vel alterādo. Alio mō sensum particule tollendo. Sedās tamē certam est primum: vt dicit Gale. in. 5. pharmacorum. ꝛ Aui. Ergo necesse est fm ipsummet Galenū ꝛ Auerroym in quinto ꝙ medicine q̄ sedant certa sedatione sint temperate siue calori naturali: aut parū plus excedētes. Et cū hoc sint subtil' substantie: ita ꝙ possint multiplicare calorem naturalē: ꝛ ꝑparare humorē ad digestionē vt sit facile ꝑmutabilis a natura. Et res magis cōuenientes ad hoc sunt pinguedines ꝛ olea ꝛ pinguedo galline anatis ꝛ anseris que melior est fm G. de oleis vero oleum de vitellis ouorum. vt dicit Azaramus in antidota. magno. Et oleū oliuarum dulce calidum parum in scđo farmacorum. Et generaliter omnes res dulcoratiue ꝛ anetum ꝛ semen lini euacuando sedant dolorem cum apponuntur super locū vt ponit Aui. Gal. tamen vult in quinto farmacorum ꝙ suppuratiua dicta in maturatiuis: quia habent calorē similem corpori humano sint sedatiua doloris: ꝛ per cōsequens resolutiua domestica vt experiētia ꝓbat. ¶ Ex q̄bꝰ simplicibꝰ pñt cōponi multe forme. Quarū prīa est cōmunitatis. ℞. medulle panis albi duri in aqua feruenti infuse ꝛ ab aqua expresse li. vnā. vitellorum ouorū. iiij. numero olei ro. ℥. ß. misceātur ꝛ fiat empl'm. ¶ Scđa est Theodorici ꝛ Lanfranci ꝛ henrici. ℞. foliorū maluarum. M. iij. coquantur cum aqua fortiter deinde incidantur ꝛ pistent̄ ꝛ cū aliquātulū de aqua decoctionis misceatur pars. j. de cribatura furfuris: ꝛ fiat empl'm. ¶ Tertia forma est Janerij multū vulgaris: sedat eñ dolorē cū maturatiōe ꝛ resolutiōe. ℞. folia mal

narum malua visci brancei vrsine viol. volubilis paritarie iusquiami vmbilici veneris aā. M. j. mundentur herbe a neruis et coquantur cum aqua et terantur et cum sufficientia axungie porci aut anatis sine sale pistentur: deinde accipiatur colatura et inspissetur cum farina frumenti aut ordei: et cum modico de farina seminis lini et parum quid de farina fenugreci nisi fuerit locus inflammatus et cum aliis terendo misceantur et fiant pultes seu empl'm. Et si poneretur absinthium esset magis confortatiuum. Rogerius quasi eandem concedit: tamen in decoctione ponit paruum quid de vino et melle. Et aliquotiens extrahit succum herbarum cum quo incorporat farinas. ¶ Multe alie sunt forme lenientes et sedantes dolorem spatularum ventris renum et matricis et locorum neruosorum: vt est vnguentum resumptiuum. quod. ℞. butyri sine sale lib. j. olei viol. lib. s. axungie galline anatine anserine asinine medulle bouine recentium. aā. ℥. j. cere quod sufficit fiat vnguentum. ¶ Alia forma est cōis vnguentum martiaton vnguentum agrippe oleum laurinum: oleum mustellinum et de been et nardinum et similia que confortant neruos et indolorant eos. Et qui voluerit plura de dolore apostematum et vulnerum ac puncturarum: vel in dolore iuncturarum de ipsis inueniet copiam. ¶ Modus sedandi dolorem est quod facta euacuatione proprie per fleobothomiam si dolor sit fortis et de materia sanguinea: flebothomia enim dolorem sedat vera sedatione: cum causam subito remoueat. Et ita inter doctores non est contrarietas: vt imponebat Henricus fomentetur et balneetur particula cum aqua tepida et oleo per horam. Deinde exiccetur suauiter et medicamen applicetur: et leniter cum stupa aut lana carpinata ligetur et sepe remutetur. ¶ Iste est modus vere et essentialiter sedandi dolorem. ¶ Quando autem secundum certum et verum modum non poterit dolor sedari et necessitas vrget propter sinthoma quod virtutem potest mortificare: melius est inducere quid nocumenti ad corrigendum priusquam permittere dolore hominem mori vt in duodecimo terapeu. deducitur euidenter. Tunc enim oportet transire ad sedantia stupefactiua que non vere sed apparenter sedant dolorem. Ac si dicat aliquis hominem mortuum non sentire dolorem vt dicitur in quinto pharmacorum. Et talia sunt contrarissima his que vere et existenter sedant frigida enim sunt et nature contraria velut est opium et mandragore et radix solatrum iusquiamus et papauer: verum siccata sunt saluiora quam viridia. Et consolata cum croco atque castoreo: vt in filonio et opiatis et suppositoriis: nec non et in collyriis sunt tutiora. Et quantitas et tempus debent esse opportuna: vt in eodem duodecimo terapeu. dicebatur. Et ex hoc fuerunt suspecti trocisci quos dominus episcopus regiens. consulit domino marsilien. episcopo patiente stranguriam dolorosam medicis: qui mortuus fuit soporatus et obdormitatus: habebat enim talem proprietatem quod vnus sumptus statim sedabat dolorem: quorum forma in toto continente erat talis. ℞. iusquiami albi. ʒ. j. opii. ʒ. s. seminis citrulli lactuce. aā. ʒ. iij. seminis portulace. ʒ. ij. fiant trocisci cum aqua liquiritie. ¶ Istud idem medicamen reperitur in tertio can. de vlceribus renum sub hac forma. ℞. seminis iusquiami albi sextam partem vnius ʒ. opii karate. j. qui sunt. 24. grana ordei in synonimis mondini: seminis citrulli: seminis lactuce seminis portulace. aā. ʒ. j.

¶ De antidotis localibus vulnerum. Et primo de medicinis constringentibus sanguinem. Ca. vj.

Sanguis est necessarium quando fluit in excessu vt restringatur. alias periret homo. Cum sanguis et spiritus sint thesauri et fundamentum nature: vt tenent omnes philosophantes. Sanguis autem multipliciter retinetur vt supra de vulneribus venarum fuit dictum. Inter quos modos qui per medicinas sic pertractabatur nunc et dicetur. ¶ Medicina restrictiua sanguinis est illa que habet constringere et sanguinem fluentem retinere. Et hoc facit: aut quia frigida acuitatem sang. reprimendo: aut quia vnit et aggregat orificia venarum: aut quod glutinat et oppilat porositates membrorum: aut quia desiccat et vnit et escaram inducit in membro. Exempla primorum in quinto pharmacorum sunt aqua frigida semperuiua: portulaca tribulus viridis psilium auricula muris lenticula aque acedula et vmbilicus ue. Addit Aui. exempla secundarum. s. plantagines cauda equina galla psidia grana passularum reubarbarum bolus ar. terra sigillata gipsum et omnia stiptica et pontica terrestria et grossa mordicatione carentia. Exempla tertiarum sunt sanguis drac. thus aloe mastix resina glutina amidum puluis molendini. Exempla quartarum sunt calx arsenicum cuposa vitriolum et id genus. Ex quibus possunt componi multe for-

me. ¶ Prima est puluis Gale. cũ albuminib⁹ ouoꝝ ꝛ pilis leporis ad mellis spissitudinez incorporatis qđ. ℞. aloes thuris. aã. partẽ. j. fiat puluis. ¶ Scđa est de domo et dicit puluis rubeus. qđ. ℞. boli ar. partẽ. j. gallarum frixarũ ptẽ aliã sang. drac. thuris aloes mastícis. aã. partẽ tertiã illius. piloꝝ leporis minutiꝫ incisoꝝ quartã partẽ illius fiat puluis ¶ Tertia est Albu. ꝛ eã Brunus ꝛ Lanfrancus tenent. ℞. tur. partẽ. j. sang. draco. partez ß. calcis viue partẽ tertiã vnius. fiat puluis: ꝛ est conseruatiuus futurarũ. ¶ Quarta est Gal. in cathag. ℞. balaustiarũ. ℥. iij. alumis. ℥. j. cupose vste. ℥. ß. fiat puluis ꝛ est experta. ¶ Quinta forma est Rogerij ꝛ Jamerij eius sectatoris. ℞. colofonie quar. j. boli armenici quar. ß. masticis olibani sanguinis; dra. aã. ℥ ß. radi. ꝯsolide maioris. ro. aã. ℥. j. fiat puluis.

¶ De medicinis incarnatiuis ꝛ modo incarnandi.

Tres sunt actus cões in cura vulnerũ ꝛ vicerũ necessarij. ¶ Prim⁹ est incarnare aggregare ꝛ cõsolidare qđ idez reputo ꝓ presenti labia disiuncta. Et iste cõuenit vulneribus inquantũ sunt vulnera. ¶ Scđs est regenerare carnẽ vbi deficit qui conuenit vulneribus ꝛ vlceribus concauis. ¶ Terti⁹ est cicatrizare ꝛ ipsam sigillare qui vulneribus ꝛ vlceribus i qb⁹ sola cutis est necessaria cõgruit. Et oẽs isti act⁹ natura opante cũ desiccãtibus medicinis pficiunt: fm tñ magis ꝛ minus: vt supra i tertio tractatu de vulneribus fuit deductũ. Nã icarnatiue siccitate idigẽt in scđo gradu: regeneratiue i primo: cicatrizatiue vsq ad tertiũ. In qualitatibus aũt actiuis nõ dꝫ esse excessus nisi discrasia reqreret ipsum. Et hoc cũ nulla indigẽt mordicatione ꝛ vltra dispositionẽ vulnerũ recipiunt diuersitatẽ in gradibus a cõclusione tot⁹ ꝯptis ꝛ ab etate tpe ꝛ cõtrarioꝝ indicatione. Et cause istoꝝ oĩm ibidẽ fuerunt assignate. ¶ Est ergo medicĩa icarnatiua aggregatiua seu cõsolidatiua fm Aui. que exiccat ꝛ inspissat humiditatẽ stantẽ iter duas supficies vulneris ꝓpinquas: ita vt cõuertat ad cõgelationẽ ꝛ uiscationẽ ꝛ adhereat vna cuꝫ altera. Et ideo idiget quadaz stipticita sicut sunt sang. draco. et aloẽ: sarcocolla bolus ar. terra sigillata: necnõ cortex palme maloꝝ granatoꝝ arnoglossa ꝛ folia pini ꝛ cipssi pentafilon acetosa ꝛ folia piroꝝ silueftriũ: flores sorbaruꝫ ꝛ caude eqne rami. pul. molendini ordeũ vstum terebẽ. ac etiã lac acetosuꝫ atq vinũ rubeum stipticuꝫ ex qbus possunt fieri multe forme cõpositoꝝ. ¶ Quarũ prima est totius cõitatis ꝛ fit de terebẽtina lauta ꝛ rubeo puluere dicto in sanguinis constrictione ¶ Scđa forma est. Gal. in cathagenis ꝛ vocatur emplastrũ nigrũ: ꝛ est de meis. ℞. litargiri partẽ. j. olei aceti. aã. ptes tres coquantur per diem integram ipsum continue ducendo vsq ad spissitudinẽ ꝛ nigredinẽ. ꝛ fiat emplastrum. ¶ Tertia forma est dyapalma a libro cathagenoruꝫ sumpta. qđ. ℞. axungie porci seu vituli lib. ij. olei antiq. lib. iij. litargiri lib. iij. cupose quar. ß. coquãtur ad modũ emplastri nigri ꝛ ducatur cõtinue cũ spatula de palma viridi aut de cãna. ꝛ fiat emplastrum. ¶ Quarta forma est emplastrũ viride magistri petri de bonãto. qđ. ℞. plantaginis consolide maioris ꝛ minoris betõice bei bene pipinelle pilosclle millefolij lingue canis caude eqne aã. M. j. cõquassent ꝛ cum lib. iij. sepi mutonis coquãtur ꝛ colẽtur postea addat resine cere galbani ana. quar. iij. sarcocolle quar. j. terebenti. quar. j. ꝛ. ß. fundãtur et fiat emplastrũ. ¶ Quinta forma est emplastrum de cẽtaurea ꝛ eo vtebat magister Petrus de argilata. ℞. centauree mi. M. vj. tẽperentur per noctez in vino albo: deinde coquãtur ad cõsumptionẽ medietatis vini ꝛ colẽtur ꝛ illa colatura iterũ buliat vsquequo sit redita ad spissitudinẽ mellis ꝛ seruetur. Et qñ volueris facere emplastrum. ℞. terebẽtine lib. j. terre noue quar. j. resine thuris gũmi arabici masticis aã. ℥. j. vini dicti de centaurea. ℥. iij. lactis mulieris. ℥. ij. fiat emplastrum. ¶ Sexta forma est magistri Dini. ℞. betonice centauree. aã. M. iij. cõquassent ꝛ cũ vino albo bulliãtur: ꝛ colent ꝛ colature addat terebẽ. lib. ß. resine quar. j. sarcocolle. ℥. j. cere. ℥. ij. Et iterum bulliãtur ꝛ sup acetũ ꝓijciãtur ꝛ cõgregẽtur ꝛ cũ lacte malaxent ꝛ fiat emplastrum. ¶ Septima est vnguẽtum regis anglie. ℞. cere albe resine. aã. quar. j. olei. ℥. iij. terebẽtine lote ℥. j. thuris masticis. aã. ℥. ß. fiat vnguentum. ¶ Octaua est emplastrũ qđ comes Guil'. habuit a papa Bonifacio: ꝛ ꝙ papa habuit euꝫ a magistro Ansermo de Janua: qui etiã illđ dederat regi Francie. ℞. pimpinelle betonice melangiane berbene ꝓmicularis. aã. M. j. bulliantur in bono vino albo vsq ad consumptionem duarũ partium: deinde colẽtur ꝛ vinũ iterum bulliatur ꝛ addatur cũ eo resine lib. j. cere albe lib. ß. masticis. ℥. ij. coquantur: ꝛ ꝓijciatur super lac mulierũ ꝛ malaxet. ꝛ fiat vnguentum. ¶ Nona forma est vnguẽtum glorie ꝛ illđ faciebat magister Joãnes

nepos magistri Anselmi de Janua. ℞. olei bedegaris lib.j.cere quar.j.se.albarum rof. ℥.ß.fiat vnguentū. ¶ Decima forma est vnguētum viride herbaruʒ totius cōitatis Rogerij Jamerij atq̧ Nicolai ⁊ totius secte tholosine. ℞.celidonie panis cuculi que dicitur alleluya centrū galli leuistici scabiose. ana. M.j. sepi arietini lib.j.olei lib.ß.cere mastiscis thuris aloes viride eris añ.℥.j.fiat vnguētum. ¶ Undecima est emplastrū de vermib⁹ incarnās ⁊ cōsolidans membra neruosa ⁊ est Lanfranci. ℞.vtriusq̧ cōsolide cinaglosse piloselle vtriusq̧ plantaginis.añ.M.j.vermiū terrestrium lib.ß.terant omnia ⁊ ponātur in lib.j.⁊.ß.olei cōis per septeʒ dies:deinde bulliātur modicum ⁊ colentur ⁊ exprimantur et tunc addat sepi arietini mundati lib.j.picis naualis lib.ß.picis grece quar.j. armoniaci galbani opoponacis terebētine añ.℥.j.thuris masticis.ana.℥.ß.dissolutis gūmis cū aceto:fiat emplastrū. ¶ Modus aūt operādi est q̄ post restrictionē sanguinis ⁊ securationeʒ apostematis fomētetur locus vel vulnus cū vino rubeo calefacto deide desiccet. Et post medicamē apponatur vt supra stupata balneata in vino rubeo ⁊ expressa:et cū ligatura incarnatiua artificialiter ligetur.

¶ De medicinis regenerantibus carnem ⁊ modo operandi.

Medicina regeneratiua carnis ẜm Aui.est illa cui⁹ ꝓprietas est vt ꝑmutet sanguinē vulneri in carnem propter qd adequatur complexioni eius ⁊ coagulat ipsum cuʒ exiccatione ⁊ quadam abstersione non mordicatiua vt dicitur in quinto pharmacorum. ¶ Et sunt triū modorum debiles:fortes:⁊ fortiores. ¶ Debiles sunt olibanum mastix ⁊ aloe colofonia farina ordei ⁊ fenugreci que debent corporib⁹ ⁊ mēbris humidis applicari. ¶ Fortes sunt aristologia yreos farina lupinorum et orobi climia quoq̧ ⁊ cuperosa adusta:in qua tamē quātitate posita que debent in corporibus ⁊ membris siccis applicari vt supra in vulneribus concauis fuit dictum. ¶ Fortiores sunt que in vlceribus profundis sunt apta velut centaurea et polium glutinum limacie vste plumbum ⁊ antimonium adustum:⁊ id genus pix etiam ⁊ resina carnem regenerat. Et mirrha generat carnem super ossa denudata. ¶ Ex quibus simplicibus possunt fieri multe forme compositorum. Quaruʒ prima est vnguentum basilicon dictum a Gal.tetrafarmacuʒ. ℞.picis nigre resine cere sepi vaccini olei añ.q̄tum vis fundantur: ⁊ fiat vnguentum. Et si poneretur de olibano.dicitur mai⁹ ab hebē Mesue ⁊ a Gal.macedonicū. ¶ Secunda forma est vnguentum fuscum ẜm Nicolaum qd in apotechis inuenitur factum. ¶ Tertia forma est vnguentuʒ aureū heben Mesue in quo vt sit aliquantulū mūdificatiuum modicum addo de melle. ℞.cere.℥.v.resine quar.j.terebentine lib.j.mellis q̄r.ß.masticis thuris sarcocolle mirrhe aloes croci añ.ʒ.ij.fiat vnguentum. ¶ Quarta forma est vnguentum viride Gal.concessuʒ per Auic. ℞.olei cere añ.℥.vj.liquefiant ⁊ in descensu ab igne addatur viride eris.℥.j. ducēdo ⁊ permiscendo fiat vnguentum. ¶ Quinta forma est vnguentum de lino qd Aui.appropriauit ad consolidandum. Ego tamē eū plus inueni regeneratiuū. Et ẜm hebē Mesue. ℞.rasure pāni linei bene mundati partē.ß.oppoponacis partes.ij.vini mellis olei rof.añ.ptes.v.litargiri aloes sarcocolle .añ. tertiaʒ partem illius:fiat vnguentū. ¶ Sexta forma est emplastrum croceū magistri petri de bonāto. ℞.semis fenugreci quar.j. infundant per.ix.dies in vino albo donec marcescat postea tere fortiter ⁊ cola et adde sepi hircini quar.iij.⁊ insimul conterantur et coquantur ⁊ post mucillago ⁊ pinguedo cōgregetur quibus addātur cere quar.j. resine.℥.ij.fundantur oīa ⁊ coquant:⁊ fiat emplastrū. ¶ Septima forma est vnguentum preciosuʒ acceptum a cartulario meo cōmune in omnibus vulneribus sanandis. ℞.arthemisie scabiose absinthij gallitrici tamarisci apij berbene lanceole senationis pimpinelle lingue canis celidonie piloselle millefolij ana. M. j.conterantur omnia mundata a radicibus ⁊ extrahatur succus ⁊ cum lib.ij.axungie porci veteris et lib.j.sepi hircini et lib.iij.olei et quar.j.mellis coquendo et incorporando in mortario:fiat vnguentum. Et magister petrus de bonanto vtebatur eo verum addebat in fine decoctionis de thure mastice aloe viride eris quod sibi videbatur et laudabat eum. ¶ Octaua forma est emplastrum gratia dei acceptum a cartulario magistri petri ⁊ est cōmune ad omnia vulnera tam in capite q̄ in quacunq̧ parte corporis: attrahit enim sanguinem ⁊ humores viscosos a profundo ⁊ carnem generat ⁊ consolidat. ℞.cere albe resine armoniaci ana.lib.ß.terebentine quar.j. galbani olibani masticis mirrhe

clare.añ.℥.ß.aristologie ro.ʒ.ij.terenda terā-tur ⁊ fundantur in vino albo in quo decocta fuerit Betonice berbene consolide maio. et mino.centauree pimpinelle yper icon Berbe. saracenic herbe gratia dei bautie sanaba ro.ana. ℳ.j .et post extrahatur et mala-xetur cum lacte mulieris ⁊ oleo.ros.⁊fiat em plastrum. ¶ Nona forma est emplastrum co mitis ⁊ eum tenebat magister Americus de alesto.℞.cere albe.℥.iiij.armoniaci.℥.ij.tere bentine.℥.iij.bulliantur in vino albo ⁊ extra-hatur ⁊ cum lacte mulierū malaxando fiat emplastrum. ¶ Decimam formam faciebat comes Antissiodoreñ.℞.axungie porci recē tis cere albe añ.quar.j.olei camomille lib.ß. masticis.℥.ij.ambre grise.ʒ.ij.fiat vnguentū ¶ Undecima forma est vnguentum de yre-os ⁊ est magistri Dini de florētia.℞.sepi vac cini lib.ß.olei ros.℥.iiij.cere.℥.ij.radi.yreos. ℥.j.thuris sarcocolle masticis aloen aristolo. ana.ʒ.ij.terebenti. quar.j.fiat vnguentum. Isto modo vtebātur barbitonsores montis-pessulani. ¶ Duodecima forma sunt pulue-res varij et diuersi.Insuper puluis Ras.qđ ℞.olibani aloen sarcocolle sanguinis draco. radicē yreos .ana.terantur.⁊ fiat puluis. ¶ Porro Lanfrancus dictat istum.℞. thu-ris masticis fenugreci.ana.fiat pul. ¶ Mo-dus autem operandi est q lauato vulnere cum vino calido ponatur puluis aut carpia in vul.⁊ desuper stupata balneata in vino et expressa.Et ligatura tenente medicamina li getur ⁊ bis in die remutetur.

¶ De medicinis cicatrizatiuis ⁊ sigilla-tiuis ⁊ modo operationis ipsarum.

Medicina cicatrizatiua ⁊ sigil-latiua s̃m Auicē.est que exiccat superficiem vulneris ita vt fiat cortex super ipsam custodiens ex nocumen-tis vsque quo generetur cutis naturalis a na tura non qualis a natiuitate.Et ideo notabi li.idiget stipticitate ⁊ pōticitate.Et sunt duo rum modorum vt dicitur in quinto pharma corum:quedam hoc faciunt per se ⁊ proprie vt galle ⁊ psidia spina egyptiaca cerusa plū-bum vstum ⁊ litargirum chimolea bolus ar menus ⁊ ois terra maxime abluta s̃m Gal. nono simplicium.quedā hoc faciunt per acci dēs vt corrosiua stiptica adusta:in parua tñ quātitate sicut es ⁊ squama eris adusta ⁊ lau ta alumē ⁊ cuperosa per idem.Et omnia sti-ptica carentia mordicatione per se vel p pre-paratione m vt centaurea plantago ⁊ aristo. adusta ⁊ corium bouinū vetustarū solea⁊ uz adustarum ⁊ cortice vlmi ⁊ quercus ⁊ scoriā ferri lotam laudat Arnaldus.Ex quibus cō poni possunt multe forme. ¶ Quarū prima est forma puluerosa ⁊ Guil.de saliceto Lan-franci ⁊ hērici.℞.balaustiarū aloen san.dra. cathimie argēti eris vsti ⁊ loti. añ.ptes equa les:fiat puluis. Itē.℞.corticis pini.℥.j.litar-giri ceruse .añ.℥.ß.nucis cipressi cētauree mi. aristol.vste.añ.ʒ.ij. fiat puluis.Et si vulnus esset calidum addit Aui.sandalos ⁊ nenufar ⁊ ros.sicce ⁊ lanceolata sicca in hoc essent op-time. ¶ Secūda forma est vnguentum albū toti⁹ cōitatis.℞.ceruse.℥.j. litargiri.℥.ß. olei ros.lib.j.aque ros.quar.ß.in mortario forti-ter ducendo modo ponēdo oleū modo aquā ros.fiat vnguentum ⁊ est de de mo. ¶ Ter-tia forma est vnguentum album appropria tum Ras.qđ.℞.olei ros.lib.j.cere.℥.ij.ceruse ℥.j.camphore.ʒ.j. albu. ouorum.iij. numero fiat vnguentum.Et si adderetur aliquantu-lum de litargiro esset melius.Et si adderet cum eo minio esset coloratum ad colorē ru-beum ⁊ isto vtuntur barberij curie romane. ¶ Quarta forma est vnguētum de calce ⁊ est Aui.mirabiliter consolidans ⁊ desiccans cō-bustiōes ⁊ vulnera neruorū.℞.calcis viue la uate septies in aqua frigida donec amiserit acuitatē ⁊ cū sufficiētia olei ro.ducēdo in mor tario fiat vnguētū. ¶ Quinta forma est em-plastrū album de cerusa in libro cathagenor rū ⁊ per azaram aliqualiter correctū:et eo vtebat magister Petrus de argelata in aui-nione.℞.cere.℥.iiij.olei ros.lib.ß.terebē.qr. j.ceruse.℥.ij. litargiri.℥.j. thuris alumis te-statū vstarū limatiatū.añ.℥.ß.post fusionem olei terebētine ⁊ cere reliqua misceantur in mortario ⁊fiat emplm. ¶ Sexta forma ē vn guentū epi Lugduneñ.qui erat de domo ar miniaci ⁊ appropriabat eū omnibus vlceri-bus fistulatis et cancris.℞.axungie porci mundate a penulis temperate in aceto per nouem dies:acetum de tertio in tertiū reno uando lib.j.argenti viui extincti cū saliua li. ß.aluminis roche quar.ß.pistādo in morta-rio per diem integram.fiat vnguentū. ¶ Se ptima forma est vnguentum azurinum mul-tum vtile in pustulis faciei ⁊ in scabie ⁊ serpi gine.℞.axungie porci preparate vt dictū est li.j.argenti viui extincti quar.ß.alumis qr.ß. sulfuris.viui.℥.j.bugie.℥.ß. ide ꝺ baldac.ʒ.ij. pistādo i mortario fiat vnguētū. ¶ 8a forma ē dyapōfiligos ⁊ laudat a Theo.⁊ a tota se-

cta sua: qr curat cancrū ꝛ cancrenas herisipilam ꝛ cōbustionē. ℞. olei rosˀ. cere albe añ. ℥. v. succi granoꝝ rubeorum solatri. ℥. iiij ceruse lote. ℥. ij. plūbi vsti ꝛ loti ponfiligos vel tutie añ. ℥. j. thuris. ℥. ß. facto vnguēto cū oleo ꝛ cera reliqua i descēsu ab igne in mortario misceanꝰ: ꝛ fꝫ vnguentū. ¶ Nona forma est litharguū nutritū ꝛ est Ra. ꝛ Aui. ꝛ fere oim opantiū. ℞. litharguri bene pulueri ati q̄tū vis ꝛ cū sufficientia olei rosˀ. ꝛ aceti tm̄ ducaꝰ in mortario donec spissetur ꝛ tumescat: ꝛ reponatur ꝛ seruetur. Et si adderetꝰ cū vna pte sexta pars pulueris facti de ereusto antimonio plūbo vsto alumine balaustijs radic. rubee curcumo gallis sang. drac. cathimia argenti serico vermibus terrestribus siccatis ana. ptē. j. fꝫ puluis ꝛ misceatur in mortario esset vnguentū ꝑutile oibus vlceribus virulentis ꝛ difficilis cōsolidatiōis. Et si fieret in mortario de plūbo ꝛ adderetur de cerusa eēt melius ad omes dispōnes cancrosas vt dicit Ga. in pria pte libri meamir. ¶ Decima forma est lamina subtilis plūbea q̄ fm magnitudinem vlceris lauato vlcere ꝛ circūferētia eius cum aqua aluminis desuꝑ apponatur ꝛ stricte ligetur. facit em̄ mirabilia in oi vlcere ꝛ dispōne cancrosa. Quot em̄ honores habui: cū isto auxilio nouitiꝰ ille q̄ nihil ignorat. Sed fingendum est q̄ sit aliud artificiū magnū. in eis ꝓpter vulgares q̄bus nō videtꝰ pciosum nisi sit sumptuosum. ¶ Modus operandi est q̄ anteq̄ꝫ vlcus totalr̄ carne sit repletū lauetꝰ vlcꝰ siue vulnꝰ cū vino calˀo decoctionis balaustiarū aut cū aq̄ alumiosa si est calefactū ꝛ postq̄ꝫ fuerit bñ exiccatuꝫ ponatꝰ me licamē ꝛ coopiatꝰ cū stupis balneatis et expssis in eisdē ꝛ ligatura incarnatiua ligetꝰ.

¶ De medicinis corrosiuis putrefactiuis et causticis carnē rūpentibus atq̄ꝫ cutem.

Quando autem est aliquod extraneum in vlcere siue apostemate q̄d nō potest cuꝫ maturatiuis ꝛ mūdificatiuis curari tūc ē necessariū q̄ extirpetꝰ cum ferris aut cum medicinis. Et lꝫ extirpatio cum ferris est securior cum cito facta sit ꝛ cito transeat illata impressio q̄ꝫ cum medicinis que sunt acute ꝛ loco tempore dolores ꝛ febres iferētes. Nihilominus qr multi sunt timidi ꝛ prius vellent mori q̄ꝫ sustinere ferrum. Et cum hoc in aliquibus locis est periculosa incisio oportet vti medicinis extirpatiuis que a Gal. in quinto farmacorum vocātur colliquatiue a vulgaribꝰ corrosiue: de noibus tm̄ non est multum curandū vt ideꝫ dicit ꝯsequēter. ¶ Cuius sūt tres spēs. s. debiles: fortes: ꝛ fortissime. Debiles dicuntur ꝓprie corrosiue. Fortes putrefactiue. Fortissime. caustice. ꝛ ruptorie dicūtur. Et lꝫ omnes sint calide ꝛ quodammodo terrestres: hec tñ minus sunt corrosiue putrefactiue plus: caustice vero in vltimo caliditatis ꝛ grossitiei ponūtur. Et ꝓpter hoc corrosiue nō agunt nisi in carnem mollem ꝛ superficialem: putrefactiue in cutem ꝛ carnem duram ꝛ profundā. Caustice in carnem ꝛ cutem durā ꝛ molleꝫ superficialem ꝛ profundam. Est aūt q̄ quandoq̄ꝫ vna facit operationem alterius ꝛ hoc est ratione quātitatis aut more aut cōplexiōis patientis et experientia monstrat ꝛ Henricus idem affirmat ꝛ dicit.

¶ De corrosiuis.

Est ergo medicina corrosiua fm Auic. cuiꝰ proprietas est vt consequatur ex eius resolutione ꝛ deuastatione q̄ de substantia carnis minuatꝰ. Et hoc faciunt quando caro superflua est in parua quantitate: stuppe canabie minutim incise ꝛ spongia in paruis laminibus incisa necnon ꝛ hermodactili puluerizati ꝛ alumen vnguentum apłoꝝ ꝛ similia. Quando auteꝫ caro est multa necessaria est cuperosa viride es ꝛ vnguentum viride ꝛ egyptiacū ꝛ trocisci de calce magistri Dini. Cuius forma. ℞. calcis viue quantum vis pulu erizetur ꝛ pastetꝰ cū melle ꝛ fiant trocisci ꝛ in casula comburantur et desiccentur. ¶ Et hoc idem faciunt trocis. affodillorum. Cuius forma fm Rogeriū est. ℞. succi radicis affodillorum. ℥. vj. calcis viue. ℥. ij. auripigmenti. ℥. j. conficiatur ꝛ desiccentꝰ ad solē in mense augusti ꝛ fiāt trocisci. ¶ Ad idem etiā sunt trocisci aldaron qui dicūtur andromachi. ꝛ fiunt fm Aui. ℞. corticuꝫ granatorum. ʒ. x. gallaruꝫ. ʒ. viij. mirrhe aristolˀ. ro. ana. ℥. iiij. draganti aluminis iameni. ana. ℥. ij. zegi quod est vitriolum. ℥. iiij. puluerizētur ꝛ cum vino dulci conficiantur ꝛ fiant trocisci. ¶ Ad ideꝫ fiunt trocisci calidicon ꝛ sunt Gale. ℞ calcis viue parteꝫ vnam auripigmēti ru. ꝛ citrini alkali ꝛ acatie añ. partem mediam puluerizentur ꝛ conficiātur cum capitello ꝛ fiant trocisci. ¶ Capitelluꝫ est duplex cōe dictum superius de mūdificatione capitis ꝛ propriū fm Dinum aliqualiter per me rectificatum quod sic fit. ℞. calcis viue salis armoniaci ana. lib. j. terantur ꝛ pastentur cum lixiuio cinerum truncorum fabarum et ponātur in olla in fundo minutim ꝑforata ꝛ

ponat alia olla integra de subtus in qua recipiat capitellũ et sepeliant in fouea et dimittatur per septẽ dies et colatura erit valde pulchrũ capitellum. Ualet aũt ad cõsumenduz oẽm superfluitatez comburit et corrodit et eius escara cito cadit.

¶ De putrefactiuis.

Medicina putrefactiua sm aui. est illa q̃ corrũpẽdo cõplexionẽ carnis adducit in ipsam humiditatẽ fetidam et corruptã non escarosam proprie ad instar carnis cadauerate et estiomenale a superabundanti frigido vel calido sicco et humido vt innuit Gal. in q̃nto pharmacorũ. Assimulatio vero est q2 vtrobiq3 est corruptio indolorosa supple quãtum ad partẽ corruptã: quoniã autem inferant magnum dolorem in pte non corrupta non credatis. Et sunt realgar et arsenicũ qui super oẽs in hoc obtinent principatũ: oportet tamen vt reprimãtur: q2 feroces sunt medicine. Reprimit aũt arsenicum sm quatuor magistros ita q2 puluerizatur et cum succo cauliũ: aut solatri: aut alterius herbe frigide pastatur et desiccatur: et hoc fiat ter vel quater. et fiant trocis. Eodem modo reprimit realgar sm Henricum. Eodem modo argentum viuuz sublimatum opatur. ¶ Ad eãdem intẽtionem fiunt aque fortes per distillationem inter quas ista est melior. Rx. salis armoniaci auripigmenti ru. et citrini cuperos. viridis eris aã. ptem. j. puluerizentur et ponantur in alembico vitreo bene lutato et distilletur cum lento igne. Prima aqua que recipitur abijciatur et post duplet ignis. Et qñ alembicũ fiet rubeum retineat secunda aqua et in vase vitreo bene coperto custodiat. Est eñ tante efficacie q2 ferrum liquefacit et perforat: et ideo sola gutta mortificat fistulas et liquefacit oẽs verucas et excrescẽtias. Modus aũt sublimãdi et distillandi alkimistis dimittat. Ista aũt non debẽt poni in debilibus et tenerrimis corporibus: neq3 iuxta principalia mẽbra neq3 in mollibus et partis mẽbris: qualia sunt virga labia palpebre nasus digiti et similia: neq3 applicent in magna quãtitate: q2 melius est multiplicare vices q̃ quãtitatẽ vt dictuz fuit in glandulis et ruptura. Et debẽt applicari in puluere aliquo tiens incorporata cum dyaltea aut vnguento albo: et post appositionez muniatur locus desuper et circumcirca cum aceto et succis frigidis et teneãt bonam dietam. Et si nimis exacerbaret infirmus et voluerit remouere et sedare dolorem locum cuz oleo calido dulci fomẽta. Et post operationem que durat de arsenico per tres dies et de aquis minus procuretur casus talis escare cuz butyro aut aliquo maturatiuo vnctuoso.

¶ De causticis et ruptorijs medicinis.

Medicina caustica sclirotica ruptura est illa que rũpit et adurit cutim et carnem et complexionez ipsorum. Et ipsa deuastat et mortificat indurat et in carbonem reducit absq3 dolore magno: propter qd earum operatio dicit lenta in q̃nto pharmacorum. Et sunt quedam debilia que solaz cutim rumpũt et vesicãt prepa rant ad opationem putrefactiuorum que nõ operantur nisi in carne a cute denudata vt cantarides mel anacardorum allea plãta lupina flãmula vel marsi^m et anabulia. Et ponuntur cantarides pistate cum fermẽto aut aliquo sepo in quãtitate. ʒ. vnius. ¶ Alia autem per se in quãtitate medij manipuli stare debent per mediã diem: et post incidantur vesicule et ponatur folium caulis. Et si in patiẽte prouocarent ardorem vrine quod aliquando faciunt: detur lac ad potandum et ponantur in balneo aque decoctionis maluarum violaruz nasturtij aquatici paritarie vsq3 ad vmbilicum: et statim sedabitur ardor: fortia autem sunt multa. ¶ Illud autem quod fit de calce viua puluerizata incorporata cuz sapone molli et modico de saluia in hoc obtinet principatum: debet autem poni in quãtitate auellane. s. aliquãtulum plus vel minus sm q2 locus requirit. ¶ Et debet muniri locus taliter q2 non diffundatur nisi vbi vult homo. Et hoc cum testa nucis parue vel magne vel cum corio seu panno cerato: vel cum albumine oui seu aliquo glutinoso pforato sm quãtitatem quam operatio requirit. Et desuper et circunquaq3 aliquod frigidum applicetur et stricte ligetur et dimittatur per duodecim horas ad minus. Et si vltra protenderetur melior escara efficeretur. Et facta operatione remoueatur causticum et casus escare cuz butyro lauato et cum pauca farina incorporato vel aliquo alio vnctuoso procuretur.

¶ De medicinis fracturarum et dislocationum. Et primo de prohibentibus apostemationem. Cap. vij.

Medicine fracturaruz et dislocationum aliquando fiunt in forma epithimatum: aliquando in forma emplastri: aliquando in forma vnguenti. et vt dicit. Auic. in quarto. ad

quando fiunt ad prohibendum apostemationem et dolorem: quedam fiunt ad glutinandum et indurandum arosboth seu porum sarcoidem. Et quedam sunt ad confortandum particulam: quedam sunt ad comprimendum porum nimis ingrossatum: quedam vero ad leniendum et mollificandum duritiem que aliquotiens remanet post restaurationem. ¶ Medicine vero prohibentes apostemationem sunt frigidantes et quodammodo repercutientes: velut sunt albumina ouorum oleum ros. atque mirtinum que competunt in prima operatione.

¶ De glutinatiuis.

Medicine glutinantes et indurantes porum que competunt in secunda remutatione et in sequentibus usque quo porus sit completus sunt sicut. ℞. farine volatilis molendini vel frumenti partes. vj. sanguis draconis thuris masticis sarcocolle an. partem vnam incorporentur cum albuminibus ouorum et fiat epithima seu pultes. ¶ Ad idem dictat Brunus. ℞. aloes mirre boli armenici thuris acatie anisi cipssi dragaganti laudani farine volatilis an. partem vnam: pulverizentur: et vt primum incorporentur.

¶ De confortantibus.

Medicine confortantes que competunt in fine sunt post fomentationem cum vino salito decoctionis rosa. absinthij mosse albe arboris quercus. ¶ Emplastrum quod dictat Lanfrancus. ℞. olei ros. ℥. iiij. resine. ℥. iij. cere. ℥. ij. colofonie masticis thuris an. ℥. ß. nucis cipssi cucumeris. an. ℥. j. fiat emplastrum verum oportet quod minuatur oleum et augmententur gumme: et si adderetur crocus esset melius. ¶ Ad idem dictat Rogerius sparadrapum. ℞. thuris masticis picis farine volatilis boli armenici ana. ℥. ij. sepi arietini cere albe lib. ß. liquefiant sepum et cera et vltimo puluis ponatur et pannus ibi infundatur sicut fit tela cerata et applicetur. ¶ Ad idem est apostolicon commune antidota. Et apostolicon chyrurgicum dictatum per Rogerium commune omnibus quassaturis. ℞. colofonie lib. j. picis naualis lib. ß. galbani serapini armoniaci oppoponacis thuris masticis terebentine an. ℥. ß. aceti lib. j. cere. ℥. iij. dissolutis gummis cum aceto et bullitis et liquefactis addantur reliqua. et fiat emplastrum malaxando cum oleo laurino. ¶ Ad eandem intentionem est oxicroceum antidotarij Nicolai. ¶ Ad idem est emplastrum magistri Petri de bonato commune ad omnes contusiones. ℞. cere quar. j. armoniaci quar. ß. picis naualis. ℥. ij. masticis. ℥. j. farine fenugreci absinthij camomille cimini an. ℥. ij. succi paritarie aceti optimi an. quar. j. infundatur armoniacum in succis per noctem. in mane ponatur supra ignem et liquefiat cum reliquis vsque ad consumptionem succorum et pulueres malaxentur cum oleo laurino et fiat emplastrum.

¶ De medicinis remollientibus duritiem: que aliquando remanet post restaurationem.

Licet superius in de sclirosi et de passionibus iuncturarum satis sit dictum de talibus medicinis et modo operationis ipsarum. Nihilominus quia talium operatio est multum difficilis et tediosa videtur vtile medicamina talia repetere sepe. ¶ Medicine remollientes duritiem que remanet post algebras magis debent esse humectatiue quam resolutiue vt in quinto pharmacorum videtur dicere Gal. maxime si durities fuerit inducta propter siccitatem causatam a priuatione nutritionis vel ex vulneratione neruosarum particularum: vel ex longa sanici euacuatione. Et propter hoc dicebat Aui. in quarto quod in talibus oportet incipere ab embrocis aquarum calidarum: et postea procedere ad vnguenta et emplastra lenientia facta ex mucillagine et gummis et adipibus et oleis. Et si ponatur acetum erunt magis profundantia: quia in parua quantitate et mixtum cum alijs calidis non nocet: vt in tertio megatenir Gal. et tertio canonis de curatione sode affirmat illustrissimus Auicen. In primis igitur embrocetur particula cum aqua et oleo antiquo temperate calefacta aut cum lacte vaccino aut cum aqua mucillaginosa decoctionis corticis radicis altee vlmi brionie cucumeris asinini enule campane acori dactilorum ficuum fenugreci et seminis lini. Aut cum aqua decoctionis capitum et pedum et triparum montonum. Et si loco spongie fieret cum lana succida melius esset: facta fomentatione per horam exsiccetur particula: deinde iuxta ignem fermentorum non nimis prope flectendo et exigendo familiariter particulam inungatur cum isto vnguento ex dictis Aui. et aliorum assumpto. ℞.

axũgie porci asini muli vrsi marmotane atqꝫ taxonis añ. quar. j. axungie galline anseris ⁊ anatis medulle cruris vituli atqꝫ cerui ana. quar. ß. butyri recentis olei nucis indice olei sisami olei de bẽ. olei muscellini. olei amigd. dulcium mucillaginis altee fenugreci ⁊ seminis lini. ℥. qr. ij. storacis calamite bdelij ysopi humide ana. ℥. ß. fundantur omnia ⁊ liquefiant. Et si est necesse modicum addendo de cera fiat vnguentum. Eligantur axungie recentes ⁊ sine sale. vt idem dicit Aui. Et si locus videtur infrigidatus modicum ponatur de oleo de castoreo ⁊ de cõmunibus gũmis. Item adidẽ pro cõmunibus. ℞. dyaltee partes. ij. agrippe partez vnam butyri dissoluti partem. ß. misceantur facta sufficienti inunctione emplastretur locus cum corticibus radic. maluauisci pistatis ⁊ contusis et mixtis cum bona axungia porci: aut cum vnguento remollitiuo iam dictato. aut cuz dyaquilone magno superius in de remollitiuis dictato: aut cum isto quod summe laudat Lanfrancus. ℞. axũgie porci recẽ. ℥. iij. pinguedinis anseris anatis ⁊ galline cere terebentine añ. ℥. j. olei cõmunis. ℥. iiij. farine fenugreci ⁊ seminis lini ana. ℥. j. bdelij oppoponacis masticis thuris ana. ℥. ß. gũme temperentur cuz vino. postea cum axungia ⁊ pinguedinibus. cera ⁊ oleum dissoluãtur ⁊ colentur ⁊ colature addatur pul. terendorum: ⁊ optime incorporentur ⁊ vsui reseruentur. Et si cuz eis poneretur de storace ⁊ ysopo hu. ⁊ laudano melius esset. Et armoniacuz in sexto simpliciuz mollificat illud ⁊ in dissoluendo poros articulorum est intense virtutis. Et hoc fiat longo tempore: naz in septimo terapenti. tempus cure passiuarum qualitatuz est multiplicius ꝙ̃ actiuarum. ¶ Modus euaporationis cuz aceto et lapide marchasite qui competit } tenantibus induratis ⁊ scliros: et in duritie iũcturarum est dictus. Et in hoc ligature ⁊ instrumẽta mechanica multũ auxiliantur ⁊c.

¶ De gradibus medicinarũ. Cap. viij.

Quia Gal. medicorum eximius in primo simpliciuz pharmacorum dicit ꝙ nõ est possibile cõponere pharmacorum nec ab aliquo vti bene anteꝙ̃ simplicium virtutes sciãtur: pro tanto bonũ est hic ponere grad. ⁊ virtutes medicinarum chyrurgicaruz simplicium supple: qꝛ cõpositaruz ab ipsis inueniuntur gradus. Gradus aũt ſm Arnalduz in complexionatis est eleuatio qualitatis alicuius cõplexiõis: super tẽperamentũ ſm distantiã integrã: qd dicit ꝓpter methas tres non integras que assignantur in quolibet gradu. ¶ Temperatum autẽ in quinto simplicium pharmacorum est simplicis complexiõis cui adducitur sine hoc ꝙ calefaciat aut infrigidet siccet aut humectet. ¶ Ipsum distemperatum est quod cũ adducit in aliquã qualitate dominante a qua denominatur talis. Calidum quidem ſm hoc nominantes in primo gradu quodcunqꝫ vtiqꝫ nos calefacit: non tamen manifeste: ita etiam ⁊ frigidũ siccum ⁊ humidum. Quecunqꝫ autem manifeste iaz calefacere vel infrigidare siccare vel humectare nata sunt secũdi gradus hec verba talia dicentur. Que vero quidem iam vehementer: nõ tamen ad extremũ tertij. Quecunqꝫ autẽ infrigidare nata sunt: ita vt mortificent: vel ita calefacere vt vrant quarti. Et in illis assignat quatuor gradus. Idez in primo canoñ. dicit Auicẽ. Siccum autem nullũ est inuenire quarti gradus absqꝫ quod vrat. quodcunqꝫ eñ summe exsiccat omnino; hoc ⁊ vrit: ⁊ ideo licet non reperiant in quarto grato gradu: sunt tamen in fine tertij. Et ita ꝓpe quartum: de humido vero dicit Auicẽ. ꝙ non videtur ꝙ possit transire vltra tertiũ gradũ: quia si transiret esset res venenosa que corrumpit corpus: quare autem calidum in quarto vt allia piper non interficiunt: ita sicut opium ⁊ alia frigida. Dicit ille socius cõcordantiarum: quia frigidum plus inimicatur nature ꝙ̃ calidum. Sed quantitas augmentat gradum ⁊ minuit. Et si secunde virtutes sequuntur graduationem primarũ. Et quare vna medicina potest habere contrarias opationes ⁊ vna planta in diuersis partibus diuersas acquirit naturas maiori indiget perscrutatione. Et vt facilius inueniãtur gradus medicinarum sub cathalogo latinorum alphabeti ordinentur. Et si inter doctores graduum inuenitur varietas. Aliquãdo hoc a diuersitatibus originis ipsorum forte occasionem habet. Ego autẽ in gradibus sequar Gale. in vltimis sex libris pharmacoꝝ Serapionem ⁊ Auicen. eius interpretem et aliquas experientias meas iuxta posse a littera. A. primo incipiendo.

Qua est primū frigidoꝝ ⁊ humidorū ꝑ totam phiam. Et iō est spissatiua ⁊ cō gelatiua in primo simplicium pharmacorum in primo gradu.

¶ Acetum frigidū in primo siccū in tertio cō positas tñ hꝫ virtutes cū maxima subtili tate in eodem primo.

Aqua aluminosa abluit repcutit ⁊ exiccat ꝑm Gal. ibidē ⁊ auic. in quarto.

Aggresta nota est frigida in scđo sicca in ter tio ⁊ est repercussiua.

Acatia succus est prunelloꝝ viridium et est frigida ⁊ sicca in tertio vel quasi: ⁊ ideo re= percussiua fortiter.

Acedula herba frigida ⁊ sicca in scđo: reper= cutit ⁊ confortat.

Anthera est illud citrinū qđ est in medio ro se ⁊ est fria ⁊ sicca in primo cū repcussiōe.

Attriplex ⁊ spinachia olera sūt fria ⁊ hūida temperate cū maturatione ⁊ lenitione.

Absinthium herba calida in primo sicca in scđo cum stipticitate.

Abrotanum herba cal'a in primo sicca i scđo cum abstersione.

Apium herba est multas hꝫ species cal'a in primo sicca in secundo cum maturatione ⁊ mundificatione.

Agrimonia herba est calida ⁊ sicca in secun do gradu cum abstersione.

Acusmuscate pes columbinus herba rober ti herbe sunt eiusdem generis quasi sunt frigide ⁊ sicce cum abstersione.

Arist radix calida ⁊ sicca in scđo gradu cum abstersione ⁊ incarnatione.

Alleum radix calida ⁊ sicca in quarto cum adustione ⁊ attractione.

Aloen succus cuiusdaꝫ herbe spissatus ⁊ est calidū in scđo siccum in primo ⁊ cōsolidat vlcera ꝑprie pudendorum.

Auena granum cal'm ⁊ humidum tempera te maturat ⁊ abstergit.

Amidum farina frumenti lauata frigidum ⁊ humidum in primo cuꝫ sedatione.

Axungia nota est calida ⁊ humida in primo ⁊ plus ⁊ minus ꝑm aīalia a quibus capit: ⁊ ideo mollificat ⁊ maturat.

Argentum viuum frigidum est ⁊ humiduꝫ in scđo ꝑm auic. Gal. autem in nono dicit de eo nullam habuisse experientiam: vti mur tñ eo extincto in vnguentis decorati= uis ⁊ de sublimato in corrosiuis.

Anisum ⁊ feniculum semina sunt calida in tertio sicca in scđo ⁊ sunt resolutiua.

Anetum est semen calidum ⁊ siccum in scđo cum resolutione.

Affodili radices sunt calide ⁊ sicce in scđo cū abstersione ⁊ corrosione.

Anacardus pediculus elephantis calidus ⁊ siccus in quarto ⁊ est vlceratiuus.

Arsenicum ⁊ auripigmentum mineralia et sublimantur ⁊ sunt calida in tertio: sicca in secundo: ⁊ vltra: quia putrefactiua val= de ⁊ mortificatiua sunt.

Alumen rochinum calidum ⁊ siccum in ter= tio cum magna stipticitate.

Argilla ⁊ chimolea terre sunt frigide in ꝑ= mo sicce in scđo cum repercussione.

Antimonium minerale est frigidum in ꝑmo ⁊ siccum in secundo.

Armoniacum gumma calida in fine tertiꝫ sic ca in primo cum mollificatiōe ⁊ attractōe.

Assafetida gumma calida ⁊ sic. in tertio ⁊ vl tra abstersiua ⁊ attractiua.

Aspaltū spuma est indurata reperta in ma ri mortuo est calida ⁊ sicca circa scđm con solidatiuum vlcerum sanguinolentorum xi. simplicium pharmacorum.

Atramenta mineralia calida ⁊ sicca in tertio cum stipticitate ⁊ corrosione.

Balaustia flos est maligranati frigida ⁊ sicca in secū do vel quasi repercussiua.

Berberi fructus arbusti frigidus ⁊ siccus in tertio cum repercussione.

Brionia radix est calida ⁊ sicca in scđo cū ab stersione ⁊ maturatione.

Bolus terra est rubea frigida ⁊ sicca in scđo cuꝫ repercussione ⁊ restrictione.

Baucia radix pastinace calida ⁊ humida in primo ⁊ ideo maturatiua.

Borago olus calidum ⁊ humidū tēpate.

Buglossa herba eiusdem generis est magis tñ sicca maturat ⁊ lenit.

Branca vrsina herba est cal'a ⁊ humida in primo gradu maturat ⁊ lenit.

Balsamus gumma est vel oleum calidum ⁊ siccum in secundo cum magna subtilitate ⁊ aromaticitate: ⁊ ideo abstergit attrahit ⁊ confortat.

Butyrum calidum in primo ⁊ humidum hu miditate altiori maturat et proprie bu= bones.

Bdelium gumma est calida in fine primi et vltra cū lenitate ⁊ humiditate in primo et est efficacis mollitionis sclirataꝝ in sexto pharmacorum.

Bursa pastoris herba est frigida ꝛ sicca cum restrictione.
Bedegar quid est opi.sunt frigida in primo gradu ꝛ sicca temperate ꝛ est stiptica.
Borax gluten auri calidum ꝛ siccum temperate: verum aliqui dicunt ipsum esse calidum valde consolidat tñ.
Bugie cortex berberis frigidum ꝛ siccum cõsolidatiuum.
Berbena herba est frigida ꝛ sicca sine excessu: ꝛ ideo sedatiua ꝛ consolidatiua.
Betonica herba calida ꝛ sicca in tertio mundificat ꝛ sanat.

Crassula herba est frigida in tertio humida in scdo.
Coctanum fructus est frigidum ꝛ siccum in secundo: vel quasi confortat.
Cachimia ꝛ climia mineralia sunt frigida ꝛ sicca equaliter cum abstersione.
Corallus notus est frigid⁹ in primo siccus in scdo cum restrictione.
Cerusa est erugo plumbi frigida ꝛ sicca i secundo consolidat.
Chimolea terra molle fabrorum frigida et sicca consolidat.
Capillus veneris herba est temperata veꝝ declinat ad quandam caliditatem ꝛ siccitatem: vt dicit Ga.subtiliat ꝛ dyaforat.
Caulis olus calidum in primo siccũ in scdo maturat ꝛ abstergit.
Centaurea herba est calida ꝛ sicca in tertio ꝛ est consolidatiua.
Camphora gũma est frigida ꝛ sicca in tertio cum abstersione.
Cera est nota temperata est: ꝛ ideo materia omnium fit medicinarum cum maturatione.
Crocus flos calidus in primo siccus in scdo vel quasi cum confortat ꝛ resoluit.
Camomilla flos calidus ꝛ siccus in primo resolutiua ꝛ confortatiua.
Costus radix est calida in tertio sicca i scdo cum abstersione ꝛ resolutione.
Cinamomũ species aromatica cal'a et sicca in tertio cum confortatione.
Cepa radix calida in tertio adurens cũ quadam humiditate superflua: ꝛ ideo maturat ꝛ abstergit.
Ciperus radix calida ꝛ sicca in secũdo cum consolidatione.
Celidonia herba calida ꝛ sicca in tertio abstersiua est.
Cuperosa minerale calidum ꝛ sic.ꝓpe quartum cum corrosione ꝛ stipticitate.
Cipressus arbor calida in primo sicca in scdo consolidat.
Cauda equina herba frigida in primo sicca in scdo consolidatiua.
Calx lapis coctus calida et sicca in quarto adustiua.
Curcuma radix est citrij forte celidonie cal'a ꝛ sicca consolidatiua.
Consolida calida ꝛ sicca conglutinatiua.
Cantarides animalia muscalia viridis coloris parua calida ꝛ sicca in tertio cum adustione ꝛ vesicatione.
Castoreum testiculi sunt cuiusdam animalis calidum ꝛ siccum in secundo cõfortat membra neruosa.
Canabi semen cal'm ꝛ siccũ maturatiuum.
Capitellum lixiuiũ forte calidum est ꝛ adustiuum.
Cinis notum est calidus ꝛ siccus in quarto cum abstersione.
Cucumer asininus herba est calida et sicca in secundo: radix tñ tantum in gradu: et ideo mollificat.
Cresones herba calida ꝛ sicca in scdo apertiua ꝛ dyaforetica.
Ciminum semen calidum in tertio siccũ in secundo: carminatiuum.
Calamentum herba est calida ꝛ sicca in tertio resolutiua ꝛ attractiua.
Caseus recens consolidat: antiquus ꝓo disrumpit.decimo simplicium.

Edera arborea frigida ꝛ sicca cũ abstersione ꝛ mundificatione et consolidatione.
Epatica est herba frigida ꝛ humida cum repercussione.
Enula herba radix calida ꝛ sicca in scdo vel quasi confortatiua.
Ebulus herba calida ꝛ sicca in secundo vel quasi resolutiua.
Euforbium gumma calida ꝛ sicca in quarto abstersiua.
Es ꝛ flos eius notum est cal'a ꝛ sicca in tertio corrosiua cum stipticitate.
Ermodactili radix que desiccata est calida ꝛ sicca in secundo cum quadam abstersione ꝛ corrosione.
Emathites lapis ru.non ablutus est cal's in primo. Ablutus vero est frigidus in secũdo: ꝛ ideo caret mordicatione ꝛ consolidat ꝛ sanat.

Flamula arbustum calida ꝛ sicca et adustiua circa quartum gradum.

R

Fabaria herba fria ꝛ humida ꝯsolidatiua
Fumus terre herba frigida in primo: vel q̄si sicca in scđo cum abstersione.
Feniculus herba est cuius semen est cal'm ꝛ siccum in scđo cum resolutione.
Frumentum notum est cal'm ꝛ humidū tē꞊perate maturat cum abstersione.
Furfur notum cal'm ꝛ siccū circa primū gradum cum resolutione.
Fabe notū est: desiccatiue frie cū tēperamē꞊to siccitatis ꝛ resolutionis ꝛ abstersionis.
Fex cere notum est vel aluear calidior est q̄ ipsa cera: ꝛ ideo mollificat.
Fex olei nota est plus cal'a ꝛ sicca q̄ oleum.
Ferrum notum frigidum ꝛ siccum in scđo cō strictiuum ꝛ consolidatiuum.
Ferrugo nota est calida ꝛ sicca in scđo conso lidatiua ꝛ ꝯstrictiua.
Fenugrecum semen calidum ꝛ siccum in pri mo: ꝛ propter hoc dyaforat et feruentes phlegmones exacerbat.
Ficus recentes calide ꝛ humide: siccate cal'e ꝛ sicce: quod quasi idem est de dactilis: et ideo maturant ꝛ mollificant.
Fermētū cū cal'itate ꝛ hūiditate acre ꝛ nitro sum est: nō ꝟtutē hȝ mixtā cū attractione.
Fuligo fumalis multum est desiccatiua.
Farina volatilis molendini nota est frigida ꝛ sicca cum glutinatione.
Fraxinus arbor frigida ꝛ sicca in secūdo cū repercussione.
Folia oliuaꝝ fria ꝛ sicca cū stipticiᵉ magna.
Filex herba ꝛ radix calida ꝛ sicca in scđo cuȝ resolutione ꝛ abstersione.
Galle virides fructꝰ frigidi in scđo sic ci in tertio: mature ꝛ noue nō tantam stipticitatem: tñ habent magnam.
Glandes fructꝰ fri. cū temperamento ꝛ sicci in secundo gradu consolidatiue.
Gratia dei herba est calida ꝛ sicca in scđo cū mundificatione ꝛ consolidatione.
Gariofili spēs aromatica cal'a ꝛ sicca in ter꞊tio confortatiua.
Gluten multipliciter nota est calida et sicca in primo cum glutinatione.
Granatū acetosū frm̄ ꝛ siccū ī scđo: dulce cal'ȝ ꝛ siccū cū tēperamento ꝛ refrenatione.
Gētiana radix cal'a ꝛ sicca ī tertio abstersiua
Gallitricū herba cal'a ꝛ sicca incarnatiua.
Gumma arabica ꝛ dragagantum frigidum cum quadam siccitate ꝛ glutinositate.
Granū cū quo tingit̃ pannus est desiccatiuū sine mordicatione: ꝛ ideo cōsolidat ꝛ incar nat ꝓprie neruos in septimo simplicium.
Gipsum calidum ꝛ siccū cum glutinatione.
Galbanū gūmi calidum in tertio: siccū in se꞊cundo cum attractione forti.
Iusquiamus herba frigida in tertio: vel q̄si stupefactiua valde.
Isopꝰ herba cal'a ꝛ sicca in tertio resolutiua.
Iatea herba cal'a ꝛ sicca ꝛ est consolidatiua.
Ipoq̄stidos succus est decoctus ꝛ spissatꝰ fri꞊gidus ꝛ siccus in secundo.
Iuniperꝰ frutex cal's ꝛ siccꝰ cū ꝯsolidatione.
Ipericon herba est cal'a ꝛ sicca pforata icar꞊nat consolidat ꝛ mundificat.
Iarrus est herba cuius radix cal'a ꝛ sicca in scđo cum abstersione.
Ireos radix est cal'a ꝛ sicca in tertio resoluit mundificat ꝛ incarnat.
Isopus humida succus est lane humide ꝛ ē satis temperata ꝛ mollificata.
Litargirum merda plūbi cuȝ tēpamēto decliat ad siccitatē: ꝛ iō regn̄atiuū ꝛ ꝯsolidatiuū.
Lupini fructus calidus in primo siccus in se cundo cum abstersione.
Liliū herba est multas h̄ns spēs: cuiꝰ radix cal'a ꝛ humida in scđo: ꝛ ideo maturatiua
Lini semē cal'm ꝛ siccū maturat ꝛ sedat.
Lac satis tēpatū est ꝛ iō mitigat: sȝ eius aq̄ ē frigida ꝛ sicca cū lautione ꝛ ꝯsolidatione.
Lapaciū herba est multas h̄ns spēs fria et sicca in scđo ꝛ est abstersiuū.
Liquiritia radix tēperata est cū quadā fami liari humiditate: ꝛ ideo incarnatiua.
Litium succus est herbe cuiusdā spissatꝰ tē꞊peratum in actiuis cū humiditate in scđo gradu ꝛ ideo mitigatiuum.
Lana succida circa tēpamētū ē ꝛ mollificat.
Laudanum succus est barbe hircoꝝ vltra꞊marinoꝝ spissatꝰ calidum ꝛ humidum in primo mollificatiuum est.
Lentes cum stipticitate satis sunt tempera te ꝛ ideo refrenatiue.
Lingua canis herba est calida ꝛ humida in primo cum regeneratione.
Lixiuium notum est calidum ꝛ siccum circa tertium abstersiuum.
Lacticinia h̄ba ca. ꝛ sic. circa 3ᵐ cū abstersiōe.
Margarite frigide sunt ꝛ sicce note sunt: clarifi꞊cant ꝛ confortant.
Merda ferri nota fria ꝛ sicca consolidatiua.
Marcasita calida in scđo sicca in tertio: ꝯsoli dat ꝛ constringit.
Malua herba frigida ꝛ hūida cū tempera꞊

mento sedatiua.
Maluauisci radix ē cal. et humida in secūdo cum maturatione.
Mercurial' hba ca. et hu. i p° cū maturatiōe.
Mādragora herba frigida et sicca in tertio cum stupefactione.
Musc' aq hba fria cū stiptic qdā et repcussiōe
Marrubiū herba calida in scdo sicca in tertio et est apertiua.
Mastix gumma calida et sicca in secundo cū mollificatioue et confortatione.
Meililotū flos herbe ca. et sic. i p° cū resol'one
Medulla nota est ca. et hu. plus et minus fm aialia a quibus sumitur: et iō mollificat.
Mel notū est ca. et sic. in 2° cū mundificatōe.
Mirra gūma ca. et sic. in 2° carnis regñatiua
Menitha herba fri. et sic. in primo de succo cui' fiūt sief. et trocisci p oculoꝝ restrictōe.
Mūmia caro mortuoꝝ balsamatoꝝ ca. et sic. in scdo cum consolidatione.
Miniū fri. et sic. et est rubeū pictoꝝ factum de cerusa p adustionez in nono pharmacoꝝ.
Nenufar flos est fri. et hu. in 2° cū quadam soporatione.
Nespila fructus est frigidus et siccus in tertio et est constrictiuus.
Nux fruct' est ca. et sic. in scdo cū abstersione.
Nux indica est ēt fruct' ca. in p° cū tēpamēto siccitatis cuius oleū cfortat neruos etc.
Opium succus est vnius herbe spissatus frigidus et siccus in quarto stupefactiuus et mortificatiuus.
Ordeū granū frigidū et siccū in primo, cuz maturatione et abstersione.
Oleū oliuarum est tēperatum: et iō oim recipit virtutes in scdo pharmacorum.
Oleū muscellinū cal'm est remollitiuū: et vt fm haliab. et synonima Mūdini q fiat p expssionē alicui' grani: vt oleū de been.
Orobus granum est cal'm in primo siccuz in scdo et vltra cum abstersione.
Oua sunt tempata. Albumē tñ vgit ad frigiditatē: vitellū vo ad calitatē cū sedatiōe.
Ossipie notū est fri. et sic. cum abstersione.
Oppopōac gūma ca. et sic. i 3° cū remollitōe
Plantago herba multiplex frigida et sicca cum repercussione et consolidatione.
Portulaca herba frigida i tertio humida in scdo cum sedatione.
Populus est arbor frigida et sicca cū tempe ramento cum repercussion.
Papauer est herba frigida et sicca in scdo cuz familiari stupefactatione.
Psiliū se. herbe frigidum in scdo humidū in primo cum refrenatione.
Papirus nota est frigida et sicca restrictiua.
Psidia cortex fructus granati frigida in scdo sicca in tertio cum restrictione.
Poliū herba est calida i scdo sicca i tertio.
Paritaria herba ē in dubio credo q succ' sit frid' hba tñ cal'a repit: et iō resolutiua est.
Piper spēs granū est calidū et siccū ppe quartum gradū: et ideo attrahit et abstergit.
Piretrū radix est calida et sicca in tertio gradu cum attractione et abster.
Petroleon est oleum de petra et est calidū et siccum in quarto cum subtiliatione.
Pix cōis calida et sicca circa tertium gradum cum maturatione et abster.
Pinguedo est calida et humida pl' et minus fm aīalia quoꝝ ē: et iō maturat et mollificat.
Palma arbor frigida et sicca in secundo.
Pētafilō herba est sine mordicatiōe desiccat
Pipinella herba ē ca. et sic. et vulnera csolidat
Porrum radix calida et sicca circa quartum gradum cuz attractione.
Pin' arbor cui' grana cal'a sunt et hūida et ei' cortex frigid' et sicc': cū stipticitate plurima.
Planta lupina herba est calida et vstiua.
Plumbū frigidū et humidū in scdo occultam et mirabilem habet resolutionem.
Rosa flos est temperata frigida declinans ad siccitatē cum confortatione.
Rubus arbustus frigidus et siccus stiptic' et manifeste consolidationis.
Rubea herba ca. et sic. circa 3m. cū abstersiōe
Raphanus radix triplex inuenit et est calida et sicca cum incisione et abstersione.
Rapa nota calida in scdo humida in primo maturatiua.
Realgar minerale est calidū et mortificatiuū
Solatrū herba est multas habēs spēs frigida et sicca vltra scdm gradū: et est repercussiuū. Nihilomin' resoluit apostemata calida et occulta. vt dicit Aui. semen' tamen eius est durus in octauo farmacorum.
Salix arbor frigida et sicca in scdo cum stipticitate moderata.
Siligo granum est frigiduz et siccum tempe rate cum abstersione.
Sumac fructus frigidus in scdo. siccus in tertio cum stipticitate.
Semperuiua herba est frigida in tertio sicca in primo vel quasi: et ideo mediocriter repercutit.

Spica nardi spēs calidaū primo:sicca in scđo
Sticados flos est cuꝫ quadā caliditate in pri mo frigida ꝛ sicca in scđo:ꝛ est resolutiua.
Sal oibus notū est calidum ꝛ siccū in scđo et vltra:habet eñ abstergere stipticare.
Sulfur minerale calidum et siccum in tertio subtiliatiuū ꝛ attractiuum.
Squinantū est palea cameloꝝ calidū ꝛ siccū ꝛ stipticum cum temperamento.
Saluia herba est calida ꝛ sicca in secundo cū leui;stipticitate.
Sandalus arbor frigida ꝛ sicca in scđo cum repercussione.
Spodium quid sit:opiniones sunt frigidū in scđo siccū in tertio.ꝛ est cōsolidatiuū.
Scrophularia radix ē;herba calida ꝛ sicca cū resolutione.
Serapinū' gūma calida ꝛ sicca in secundo et mollificat.
Squilla radix est calida ꝛ sicca in secūdo cuꝫ attractione.
Stercus omne calidū ꝛ siccum ꝑm aial cuius est plus ꝛ minus ꝛ est attractiuum.
Sepum est calidū ꝛ temperatuꝫ ꝑm animal cuius est plus ꝛ minuscum maturatione.
Sarcocolla' gūma calida i scđo sicca in p̄mo ꝛ incarnatiua:et ꝑm alios est matrissiluc.
Sanguis draconis succus est herbe cuiusdā temperatus in actiuis siccus in secūdo et est cōsolidatiuus ꝛ cōstrictiuus.
Sanguis animaliuꝫ est ꝑm naturā aialium.
Scoria nota est desiccat valde ꝛ consolidat.
Sapo notus est calidus ꝛ adustiuus.
Spongia maris nota est calida in primo sicca in scđo ꝛ est siccatiua ꝛ cōsumptiua.
Spuma maris nota est calida in primo ꝛ sicca in tertio abstersiua.
Sinapis semē calidū ꝛ siccum vsqꝫ ad quartum ꝛ est;attractiuum.
Staphisagria semē calidum ꝛ siccum in tertio attractiuum.
Scabiosa herba est calida ꝛ sicca in secundo regeneratiua.
Storax gūma calida i primo sicca ꝛ humida cū temperamento ꝛ iō mollificat ꝛ ꝯfortat
Simissomis q̄ est cardo benedict⁹ herba ē in: frigidatiua ꝛ mediocriter dyaforetica.sexto simpliciū ꝛ cū hoc maturatiua.
Sambuc⁹ arbor est calidus in scđo siccus in primo:ꝛ ideo resolutiuū est.
Sisamū granum est calidum ꝛ humiduꝫ in primo mollificat.
Thus gūma est calida in secūdo:sicca in primo carnis generatiua ꝛ consolidatiua.
Terebētia gūma calida ꝛ sicca mūdificatiua
Terra sigillata nota ē frida ꝛ sicca ꝯsolidatiua
Thucia' fum⁹ mineraliuꝫ frigida,i primo sicca in scđa oculoꝝ confortatiua.
Tartaruꝫ fex vini desiccata calida ꝛ sicca in tertio cum abstersione.
Tanacetū herba est calida ꝛ sicca cum consolidatione.
Tapsia herba.calida est ꝛ adustiua i tertio.
Tapsus barbassus herba est cū temperamēto desiccatiua ꝛ sedatiua.
Tormentilla radix est calida ꝛ sicca.cōtra fistulas est bona.
Vinum notū est calidū ꝛ siccū ꝛ humidum iuxta eius etateꝫ:ꝛ maturat ꝛ consolidat.
Uua passa racemi sunt calida ꝛ humida cuꝫ mollificatione.
Uiola flos frigida ꝛ humida in primo et corporatiua.
Umbilicus veneris herba frigida ꝛ humida in tertio.
Uerbena herba frigida ꝛ sicca cum resolutione ꝛ sedatione.
Urtica herba est calida ꝛ sicca:nō multū tñ: mordicatiōe eñ sua ꝓuenit a subtilitate.
Uirga pastoris herba est frigida in tertio et sicca tēperata:ꝛ ideo cōstringit ꝛ ꝯsolidat.
Urina nota est calida ꝛ sicca cum abstersiōe ꝛ adustione.
Uernix gūma calida ꝛ sicca in secundo īcarnatiua ꝛ abstersiua.
Uermes terrestres noti sunt calidi ꝛ subtiliatiui ꝛ neruoꝝ cōsolidatiui.x.medicinaruꝫ.
Usnea quercina que est mossa alba ē calida ꝛ sicca cū temperamento' ꝛ cōfortat.
Uerdetum calidum ꝛ siccū cum corrosione.
Uitrū calidū ī primo siccū ī scđo ꝑm aliquos ponit frigidum in primo cum abstersione.
Uitriolū calidū ꝛ siccū in tertio minerale cuꝫ stipticitate ꝛ corrosione.
Uzifur qui est ru.calidus ꝛ siccus in scđo cuꝫ stipticitate.

Doctrina.ii. de antidotis ꝑticularib⁹ ꝛ appropriatis mēbris:et habebit octo capitula.

¶De auxilijs ꝓprijs capitꝭ ꝛ ꝑtiū ei⁹. Ca.i.

Tempus est iā trāsire ad medicinas ꝓprias mēbroꝝ.nā vt dicit Gal.i q̄nto pharmacoꝝ: q̄ ita sint ꝓprie ꝯuenie vni q̄ nō iuuēt aliā:sꝫ in multis vel ma-

xime operādo i ea'a q̄ nuncupatiōe hn̄t a ca
pite vt moxi sest: icipiēdo. ¶ Uulnera capitis
hn̄t auxilia quinto farmacoꝝ. ¶ Pma est po-
tio vulneratoꝝ ⁊ est Theodorici ⁊ socioꝝ: cu
ius. ℞. cinamomi. ʒ. j. ʒʒ. ʒ. ß. galāge granoꝝ
paradisi cardamomi pipis lōgi ⁊ nigri ga-
riofil. an̄. ʒ. j. fiat puluis ⁊ cū mellis lib. ij. ⁊ vi
ni puri. iij. fiat claretū. Et administret quo-
libet die vnᵘˢ gobeletᵘˢ p. iij. dies cū. ʒ j. istius
pulueris. ℞. pipinelle betōice sanamūde vale
riane radicis gētiane an̄. piloselle quātuz de
oibᵘˢ fiat puluis: ⁊ dicūt si eū retinet est bonū
signū. Si vero ipm̄ euomat malū. ¶ Scd̄a for-
ma est mūdificatiuū cerebri ⁊ pāniculoꝝ eiᵘˢ.
℞. mellis ro. colati. ʒ. ij. olei ro. ʒ. j. misceant ⁊
cū tentis ⁊ pānis iponant. ¶ Tertia forma ē
puluis capitalis icarnatiuᵘˢ ⁊ ꝯfortatiuᵘˢ: ⁊ est
Gal. ⁊ magr̄ Dinus eū laudat ⁊ Hēricus. ℞.
radi. yreos aristo. ro. thuris mirrhe aloes sā.
drag. farine orobi an̄. fiat puluis. ¶ Quarta
forma est emplr̄m de betonica ⁊ est parisiēsiū
incarnat ꝯfortat ⁊ ossa eleuat mūdificat ⁊ sa
nat. ℞. cere resine an̄. li. ß. terebētine li. j. succi
betonice: succi plātagis: succi apij an̄. lib. j. co
quat cera ⁊ resina cū succis vsq̄ ad ꝯsumptio
nē succoꝝ: deide ponat terebētina ⁊ icorpet
colet ⁊ fiat emplr̄m. ¶ Quita forma est ēplr̄m
capitale mgr̄i Anselmi de Janua: ⁊ attrahit
saniē ⁊ eleuat ossa ⁊ icarnat ⁊ sanat. Et magr̄
Petrᵘˢ dicebat q̄ ꝓbauit q̄ caput canis vul-
neratū vsq̄ ad cerebrū curauit. ℞. terebēti-
ne ptes. ij. cere ptē. j. resine ptē. ß. liq̄fiant ad
ignē ⁊ colent sup acetū ⁊ dimittat p dietā ma
laret bn̄ cū aceto. Deīn scd̄o liq̄fiāt ⁊ pᵒⁱciāt
supra succū istaꝝ herbarū betonice ptes. ij.
berbene ptē. j. ⁊ cū illis succis ⁊ lacte mulieris
diu malaxent ⁊ fiat emplm̄. fortiᵘˢ est q̄ pᵐū
¶ Sexta forma ē ꝓpria ad eleuādū ossa si nō
pn̄t eleuari p p̄dicta ⁊ fuit magr̄i Petri. ℞.
olei antiq̄ ptē. j. cere sorditiei alueoꝝ an̄. ptē.
ß. euforbij q̄rtā ptē illiᵘˢ aristo. ptē tertiā illiᵘˢ
lactis titimalli modicū fiat vnguētū ⁊ est pro
batū. ¶ Cōsequēter ꝓ tynea gr̄a collatiōis
ponat vna forma: ⁊ est Gordonij. ℞. litargiri
sulfuris viui calcis viue attramēti vitrioli au
ripigmēti fuliginis viridis eris ellebori albi et
nigri aluminis gallaꝝ an̄. ʒ. ß. argēti viui. ʒ. j. pi
cis cere ⁊ olei nucū an̄. li. ß. succi lapacij: succi
fumiterre scabiose boragis an̄. q̄r. j. bullita ce
ra pice ⁊ oleo cū succis vsq̄ ad ꝯsūptionē reli
qua icorporent: ⁊ fiat vnguētū diligēter. ¶ Itē
ꝓ allopiᵃ ad faciēdū renasci pilos i carthola
rio magr̄i Petri. ℞. succi calcidaꝝ. ʒ. j. pulue
ris sāguisugaꝝ adustaꝝ lacerte viridis adu

ste pulueris talpaꝝ apū ꝯbustaꝝ soleaꝝ cō-
bustarum setarum porci combustarum viri-
dis eris an̄. ʒ. j. mellis. qd̄ sufficit ad incorpo
randum. fiat vnguentum. est eīm ꝓbatum.
¶ De auxilijs morboꝝ faciei ⁊ ptiū eiᵘˢ. c. ij.

Et primo p gutta rosa
cea ē lauda-
tū vnguētū citrinū totiᵘˢ cōitatis
i antidotario. ¶ Scd̄o ponit gū
miera ad albificādū ⁊ lauādū fa
ciē: ⁊ est Rasi. ℞. farie ciceris fa-
barū ordei amigdalaꝝ excorti. dragagāti an̄
ptē. j. semis raphani ptē ß. fiat puluis ⁊ distē
peret cuz lacte ⁊ liniat facies de nocte mane
cū aq̄ furfuris lauet. ¶ Tertio ponit aq̄ p̄cio
sa ⁊ est gallicana. ℞. tartari calciati lib. j. ma
sticis. ʒ. j. pistent cū albumie ouoꝝ ponant i
alēbico ⁊ fiat aq̄: est eīm p̄ciosa. ¶ Lac virgineū
ad decorādū ⁊ desiccādū pustulas virulētas
pānos ⁊ lētigines delēdū sic fit. ℞. litargiri
subtilr̄ puluerizati. ʒ. iij. aceti albi optimi li. ß
misceant sit bn̄ ⁊ dimittāt residere ⁊ distillā-
do cū petia triāgulata filtri. vel cū sacculo su
scipiat aq̄: deīde illa aq̄ misceat cū aq̄ salis fa
cta cū. ʒ. j. sal. bn̄ puluerizati ⁊ li. ß. aq̄ pluuia
lis vel fontane ⁊ misceāt ābe aq̄ ⁊ colādo de
albabunt ad modū lactis. Et fricet locᵘˢ infe-
ctus cū tali lacte ⁊ miraberis. Multi eīm p se
bulliūt lithargirū cū aceto. Alij vero addūt mo
dicū de cerusa. Nōnulli loco sal cōis ponunt
sal gēma. alij spumā nitri. aliq̄ alumē. ¶ Cō
sequēter ꝓ oculis ponunt auxilia. ¶ Primo
ponit aqua magr̄i Petri de hispanis q̄ clari
ficat ⁊ ꝯfortat visum. ℞. feniculi ruthe celido
nie berbene eufragie clarete ros. aut aq̄ eius
an̄. conquassentur ⁊ tēperent p diem natura
lem in vino albo: deinde ponatur in alembi-
co ⁊ fiat aqua. ¶ Scd̄o ponitur collíriū albū
pro colore oculoꝝ ⁊ est Gale. ℞. ceruse lote.
ʒ. viij. sarcocolle. ʒ. iij. amigdala. ʒ. ij. draga.
ʒ. j. opij. ʒ. ß. puluerizent valde subtilr̄ oīa et
cū aq̄ pluuiali molliant sup tegulā ⁊ fiāt sief
parui distēperent cū lacte mulieris: aut aq̄ ros.
⁊ administrent. ¶ Tertio ponit collíriū de thu
cia ⁊ est mōtispessul. i fine obtalmie resoluēs
⁊ desiccās humiditates extraneas oculoꝝ. ℞
thucie p̄pate lapidis calamiaris an̄. ʒ. ß. ga-
riofi. xv. nūero faui cū melle. ʒ. j. puluerizāda
puluerizent subtilissime: ⁊ ponant oīa i dua
bus. ʒ. vini albi. ⁊ aq̄ ro. q̄r. ß. camphore. ʒ. j. colē
tur subtiliter. ⁊ fiat collíriū. ¶ Quarto ponit
puluis magr̄i Arnal. desiccās lachrymas et
rectificās roborē ⁊ fuit pro papa Johāne. ℞.
tucie p̄pate. ʒ. j. ātimonij. ʒ. ß. margaritarū. ʒ.

ij. floꝝ coralli ru. ʒ. j. ⁊ ß. serici crudi ꝓprie de folliculo ꝑ vnius minuti incisi. ʒ. ß. fiat pulvis subtilissimꝰ ⁊ fueritur in pixide erea. ¶ Quinto ponitur pulvis Bñuenuti. ⁊ est meliꝰ ꝓ oibꝰ maculis. ℞. zuccari cādi. ℥. j. tucie ꝑpate. ℥. ß. pulverizēt ⁊ cū aq̄ rosꝫ. pistent: ⁊ i pelui ꝑgant ⁊ inuersēt peluis sup fumū ligni aloes ⁊ thuris ⁊ exiccēt ⁊ pulverizet subtilr̄ ⁊ fiat pulvis ⁊ fuerit in pixide erea ⁊ ponat ī ocul' cū stilo argēteo. ¶ Sexto ponit collirīū ꝓ rubore. et lachrymis ⁊ est de domo. ℞. tucie ꝑpate. ℥. j. aloes succotrini. ℥. ß. cāphore. ʒ. j. aq̄ rosꝫ. lib. j. ⁊ ß. vini granatoꝝ lib. ß. pulverizent pulverizanda ⁊ misceant cū alijs ⁊ calefiāt sup carbones modicos modica bullitiōe colet ⁊ seruet. ¶ In naribꝰ qñ aduenit fluxꝰ sanguinis nariū dicta sunt auxilia. ¶ In vlceribꝰ spālr ꝓ polipo cōmendat a magr̄o Petro de bonāto tēta de radice arboris tēꝑata cū oleo de iunipo, in q̄ resoluta sit scamonea. ¶ In auribꝰ dolor sedat īponēdo lac mulieris: vt dicit Ga. aut oleū rosꝫ. cū modico opij aut collirīū album. Ulcera aūt mūdificant lauādo cū melle ro. ⁊ īponēdo collirīū factū cū croco ferri, aut spuma eiusdem cū melle: vt dicit. G. Aut fm magr̄m Petrū. ℞. nitri carda. añ. ℥. ß. caricarū mūdatarū. ℥. ß. decoquant in succo ruthe ⁊ vna gutta in aure distillet: saniē eīn educit ⁊ carnē sup̄fluā destruit ⁊ sanat. ¶ In dētibꝰ dolor sedat fm hebē Mes. tenēdo in ore acetū decoctiōis piretri aut herbā cornu cerui i azarā. ꝓbatā. ¶ Nigredo aūt lauat ⁊ fuit ꝓbatū in comite Altisiodoreñ. ℞. sal' armoniaci sal' gēme añ. q̄r. j. aluminis q̄r. ß. pulverizent ⁊ ponant in alēbico ⁊ fiat aqua. Calefactiōes ⁊ cācrene gingiuaꝝ corrigunt cū aq̄ caprifolij aut plātagis aluminata. Uel cū isto lauamēto ē eīn Dini. ℞. rosꝫ. ℥. j. lētiū sumach añ. q̄r. j. balaustiarū q̄r. ß. conquassent ⁊ bullient in aqua ⁊ aceto colent ⁊ fiat lauamentum.

¶ De auxilijs morboꝝ colli. Ca. iij.

ELicet vulnera colli habeāt auxilia cōmunia alijs. Nihilominꝰ habēt aliq̄s dispōnes q̄ gr̄a manifeste doctrine tāgēt hic. ¶ Botiū colli hꝫ duas formas auxilioꝝ. ¶ Prima ē pulvis magr̄i Dini q̄s. ℞. scrophularie. ℥. ij. ʒʒ. ℥. j. brionie piretri serpilli mr̄isiue oliuaꝝ sal gēme ossis sepie spōgie ꝯbuste añ. ʒ. ij. gariofiloꝝ pipis cinamomi añ. ʒ. j. fiat pulvis in q̄ sit modicū de alumie. ¶ Scđa forma est emplastrare locū cū dyaq̄lone ꝑeato aut cum empl'o de stercore caprino aut cū vnguento apatū phlegmaticoꝝ dicto in apatibus ⁊c.

¶ De auxilijs humeroꝝ ⁊ dorsi. Cap. iiij.

p PRo dolore hūeroꝝ ⁊ spatularꝫ hēat vngm̄ mixtū de marciato ⁊ aggripa. ¶ Pro gibbositate laudat Aui. empl'm de achoro. ℞. achori enule cāpane salue añ. q̄r. j. bdellij q̄r. ß. castorei ℥. j. coquant cū vino ⁊ oleo vsq ad ꝯsūptionē vini ⁊ d' oleo cū cera fiat vngm̄. ¶ Cyragra manuū curat vt apata phl'atica: pāle i eac ēpl'z mōtispl'i de caulibꝰ rubeis coctis cū lixiuio cineꝝ clauellatoꝝ ⁊ paruꝫ aceti ⁊ modicum salis pistati.

¶ De auxilijs pectoris. Capi. v.

q QVorū primū est potio resoluēs ⁊ ꝯsumēs oēꝫ materiā exn̄tē interiꝰ ⁊ eā ꝑ sudorē expellēs ⁊ fuit magr̄i Americi ⁊ vocat sudatoriū. ℞. caude eq̄ne terrestris. M. j. radicis osmūde q̄r. j. radi. dragōtee q̄r. ß. coquant cū vino ⁊ melle ⁊ colēt ⁊ gobeletꝰ administret eūti dormitū ⁊ sudabit. ¶ Scđa ē alia potio cōis ad oīa vulnera intrīseca: ⁊ fuit Ga. ℞. cētauree costi nepite gariofilate pīpinelle sūmitatum canabis teneritatū cauliū tenaceti rubee pētafilō auri añ. coquāt cū vino ⁊ melle ⁊ admistret gobeletꝰ vt supra: facit exire saniē ꝓ vulnus ⁊ ꝓuocat vrinā si retinet. Si vero euomit nō est spēs curationis vt dicit vulgus.

¶ De auxilijs ventris. Cap. vj.

ELsunt primo ꝓ torsionibus laudat lana succida infusiōis vini decoctiōis cimini. ¶ Scđo ꝓ offensiōibꝰ et casibꝰ laudat potio cōis ⁊ ē Aui. ⁊ Ras. ℞. mūmie boli armenic terre sigillate añ. ℥. j. fiat pulvis administret. ʒ. j. cū. ℥. j. aq̄ plātaginis. ¶ Tertio laudant potiōes pectoris ꝓ resoluēdo materiā interius congregatā. ¶ Quarto ab extra pñt fieri empl'a in ꝯcussionibꝰ formata in hydropisi est optimū ꝓuocare vrinā. Et iō iuxta doctrinā. G. magister Americꝰ accipiebat grillos aut cātarides nigras: ⁊ ablatis capitibꝰ ⁊ alis cōburebat in furno ⁊ faciebat pulverē de q̄ de sero administrabat vnū granuꝫ ⁊ faciebat mīgere tm̄, q̄ iā liberabāt mlti ab hydrope sua. ¶ In dolore renū ⁊ vesice vidi administrare vnā q̄r. lixiuij cicerū trūcoꝝ fabarū ⁊ faciebat mirabilia ꝓuocādo vrinā ⁊ ī mūdificādo vias vrīales saniē ⁊ harenulas expellēdo ⁊ mēstrua ꝓuocādo. Rabi etiā moyses ꝓ vlceribꝰ renū ⁊ vesice appropriauit aquā distillatā seri lactis caprini sub hac forma. ℞. seri lactis capri picherios ij. iuiube sebestē añ. ℥. j. boli ar. ℥. ß. q̄tuor seminū frigidoꝝ mūdatoꝝ añ. ʒ. iij. semis portu

lace: semis papaueris albi. semis citoniorum añ ʒ. ij. ɀ quassent ɀ distillādo fiat aq̄. Aui. aūt cō cedit i dyabete aquā seri lactis ouini. ℭ Ego aūt ꝓ dño cardiali Tutellen. addebā de her ba caude eq̄ne plātagis ro. semis maluauisci ɀ alkekēgi. atq̧ liq̄ritiā ɀ glādiū cupulas ɀ tro ci. alkekēgi. ɀ iiectio lactis cū collirijs satis. ℭ Et ēpl'ʒ ad rupturā. iter duas rupturas lau dat. Pro lapide remedia sūt dcā multa famosa

ℭ De auxilijs verēdorum ɀ ptiū ei⁹. Cap. vij.

In primis dolor ꝟ ge sedat cū mica panis pistata cū vitel lis ouorum ɀ oleo papaueris. ℭ Ulcera ꝟge lauent cū aqua alumis ɀ emplent cū vnguēto populeō aut inūguāt cū vnguēto albo aut oleo cū albumi bus ouorum. Et puluis plūbi vsti. ɀ ceruse ɀ aloē est p̄ciosus. ℭ Inflatio testiculorum corrigit cū emplō de maluis ɀ faria fabarum ɀ cimio bul litꝭ cū aq̄. Ruptura hʒ tria auxilia. ℭ Primū est electuariū qḋ. ℞. ɀserue ɀsolide maioris li. ß. ɀserue ro. q̄r. ß. pulueris dragagāti fridi. ʒ. j. pulueris dyacimini. ʒ. ß. radicis valeriane semis nasturtij boli ar. lapidis sanguiarij añ ʒ. ij. panis zuccari li. j. fiat electuariū cū aqua ferrata. ℭ Scḋa forma ē empl'ʒ de pelle arie tina: ɀ ē cōitatis. ℞. picis naualis colophonie añ ʒ. iij. litargiri armo. oppoponacis galba ni bdelij masticis serapini terebētine sumac radicis ɀsolide ma. ɀ mi. añ ʒ. j. visci quercini emathitis thuris gipsi mirrhe aloē mūmie boli armenici san. dra. aristologie ꝟ miū terre striū añ ʒ. ß. sang. hūani. ʒ. ij. ɀficiant cū pelle arietina cocta. cū aq̄ pluuiali vsq̧ ad dissolu tionē. ℭ Tertia forma ē Bruni ɀ mea. qḋ. ℞. nucis cipssi acatie gallarum balaustiarum añ ʒ. v dragagāti mirrhe sarcocolle thurꝭ gūmi ara bi. añ ʒ. iij. sang. dra. boli ar. mūmie aloē alu minis añ ʒ. ij. fiat puluis subtilissim⁹ ɀ pastē tur cū aceto ɀ fiat emplm est em̄ exptū ɀ ꝓ batū. ℭ In emorroydib⁹ est aptissimū sedare dolorē suffumigatōe decoctiōis tassibarbassi camomille ɀ mellilotí: ɀ ab itra ponere lichi nia itincta cū vnguēto fctō de butyro ducto i mortario plūbi vsq̧ ad nigredinem. ℭ Aut si dolor ifestaret linimētū Alexādri ꝓbatūꝭ ꝑ me. qḋ. ℞. croci mirrhe thuris litū añ ptez. j. opij ptez. ij. terant ɀ ɀficiant cū oleo ros. mu cillagie psilij ɀ vitello oui: ɀ fiat linimentum. ℭ Et ab extra ɀmēdat a Rasi istud emplm. ℞. camomille mellilotí añ q̄r. j. coquant vsq̧ q̧ dissoluant vitellorum ouorum eliratorum q̄r. ß. fa rine fenugreci seminis lini radicis altee añ ʒ. j. croci mirrhe aloen añ ʒ. j. ɀ ß. butyri qḋ suffi cit fiat emplastrum.

ℭ De auxilijs coxarū ɀ partiū iferiorum. c. viij.

Membra inferiora mī ta hn̄t auxi lia. ℭ Quorum primū est ad de suflandū tibias coxas ɀ pedes stuffent ɀ fomententur cū aqua marina aut salsa decoctionis olerū sambuci tribulorum añ ptes. ij. calamēti origani absinthij paritarie añ. ptē. j. deinde ponant supra tumorē emplm tale. ℞. furfuris partē. j. farine fabarū ptē. j. stercoris colūbi ptē. ß. pulueriзent ɀ cū aceto ɀ decoctiōe affo dillorū ɀ succo caulū ru. supra ignē incorpo rent ɀ fiat emplm. ℭ Et hic est ipsa iā hunc finire sermonē supplicādo illi q̄ in eo nauigā do gubernauit anchorā: in celesti glia attra hēdo fideles collocet aias: qḋ mihi ɀ oib⁹ le gētib⁹ ɀcedere dignet ipsemet de⁹ bn̄dict⁹: q̄ viuit ɀ regnat in secula seculorū. Amen.

ℭ Et sic est finis huius libri de quo sit bn̄di ctus xp̄s dei filius. Amen.

ℭ In noīe patris ɀ filij ɀ spiritussancti Amen. Quas infirmitates curat aqua ɀ balneū de porecta. Capi. j.

Dinfirmi tates oēs ɀ singlas cu randas qb⁹ hoīes se pissime affligunt. Aq̄ de porecta mirabilr vʒ ɀ proficit si debito mō sumat ɀ dieta or dinata post ipsi⁹ assū ptionē seruet ꝑut ex periētia ipsi⁹ aq̄ manifeste declarat. ɀ antiq̄rum hoīm in loco vn̄ originē ipsa aq̄ recipit verax testimoniū adest. ℭ Tollit nāq̧ dicta aq̄ rece pta debilitatē cerebri: oculorū defectui sub uenit: auditū auriū mirabilr recupat: fetorez narium remouet: dolētes caput liberat. Reu ma catharicū ɀ humiditatē i ligua exn̄tē aut palato ɀsumit: humores in lingua cōgrega tos expellit: raucitatē vocis clarificat: strictū pectus ɀ anhelū grauē ɀ difficilē aspirationē hn̄tes liberat manifeste. Appetitū pditū re cupat. spuētes sanguinem rectificat ɀ sanat. Stomacho bene digerenti iuuamentuz salu bre prestat: vermes in corpore existentes ne cat ɀ interficit: ranas ɀ alia venenosa casu per os intrantia ɀ in stomacho longo tempo re nutrita occidit: epar ɀ splenē oppilatum

liberat: colorem vigorosum adducit croceum tollēdo. Intestina fece corrupta lauat ꝛ humiditatē expellit: illū dolorē tollit ꝛ ei⁹ cām remouet: ꝛ renū lapsitudinē ac ipsoꝝ dolorē curat ꝛ rectificat: arenulas i vesica aggregatas expellit: mingere nō valētib⁹ sine dolore subuenit: dolorē iūcturarū ꝛ podagras nō antiquatas tollit ꝛ expellit: antiquatis iuuamētū pstat: tremori neruoꝝ ꝛ palitico affert iuuamētū. scabiē irradicatā ꝛ ātiquatā expellit subito: saniē in corpe dispsaꝫ psumit ꝛ educit. Dicūt antiq̄ hoīes de porecta experti. q ydropisiꝫ nō cōfirmatā seu antiquatā liberat: sed difficilio: i mō: nā opꝫ q pdicta aqua dieb⁹. xxx. interpolatiꝫ assumat cū puida dieta. Cōfirmatā aūt ydropisim pfata aq̄ p longū tps sumpta sanat ꝛ īterficit: equos ēt bulsos liberat si p duos mēses ipsi⁹ aq̄ potatio fiat mulieribus grauidis q̄ appetitū pdūt pficit nec partui nocumētū affert: sed iuuat ꝛ firmat q̄d mirabile ab oībus reputatur: extenuatos ꝛ macros impiguat: febrē tertianā seu quartanā aut antiquā efficaciter sanat.

¶ In quo loco aqua ꝛ balneum de porecta est positum. Cap. ij.

Aqua de porecta recipit ortū de duob⁹ montibus lastrosis ꝛ lapideis positis i comitatu Bonoñie lōge ab ipsa ciuitate p miliaria. xxxiiij. Inter alpes florētie ꝛ pistoriū v̄sus meridiē i medio quoꝝ ītū q̄dā riuulus satis āplus pfluit Ex vtroq mōte dicta aq̄ manat p duo canalia ꝛ aq̄duct⁹. Prefata aq̄ i duob⁹ balneis i dicto loco positis recludit ꝛ ptinuo p ipsa balnea fluit: situatis i mōte sinistro v̄sus parteꝫ magis oriētalē ꝛ in sinistro latere vni⁹ ex riuis coloris est clari pisciculi q̄si rubei in ea manēt ei⁹ sapor parū sulfure⁹ ꝛ salit⁹ existit tēperate cal'a ꝛ q̄si viscosa. Sūpta nullos dolores in vētre facit aut torsiōes noxias modicū debilitat. Hec aq̄ lōge delata in vasis ligneis: solet aliqñ in dictis īfirmitatib⁹ iuuamē afferre: sꝫ tñ raro: q tātē v̄tutis nō est quāte in loco originis assumpta ꝛ faciliter perdit saporē suuꝫ originalē: citoq corrumpitur.

¶ Quo ordine aqua ꝛ balneū de porecta est vtenda. Cap. iij.

Assumēda est aqua de porecta vt efficacit pficit ꝛ valeat ordine isto. Nā citra mediū mēsem maij ꝛ i mēsib⁹ iunij ꝛ iulij ꝛ p totū mēseꝫ augusti si calor moderat⁹ ꝛ tēperat⁹ ꝛ vniforme tps existat. Mēse tñ augusti salubri⁹ cōfert sumpta. Est aūt ad locū pdictū de porecta accedēdū. Cū igit ad locuꝫ pdictum aduenerit subito aquā p potū nō sumat. Sꝫ saltē p diē vnū in loco pdicto pausam faciat: q nouū aerē itrat: ꝛ vt psona fatigata ex itinere fortificet. Demū balneum pdictū ꝛ lapideū intret ante potationē dicte aq̄ ꝛ morā faciat in corp horā vel vsque quo sūmitates digitorū manuū increspent: deinde extra ꝛ bene fricat⁹ pauset. hora v̄o prādij ꝛ cene ea die leuiter comedat: die v̄o sequēti de mane i solis ortu accedat ad ipsi⁹ aq̄ pfluētis aqueductū ꝛ incipiat bibere aquā pdictā vsq ad duos vl tres viccos: ꝛ statim post ipm potū parum ꝛ moderatum faci⁹t exercitiū successiue alios duos viccos aq̄ pdicte bibat: ꝛ post ipm potū etiā ambulet ꝛ totiēs aquā p potuꝫ assumat paulatim ꝛ nō ipetuose: sed quodāmodo ad delectationē quoadusq ipa aq̄ corp⁹ egrediatur supi⁹ p os: aut p virgā aut p partē posteriorē: ꝛ tātū de pfata aq̄ bibat q ipsam emittat p aliū ex locis nciatis. claraꝫ ꝛ aptā: put ꝛ sicut aquā ipsam ab aq̄ductu sumpta p os recepit ꝛ assumpsit cui⁹ aq̄ emisse claritatē cū vase vitreo īspicere pōt. Aqua igit clara emissa post spatiū aliquātulū ꝛ pausam factā intret balneū: ꝛ ibidē morā faciat: vt supius est expressum. Ipsum eñ balneū nō debilitat: sꝫ humores in toto corpe dispsos maturat ꝛ disponit ad exitū: fugiat balnea in tinis ꝛ vasis ligneis artificial'r p mulieres calefacta. Naꝫ aq̄ pfata modicū alterata suā nō pderet v̄tuteꝫ mora cōpetēter fctā i balneo pdicto: ipꝫ egrediat ꝛ pauset i lecto vel i pānis iacēdo vt v̄t⁹ fatigata aliqual'r recreet: deide accedat ad aq̄ductū pdictū ꝛ aquā pdictā p potū iterū assumat donec emittat clarā ꝛ lucidā put ꝛ sicut clara est assumpta de aq̄ductu. Non eñ ipetuose ꝛ in magna quātitate ac violēta ipsa aq̄ est assumēda put q̄si oēs assumētes min⁹ pite ꝛ inaduertēter faciūt: nā ipsa sine ordie pmisso cū ipetu assūpta nō ita leuat nec curat: q nimis vno ipetu assūpta i corpe nullā morā faciat. Nec hūores pfecte maturat vl dispōit

¶ De hora ꝛ modo comestionis tēpore assumptiōis aque de porecta. Ca. iiij.

Aqua assumpta a balneo p ordinē antedictū aliq̄liter pauset i lecto vel i pānis: nullo mō dormiēdo q pnitiosuꝫ esset: demū comedat prādiū cibū leuēt pullos puulos vsq ad vltimā decoctionē coctos

elixatos masticet bolū nec rapiēdo cibū as=
sumat: q2 ipsa aq̄ acutā famē adducit. Et in
dicto prādio ⁊ i alijs prādijs mediū pullum
tm̄modo comedat ⁊ nō vltra. Et i brodio pul
lorꝝ panē balneet vt stomachus faciliori mō
digestionē faciat ⁊ cōpleat vinū sine intrōe
alicuiꝰ aq̄ moderate assumat vice q̄libet qua
potat comedēdo nō vltra mediū cyathū vini
assumat. Nā meliꝰ est vices in potādo iterare
q̄ꝫ multū vna vice bibere. Post prādiū vt dictū
est nullo mō dormiat. Sed i solatijs stet cum
socijs loquendo: nō tm̄ se fatiget corporalr la
borādo: nullo mō die potatiōis aq̄ cenet: sed
si hora cene stomachus digestionē fecerit ⁊ ani
miū famelicꝰ existeret duo vitella ouorꝝ recen
tiū albumine reiecto bibat ⁊ assumat cū mo=
dica potatiōe vini ⁊ non lumphati. Et si oua
abhorreat faciat vipā i vino ⁊ ipsā comedat
deinū lectū itret ⁊ dormiat ⁊ nocte pauset die
ꝑo seq̄nti aquā p̄fatā nō bibat: sꝫ tota die q̄e
scat pp nimiā agitationē humorꝝ die p̄cedē=
ti factā. Ipsa ꝑo die pausationis añ horā ter
tiarū ⁊ prādiū assumptū: ⁊ ēt i vespis digōne
cōpleta itret ea die bis balneū añdictū: ⁊ i eo
stet p horā ⁊ vsq̄ ad sūmitates digitorꝝ ma=
nuū i respens: vt est p̄missum. Et ea die pau=
satiōis prādeat: ⁊ etiā cenet pullos elixatos
tm̄ comedēdo ⁊ tēperate: vt supiꝰ est exp̄ssū
Nec aquā prefatā eo die p os assumat vel bi
bat: sed balneo eo die vtat bis vt dictū ē. Nā
ipm balneū hūores i corpe exñtes disponit
ad exitū ⁊ maturos reddit die ꝑo sequēti de
mane in ortu solis ad aq̄ductū accedat supiꝰ
noiatū. Et aquā p os bibēdo sumat donec eā
clarificet ⁊ comedat iuxta ordinē p̄noiatū in
die prima potatiōis. Et sic tribus diebꝰ dictā
aquā bibat ⁊ assumat: iterpolati th vt vna die
bibat dictā aquā ⁊ altera q̄escat: ita q̄ inter
vnā diē potatiōis ⁊ alterā diē q̄etis interpo=
nat. Et si ifirmitas illiꝰ q̄ ad aquā predictā et
balnea accesserit nimis fuisset lōga ⁊ ātiqua
tūc pluribꝰ diebꝰ esset p̄fata aq̄ assumēda vꝫ
diebꝰ sex: iterpolatiꝫ th nō successiue diē vnā
q̄etis iterponēdo iter vnā diē potatiōis ⁊ aliā
vna die q̄escēdo: ⁊ alia die aq̄ potatiōe vtēdo:
die tm̄ q̄etis bis in die balneādo vtat: ⁊ alia die
faciat prout superius est expressum.

¶ De obseruatione ⁊ dieta faciēda post
assumptionem aque de porecta. Ca. v.

DEbet q̄ aquā de porecta
assūpsit dū a balneo
recedit et repatriat die q̄libꝫ eq̄
tare modicū: aut pedes ambula
re. Nec exinde cū recedit i itine=
rādo se fatigare: sꝫ plane ⁊ moderate icedat ⁊
prādiū faciat hora tertiarꝫ: nec differat: q2 sto
machꝰ debilitat nimiā morā faciēdo in assu=
mēdo cibū comedat bñ masticādo i prandio
⁊ cena: vt est p̄missum i prima rubrica. Vinū
qđ in eiꝰ comestiōe assumit sit albū ⁊ nō dul=
ce stomacho bibētis ꝯforme nullo mō aquā
cū eo misceat. Et si vinū esset fumosum aut
potēs bucellā panis i cyatho teneat q̄ vapo=
res vini reprimat. elapsis octo diebꝰ vtat vi=
no ꝯsueto. Abstineat a dormitiōe diurna sal
tem vsq̄ ad octo dies. In meridie si famē pa
titur aut sitim duo tm̄ vitella ouorꝝ recentiū
albumie reiecto: vel vipā bñ balneatā ⁊ mol
lem comedat. Prādio assumpto morā faciat
anteq̄ quiescat vt cibus ad fundum stoma=
chi descendat. Et dū itinerat nullo modo fa
ciat dormitionem. Cenam faciat leuē come
dendo ⁊ bibendo vt est premissum. Cibo pul
lorum elixatorum vtatur: aliquando tamen
elapsis quindecim diebus vti potest carni=
bus castratis bene elixatis: brodio pullorū
vtatur in quo panem in prandio ⁊ cena mol=
lificet vt stomachus faciliori modo digerat.
Omni die paruum exercitiū faciat. Et cū de=
lectatione manus lauet cum vino mort. immi=
scendo aquam: abstineat ab omnibus ciba=
rijs nisi a prenominatis vt pullis ⁊ carnibus
castratiuis bene coctis ⁊ elixatis ⁊ nō strictis
⁊ assatis. Summe caueat a fructibus q̄bus=
cunq̄: necnon ab aceto ⁊ acutis vt allijs ⁊ ce=
pis caseo ⁊ pasta caulibus ⁊ herbis ⁊ legumi
nibus vuis ⁊ ficubus ⁊ agresto. Coitum fu=
giat tanq̄ rem pestiferam ⁊ mortem infalli=
biliter inferentem: saltem ab ipso abstineat
vsq̄ ad mensem si persona sit robusta ⁊ for=
tis complexionis. Si debilis longiori tempo
re abstineat dicta prenotata vtatur saltem
per dies. xx. aut. xxx. Calidus pannis ma=
neat. Moderate tamen a frigore et vento di
ligenter se custodiat. Predicta aqua de po=
recta tribus annis elapsis a prima assum=
ptione est reiteranda. Qua potata vt premit
titur et reiterata vitam sine anxietate lon=
gam prestat et salubrem. Illius gratia inter
cedat qui benedictus est per omnia secula
seculorum. Amen.

¶ Recepta aque balnei de porecta edita p
egregium militem ac legum doctorem ⁊ ma
gistrum artium medicine doctorem domi=
num Thuram de castello Bonon. ciuem fe=
liciter explicit.

¶ Incipit tabula.

Tabula Chyrurgie

Guidonis de cauliaco.

Tractatus primus

Tractatus secundus

Tractatus tertius.

Tractatus quartus

Tractatus quintus

Tractatus sextus

Tractatus septimus